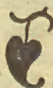
AVGVSTINVS SVESSANVS SVPER POSTERIORA ARISTOTELIS

EVTYCHI AVGVSTINI NIPHI MEDICES SVESSANI Philosophi nostro æuo pene diuini in Libros Posteriorum Aristote. Commentaria.

QVIBVS ACCESSERVNT EA Indicis fragmenta quibus hanc nostram Gallica Impressio præcelluerat.

Venetijs Apud Octauianum Scotum. D. Ama Dei.

M. D. XLVIII.

INDEX SEV TABVLA SVper cōmentarijs Augustini Niphi Medices suess. in libros posteriorum Analiticorum Aristotelis.

Ne quid hac in nr̄a æditione desyderes candide lector,uisum est nobis ea Indicis fragmenta seorsum cudere, quibus Gallica impressio nr̄am excelluerat.

Indicis Additio.

FINIS.

A

AVGVSTINI NIPHI MEDICES in Libris Posteriorum, Cōmentariorū Liber Primus.

MNIS *doctrina, omnisque disciplina intellectiua ex antecedenti cognitione fieri solet.*

Omnis doctrina, & omnis disciplina discursiua, ex praeexistenti fit cognitione.

Cō. pri. De ordie huius lib.

NTEQVAM ad textus expositionē veniā. Primo de ordīe huius libri ad cæteros agendū nobis erit. Secundo agendū de demōstrationis, de qua liber iste

B

agit: necessitate: quibus exploratis ad textum reuertemur. ¶ Quantū ad primū

Contradictio in dictis Phil.

in cōmentarijs Philoponi videt̄ magna controuersia atq̄ incōstantia. Primo. n. asserit hunc librū esse finē totius logici negocij. Secundo asserit hunc librum esse ante Sophisticos: & Topica. Inq̄tū. n. ait hunc librū totius negocij logici esse finē: videt̄ eū ponere vltimū. Inquantū vero eum ponit ante Sophisticos: & Topica: vr̄ eum nō ponere vltimū sed quartū: q̄m post librū priorū. Ergo non est certū quem locū teneat

C Solō cōtradictionis.

liber iste. ¶ Dicendū ergo hunc librum esse finem & vltimū scd̄m ordinē cāæ finalis: vt exponit Philoponus: q̄m syll'us simplr̄ est grā syllogismi demōstratiui: & grā sylli demonstratiui sunt ꝓpōnes: & grā proponum sunt decē simplesvoces ergo liber p̄dicamētorū ē grā libri de interp̄tatiōe et lib. de interp̄tatiōe ē grā lib. priorū: q̄ ē de syll'o simplr̄: & liber priorū est grā huius libri: q̄ est de demrōne. Præterea syll's dialecticus: de quo agit liber topicorū: est grā huius: q̄m dialecticus syll's est grā demr̄atiui: veluti ꝓbabilia sunt gratia verorū & necessariorū. Amplius sophisticorū liber est grā huius libri: q̄m obliquū est gratia recti. Ergo ordine cāæ finalis hic liber ē finis totius ne

D Iste liber ordīe cāę finalis est vltimus ordine autē doctrine est quartus. Ordo librorum dialectice

gotij logici. Ordine vero doctrine est q̄rtus. Primus. n. ē de decē vocibus. s. liber p̄dicamētorū. Scd's est liber de ꝓpositionibus. qui est perihermenias. Tertius liber priorū: qui est de syll'o simplr̄. Quartus est liber posteriorū: q̄ est de syll'o demōstratiuo. Quintus est liber topicorū, qui est de syll'o dialectico. Vltimus est liber elenchorū: qui est de syll'is sophisticis. Quod aūt liber de syll'o demr̄atiuo p̄cedat librū de syll'o dialectico: patet. q̄m essentialius ipsi syllogismo est demr̄atiuū: q̄ ꝓbabile vt nunc supponatur. Quod ēt liber topicorū sit prior libro sophisticorū: eo pa

Obiectio.

tet: quia rectū est prius obliquo. ¶ Sed occurres: liber topicorū est de inuētione: liber posteriorū est de resolutione. Sed inuētio est prior resolutione. Ergo liber topicorū

Solutio.

est prior libro posteriorū. ¶ Dicendū q̄ inuētio dialectica est prior resolutione dialectica: & inuentio demr̄atiua est prior resolutiōe demr̄atiua. At inuētio demr̄atiua ē prior inuētione dialectica: & sic liber posteriorū: qui est de inuētiōe & resolutiōe demr̄atiuis: erit prior lib. topicorū: q̄ est de inuētione & resolutione dialecticis: Quando ergo dicunt intētionem esse priorē resolutione: verū est compa

E

rando inuentionem ad eius resolutionem: quæ attinet ad ipsam. Hactenus de ordine.

De necessitate huius libri.

¶ Post hæc de necessitate dicamus. Nā Philosophi egent demrōne vt dirigant̄ ad partes p̄hiæ speculatiuę & practicæ. Vt. n. faber discernit lignū rectū a tortuoso rubrica vtēs. Ita Philosophus scd̄m speculationē discernit verū a falso. Scd̄m praxim aūt bonū a malo demr̄atione. Quare demrōne P̄hs opus est ad directionē vtriusq̄ p̄hię par

dubitatio

tis: hæc de necessitate. ¶ Sed dubitabis nā resol'o esse non pōt: nisi p̄cedat inuētio: ergo liber iste est de inuētione & resol'one: nō ergo bn̄ inscribit̄ liber analyticorū: hoc est

Solutio. Quare dicatur liber Analyticorū.

resolutiuorū. ¶ Dicendū a fine vnūquodq̄ denominari iustū esse. Et q̄a in sciētificis resol'o est finis inuentionis. In ꝓbabilibus & dialecticis inuentio est finis resol'onis. Iure hic liber cū ad sciētias ordinet̄: Analyticorū inscribit̄. Li-

F

ber vero topicorū: cū ordinet̄ ad disputationes: vbi finis est inuētio topicorū inscribit̄: hoc est locorū: quibus dialecticus vtit̄ ad disputandū. Post hæc ad textus expōnem venio, vbi Aristoteles hāc conclusionē intendit. Omnis doctrina: & omnis disciplina discursiua fit ex p̄existenti

cocl'. tex. expō phílop. T. 5. hui'.

cognitione. Vbi animaduertēdū (vt ex cōmetarijs Philoponi colligit̄) q̄ Arist. intendit declarare ex q̄bus est syll's demr̄atiuus: vt parte illa patebit. (Si igit̄ est scire: vt posuimus) Intēdēs ergo hoc ꝓcedit scd̄m suū ordinē ex magis vl'ibus ad minus vl'ia: & primo declarat q̄ demr̄atio fit ex q̄busdā p̄cognitis: quo declarato: mox q̄ nā sint hæc: declarabit. Volens vero declarare q̄ demr̄atio fit ex quibusdā p̄cognitis. Primo vr̄ demōstrat: q̄ omnis doctrina & omnis disciplina discursiua fiat ex p̄existēti cognitiōe:

G

& ita ex quibusdā p̄cognitis cui vult esse subintelligendā minorē: vt tota rō sit hæc. Omnis doctrina: & disciplina discursiua est ex q̄busdā p̄cognitis subaudi tu. Sed de-

syll's tex.

mōstratio est doctrina vel disciplina discursiua. Ergo demōstratio fit ex quibusdā p̄cognitis. Ergo ordo secundū suū modū est iste: vt primo habeat̄ q̄ omnis doctrina: & omnis disciplina discursiua fiat ex quibusdā p̄cognitis. vt ex hac habeat̄: q̄ omnis demr̄atio fiat ex quibusdā p̄cognitis. Postea declarat quotupliciter sint illa præcognita: & qualia sint: vt ex his habeat̄ ex quibus & q̄libus p̄cognitis fit demrō. Hæc de ordine ex cōmentarijs Philoponi colligunt̄: & de sensu cōclusiōis ꝓpositæ. ¶ Sed quo

H

Disputatio Phil. cū Alex. circa uerba text.

ad verba attinet: disputat Philoponus cū Alexādro q̄d Aristoteles per cognitionē intelligat: cū asserit oēm doctrinā: & oēm disciplinā discursiuā fieri ex p̄existēti cognitione. Alexan. n. per cognitionē inuētionē intelligit.

Quid Alexan. Discētia duplex.

Vbi animaduertendū (vt Plato inquit) discentiā duplicē esse. Alterā: quæ inuētio dr̄: vt q̄n per nosipsos sine libris & p̄ceptoribus aliq̄d discimus ut primi P̄hophātes ex admiratione didicerūt. Alterā q̄ disciplina vel doctrina dr̄: vt q̄n discimus ab altero. s. vel libro: vl' p̄ceptore. Vult igr̄ Alex. q̄ omnis doctrina & omnis disciplina discursiua fiat ex p̄existēti cognitione: hoc est ex p̄existēti inuētiōe.

Obiectiōes Philop. 1. obtio. 2. obtio.

¶ Obijcit aūt Philopo. primo q̄a Arist. infra ondit ēt inuentionē fieri ex p̄existēti cognitione: & sic vult inuētionē sub doctrina & disciplina h̄ri. Scd'o siue Aristoteles dicat: siue nō: verū est q̄ inuētio q̄dā disciplina est: q̄ fit ex p̄existēti cognitione sensitiua: q̄re si omnis disciplina ex p̄existēti fit cognitione: erit ꝓcessus in infinitū: si per co-

Opio su

gnitionē inuentionē intelligit̄. Propterea Philoponus vult Aristo. ꝓ cognitionē intelligere simplr̄ cognitionē: q̄cūq̄ sit illa: satis. n. sibi est: vt omnis discursiua doctrina vel di-

I sciplina fiat ex aliq̃ quauis p̄exiſtēti cognitione: nã statim expõ et speciatim:q̃dnã illa sit. ⁋ Siqs vellet posset Alex. defendere: ꝗ Alex. loquutus ẽ de doctrina & disciplina q̃ in discipulo fit p auditũ:& ab alio. tenẽdo ergo sic: tunc verũ ẽ q̃d dicit:ꝗ oĩs doctrina & oĩs disciplina fit ex inuẽtione:qm̃ primi philosophãtes ex inuẽtiõe cęperũt doctrinas ad vnũ librũ colligere. Philop. vero vlius intellexit p doctrinã & disciplinã discursiuã, oẽm sciam siue ab alio, siue a se habitã & sic p cognitionẽ intelligit q̃d vlius ꝗ sit inuẽtio, vt dictũ est. Præterea doctrina & disciplina vt Philop. monet, subĩto q̃dẽ eadẽ sunt, dĩrnt aũt solũ habitudine, velut. n. via ab Athenis ad Thebas, & a Thebis ad Athenas habitudine q̃dẽ differũt, subĩto vero eędẽ sũt, ita in disciplina & doctrina, a p̄ceptore. n. in discipulũ, q̃ vt actio intelligit, doctrina noiat a discipulo vero, vt q̃dã passio, q̃ in ipo existat, disciplina dicit. Dixit aũt recte ꝗ omnis doctrina:& oĩs disciplina fiat ex p̄exñti cognitione & nõ ex p̄exñti disciplina, qm̃ in infinitũ sermo pgrederet. ⁋ Præterea. Recte addidit verbũ illud dianoetica:hoc ẽ discursiua, nõ vt Philop. scd̃m alterã expõnẽ dicit ad cõtradictionẽ sensitiuæ cognitionis, q̃ nõ sp fit ex p̄exñti cognitione (q̃d. n. nix fit albior margarita, nõ fit ex p̄exñti cognitione, qm̃ sensus docet, dato ꝗ nulla p̄sit cognitio). Nã cognitio sensitiua ñ ẽ doctrina nec disciplina. Mõ nihil differt p aliq̃d ab alio q̃d nõ ẽ in gñe. Quare cũ sensitiua cognitio nõ cõtineat sub doctrina, nõ põt pticula illa discursiua eẽ id p q̃d differt a cognitione sensitiua vel facilius. Per dĩam gñi additã ñ dĩnt, nisi q̃ sub gñe sunt, & nõ ea, q̃ sunt extra genus. At sensuaria notitia, sub doctrinę gñe vel disciplinæ nõ cõtinet. ⁋ Aliter dicendũ verbũ illud eẽ additũ, nõ q̃dẽ dĩæ cã sed vt vlius eẽt q̃d dicit, nã est discursus multiplex vt enthymema. Exẽplũ, Inductio, & Sylls, vt cõplecteret oẽm discursum, dixitꝗ oĩs doctrina & oĩs disciplina discursiua hoc ẽ q̃ ẽ aliqs discursus, vel sciẽtia habita p quẽuis discursum, fiat ex p̄exñti cognitione. Aut fortasse hoc dixit ad dĩa doctrinæ definitiuæ, de q̃ nõ est nũc sermo. ⁋ Sed q̃rit cur Arist. cæpit ponere hãc cõclõnẽ simplr sine aliq̃ pticula denotãte, aut principiũ, aut cõtinuationẽ ad p̄cedẽtẽ librũ. Preterea cur p̄termisit pœmiũ, cũ sit puiatio ad sequẽtia tertio Rhetoricorũ. Quidã Anonymus gręcus Arist. interp̄s asserit codicẽ eẽ fragmẽtatũ:& ita asserit eẽ credẽdũ in textu deficere pticulã executiuã q̃ est igr, vel ergo, cuius cãm affert, qm̃ in primo primorũ posuit pœmiũ, cũ inq̃t, ppe principiũ. (His vero determinatis. Dicẽdũ est p quæ, & q̃n, et quo mõ fit oĩs sylls, postea vero dicemus de oĩ demrõne.) Ecce ꝗ in libro priorũ huius libri pœmiũ fecit. Quare cũ p̄misit pœmiũ nũc exeq̃t, & debet sic legi. Oĩs igit doctrina & reliq. Hęc q̃ Anonymus Arist. interp̄s fingit: an verũ sit, dubito. nã aliĩ graeci Arist. interp̄tes nihil dixerũt, bñ aũt arbitror cõsideratiõe eẽ dignũ. Hinc patet eorũ error, q̃ dicũt Arist. p̄mittere q̃d ipm scire sit. Nã ipm scire ẽ hic p̄cognitũ, atq; cõcessũ, ergo nõ q̃situ, ñ. n. fieri põt vt idẽ sit nobis p̄cognitũ, & q̃situ. Q̃d vero scire sit nobis p̄cognitũ hic:eo patet:q̃a scire demrõne colligit: q̃ ẽ subiectũ & cõcessum:& p̄cognitũ in hoc libro. Decepit aũt eos:q̃a Arist. ipm scire nõ pbat:sed defendit solues. Menõis cauillũ:at defender possimus aliq̃d. q̃d ñ pbabimus.

⁋ *Id si omnes quo fiunt pacto considerabimus manifestum profecto fiet. Mathematicæ nanq; scientiæ illo comparantur modo, & quæq; cæterarum artium.*

Otraliter Alexã. defendi põt.

Quid doctrina & disciplina

K

Ad cuius differẽtiã ponatur discursiua Philop.

Contra Philop.

L

Opinio propria.

Dubiũ.

Sol. Anonymi.

M

Qualis sit solutio.

Error aliquorum.

Cæterorũ

⁋ *Manifestum autem hoc speculantibus in omnibus. Mathematicæ enim scientiæ per hunc modũ fiunt, et aliarũ unaquæq; artiũ.* N

⁋ Oẽs asserũt Arist. nũc pbare eã cõclõnẽ: quã pposuit: q̃d ẽt Philop. Alexã. & Them. annuũt:sed de mõ pbãdi nõ oẽs eodẽ mõ sentiũt:vñ vt ad Iuniores descendã. ⁋ Egidius romanus bonus Arist. interp̄s ait Aristotelẽ eã cõclõnẽ sic inductione pbare. Principiorũ doctrina ac disciplina ex p̄exñti fit cognitione:& cõclusionũ doctrina vel disciplina fit ex p̄exñti cognitiõe. Ergo omnis doctrina & omnis disciplina fit ex p̄exñti cognitione: nã nulla alia ẽ p̄ter has. ⁋ Sed Iuniorũ nõnulli obijciũt. Primo ꝗ inductio nõ sit sufficiẽs:nã cognitio rei singularis:q̃ p phãtasma habet: & cuiusq; rei definitio doctrinæ & discipline sunt:& tñ neutra ẽ aut principiorũ:aut cõclõnũ. Scd̃o falsum est q̃d assumit:nã licet cognitio conclõnis ex p̄exñti fiat cognitiõe:nõ q̃libet principiorũ notitia fit ex p̄exñti cognitione:qm̃ nõ notitia primorũ principiorũ:nec q̃ doctoris traditiõe:nec q̃ pprijs iuẽtis fit. ⁋ Sed pace horũ dixerim:hæc friuola sunt. Primũ q̃dẽ:qm̃ ea singularis notitia:q̃ p phãtasma fit:nec doctrina:nec disciplina ẽ discursiua:de q̃ cõclõ loq̃t. Scd̃m vero:qm̃ definitiua notitia nõ discursiua ẽ:vel dato ꝗ eẽt discursiua:de ea in lib. 2. dicet: & est principij:est. n. definitio omnis demrõnis principiũ Tertiũ iterũ friuolũ ẽ:nã principia oĩa memoria: & obseruationibus colligunt. Doctrina ẽt q̃ a doctore:& inuẽtio q̃ est abs te:vtraq; ex p̄exñte cognitiõe fit vel in ipo doctore:vel in ipo inuẽtore. ⁋ Sed licet hęc expõ a Iuniorũ cauillis defendi possit:nõ tñ est ad Arist. mẽtẽ. Aristo. n. de oĩ ea doctrina vel disciplina loq̃t:q̃ dianoetica, hoc est discursiua vł argumẽtatiua ẽ:sub q̃ primorũ principiorũ nulla cõtinet. Præterea. Aristo. in eius inductione nec principiorũ:nec cõclõnũ meminit aliquo pacto. ⁋ Alij vero Iuniorũ:q̃ his tpibus parũ ante nos fuerũt. aliter dixerũt:asserunt. n. Arist. eã pbare tribus exẽplis. Q̃d q̃dẽ mihi nõ placet. Tũ primo q̃a exẽplũ argumẽtũ rhetoricũ ẽ: quo raro analyticus vtit. Tũ scd̃o:qm̃ Arist. cõclõ vlis ẽ: mõ vlis ppõ vel cõstruit:vel destruit:si destruit valet exẽplũ qm̃ ad destruẽdũ sufficit vnũ:vt. 2. topic. lib. tradit:at si cõstruit:nõ nisi p oĩa singularia cõstruet: & hoc p inductionẽ habet. Quia igit Arist. cõclõ est vlis: & ab eo ñ destruit:sed cõstruit:recte ergo Philop. & cæteri graeci p inductionẽ Arist. eã pbare asserunt. ⁋ Sed q̃ sit hæc inductio:Rñdet q̃dã fortasse. Themistij auctoritate freti: inductionẽ esse in oĩbus sciẽtijs speculatiuis: & in omnibus mechanicis artibus. ⁋ Sed hoc nõ vr bñ dcm̃:qm̃ Arist. loq̃t de doctrina argumẽtatiua:cuius q̃tuor sp̃es sunt:sylls:inductio:enthymema:& exẽplũ. Ergo si debet inductio eẽ couẽniẽs:oportet vt inducant oẽs sp̃es doctrinæ argumẽtatiuæ. Et si reperit oẽm talẽ ex p̄exñti cognitiõe fieri:tũc vlr oĩs doctrina:& oĩs disciplina argumẽtatiua fiet ex p̄exiſtẽti cognitiõe. In hũc modũ Arist. 6. ethico. pbauit hãc & scd̃o retho. & Philop. ẽt. Quare inductio est. Sylls fit ex p̄exñti cognitiõe:& inductio & Enthymema:& Exẽplũ silr:& nulla alia p̄ter has ẽ argumẽtatiua doctrina. Ergo oĩs argumẽtatiua doctrina fit ex p̄exiſtẽti cognitiõe. ⁋ Tũc venio ad verba. inq̃t. n. Manifestũ aũt hoc speculãtibus in omnibus doctrinæ ac disciplinæ sp̄ebus. Cuius cãm affert:nã sciẽtiæ hoc est doctrinæ & disciplinæ mathematicæ:hoc est logicæ:& sciẽtificæ: fiũt p hũc modũ: & vnaquæq; doctrina vel disciplina aliarũ artiũ mechanicarũ ẽt per hũc modũ fit. Ergo omnis doctrina & omnis di-

Cõ. scda Couenientia & discordia inter doctores iuxta tex.

Egidius de pbatione propositionis

Obiũões iuniorũ & primo.

Secundo. O

Defensiones pro Egi. Ad primũ

Ad scdm

Ad tertiũ

Quod expõ Egid. non sit ad mentem Arist.

P

Alia opi. quorũdã de probatiõe Arist. Cõfutatio

Cap: pti.

Propria opi. & est Philop.

Q

Qualis sit inductio. Themi. Cõfutatio rñsionis Themist.

Cap. 4. Inductio secũdum propriam mentem.

Expõ verborum

A nis disciplina argumẽtatiua ex pexñti fit cognitione. vbi (vt Philop. inqt) p mathematicas sciẽtias logicas intelligit nõ q̃ logicæ partes sunt: sed q̃ logica vtunt̃: q̃les sunt sciẽ speculatiuæ, q̃ logica vtũtur: & addit: & aliarũ vnaquęq; artiũ. s. mechanicarũ p hũc modũ. s. ex pexñti cognitione fiũt: & q̃m Arist. vr̃ descẽdere ad sciẽtias: & ad artes: q̃dã crediderũt inductionẽ Arist. eẽ ex sciẽtijs & artibus: non aũt ex doctrinis: q̃bus artes & sciẽtiæ vtunt̃: q̃d falsum ẽ: vt p sequẽtẽ textũ patebit. Vbi inducit in doctrinis argumẽtatiuis, q̃bus artes vtũtur. Quo vero mõ artes doctrĩa argumẽtatiua vtatur, q̃ ex pexñti fiat cognitione, Them. pulchre exponit. Nã (vt inqt) discimus ędificare, sed nõ nũq; quid lapides, quid itritũ, quid macera eẽt nossemus, simili ratione & de sutoria, & de nauifactiua exponit.

Quid per math. Arist. intelligat sc̃dm philop.

Error quorundam.

¶ Sane circa quoq; rõnes cũ per rõcinationes aut inductionẽ procedi͂tur idẽ seruari modus uidetur. In utriq; nãq; per antea nota doctrina nimirũ fit. Quippe cum in altera tãquam a cognoscentibus propositiones accipiantur: in altera per singularia iam notũ ipsum ostendatur uniuersale.

B

¶ Similiter autẽ & circa orationes: & quæ per syllogismos: & quæ per inductionẽ. Vtreq; .n. per prius nota faciunt doctrinã: hæ quidem accipientes tanquã a notis. Ille uero demonstrantes uniuersale per id: quod manifestum est singulare.

Cõmẽ. 3.

¶ Quia induxit cõclõnẽ ꝓpositã in doctrinis argumẽtatiuis q̃bus artes & sciẽtiæ speculatiuæ vtũtur. Idẽ inducit in sermocinalibus artibus, q̃ vtũtur: & Syllõ, & Inductione, & inqt. ¶ Silr̃ aũt & circa orõnes doctrinæ argumẽtatiuæ fiũt ex pexñti cognitiõe, Dico circa orõnes, & q̃ per syllõs, & q̃ per inductionẽ. Vtreq; .n. p prius nota faciũt doctrinã, nõ tñ eodẽ mõ, nã hæ quidẽ. s. syllogisticæ accipiẽtes tãq; a notis. Illæ vero. s. inductoriæ demr̃antes vl̃e p id, qd̃ manifestũ ẽ singulare. Vñ (vt Philop. inquit). In syllĩs, necesse est q̃ oẽs ꝓpõnes p̃cognoscãtur, & simul cõcedãtur. Et postea ex illis p̃cognitis & cõcessis cõclõnẽ deducat. In inductionibus vero p̃cognita sunt singularia. verbi gratia. Si volumus scire q̃ oẽ animal inferiorẽ mãdibulã mouet, deducã, q̃m & hõ: & bos, & canis, & reliq̃ inferiorẽ mandibulã mouent. Et sic pexñs cognitio erit cuiusq; particularium notitia, ex qua pexñte vl̃e deducimus. Ex his patet q̃ cũ Aristoteles induxisset in demr̃onibus, quibus vtũtur sciẽtiæ, & artes, hic induxit in syllogismis, & inductiõibus q̃bus vtunt̃ facultates rõnales, quæ sunt partes logicæ. ¶ Quo vero ad verba attinet, p eas, q̃ sunt circa orõnes, intelligit oẽs logicæ partes, nã hę possunt, & inductione, & syllõ vti. Dixit aũt per syllõs in numero plurali, & per inductionẽ in numero singulari (vt puto) vt innuat ad idem fieri posse plures syllõs, non autẽ plures inductiones. Et licet in ipsa inductione plura singularia inducant̃, tñ dixit per id quod manifestum est singulare, dans intelligere omnia singularia vnius singularis medij vim habent. Addidit vero has quæ syllogismis fiũt, fieri tãq; a notis, q̃a in syllõ ꝓpõnes, vt notæ & cõcessæ sumũtur, vt ex sylli definitione patet. Quæ vero inductione perficiunt̃, dixit fieri p id q̃d manifestũ est singulare, quia inducẽs vtit̃ p̃ceptis singularibus vt vere notis sensu, aut obseruatione, per quæ dat intelligere tam syllogismos q̃ inductionẽ ex pexistenti cognitione.

C

Inductio

Expõ uerborũ.

D

In .1. porum. j.

¶ Simili profecto modo & oratoriæ rõnes suadẽt. Aut enim exẽplis quod est inductio, aut enthymematibus quod quidem est ratiocinatio: facultas ipsa solet oratoria suadere.

¶ Similiter autẽ & rhetoricæ persuadẽt. aut. n. per exẽpla: quod est inductio: aut per enthymemata: quod quidem est syllogismus.

E

Cõmẽ. 4.

¶ Postq; induxit in syllis, & inductione, nũc (vt Philop. placet). Inducit in exẽplis, & enthymematibus, q̃bus vtũtur rhetorici, & inqt. Silr̃ aũt cũ Ph̃orũ syllĩs, & rhetoricę persuadẽt. s. ex pexñti cognitione. Nã & exẽplũ: & enthymema, quibus rhetor vtit̃, ex p̃exñti cognitione fiũt. Enthymema quidẽ, nã hoc est enthymema, Socrates se pulchre ornat, atq; comat: ergo est adulter. Vbi patet hoc p̃cognosci, q̃ pulchre se ornare, ac sese comare, criminat̃, vitioq; dat̃. hoc. n. mẽti derelinquit̃ ac p̃cognoscitur. Exẽplũ vero, nã hæc est exẽplũ: Pisistratus capiens custodes: Tyrãnidẽ exercuit: Ergo custodes nõ sunt dãdi Eschino. Vbi patet p̃cognosci cuicũq; custodes dãtur: Tyrannidẽ exercere. Dicit igr̃ Aristo. Similiter aũt. s. ex pexistenti cognitione & rhetoricæ persuadẽt: aut. n. per exẽpla: quod subaudi persuadere per exẽpla est inductio: nõ quidẽ simpliciter: sed ad rhetorẽ cõparãdo. Habet. n. apud rhetorẽ tantã vim p̃suasiõ per exẽpla, quantã apud logicũ p̃suasio per inductionẽ. Aut persuadẽt per enthymemata: q̃d quidẽ persuadere per enthymemata est syll̃s: q̃a eandem vim habet ad rhetorẽ enthymematica persuasio: quã & syllogistica ad dialecticũ. Sic. n. Arist. in rhetoricis locum istũ exposuit. Non. n. exẽplũ est simpliciter inductio: nec enthymema simpl̃r syll̃s sed ꝓportionabiliter: q̃m vt Aristoteles inquit in rhetoricis. Exẽplũ apud rhetores tantã vim habet, quantã apud Ph̃os inductio ipsa. Præterea et enthymema tantũ valet apud rhetores: quantũ apud Philosophos syll̃s. ¶ Sed q̃res vtrũ tm̃ q̃tuor sint doctrinæ, & vr̃ q̃ non: q̃m cõpositio: & dictio sunt doctrinę: Ergo non tm̃ quatuor. Amplius definitio est doctrina. ¶ Dicendũ secundũ Boe. doctrinas dianoeticas: hoc est rõnales eẽ tm̃ q̃tuor: & primo quidẽ ex parte modi discurrendi: q̃m vel demr̃atiue discurrimus: & sic habetur syll̃s: vel ꝓbatiue: & sic habet̃ ipsa inductio: vel p̃suasiue: & sic est enthymema: vel suasiue: & sic est exemplũ. Aut discurrimus ex parte materiæ: q̃m vel ab uniuersali: & si ab vl̃i perfecte: sic est syll̃s: vel ab vl̃i imperfecte: & sic est enthymema. Vl̃ discurrimus a particulari: & si perfecte: est inductio: sinaũt imperfecte: est exemplũ. Patet ergo quatuor esse dianoeticas doctrinas. Cõpositio vero & diuisio. & definitio non sunt dianoeticæ nec discursiuæ. ¶ Sc̃do q̃ritur cur hæc cõclusio ab Aristotele inductione ꝓbetur. ¶ Dicendũ q̃ cũ cõclusio ꝓbata sit vl̃is: non potuit ꝓbari enthymemate: q̃m enthymema est ab vl̃i nõ simpliciter: ad particulare. Etiã cũ ꝓbetur cõstructiue: nõ põt exẽplo ꝓbari: quo vtimur ad destruendũ. Rursum cũ hæc conclusio: vt suppositio sumatur in hoc libro: syllogismo ꝓbari non potest. Quare cũ nullus sit alius ꝓbandi modus: licuit inductiõe ꝓbari. ¶ Quærũt tertio: q̃m ĩ hac ꝓbatiõe vr̃ petitio principij. Per hanc. n. syllogizat omnẽ demõstrationẽ fieri ex quibusdã pręcognitis: vt placuit Philopono. Et tamen ad probandũ oẽm dianoeticã doctrinã fieri ex quibusdã p̃cognitis: sumit in mathematicis: quæ demr̃ationes & syllogismo vtuntur: demr̃onẽ fieri ex p̃cognitis quibusdã. ¶ Dicendũ q̃ doctrina demr̃atiua: vt vniuersaliter sumit̃: probatur. Particulariter vero sumpta probat: & sic tollitur principij petitio. ¶ Quarto q̃ritur: quia Arist. hic velle vr̃ logicã & rhetoricã esse sp̃es sermonis diuersas. At primo rhetoricorũ magnorũ asserit. Rhetoricam esse sp̃em logicæ. ¶ Forte Aristoteles loquitur secundum eorũ positionẽ, qui rhetoricã a logica diuiserunt, at libro rheto-

Enthymema.

Exẽplũ.

F

1. rhe. c. 4

Q̃õ si tm̃ quatuor sint doctrinæ.

Sol. Boe.

G

De modo ꝓbandi q̃õ sc̃da. Solutio.

H

Tertia q̃õ

Solutio.

Quarta quæstio. Cap. pri. Solutio.

I rice loquitur secūdū veritatē, & propriā opionē. ¶ Quin
5. questio to quæritur quia nō vr̄ ꝙ rhetorica debeat vti enthymemate, qm̄ enthymema est syllogismus secūdū sui naturā: Nec videtur ꝙ logicus inductione vti debeat, qm̄ inductio est argumentū imbecille, quū petat quasi principiū, vt. 2. topicorū. ¶ Dicendū ꝙ cū logica sit facultas ad rhe
Cap. 10. Solutio. toricam superior, quocunqꝫ rhetorica vti potest, & logica vti poterit. Ergo cum rhetor enthymemate, & exemplo vti possit, etiam logica eisdem vti poterit. Tunc dico
Quō logica utatur syllogismo enthyme. &c. ꝙ logica secundum rationem propriam, qua est efficax facultas, syllogismo & inductione vtitur, quæ potiora argumenta sunt. Qua vero ratione est facultas efficacissima, syllogismo solo vtitur. Qua ratione deniqꝫ est communis facultas, omnibus vti potest. Cur vero rhetorica vti possit enthymemate, licet sit naturaliter syllogismus.
Li. 1. c. 2. In rhetoricis ludicris dictum est. Diximus enim enthyme
Sexta qō K ma esse facile quo est curtum argumentum, quo vero ad syllogismnm reducitur, esse difficile. ¶ Quæres vero obiter, vtrum, vt enthymema est syllogismus diminutus, sic
Solutio. exemplum possit dici, enthymema inductionis. ¶ Dicendum ꝙ potest: quoniam vt enthymema respectu syllogismi est argumentum ab vno, Sic exemplum respectu inductionis est argumentum ab vno. Hæc de probatione Aristotelis. ¶ Vbi animaduertendum ꝙ Philoponus in sequenti textu velle videtur ꝙ Aristoteles probauerit omnem doctrinam discursiuam fieri ex præexistenti cognitione duplici inductione, Altera quidem ex scientijs, & artibus, Altera vero ex speciebus doctrinæ argumentatiue, q̄ expō non est spernenda. Verū de his hactenus.

¶ Dupliciter autem oportet præcognoscere. Quædam .n. esse quæ
L *dam quid dictum significent, quædam utroque modo antea percipiamus oportet. Veluti de quouis quidem affirmationem aut negationem dici uerum esse: triangulum autem hoc significare, Vnitatem uero utroq; modo & quid significet & etiam esse. Non .n. unumquodq; istorum simili modo nobis est manifestum.*

¶ Dupliciter autem necessariū est præcognoscere. Alia nāq; quia sunt, preaccipere necessarium est. Alia uero quid est, quod dicitur intelligere oportet. Quædam autem utroq; modo. Vt quoniam quidem omne aut affirmare: aut negare, uerum est: quia est. Triāgulum autem, quoniam hoc significat. Sed unitatem, utroque modo, & quid significat, & quia est. Non enim similiter horum unū quodq; manifestum est nobis.

¶ Sunt qui libros Aristotelis per conclusiones dissecarūt,
Cōme. 5. Cōtra expōnē quorundam. M ideo hic quartam conclusionem designarunt, qui videlicet tria sint præcognita, duæ præcognitiones, atqꝫ tres p̄cognoscendi modi, quæ vero sint præcognita, quæ etiā præcognitiones, & qui præcognoscendi modi, licet ipsi dicant, nos etiam postea dicemus, quæ cxpositio nullatenus verbis Aristotelis accommodari potest: vt ex his pa
Continuatio. Philopo. tet, quæ græci Aristotelis interprætes dixerunt. Propterea cum Philopono mihi dicendum esse videtur, ꝙ cum dixisset omnem doctrinam, & omnem disciplinam argumentatiuam, & dianoeticam fieri ex præexistenti cogni
Dubiū. tione, Vult nunc assignare, quæ nam sint præcognoscenda ante demōstratiuam doctrinam vel disciplinam. ¶ Sed dices cur non ostendit, quæ nam sint præcognoscenda autem vnamquanqꝫ argumentatiuam doctrinam, cum doctrina argumentatiua sit quadruplex, sed solum ostendit quænam sint præcognoscenda ante doctrinam demō
Sol. Phi. stratiuam. ¶ Innuit solutionem Philoponus, quoniam nō de particularibus scientijs est nobis propositum, sed simpliciter de demonstratiua methodo, & ideo non oportuit declarare quænam sint secundum vnamquanqꝫ scientiam præcognoscenda, sed solum quænam præcognoscē N
da sint ante demonstratiuam. Hæc de intentione generatim, sed quoniam (vt Philoponus inquit) quænam præcognoscenda sint, cognoscere non possumus, nisi nouerimus quot modis præcognoscantur: quæ præcognoscuntur: ideo speciatim exponit quot modis sit præcognoscere. Hæc speciatim de intentione. Pro declaratione vero intentionis: id apud omnes supponendum: ante demonstrationem demonstratiuamqꝫ methodum tria esse necessario præcognita: duas vero præcognitiones. ¶ Sed quæ Quæ p̄cognita secū dū Linc.
sint illa p̄cognita: & cur tria? Iteqꝫ quæ præcognitiones: & cur duæ? non eadem rōne exponunt omnes. ¶ Recentiores dixerunt pręcognita esse tria. videlicet subiectū: passionem: & eam propositionem: quam græci axioma. Di O
gnitatem vero latini appellant. Subiectum quidē: de quo quæritur: vt animus. Passionem vero: quæ quæritur: vt immortale. Dignitatem vero: quā cōmuniter omnes veram esse supponunt: videlicet de quolibet dicitur esse vel non esse: & de nullo simul. ¶ Huius rei causam tradunt: qa causa.
cum demonstratio sit effectus quidam: eius quatuor erūt causæ: vt ages: vt finis: ut materia: vt forma. a parte, quidē finis: quod est ipsum scire: nullum præcognitū accipitur: quoniam præcognitū demrōnē præcedit. At ipsum scire: quod est finis: vult esse vltimū. Materia autē est subiectū: forma est passio ipsa: efficiens ꝓpositiones: a parte ergo materiæ sumitur præcognitum quod dicitur subiectū: a parte formæ sumitur aliud quod dicitur passio: a parte autem efficientis: sumitur dignitas. Quare cum quatuor sint causæ: & a fine præcognitum nullum sumatur: tria re P
linquentur præcognita: Dignitas a parte efficientis: Subiectum a parte materiæ: Passio a parte formæ: Præcognitiones autem duas esse tradunt: videlicet quid nominis: & quia est: aut quoniam est: aut ꝙ sit, Huius causam assignant dignitatis præcognitio est: quia vera est. quid vero sit: aut eius nomen significat: haberi non potest. Est. n. quoddā complexum verbo: cuius nulla pręcognitio habetur. Passionis vero quid nominis: nam ipsam esse est ipsam inesse: hoc autē quæritur. Subiecti autem duæ sunt: & ꝙ sit: & quid eius nomē sit: quomō dicitur. Quare duę sunt præcognitiones: & quid nominis: & quia est. Hęc ex commentarijs Linconiensis Grossatestæ colligunt. ¶ Sed Refutatiō expōnis. & primo.
pace horum dixerim hæc multipliciter ambigua videntur. Primo quidem: quia aliqua est demonstratio: cuius licet vnū pręcognitorū sit dignitas: eius tn̄ nec subiectū: nec Q
passio sunt præcognita: vt huius oē coloratū ē corpus: oē album coloratū. Igitur omne albū est corpus. Huius enim album ipm̄ subiectum corporis non est: nec corpus albi

corpus coloratū album

passio, vt suo loco dicitur. Scdo qa nō vr̄ iō tria esse p̄cognita, qa q̄tuor sunt cāę, & a fine nō potest accipi præ Secundo
cognitū, qa finis vult esse vltimum, nam licet finis sit vltimus. tamē secūdū intentionē artificis est primus, & sic quatenus primus pōt hr̄e rōnē p̄cogniti. Præterea. a parte efficientis

A no magis accipitur q̄ dignitas sit p̄cognitū q̄ maior, vel
Tertio. minor ꝓpō, qm̄ dignitas est agēs, & maior & minor ꝓ
Quarto. pō etiā agēs est. Præterea, passio nō pōt esse p̄cognitū, q̄a
est forma, quia nō demr̄onis forma est, sed subti. Demra
tionis.n.forma cōclō est, vt Philop. inquit primo priorū.
Vltimo. Demū hæc expō licet declaret dignitatē nō posse p̄cogno
sci quid, & passionē nō posse p̄cognosci q̄ sit, ex hoc nō
Propria pō & est Philopo. video sequi duas tm̄ esse p̄cognitiones. ¶ Melius ergo cū
Philopono dicendū est, qui ante oēm demr̄onē tria sint
p̄cognita, duæ vero p̄cognitiones. Præcognita quidē sūt
cōcessum, quæsitū, & dignitas. Est.n. cōcessum in plus q̄
subm̄, in demr̄one enim quā diximus, Albū est cōcessum
& nō subiectū. Corpus vero est quæsitū de albo, & nō al
bi passio, dignitas etiā est ꝓpō vl'ior & maiore & mino
re ex quibus est demr̄o, qm̄ eā quilibet docendus necessa
B rio p̄habeat. Maiorē vero & minorē, ex quibus demr̄o
cōstat, nō necessario quilibet docēdus necessario p̄habet.
Causa. Quare vero tria sint dicamus, nā cōclusio demr̄onis in fi
nē cōclusio est, in principio vero qō. Quæstionis autem
duo sunt, quod quæritur, & sic ante demr̄onē vnū p̄co
gnitū est quæsitū, & e it id de quo quæritur, quod cōces
sum dicitur. Quare ex parte qōnis duo p̄cognita erunt.
Ex parte aūt ꝓpōnū, ea ꝓpō quæ simul cū cōclusione co
gnita est, vt minor, p̄cognita esse nō pōt. Maior vero licet
ante cōclusionē suā p̄cognita sit, vt dicemus, nō tamē ante
omnē demr̄onē, ergo p̄cognita ante oēm demōstrationē
erit dignitas. Ante vero particularem demr̄onem erit sua
maior, sub qua accipitur minor, ergo ex parte ꝓpōnum
tertium cōe præcognitū est dignitas, ea videlicet quā qui
libet docendus præhabere debet, veluti quandā metam,
ad quam omnis demōstratiua deductio resoluitur. Erunt
C ergo p̄cognita tria, ex parte quidē quęstionis concessum,
& quæsitum, ex parte vero propositionū, dignitas. Præ
cognitiones vero duæ quia est, quid nomē est quo dicit̄.
Quæsitū præcognitio est quid nominis, nā ipsum esse q̄
ritur. Dignitatis autē, quia vera est, quid enim nominis nō
dignitatis p̄cognitio est, sed terminorū, ex quibus constat
dignitas, sunt autem hæ duæ. Primo, quia oē quo aliqd
cognoscitur, est aut esse, aut nomē. Ab esse quidē, quia est
p̄cognitio accipit̄. A nomine autem, quid est quo dicitur.
Secūdo, quia plures p̄cognitiones superfluūt, pauciores
non sufficiūt. Sic.n.probat Aristoteles syllm̄ ex duabus
ꝓpōnibus tm̄ cōstare, sic etiā tria esse rerū naturaliū prin
cipia, de cōcesso vero p̄cognoscimus quia & quid ē quo
dicitur. Nā licet possim ante demr̄onē p̄cognoscere quid
nō sit, vt q̄ nō sit celū nō sit deus, tñ nō necessario hæc p̄
cognoscere necesse est, sed solū quia est, & quid est, quo
D dicitur. Inquit. ¶ Dupliciter autē necessariū est p̄cognosce
re, alia nāq; quia sunt, præcipere necesse est, alia vero qđ
est, quod dicitur, intelligere oportet, quædā autē vtroq;
modo, & dixit necessarium, qm̄ vtile est multa alia pręco
gnoscere, vt quid nō est, & alia (vt diximus). Deinde po
nit exēpla, & primo eius, quod solum quia est, p̄cogno
scitur, & inquit, Vt quoniā quidē oē aut affirmare, aut
negare, verū est quia est, hoc est dignitatis exemplū. De
inde ponit exemplū quæsiti, & inquit. Triangulū aūt p̄co
gnoscere oportet, qm̄ hoc significat. & istud quæsitū est
ante demonstrationē primo Euclidis. Deinde affert exē
plū concessi, quod dupliciter p̄cognoscitur, & inquit. Sed
vnitatem vtroq; mō, & quid significat, & quia est, & hoc
7. Euclidis propōne. 16. assignat autē cām, & inqt. Non

E enim simil'r horū vnūquodq; manifestū est nobis. nā de
triāgulo q̄sito quid est quod dicit̄, de dignitate q̄ est qm̄
oē aut affirmare, aut negare verū est, quia vera est de cō
cesso vero quod est vnitas quid est quod dicitur, & quia
est, per quæ Arist. dedit intelligere hæc exēpla non eē re
spectu eiusdē demr̄onis, vt nōnulli crediderunt. Sed (vt Error aliquorum 1.dubiō.
Philoponus autumat) hæc exempla sunt in diuersis demō
strationibus, in mathematicis diuersas cōclusiones demō Solutio al quorū.
strātibus. ¶ Dubitat primo vtrū de dignitate oporteat p̄ Cap.4.
cognoscere quid nominis. ¶ Respondent quidā simplici Cōmen.5
ter quod nō, qm̄ est verbale cōplexū, quæ responsio vr̄ Propria solutio.
contra Themistiū, qui dicit, p̄cognosci has necesse est, nō 2.dubiō.
solū vno mō quid indicent nomina, sed etiā illo cognitio Solutio.
ne, videlicet quid sint. nā in hoc veritas sita est. Idē Auer.
in paraphrase. ¶ Ego vero cū Philopono dico dignitatis
præcognosci quid nominis terminorū, quibus cōstat, nō
autem eius vt quid complexum est. ¶ Dubitant secundo, F
vtrū duæ tm̄ sint p̄cognitiones. ¶ Omnes dicunt tria esse
p̄cognita, duas vero præcognitiones, tres deniq; modos
p̄cognoscendi, sunt tria præcognita, qm̄ dignitas, conces
sum, & quæsitū. Duæ vero p̄cognitiones, qm̄ quid nomi
nis & quia est. Tres deniq; p̄cognoscendi modi, qm̄ duo
simplices quia est dignitatis, & quid nominis concessi.
Vnus autē cōpositus subiecti, videlicet qm̄ quia est, & q̄d
dicitur. ¶ Tertio dubitant, vtrū inter p̄cognitiones sit or 3.dubiō.
do aliquis. ¶ Pōt dici quo ad nos. Primū præcognitū esse Solutio.
dignitatē, quia est cōpositū ex primis cōceptibus. Scdm
esse q̄situ, quia plerunq; accn̄s est, quod nobis notius est.
Tertiū vero est concessum, qm̄ plerūq; substantia & su
biectū est. Ordine vero naturæ, primū est subiectū, quæ G
situ secundo, dignitas, seu ꝓpositio tertium. ¶ Quarto du 4.dubiō.
bitant, quid velit Arist. per quia est, quo concessum præ
cognoscitur, & quid per quid, quo cognoscitur quæsitū.
¶ Respondent recentiores q̄ præcognitio cōcessi siue su Rñ. Iuni.
biecti est ipsum esse tale, de quo aliquid est demonstrabi Refutatio & primo.
le. ¶ Sed hæc expositio videtur cōtra textū, nā Aristo. in
quit, alia namq; præcognosci: qm̄ sunt. Vbi Auerroes as
serit subiectū præcognosci: quoniā est inuentū: proposi
tionē autē: quia vera. Idem Themistius & Philoponus sen Secundo
tiunt. Præterea. Subiectum & passio sunt relatiua: igitur si
de subiecto oportet præcognoscere: quoniā est tale, de
quo aliquid est demonstrabile: etiā de passione: vel quæsi
to oportet p̄cognoscere ipsum esse tale: quod est de alio Tertio.
demōstrabile: & sic quæsiti erit p̄cognitio quia ēst. Pro
pterea græci omnes per quia est: intelligunt ipm̄ subiectū
debere præcognosci: quoniam est ens: non quidem exi H
stens per se: sed quod in virtutibus causarum continetur. Obiectio
¶ Sed dices quia est hoc modo: est quæsitum & quæstio Cap.prī.
secundo huius. ¶ Dicendum per se esse quæsitum. Respe Solutio.
ctu vero subiecti vel passionis esse præcognitum. ¶ Ani Necessitas quid nominis.
maduerte q̄ præcognoscere quid per nomen dicatur: est 1.necessitas.
necessarium. Primo quidē ob ignota nomina: quibus ma 2.necessitas.
thematici ipsi vtuntur: vt sunt. a. b. c. & id genus: quæ no
mina cum sint quæsiti & concessi: nisi intelligantur quid
ipsa significent proculdubio demōstratiua methodus nō
intelligetur. Secundo propter nomina nota apud Philoso
phos: nam licet termini: quibus Philosophi vtuntur: ipsis
doctoribus noti sint: discipulis tamen sunt ignoti: quibus
nisi pateant: demonstratiua methodus ignorabunt. Præ
terea. Nomina semper non sunt eadem apud omnes: siqui 3.necessitas.
dem alia sint apud græcos: alia apud hæbreos apud nos

I vero alia. Quare in omni doctrina argumentatiua: in qua quis ab alio discit traditione: opus est: vt nominũ significationes pcognoscat. ¶ Sed circa hæc adhuc dubitabis: nã cũ dianoetica doctrina sit quadruplex: Syllogismus, videlicet enthymema: inductio: & exẽplũ: ppter quid Aristoteles solũ de pcognitis in syllo demõratiuo locutus est: & non in cæteris. ¶ Dicendũ (vt ex Philopono colligit). Aristotelẽ hic non loqui de particularibus sciẽtijs: sed de demõstratiua methodo: ppterea nõ debuit qrere q in vnaquaq; sciẽtia pcognosci debeant: sed solũ in demõratiua. ¶ Rursus dubitabis: nã cũ quatuor sint qões an res sit: qd res sit: qlis res sit: & ppter quid talis res sit: cur pcognita & præcognitiones solũ docuit in demõratiua doctrina: q quæstio qualis res sit: & ppter quid talis res sit: accipitur & nõ in cæteris. ¶ Rñdet Them. quia per hęc: quæ dicit in demõstratiua: facile in alijs intelligi põt. Nã in quæstione K illa qua querit an vacuũ sit: concessum est quid ipsum vacuũ significat: quæsitũ vero est ipsum esse. In quæstione vero quid deus sit: cõcessum est deũ esse: & quid significat hoc nomẽ deus: quæsitũ autẽ est quid deus sit an animal sempiternũ a quo cœlũ & tota natura depẽdet. In doctrina vero demõratiua per quã demõstrat qualis res sit: vel ppter quid talis sit: pcognita sunt: cõcessum: quęsitum & dignitas. Patet ergo illa nõ ab rõne esse prætermissa. Præterea. Fortasse hic illa ptermisit vsq; ad librũ xii. vbi de qstionibus illis planẽ repetit. ¶ Tertio adhuc quæres: vtrum ppositiones videlicet maior: & minor sint præcognitæ. ¶ Dicendũ q si comparent cõclusioni ex parte ppositionũ præcognita erunt omnia illa: quæ ante conclusionem saltẽ natura præcognoscuntur: & sic dignitates remotæ: & ppositiones pro syllogismi demonstrantis alteram p L positionũ: & ppositiones ipsæ: quibus cõficitur demõstratio dicuntur pcognita. At si cõparentur ipsi demonstratiuæ methodo: præcognitum est id: quod græce dicit axioma: latine dignitas: quæ triplex est. Alia quidẽ omnibus scientijs cõis. alia cõmunis quibusdã. Alia ppria vni sciẽtiæ: sed cõis omnibus cõclusionibus illius, vt suppositio: vel cõis animi cõceptio. Alia proxima & ppria vni demonstrationi vt ppõ maior: & ppositiones pro syllogizantes: hæc quidẽ in omnibus affirmatio vel negatio vera est: in omnibus scientijs locũ habet. Hæc vero quæ vni & idẽ sunt æqlia, & sibijnuicem sunt æqlia: & si ab æqualibus ęqualia demas: cætera quæ remanent sunt æqualia. pluribus scientijs cões sunt: vt musicę: geometriæ, & arith M meticæ. Hæc autem quæ sibi inuicẽ cõueniũt: sibijnuicem sunt æqlia: soli perspectiuæ est cõis. Minor aũt ppõ respectu demõratiuæ methodi nõ potest esse pcognita. Primo quidem quia minores sub eadẽ maiore possunt esse infinitæ. Secundo quoniam minor est cum conclusione aliquando simul cognita: & sic non ante demonstrationem: sed quasi in ipsa demonstratione cognoscitur.

Dubiũ. Sof. Phi. alia dubiũ Rñ. The. Alia solo. 3. dubiũ. Solutio. dignitas triplex. Quõ minor non põt pcognosci. Pria cã. Secunda.

¶ Fit autem ut cognoscamus quædam prius cognoscentes. Quorundam etiã simul accipientes cognitionem, ueluti quæcunq; sunt sub uniuersali quorum habetur cognitio. Nam omnem triangulũ tres angulos duobus rectis equales habere antea sciuimus. At id quod est in semicirculo triangulum esse simul inducentes agnouimus. Hoc enim pacto nonnullas discimus rerum, & non per medium extremum cognoscimus, quecunq; iam singulares sunt, & de nullo prædicantur subiecto.

¶ Est autem cognoscere alia quidem prius cognoscentem, aliquorum autem & simul accipere noticiam, ut quæcunq; contingunt esse sub uniuersalibus, quorum habent cognitionem. Quod enim omnis triangulus habeat tres angulos duobus rectis equales, pre sciuit. q. uero hic, qui est in semicirculo. Triangulus sit: simul inducẽs cognouit. Quorundã enim hoc modo disciplina est: & non per medium: ultimum cognoscitur. Vt quæcunq; iam singularium contingunt esse: & non de subiecto aliquo. N

Disciplina Notitia.

¶ Hic textus obscurus est: ideo recentiores dicũt Aristotelem: nũc declarare quanã ratione propositiones: videlicet maior & assumptio possunt esse præcognitæ: & quo mõ nõ. ¶ Vnde Linconiensis Grossatesta ait. præcognita ipsa esse duplicia. Alia quidẽ quæ prius tẽpora ante conclusionẽ præcognoscuntur. Alia autẽ: quæ simul tẽpore: quam differentiã Aristotelẽ ait hic edocere. ¶ Themistius: quem Auerroes imitatur: Aristotelẽ tradere differentiã inter ipsum cognoscere: & discere asserit: & hoc: aut quia per eiusmodi drĩam optimã partẽ Cauilli Menonis resoluet: aut quia bona cõiectura ex dictis sequitur: vt quasi necessitate materiæ: hãc adeat drĩam. Ex hac quoq; drĩa poterit intelligi: quonã pacto cõclõ ipsa ante demonstrationẽ: partim sciri: partim nesciri poterit. Sed quæ inter ipsum cognoscere: & ipsum discerę differẽtia sit: nec Arist. satis explicat: nec Themistius edocendo verbis Aristo. supplet. Ab Arist. n. tria dũtaxat habemus. Primũ q nos cognoscere: possumus aliqua: quæ prius cognouimus: & nec exponit quo modo: sed solũ inquit. (Est autem cognoscere aliqua quidẽ prius cognoscentẽ). Ecce quo mõ solũ tradit nos posse aliqua cognoscere: quæ quidẽ prius cognouimus. Secundũ quod habemus: est quædã posse nos simul de nouo cognoscere & discere: & inquit: (Aliquorũ autẽ & simul accipere notitiã). Intelligẽs & simul accipere notitiã discẽdo: & illa cognoscẽdo: huius secundi declarationẽ subscribit per exemplũ: & inquit: subaudi eorum simul notitiã & cognitionem nos habere cõtingit: vt sunt ea quæcunq; sub vlibus cõtingunt esse: quorũ vlium ipse cognoscẽs: vel discẽs habet cognitionẽ: quare si discens aliquorũ vlium cognitionẽ phabuit: & obiter occurrit aliqbus particularibus quæ sub illis vlibus pcognitis sunt: hic particularia illa suo occursu simul & discit: & cognoscit. Hæc autẽ quæ simul cognoscit & discit: exponit exẽplo q sint assumptiones: quas ppões Arist. vocat minores: ea vero quæ cognoscimus: & quæ prius cognouimus: indicat esse ppositiones: quæ dignitates sunt: vel maiores: & inquit. Nã q omnis triangulus quidẽ habeat duobus rectis æqles psciuit: & hæc est maior: quam cognoscimus: & eã prius cognouimus. Quod autẽ hoc quod in semicirculo est. s. lineatũ & descriptũ: triãgulus sit: simul inducẽs: hoc est discens cognouit: & sic assumptio in singularibus ipsis est: quã simul cognoscit & discit: & sic hucusq; habemus nos posse cognoscere aliqua: quæ prius cognouimus: vt sunt dignitates: siue maiores: & nos posse simul cognoscere & discere aliqua, vt sunt assumptiones, siue minores. Sed qm assumptiones sunt multiplices, exponit, quæ sunt, quas simul cognoscimus & discimus, & inquit. Aliquorũ. n. hoc mõ disciplina est, hoc mõ dico, & disciplina, & cognitio, & nõ per mediũ, sed sensu cognoscit vltimũ. i. assumptio, q dr minor ppositio, & qa dixit cognitionẽ simul & disciplinã aliquorũ hñi: exponit quorũ & inquit. (Quæcũq; videlicet singularia esse cõtingũt, & nõ de subto aliquo.) Ecce quõ ex verbis Arist. nihil plus habemus, nisi tria, videlicet q sunt quædã, quæ cognoscimus, quæ prius cognouimus, vt dignitates siue ppõnes in

Cõmẽ. 6. Expõ lin conien. Expõ Them. O P Q

A

nes in maiores. q̄dā, quæ ſimul cognoſcimus & diſcimus, ſcimus, vt aſſumptiones. & tertio ꝙ hęc quæ ſimul cognoſcimus & diſcimus, ſunt aſſumptiones quæ ſenſu ſine medio nobis obiter occurrūt, vt ſingulares ꝓpones, quæ ex his ſunt, quæ ſunt ſingularia, & nō de ſubo aliquo p̄dicabilia. nec plura ab Ariſt. nacti ſumus de dr̄ia inter cognoſcere & diſcere, quā græci expoſitores Ariſt. velle tradere affirmant.

Verborū expoſitio

¶ Quo aūt ad verba attinet, Ariſt. vocat ſingularia ea q̄ ſub vl̄ibus cōtingunt eſſe,

Obiectio text.

quod nō vr̄ verū, nā ſingularia neceſſario ſunt ſub vl̄ibus, neceſſario. n. omne currens moueṫ, & oē albū eſt coloratū: & omnis homo eſt animal.

Solutio

¶ Fortaſſe ad nos retulit Ariſt. nā ſingularia cōtingūt eſſe ſub vl̄ibus, occurſu nr̄o, qa obiter illis occurrimus, & ſenſu ſub vl̄ibus ipſis cōtineri cognoſcimus.

Alia ſolō.

¶ Vel dixit illa cōtingenter ſub vl̄ibus eſſe, quia cōtingunt mutari vl̄ibus ſp̄ manētibus, nō ꝙ dū ſint, poſſint non eſſe

B

ſub vl̄ibus, dū. n. ſunt, neceſſario ſunt ſub vl̄ibus, nā omnis hō eſt animal neceſſario dū eſt hō. ſiquidē oē quod eſt, neceſſe eſt eſſe, dū eſt, vt in libro de interp̄tatione dr̄.

Pri. pihe. cap. vltio

¶ Aſſumptiones ēt quas ſimul cognoſcimus & diſcimus, ait eſſe eorū, q̄ ſunt ſingularia: & nō de ſubto aliquo p̄dicata

Quare dixit & nō de ſubto aliquo.

qd' eſſe pōt: quia ſingulare duplex eſt: quoddā de ſubo aliquo: vt in accn̄tibus hoc albū de ſubto aliquo corpore dr̄.

Reſpon. Singular' duplex.

Quoddā ſingulare: qd̄ non de ſubto aliquo dr̄: vt hic hō: & ſingulare in ſubſtātijs: & tūc vult ꝙ eas aſſumptiones ſimul diſcimus & cognoſcimus: quare ſubiecta ſunt ſingularia in gn̄e ſubſtātiæ:

Cōfutatio reſpon. Ꝑpā rn̄.

quod quidē mihi nō placet. poteſt. n. aſſumptio eſſe ex ſubto in genere accn̄tium: vt hæc hoc albū eſt lignū. Melius igitur Ariſtotelē adieciſſe: & nō de ſubto aliquo: ꝑpter particularia: q̄ quidē ſingularia ſunt in re: vt quidā hō: & aliquis equus: ſed de ſubiecto aliquo nā Socrates eſt quidā hō: & Plato eſt aliquis hō.

C

aſſumptiōes: q̄s ſimul diſcimus: & cognoſcimus ex ſingularibus ſunt: q̄ non ſunt particularia: ſed de nullo ſubiecto dicta: hæc ſine medio ſenſu ipſo diſcimus. & cognoſcimus. Particularia autem cū quodā mō ſint vl̄ia ſenſum tranſcendūt.

Dubiū.

¶ Sed occurres: quia doctrina & diſciplina idē eſt: eadē. n. cognitio vt a doctore doctrina eſt: vt in diſcipulo diſciplina: ſed doctrina eſt ꝓpoſitionū ſiue dignitatū vl̄ium: & ſingulariū: igitur & diſciplina.

Solutio.

¶ Dici poteſt ꝙ omnis doctrina eſt diſciplina: nō tn̄ omnis diſciplina eſt doctrina. Inuētio. n. quæ ſingulariū, eſt diſciplina, & nō eſt doctrina quare hic per diſciplinā intelligit inuētionē: inuētio. n. quædā diſciplina eſt: quatenus ipſe inueniēs diſcit: ſaltē a ſe: quia. n. diſcēs vt diſcens: & a ſe: & ab alio diſcere pōt: iō diſciplina & de doctrina: & de inuentione dr̄. Quare diſcere ſi cōiter ſumaṫ: erit vl̄ium: & ſingulariū: ſed ſi ꝓprie: vt hic loquitur Ariſt. diſcere nō niſi ſingulariū aſſumptionū vel cōcluſionū erit.

Digreſſio

D

¶ Sed reputamus nūc dr̄ias inter diſcere: qd̄ hic pro inuētione intelligitur: & cognoſcere. ſic. n. quæ Ariſt. nobis reliquit: ſupplebimus. Nā ab Ariſt. ipſius cognoſcere duas habemus differentias tm̄: qm̄ dupl'r cognoſcimus. Alia quidē: q̄ prius nouimus vt dignitates ſeu maiores ꝓpones. Alia vero: q̄ non prius nouimus: ſed ſimul diſcimus & cognoſcimus: vt aſſumptiones: q̄ ꝓpones minores ſunt: & vltimæ: quę que ſenſu apprehenduntur: & nō per mediū: & q̄ ſingulares ſunt.

Octo cōbinatiões eorū quæ diſcimus & cognoſcimus.

¶ Dicamus igiṫ octo eſſe eorū: q̄ diſcimus & cognoſcimus cōbinationes: quarū ſeptē veræ ſunt: & octaua falſa. Nā quędā cognoſcimus: quę prius cognouimus.

1. cōbina.

Primo vt ſi aliq̄ nudiuſtertius nouimus: heriq; obliti fuimus: & hodie reminiſcimur. hæc enim quæ nunc reminiſcimur: hodie cognoſcimus: quæ nudiuſtertius cognouimus.

E

Secundo vt ſi nudiuſtertius actu cōſiderauimus: heri ſomno ſopiti nō actu cognouimus: hodie experrecti rurſus actu cognoſcimus. hæc profecto nūc cognoſcimus, q̄ prius cognouimus. Tertio vt particularia: quorū vl̄ia p̄cognouimus: hæc. n. cognoſcimus in particulari: quæ prius cognouimus in vl̄i: hæc quæ cognoſcimus: prius cognita: ſunt dignitas: ꝓpones primæ: quæ maiores dicuntur: ac vl̄es notiones a Themiſtio.

2. cōbinatio.

¶ Secūda cōbinatio eſt: qm̄ q̄dā cognoſcimus: q̄ prius nō cognouimus: vt particularia: q̄ ſiṫ de nouo cognoſcimus: & diſcimus. ſunt aūt hæ aſſumptiōes: q̄ minores: ac vltimæ ꝓpones dicunṫ.

3. cōbinatio.

¶ Tertia eſt: qm̄ quædā cognoſcimus: quæ prius didicimus: vt particularia: quę nudiuſtertius didicimus: heri āt obliti: hodie rurſus reminiſcimur: hæc nāq; cognoſcimus: q̄ prius

F

didicimus. ſunt aūt hæ aſſumptiones.

4. cōbinatio.

¶ Quarta eſt: qm̄ cognoſcimus q̄dā: q̄ prius nō didicimus: vt vl̄ia: quorū heri obliti vel in habitu poſita hodie cognoſcimus: hæ ſunt dignitates & vl̄es ꝓpones.

5. cōbinatio.

¶ Quinta eſt: qm̄ diſcimus: quæ prius cognouimus: vt particularia: quæ nūc in particulari diſcimus: & in vl̄i p̄cognouimus: & hæ ſunt ipſæ cōcl'ones ſingulares.

6. cōbinatio.

¶ Sexta eſt: qm̄ diſcimus: q̄ prius nō cognouimus: vt particularia: q̄ nec in particulari nec in vl̄i p̄cognouimus. hæ ſunt aſſumptiones.

7. cōbinatio.

¶ Septima eſt: qm̄ diſcimus: q̄ prius nō diſcimus: vt particularia: q̄ nūc diſcimus. Hæ ſunt cōcluſiones & aſſumptiones.

8. cōbinatio.

¶ Octaua vero cōbinatio eſt impoſſis: qm̄ impoſſibile ē nos diſcere: q̄ prius didicimus. Nā diſcere eſt ſingulariū & particulariū: q̄re ſi diſceremus nūc: quod prius didicimus: tūc idē ſciremus: & neſciremus in particulari.

Coroſ. 1.

Ex his patet dr̄ię inter diſcere et cognoſcere.

Drīæ inter diſcere & cognoſcere.

Nā cognoſcere eſt de nouo: & nō de nouo: vl̄ia ſeu in vl̄i: & particularia vel in particulari. eſt ēt aliter noſtrū cognoſcere reminiſci.

G

At diſcere eſt de nouo tm̄ in particulari tm̄. & nullo mō reminiſci: qm̄ ſi eſſet reminiſci: tūc diſceremus aliqua: quæ prius didicimus.

2. coroſ.

Patet ſecūdo ꝙ quæcunq; diſcimus: cognoſcimus: nō aūt q̄cunq; cognoſcimus diſcimus.

3. coroſ.

Tertio patet nos aſſumptiones et cōcluſiones poſſe diſcere tm̄: quia ſolę eę pn̄t eſſe ſingulares. Dignitates ſiue ꝓpones vl̄es: q̄ maiores ſunt: nō diſcere. ſed cognoſcere poſſe. Has dr̄ias Ariſt. & Themiſtius intellexerunt: quas ſi verbis Ariſto. ſupplebis: relinq̄tur expō Themiſtij.

expō philop.

¶ Verū Philoponus hūc locū facilius exponit. Ideo nō p̄tereūdo eius expōnē: aliter dicamus: ꝙ cum dixit oēm doctrinā fieri: & oēm diſciplinā ex p̄exiſtenti cognitione: nunc de inuētione loquitur: & ꝓponit oñdere hanc etiā fieri ex p̄exiſtēti cognitione. Quod vero hoc rōnabiliter Ariſt. facere debeat: ꝓbatur: qa cognitio dianoetica: ſiue rationalis dupliciter nobis aduenit: aut ꝑ doctrinā: & diſciplinā: aut per inquiſitionē: q̄ inuentio diciṫ.

H

Cōſtat aūt in vtroq; mō ex p̄cognitis quibuſdā fieri cognitionē: quare poſtq̄ oñdit alterū modū in doctrina vel diſciplina: reliquū eſt vt alterū in ipſa inquiſitione vel inuētione aggrediaṫ: vt manifeſto liqueat oēm rōnalē cognitionē ex p̄cognitis quibuſdā accedere. Et in exequendo hæc anteq̄ de inuentione diſputet: ꝓponit prius dicere de eo quod eſt cognoſcere, vtpote quod vniuerſalius eſt ipſo inuenire: immo vt genus illius, vt dicemus. Proponit igitur duos eſſe cognoſcēdi modos. Alterū quidē qn̄ aliquid ante cognitū hn̄tes, rurſus huic occurrimus obliuione nō intercipiēte, Sicut cū aliquē vidimus primū, dein-

I de eius memoriā tenētes, rursus hūc videamus, dicimus eū cognoscere. Quia si obliuio intercipiet, deiñ rursus pstinā eius cognitionē habemus, nō iā (vt inqt Philoponus) hūc cognoscere dicimus, sed reminisci, & tu intellige Philop. hūc nō nos cognoscere tm̄, sed simul cognoscere & reminisci, sic igr̄ vnus modus est. ¶ Sed qres vtrū in hoc mō oportet si nō intercipit obliuio, saltem intercipi habitus. ¶ Dicas q̄ oportet vt habitus intercipiat, & sic primus modus erit, quo aliqd nunc actu cognoscimus, qd prius actu cognouimus intercipiēte habitu. Secūdus aūt, vt qn̄ vlis notionē hn̄tes, alicui particulari occurrimus, qd non prius vidimus, deiñ hoc adaptemus vli ipsi, cuius notionē tenemus. vt si qs videat magnetē lapidē ferrū trahere, siq dē nō p̄cognouerit prius q̄ ois magnes trahit ferrū, talis hic nō dicet cognoscere q̄ magnes lapis est, qui hoc operatur, Sed primū discit, si doctorē habebit paratū q doceat q̄ magnes ois ferrū trahat. Si vero hoc p̄cognouerit, occurrēs pticulari lapidi, statim cognoscit, qm̄ hic est, q sub illā vlem reducit spēm. Igit cū duo hi sunt modi cognitionis. Scd̄o mō inqt Arist. inuentionē fieri qn̄ pticularibus quibusdā Theorematibus nō ante a nobis cognitis primū incurrimus ab vlioribus qbusdā & nobis p̄cognitis ipo rū notionē tenētes. Ex hisce liquet scire q̄ sit inuētio. Est.n. inuētio cognitio qdam alicuius cōclōnis singularis cuius vlis notio qdā p̄fuit. Fit aūt haec hoc pacto, q̄ p̄cognita vli notione vt illa omnis magnes trahit ferrū, & occurrimus huic particulari lapidi, quē oculis cernimus esse magnetē. Mox damus hāc cōclōnē q̄ hic ferrū trahit, & hęc est inuētio & secūda spēs cognitionis est.n. inuenire cognoscere aliquā notionē singularē mediāte aliquo nobis occurrēte, q̄ notio singularis p̄cognita fuit ī vli nobis prius cognito. Et tūc iuxta ex pōnē hāc oportet dicere q̄ discere nō est inuenire. Sed discere est vlium. nā si hic magnes occurrit nobis, quē oculis cognoscamus esse magnetē, & antea nō cognoscebamus oēm magnetē ferrū trahere, sed a doctore parato cognoscimus, hoc dicimus discere, & ita discere est cognoscere aliqd vle, quod prius nō nouimus. Quare q̄tuor sunt, cognoscere, reminisci, discere, & inuenire scd̄m Philoponū, est.n. discere de nouo solū vniuersaliū q̄ prius nō nouimus. Cognoscere est vlium tā eorū q̄ prius nō nouimus q̄ eorū q̄ prius nouimus. Reminisci est cognoscere, q̄ prius nouimus intercipiēte obliuione. Inuenire est singulariū, & eorū quorū vlia p̄cognouimus. Quare cognoscere est vt genus ad haec, pōt & his addi & sensus, q videlicet est singulariū assumptionū quibus obiter inueniēs occurrit, vt illius videlicet q̄ hic sit magnes. Quo vero ad verba attinet, Philoponus, verba hęc textus aptat dupliciter. Primo vtrisq̄ cognoscēdi modis. Secūdo aptat tm̄ secūdo cognoscendi mō. Mihi aūt vr̄ q̄ verba haec debēt aptari vtrisq̄ cognoscēdi modis hoc pacto. Est aūt cognoscere aliq̄ quidē prius cognoscentē, hic est primus modus, quo videlicet aliqd cognoscimus, qd & prius nouimus. Aliquorū aūt & simul accipientē notitiā. Hic est scd̄s modus, quo videlicet aliquā particularē notionē accipimus, cuius p̄cessit cognitio in vli, quā diximus esse inuētionē. deinde ponit exēpla secundi modi, & inquit. Vt q̄cunq̄ sub vlibus cōtingūt esse, hoc est ea dico secūdo mō cognosci, q̄ sub vlibus sunt quorū inueniēs p̄habuit cognitionē, & adhuc clarius in terminis exponēs. Primo exponit q̄uo cognoscitur assumpto, & inqt. Nā q̄ omnis triāgulus quidē habeat duobus rectis aequales p̄sciuit, hoc.n. cognouit antea non de nouo a parato doctore. Qd aūt hoc, qd in semicirculo est, triangulus sit, simul inducens cognouit. Inducēs hoc est illi occurrēs, scd̄m sensum agnouit. dixit aūt notanter inducēs, qa cognitio per particularia inductio dicit. at p sensum cognoscimus particularia, vnde siue per plura siue per vnū particulariū cognitio semper inductio dr̄, & p semicirculū intelligit in manu, q̄re triāgulus qui est in manu, vt triangulus est, per vniuersale cognouit, vt talē autē triangulū per inductionē ac suprauentionē nō ex quibusdā antepositis cognoscimus, est.n. omnis sensitiua notitia talis, quā nō cognitionē sed simpliciter notitiā appellamus, hoc mō cognoscitur assumptio, quae est minor. at inuētio videlicet q̄ tres augulos habeat duobus rectis aeq̄les sine inductiōe & suprauētiōe cognouit, qa in seipso habuit p̄existētem rōnē vlis illius, videlicet q̄ omnis triangulus tres angulos duobus rectis hēt aequales. Igitur simul & semel p sensum inducēs nouit hoc quod est in manu, esse triangulū, & statim ip̄m hr̄e angulos duobus rectis aequales, qa dixit hoc qd in manu est: esse triangulū: & per sensum deductū cognosci. Addit. Quorundā.n. hoc mō disciplina est: quia assumptionū singulariū est disciplina hoc mō: vnde q̄ hic sit triangulus: aut hic sit circulus: aut aliud quodcunq̄: nō nisi per sensum cognoscimus. Propterea subdit: & non per mediū cognoscit quod est postremū: assumptiones.n. singulares cognoscunt nō per mediū: sed per deductionē ex sensu. ¶ Sed dices: dictū est disciplinā eē vniuersaliū at nūc ait disciplinā esse singulariū. ¶ Dici pōt eū non dixisse disciplinā esse singulariū absolute sed hoc mō hoc est quodā mō: & large accipiendo ipsam disciplinā: & quia dixit aliquo mō singulariū esse disciplinā: quatenus singularia per sensum cognoscuntur: declarat illa eē singnlaria: & inquit. Quaecunq̄ videlicet singularia eē cōtingit: & nō de subiecto aliquo: & sic patet syllogismū inuentiuū fieri quando nos prius nouimus vle: deinde qd est postremū siue minor: non per mediū: sed per sensum cognoscimus: & ipsum vli praecognito applicamus: tunc enim per mediū ex sensu deductum & sub vniuersali applicatū concludimus inuentionem: vt q̄ omnis triangulus tres habeat angulos duobus rectis aequales p̄cognouimus: quod autē hoc quod est in manu: triangulus sit: & per sensum deducimus: & sub illo vniuersali applicamus: quare per hoc medium concndimus: hoc quod in manu est: habere tres angulos duobus rectis aequales. Hoc pacto inuentio fit: & ita ex praeexistenti cognitione: cum sit in vniuersali precognita. Vlterius patet (vt Philoponus inquit) in inuentionibus solū singularia cognosci: vniuersalia vero minime: sed vel per doctrinam: vel disciplinā. Tertio patet inuentionem ipsam fieri in post assumendo: nam qui inuenit post assumit sub praecognitis vniuersalibus. ¶ Sed occurres & recte: quia multa vniuersalia per nos ipsos inuenimus: quae non a doctoribus accipimus. Aristoteles enim (vt puto) multas vles notiones adinuenit quas nec a Socrate: nec Platone doctoribus accepit. Igitur inuētio nō est singularium dūtaxat. ¶ Aliqn̄ nō diximus demonstratiuā inuentionem, de qua nunc loquitur Arist. nō esse nisi singulariū tm̄, nam inuentio vt hic loqtur, paritur ex vna vli prius nota per doctrinā, vel disciplinam, & ex singulari deducta ex sensu, & sub vli prius nota, accepta. At inuentio dialectica quae est per probabilia & coniecturalia potest esse vniuersalium: & singulariū nam

Margin notes (left): Dubō. — Solutio. — K — Quid inuētio. Quō sit inuentio. — L — Discere non est inuenire. — Quatuor cognitiones & qd sint. — M — expositio uerborū secundum Philopo.

Margin notes (right): N — Subiectio. Solutio. — O — P — Corol. Secundū. — Q — Tertium. — Obiectio. — Solutio.

A excerptū nā quę dialectice inuenimus vel cõiecturabilr, nõ per sensum deducimus. ⁋ Ex his apparet demonstratiuam inuentionem solū fieri in naturalibus & mathematicis, quoniā solū in illis pñt vniuersalia prius cognosci, & sub vlibus possumus per sensus assumi singularia, vt inde concludamus inuentionē. In cæteris aūt sciētijs, in quibus sensibus non vtimur, inuētio demõstratiua non est, sed dialectica tantū. Dubõ. ⁋ Sed occurrēs nõne cām per effectū inuenimus, Solutio. modo causa est vl'e quoddā. ⁋ Iā diximus & dicemus in naturalibus cāæ inuētionē esse cõiecturalē, & per syll'm dialecticū, & ppea in naturalibus inuētio demr̄atiua non fit nisi per sensum in post assumēdo, nā cū cā ipsa inuenir, Inuentio multiplex nõ nisi cõiecturabiliter inuenir. Vnde ipsa inuētio multiplex est, est:n. inuentio artiū, & inuētio syllogistica, & hęc B est aut dialectica, aut demr̄atiua. Arist. igitur solū de syllogistica loquir, & nõ de omni, sed de demr̄atiua, q̄ fit ab vna vlī prius nota, & vna sensuali occurrēte, vt diximus, huius voluit vnū esse p̄cognitū, & vnā p̄cognitionē, ē.n. p̄cognitū axioma siue maior, est aūt p̄cognitio, qa vera ē: vel a doctore, vel a seipso p experientiā. Pulchrū eēt, videre quo nā mõ inuētiones artiū rõnaliū vt logicæ & rhetoricæ factæ sint, nā de inuētione artiū operatiuarū Arist. satis dixit in pœmio metaphysicæ. Sed quia hoc transcēdit pñtem librū, iõ satis nobis sit locum monstrasse.

⁋ Antea uero quā sit inductio uel ratiocinatio facta partim fortasse dicendū est scire: partim nescire. Quod enim non sciuit si sit simplicitter: id quoquo modo scit. Duobus rectis equales habere patet hoc pacto quidem scire: quia uniuersaliter scit, simpliciter uero nescire.

Aūt igit. C *⁋ Antequam autē sit inducere, aut accipere syllogismum: quodam quidam modo fortasse dicendum est scire: modo autem alio non, quod.n. nesciuit si est simpliciter. Hoc quodā modo sciuit, q, duos* Sed igitur *rectos habet simpliciter. Sed manifestum est: q, sic quidem scitur, quoniam uniuersaliter scitur. Simpliciter autem non scitur.*

Cōmē. 7. ⁋ Verbū qd facit in textu pñti difficultatē est particula aūt quæ græce est ΔΕ, nā hæc particula est aduersatiua, et ita videtur quasi aliquid de nouo insinuare. Sed non obstante hoc, videtur mihi Aristo. ex dictis mõ vnū quoddā inferre, quo sophisma Menonis soluetur. Et ita particula illa fortasse græce legitur ΟΥΝ, quæ latine sonat ergo vel igitur, dictū est enim doctrinā & disciplinā fieri ex p̄existenti cognitione, & vltimo q etiā inuentio fit ex quodā vlī præcognito, ideo ex his concludēdo, inquit. ⁋ Anteq̄ igitur sit inducere hoc est inuenire, aut accipere syllogismū, hoc est doctrinam vel disciplinā sumere per syllogismum, quodam quidem modo supple ipsum discentē D vel inuenientem, fortasse dicendum est scire, modo autē alio non, supple dicendum est eum scire. Et hoc declarat solum in inuentione, & supple tu, vt Philoponus suppleuit, nam anteq̄ sensu ipso occurrimus occulto triangulo, inueniens nesciuit si est simpliciter supple hoc occultum, triangulus, hoc ignorauit hoc absconsum esse triangulū, hoc quodā modo sciuit, videlicet q occultus triangulus duos rectos habeat simpliciter. igitur tale absconsum partim scitur, partim nescitur. nescitur quidem an sit omnino triangulus. scitur autem q duos rectos habeat. Ex his vlterius seipsum exponens concludit. Sed manifestum est q sic quidem scitur, quoniā vniuersaliter scitur, sciebatur enim omnem triangulū habere duos rectos æquales, igr quo ad hoc scitur tale absconsum. Simpliciter autem nõ Verborū expositio. scitur, quia ignoratur absconsum esse triangulum. ⁋ Quo vero ad verba attinet, verbum sed illatiue intelligitur, vt E alibi Arist. sæpe fecit. Potest & hęc lr̄a, vt Philopono vr̄, expõ philop. aliter intelligi, vt solū de inuētione loquar, & sic erit sensus, anteq̄ igitur vt inducere supple per sensum, q hoc absconsum sit triangulus. aut syll'm per quē fit inuentio, accipere, hoc est anteq̄ sit per syll'm facta inuentio, est id quod inuenitur syll'õ, partim scitū, partim ignoratū. scitū quidē vlr, ignoratū vero particulariter. Vnde hoc absconsum habere tres, scitur in illo vlī præcognito omnis triangulus habet tres. non scitur autē in se: qa nondū patet esse triangulū. Expõ hæc magis placet, quia per hæc q̄ hic ait, soluer Menonis cauillus. ⁋ Sed dubitabis fortasse. Dubõ. quia sequitur de scito omnis triangulus habet tres. Absconsum in manu est triangulus. Igitur de scito absconsum in manu habet tres. Sicut sequitur de necessitate omne animal est substantia. Socrates est animal. Igitur de necessita- F te Socrates est substantia. ⁋ Auer. in paraphrasi tenuit aliquam vlem posse esse notā vel scitam, qualibet singulari Opinio Auerro. existente ignota, quia stat me scire omnē mulā esse sterilē, & ignorare hanc: quæ in vtero est: esse sterilē. ⁋ Recentiores addiderunt posse ppõnē vniuersalē aliquā esse necessa- Rñ. Iuni. In primo riā, quęlibet eius singulari existente contingente, nā hæc vniuersalis omnis homo est animal est necessaria: & tñ quælibet singularis huius est contingens: etiā põt aliqua ppõ vl'is esse contingēs: qualibet eius singulari existente impossibili: vt hæc est contingens omne animal exñs in domo est leo: dato q hodie sint solū homines: & cõplura alia addūt. Ad regulā aūt Arist. dicūt q ex maiori de ne- priorum. cessario in sensu diuiso: & minori de inesse: sequitur cõcl'o G de necessario eodē sensu, quia qñ maior est in sensu diuiso: subiectū eius supponit cõfuse distributiue mobiliter: & sic sub medio: quod est subm̄ maioris ppositionis: põt sub accipi: at quādo maior est de sensu cõposito: & minor de inesse: non sequitur cõclusio de necessario: qm̄ quādo maior est de sensu cõposito: subiectū supponit cõfuse distributiue immobiliter: & sic cū non possit sub medio accipi: syll's non erit regulabilis per dictū de omni. Eodē modo dicunt ex maiori de scito credito vel dubitato non sequi conclusionem de scito credito vel dubitat cū minori absoluta: nisi qñ maior est in sensu diuiso: & hoc ppter Cõfutatio eandē cām. ⁋ Sed licet hæc refelli non possint: non sunt necessaria: nec puto esse peripatetica: vt in libro priorū diximus: & libro elenchorū. ⁋ Propterea dicendū ex maiori Ppa rñ. de scito credito vel dubitato: & minori absoluta: sequi cõclusionē de scito credito vel dubitato cõditionatā. Nā vt H maior intelligitur: sic debet intelligi conclusio: cū.n. dicit de scito omnis mula est sterilis. Mula accipitur formaliter vt mula: est.n. sensus de scito omnis mula est sterilis in eo q mula. tūc si addatur: hæc quæ in vtero est: est mula: sequitur de scito q sit sterilis: non simplr: sed in eo q mula. sicut sequir necessario oē currens mouer. Socrates currit. Igitur necessario Socrates mouetur in eo q currit. Sic enim accipiebatur maior de necessitate.n. omne currens mouetur sumendo ipsum currens formaliter non pro subiecto currente: nam animal quod est subiectum cursus contingenter mouetur. Sed accipiendo ipsum currens formaliter: sumitur in eo q currens: & sic sequitur Socratem necessario moueri: vt currens est. hæc Alexan. & Philop. & Auer. primo priorū. Verū hęc raptim sint dicta.

⁋ Quod nisi ita sit eueniet ea profecto quæ est in Menone dubitatio. Aut enim nihil quisquam discet: aut ea quæ scit.

I Sinautem non, quæ in Menone dubitatio est. Contingit. aut .n. nihil discet: aut quæ nouit.

Comē. 8. Cauillus Menōis secundū quosdā. Quidā recentiorū cauillū Menonis, quo ipsum scire, tā per doctrinā q̄ per disciplinā destruebatur, sic cōposuerunt. Quod quis discit, vel prius sciuit, vel nō si prius sciuit, igitur nō discit, & ita quod quis discit, nō discit. Sinautē nō prius sciuit, tunc cū ei occurret, nesciet an illud sit, vel ne. Cui exponi Auer. 9. metaphysicæ assentit. Sed Comē. 9. expō philop. reuera (vt Philop. inquit) hic dissoluit ambiguitatē, quæ est in eo libro Platonis, qui Menō inscribitur. Ibi. n. Socrate ꝓponēte quoddā theorema, & iubēte definire virtutē illo aūt nequeunte, deinde Socrate inquiēte, quod si q̄rimus, omnino inueniemus, Menō huic sermoni addubitat, & ait q̄ nulla sit inuētio, nā (vt inq̄t) quod q̄ritur, necesse est aut p̄cognosci, aut minime. Si igitur non sit quod quærit̄ p̄cognitū, neq; si illi occurremus cognoscere po- K tuerimus, q̄ hoc sit id quod quærimus. Si. n. Socratē non nouimus, neq; si ei occurremus, ip̄m possumus cognoscere. Sinautē eū ante nouerimus, neq; ipsum dicimur quærere, neq; inuenire, qd' iā sciuimus, q̄re neq; est ipsum q̄rere, nec inuenire ip̄m. Ex his patet, quod Menon inuentionē cauillauit, & nō ipsum scire, quod sit doctrina vł disciplina. Ad hæc respōdit Socrates, q̄ inuētio fit ex quibusdā ante cōcessis & assensis, & ita ex p̄cognitis quibusdam, & probauit hoc Socrates per Menonis famulū, quē per interrogationē inuenire fecit theorema quoddā, qd' nesciebat prius ex quibusdā ante cognitis ip̄m ad q̄situ adducēs. Ad formā autē respōdit Aristo. ex his, q̄ Socrates dixit q̄ nō eadē necesse est noscere, & discere vestigan- L tē & inuenientē, sed alia quidē quærere, ex alijs vero passensis quæsitorū adipisci inuentionē, & sic Menonis ambiguitas locū nō habet, inquit. Sinautē nō, hoc est si nō esset, vt diximus, quod contingit idē scire, & nescire. Scire quidē vniuersaliter, particulariter aūt ignorare, q̄ in Menone dubitatio est, cōtinget, & sic haberet locū. Ecce q̄ Arist. approbat solutionē Socratis, quia ait, si illa solutio nō esset vera, Menonis cauillus relinqueretur insolutus, quē breuibus repetit, & inquit. Aut enim nihil discet, supple si detur q̄ ante inuentionē id quod inuenitur nō fuit p̄cognitū. aut si detur ipsum esse p̄cognitū, qui inuenit, nō nisi ea, q̄ nouit, discet. Quo vero ad verba attinet, ꝓ di- Verborū expositio scere Arist. hic intelligit ip̄m inuenire, quia vt superius dixit, inuētio est disciplina quædā, saltē largo nomine, & ita per ipsum discere nō intellexit disciplinā, quod ē idē, M quod doctrina. Dubitatio grece est aporema, latine ca- Cauillus & sophisma ī quo differant. uillus ēt, differt autē Cauillus, & Sophisma, sicut ꝓblema & syll's dialecticus: & sicut qō, & demr̄o: est. n. qō: q̄ in fine est conclusio: Demr̄o aūt syll's demonstratiuus, ꝓblema est quādo ꝓ vtraq; sui parte habet syllogismos at syllogismus dialecticus est: qui sumit. Sophisma ergo est: quod habet pro vtraq; sui parte cauillos: qui græce paralogismi dicuntur. Fuit igitur Menonis dubitatio cauillus: & non sophisma: hæc quo ad verba.

Non. n. ita dicendum est: ut quidam soluere enituntur, Scis ne oēm dualitatē esse parem. Annuēti uero interrogato offerunt ei dualitatem quandam: quam quidem non putabat esse: quare nec parem esse. Soluunt igitur non oēm se scire dicentes esse parem dualitatem, sed eam quā sciunt esse dualitatē. Et tamen sciunt quidem id cuius habent demonstrationem acceperunt. Acceperunt autē non omnis eius, quod sciunt esse triangulum: aut numerum: sed simpliciter de omni numero atq; triangulo demonstrationē. Nulla enim huiuscemodi propositio sumitur: quē tu scis numerū: aut quam scis rectarum linearum figurā: sed absolute de quolibet. N

Non. n. utiq; (ut quidā conantur soluere) dicēdum est: nunquid sciuisti omnē dualitatē: quoniam parē: aut non? dicente autē attulerant aliquam dualitatē: quam non opinatus est esse: quare neq; parem. Soluunt. n. dicentes non cognoscere omnem dualitatem parē esse: sed quam sciunt q̄ dualitas sit. Attamē sciunt quidem id: cuius demonstrationem quidem habent: & cuius acceperunt: acceperunt autē non de omni, de quo utiq; sciunt q̄ triangulus aut q̄ numerus sit, sed simpliciter de omni numero, & triangulo. Neq; enim una propositio accipitur eiusmodi: q̄ quem tu nosti numerum: ant quem tu nosti rectilineum: sed de omni.

Alij sophistæ destruxerūt ip̄m scire quod dr̄ doctrina Com. 9. vel disciplina: & vtebantur hoc cauillo: vt placet Philop. si aliquid contingat nos scire: sit istud. Omnis dualitas est par. Sed hoc nō scitur: igitur nihil contingit nos scire: q̄ O hoc non sciatur: probabant: & sic. Absconsum in manu triangulus: vel dualitas: vel numerus: vel aliquid tale: sed sit gratia exēpli dualitas. Et arguūt nos scimus omnem Cauillus dualitatē q̄ sit par. Hoc quod in manu est absconsum: ē dualitas. Igitur scimus hoc absconsum q̄ sit par: cōcl'o est falsa: quia hoc absconsum nō scitur esse dualitatē: & ita nō pōt sciri q̄ sit par vel impar: & nō ꝓ minori: quia minor est vera per casum: posuimus. n. q̄ absconsum sit dualitas: igitur pro maiori: sed maior est q̄ nos scimus oēm dualitatē parē esse igitur cū sit hoc falsum: nō scimus omnem dualitatē esse parē, quod ponebatur: quare nihil nos cōtingit scire. Ex his patet q̄ sophistæ hoc cauillo destruxerunt ipsum scire: quod disciplina vel doctrina est. Dubitatio vero Menonis destruxit ipsum inuenire. Soluunt q̄- P dam hunc cauillū: & cōcedūt nos scire omnē dualitatē esse parē. vel oēm triangulū hr̄e tres: & cætera id genus: & Solo cauilli secūdum antiquos. tunc ad cauillū dicūt: q̄ cōclusio debet inferri non simpliciter hāc dualitatē nos scire esse parē: vel hūc triangulū hr̄e tres: sed addito quodā: videlicet quā scimus esse dualitatē: vel quē scimus esse triangulū. Et sic cōcedūt nos scire omnē dualitatē esse parē: & q̄ hoc absconsum sit aliq̄ dualitas: vt ponebatur per casum: tn̄ ex his nō sequit̄ nos scire hāc dualitatē esse parē. sed quā scimus esse dualitatē: & ita volūt ex maiori absoluta de scito: & minori absoluta sine scito: cōcl'onē sequi non simpliciter de scito: sed secūdū quid aliquo addito: vt visum est: inquit. Nō. n. vtiq;: vt quidā conātur soluere supple aliū cauillū: quo sophiste destruūt ip̄m scire: dicendū est: & ponit breuiter cauillū: & inquit. Nunquid sciuisti oēm dualitatē. q̄ sit par: supple Q si aliquid cōtingat nos scire: aut nō: ꝓbat q̄ nō contingit nos scire omnē dualitatē esse parē: quia si detur q̄ nō: iā relinquitur propositū: & inquit: dicente aūt & affirmāte: attulerant aliquam dualitatem quā non opinatus est esse: quare neq; parem ipsam esse contingit nos scire: quia qd' non scitur esse: non pōt sciri aliquid esse: vt: a: vel: b: esse. Hic breuis erat cauillus: cui adducit solutioni sophistarū: & inquit. Soluūt enim dicentes per syllogismum illū ex maiori de scito simpliciter & minori de esse absoluto: nos non cognoscere omnem dualitatem parem esse: sed quā sciunt q̄ dualitas sit. Et ita volunt sequi cōclusionē de scito cōditionato: vt q̄ nos scimus hanc duitatē esse parē: Obiectiones Arist. cōtra antiquos. 1. obio. quā scimus esse duitatē. Huic Arist. obijcit dupliciter primo posterioristice sic. Eodē mō scitur cōclusio, quo & ꝓ pōnes. Sed nos scimus simpliciter omnē dualitatem esse parem: & nō oēm quam scimus esse dualitatē: & simpl'r

hæc

A hæc dualitas abscōsa est dualitas. Igiť cōclōnē cōtingit nos scire simplř, videlicet ꝙ hæc dualitas sit par, & nō illo ad dito quā scimus esse dualitatē (inqt). Attamē sciūt qđ id cuius demřonē qdē habet, & cuius acceperūt demřonē, dixit habet, qa nos scimus q̄dā ꝑ nosmetipsos, dixit acceperūt, quia discimus ex doctore. Verū quouis mō sit scire eo mō est, quo accepimus vel habemus demřonē. Acceperūt aūt vel habuerūt nō de omni, de quo vtiq̄ sciūt ꝙ triāgulus, aut ꝙ nūerus sit, sed simplř acceperūt de oī nūero supple ꝙ sit par vel impar, & de oī triāgulo ꝙ sit habēs tres, & supple tu. Minor ēt absoluta fuit ꝙ hoc sit triāgulus vel dualitas. Igiť cōclusio nō debet eē de scito cōdōnato. Hæc posterioristice.

B Secunda obiectio. Primo po rū. 17. & 29. ¶ Scđo obijcit huic opinioni prioristice, ē.n. dcm in prioribus ꝙ cōclusio debet assimilari alicui ꝓpōni. Mō nulla ꝓpō assumpta est talis q̄lis est cōclō. Cōclō.n. est de scito cōditionato, & nulla ꝓpōnū sit accipiť (inqt). Neq̄.n. vna ꝓpō accipiť eiusmodi, qa nec maior nec minor, ꝙ quē tu nosti numerū, aut quē tu nosti rectil'eū: sed maior accipiť de oī simplř, & minor ēt accipiť nullo adito, q̄re cōclusio debet accipi eodē mō nullo addito, & hæc expō ē pulchra, quā Philop. nō cōpleuit. Animaduerte ꝙ fortasse solo horū est data a sophistis ad eundē Menonis cauillū, quo inuctio destruebatur vt per textū proximū patet, & sic græci intelligūt.

¶ Sed nihil (ut arbitror) obstat, ut id sciat parti quis quod discit. Sed si hoc pacto uelut ea ratione qua discit eodem modo sciret.

C *¶ Sed nihil (ut opinor) prohibet: quod quis discit, sit ut scire, sit autem ut ignorare. Inconueniens.n. non est, si scit, quodam modo, quod discit. Sed si hoc modo, ut discit, sic etiam sciat.*

Cō. 10. ¶ Cū increpauisset hos, ipse uerā ponit p̄dictorū solutionē, volēs nō esse incōueniens idē ipsum partim quidē nos scire, partim aūt nos ignorare. Triangulū quidē in manu abscōditū in vlī ꝙ duos rectos hēat, sciuimus. In particulari aūt discimus vel scimus de nouo. Cuius exēplū ponit Philop. de hominibus, nā oēs homines in vlī scimus, particulares vero, quos nō vidimus, ignoramus (inq̄t.) ¶ Sed nihil (vt opinor) ꝓhibet, quod quis discit, sic supple vno mō, vt scire, alio aūt supple mō, vt ignorare, cuius cām subscribit, & inqt. Incōueniēs.n. nō est, si scit qđ ammodo, qđ discit, vt si scit vlīter, & discit particulř. Sed

Verborū expositio absurdū est supple sic hoc mō, vt discit, sic ēt sciat. Sic.n.

D idē scđm idē sciret, & ignoraretur. ¶ Quo vero ad verba

Quę iun. attinet, verbū sciat, suppletū est, quia Arist. plerūq̄ more attico p̄termittit verbū. ¶ Iuniores dicunt ꝓ regula ex maiori modali de scito credito vel dubitato, & minori de inesse nō semp sequi cōclusionē modalē de scito credito vel dubitato, qm̄ nō quādo maior modalis est de sensu cōposito, nō.n. valet, tu scis oēm mulā esse sterilē, hæc est mula. igiť scis hanc esse sterilem. Nā sensus maioris est hæc ꝓpō est scita a te, omnis mula ē sterilis. Mō sub hac nō pōt accipi hæc minor, videlicet hæc mula est sterilis, qm̄ maior nullius est q̄titatis. Quādo vero maior est in sensu diuiso, tūc syllogismus est vtilis, qa seqtur oēm mulā scis esse sterilē, hæc est mula, igitur scis hāc esse sterilē. Nā maiori illo mō sumpta pōt sub medio subaccipi mi-

Cōfutatio nor. ¶ Sed certe hæc nō cōueniunt Arist. verbis, nec aliorū peripateticorū, nā si ita esset. Arist. nō debuisset tm̄ laborare in soluendo cauillū sophistarū, potuisset.n. dicere maiorē esse verā de sensu cōposito, & sic syllm ex ea fieri nō posse, attn̄ ipse cōcessit maiorē, & minorē, & dixit cōclusionē valere ꝓ tāto, quia tu scis hanc mulā abscōsam esse sterilē, & ignoras hāc esse sterilē, scis hāc esse sterilem

E sciētia vlī, qua scis vlīter oēm mulā esse sterilē, in eo ꝙ mula: & ignoras hāc particulariter esse sterilē: q̄tenus est hęc: & ita si esset: vt recētiores dicūt. solutio Arist. esset nulla. Vnde pōt q̄ri cū Arist. cōcedit maiorem illā: tu scis oēm mulā esse sterilē: vel cōcedit eā de sensu diuiso: & sic seqtur hanc mulā te scire esse sterilē sciētia particulari: & nō tm̄ sciētia vlī. Sin aūt cōcedit illā de sensu cōposito: cū cōiugatio sit inutilis: ex ea nec sequitur te scire hanc mulam esse sterilē sciētia vlī. nec particulari: cū nihil sequať. Propterea hæc quæ isti dicunt: vt mihi vř: nō sunt ꝑipatetica. ¶ Quæres fortasse vtrū cōtra stet nos scire aliquod sciē-

Dubū. 1. Solutio. tia particulari: & nesciri sciētia vlī. An ꝙ fieri pōt: nā sciri

F pōt. ¶ Aequicruri triāguli duo latera reliquo sunt maiora: nequaq̄ triāguli omnis. Et sic particulare cognoscit: vle minime. ¶ Quæres secūdo: vtrū sicut cōtingit aliq̄d

Scđa dubitatio. Solutio. sciri & ignorari secūdū diuersos modos: cōtingat idē sciri & nesciri scđm eundē modū cognitionis. ¶ An cōtingit qa idē pōt sciri demřone directa: & nesciri demřone ducēte ad impoēe: & ecōuerso. Nā oēm Diametrū cōmēsurabilē esse costę demřone ad impoēe sciri pōt: recta aūt demōstratione & ōnsiua nōdū attētatū est. Quare idē Theorema sciť demřatiue: & nescitur demřatiue: sed scđm diuersam spēm demřonis. Præterea idē scitur sciētia an sit: & nescitur sciētia quid sit: vt aliquis scit astra eē: quid sint

G ignorat. Quo vero ad græca verba attinet: debes scire ꝙ in græcis codicibus sic est. Absurdū enim si quod nequaquā nouit: addiscit. Sed si ita plane sicut q̄tenus addiscit: & q̄uo. Quā literā Philoponus legit particula negatiua ꝓposita ad verbum illud absurdū: hoc modo. Non absurdum enim est: & hoc transtulimus.

¶ Scire autē unamquāq; rē simpliciter, sed non ut sophiste per accn̄s arbitramur. Cū cām ob quam res est, illius cām esse, & fieri non posse, ut res aliter sese habeat, cognoscere arbitramur.

¶ Scire autē opinamur unumquodq; simpliciter. Sed non sophistico modo: quod est secundum accidens. Cum causam arbitramur. cognoscere, propter quam res est, quoniam illius est causa, & non est contingere aliter se habere.

H

Cōmē. xi. Cōtinuatio. ¶ Cum declarasset doctrinā siue disciplinā & inuentionē fieri ex pexn̄ti cognitione: & soluisset cauillos Menonis:

Scire a demōstratione quō differat. & sophistarū nunc trāsit ad tractandū de demřone ipsa: vt quid nā sit demřo: & ex quibus. Prius tamē definit ipsum scire, vbi primo animaduersione dignū ipsum scire

Prima differentia siue scientiā multifariā ab ipsa demřone differre. Primo

Secūda. quia ipsum scire notius est, nā multi sunt, qui scire se opi

Tertia. nantur. Ignorant autē quid sit demonstrare. Secundo scire est affectio quædam, quæ de rebus nobis accrescit, demōstratio autē via, qua hæc affectio de rebus accrescit. Tertio scientia est vniuersalior demonstratione, nam demonstratio omnino est scientia, non aūt omnino sciētia demřo est, nā cōes notiones scientiæ sunt quidē, demřones aūt minime, quippe cū cōes notiones indemřabiles

Opīo Ph. Propria positio. sint scientiæ. Secūdū igitur Philoponū hic sumit scire ꝓ demřone, nā secūdū ipsum idē est scire quod hic definitur, & demřo. Ego vero bene volo ꝙ ipsum scire hic de finitū est demřatiuū, non tamen demonstratio, quia scire est affectio, demonstratio est via ad illā, vt ipsemet dicit. Definit igitur ipsum scire prius q̄ ipsum demonstrari, qa notius est, nam multis videť aliquid scire, nō aūt demřare, quia ignorāt, quid sit demřatio (inquit). ¶ Scire autē simpliciter, sed non sophistico modo, quod est secundū

I accñs, opinamur vnũquodq; simpliciter.i.proprie, vnũquodq; ideſt q̃ſitũ, q̃d in fine erit concluſio, q̃ſi dicat. Scire aũt ſimpl'r.i.ꝓprie, quod ſcire ꝓprie, nõ eſt ſcire ſophiſtarũ more, qui ſciũt ſcd̃m accñs. Opinamur vnũquodq; q̃ſitorũ ſcibiliũ. Cũ cãm pp quã res eſt, ideſt cũ cãm, qua res ideſt q̃ſitũ eſt, arbitramur cognoſcere, q̃m illius eſt cã: & ꝓpter quã ſupple nõ eſt cõtingere aliter ſe hr̃e, res illa ſiue quæſitũ illud. ⁋ Quo vero ad uerba, attinet, debes ſcire ſyll'orũ eſſe triplicẽ dr̃iam, alij enim ſunt ſcíẽtifici, alij captioſi, alij inter hos medij de ſcíẽtificis nũc dicit, At medij ſunt, vt qui ex veriſimilibus aſtruunt, nec ſcientifici, nec captioſi, vt ille vir cõptus adornatuſq; eſt. Igit̃ mechus. Pręterea ille uir noctu vagatur, igit̃ fur eſt. Inſuper lac habet hæc mulier, igitur peperit. Hi.n. ſyllogiſmi iudiciarij ſunt ac ex veriſimilibus, non autem ſcientifici, quia poſſibile eſt aliquẽ cõptum eſſe, & non mechũ, & noctiuagũ, nõ aũt furẽ, & habere lac & non pepe K riſſe. Captioſi ſunt dupliciter, vt quando q̃d ſubſtãtiæ ineſt, putatur ineſſe accñti, vt ſi animal inſit ipſi Cygno creditur ineſſe ipi albo ſic. Omnis Cygnus aĩal, Omnis Cygnus albus. Igitur albũ animal. Vlterius albũ animal, omne albũ color, igr̃ color animal. Aut quãdo cõtra creditur q̃d accidẽti ineſt, ſubſtantiæ ineſſe. Vt oẽ albũ color, albũ pomũ, igitur pomum color. Itemq; motus eſt in mobili: Tempus ẽ in motu. Igitur tẽpus ẽ in mobili. Ex his patet captioſos ſyllogiſmos eſſe qui ab accñte faciũt deluſionẽ. Nõ autẽ omnis ſyll's qui ẽ ab accñte eſt ſophiſticus, nã ſi dixero ſumus hic eſt, igit̃ ignis, ab accñte eſt, non tñ ſophiſticus, ſed probabilis a veriſimili, ſed quia tã captioſi q̃ probabiles ab accñte ꝓficiſcuntur iõ captioſi, qui paralogiſmi ſunt, captioſi ſunt. Alij vero ſophiſtico more proficiſcentes, nõ tm̃ captioſi, de more quidẽ ſophiſtico, quia ab accñte, non aũt captioſi, quia non deludunt, & q̃m ſyll'i ab effectu ſunt ẽt ab accñte, eſt.n. effectus velut accñs cãe, vt cũ dixero hic fumus eſt, igit̃ ignis. Iccirco inquit. ⁋ Scire ſimpl'r hoc eſt demr̃atiuũ, q̃d eſt ſcire ꝓprie, nõ ab accñte vel effectu ipſo, q̃d eſt ſophiſtico mõ, licet non oẽ ſophiſticũ, quaſi dicat: ſcire aũt ſimpl'r.i.propriæ, ſed nõ ſophiſtico mõ, q̃d eſt ab accñte: nã ſcire ab effectu, & ſcire a veriſimilibus: & ſcire ſophiſticũ: omne tale eſt ſcire more ſophiſtico, quia ab accñte: licet nõ oẽ ſit ſcire ſophiſticũ. Scire dico tale demr̃atiuũ: eſt quo nos arbitramur cognoſcere vnũquodq; quæſitũ per cãm, qua illud eſt: & qua illud eſt neceſſariũ: q illius q̃ſiti ſit cã. Ex his patet q a definitione ipſius ſcire excludit ſcire per effectũ ſiue p ſignũ: qa oẽ tale eſt ab accñte: & de more ſophiſtico: nõ tñ ſophiſticũ. Addit cũ cãm arbitramur cognoſcere: pp quã res eſt. Q̃m cã duplex eſt: remota ut eſſe animal ẽ cã reſpirãdi: & ꝓpinq̃ vt hr̃e pulmonẽ: cã quidẽ remota nõ eſt: ꝓpter quã res eſt: non.n. equus reſpirat: qa animal eſt: ſed qa pulmonẽ hẽt: uerũ eſt tñ q ſi nõ eſt aĩal: nõ reſpirat. Addit q illius ſit cã: qa ꝓprie ideſt ſcire: qñ videlicet per cãm ꝓpriã ſcimus ipm q̃ſitũ q illius q̃ſiti ſit cã qa niſi cã ad q̃ſitũ referat̃: nunq; q̃ſpiã ſciet. Et q̃m duplex eſt q̃ſitũ vt quod eſt: & cõtingit aliter ſe hr̃e: vt terra mouet̃: mouet̃.n. de ineſſe nũc & hinc ad horã ceſſante terre motu nõ mouebit̃. Aut q̃d eſt: & nõ cõtingit aliter ſe hr̃e: vt triãgulus hẽt tres: iõ addit pp quã res eſt: vt ſunt q̃ſita phyſica: & pp quã nõ cõtingit aliter ſe hr̃e: vt ſunt q̃ſita mathematica. Scire igit̃ eſt per cãm qua res ẽ: vt in phyſicis: & qua res ipſa eſt neceſſaria: vt in mathematicis. ⁋ Dubitabis fortaſſe cũ triplex ſit demr̃o: vt Auer. vbiq; ſentit: videlicet qa: ſiue demr̃atio ſigni: ꝓpter quid quæq; dr̃ demr̃o cãæ: & demr̃o ſimpl'r: cuius mediũ ẽ nobis & naturæ primo notũ, ẽt triplex erit ſcire: iõ q̃rit̃ vtrũ hic vl'iter definiat̃ ipm ſcire. ⁋ Them. & Philop. hic autumãt Ariſt. hic definire ſcire ipm ſimpl'r hoc eſt ꝓprie: & cũ dr̃ [ſed nõ ſophiſtico more] excludit ſolũ ſcire ſophiſticũ igit̃ oẽ aliud deſcribit. Dicas q excludit oẽ ſcire q̃d ſit more ſophiſtico: q̃d ẽ ab accñti: mõſtrat aliq̃d ſciri more ſophiſtico: & nõ eẽ ſcire ſophiſticũ, Scire igr̃ qa ẽ ſcire more ſophiſtico: qa ab effectu: q videt̃ accidere cãæ. Quare ſcire hic definitũ eſt ſcire ꝓpter q̃d: vel ſimpliciter cuius mediũ eſt nobis & naturæ primo notum.

mechus cõptus ille vir.

fur noctiuagus ille vir.

pepit lac hñs hęc mulier.

animal album

cygnus

animal color

album

color pomũ

album

⁋ Patet igitur ipſum ſcire tale quid eſſe. Nam & hi qui neſciunt: & hi qui ſciunt: ita ſeſe habere putant, quorum ipſi ſcientes & ita ſeſe etiam habent.

⁋ Manifeſtum itaq; quod tale quid ipſum ſcire eſt & nãq; non ſcitentes, & ſcientes opinantur ipſum ſic ſe habere, Verum ſcientes habent quoq;. Q

⁋ Nũc dictã de ipſo ſcire definitionem probat eo iudicio quo ſignificationes nominum probatur: quia vt ſecundo topicorum dicitur: Loquendũ vt plures: ſentiendũ vt me dici & ſapientes: & ita probat per conſenſum omnium: tam eorum qui arbitrantut ſe ſcire: & non ſciunt: vt ſophiſtæ: q̃ eorum: qui arbitrantur ſe ſcire: & ſciunt: vt ſapientes: & inquit. ⁋ Manifeſtum itaq; q tale quid ipſum ſcire eſt: vt ſupple definiuimus: & nãq; non ſcientes vt ſophiſtæ: & ſcientes: vt ſapientes opinãtur ipſum ſcire ſic ſe hr̃e. Verũ ſcientes habent quoq; ſophiſtæ autem arbitrantur habere: & nõ habẽt. Quare cõſenſim ſcire erit (vt dictum eſt) per cauſam propriam: qua res eſt cognoſcere. Sophiſtarum & nou ſcientium duo ſunt exempla: quæritur aliq̃ñ cur plebs: quæ græce laos eſt: dicta eſt a græcis laos: cauſam huius arbitrantur aſſignare: quia poſt diluuium Deucalion

Margin notes: expoſitio uerborũ. Triplex dr̃ia ſyllogiſmorum. Syll'i ex veriſimilibus. — Captioſi ſyll'i dupliciter. — Syll'i ab effectu ſunt ab accidẽte. — O Cã dupl. remota et ꝓpinqua — Duplex q̃ſitum. — P Demr̃o triplex. Auer. 1. cæli. 35. et primo phy. 2. Queſtio pulchra. Rñ. The. & Philo. — com. 11.

A Deucalion Ioue imperāte ad homines regenerandos retro post terga iecerit lapides, qui græce laæ dicunt: quare plebs dicitur laos græce, qa a lais genita fuit, hāc putant cām, verū nō ē hæc cā. Alij putāt terrā cōsistere ob rapidā cœli circūuolutionē, asserētes se scire. Quæ iuniores. Egi. &c. 1. ¶ Iuniores aūt ꝓbare enitunt hāc definitionē, quā Arist. dedit, esse de ipso scite definitionē. quā Arist. dedit, esse de ipso scire definitionē. Primo, qa scire ipm est rerū, q̄ sunt. Oē aūt qd est, eo quidē mō scit, quo mō est. Quare si sua ꝓpria cā est, sua ꝓpria cā scietur, q̄re ipm scire erit p cām cognoscere. Secundo Secūdo, intellectus noster in sciēdo causat a rebus. res ipse aūt a ꝓprijs causis. Igitur intellectus in sciēdo causabit a rerū causis, nā qcquid est cā causæ, erit etiā causati cā. Tertio. Tertio, veritas est ęquatio q̄dā intellectus ad rē. mō intellectus nunq̄ æquabit rei, nisi ipse ad eius rei principia ac cās redeat. igitur scire erit per cām.

B Cōfutatio & primo. Cap. 2. ¶ Sed circa hæc occurres, qa vt dr̄ secūdo huius, aliud est demr̄are rē esse ita, & aliud definitionē rei. Possum. n. demonstrare hominē esse animal rōnale sine petitione principij: sed hominē eē animal rōnale in eo quod qd est, nō pōt demr̄ari nisi petēdo principiū. Et ita licet fortasse viri isti possent demr̄are ipsum scire eē p cām cognoscere, nūq̄ habebūt, ꝓpter hoc ipm quod dico, cām cognoscere, esse definitionē ipsius scire, nisi petāt qd est in principio, vt in principio secūdi huius videbit. Ad primū ¶ Preterea. Rōnes horū petere videtur aliā ob cām, quia cū sumunt ipm scire esse rerū quæ sunt, hoc petitur, quia aduersarius dicet cognitionē rerū quæ sunt, nō esse nomine ipsius scire, sed nomine opiniōis dicēdū. Ad scdm. ¶ Insuper cū accipiūt intellectū nostrū in sciēdo causari a rebus, hoc est petere, aduersarius enim dicet cāri intellectū

C a rebus nō esse scire siue nomine ipsius scire appellandū, sed alio nomine videlicet: opinionis vel cognitionis. Ad tertiū ¶ Ad huc dato ꝙ veritas sit ęquatio intellectus ad res, nō ꝓpter hoc patet hāc æq̄tionē dici nomine ipsius sciētiæ: & sic recte Arist. cōsensu omniū quasi iudicio ꝓbauit ipm scire esse per cām cognoscere, quia nō aliter possunt nominū significationes ꝓbari. Cur dixit qm̄ illius est causa. ¶ Vlterius quæres cur addidit qm̄ illius est cā. Videtur. n. sufficiēs dicere ipm scire esse p cām, qua res est, cognoscere. Nā sic sensus est, ipm scire esse per cām propriā, igitur superfluit addere quoniā illius est cā. Rūsio quorundam. ¶ Nonnulli dixerūt posse fieri vt aliquis sciatur cām pp quam res est, & non rē illā scire. Plurimi enim sciunt radiū solis, qua putrida animalia exoriūtur, & tamē ignorant quo modo animalia illa exoriantur, & huius cā est quia licet sciant cām propter quā putrida animalia sunt, cū nō sciant, quoniam ille radius est cā illorum, non dicuntur scire.

D igitur requiritur ꝙ cognoscamus cām ꝓpter quā res est, quoniam illius est cā, ad hoc vt scientes dicamur. Quę res profecto nobis non displicet.

¶ Quare cuius simpliciter est scientia id ut aliter sese habeat fieri omnino non potest.

¶ Quare cuius simpliciter est scientia, hoc est impossibile aliter se habere.

Cōmē 13. ¶ Descripsit ipm scire, at nunc describit ipm scibile, quod dicitur etiā ante demrōnem quæstio siue quæsitū: huius cā est: quia dixit. scire autē opinamur vnūquodq̄ simpliciter, & reliqua: & per vnūquodq̄ intelligit scibile siue q̄situm scientificū: hoc est id cuius est simpliciter & ꝓprie sciētia: ꝓpterea vt dicta definitio pateat: declarat nūc qd per vnūquodq̄: hoc est qd per scibile intelligit: accidit ad hæc ꝙ scire ipsum est in anima: vt in subiecto: est in demonstratione: vt in cā: est in ipo scibili siue q̄sito vel cōclōne: vt in signo: p̄termittit de anima dicere: tāq̄ de re huic libro aliena: spectat. n. de ipsa dicere in libro de aīa: ꝓpea de ipso scibili: in quo ipm scire est: vt in signo: & de ipsa demonstratione in qua ipm scire: vt in cā est: ptractat: & inquit de ipo scibili primo. Quare cuius simplr̄ id est ꝓprie est scientia: hoc est impoſe aliter se hr̄e: idest scibile ꝓprie dictū est cōplexū qd necessariū: addidi cōplexū: quia duplex est necessariū: in cōplexū, videlicet & cōplexū: incōplexū vt deus: eo qa est: & nō pōt nō esse: & chimera est necessariū nō esse: qa nō est & nō pōt eē: At necessariū cōplexū qd dr̄ scdm inhęrentiā est qō vel quæsitū in quo prædicatū inest subiecto: & nō cōtingit nō inesse: vt ignis est calidus: vel in quo prędicatū nō inest subiecto: nec contingit inesse: vt ignis nō est frigidus: q̄re scibile ꝓprie dictū erit quoddā cōplexū necessariū: quod nō potest aliter se hr̄e. (E) (duplex necessariū)

F ¶ Quo vero ad verba attinet: Aristo. apposuit quare quasi illatiue: nō vt quare esset nota illationis: sed cōtinuationis. (Verborū expositio) Nā cū dixisset de scire: opportunū erat ei dicere de ipso scibili: Tū primo: quia ipm scibile ponebatur in definitione ipsius scire: Tū secūdo: quia ipm scire est in ipso scibili: vt in signo: & ita verbū q̄re cōtinuatiuū est. ¶ Vlterius impoſe aliter se habere: potest dupliciter esse. (Impoſe aliter se habere dupliciter) Aut ex hypothesi: vt terra tremit: hoc enim impoſe aliter se habere est: dū ex exhalatio intra cauernas terræ mouetur. Aut absolute: vt solē oriri: quia nō pōt esse quin sol oriatur. Aristo. igitur per impossibile aliter se habere intelligit necessariū ex hypothesi, quod est necessariū causis positis, & hoc mō quæsita physica sunt necessaria: non enim possunt suis per se causis positis: nō esse: cōtra autē ipsa cōtingētia: sunt. n. quæ positis causis: possunt nō esse: quoniā possunt impediri.

G ¶ Occurres fortasse ex eo: quia vr̄ definitio in plus ipso definito quia multa nō possunt aliter se habere: quæ nō sunt scibilia: vt prima principia: q̄ dignitates dicuntur. (Obiectio) ¶ Themistius & Philop. cōcedunt illa esse scibilia: quia vt dicetur eorū est alius sciendi modus: de quo posterius dicet. (Rn̄. The. & Philo.) Sed si ita esset: vt exponit Philoponus: tūc hic nō esset definitū quęsitū scibile: sed oē scibile. ¶ Propterea dicamus ꝙ definitio debet sic intelligi: scibile proprie est qd positis suis per se causis non contingit aliter se habere. (ꝓpā rn̄.) Mō licet dignitas nō cōtingat aliter se hr̄e: tamen hoc non est alijs quibusdā positis: vt causis proprijs & p se: & ita definitio est æqualis & optima.

¶ Si igitur & alius sciendi sit modus, posterius explicabimus. Addidimus etiam per demonstrationem etiam scire.

¶ Si quidem igitur et alius est sciendi modus posterius dicemus, dicimus autem & per demonstrationem scire.

H Cō. 14. duplex scia est. ¶ Duplex est scientia: vt placet Philopono: & Themistio: altera quidem demonstratiua: quæ est per demonstrationem ipsam. Altera vero spēs est: quæ demonstratiua non est: sed ex sese fidē habens etiā sine syllogismus: vt cognitio dignitatum: hæc enim nō per demonstrationem nobis accedit: sed ex seipsa fidē habet. Aristoteles igitur nūc limitando se ad dicenda: & ad ea quæ dixit: inquit: Siquidē igitur & alius est sciēdi modus: hoc est: quia ita est ꝙ est alius modus siue spēs scientiæ: posterius dicemus: autē sed supple nūc. Et per demōstrationē scire dicimus. Sic igitur posterius de alia scientia specie dicemus: nunc de demonstratiua dixisse volumus. Bn̄ igitur dictū est ꝙ nō de vlī sciētia loquitur Arist. dū definit ipm scire: sed de ea quæ ęquipollet demrōni, hoc est de demōstratiua.

I Verborũ expoſitio ¶ Quo vero ad verba attinet: animaduerſione dignũ. In nõnullis codicibus textũ ſic haberi. Dicimus autẽ & noſcere per demrõnẽ, vbi Philoponus per noſcere intelligit ſcire, quaſi dicat, at nunc dicimus & definimus ipſum noſcere per demrõnẽ, quod reuera ẽ ſcire. ¶ Nõnulli Ariſtotelẽ aliter definire ipm ſcire opinanť, quia in eorũ translationibus ſic habebatur, dicimus aũt & ſcire per demõſtrationẽ intelligere. Tu vero hæc ſi placẽt, cõſidera. ¶ Nõ deſunt, qui velint Ariſt. per aliũ ſciẽdi modũ, intelligere eũ modũ, quo mediate ſcitur. vt per demonſtrationem ad impoſſibile, & per demõſtrationem quia. ¶ Alij vero nõ ignari per aliũ ſciẽdi modũ intelligũt, qui eſt per definitionẽ, de quo in ſecũdo libro diſputabit. Sed de his hactenus.

expõ aliquorum.

Quid intelligat ariſt. p aliũ ſciẽdi modũ ſcđm quoſdam. alia expõ

¶ *Demonſtrationem autem dico, ratiocinationem eam quæ ſcientiam efficit. Eam uero ſcientiam efficere dico, qua ſcimus eam ipſam habendo.*

K ¶ *Demonſtrationem autem dico, ſyllogiſmum epiſtemonicon, ideſt ſcientificum. Epiſtemonicon uero dico ſecundum quem (in habendo ipſum) ſcimus.*

Cõ. 15. ¶ Hæc quæ hic inquit, cõtinuatione non indigẽt: nã cum dixiſſet ſe eſſe locutũ de ſcire, quod eſt per demonſtrationẽ, declarat quid ipſe velit per demonſtrationẽ. ¶ Philoponus ait Ariſtotelẽ hoc facere, vt oſtenderet ipſum ſcire et demonſtrationẽ idẽ eſſe. Vel accuratius (vt inquit) hoc facit, vt oſtendat ſcientiã eſſe demrõnis finem: aut habitum: qui ex demonſtratione animæ ipſi accreſcit. Demõſtrationẽ autẽ quæ ſit ad ſcientiam ipſam ſyllogiſticam vt via. ¶ Fortaſſe etiam Ariſt. tranſit ad declarandũ quid per demonſtrationem velit, quia etiam de demonſtratione eſt huius libri intentio, ſed quia demonſtratio poteſt dupliciter conſiderari, vno modo quo ad formam, hoc eſt vt ſyllogiſmus eſt, & quo ad materiam, ideſt quo ad ea, ex quibus, & de quibus eſt, & tractare de forma demonſtrationis ſpectat magis ad librum priorũ, qui eſt de ſyllogiſmo, ideo raptim quaſi hæc tranſiens, inquit. ¶ Demõſtrationẽ aũt dico ſyllogiſmum epiſtemonicon, latine vero ſcientificum. dixit ſyllogiſmum loco generis. addidit epiſtemonicon loco differentiæ, qm̃ captioſus ſyllogiſmus non epiſtemonicus eſt, nec dialecticus eſt epiſtemonicus, exponit quid velit ipſe per epiſtemonicon, & inquit. Epiſtemonicon vero dico, ſecundũ quẽ (in habendo ipſum) ſcimus. Hoc autẽ dupliciter expoſuit, Tũ vt definitio demonſtrationis pateret, in qua ponitur illa differentia epiſtemonicon. Tũ etiam. quia ſciẽtificũ eſt duplex, quod videlicet ſcientiam facit principaliter, vt intellectus ipſe agẽs & quo ſciẽtia ipſa fit vt inſtrumento, quia igitur dixerat demonſtrationem eſſe ſyllogiſmum facientem ſcire, appoſuit ſecundũ quẽ (in habendo ipſum) ſcimus, vt innueret demonſtrationem, facere ſcientiam, vt inſtrumentum, & non vt principale mouens. ¶ Quo vero ad verba attinet, debes ſcire in nonnullis tranſlationibus loco verbi epiſtemonicon legi Apodicticon, quod vnde ſit ignoro. Apodicticus enim græce, ſonat latine demonſtratiuus. modo dicere demonſtrationem eſſe ſyllogiſmum apodicticon eſt dicere demõſtrationem eſſe ſyllogiſmum demonſtratiuum, & ſic idem per idem definiſſet. Quare (vt puto) textus corruptus eſt.

Philopo.

Demrõ duplex cõſiderari poteſt.

L

Scientificũ duplex.

M Verborũ expoſitio

¶ *Si igitur ipſum ſcire tale eſt quale poſuimus neceſſe eſt & demonſtratiuam ſcientiam, ex ueris & primis medioq; uacantibus & ex notioribus & prioribus ipſa concluſione cauſiſq; eiuſdem eſſe. Sic enim erunt & ipſa principia propria eius quod demonſtratur. Nam ratiocinatio quidem ſine his erit, demonſtratio uero non erit, ſcientiam enim non faciet.* N

¶ *Si igitur ipſum ſcire eſt, ut poſuimus, neceſſe eſt & demonſtratiuam ſcientiam & ex ueris eſſe, & ex primis & immediatis, & notioribus, & prioribus & cauſis concluſionis, Sic enim erunt & principia propria eius, quod demonſtratur. Nam ſyllogiſmus quidem erit & ſine his. Demonſtratio autem non erit non enim faciet ſcientiam.*

¶ Partim ex definitione ipſius ſcire, partim ex his, quæ de demrõne adijcit, ex quibus qualibetue ſit ipſa demonſtratiua ſcientia, concludit, quaſi ſic ſyllogizãs, Scire ẽ ex veris, & ex primis, immediatiſq;: ex notioribus & ex prioribus cauſis concluſionis, eſt quidẽ ex veris, quia de veris cõcluſionibus, quæ demõſtratiuæ nõ niſi ex veris proficiſcuntur. Eſt. n. ſcire q̃ſi quod eſt, & nõ põt aliter ſe hr̃e, & ita de veris, & ex veris. Primis immediatis, qm̃ ſcire eſt per cãm, qm̃ illius eſt cã. Prioribus cauſis, quia eſt p cãm propter quã res eſt. Eſt deniq; ex notioribus, quia ſcire arbitramur cognoſcere. Igitur ſcire eſt ex veris, primis immediatis, notioribus, prioribus cauſis cõcluſionis. Sed acceptũ eſt demrõnem eſſe ſcire, nam ſcire dicimus per demõſtrationẽ. Igitur demrõ ſiue demonſtratiua ſcientia eſt ex veris, primis immediatis, notioribus, prioribus cauſis cõcluſionis. ¶ Philoponus enim hæc reduxit ad quatuor, iuxta quatuor, quæ ponebantur in definitione ipſius ſcire. Nam ex illa particula ꝙ ſcire ſit de re quæ eſt, & non poteſt aliter ſe hr̃e, habetur ꝙ ipſa demõſtratio eſt ex veris, & de veris. Ex illa particula, ꝙ ſcire eſſe, quoniam illius eſt cauſa, habeť ꝙ demonſtratio ſit ex primis immediatis. Ex illa particula ꝙ ſcire eſt propter cauſam, qua res eſt, habetur ꝙ demõſtratio ſit ex prioribus cauſis cõcluſionis. Ex illa particula ꝙ ſcire eſt cognoſcere, habetur ꝙ demonſtratio eſt ex notioribus. Recte igiť inquit. ¶ Si igitur ipſum ſcire eſt, vt poſuimus, neceſſe eſt & reliqua, quia ſyllogiſtice demonſtratiuã ſcientiam eſſe ex his, facile deducitur. Vt vero intelligatur dr̃ia eorum ex quibus eſt demonſtratio, ab his ex quibus eſt ſylls, dicamus demõſtrationẽ quidẽ nõ eſſe niſi de veris: & ex veris, nã ſyllogiſmus verus eſſe põt, qm̃ hõ eſt animal, & ex falſis vt ſi omnis lapis ſit aĩal: & oĩs hõ ſit lapis: relinqueť ſyllogiſticæ: ꝙ omnis hõ eſt animal: verũ hic ſylls erit: nõ aũt demõſtratio. dixit ex primis immediatis q̃ſi ſit vna particula: appoſuit. n. verbo primis verbũ immediatis: qa ſi ſum pſero ꝙ aĩa immortalis: & ex hoc ſyllogizauero ꝙ nõnulle aĩe in inferno ſint: ex primis qdẽ ſyllogizaui: nõ aũt ex immediatis: qa aĩam eẽ immortalẽ indiget demrõne: et ſic oportet demrõnẽ eſſe ex primis immediatis hoc eſt in demrabilibus: & p ſe creditis: aut oportet ire in infinitũ. Additũ pterea ẽ ad verbũ immediatis: verbũ primis: nam ſunt q̃dã immediata nõ tñ prima: vt ꝙ hęc ceruſa ſit alba: hæc. n. immediata ẽ: nullo termino indigẽs ad ſui fidẽ. Silr̃ hic Socrates eſt & eiuſmodi: ex his autẽ nõ ſit demrõ ſed ex primis. i. cõibus immediatis. Dixit & notioribus: oportet. n. nõ tm̃ q̃ aſſumunť in demrõne eſſe vera prima immediata: ſed notiora: nã pñt dignitates aliquibus experiẽtiæ inopia nota nõ eſſe: velut ꝙ q̃ eidẽ æqualia: & ſibijnuicẽ ſunt æqualia: hoc enim ex ſeſe fidẽ hẽt: multis tñ nõ patet: ppea addit illa eſſe notiora. Dixit prioribus cauſis cõcluſiõis: & p priores cãs intelligit cãs cõtinuas: nõ longinquas: nã demrõ eẽ põt ex veris: primis immediatis: notioribus: quæ tñ non erit ex proximis cauſis. Vt ſiquis velit demrãre

Cõ. 16. Sylls. ex.

O

Quę Phi.

P

Q

Aliqua ſunt immediata quæ non ſunt pria

A demrare q aīa immortalis, & sumat q̄ eidē sunt ęq̄lia, & sījnuicē sunt æq̄lia, accepit.n.vera, prima immediata, & notiora, nō aūt q̄ sint effectricia cōclōnis, & ita p̄ priores cās cōclōnis, ꝓximas cās intelligit, & ita priores ꝓ ꝓxi-mis ac cōtinuis intelligit, q̄si innuēs hæc duo facere vnā particulā, & q̄a p̄ priores cās cōclōnis intelligit ꝓximas siue ꝓprias cās, iō subscribit. Sic.n. erūt & principia propria eius, q̄d demrat, q̄re inter hæc nō oportet addere ex ꝓprijs demrōnē eē, q̄a si ē ex prioribus cāis cōclōnis, igr̄ ex ꝓprijs, & hęc patet nō accipi ꝓ eodē primis, & prioribus, sed ꝓ diuersis, q̄ rōne alterū horū nō supfluit, q̄si igr̄ recolligēs dr̄iā inter syllm̄ & demrōnē, inq̄t. & supple tu demrō ex veris & reliq̄s ē, nā & sylls q̄dē erit, & sine his, demrō aūt nō erit, q̄a nisi ex his sit demrō, nō faciet sciētiā. ¶ Aīaduersione dignū q̄ Auer. in paraphrasi ex definitione demrōnis ꝓxime asignatę: vr̄ syllogizare definitionē pn̄tē. ¶ Qua rōne Grossatesta dixit Aristo. definitionē materialē demrōnis demōstrare p̄ formalē. ¶ Nō desūt q̄ dicūt Arist. p̄ verba illa. Sic.n. erūt & principia ꝓpria, eius q̄d demōstrat̄ remouere q̄ōnē, nā dixit demrōnē eē ex prioribus & immediatis, q̄ videnr̄ repugnare, q̄a priora nō sunt immediata, q̄si rn̄dēs. Illa tria priora prima & īmediata nō aduersari: q̄a sic erūt ꝓpria prīcipia. ¶ Them. aūt (si recte intellexi) vult Arist. ponere dr̄iā inter demōstrationē & syllm̄. In hoc q̄ ꝓpōnes demrōnis sunt cāæ cōclōnis in essendo, cognoscēdo, & inferēdo. syllogisticę aūt cōclōnis tm̄ in inferēdo. P. inq̄t. Sic.n. erūt & prīcipia ꝓpria eius, q̄d demōstrat̄, hoc ē in essendo nā sylls quidē erit & sine his, q̄bus (vt mihi videt̄) Auer. cōsentit.

Expō Auerro. in cap. 5. — *B* — *Linconi. Op. aliquorum.* — *Expositio Themi. Cap. 4. pri. huius.*

¶ *Vera igitur esse oportet: quia fieri nequit ut id quod non est, sciatur, ueluti diametrum commensurabilem esse.*

¶ *Vera quidem igitur oportet esse, quoniam quod non est: nō est scire: Vt quoniam diameter commensurabilis.*

C *Com. 17.* ¶ Nūc singulas particulas acceptas in definitiōe demōstratiuæ sciētiæ exponit. iō inq̄t, diximus oportere ex veris esse demrōnē, q̄m si ex veris nō sit, neq̄ cōtingit fieri sciētiā. & hoc ait. ¶ Vera q̄dē igr̄ oportet eē. sup. ea, ex q̄bus ē demōstratio, q̄m q̄d nō est, nō est scire. Vt q̄m diameter cōmēsurabilis sit sup. costę. Hęc rō pōt ad Enthymema sic reduci, Quod nō est, nō ē scire. igr̄ ea ex q̄bus est demrō oportet esse vera, & p̄ q̄d nō est, intelligit falsum, & ita Enthymema erit, Falsum nō pōt sciri, igr̄ oportet principia ex q̄bus ē demōstratio, esse vera. Enthymema istud ē obscurū, & vn̄ valeat, nō facile patet, iō vno mō dici pōt q̄ tenet ex differētia inter syllm̄ & demōstrationē, q̄a falsum ex falsis syllogizari pōt, verū aūt & ex veris, & ex falsis, at demōstrari minime pōt nisi ex veris. Aut fortasse sequit̄, q̄a dcm̄ ē id cuius sciētia est: impoīe est alr̄ se habere. igr̄ vera oportet eē principia: q̄a der̄ oppositū: tūc cōclusio pōt eē falsa. ¶ Aut melius fortasse nō recedendo a verbis Arist. sic arguat̄. Falsa nō pn̄t sciri, igr̄ principia demōstratiōis sunt vera necessario: q̄a si nō sunt vera, sint igr̄ falsa: igr̄ ex illis pn̄t seq̄: & vera & falsa: q̄a ex falsis & verū & falsum sequit̄. demōstret̄ itaq̄ ex falsis falsum: igr̄ falsum scier̄, q̄a demōstratio est sylls epistemonicus: hoc ē faciēs scire: q̄re si falsa nō pn̄t sciri: oportet demōstrationis principia vera esse: aliter .n. vt ꝓbauimus falsa demōstrari ac sciri pn̄t. ¶ Sed occurres: nōne nō entis sciētia est: q̄m nō est ens: & falsi: q̄m nō est verū. ¶ Rn̄det Philop. & recte: q̄ nō entis ē sciētia: q̄m nō est ens: & falsi q̄m nō est verū: sed Arist. hoc nō dicit: sed vult ens nō sciri tāq̄

Enthymema text. — *primo. huius, 17.* — *D* — *Obiectio Responsio Philopo.*

E ens nec falsū sciri tāq̄ verū: & hoc ait in exēplo cū inq̄t. Vt q̄m diameter sit costæ cōmēsurabilis. Hoc.n. falsum ē: iō sciri non pōt q̄ sit verū. ¶ Ex his patet q̄ones aliquorū hic nō moueri ad rēquū quærūt vtrū de nō ente sit scia: nā (vt recte Philop. inquit) per non ens: falsum intelligit.

Corol. cōtra modernos.

¶ *Ex primis autē & indemonstrabilibus esse, quia non sciet non habens demonstrationē ipsorū. Scire.n. non per accn̄s ea quorū est demonstratio, nihil aliud est sane: quam demonstrationē habere.*

¶ *Ex primis autem indemonstrabilibus, quia non sciet, non habēs demonstrationem ipsorum. Scire enim quorum demonstratio est non secundum accidens, est habere demonstrationem.*

Cōmē. 18. ¶ Quod ex primis immediatis sit demonstratiua scientia (quod erat secūda particula) nūc exponit. & inquit. ¶ Ex primis autē indemrabilibus: sciētia demrātiua est: q̄m supple si indemrabilia nō sunt: sed demōstrabilia: q̄ ad demōstrationē assumūtur: nō sciet. nō hn̄s demōstrationē ipsorū: non dico ꝓblema siue q̄situ: q̄d ex demōstrabilibus syllogizat opus enim est si non firmiter nouit ꝓpōnum demrationes: q̄rere iterū demōstrationes: quo fit vt idē sit indemōstrabile: & immediatū: q̄m vt diximus: omnis demōstratio p̄ quosdā medios terminos conficit̄, ꝓpterea inquit. Diximus demōstratiuā scientiā ex primis esse indemōstrabilibus: q̄m si demōstrabilia sunt: q̄ ad demōstrationē assumunt̄: nō fit demōstratio: nisi vt illa antea fuerint demōstrata: atq̄ alias q̄ in illorū demōstrationē assumūt̄: aut prima sunt: immediataq̄: aut demōstrabilia. ac necesse est: aut ad infinita ꝓcedere: aut occurrere in aliq̄ prima immediata: ex quibus sylls cōficit̄ sciētificus: nā (vt inq̄t) Scire ea: quorū demōstratio est nō p̄ accn̄s: est demonstrationē habere. ¶ Quo vero ad verba attinet: dixit. quorū est demōstratio: q̄m (vt diximus) scimus & notiones cōes: sed nō earū habēdo demōstrationē: habēt.n. p̄ seipsas fidē: nā earū potior est sciētia q̄ per demōstrationē: addidit nō per accn̄s: q̄m cōtingit scire nō per se: sed p̄ accn̄s: quemadmodū superficies dr̄ visibilis eē: at nō per se: sed q̄tenus ei color accidit: qui per se visibilis est: & luna q̄ sit sphęrica scire dicimus: sed nō per se: sed q̄tenus accidit ipsi taliter illustratiōes hr̄e: vnde tāq̄ a posterioribus & causatis ad prima atq̄ causantia recurrimus: hæ quidē ostēsiones nō sciētificæ: sed ex accidētibus. ac nō ex his q̄ p̄ se insunt rebus sunt: oportet aūt demrōnes ex his: q̄ p̄ se insunt rebus cōflari. ¶ Quæret q̄spiā sylls ex veris & demōstrabilibus ē demōstratio aliquo pacto. ¶ Philop. vr̄: q̄ sic: sed post demōstrationē eorū q̄ assumunt̄: antea nō erat demōstratio: sed sylls tm̄. ¶ Sed res hæc ē ambigua: q̄m q̄ro post demōstrationē illorū demrabiliū: demōstrabilia illa reddūt̄ indemōstrabilia: & īmediata: adhuc remanēt mediata. Si remanēt adhuc mediata: igr̄ post demrōnē illorū demōstratio adhuc nō erit. Si remanēt immediata: igr̄ post demrōnē illorū nō erit mediū aliq̄d: quod falsum est: q̄a sp̄ ante & post mediū erit. ¶ Propterea. als̄ diximus demrōnē ex demōstrabilibus: nūq̄ fieri p̄ demrōnē simplr̄: quia nūq̄ illa efficiēt̄ quibus fit immediata: demrōnē vero illorū demōstrabiliū si p̄ īmediata fit: bene ē prima demrō: & simplr̄. ¶ Quare ꝓ Philopono dici pōt demrōnē q̄ fit ex demrabilibus post demrōnē illorū eē demōstrationē nō simplr̄: sed scdm̄ q̄d: q̄tenus fit ex illis. q̄ caret demōstratiōe ꝓ tūc. videlicet q̄d demrata sunt: nō aūt caret demrōne simplr̄.

F — *Verborū expositio* — *G* — *Dubiū. Que Phi[…]* — *Dubiū contra Philop.* — *H* — *Propria solutio. Nota hæc* — *Defensio Philopo.*

¶ *Causæ ēt sint oportet & notiora ac priora: Causæ quia tum scimus cum cognoscimus causam. Priora siquidem & causæ sunt et antea cognita: non illo modo solū quid significent. sed altero ēt mō.*

I *Et causas & notiora oportet esse, & priora, causas quidẽ quoniam tunc scimus, cum causam cognoscimus. & priora: siquidem causæ sunt. Et notiora, non solum altero modo intelligendo, sed etiam in sciendo, quoniam sunt.*

Comẽ. 19 At nũc declarat cæteras particulas, & inqt. Et cãs & notiora oportet esse, & priora, cãs quidẽ, qm̃ tunc scimus, cũ cãm cognoscimus, q̃re oportet ea q̃ assumunt̃ in demr̃atione eẽ cãs cõclõnis, seu eius qđ demr̃at̃, nec alio ꝓbat ita eẽ, nisi per definitionẽ ipsius scire. Sed q̃res quo gñe cãæ q̃ assumunt̃ in demr̃one sunt cãæ eius qđ demr̃atur. Rñdet quidã eẽ cãs in gñe efficiẽtis, nã ꝓpões sunt cãę effectiuæ dignitates qdẽ remotæ, ꝓpões aũt ꝓpinquę. Sed ambigua est hæc solõ, qa vel q̃ assumunt̃ in demr̃atiua scĩa, cõparant̃ ad id qđ demr̃at̃, vel ad demr̃onẽ, si ad demõstrationẽ, sic sunt ꝓpões, vt materia, cãæ sin aũt cõparent̃ ad id qđ demõstratur, sic q̃ assumunt̃ pñt illius cãe esse in quolibet gñe cãæ. nã aliquãdo erũt eius qđ de-

K mõstratur, cãæ effectrices, aliquãdo finales aliquãdo materiales aliquãdo formales, nã demr̃ones eẽ pñt p ea q̃ assumunt̃ in quolibet gñe cãæ. quã sñiam Philop. ẽt hic approbat, q superiori parte ostẽdit ea q̃ assumunt̃ eius quod demõstrat̃, posse eẽ cãs & effectrices, & materiales. Quare si q̃ assumũtur cõparent̃ ad demrõnẽ ipsam, erũt cãæ, vt materia, qa ꝓponens sunt partes sylli, si ad id qđ demõstratur, erũt cãæ, vel pñt eẽ cãæ in quolibet gñe cãę, si ad sciam cõparẽtur, q̃ ex syllõ relinquit̃, erũt eo mõ cãę, quo ipse sylls illius sciẽtiæ cã ẽ, qm̃ ptes rei sunt cã, vt illa res cã ẽ, cuius sunt ptes, & sic erũt cãæ instr̃alr̃ effectiuæ, veluti & sylls, patet igit̃ ea q̃ assumunt̃ in demõstratiua scĩa, esse cãs. Qđ vero sint priora, ꝓbat, & inqt, priora. sup. oportet eẽ, siqdẽ cãę sunt, nã oĩs cã vult eẽ prior, eius cuius est cã. Sed dices si dixit q̃ assumunt̃, oportere cãs eẽ, cur addidit & priora, siqdẽ priora esse oportet, si sint cãę. Dici pt, qa p cãs, intelligit ꝓximas, mõ ꝓximæ cãę vi-

L deri possent alicui, nõ priores eẽ, ꝓpea addit priores. Deinde exponit q notiora oportet eẽ. & inqt. Et notiora sup. oportet eẽ q̃ assumunt̃, nõ solũ altero mõ intelligendo qd noĩs eorũ, sed ẽt in sciẽdo, qm̃ sunt, & sic q̃ assumũtur principia oportet eẽ p̃cognita dupl̃r, & qa vera, sunt & qd noĩs eorũ. Sed occurres qm̃ prius dixit ꝓpões nõ p̃cognosci nisi qa veræ sunt, at nũc dixit vtrq mõ. Soluit Philoponus, q in principia tãq̃ cõfessum ac firmũ hoc p̃termisit, qa nõ ẽ poẽ cognoscere ꝓpões: qa vere sunt, nec aliqd qm̃ est, quin cognoscat̃ qd significat. Tu vero vide supra, nã plura diximus in hac re.

Dubõ. Solutio al quorũ. Dubõnes contra responsionẽ

Ad dubõnẽ respondetur.

Obiectio. Solutio.

alia ostio

Sol. Phi. Cõmentatio. 5, & 6

Dupliciter autẽ sunt priora notioraue. Non. n. idẽ est prius natura, & nostra ex parte prius, neq notius, & nobis etiã notius. Atq ea quidam ad nos priora notioraue dico quæ propinquiora sensui sunt. Ea uero simpliciter priora notioraue, quæ a sensu lõgius distant. Sunt autem remotissima quidem ea: quæ sunt uniuer-

M *salia maxime. Propinquissima uero singularia ipsa. Atq hæc inter sese opponuntur.*

Priora uero & notiora dupliciter sunt. Non enim idem est natura prius, & ad nos prius, neq notius, & nobis notius. Dico autem ad nos quidem priora & notiora, propinquiora sensui. Simpliciter autem priora & notiora, quæ longius sunt. Sunt autem longinquissima quidem, uniuersalia maxima. Proxima uero singularia, & opponuntur hæc adinuicem.

Cõm. 20 Accepit & declarauit ea, q̃ in demr̃atiua scĩa assumunt̃ esse priora, & notiora, siue prius cognita, siue p̃cognita ñ solũ altero mõ, sed qm̃ sunt, Nunc vero distinguit priora & notiora, vt sciat̃ quo istorũ modorũ, q̃ assumunt̃, sint N priora, quoque mõ sint notiora. & inqt. Priora vero & notiora dupl̃r sunt, vt sæpe dictũ est, & ꝓbat: & inqt. Nõ enim idẽ ẽ natura prius: & ad nos prius: neq notius. sup. natura: & nobis notius: & ita bene dictũ ẽ prius & notius nõ dici vno mõ. exponit hæc. & inqt. Dico aũt ad nos q dẽ priora & notiora ꝓpinquiora sensui. Simpl̃r aũt hoc est natura priora & notiora dico q̃ lõgius sunt a sensibus: & hæc rursus exponẽs inquit. Sunt aũt lõginquissima q dẽ a sensibus: vl̃ia maxima: queq dicũtur vl̃issima: ꝓxima vero sensibus: sunt singularia: & opponunt̃ (vt inqt) hæc adinuicẽ. q̃re bñ dcm̃ ẽ priora & notiora nõ dici vno mõ: opponuntur accepit p eo: quia sunt hæc diuersa. Philoponus hic (vt mihi vr̃) voluit ea q̃ dixit Aris. referẽda eẽ ad minorẽ ꝓpõnẽ: ex q̃ cõstat demõstratio: đ minoribus n. ꝓpõnibus: q̃ assumunt̃ in demõstratione: voluit Arist. dixisse oportere eẽ veras: primas indemr̃abiles: notiores O ac priores cãs cõclõnis. at nũc vult hæc referẽda eẽ ad maiores: q̃ etiã in demõstratiõe assumuntur. has. n. vult eẽ notiores & priores simpl̃r: siue scđm naturã: qm̃ cõparatione ipsarũ assumptionũ: q̃ minores sunt: ipsa sunt vl̃issima: & simpl̃r priora. Si. n. hic cõficeret̃ sylls. Oẽ animal ẽ substãtia: omnis hõ ẽ aĩal: igit̃ omnis hõ ẽ subã: cõstat maiorẽ fieri ex animali & subã: q̃ sunt priora simpl̃r siue natura. & p hæc oñditur hõ q subã est: q hõ ẽ extremũ siue vltimũ: qđ dicit̃ extremũ minus. q̃re p vl̃ia hic scđm Philop. ꝓpões maiores intelligit: q̃ sunt simpl̃r & natura priores: & notiores. & per cõsequẽs oportet dicere (licet ipse non dicat) posterius nota & nobis ꝓpinquiora eẽ minores: q̃ dicunt̃ assumptiões: hæ. n. sub vl̃ibus assumũt̃: prius notis simpl̃r. Sed reuera in hac expõne ẽ cõfusio: nã Aristo. locutus est de principijs q̃ assumunt̃ in demr̃one: de his. n. dixit. vera oportere eẽ: & prima indemõstrabilia: P & notiora: & cãs priores cõclõnis: vbi nõ oportet. Accedit: q locutus sit copulatiuæ, mõ copulatio refert omnia ad eadẽ. Propterea (vt mihi vr̃) Them. retulit hæc ad verba ꝓxima, videlicet priores cãs & notiores dũ dixit oportet eẽ: vt q̃si velit cãs assumptas in demr̃one eẽ: priores & notiores simpl̃r siue natura. Singularia vero intellexit effectus: nõ. n. est cã q̃ nõ sit pluriũ eiusdẽ rõnis effectuũ cãtiua: & sic cã est vl̃e quoddã: & effectus particulare: quã expõnem Auer. in sua paraphrasi assignauit. Qua rõne tollitur cõtradictio. nã hic ait vl̃ia eẽ nobis posterius nota in libro physicorũ. ait eẽ illa nobis prius nota. hic. n. per vl̃ia intelligit cãs vl̃es: & p singularia intelligit effectus. mõ hoc nõ aduersatur eis: q̃ illic dixit: nã scđm Auer. & Themistiũ cãæ sunt simpl̃r & natura prius notæ: effectus nobis: & effectus vl̃es prius nobis noti effectibus minus vl̃i- Q bus. Sed adhuc res hæc nõ caret qõne: nã si p vl̃ia intelligit hic cãs vl̃es tũc in demr̃one nõ ꝓcederet̃ ex notioribus nobis: sed ex notioribus simpl̃r: q̃ nõ eẽnt nobis prius & notiora his: q̃ demõstrãt̃: cuius cõtrariũ diximus. An q in demõstrãdo aliqñ ꝓcedimus a causis nõ inuẽtis: sed primo nobis occurrẽtibus: vt in mathematicis: & tũc eędẽ cãæ sunt nobis & simpl̃r primo notę: aliquãdo ꝓcedimus ex causis q̃s inuenimus p effectus vt in naturalibus. In naturalibus. n. triplex ẽ notitia in demõstratiua scĩa. Prima est: quia est effectus q̃ est per sensum inuẽtio. Secũda est: inuẽtio cãæ ab effectu p sensum inuẽtio: q̃ quidẽ inuẽtio est ipm̃: qa est cã: vel qa veræ sunt ꝓpões: vt dixit Arist. nõ solũ altero mõ: sed qm̃ sunt. sup. veræ ꝓpões.

Quę. Phi.

Qualis ex positione.

Quæ themistius.

Cõment. solutio cõtradictionis.

1. ph. t. c. 1

dubitatio pulchra.

Solutio.

In naturalibus triplex notitia in scĩa demr̃atiua

Prima. Secunda. Tertia. Differentia

Tertia

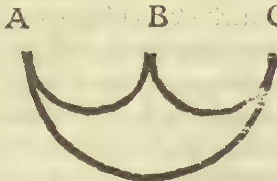
A Tertia est, ꝓpter quid effectus per quia ē ipsarũ cãrũ iã in
uentũ: q̃ notitia tertia differt a prima ipsius effectus. Pri-
ma siquidẽ erat p̃ sensus: sc̃da vero p̃ cãm, q̃ iõ dicet vnã
met notitiã esse inuẽtionẽ alicuius, & alterius ꝓpter qd
vt ipm qa ē cã: ē cãe ipsius inuentio: ē ꝓpter quid effe-
ctus. Dicẽdũ igit̃ cãm eẽ nobis & simpl'r priore & notio-
rẽ effectu: priorẽ qdẽ natura, qa cã est: notiorẽ vero effe-
ctu: nõ qdẽ quo ad primã effectus notitiã: q̃ erat illius in-
uẽtio p̃ sensus. sed quo ad sc̃dam, q̃ ē ꝓpter qd eius effe-
ctus: qui inuẽtus erat. ¶ Et si dices nõ põt dici notius aliqd
Optima replicatio. Solutio. aliq̃ notitia, nisi illa ipm cognoscat̃. mõ cã nõ cognoscit̃
gñe notitiæ ꝓpter qd. Igitur nõ põt dici cã notior hoc
gñe notitiæ ipõ effectu. ¶ Et solõ est qdẽ, ꝙ nõ dr̃ cã no-
tior gñe notitię ꝓpter qd: ꝙ ipsa illa notitia cognoscat̃,
sed dicit̃ notior illo gñe notitiæ. qa effectus nõ põt noti-
tia ꝓpter quid cognosci, nisi causa p̄cognoscatur inuẽti-
B ua notitia: & hoc dixit Aris. nõ solũ altero modo: sed qm̃
sunt vera, videlicet. Hæc sunt quæ mihi occurrunt: quæ si
non satisfaciunt: monstrasse locum sit nobis satis.

¶ Ex primis autem esse nihil aliud est quã ex pr. prijs principijs esse. Idẽ.n. primũ atque principiũ dico. Est autẽ demr̃onis princi piũ ꝓpõ medio uocãs. Ea uero medio uacat qua nulla ē alia prior. ¶ Ex primis autem, quod ex proprijs principijs est. idem .n. dico primum & principium. Principium uero demõstrationis, est pro positio immediata. Immediata aũt est, qua non est altera prior.

Cõmẽ. 21. ¶ Dixerat prius se intelligere p̃ primũ: & principiũ idẽ: at
Que Phi. nunc idẽ resumit. sed cur hoc rursus resumat: Philop. red-
dit cãm: quia in medio interruptionẽ fecit: & quia vult ap
tius illud narrare. ¶ Ego vero dico ꝙ Arist. vult narrare
Propria expõ intẽtionis. quõ ex primis ē demr̃o: & q̃ nã hæc prima sunt, p̄terea
vult declarare principia demõstrationis: quorũ prius nul-
lã fecerat mentionẽ, ne igit̃ videretur res hæc extra ꝓposi
tũ inquit. Ex primis aũt ē: qd̃ ex ꝓprijs principijs est: idẽ
C n. dico primũ & principiũ ꝓpter qd' si q̃ sit principia de
mõstrationis definierimus, nõ ab re erit. ꝓpterea inqt. hęc
quia principiũ erit primũ eius: cuius esse principiũ. Quæ
vero sint principia demonstratiua: adiecit: & inquit. Est
autẽ principiũ demõstrationis propõ immediata, accipit̃
propõ loco generis. oĩs. n. sylli principiũ ꝓpõ est. nã ꝓpõ
est cõc'onis cã, hac enim rõne cõc'o ad ꝓpões reduci tã
quã ad principia dr̃. Verũ aliorũ syllogismorũ ꝓpões
diuersorũ syllogismorũ diuerse ꝓpositiones. aliæ sunt. Dialectici quidẽ enim sylli ꝓpões, probabiles
sunt. Sophistici autẽ falsæ cõiter & ex æquocatiõe: vt plu
rimũ deceptionẽ habẽtes. Demõstrationis vero: immedia
te, Patet igitur cuiuslibet sylli principiũ ꝓpõnẽ esse: nõ ta
Ordo Ar. men eodẽ modo. Seruat autẽ Arist. hũc ordinẽ: nã primo
propõnẽ immediatã exponit, secundo ꝓpõnem: nõ ser-
uans ordinem. cũ ꝓpõ sit genus de qua prius erat dicen-
dũ, quod ideo fecit, quia nõ refert: est p̄terea ꝑ parte in li
Prio priorũ primo. bro priorũ hoc expositũ. Quid sit itaq; immediata ꝓpõ
dicit. Immediata aũt est, qua nõ est altera prior: nã per se-
ipsum fidẽ habet: & nullo alio medio termino indiget ad
D demõstrationẽ ꝙ prędicatũ subto insit propterea ait: qua
non est altera prior, nã syllogistica cõmonstratio omnis
fit medio quodã assumpto termino: & per seipsum ex-
trema copulante: ad demõstrationẽ aũt assumptas ꝓpõ-
nes supremas esse oportet: & non per alia demonstratas,
hac rõne immediatas appellat, hoc est indemonstrabiles:
qualia sunt ꝓnuntiata cõmunia q̃ græce dicũtur axioma-
ta, ad quorũ probationẽ nõ indigemus medio termino
aliquo per se cõnectente vliori particularius, cũ nihil sit
antiquius ac vetustius ipsis. vt si vellemus ostẽdere ꝙ ani E
mus in sui suba inaugumentabilis est: vtar medio termino
quodã extrema per se colligante: cũ neq; prima: neq; im
mediata: fit eiusmodi enũtiatio, ponã igit̃ mediũ illud hoc
qd' est immortale. nã animus ē immortalis: immortale in
sui suba inaugmẽtabile. igitur animus in sui substantia in-
augumentabilis. rursus assumpta ꝓpõ non est seipsa fidẽ
habens, ideo adhuc assumã aliud mediũ hoc quod est sem
per mouẽs: nã quod semper mouet: immortale: animus
semper mouet igitur aĩus immortalis. & quia rursus ꝓpõ
assumpta seipsa fidẽ non habet, assumã aliud, videlicet p̃
seipm animũ moueri: tũc. n. animus per seipm mouet̃. qd̃
per seipm mouetur, immortale. animus igitur immorta-
lis. faciã aũt hoc. donec occurrero in ꝓpões indemr̃abi
les atq; immediatas: q̃ seipsis fidẽ habẽt: nullo egentes me F
dio termino extrẽa cõnectẽte. Silr̃ si dem̃rare voluero ꝙ
hõ est suba: vtar medio termino aĩali ipso: qm̃ aĩal suba ē,
hõ animal est, hõ suba erit, at si assumpta ꝓpõ immedia
ta nõ est ad huius fidẽ vtar̃ rursus termino medio ꝙ ani
mal per se subsistit: nã quod per se subsistit: substantia est.
Animal p̃ se subsistit. Animal igit̃ substantia ē, & sic col-
ligo ꝙ hõ sit substãtia. Hæc aũt ꝓpõ: quod p̃ se subsistit.
suba est: prima est & immediata. Occurrit. n. in ipsam sub
stantiæ definitionẽ: id enim suba ē: quod per se subsistit:
hoc est vt si in alio nõ eget. Quare si neq; in ipsas defini-
tiones, neq; in ipsa cõia ꝓloquia occurrerimus rõcinãdo:
vlterius semper oportet ꝓgredi. Nihil. n. est aut definitio
nibus antiqs: aut cõibus ꝓnuntiatis, ex qbus demonstra-
tio ē omnis. Hæc ex Philopono. ¶ Sed dubitabis quia si dubõres & prima.
oportet occurrere ad prima immediataq;, tũc aut demõ
stratio fiet ex multo pluribus duabus ꝓpõnibus, aut fieri G
põt ꝓxime ex mediatis. ¶ Ad hęc tũc demr̃o cõstabit ex Secunda
dignitatibus. ¶ Præterea. demr̃o ex posterioribus ad prio Tertia.
ra, q̃ dicit̃ demr̃o qa, demonstratio est, & tñ hæc nõ fit
ex primis: ac immediatis. ¶ Ad primã vr̃ mihi dicendũ de Solutio. Ad primã
monstrationẽ esse vel q̃ cõstat formaliter ꝓximeq; ex im
mediatis: vel reductiue. Hæc. n. est demr̃o, Omnis hõ ani-
mal, oẽ animal suba: omnis hõ suba: nã licet ꝓpões ex
qbus ꝓxime ac formaliter hic sylls ē: nõ sint immediate
per seipsas fidẽ habẽtes, resolutorie immediatas reducunt̃:
& sic sunt immediate reductiue: & hoc satis est. ¶ Ad secũ ad sc̃dam
dã non est dubiũ ꝙ demonstratio debet constare ex di-
gnitatibus vel formaliter ꝓxime, vel reductiue, qa cõsta-
re oportet ex primis ac immediatis, hæ sunt dignitates nõ
quidẽ vl'es: cões tot scientiæ: sed demonstratiuæ sciẽtiæ, q̃
ex ipsis fit. Has. n. particulares dignitates oportet eẽ par-
tes demr̃onis ꝓximas: aut ad has reduci q̃ demr̃onis ꝓxi
mæ partes sunt. ¶ Occurres huic nũquid dignitas negati- Obiectio
ua: vt nulla pars est suo toto maior: sit prima ac immedia-
ta ꝓpõ seipsa fidẽ habẽs. Vr̃ enim ꝙ nõ, quia hac est sua
affirmatiua prior. ¶ Est dicendũ affirmationẽ esse priorẽ Solutio.
negatione nõ in sciẽtia: ac in fide, qm̃ vtraq; seipsa fidẽ ha H
bet, & nullũ est mediũ reperibile extrema connectens, vt
Auerr. inquit in huius loci paraphrasi. Si aũt est prior af-
firmatio negatione: est aut dignitate, aut alia rõne. ¶ Ad Ad tertiã
tertiã respondet Philop. & recte: ꝙ duplex ē demonstra- Duplex demonstratio.
tio, altera q̃ ex primis immediatis ac notioribus posterio
ra cõfirmat, & hæc est demr̃o simpl'r, ac pp qd: & absolu
ta: in hac. n. id quod primũ ac natura notũ ē: cõcurrit vt &
nobis sit notius, huius gñis sunt oẽs demõstrationes ma-
thematicæ: & nõnullæ physicæ. Altera vero demõstratio

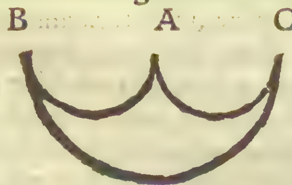
I est quæ ex posterioribus nobisq; notioribus, nãq; ignotioribus priora confirmat, & hæc demõstratio, coniecturalis ac insoluta dicit̃ apud Philoponũ. Meruit.n. nomen demr̃onis coniecturalis: non demr̃onis simplr̃: quia cõiecture connectuntur indissoluunturq; a suis causis: vt si demonstrare velles Lunã esse globbosam: ex variatione illuminationũ: quibus fit nunc cornicularis: nũc dimidia: nunc gibborasa: nũc plena: hæc.n. demonstratio coniecturalis est: & a posterioribus quia ipsam esse globbosam

Demr̃o q̃a dicitur cõiecturalis apõ.

K causa est variationis luminũ: variatio aũt luminũ est effectus: sed nobis notior. Sit globbosum in quo. A. sit variabile lumine in quo. B. luna in quo. C. Patet variabile lumine esse effectũ: at quid posterius ipso. A. in quo est globbosum esse: quia.n. globbosum esse est primũ & cã nobis incerta. Illuminationes vero manifeste: vtimur secũdo ac posteriori ad ꝓbationẽ prioris ac cãæ. Quare vero coniecturæ eiusmodi cũ suis causis indisiũctæ sunt. Iccirco ex his ꝓbationes appellare solemus demr̃ones, & coniecturales, vt Philoponus inquit, & rectæ. Nam per has nõ cõcludimus simplr̃ inuentionẽ cãrũ, sed quasi coniecturabiliter. Qua rõne euenit ꝙ si a cã ipsa inuenta ad illuminationes retrocedamus, demõstratio non erit simplr̃: sed bene propter quid: simplr̃ quidem nõ: quia cãæ inuentio non nobis simplr̃ patet: sed coniecturabilr̃: vt dicit Philopo. Propterea retrocessus est demr̃o ex hypotesi, si illa est cã, q̃a nõ simplr̃ patet illã esse cãm. Hãc rẽ Aris. in primo metheoro. ca. de comẽtis. inquit. Satis.n. dicẽs putabimus

L sufficienter causas assignare: si ad pośe reduxerimus. Vbi Alexan. per possibile exponit coniecturabiliter. In demõ

stratione igitur ꝓpter q̃d sit in quo. B. variabile lumine, sit. A. globbosum, q̃m cõuertit̃ oẽ globbosum variabile lumine. Sit in quo. C. luna, erit igitur luna variabil' lumine. Hæc demõstratio ꝓpter qd est: nõ aũt simplr̃: quia nõ nobis patet simpliciter lunam globbosam esse.

¶ Propositio altera enuntiationis est pars unum de uno complectentes. Differendi quidem quæ utrãuis accipit. Demonstrandi uero quæ definite alterum quod est uerũ. Enuntiatio est contradictionis utraq; pars. Contradictio est oppositio cuius nullum per medium est. Contradictionis partium, ea quidem qua quidpiã cuipiam adiungitur, affirmatio dicitur. Ea uero qua quidpiam & quopiam se mouetur, negatio nuncupatur.

M

¶ Propõ autem, est enuntiationis altera particula, unum de uno. Dialectica quidem, quæ pariter utramlibet sumit. Demonstratiua uero, quæ determinate alteram, quia uera est. Enuntiatio autem, contradictionis utramuis particulam. At contradictio oppositio est, cuius non est medium se. N

¶ Quid demoostratiuũ sit principiũ dixit vt ꝙ sit immediata ꝓpositio: exposuit quid ipse velit p immediatũ: at nũc qd ꝓpõ sit q̃ erat genus ipsius demr̃atiui principij: adiungit: reducẽs etiã nobis in memoriã significata ꝓpõnis. & inquit. ¶ Propõ aũt, est enuntiationis altera particula vnũ de vno: aut affirmans: aut negãs. Et ita est altera p̃ticula: quia aut affirmatiua aut negatiua. Dixit aũt vnũ de vno: quia in lib. de interp̃tatione dictũ est: q̃ ad demr̃onẽ assumũtur ꝓpositiones, oportet æquiuocos terminos nõ hr̃e. quod est quidẽ sophistarũ peculiare, sed significatiõe vna sub̃ti ac p̃dicati, vel negare, vel affirmare. ¶ Sed q̃ret quispiã quid per enũtiationẽ velit. Auer. in lib. de interp̃tatione per enuntiationẽ. cuius propõ est particula: intelligit syllm̃. Nã ꝓpõ est sylli altera particula maior: aut minor. Qua rõne p particulã Aris. intelligit integralẽ partẽ. ¶ Alij per enuntiationẽ intellexerũt orõnẽ contradictiuã videlicet q̃ est vna disiunctiua facta ex partibus cõtradictorijs. vt hoc omnis hõ disputat: vel nõ omnis hõ disputat. Huius disiunctiuæ altera particula ꝓpõ est: & ita vt prius per particulã partẽ intelligit integralẽ. ¶ Philop. (vt mihi vr̃) per enuntiationẽ intelligit genus ꝓpõnis: & p p̃ticulã intelligit spẽm. Nã vt recte dicit enũtiatio: ꝓpõ: & ꝓblema: siue qõ vel cõclo subto qdẽ eadẽ sunt: dr̃nt autẽ habitu ac rõne, nã enũtiatio cũ facta fuerit pars sylli maior vel minor, ꝓpõ nũcupat̃: cũ q̃rit̃ vel dubitat̃ qõ vel ꝓblema, cum demr̃ata fuerit vel syllogizata erit cõclo. Quare enũtiatio vl̃ior erit ꝓpõne: ꝓblemate, qõne: & cõclusione. Recte igit̃ dcm̃ est ꝓpõnẽ esse particulã siue speciẽ enũtiationis. Deinde submemorat significata ꝓpõnis: quorũ alibi meminit. & inquit. Dialectica quidẽ: q̃ pariter vtrãlibet sumit. Nã dialectica vtraq; interrogat. An ne hõ aĩal ẽ l', nõ est aĩal. Ergo sumit vtrãq; sub interrogatione: vt eligat cõsensum rñdet, quo sumpto mox syllogizat ꝓpositũ. Demr̃atiua vero nihil interrogat, sed sumit alterã determinate, q̃ vera ẽ. Demr̃atiuus siqdẽ nõ simplr̃ sumit vtrãlibet particulã enũtiatiõis, sed tm̃ eã: q̃ vera est: ẽt si nulli videat̃, neq; ꝓbabil' sit. Dialecticus ãt enũtiationibus vtrãuis p̃tẽ sumit, ẽt vera si nõ sit, sed ꝓbabil' ac soli rñdẽti videat̃. Propterea inq̃t, de dialectico vtrãlibet p̃sumere de demr̃atiuo: alterã: q̃ fuerit vera. ¶ Sed q̃ res q̃ dr̃ia sit inter ꝓblema dialecticũ & ꝓpõnẽ, nã ẽt ꝓblema vtrãlibet sumit. ¶ Dicemus ꝙ hæc ẽ dr̃ia, q̃a in ꝓblemate interrogat oppõnẽs vtrãlibet: vt cõtra eã q̃ rñdẽt ivr̃, obijciat. In ꝓpõne q̃rit vtrãlibet, vt sumat cõsensum, quo assumpto, p̃tẽ quã accepit, sylli dialectici cõstituit maiorẽ vel minorẽ. Deinde qd sit enũtiatio: q̃ ꝓpõnis ẽ genus, assumit, & inq̃t. Enũtiatio ãt cõtradictiõis assumit vtrãuis p̃ticulã, assumit dico vtrãq; p̃ticulã sub se: tãq; eius spẽm vt affirmatiuã & negatiuã. Vtraq;.n.ẽ nũtiatio. Nã ĩ lib. de interp̃tatione enũtiationẽ tãq; genus in spẽs dissecauit affirmationẽ & negationẽ. Sunt siquidẽ generũ spẽs q̃si p̃tes. Demũ qd cõtradictio sit subscribit. & inq̃t. At cõtradictio oppõ ẽ, cuius nõ est mediũ p se, ponit̃ oppõ loco gñis. Nã opposita q̃drifariã oppõnũt̃, aut priuatiue: vt vides: & cęcũ, cõtrarie: vt albũ & nigrũ: relatiue, vt dextrũ & sinistrũ. Cõtradictorie, vt ẽẽ albũ & nõ ẽ albũ. Inter opposita cõtrarie ẽ mediũ: nã inter albũ & nigrũ mediũ ẽ fuscũ. Inter dextrũ & sinistrũ mediũ ẽ: ãn vel retro. Inter vidẽs & cęcũ: mediũ ẽ catulus: q nõdũ visũ suscepit. Sola ãt ea op-

Cõ.22.

Quid per enunciationem. Auerro.

O 1. piher. 4 Aliorũ expositio. Que Phi. Enunciatio ꝓpõ, & ꝓblema, siue qõ, & cõclusio, sũt idem sed differunt ratione. 1. prior. 1. 1. topi. ca. 3. & .8. & 8. topic. c. 7. & 1. elẽ co. cap. 4.

P

Dubiũ. Solutio. problema ꝓpõ dialectica.

Q 1. periher. cap. 4. Opposita quatuor.

A

Quare secundum se dixit.

ea oppõ q̃ cõtradictio ẽ.immediata ẽ in oĩbus q̃ sunt & q̃ nõ sũt veritatẽ discidẽs & falsitatẽ. ❡Dixit aũt scd̃m se:qm̃ inter cætera opposita q̃tenus reducunt̃ ad cõtradictionẽ mediũ nõ ẽ.Inter albũ.n.& nigrũ mediũ nõ ẽ:vt nigrũ ñ ẽ albũ,inter dextrũ & sinistrũ minime mediũ ẽ:vt sinistrũ nõ ẽ dextrũ. Igit̃ quo cætera opposita ad cõtradictionẽ reducũt̃,caret medio:sola vero cõtradictio caret medio p se:& nõ vt ad alterã oppõnis spẽm reducit̃. ❡Aĩaduerte

Inter quæ contradictio.

ꝙ cõtradictiõis ptes nõ sunt termini sed ꝓpões:dixit.n. Aris.ꝙ enũciatio sit altera cõtradictiõis pticula affirmatiua vel negatiua innuẽs nõ posse cõtradictionẽ nisi inter affirmationẽ & negationẽ cõpositas.Præterea inter terminos cõtradictorios mediũ dari pt:nã inter hoĩem : & nõ hoĩem antichr̃s nec ẽ hõ:nec ẽ nõ hõ:qa si antichr̃s eẽt: vt

Cep. prio cap.ultio, 2.pihrr.1.

arguit Aris.in.ij.lib.de interp̃tatiõe: & in fine libri primi priorũ.Præterea Aris.vult ex affirmatiua de p̃dicato infinite seq negatiuã de p̃dicato finito:qa seq̃t̃ ẽ nõ iustũ,igit̃ nõ ẽ iustũ.Cõtra vero minime,nõ.n. seq̃t̃ nõ est iustũ:igr̃ est nõ iustũ:vt ip̃e inq̃t. Hoc aũt nõ eẽt nisi qa vl̃ior ẽ negatiua q̃ sit affirmatiua de p̃dicato infinito.Quare oĩs cõtradictio vertit̃ inter affirmationẽ & negationẽ ẽ:nõ ãt inter terminos. ❡Quo fit:vt hic Iuniores nõ recte speculent̃: q̃ volũt cõtradictionẽ eẽ inter terminos ẽt.Et cũ hęc sint:

B

Contra moder.

modus ꝓcedendi Aristo.

patet ꝙ Aris.ex pticularioribus ad vl̃iora ꝓgressus ẽ resolutiue.qa ex principio dem̃ratiuo ꝓcessit ad ꝓpõnẽ, a ꝓpõne ad enũtiationẽ ab enũtiatione ad cõtradictionẽ,& ita resolutiue incessit:vt recte aĩaduertit Philoponus.

❡*Principiorũ aũt rõcinandi uacantium medio,id quidẽ quod fieri nequit ut demonstretur,quodq; non necesse est eum habere qui discendo quoduis est percepturus positio nominatur. Quod uero necesse est habere docendũ quemlibet:dignitas appellatur.Sunt.n.talia quædam quæ sese efferunt hisce qui discit ad unamquamq; scientiam per discendam. Atque talibus hoc potissimum nomen tribuere consueuimus.*

C

Syllogistica demonstratiui. Positio. Thesis. Dignitas. Axioma.

❡*Immediati aũt principij syllogistici,põnẽ quidẽ dico,quam non est demonstrare,neque necesse est habere discentẽ aliquid.Quam aũt necesse est habere quẽlibet discentẽ dignitatem. Sunt.n.aliqua eiusmodi,hoc.n.nomen in hm̃õi dicere consueuimus.*

❡Philoponus vult ꝙ Aris.diuidat ꝓpõnẽ immediatã,mihi tñ vr̃ ꝙ diuidat syllogisticũ hoc est dem̃ratiuũ principiũ immediatũ.Nã cũ declarasset principiũ dem̃rõnis eẽ

Cõ. 23.

ꝓpõnẽ immediatã nũc dem̃ratiuũ principiũ subdiuidit. Verũ qa principiũ dem̃ratiuũ est ꝓpõ immediata: diuisio principij dem̃ratiui est diuisio ꝓpõnis immediatæ: ad

Propõ immediata. duplex.

rẽ hæc non referũt. ❡Principiũ igit̃ dem̃ratiuũ,q̃d est ꝓpõ immediata duplex est:põ:& dignitas,hę conueniũt: qa vtraq; indem̃rabilis est ꝓpõ.Differũt ãt,qa dignitatẽ necesse est hr̃e quẽlibet q̃ vult discere.Positionẽ vero nõ necesse est hr̃e oẽm q̃ vult aliq̃d discere. ❡Et hoc inq̃t,immediati ãt principij dem̃ratiui,põnẽ q̃dẽ dico,quã nõ est demõstrare:qa est indem̃rabilis ꝓpõ.Neq; necesse est hr̃e supple oẽm q̃ vult aliq̃d discere,qm̃ non est vl̃is dignitas toti scientię:sed particularis.Quã aũt necesse est hr̃e quẽlibet discẽtẽ aliq̃d in sciẽtia,hãc supple dicimus dignitatẽ.

D

Addit esse aliq̃s tales,in q̃bus consueuimus:illas dicere nomine dignitatis.Nec aliter ꝓbat illas sic dici:nisi consuetudine dicentiũ.Hæc exẽplis maxime patere possunt: nã in physica doctrina dignitas est:motus est:hæc iõ dignitas ẽ: qa q̃libet volens discere aliquid in phisica scientia,debet: hãc supponere verã esse.Nã hac negata: nihil in naturali scientia discere poterit.Põ aũt est verbi cã:aĩus p̃ seipsum

E

mouetur:nã hãc nõ necesse est hr̃e quẽlibet q̃ vult aliq̃d discere in p̃hia naturali,sed solũ eũ hãc necesse ẽ hr̃e,qui vult discere aĩum inaugumẽtabilẽ esse.Nã si ꝓcedã imortale in sui sub̃a inaugumẽtabile aĩus immortalis. Aĩus in sui sub̃a inaugumẽtabilis:qa nõ patet aĩum esse immortalẽ:rursus sumã animũ sp̃ moueri,& q̃d sp̃ mouet̃:immortale.Rursus adhuc nõ cõstat animũ sp̃ moueri: iõ assumã animũ p̃ se ipsum moueri:& q̃d p̃ seip̃m mouet̃: immortale.animus igit̃ ẽ immortalis:& q̃d immortale, inaugumẽtabile ẽ aĩus igit̃ inaugumẽtabilis ẽ. Propõ illa aĩus p̃ seip̃m mouet̃:põ ẽ,qa est indem̃rabilis ꝓpõ: & eã nõ est necesse hr̃e quẽlibet q̃ vult in physicis aliq̃d discere: sed solũ eũ q̃ vult discere animũ inaugumẽtabilẽ eẽ. ❡Qua rõne põt dici pticularis dignitas: qa saltẽ in hac particulari doctrina dignitas ẽ. In metaphysica cõis notio ac vl̃is dignitas ẽ.Nõ põt idẽ sil̃ esse & nõ esse: qm̃ hãc hr̃e necesse est oẽm q̃ vult aliq̃d in metaphysica discere. Põ est oẽ p̃ se subsistẽs sub̃a ẽ.Nõ necesse ẽ hr̃e hãc oẽm q̃ vult in Metaphysica aliq̃d discere,sed solũ q̃ vult discere hoĩem esse sub̃am.Quia animal est sub̃a:hõ animal est, hõ sub̃a est.

Põt pticularis dignitas dici potest.

F

Quo hõ sit animal:patet definitione hoĩs, at ꝙ aĩal sub̃a sit:rursus ꝓbat̃,qa corpus est sub̃a animal corpus:animal est sub̃a.Rursus ꝙ corpus sit sub̃a: ꝓbat̃:qa q̃d p̃ se subsistit:substãtia est:hæc.n.indem̃rabilis est : qa definitio est subæ:Corpus p̃ se subsistit:q̃re corpus sub̃a est.Quare animal sub̃a est cũ sit corpus.& ita hõ sub̃a erit: cũ sit aĩal. Volẽti igit̃ discere hominẽ sub̃am esse:necesse est hr̃e ꝙ id q̃d p̃ se subsistit:sub̃a sit.nec hoc demõstrabile est: sed ex definitione sub̃æ patet. ❡Ex his patet: vt recte Philop. inquit.Dignitatẽ trifariã esse:aut vl̃em omnibus q̃ volunt discere quicq̃:vt impoĩe est idẽ simul esse:& nõ esse: vel ñ est idẽ affirmare & negare.Particularẽ,vt quã hr̃e necesse est non oẽm:sed q̃ vult discere particulare ꝓblema. Et q̃ si mediã:vt hæc:motus est,& id genus:quia hãc & si non oẽm discentẽ habere necesse ẽ,tñ oẽm qui in naturali p̃hia aliquid discit:necesse est habere . ❡Philoponus hic notat inter põnẽ & dignitatẽ alias differẽtias.Prima:quia põ ñ est per se credita discẽti:sed ex docente aduenit. Dignitas vero & docenti & discẽti p̃ se credita est.Scd̃a,põ & si indemonstrabilis est:indiget tñ nutu:& adminiculo breui,sicut q̃cunq; a centro ad circũferentiã æq̃les sui inuicẽ sunt. Adminiculũ est exemplũ,Inductio: Analogia:& id genus.Dignites aũt nequaquã.Nã id bis duo sunt q̃tuor,nõ opus est. ❡Quo vero ad verba attinet.thesis græce apud omnes põ est latine , qm̃ discipulus a p̃ceptore eã ponit. vel quia illam præceptor discipulo ponit . Sed cur axioma dicatur dignitas nõ clarũ est. Alij enim axioma dicũt proloquium.Alij pronuntiatum. Alij communẽ notionẽ.Dignitatem quidẽ,quia seipsa digna fide cõem notionem aũt:quia discipulo & præceptori cõmunis aut cõiter credita.Sed quouis nomine dicatur Aristoteles causã sic dici,retulit ad consuetudinem dicentium.

Dignitas triplex.

G

Que Phi. de differẽtia inter põẽ & dignitatem.

Expositio ṽhom

H

❡*Rursus ea quidem positionum quæ utramuis enuntiationis accipit partem esse inquam quidpiam aut non esse,suppositio dicitur. Ea uero quæ est sine hoc ipso , diffinitio est . Diffinitio namque positio quidem est. Ponit .n. arithmeticus unitatem quantitatem indiuisibilem esse. Sed suppositio sane non est. Nam quid est unitas.& unitatem esse non eadem sunt.*

❡*Põnis aũt q̃ quidẽ utrãuis partiũ enũtiationis accipit,ut dico eẽ aliquid,uel nõ esse aliquid,suppõ ẽ, Quæ uero sine hoc defintio ẽ.*

I *Definitio.n.positio quidē est,ponit.n.arithmeticus unitatē quidē indiuisibile esse secundum quantum. Suppositio autem non est.Nā quid unitas est,& esse unitatem non idem est.*

Com.24. Nūc spēs pōnis enumerat:cuius vult eē duas,s.suppōnē: & definitionē:Vn̄ inqt.Pōnis aūt,supple duę sunt spēs: q̄ qdē vtrauis partiū enūtiationis accipit vt dico eē aliqd vel dico nō eē aliqd:suppō ē,Quæ vero sine hoc: hoc ē siue eē:& siue nō eē est definitio ē.Deinde ꝓbat ꝙ definitio sit pō,qa ponit̄,& inqt:definitio.n.pō qdē ē,ponit.n. Arithmeticus vnitatē qdē indiuisibile eē scd̄m q̄tū.igitur definitio ē pō.Quia vero nō sit suppō:ꝓbat:& inqt:suppō aūt nō ē,nā qd vnitas ē,& esse vnitatē nō ē idē,& ita licet definitio dicat qd ē res nō dicit eē vel nō eē: qd ē ꝓpriū suppōnis,& ita nō ē suppō. Sed circa hæc dubitat̄, nā definitio ē pō:qm̄ ē eius spēs.Pō ē ꝓpō, qa est immediata ꝓpō,qua nō est altera prior.ꝓpō dicit eē vel nō eē, qa est enūtiationis altera ps vnū de vno, vel vnū ab vno enuntiās.Igit̄ definitio ē ꝓpō dicēs eē vel nō esse. ex alio in textu Aris.vult ꝙ definitio nō dicat eē vel nō esse, qa hoc differt a suppōne.& ita sequit̄ ꝙ nō sit ꝓpō dicēs eē vel nō esse. Hāc qōnē Them.insolutā reliqt asserēs sat sibi fuisse locū mōstrasse. Auer.(vt mihi vr̄)ait definitionē nō dicere esse existere subiecti, cū definitiōis ab exn̄tia abstrahāt.Suppōnē vero dicere eē exn̄tiæ sub̄ti. Quę solutio nō placet , qa q̄ rōne definitiōes abstrahūt ab exn̄a sub̄ti definiti eadē rōne sub̄m suppōnis.abstrahit,quū suppōnes esse rerū vl̄iū:q̄ vt sit exn̄tiā non concernūt. Aliás dicebamus definitionē accipi posse , vt alterā sylli ptē: & sic dicit eē vel nō esse.& vt sylli terminū, & sic nec dicit esse:nec non eē. Qd̄ nobis nūc non placet , qa Arist.vt nūc loquit̄:ē ꝓpō.qa ē spēs pōnis,mō pō est ꝓpō: & sic definitio ꝓpō erit,& ita dicēs eē vel non eē. Dicebamus ēt ꝙ pōnis duæ sunt ptes:suppō:& est pars subtiua: siue spēs pōnis.& definitio,q̄ non spēs est pōnis: sed pars integralis,qa suppō q̄ est pō nihil aliud vr̄,q̄ definitiua ꝓpō dicēs esse vel non esse:cuius pōnis ps integralis est definitio.q̄ in illa ē p̄dicatū.q̄re ps subintellecta in textu analogice intelligit̄. Sed nec hæc solō placet.Primo ꝙ Arist. enumerauit spēs pōnis scd̄m gręcos,videlicet Them̄.& Philop.& nō ptes analogice sumptas.Esset.n.extraneū in paucis verbis ita de ptibus differēter dixisse. Præterea pōnes non sunt solū:vbi definito p̄dicat̄ de definito,nā hæc est pō.Seipm̄ mouens immortale est:vbi definito nō p̄dicat̄ de definitio,nec definitū de definitione:& aliæ multæ eiusmodi,q̄s ponūt mathematici. Philop.āt cōfuse loqtur,& vt mihi vr̄:ipe sic hūc locū intelligit,ꝙ definitio n̄ dicit esse vel non esse p̄dicādo de definito,qa reuera definitio non p̄dicat̄,qa sp̄ p̄dicatū vult eē diuersum a sub̄to, non.n.idē de ip̄o p̄dicat̄:qm̄ nullus dicit ꝙ hō ē hō.Et qa definitio non est alia a definito,nā hoc videlicet aīal rōnale mortale,nihil aliud ē q̄ hō est:expō.n.est hoīs: & tā q̄ explicatio,hoc videlicet aīal rōnale mortale. non igit̄ de definitis p̄dicant̄ definitiōes:sed qd est ipm̄ definitū: determināt.Gn̄a vero & dr̄iæ de spēbus eo ꝙ diuersa sunt p̄dicant̄.Non.n.idē ē animal dicere:& hominē:aut hoīem & rōnale.Nā cū dixerimus ꝙ hō aīal est aut rōnalis,hæc tā q̄ diuersa ab hoīe:de hoīe p̄dicamus . Sic igit̄ velle vr̄ duas esse petitionis spēs, alterā in q̄ diuersum p̄dicatū a sub̄to p̄dicat̄:vt velle genus de spē,vel dr̄ia de spē: vel accn̄s de sub̄to:& hoc dicit eē vel non esse:hoc est diuersum eē.vl̄ diuersum non esse p̄dicati a sub̄to. Alterā q̄ quidē ꝓpō est:in q̄ definitio explicat̄ de definito, & hæc non dicit eē vel nō esse.s.diuersum p̄dicādo. & sic tollit̄ qō Themistij. Hæc moderatio ꝑfecto ingeniosa ē:& acuta: verū nō caret qōne,nā,vt dr̄ in topicis,q̄tuor sunt p̄dicata,quorū vnū est definitio.Quare vr̄ ꝙ definitio p̄dicet̄ de definito,& sic nō conuenit hæc solō. Tādē vr̄ mihi ꝙ duplex sit pō,altera in q̄ p̄dicatū p̄dicat̄ de sub̄to, qa ei dr̄ in eē: vel nō in esse.Vt in illo ꝓcessu quo ꝓbat̄ aīum scd̄m substantiā inaugumētabilē eē,hæc ē pō,mouēs seipm̄ immortale ē:vt supius fuit enumeratū:immortale.n.p̄dicat̄ d̄ mouēte seipm̄,qa illi inest:vt accn̄s:vel vt affectio. Hęc ē pō paralellę nō concurrūt:vbi p̄dicatū dr̄ de sub̄o: quia inest illi.Et hæc pōnis spēs dr̄ suppō.Alia vero ē,in q̄ p̄dicatū p̄dicat̄ de subiecto,& non illi inest:vel non inest,vt qn̄ definitio p̄dicat̄ de definito,vel contra aut genus de spē:vel dr̄ia de spē.his.n.nō cōpetit eē in,sed dici de,ꝓpea p̄dicātur sine esse vel non esse:hoc ē sine affirmatione de inesse:& sine negatione de non inesse.Et hæc spēs pōnis ē definitiua ꝓpō,vt in q̄ aut definitio de definito:vel ps definitionis de definito,aut cōtra p̄dicat̄. Quare ad formā qōnis dicerē ꝙ eē vel non eē pōt sumi ꝓ cōpone vel diuisione,quā verbū sign̄at,q̄ n̄ potest sine extremis intelligi, & sic suppō & definitiua ꝓpō dicit eē.Alio modo pt̄ capi p̄ssius ꝓ inesse vel non ineē hoc ē ꝓ affirmatione de inesse:vel negatione de non inesse,& sic suppō dicit esse vel non esse:in ea siqdē p̄dicat̄ accn̄s cui competit esse in definito. vero ē sine hoc,qa in ea p̄dicatū tale p̄dicat̄,cui cōpetit dici.d.P.subdit Aris.definitio.n.pō.qdē est:ponit.n.arithmeticus vnitatē indiuisibile esse scd̄m q̄tū,& sic hoc,ꝓpositio definitiua:vnitas est indiuisibilis scd̄m q̄tū,est positio,qa hęc ponit̄,& hæc est indem̄rabilis ꝓpositio.Suppositio āt non est:nā quid vnitas est:qd̄ est p̄dicatū d̄ vnitate non illi inexn̄s:sed de illa dictū:& esse vnitatē.i.& in esse vnitati non idem est,nā definitio est p̄dicatū de vnitate dictū:non āt vnitati inexn̄s. q̄re patet harū spērū dr̄ia. Addit Philop.duas esse spēs suppositionis, alterā q̄ dr̄ noīe gn̄is suppositio,alterā q̄ noīe speciei dr̄ petitio : & vtra q̄ hæc a naturali notione non dependet:sed a doctore ponit̄.Suppōnes sunt hæ:motū eē in rebus:a pūcto oī ad pūctū oē rectā lineā agere:oī centro & interuallo circulū describi.Hę suppōnes sunt. Quæ vero si manifestæ: sed eget inuitione aliq:a doctore vero indem̄rabilr̄ ponūtur:hæ appellant̄ petitiones: vt hęc q̄ a minoribus duabus rectis extrahunt̄:lineas concidere.Hæc quidē accipit̄ a Geometra abs q̄ demonstratione,sed astructione eget, de qua Ptolemæus libellum confecit:in huius commonstrationem. Quare suppositionis hæ sunt species.Sunt igitur positionis duæ species:suppositio & definito:& suppōnis duę rursus,suppō tantū:& petitio:hęc de positionibus.

	pōnis	
suppō		definitio
	suppō	
suppō tantū		petitio

Cum autem credere scire q̄ rē oporteat talem ratiocinationem habendo,quā demonstrationem uocamus,hæc uero sit quia sunt ea ex quibus extruitur rōcinatio,necesse est non solū ante prima ipsa uel oīa,uel aliqua cognoscantur,sed etiā magis noscātur. Semp.n.illud est tale magis,ob quod unumquodq; est tale. Veluti id est dilectum,atque amatū,ob quod amamus atque diligimus.Quare si ob prima scimus ac credimus,& illa sane scimus ac credimus magis,quoniam ob illa & ipsa scimus posteriora.

Quoniam

Margin notes (left): K; Dubō. Themi.; Quæ the. de dubōe, Solutio. Auerro. cōfutatio; Alia solō nostra. Refutatio tertia solutio nostra.; L; Refutatio; Solutio Philopo.; M; duę petitiōis spēs secundum Philop.

Margin notes (right): N; Quat̄ rū. Philopo. 1. Topic. Cap.4. sol.ꝓpria Positio duplex.; O; Esse & nō esse pōt duplex. Cap.1. pi her.cap.4; P; De suppōnis spēb'.; Q

A ¶ *Quoniam autem oportet & credere, & scire rē, in habendo huiusmodi syllogismum, quem uocamus demonstrationē. (Est autē hic, eo ꝙ hæc sunt, ex quibus est syllogismus) necesse est non solū præcognoscere prima, aut omnia, aut quædam, sed & magis. Semper. n. propter quod unumquodq; est. Illud magis est, ut propter quod amamus, Illud magis amicum est. Quare siquidem scimus propter prima, & credimus, Illa & scimus, & credimus magis, quoniam propter illa, & posteriora.*

Cōmē. 25 Themi. ¶ Sumpsit ea q̄ in demr̄one assumunt̄, & notiora esse: & priora cōcl'one: hoc nūc vult ꝓbare. ¶ Vn̄ (vt Them. placet) ꝑticulas demr̄ones examinare vr̄ & prīo ꝙ principia notiora sint: ꝓbat aūt: qa credere & scire oportet cōcl'onē eū hn̄do syll'm: quē demr̄onē appellamus: is aūt ē sciēdo ea ex qbus cōficit̄: Cōficit̄ aūt ex principijs: q̄re principia illa nō mō p̄cognoscunt̄: sed & magis credūt̄: & sequūt̄.
B Nā sp̄ pp̄ qd' vnūqdq; tale ē: & ip̄m quoq; ꝑpter qd' ē: magis tale ē: vt id pp̄ qd' amamus: magis amicū vel amatū est. Propterea epilogās inqt. Quare siquidē scimus pp̄ prima: & credimus supple cōcl'onē: illa & scimus & credimus magis: qm̄ pp̄ illa prima: & posteriora supple & cre-
Dubō. Philopo. dimus: & scimus. ¶ Mouet hic Philop. dubōnē: qa hoī inest ebrietas pp̄ vinū: nō tn̄ vino magis ebrietas inest. Etiā pp̄ ensem hō morit̄: nō tn̄ ip̄m mori inest ensi magis. Prꝫterea ob motū illud qđ mouet̄: calidū ē: motui tn̄ calidi-
Solutio. tas nō inest. ¶ Rn̄det Philop. & (vt mihi vr̄) sumit a Themistio, ꝙ Arist. dcm̄ intelligi debet qđ quādo duobus qbusdā idē insit. Insit aūt alteri horū pp̄ alterū: multo sane prius & magis illi hoc inerit: vt aliqbus inest caliditas pp̄ ignē: ignis magis calidus ē. Et si corpori pp̄ niuē friditas inest: nix magis frigida ē. Vnde & ip̄e hoc innuēs dixit ꝙ illud magis ē: tanq̄ oporteat illi primo hoc tale ēsse. At nec vino primo ebrietas: nec ensi primo mori: nec motui
Obiectio. primo caliditas inest. ¶ Sed obijcit cōtra hoc adhuc Philo
C po. qa tūc Arist. supponeret principia cognosci ex qbus demr̄o ē: & solū ꝓbaret illa magis: & prius cognosci. Mō
Solutio. hoc ē falsum: qa Arist. vtrūq; ꝓbare vr̄: ꝓbat. n. nō solū illa p̄cognosci: sed & magis sciri & credi. Igr̄ aut petit principiū: aut solo nulla ē. ¶ Vr̄ mihi ꝙ Arist. vtrūq; ꝓbat: ꝙ n. p̄cognosci oportet principia: ꝓbat eo ꝙ nō scimus nisi habēdo eiusmodi syll'm: quē demr̄onē dicimus. Oīs autē syll's ex ꝓpōnibus ē. Quare si scimus cōcl'onē ob syll'm: oportet p̄cognoscere prima illa: ex qbus ē syll's: & sic probat prima illa p̄cognosci. Qđ vero magis. Eo ꝓbat: quia
2. dubō. pp̄ illa posteriora sciunt̄. Quare vtrūq; Arist. paucis verbis ꝓbat: vel fortasse in ꝓximo textu ꝓbat illud qđ hic
Solutio. supponit. s. principia cognosci. ¶ Sed adhuc dubitabis: qa principia nō sciuntur: sed intelligūtur: igitur nō pn̄t magis sciri & credi. ¶ Them. & Philop. pariter tenēt principia &
D cōcl'ones sciri & ꝓpria scīa vniuoce dicta: verū principia sciūtur seipsis: qa seipsis fidē habēt. Cōcl'ones aūt sciuntur
3. dubō. Quo ad verba. nō seipsis: sed alijs prioribus. Tn̄ sciri p̄ seip̄m: & sciri per aliud prius: vtrūq; ē scire ꝓprie: & vniuoce dictū: p̄ aliud n. & p̄ se nō variāt rōnē sciētiæ. ¶ Quæres vt Philop. q̄rit cur dixit: aut omnia: aut q̄dā: qppe cū necesse sit ꝓpōnes
Solutio. oēs p̄cognosci & credibilitatē hr̄e. Nā si in vna qs ambigat: nec cōcl'o firma erit. ¶ Rn̄de r̄ ꝙ Arist. nō ait ꝓpōnes aliqs oportere ignotas eē: sed ꝙ vel oēs p̄ se creditas eē: vl' q̄sdam. Reliqs vero fidē hr̄e per demr̄onē: sicut Anima scđm subām impatibilis. Impatibile scđm subām immortale: igitur anima immortalis. Huius maior p̄ se credita est vt indemr̄abilis ꝙ impatibile secūdū subām est immortale. Minor aūt eget demōstratione hac ꝙ Anima simplex E scđm substantiā est. Simplex aūt scđm subām impatibile: & sic maior per se nota est. Minor vero demonstrata.

¶ *Fieri autē nō pōt ut ea magis quisquam quæ nescit, & circa quæ non melius dispositus est, quā si scierit, quā ea quæ cognoscit credat atq; assentitur. At euenit id profecto, si non prius cognouerit principia quispiam quam ea quæ per demonstrationem creduntur. Magis enim principijs aut omnibus aut quibusdam credere q̄ conclusioni necesse est.* Esse cōtigeret.

¶ *Non potest autē credere magis ea, quibus quispiam scit, quæ nō contingunt, neq; sciens, neq; melius dispositus q̄ si esset, sciens. Accidet autem hoc, nisi per demonstrationem credentium quis præcognouerit. Magis. necesse est credere principijs aut omnibus aut quibusdam q̄ conclusioni.*

¶ Hic locus ē obscurus: & quidā sic legūt. ¶ Nō pōt aūt F credere magis: q̄ scit: q̄ nō ē sciēs: neq; melius dispositus q̄ Cōmē. 26 expositio aliquotū. si eēt sciēs. Nā verbū qbus: trāstulerūt q̄ scit: verbū cōtingūt trāstulerūt est: Tynchano. n. aliquādo ꝓsum: aliquādo ꝓ cōtingo: aliquādo ꝓ sequor: accipit Arist. & tūc est τυγχάνω sensus ꝙ nemo pōt credere cōcl'onibus magis q̄ principijs: tā si esset illa sciēs: q̄ si esset melius dispositus q̄ sciēs illa. ¶ Quæ expō cū difficultate legitur in verbis his: vt intel Qualis expositio. ligēti patet. ¶ Ego vero sic intelligo vt velit dicere ꝙ nisi Propria expositio principia eēt p̄cognita vt assumpsit: neq; sciēs: neq; melius dispositus q̄ si esset sciēs: posset cognoscere ea: quibus ip̄e scit, q̄ nō cōtingūt. i. prima principia: qbus scit cōcl'ones: & q̄ nō cōtingūt. i. nō sequuntur ex alijs principijs syllogistice: Vnde inqt. ¶ Nō pōt credere magis ea supple qbus qspiā supple scit ip̄as cōcl'ones, q̄ nō cōtingūt syllogistice ex alijs. i. nō pōt qspiā magis credere primis pricipijs qbus aliqs scit cōcl'ones: & q̄ nō cōtingūt ex alijs syllogistice: neq; ꝓ siue sciēs: neq; ꝓ siue melius dispositus q̄ sciēs si eēt. Sup fluit. n. negatio more græco: dico neminē prin- G cipijs ip̄is credere magis nō posse: supple nisi illa eēnt p̄cognita. Quæ iō docet ꝙ Aris. velit ꝓbare ꝙ principia sint p̄cognita: postq̄ ꝓbauit illa eē magis scita hoc pacto: qa nisi eēnt p̄cognita: nō eēnt magis credibilia ip̄is cōcl'onibus. P. subscribit: accidet aūt hoc. s. ip̄a nō magis credi: nisi p̄ demr̄onē credētiū qs supple illa p̄cognouerit: q̄re q̄si sic arguit. Si principia ante demr̄onē nō eēnt p̄cognita: illa n̄ eēnt magis credibilia cōcl'onibus. Et hoc refellit. d. magis. n. necesse credere principijs aut oībus aut qbusdā: q̄ cōcl'oni. ¶ Quo vero ad verba attinet Philop. (vt mihi vr̄) p̄ eū Expō verborum secundum Philopo. q̄ ē melius dispositus q̄ sciēs: intelligit eū q̄ p̄stātius excellētiusq; ip̄as cognoscit q̄ scđm demr̄onē: & ita p̄ sciētē intelligere vr̄ eū q̄ scit p̄ demr̄onē: & p̄ melius dispositū q̄ sit sciēs intelligit eū: q̄ scit sine demr̄one: solū p̄ terminos. ¶ Mihi vr̄ ꝙ sermo Aris. sit hypotheticus nihil ponēs inesse: hoc pacto ꝙ nemo posset credere primis ip̄is principijs Propria verborū expō. magis nisi illa ante demr̄onē eēnt p̄cognita: nemo. s. neq; H sciēs: neq; aliqs alius plusq̄ sciēs: si eēt repetibilis. Et sic cū hypothetice loquat̄: neminē vult eē melius affectū q̄ sciēs sit: addidit. n. si eēt. ¶ Verbū aūt credentiū Alex. exposuit Expōsitio Alex. creditorū. s. cōcl'onū creditarū: vt sit sensus: accideret autē hoc. s. prima nō magis credi nisi per demr̄onē cōcl'onum creditarū supple sciendo illa quis præcognouerit. ¶ Philoponus vero construit sic, nisi quis de numero hominū Philopo. credentiū per demonstrationem quasi dicat acciderit hoc: s. illa non posse prius credi, nisi quis de numero hominū qui credunt per demonstrationem, illa prius nouerit, quę expositio (vt mihi videtur) clarior est.

I *¶ Ei qui per demonstrationem scientiam est habiturus. Non solũ autem ipsa principia magis nota, magisque credita sint: quam id q ex ipsis ostendit: sed etiam nihil prorsus eorum quæ principijs opponuntur ex quibus erit ratiocinatio falsa: uereq; contraria, credibile sit aut notius principijs ipsis oportet. Quippe cum eũ qui simpliciter est scientiam consecutus: nunq̃ ab ea persuasione dimoueri oporteat.*

Immutabilem. ametapt. Inuariabilem. Indimouibilem ab opinione.

¶ Debentem autem habere scientiam, quæ per demonstrationem est, non solum oportet principia magis cognoscere: magisq; eisdẽ credere, q̃ ei: quod demonstratur. Sed neq; ipsis credibilius: neq; notius esse aliud ex contrarijs primis principijs: ex quibus fit syllogismus contrariæ deceptionis. Siquidem oportet simpliciter scientem, immutabilem esse.

Cõmẽ. 27. Continuatio scdm aliquos. Cõfutatio. Intelligẽs per syllm duplex.

¶ Sunt quidã qui asserũt Arist. hactenus ꝓbasse ꝓpões siue principia ipsa, ex quibus fit demõstratio, esse notiora ac credibiliora cõclõnibus, at nũc eũ ꝓbare dicũt nihil eorũ oppositis in falsitatẽ esse credibilius. ¶ Quod vnde sic dixerũt, ignoro. Nã si cõstat nihil ipsis esse credibilius

K in veritate, cõstabit nihil esse eorũ oppositis credibilius in falsitate. ¶ Propterea animaduersione dignũ est q per syllogismũ intelligit aliqd, esse duplicẽ. Alter.n.est qui ꝑ dialecticũ opinaꝛ aliquid esse vel nõ esse, vt mundũ esse genitũ vel nõ genitũ. Alter qui per demõstrationẽ scit animũ esse immortalẽ. Mundũ nõ esse genitũ Aristo. opinaꝛ, qa ex nihilo nihil generaꝛ. Plato mũdũ eẽ genitũ, quia a deo ex nihilo genitũ, putat.n. qđ a deo fit, ex nihilo fieri. Animũ esse immortalẽ scimus, qa seipm mouet, nã. Oẽ per se seipm moueñs immortale. Animus p se seipm mouet. Animus immortalis est. Inter opinantẽ & scientẽ hæc ẽ dr̃ia. Nã eũ qui p aliq̃ ꝓbabilia principia aliquid esse vel non esse opinaꝛ, cõtingit mutari in opinionibus, qs habet de cõclõnibus, nã in diuersis tp̃ibus possunt sibi principia, & eorũ opposita esse credibilia, vt tp̃e Platõis credibile erat ex nihilo fieri posse aliquid a deo, vt est nunc rei veritas apud nos, q̃re tũc opinio erat ꝙ mũdus erat factus. Succedẽte Arist. oppositũ illius principij erat creditũ. s. ꝙ ex nihilo nihil fieret, & sic successit alia opinio, ꝙ mundus

L nõ erat factus. Quare opinantẽ in suis opinionibus cõtingit mutari, qa vno tp̃e sunt sibi credibilia principia. Alio tẽpore eorũ opposita. Nũc tẽpore nostro secũdũ veritatẽ credibile est, & verũ, mũdũ esse factũ, qa tenemus, & ita est, ꝙ deus ex nihilo facere põt oẽ poſe. At sciẽs immutabilis est, quia (vt supra dicebamus) cuius simpl'r est sciẽtia, hoc impoſe est al'r se habere. Ex hoc sequiꝛ sciẽtiã per demõstrationẽ habiturũ, nõ mõ debere credere ꝓpões & principia demõstrationis eẽ credibiliora cõclõnibus, q̃ demõstranꝛ, sed nullũ ex eorũ oppositis eẽ sibi credibile ꝓ aliquo tp̃e, nã aliter sciẽs eẽt mutabilis, qa cũ oppositũ aliquod fieret sibi credibile, mutareꝛ ad oppositũ eius quod sciebat, inqt. ¶ Debentẽ aũt habere sciẽtiã, q̃ p demõstrationẽ ẽ, nõ solũ oportet principia magis cognoscere, magisq; eisdẽ credere, q̃ ei ꝙ demõstraꝛ, vt ꝓximo textu cõ

M clusit, sed ipsis principijs neq; credibilius neq; ipsis notius eẽ aliud vllũ, ex cõtrarijs primis principijs, ex quibus cõtrarijs fit syll's contrariæ deceptionis, siue syll's falsi, credere debet. Sciturus igiꝛ per demrõnẽ debet credere primis ꝓpõnibus, p quas sciet, nullatenusq; oppositis illarũ. Cuius cãm subscribit. Siquidẽ oportet simpl'r scientẽ, immutabilẽ eẽ. dixit simpl'r scientẽ, quia sciẽtẽ scdm quid, vt opinantẽ contingit mutari: quatenus mutatur opinio de ꝓpositionibus: vel simpliciter hoc est vere: & non secũdũ

Opinio Arist. de mũdo habetur primo cœli. Cõ.102.

Differentia inter opinantẽ & scientẽ

1.phy.34

accidẽs. ¶ Quo vero ad verba attinet: syll's cõtrariæ deceptionis dr̃ apud Philop. syll's falsi: hoc est syll's ignorãtiæ: & hic fit ex cõtrarijs primorũ principiorũ, ex qbus fiebat syll's sciæ. Verbũ immutabilẽ græce est ametaptotõ: qđ nõnulli habent non incredibilẽ. Quod nescio quõ sit factũ. Illud.n. nec in textu est: nec esse potest ad ꝓpositum: nec ipm habet aliquis expositor græcorum. N

Verborũ expõ.

¶ Sunt aũt quibus non uidetur esse scĩa ꝓpea q ipsa prima sciantur oportet. Sunt etiam quibus esse quidẽ uidetur demonstrationes tamẽ omnium esse. Quorum neutrũ sane uerũ aut necessariũ est. ¶ Quibusdam quidem igitur: propterea q oportet prima scire, non uidetur esse scientia. Quibusdam uero esse quidem omnium tñ demrões esse: quorũ neutrũ neq; uerum, neq; necessarium est. Text.6.

¶ Oportebat (vt Philop. inquit) de demõstratione nõ tñ q̃cũq; ad eius speculationẽ cõducũt: tradere: sed & dicta atq; rões cõtraria cõstituentiũ redarguere. Iccirco in his Aris. postq̃ dixit qdnã eẽt demrõ: nũc ꝓponit eos: q cõtrariã definitioni demrõnis statuunt: redarguere. ¶ Sũt aũt de demõstratione ipa tres põnes: duæ qdẽ cõtrariæ: & tertia Arist. in subcontrarijs constituta. Nã alij demrõnẽ pꝫnitus abnegarũt: dicẽtes nullorũ penitus demõstrationẽ eẽ. Alij demrõnem pꝫnitus affirmarũt: asserẽtes omniũ pꝫnitus demõstrationẽ eẽ: Arist. in ꝑte concedit demonstrationẽ eẽ: qa aliquorũ vult eẽ demrõnẽ. In ꝑte negat qa aliorũ non vult demonstrationẽ eẽ. Vñ inqt. ¶ Quibusdã qdẽ igiꝛ: ꝓpea ꝙ oportet prima scire: non vr̃ eẽ scĩa. s. demrãtiua: & sic voluẽt non eẽ pꝫnitus demrõnẽ. Quibusdã ẽt q dẽ oĩum tñ demonstrationes eẽ: & sic dicũt omniũ eẽ demonstrationẽ. Quorũ neutrũ neq; verũ est: neque ẽ necessariũ: sed in parte vtrũq; ẽ verũ. ¶ Sed circa hæc ambigit Philop. cur a principio hoc nõ q̃siuit: nã si in q̃stionibus prius est: si ẽ: q̃ qd est: oportebat prius de ipo si ẽ facere demonstrationẽ: deinde qd ẽ tradere: at primũ tradito ipso qd est: ad ipm si est: trãsiit. Auget vero q̃stionẽ: qa prius Menonis: & Sophistarũ cauillos de inuẽtione: atque ipso scire ꝑtractauit q̃re: & hæc in illo loco debuit interserere. ¶ Quo argumẽto Grossatesta p̃sens capitulũ ait non esse de subã libri. Sed de complemẽto bonitatis: eo qa purgat errorẽ ꝓximũ: sciẽtiæ acq̃sitæ. ¶ Rñdet Philop. ꝙ quãdo definitio quid nominis ẽ obscura: tũc p̃missa nominis significatione: statim si illa res sit q̃riꝛ. Vbi tamẽ nominis significatio patuerit: primũ de si ẽ occurrit: vt de vacuo seruauit Aris. nã cũ qd vacuũ significet: fuerit obscurũ: prius qd vacuũ significat p̃misit: deinde an vacuũ sit: q̃siuit: eo dẽ mõ hic: qa quid demonstratio significat: erat obscurũ: p̃misso quid nominis demonstrationis: vt ꝙ sit syll's talis: q̃rit an demonstratio sit. ¶ Sed pace tãti viri dixerim. Tũc solũ Aristo. accepisset definitionẽ qd nominis ipsius demonstrationis: & non quid rei. Qđ non credo verũ eẽ: cũ nullibi illã al'r definit. ¶ Melius igiꝛ dicerẽ: ꝙ iõ qões hasce hic pertractauit: quia remoueñꝛ ex his q̃ dixit de demonstratione definitionis. Et sic licet p se ordine doctrinæ: q̃stio si ẽ p̃cedat q̃stionẽ: qd ẽ: tñ p accñs potest eẽ contrariũ: vt in ꝓposito: qa eiusmodi q̃stiones remouẽtur ex his: q̃ dixit circa definitionẽ demonstrationis: nã de natura bonarũ definitionũ est p illas remoueri oẽm dubitationẽ accñte circa rẽ definitã. ¶ Quo vero ad positiones ipsas attinet: debes scire ꝙ oẽs dictæ tres positiones vtebãtur hac communi hypothetica: videlicet si demonstratio est: necesse est prima præcognosci: hi.n. qui dicũt omnium demonstrationẽ esse: & hi qui dicunt nullorum demon-

Cõmẽ.18. Cõfutatio. O. De demõstratione triplex opinio. Dubiũ. 2. huius primo. P. Quæ Lĩa contineñ. Solutio Philopo. 4.phi.58. Quæ ex põ Philo. propria solutio. Q. 4.phy.58.

A strationem esse:& Aristo.qui dicit aliquorũ esse demonstrationẽ:& aliquorũ nõ eẽ demrationẽ:etiã hãc cõcedit: quia declarauit demõstrationẽ esse ex primis: & notioribus. Verũ qui omniũ demõstrationẽ esse dicũt:& qui nullorũ:addũt cõsequẽti hoc:videlicet per demrõnẽ hoc pacto. Si est demõstratio:necesse est prima scire per demrõnẽ. Ab hac itaq; additione emerserũt errores:nã qui negabant demrõnẽ:sic hypothetice syllogizabant ex hac hypothetica. Si demrõ est:necesse est prima scire per demõstrationẽ. Sed prima non sciunt per demõstrationẽ. Sed contingit prima scire per demonstrationem : vt statim probabit. Igitur demõstratio non est. Qui vero demonstrationẽ esse aiunt:sic syllogizabant ex illa. Si demõstratio est:cõtingit prima scire per demonstrationem : vt dicetur. Igitur demrõ erit. Ambæ igitur hæ põnes vtuntur

B hypothetica hac cõiter tãq; maiore. Verũ prima assumit oppositũ cõsequentis:& infert oppositũ antecedẽtis videlicet demonstrationẽ non esse:& sic seruat formã syllogismi:sed peccat in materia:quia hypothetica assumpta non valet vt dicemus. Secunda autẽ assumit consequens: & infert positionem antecedentis: & sic peccat in materia:& forma. In materia quidem : quia hypothetica falsa est. In forma vero:quia expositione consequentis nõ syllogistice sequitur positio antecedentis. ¶ Propterea Aris. inquit:quorum neutrũ.i.neutra põ:neq; verũ:neq; necessariũ est:dixit.n.neq; verum quo ad ipsas põnes: qa vtraque falsa est. Dixit neq; necessariũ: quo ad rõnes positionũ:quia nulla est necessaria.hæc quo ad positiones.

C *¶ Qui namq; scientiam non esse omnino ponunt.hi censent ascẽdendum esse in infinitum, propterea q posteriora non sciuntur ob ea priora quorum prima non sunt,recte quidem dicentes. Fieri.n.non potest ut infinita quisquam pertranseat. Quia si statur, ac principia sunt,hæc incognita dicuntur esse, cum ipsorum non sit demonstratio,quod quidem solum inquiunt esse scire. Quod si fieri non potest ut prima sciantur, neq; fieri posse dicunt ut ea quæ proficiscuntur ex illis sciantur simpliciter proprieue sed ex suppositione dumtaxat si illa sint.*

¶ Ponentes quidem.n.non esse omnino scire,hi ad infinitum uolunt reduci tãquam non sint utiq; scientes posteriora propter priora,quorum non sunt prima,recte dicentes . Impossibile enim est infinita pertransire. Si autem stant, & sint principia,hæc ignota esse,cum demonstratio non sit ipsorum quod quidem dicunt esse scire solum. Quod si non est prima scire,neq; quæ ex his sunt,erit

Cõmẽ. 29 Cauillus *scire neq; simpliciter,neq; propria,sed ex conditione,si illa sunt.* ¶ Qui negant simpliciter: & omnino demonstrationem:

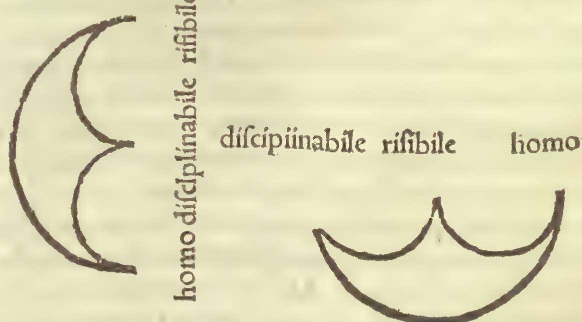
D hoc pacto ex illa cõi hypothetica syllogizant. ¶ Si demõstratio est. Prima per demonstrationem sciuntur. Sed prima non sciuntur per demonstrationem. Igitur demonstratio non est. Maior est hypothetica communis : quam ambæ positiones supponunt. At nunc probat Aristo. de eorũ mente minorem: quæ destructio consequentis ẽ: quia si prima sciuntur:vel per alia priora: & illa per alia: & sic in infinitum:vel oportet stare ad ipsa prima : ita vt non per alia sciantur. Non per alia & sic in infinitũ: quia tunc essent ignota:cum infinita sint ignota.nec oportet stare ad ea.quia tunc illa non scientur per demõstrationem: & ita penitus non scientur. Et per consequens ex his posteriora minime scientur:inquit. ¶ Ponentes quidem enim non esse omnino scire : & dicentes demonstrationem penitus nullam esse. Hi ad infinitum volunt reduci:tãq; non sint vtiq; posteriora scientes propter priora:quorum nõ sunt prima:& sic primum est vt prima illa per alia priora:& illa per alia:& sic in infinitum : recte (vt Aristo.inquit). Dicentes:quia non præcognitis primis neq; secunda cognosci poterunt. Hoc enim recte dixerunt.& ipse posuit in definitione demonstrationis. Obijcit tamen contra hanc partem in eo q volunt reduci ad infinitum:nam tunc hæc essent ignota. Impossibile enim (vt ait) est infinita pertransire. Deinde destruit secundum membrum:& inquit. Si autem stant:& sunt principia: hæc supple oportet ignota esse: quia per demonstrationem non scientur: cum ipsorum demonstratio non sit: quod quidem dicũt esse scire solum. Demum epilogat rationem : & inquit. E

Quia si non est prima scire neq; quæ ex his sunt:erit scire aliquo pacto:quia neq; simpliciter neq; proprie:sed ex cõditione sine suppositione si illa sunt. Nam suppositio ponit quoddam de quodam:& cogit credere ita esse. Simpliciter enim demonstratio non est per prædicta:ex suppositione autem aliquid possibile est probare:quod non est proprie demonstratio : sicut si duo sunt quinque : & quinq; erunt duo:& si terra est pennata:& pennas nimirum habebit. Et sic equus volat:equus nimirum habebit alas. ¶ Animaduertendum hosce seruasse formam syllogismi:quia ab opposito consequentis: licet deducere oppositum antecedentis:sed peccabant in materia : quia illa communis hypothetica est falsa:vt dictum est. Prima.n. sciuntur : sed non per demonstrationem : sunt enim scita per seipsa fidem habentia:vt etiam dicemus. F Solutio. cauilli huius põnis

¶ At secundi de modo quidem sciendi consentiunt,per demonstrationem.n.solum esse scientiam dicunt. Verum omnium demonstrationem esse nihil inquiunt prohibere. Fieri enim potest ut demonstratio circuli mõ uersetur, omniaq; mutuo demonstrẽtur. G

¶ Alij de ipso scire quidem fatentur per demonstrationem utiq; esse solum. Sed omnium esse demonstrationem nihil prohibet. Contingit.n.circulo fieri demrõnẽ, & ex his quæ adinuicẽ sunt. Vtiq;.1.

¶ Qui omnium demonstrationem esse affirmant:hoc pacto ex illa hypothetica cõmuni syllogizant. ¶ Si demrõ est:prima principia sciuntur per demonstrationẽ. Sed prima sciuntur per demrõnẽ. Igitur demonstratio est. Minorẽ probat eo q contingit circulo demonstrari. Vbi priora per posteriora demonstrantur. Quia vero circulo fieri possit demrõ:ab vna particulari deducit:quia videlicet in conuertibilibus priora demonstrant posteriora:& ecõtrario posteriora demonstrant priora: termini conuertibiles sunt disciplinabile:risibile: homo:quoniã sequitur. Omne risibile disciplinabile:Omnis hõ risibilis. Igitur omnis hõ disciplinabilis:& per cõuersionem maioris in terminis cũ Cõ. 30. Cauillus. H

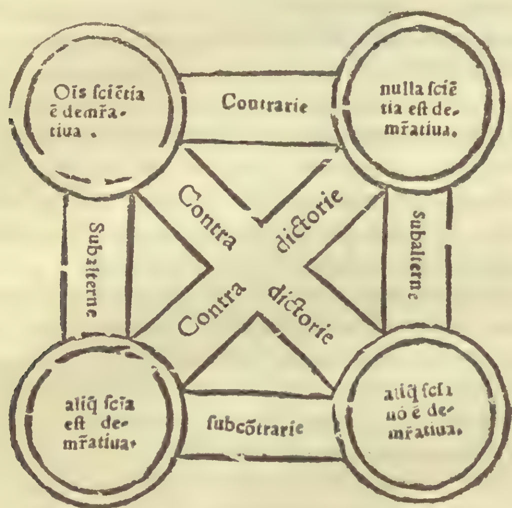
cõclõne,sequitur. Omne disciplinabile risibile omnis hõ disciplinabilis,igitur omnis hõ risibilis. Vbi minor syllogizatur ex cõclusione cũ maiori cõuersa. Igitur circulo fieri potest demonstratio.inquit. Alij vero de ipso scire q-

I dem confitentur ipsum uidelicet esse per demonstrationẽ solũ. Verbũ vtiq; grece est gar, latine enim. Sed quia nõ teneť pro reditiuo causæ, ideo transferri põt pro cõfirmatiuo videlicet vel vtiq;. Sed omniũ, vt inquit, esse demõstrationẽ nihil ꝓhibet, & hoc ꝓbat ex vna particulari, & inquit. Contingit.n. circulo fieri demõstrationem, ex his quæ adinuicẽ cõuertibilia sunt. Igitur supple in omnibus priora per posteriora circulo demrari pñt. ¶ Animaduersione dignũ rõnẽ hanc triplr̃ peccare, Primo quidẽ in forma, quia arguit a positione cõsequentis ad positionẽ antecedẽtis. Secundo in materia, quia (vt dicet) hypothetica communis est falsa. Tertio quia ab vna singulari deducit vniuersalem, nõ n. si in conuertibilibus licet circulo retrocedere, in omnibus sequitur idem fieri posse.

Refutatio cauilli.

¶ *Nos autem dicimus nec omnem scientiam esse demonstratiuã, sed eorum quæ medijs uacant indemonstrabilem esse.*

K ¶ *Nos uero dicimus non omnem scientiam demonstratiuam esse, sed immediatorum indemonstrabilem.*

L

Cõ. 31. ¶ Rñdet Aristoteles, & huius rei veritatem subiungit, in nuitq; simul & veritatẽ quæsiti, & solutionẽ ad eorũ rõnẽ. Veritas itaq; est in subcõtrarijs cõstituta. Nam vtraq; contraria falsa est. Illa.n. falsa est, omnis scientia est demonstratiua, & illa etiã, nulla sciẽtia est demonstratiua. Quare vtraq; harũ vera erit, aliqua sciẽtia est demonstratiua, vt mediatorũ. Et aliqua sciẽtia nõ est demõstratiua, vt immediatorũ. Ex hoc patet hypotheticã illã esse falsam, quia licet si demonstratio sit, prima scire sit necesse, nam notiora & scibiliora oportet prima esse, ꝑ quæ posteriora sciũtur, nõ tamẽ ipsa scire necesse est per demonstrationẽ. nã
M immediatorũ sciẽtia quidẽ est, sed non per demonstrationẽ, quia per seipsa fidẽ habent, inquit. Nos vero dicimus non omnẽ sciẽtiã demonstratiuã esse, quia aliquam demonstratiuã, vt mediatorũ, sed immediatorũ indemõstrabilem. & sic simul veritatẽ tãgit, & paralogismi solutionem. ¶ Philoponus reducit eos qui negant demõstrationẽ, concedere illã. Nam si negant demonstrationẽ, aut per syllogismũ hoc probant demonstratiuã, aut per syllogismũ non ex necessarijs. Si ex syllogismo nõ ex necessarijs, tũc nihil certi haberẽt. At si ratio per quã syllogizãt demonstrationẽ nõ esse, est demõstratiua, tũc negando demonstrationem esse, ponũt demõstrationẽ esse, veluti qui negant loquelam esse ore, ponunt loquelã esse. ¶ Quare Arist. sapide ab vtraq; positione sumit demonstrationẽ esse, & ab illa positione, quæ negat demonstrationẽ esse, & ab illa positione, quæ ponit demonstrationem esse. N

Que Phi.

¶ *Quod quidem necessarium esse patet. Nam si necessarium quidem est ut priora sciantur & ea ex quibus conficitur demonstratio, statur autem tandem in hisce quæ uacant medijs hec indemonstrabilia necesse est esse.*

¶ *Et q; hoc necessarium sit: manifestum est. Si enim necesse est scire quidem priora: & ex quibus est demonstratio, stant autem aliquando immediata. Hæc indemonstrabilia necesse est esse.*

¶ Probat nunc id quod sumpsit. Sumpsit enim q; sint quędam quæ sciuntur immediata ac indemonstrabilia, & sumit ad huius rei demonstrationem. Primo q; prima ex q̃bus est demonstratio sciuntur. Secundo sumit q; scibilia aliquando stant immediata ita, vt per seipsa sciantur, & non per alia priora. Aliter esset processus in infinitum. Ex his simul sumptis concludit prima per quæ scimus mediata, esse indemonstrabilia, & sic habetur aliq̃ esse scientiam indemonstrabilem, vt immediatorum, inquit. Et q; hoc necessarium sit, videlicet q; sint aliqua indemonstrabiliter scita, manifestum est. Deinde probat hoc, vt dixi, sumens duo, & inquit. Si enim necesse est scire quidem priora: & pro idest ex quibus est supple constitutiue demonstratio: quod dicit ad differentiam priorum: ex quibus non est demonstratio nisi potestate: hoc est primum: sumit secundum: & inquit. Stant autem aliquando immediata: hoc est secundum: quod eo patet: quia non licet procedere in infinitum. Ex his concludit propositum: & inquit. Hæc indemonstrabilia necesse est esse, & sic aliqua sciẽtia erit indemonstrabilis, vt accepit. ¶ Ex hoc Philoponus infert bene esse dictum in principio differre scientiam a demonstratione: eo q; scientia sit amplior: & in plus. Est.n. scientia tam mediatorum: q; immediatorum. At demonstratio non nisi ipsorum mediatorum. P

Cõ. 32.

O

Supra cõmen. 2. Que Phi.

¶ *Hoc igitur ita sese habere dicimus: ut non solum scientiam. sed & principium scientiæ quoddam esse asserimus: quo terminos ipsos cognoscimus.*

¶ *Hæc igitur ita dicimus, & non tantũ scientiã, sed & principiũ scientiæ esse quoddã dicimus, quo terminos cognoscimus.*

¶ Hæc igitur ita dicimus: hoc est hęc esse immediata ita dicimus: & non tantum supple dicimus scientiam ipsorum indemonstrabilem esse: sed & dicimus esse quoddã scientiæ eorum principium quorum terminos cognoscimus. ¶ Vbi debes scire q; Aristo. per hæc voluit habere esse statum in demonstrabilibus ad indemonstrabilia. Et ideo hæc: quæ dicit dupliciter exponi possunt vno modo: vt Philoponus inquit: intelligendo per principium quo terminos noscimus intellectum diuinum: nam rerum resolutio hæc est: q; sensibilia resoluuntur ad cœlestia. Cœlestia ad eorum formas: quæ sunt substantię simplices. Has nos cognoscimus diuino intellectu illustrati. Et sic (vt ait) per terminos: intelligit formas cœlestium corporum: ad quæ resoluuntur hæc mortalia. Per principium igitur quo terminos cognoscimus: intelligit intellectum diuinum: qui illustrati cognoscimus substantias simplices: quæ sunt formæ siue termini cœlestium: ad quæ omnia hæc resoluuntur. Et ita patet esse statum in rebus. ¶ Hæc expositio (vt mihi videtur) propositum transcendit. ¶ Propterea melius Themistius & magis naturaliter: & ad literam plus cõueniens: inquit Aristotelem per principium quo terminos cognoscimus intelligere intellectum nr̃m: & per terminos: subiectũ & ꝓdicatũ: ad quæ immediata resoluuntur. Est igitur hæc resolutio: q; mediata & demonstrabilia resoluunť

quo ñ Cõmẽ. 33.

Duplex expõ uerborum Arist. Philopo.

Q

Que expõ Philopo. the. expõ

Resolutio quõ fiat.

A resoluuntur ad immediata, & per illa sciuntur. Immediata vero resoluuntur in eorum terminos, subiectum & praedicatum, & per illa sciuntur. Termini vero intellectus lumine cognoscuntur. Vt enim sensibilia per se senso ipso ac lumine sensitiuo cognoscuntur, & nulla alia ratione sic prima simplicia intellectus lumine, & nulla alia ratione cognoscimus. Intellectus igitur simplicibus apprehensionibus terminos apprehendit, indemonstrabiliter eorum capiens naturam, ex quibus dignitates connectit, quare nō necesse est res in infinitum procedere, sed est & quoddam demonstrationis principium intellectus, qui res comprehendit, & non indiget demonstratione ipse, cum sit principium. Verborū expō. ¶ Quo vero ad verba attinet, verbum illud quo graece est ἧ, & licet multa apud graecos significet, nam, nam significat idem quod inqnantum. Hic (vt mihi videtur) est relatiuum, & datiui casus, referturq́ ad archē, idest B principium, quod graece est foeminini generis, Et sic cum Aristoteles dixisset immediata esse quaedam ad quae stamus indemonstrabiliter, statim subiungit esse principium quoddam, quo terminos principiorum noscimus, haec de verbis. Ex re vero ipsa patet immediata sciri, & non Ca.7.& 2.hulus ultimo. tantum intelligi. Quia licet. 6. ethicorum dicat Philosophus eorum esse intellectum, tamen eorum non tantum intellectus, est sed & scientia etiam. non quidem demonstrabilis, sed indemonstrabilis, vt diximus.

¶ Et etiam patere dicimus fieri non posse ut circuli modo demonstratio simpliciter conuertatur, si demonstrationem ex prioribus oportet ac notioribus esse. Fieri enim nequit ut eisdem eadem simul priora sint atq; posteriora, nisi altero modo, ueluti si alia nostra ex parte, alia simpliciter dicantur, quo quidem modo facit inductio notum. Quia si ita sit, non bene est diffinitum ipsum simpliciter scire, sed est sane duplex. An altera demonstratio quae sit ex hisce quae nobis sunt notiora, non est simpliciter demōstratio.

C *¶ Circulo autem q̄ impossibile sit demonstrare simpliciter, manifestum est. Siquidem ex prioribus oportet demonstrationem esse, & notioribus, Impossibile enim est eadem, sibi inuicem simul priora, & posteriora esse. nisi altero modo, ut haec quidē ad nos. Illa uero simpliciter, quo quidem modo inductio facit notum. Si autem sic est, non utiq; erit simpliciter scire bene definitum, sed dupliciter. Aut non simpliciter altera demonstratio fit ex nobis notioribus.*

Cō.34. ¶ Erat secunda positio q̄ demonstratiua scientia sit: quoniam omnium est demonstratio. q̄ vero omnium sit demonstratio: probabat: quoniam circulo demonstrationē esse necesse est. Quod vero circulo demonstratio sit. Iterum probabat: quoniam conuertibilia contingit circulo demonstrari. Aristoteles ergo nunc ostendit: nihil circulo posse demonstrari: quinimo nec conuertibilia: qua ratione & via vult Aristo. habere: q̄ secunda positio peccet & in forma argumentādi: quatenus ex vna singulari vniuersalem argumentatur. & in materia: quatenus singula- D ris illa etiam falsa est. Duplex expositio Philopo. Prima expositio. ¶ Quo vero modo illa singularis falsa sit: Philoponus dupliciter declarat, verba Aristo. duobus modis exponens. Primo modo sic, si circularis ostensio in demōstrationibus est, non nisi pro tāto, quia ex posterioribus posset demōstrari prius, & si sic, non recte eēt 2.expō. simpliciter definitū ipm scire, sed dupliciter. ¶ Secūdo mō Philoponus exponit sic, Si demōstratio circularis sit possibilis, tūc ex posterioribus posset demōstrari prius. Qd vero ex posterioribus prius demōstrari non possit, probatur, quoniā dictū est demonstrationē fieri ex primis natura.

E At circularis demonstratio prima ex posterioribus demonstra:. Ergo demonstratio nō fit circulo, nisi dētur demonstrationis duo modi, & qui ex prioribus natura, & qui ex posterioribus, & sic demonstratio nō esset simpliciter, sed dupliciter definienda. ¶ Differt haec secūda ex pō a prima, q̄a haec ducit ad illud quod demōstratio non simpliciter, sed dupliciter esset definita. Prima vero ducit ad hoc, q̄ scire non simpliciter, sed dupliciter esset definitum. Dria expōnum. vnde inquit. ¶ Circulo autem q̄ impossibile sit demonstrare simpliciter, manifestum est. Siquidem oportet ex prioribus & notioribus demonstrationem esse. Si.n. ex prioribus natura sit demonstratio, non potest circulo aliquid demonstrari, quoniam non nisi ex posterioribus fieri potest, non enim eadem eisdem priora & posteriora sibi inuicē esse possunt simul, nisi altero modo vt vel haec quidem ad nos, vel illa simpliciter. Simul autem eadem esse priora & posteriora est impossibile, voco priora ad F nos, quae nobis patent, quo quidem modo inductio ex prioribus ad nos vniuersale notum facit. Ergo vis rationis haec est. Si demonstratio circularis esset possibilis. Ali- Rō. tex. qua demonstratio esset ex prioribus ad nos. Tūc destruit consequens, & inquit. Si autem sic est. s. q̄ aliqua demonstratio si ex prioribus ad nos, nō vtiq; erit simpliciter scire bene definitum. Et per simpliciter scire, intelligit aut simpliciter demonstrationem, vt expositio secunda dicit, aut simpliciter scire, hoc est scientiam simpliciter bene definitam. Sed erit dupliciter definienda, Vel erit dicendum q̄ altera demonstratio, quae est ex prioribus ad nos, nō sit simpliciter demonstratio. Sed aequiuoce, & per quandā similitudinem. Sic igitur non est circulo demonstrare, quoniam ex prioribus ad nos esset demonstrare, non.n. eadem eisdem sunt nobis priora & posteriora simul, sed altero modo, aut ad nos, aut natura. Modo nō est demōstrare ex prioribus ad nos, quoniam demonstratio non G esset vno modo, sed duplex, vel saltē demonstratio: quae est ex prioribus ad nos: non erit demonstratio nisi ęquiuoce. Obiectio. Philopo. ¶ Sed contra obijcit Philoponus, quoniam haec demonstratio est: Cinis est hic, ergo ignis aliquando fuit ibi. Amplius & haec. luna taliter illuminatur: ergo est sphaerica. Rñ. Iuniorum. ¶ Iuniores propter haec dixerunt duplicem esse demōstrationem, quia & propter quid: hoc est ex prioribus ad nos: ex prioribus natura. ¶ Auerroes vero addit tertiam quam appellat demonstrationem simpliciter: quae est ex simpliciter nobis & naturae notis. Que Themistius. Alexā. & Philopo. ¶ Themistius vero & Alexander: & Philopoponus eum syllogismum qui est: ex simpliciter prioribus: solum demonstrationem esse autumant: eum vero: qui est ex prioribus nobis: coniecturā vel syllogismum esse tantum tradunt. Et si demonstratio dicitur: non nisi aequiuoce appellatur. Tunc patet: q̄ rationes illae: quae in dubitatione inductae sunt: non sunt demōstrationes: sed (vt Philoponus inquit). Coniecturae: qua- H rum aliae sunt necessariae: vt illae: quae tactae sunt: Alię nō Cōiecture sunt dupli s. Vide sup. cōmē.12. necessariae: sed solū rhetoricae: vt illa: haec mulier pallida est: ergo peperit: & ista: hic de nocte vagatur. ergo est fur: & ista: haec se ornat: ergo mechus: verū de his postea.

¶ Euenit autem hisce qui dicunt demonstrationem uersari non solum id quod nunc est dictum, sed etiam nil aliud dicere, quā hoc est, si hoc est. Hoc uero pacto facile est omnia demonstrare. Atque patet idipsum accidere tribus positis terminis. Siue enim per multos siue per paucos redire dicatur nihil profecto refert, atq; per paucos etiam duos. Nam quando cum .a. sit, est necessario .b. Et

I *hoc cum sit est necessario .c. Tum cum .a. sit necessario .c. ipsum erit. Si igitur cum .a. sit, necesse est .b. esse, & cum .b. sit necesse est esse .a. hoc enim erat circuli modo uersari, ponatur .a. eo in loco quo ipsum est .c. Dicere igitur cum .b. sit .a. ipsum esse, nil aliud est quã dicere, cum .b. sit .c. ipsum esse. Id autem nil aliud est quã dicere, cum .a. sit .c. ipsum esse. At idem est .c. & .a. quare fit ut hi qui censent orbis modo demonstrationem uersari, nihil aliud dicant quã cũ .a. sit .a. ipsum esse, hoc uero pacto facile est oĩa demõstrare.* ☞ *Accidit uero dicentibus circulum demonstrationem esse, non solum quod nunc dictum est. Sed nihil aliud dicere quã quoniam hoc est, si hoc est. Sic autem facile est demonstrare omnia. Manifestum autem est, ꝙ hoc accidat, tribus terminis positis, per plures .n. aut pauciores reflexionem dicere, differt nihil. Per paucos uero quã per duos. quando enim .a. existente, ex necessitate erit .b. Hoc autem existente, erit .c. ipso .a. existente erit .c. Si igitur .a. existente, necesse est .b. esse. Hoc autem existente, ipsum .a. (hoc* K *enim erat circulo demonstrari) ponatur .a. in quo .c. igitur .b. existente .a. esse dicere, est .c. esse dicere. Hoc autem, quoniam .a. existente .c. est, .c. uero ipsi .a. idem est, quare contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere quã quoniam .a. est .a. est. Sic autem omnia demonstrare facile est.*

Cõ. 35. ☞ Cum induxisset unum absurdum contra eos, qui concedebant omnia esse demonstrabilia: & demonstrationem circularem, videlicet ꝙ ex posterioribus priora: & ex particularibus vniuersalia demõstretur: nunc transit ad aliud absurdum. & prima facie sic videtur procedere. Si demõstratio circularis esset: ita vt oĩa demonstrabilia sint: tunc per illam nihil aliud demonstraretur ꝙ si .a. esset .a. esset. Vltra si per illam nihil aliud demonstraretur ꝙ si .a. esset .a. esset tunc facile esset omnia demõstrare. Prima consequẽtia prima facie declaratur supponendo ꝙ tunc est demõ L stratio circularis, cũ in eadem syllogismi specie cõuersio fit. Nam (vt diximus) si ab effectu causa demonstraretur, & deinde a causa effectus: hæc conuersio non esset in demonstrationibus, qm̃ processus ab effectu causam nõ est demonstratio: sed syllogismus tantũ: vel coniectura necessaria, vt Philoponus inquit. Quare si .a. demõstrat .b. .a. est causa simpliciter prior ipso .b. & contra .b. demonstrat .a. etiam .b. erit causa simpliciter prior ipso .a. Hoc enim pacto secundũ Arist. erit circulo demonstrare. Tunc ex his patet .a. esse causam simpliciter sui ipsius, quoniã quicquid est causa causæ est etiam causa causati. Igitur si .a. est causa simpliciter ipsius .b. & contra .b. causa simpliciter ipsius .a. vtiq; .a. erit sibimet simpl'r causa. Quare si demonstratio circularis est: Idem simpl'r erit sui ipsius causa. Et sic per illã demonstrationẽ non plus habebitur ꝙ si hoc est, hoc ẽ. Sic autẽ erit facile omnia demonstrare: quia cũ ipsam solã rem haberemus: vt Eclypsim: mox demonstrationẽ habe M remus, quoniã eclypsis esset ꝓpter eclypsim. Haberemus enim simul cãm & effectũ: & ita demonstrationẽ totam.

Contra opionẽ aliquorũ. ☞ Ex his patet ꝙ dicentes circularem demonstrationẽ: in diuersis generibus demõstrationis: aut in diuersis generibus cãrum: non possunt Aristo. rõnẽ efficacem reddere. vt consideranti patet. Hanc rationẽ Aristo. ponit in terminis: & sumit tres terminos: & illos quidẽ eo mõ: quo sumpsit secũdo priorũ. Et qm̃ syllogistica cõuersio multiplex

Cap. 2. est: ne confusio accidat: sic illos tres terminos disponit, vt ambæ ꝓpones in prima demõstratione vocentur .a. Excusat autẽ se dicẽs, per plures enim aut pauciores reflexionẽ dicere refert nihil, nec refert si eam dixerimus per paucos aut duos. Et ꝓpterea non est curandũ si duę ꝓpones vno termino dicantur, videlicet ipso .a. Et sic totũ antecedens uocetur .a. cõclusio vero ad illud sit .b. At cõclusionis conclusio sit .c. terminis dispositis deducit cõsequentiã sic: si .a. est. Et intelligo per .a. aggregatũ ex maiore: & minore: & per .b. cõclusionẽ. Vltra: si .b. est .c. est. & per .c. intelligo cõclusionẽ conclusionis: quæ est terminus totius demonstrationis circularis: & ita intelligere oportet illud met aggregatũ: quod intelligebatur per .a. Aliter non eẽt circulo demonstrare. Et licet ex .b. non sequatur vnica demonstratione totum illud aggregatum: tamẽ diuersis demonstrationibus sequitur. Nã ex .b. cũ altera ꝓpõnum sequitur nunc vna: & cũ altera sequitur nunc altera secũdo priorũ. Accipit tamẽ gratia breuitatis ex .b. sequi totũ illud aggregatũ simul. Igitur si .a. est .c. est a primo ad vltimum medijs non variatis: sed .c. idem est quod .a. (vt dictum est). Igitur si .a. est .a. est. Et ita si omnium esset circularis demonstratio: non plus per illam demonstraretur: ꝙ si .a. est .a. est. qua ratione omnia esset facile demonstrare. ☞ Animaduerte: vt ex his: quæ Philoponus inquit colligitur. In verbis Arist. est multiplex obscuritas. Prima quidem: quo elementa pro terminis accepit. Secunda vero: quo terminos pro propositionibus. Tertia deniq;: quo non explicauit quid per .a. & quid per .b. & quid per .c. intelligat. ☞ Attamen (vt Philoponus per pulchre exponit) ipso .a. vtitur pro duabus ꝓpõnibus syllogismi: Aut pro minore: derelinquens maiorẽ in mente: & est melius: Vtitur enim .a. pro hac minore: homo risibile. Ipso autem .b. vtitur pro conclusione, videlicet pro illa: homo est disciplinæ capax. Sequitur .n. homo est risibilis. Ergo homo est disciplinæ capax: quia in mente seruatur ꝙ omne

N

Cap.

O

Quæ obscuritas verborũ Aristo. Primat Secunda Tertia. Expõ Philopo.

P

risibile cõclusio cõclusionis

risibile est disciplinæ capax. Quare hac in mente seruata: sequitur. homo est risibilis. ergo homo est disciplinæ capax. Et qm̃ circularis ostensio conclusionẽ capit: vt minorem propositionẽ alterã inferendo, Rursus ipso .b. vtitur vt minore propositione inferẽdo propositionẽ, quę fuit a principio: hoc modo: hõ est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. Sequitur enim seruata in mente hac, omne disciplinæ capax est risibile hæc enim est conuertens maioris prime demonstrationis: quæ fuit in mente seruata. Quare patet: ꝙ si homo est risibilis, homo est disciplinæ capax. Et conuertitur: homo est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. ergo a primo ad vltimum. si homo est risibilis, homo est risibilis. Et sic omnia esset facile demonstrare. Qm̃ quantum est ex demonstratione: quæ fit per elementa: nullum videtur absurdum conclusum esse: siquidẽ per .a. ostensum est .b. per .b. vero .c. resumit sermonem: & addit ponatur .a. in quo .c. hoc est ponatur idem .a. cũ .c. Et sic concluditur .a. existente .c. esse. Quare si .a. quidem existente .b. est .b. vero existente .c. est. Idem autem erat .a. cum .c. Concludetur igitur ꝙ .a. existente .c. est: & cum .c. & .a. idem sit, concluditur .a. existẽte esse .a. hoc pacto Philoponus exposuit. ☞ Tunc venio ad verba. Dicit enim sic. Accidit vero dicentibus circulo demonstrationẽ esse, non solum

Q

A solum quod nunc dictū est: hoc est ex posterioribus priorem, & ex particularibus vniuersalia demonstrari. Sed nihil aliud dicere ꝙ quoniā hoc est: si hoc est: idest eadem eisdem & priora & posteriora esse: & notiora & ignotiora, quod quidem absurdum est: quoniam sic facile esset demonstrare omnia. Quod vero accidat dicentibus circularem demonstrationem esse: quoniam hoc est: si hoc est: proponit probare, & inquit. Manifestū autem est ꝙ hoc accidat tribus terminis positis: & hoc merito: vt Philoponus subaudit, quoniam & demōstratio ad minimum est ex tribus terminis, hoc autem ideo: quia omnis syllogismus est ex tribus terminis: quare circularis ostensio ad minimum quidem est ex tribus terminis. Propositionibus vero duabus. Exponit autem hoc: & inquit. Per plures enim aut pauciores reflexionem dicere differt nihil: ꝑ paucos autē ꝙ per duos. Possibile enim est composito syllogismo vtentes per plures terminos syllogizant: & reflectere circulari ostensione: atq; nihil refert siue plures sint termini: siue pauciores. Per paucos autem hoc est per pauciores propositiones ꝙ per duas differt: quoniam impossibile est reflexionem fieri per pauciores tribus terminis: duabus vero ꝓpōnibus: quoniam neq; syllogismum cōtingit per pauciora fieri. Deinde ordinat discursum circularem: & inquit. Quando enim.a.existente: hoc est aut minore ꝓpositione: aut vtrisq; (vt diximus) ex necessitate erit.b.hæc est conclusio. Hoc autem existente videlicet.b. quod: vt conclusio ab initio acceptum est: nunc autem: vt propositio, erit.c.scilicet vltima conclusio, ipso.a. existente, erit.c. quare.a.existente ex necessitate.c.est. Sed.c.assumit idē cum.a.ergo.a.existente est.a. Tunc resumit rōnem: & inquit. Si igitur.a.existente, necesse est.b.esse: hoc existente.s.b. necesse est esse.a. (hoc enim erat circulo demonstrari) ponatur.a.in quo.c.ponitur: & sequitur (vt inquit) igitur.b.existente.a.esse dicere: est.c.esse dicere: qm̄ idē ponitur. Hoc autem.s.sequitur: qm̄.a.existēte.c.est: vt a primo ad vltimū patet.c.vero ipsi.a.idē est: quare (vt inquit) contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere ꝙ qm̄.a.est.a.est. Sic autē omnia demūstrare facile est. Nā.b.per.a.demonstratur.c.vero per.b. sed.c.est idē cū.a.quare concluditur nihil aliud ꝙ ꝙ.a.existente: necesse.c.esse: hoc est.a.existente.a.est, hæc est expositio Philoponi.

Verborū. expositio ¶ Quo vero ad verba attinet, Aris. sumpsit.c.idem quod.b.quoniā in circulo. idē est principium & finis, sed quia differunt ratione, ideo quasi altero nomine vocauit.

Dubitatio ¶ Sed dubitares, qm̄ per hāc rōnē non solum videt̄ destrui circulus in demonstrationibus: sed in syllogismis. Qm̄ si in sylľis esset circulus faciam Aris. rōnē.s.ꝙ

D a.syllogicabit.b.&.b.syllogizabit.c. ergo.a.syllogizabit.c.sed.c.est idē ipsi.a.ergo.a.syllogizabit.a. & sic omnia erit facile syllogizare. Quare per rationē Aris. non solum in demonstrationibus: sed in syllogismis circulus delebitur.

Solutio. ¶ Dicendū ꝙ Aris. supponit demonstrationē circularē esse quoties prima demonstratio & secūda sunt eiusdem speciei. Nā tunc sequitur.a.demonstrat.b. demōstratione simpliciter: & a priori: &.b.demonstrat.c. etiā demōstratione simpliciter & a priori. ergo.a.demonstrat c.demōstratione simpliciter & a priori. Sed c.est idē ipsi a.ergo demonstratione simpliciter & a priori.a. demonstrat.a. Nō aūt de syllō sic est, qm̄ licet.a.syllogizet.b. b. nō syllogizat c.eadē spē syllī: & ꝑpea nō sequitur: vt.a. syllogizet.a. qm̄ syllogismi sunt spē differētes.

¶ At uero nec idipsum fieri potest, nisi in hisce quæ mutuo se sequuntur, quemadmodum ipsa propria. E

¶ At uero neq; hoc est possibile, nisi in his, quæ seinuicem consequuntur, sicut sunt propria.

¶ Vna expositio nostra est, ꝙ nunc velit Aris. ostendere eorum errorem in forma argumenti, qui concesserunt circularem ostensionem in demonstrationibus. Argumentabantur enim ex vna singulari vniuersalē hoc pacto. Cōuertibilia possunt circulo demonstrari. Igitur omnia possunt circulo demonstrari. Obijcit ergo nunc contra formam huius argumenti, & inquit. ¶ At vero neq; hoc est posibile vliter in omnibus. Sed solum in his: quæ se inuicem consequuntur: qualia sunt propria. Quare ex illa singulari non sequitur vniuersalis. ¶ Philoponus (vt mihi videtur) sic exponit. At vero neq; hoc est possibile.s.eadem per idem demonstrari. Sed solū cum tres termini capiuntur ita se habentes adinuicem: vt vnusquisq; ad cæteros conuertatur: hoc est: vt ipsi æquiualeant. Hoc autem ē dicere quoniā oportet propositiones ex proprijs componi: vtputa: homo: risibile, mentis: & scientiæ capax. Vnū quodq; enim horum ad cætera conuertitur. Si enim non ita essent positi termini: neq; omnino circulari ostensione vti possibile erit, non enim possibile esset: vt propositiones conuertantur. Siquidem vniuersalia affirmatiua non ad seipsam cōuertitur: sed ad particularem affirmatiuam. Per quæ Philoponus dat intelligere Aris. locutū esse hypothetice: quoniam non vult in conuertibilibus circularē demonstrationem fieri, quoniam probauit vniuersaliter in nullis fieri posse. Sed vult ꝙ si circularis demonstratio sit possibilis: non fit nisi in cōuertibilibus. Præterea innuit esse intelligendum per propria propositiones: quæ componuntur ex proprijs. Nam tunc propositiones possunt vniuersaliter conuerti: vt Auer. dicit sunt autem propria subiectum: proprium: & definitio. Cōmē. 36. Phi. expō. F 1. huius cō. 6. G

¶ Demonstratum est igitur prius uno quidem posito nunquā necessario aliquid aliud esse, uno inquā aut termino aut positione. Ex duabus autem positionibus primis ac minimis fieri posse, siquidē & ratiocinari contingit.

¶ Vno quidem igitur posito, ostensum est, ꝙ nequaquam necesse aliquod esse alterum. Dico autem uno, quoniā neq; termino uno, neq; positione una posita. Ex duabus autem positionibus primis, & minimis. Siquidem contingit & syllogizare.

¶ Cū dixisset supius illud accidere tribus terminis positis & ꝙ per pauciores illud non contingat, nunc in hoc loco (vt Philoponus inquit) illud resumit, & subaudiēdum est: quoniam a nobis secundo priorū ostēsum est, ꝙ vno termino posito, aut vna propositione posita syllogismū fieri impossibile est. Igitur vno posito ostēsum est: ꝙ nequaquā necesse est demonstratiue aliquod alterum esse. Exponit se, & inquit. ¶ Dico autem vno, quoniam neq; termino vno: neq; positione vna posita: Vocauit autem propositionem: positionem (vt Philoponus inquit) quoniā diuisit immediatas propositiones in Axioma: & Positionem: Positionem iterum in petitiones: & definitiones: & sic communiter omnē propositionem vocauit positionem: vel dixit hoc: quoniā præmissæ in syllogismo generali nomine propositiones dicuntur. In demonstratione vero speciali nomine positiones. Addit. Sed demonstratio fit ex duabus positionibus primis & minimis. Primis quidem: quoniam simplicissimis. Syllogismus enim ex pluribus propositionibus compositus non ex primis cō Cō. 37. Cō. 29. H

1. prio. 29. B

I ponitur:sed ex pro syllogismis comprobatur. Minimis vero:quoniam non ex vna fit. Assignat causam, & inqt. Siquidem contingit & syllogizare:hoc est:quoniam vniuersaliter syllogismus ad minus ex duabus propositionibus componitur. ¶ Animaduerte vt Philoponus inquit. primo priorum:ex vno vel termino vel propositione be
C.5.&.29 ne posse aliquid sequi illatiue:non autem syllogistice.

¶ Si igitur.a.& .b.& .b.mutuo se sequantur, sic tantum fieri potest ut ostendantur ex sese mutuo cuncta quæ postulata sunt in prima ratiocinationis figura, ut in libro priorum ostendimus. Quo loco etiam patebit cæteris in figuris,aut non fieri ratiocinationem,aut non ex hisce fieri quæ sunt sumpta.

¶ Si igitur.a.quidem ad.b.& ad.c.sequatur,& hæc adinuicem, & ad ipsum.a.sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia quæsita in prima figura,ut dictum est in his, quæ de syllogismo. Vbi etiam ostensum est quoniam in aliis figuris, aut non fit syllogismus,aut non de acceptis.

K

Com.38. ¶ Obiter nunc ostendit in qua figura syllogistica conuersio fit:& probat ꝙ in prima solum,& vti videtur ea probatione,qua exclusiuæ propositiones probatur hoc modo. In prima figura conuersio syllogistica fit & in nulla non prima figura fit.ergo tantum in prima figura syllogistica conuersio fit. Præiacentem exclusiue resolutorie hoc modo probat.In conuertibilibus fit syllogismus conuersiuus. Hæc sunt in prima figura.igitur in prima figura syllogistica conuersio fit.vnde inquit. ¶ Si igitur.a. ad.b. & ad.c.sequatur:& hæc adinuicem,& ad ipsum.a.hoc ē, si igitur tres termini sint:vt & omnes conuertãtur ad om
C.5.6.&7 nes,sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia quæsita in prima figura vt secunda priorum dictum est: hoc pacto vt conuertentes maiorem propositionem: &
L eam componentes cum conclusione,alteram demonstremus, Vel conuertentes minorem:& cum illa componentes conclusionem maiorem demonstremus. Sic igitur patet in prima figura fieri conuersionem: quando propositiones sunt conuertibiles. Et subdit ꝙ in secũdo priorum
Cap. 5. etiam est demonstratum in aliis figuris aut non fieri syllogisticam conuersionem:aut non de acceptis. Et dixit aut non de acceptis:quoniam forte potest secunda figura reduci ad primam per conuersionem vniuersalis negatiuæ: quo casu posset in figura illa fieri ad alteram propositionem tantum: verum conuersio illa non esset de acceptis: sed ex extrinsecus assumptis. ¶ Philoponus longa expositione declarat quomodo in aliis figuris non fit cõuersio:
Ordinatio texti aut non de acceptis,sed quia secundo priorum hæc diligẽter exposita sunt,satis sit hæc raptim tetigisse. ¶ Animad-
M uerte ꝙ textus iste potest sic ad ordinem reduci, vt dicamus ꝙ Aris.velit assignare errorem eorum in forma:qui omnia circulo demonstrabilia esse asserebant ex eo quia conuertibilia circulo ostendi possunt. Et sumit duo, quorum alterum est ꝙ conuertibilia possunt in prima figura solum demõstrari:& in nulla alia. Et hoc exponit in hoc textu. Alterum ꝙ non conuertibilia non possunt circulo demõstrari,& hoc secundum sumit.& nõ probat:sed velut manifestum ex secundo priorum accipit. Ex his duobus remouet errorem in forma eorum:quia circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt: vt textu sequenti declarabitur. Hæc de ordine.

¶ Ea uero quæ prædicationem non suscipiunt mutuam, fieri non potest mutuo demonstrentur. Quare cum in demonstrationibus pauca talia sint, constat uanum esse ac impoßibile demonstrationem ipsam mutuam esse censere,atq; ob idipsum posse demonstrationem omnium esse. N

¶ Quæ uero non mutuo prædicantur,nequaquã est demonstrare circulo. Quare cum pauca hæc in demonstrationibus sint, manifestum est ꝙ, & uanum, & impoßibile sit ex his,quæ sunt adinuicem,esse demonstrationem.atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse.

¶ Cum cæpisset refellere errorem in forma eorum: qui circulo omnia demonstrabilia esse dicebant,& cum accepisset alterum necessarium ad hunc errorem manifestandum, videlicet ꝙ conuertibilia non nisi in prima figura demonstrari possint:nunc accipit alterum:& dicit. ¶ Quę vero non mutuo prædicantur: nequaꝙ est demonstrare circulo,quoniam nec in prima,nec in aliis figuris. Ex his duobus concludit errores eorum,qui circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt:& primus error eorũ est:quo ad materiam,& inquit.Quare cum pauca hæc in demõstrationibus sint:pauca dico:quoniam non nisi in prima figura:& solum in affirmatiuis:& non nisi in primo primæ:manifestum est ꝙ & vanũ:& impossibile sit ex his, quæ sunt adinuicem esse demonstrationẽ subaudi in omnibus:hic est error quo ad materiam. Atq; propter hoc contingere omnium demonstrationem esse: hic esse error in forma:dato enim ꝙ in conuertibilibus fit:non propter hoc in omnibus est circularis demonstratio: & dixit vanum:quoniam eorum ratio non cogit. Dixit impossibile, quoniam in nullis demonstratio circularis fieri potest,nisi idem per idem demonstrerur. ¶ Quærũt vtrum demõstratio circularis fieri possit. Pro declaratione vero tituli animaduerte:ꝙ demonstratione circulari fiunt duo processus. Primus qui dicitur conuersus:siue conuertẽdus. Secundus vero:qui conuertens:vel in quẽ conuertitur: nuncupatur. Et hic est duplex:quatenus potest conclusio nũc cum conuersione maioris syllogizare minorem:nunc cũ conuersione minoris syllogizare maiorem: vt secundo priorum dictum est. Est ergo quæstio vtrum vterq; syllogismus sit demonstratiuus. ¶ Et prima facie videt vtrũque demonstrationem esse:Nam Aristoteles secundo libro huius clarissime demonstrationem conuersiuam ponit. Præterea:vt in natura est motus ac circularis operatio sic in anima erit demonstratio circularis. Insuper quod generi competit,speciei non repugnat. At syllogismo, q demonstrationis genus est: competit circularis ostensio. Non ergo demonstrationi repugnat,quæ species est. Iuniores propter has rationes fortasse quatuor modis in demonstrationibus conuersionem fieri posse asserũt. Primo quidem in diuersis generibus scientiæ. Secundo in diuersis generibus causarum:in eodem tñ sciendi genere. Tertio in eodem genere scientiæ:eodemq; causarum genere. Sed in diuersis indiuiduis atq; suppositis. Quarto deniq; in eodem scientiæ genere:eodem genere causæ: atq; eodẽ supposito:sed secundum diuersum modum. ¶ Sed ꝗ alienissima sic hæc a Peripateticorum scholis:ex eo primo patet,quoniam Aris. generatim in demonstrationibus circularem ostensionem exprobrauit:vt Alexander, Themistius,& Philoponus testes sunt. Secundo etiam, quia primum membrum cum secundo concidit. Nam dum altera causarum per alteram demonstratur,altera (vt effectus)altera(quæ demõstrat)vt causa se habet. Tertio:quoniam tertium membrum impossibile videtur:nam cum alterum indiuiduum alterum demonstrat: idem specie erit notius

Com.39. O Quod de circulari demõstratione. P Argumenta ꝓ parte affirmati. Primum. Cap. 16. Secundũ. Tertium. Quæ Iuniores. Q Cõfutatio & primo Secundo. Tertio.

A notius atq; prius:ignotius atq; posterius: & quidem ad nos:siquidem singularia nobis primo nota sint. Quare cū indiuidua illa eiusdem speciei sint:fit vt idē specie ad nos sit pus & posterius notum. Quarto etiam: qm̄ quodam quod in quarto membro addit, friuolum est. Quippe cū de singularibus non sit scientia:nec eadem nec diuersa & sic quod non facit ad scire:nec ad sciendi differentiam facere videtur. Cū igitur indiuiduæ conditiones ad scire nō faciant:nec ad sciendi differentias facere debent. Et ita vapor:vt densus non est diuersum scibile a seipso: vt est rarus. Igitur non plus demonstraṫ per seipsum rarū ad seipsum (vt densum) q̄ hoc est: si hoc est. ¶ Themistius vero asserit in conuersione demonstratiua. Primū processum: qui ab effectu in causam est:esse syllm̄ tantū. Secundū vero, qui est a causa ad effectū: esse proprie demonstrationē ꝑpter quid: vt secūdo huius asserit: & in hoc primo: & in primo physicæ auscultationis, & sic in demōstrationibus circularē ostensionē negat: in syllogismis vero concedit. Quam positionem Alexander, & Philoponus apertissime hic fatentur. ¶ Sed dubitares fortasse: quoniā ab effectu in causam syllogismus est, & cum non dialecticus: nō enim generat opinionem: neq; sophisticus, non enim generat ignorantiam: ergo demr̄atiuus. ¶ Philoponus r̄ndet q̄ est syllogismus coniecturalis, & quidē necessarius, velut ille, hæc mulier lac habet in mamillis: ergo fuit p̄gnās: hic enim syllogismus Signū, quod Aristo. in rhetoricis tecmerium: hoc est insolubile appellat. non tamen est demonstratio, nec dialecticus syllogismus, nec sophisticus: sed demōstratiua cōiectura: per quæ Philoponus innuit syllogismi quatuor spēs esse: demonstrationē: dialecticū sophisticū: & signū: siue coniecturā necessariā. Secūdo dubitares quo modo processus a causa in effectū sit demonstratio. ¶ Dicendū q̄ per effectū demonstratur causa non simpliciter: sed ex cōditione. videlicet si ille effectus in aliā causam reduci nō possit. A causa vero in effectū demonstratio est ꝑpter quid: & per notiora naturæ, nobis vero inuēta per effectū, vt in metheorologicis diximus. ¶ Animaduerte tamen q̄ Themistio primo huius videtur asserere duplicem demonstrationem & ꝑpter quid: & quoniā: quibus Auerroes tertiū genus. videlicet demōstrationem simpliciter addit: ꝑ quæ oportet concedere conuersionem saltem difformem in demonstrationibus. Verū de his hactenus. ¶ Per hęc delentur rationes. Prima quidē: quoniam Aris. non de demonstratione: sed de scientia loquitur: vt postea dicemus. Secūda vero: qm̄ similitudo claudicat. In arte enim multi circuli dantur: non tamen in demonstrationibus. Deletur tertia: qm̄ concedam circularem ostensionē in demonstrationibus: vt demōstratio syllogismus est. non tamē: vt demr̄o. ¶ Ad contradictionem Themistij: pro p̄senti doctrina dicerē: q̄ sicut syllogismus quoniā non est sylls̄ absolute: licet dicaṫ syllogismus quoniā: secundo priorū: & hoc, quia est sylls̄ secundū materiā, sic demonstratio, quia non est absolute demōstratio, sed demonstratio qm̄: siquidē secundū materiā demōstratio est: cū sit ex necessarijs. Ad hoc enim vt aliquid dicaṫ absolute ac simpl'r tale, debet eē tale secundū formā. Qua rōne cōcedi posset sylm̄ ab effectu in cām esse demōstrationē quia, non tamē absolute demonstrationē. Quia licet ex necessarijs sit, non tamē secūdū formā demōstrationis, q̄a non ex primis, notioribus, causis, & cæteris cōstat. ¶ Quare demr̄o quia absolute sylls̄ est tm̄: qm̄ secūdū formā est sylls̄. Non tamē diciṫ simpl'r demonstratio, sed secundū materiā: quia ex necessarijs, veluti nec homo albus secundū dentes: dicitur absolute albus. E

Quarto. Themi. B Cap. 30. cap. 46. cap. 11. Dubō. Solutio Philopo. Syllorum quatuor spēs scd̄m Philop. 2. dubō. Respōsio. C Cap. 7. & cap. 28. Ad argu. pricipalia Ad. 1. Ad. 2. Ad. 3. D Solō contradictionis The. Demr̄o q̄a absolute ē sylls tm̄

¶ Cum autem fieri nequeat ut id aliter sese habeat cuius est absolute scientia, id necessarium est profecto quod demonstratiua sciri scientia potest, atq; ea est demonstratiua scientia quam habemus demonstrationem habendo. Est ergo demonstratio ex necessarijs ratiocinatio.

¶ Quoniam autem impossibile est aliter se habere id, cuius ē sciētia simpliciter, necessarium utique erit scibile, id quod secundum demr̄atiuā scientiam est. Demonstratiua autem est, quam habemus in habendo demonstrationē. Ex necessarijs itaque syllogismus est demonstratio. Text. 7.

¶ Cum redarguisset eos, qui nullius demonstrationē dicebant, & eos: qui omnia demonstrabilia esse supponebāt, nunc consequenter, & ordinatim (vt Philoponus exponit) redit in id: quod ab initio incepit. videlicet quid nā sit demonstratiua scientia, Sed quoniā hoc scire non possumus, nisi sciuerimus, quorū est demōstratio, & ex quibus est demonstratio: ideo resumit de his sermonē, & declarat subiectā materiam demonstrationi, & secundū Philoponū procedit a primo ad vltimū sic, Id, cuius, est demōstratio: impossibile est aliter se habere, ergo demonstratio est quid necessariū. Demōstratio est quid necessariū: ergo demonstratio est ex propositionibus necessarijs. Non. n. necessariū ex non necessarijs demonstrari potest. Et sic nō solū simpliciter verorū est demonstratio. sed etiā necessariorū, & ex necessarijs propositionibus, Sic Philoponus ordinauit: & sic legitur secundū ipsum. ¶ Quoniā autem impossibile est aliter se habere, id cuius est scientia simpliciter: id est, quoniā scibile impossibile est aliter se habere, id quod scd̄m demonstratiuam scientiā est scibile: erit necessariū: hoc est demōstratio erit quid necessariū. Nā si scibile: hoc est problema demonstratiuū impossibile est aliter se habere: demonstratio erit quid necessarium, & problema demonstratiuū etiā erit simpliciter necessariū. Deinde argumentatur vlterius, demōstratiua autē est, quā habemus in habendo demonstrationē, hoc est demōstratio est quid necessariū, cuius conclusionē habemus in habendo demonstrationē, itaq; hoc est demōstratio est syllogismus ex propositiōibus necessarijs. ¶ Pōt & aliter legi textus intelligendo per scibile, cuius est scientia simpliciter: vel quod est secūdū demonstratiuā scientiā, conclusionē, quæ in principio est quæstio scientifica: in fine est cōclusio demonstrata. Et tunc lege sic, quoniam autē in cuius est scientia simpliciter, hoc est ipsum simpliciter scibile est impossibile aliter se habere, ipsum scibile, qd' secundū demonstratiuā scientiam est, necessariū est. Est enim definitio necessarij. quod sit id: quod impossibile est aliter se habere: locus enim est a definitione ad definitū, qui locus est necessarius. & optimus: hoc est primū Enthymema. Deinde facit secundū Enthymema, & intelligitur (vt prius) hoc modo, demonstratiua aūt est quā habemus in habēdo demonstrationē: id est demonstratio est quid necessariū: cuius conclusionē habemus in habendo demonstrationem: tunc dat cōclusionē: quā intendit: & inquit. Ex necessarijs ita syllogismus est demōstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet, Animaduerte q̄ duplex est necessariū: vt Philoponus asserit. Alterū ex suppositione: vt necessariū est infirmū flebothomari, non enim simpliciter necessariū ē: sed si debet sanari. Alterū simpliciter quod videlicet im-

Cō. 40. F Cōtiuatio Processus Aristo. G H Verborū expositio Necessaria dupl'x

I possibile est aliter se habere: vt solē oriri., cū ergo ait id: quod impossibile est aliter se hr̄e esse necessariū simpl'r necessariū intellexit.

Dubitatio. ⁋Dubitant cōtra id: quod Aris. supponit. s. necessariū nō nisi ex nō necessarijs demonstrari. Qm̄ ex contingētibus aliquando necessariū syllogizat': Nā sequit', cōtingit oē currens esse animal: contingit oēm hominē currere. Ergo necessario omnis homo est animal.

Respon. Iuniorum. Vide in. c. 27. huius. ⁋Iuniores dixerunt necessariū ex nō necessarijs syllogizari posse: nō aūt demr̄ari.

Obiectiones. Ca. 17. & 29. Prima. Secunda. ⁋Sed cōtra adhuc dubitat'. Primo quidē quia primo priorū dicit', ꝙ conclusio debet esse similis alicui propositionum. ergo non pōt conclusio esse necessaria: quin altera ꝓpositionū sit necessaria. Secundo, maior dicit syllogismi non videtur contingens, qm̄ impossibile est aliter se habere.

Quid dicendum. ⁋Quicquid sit, dicendum ex contingentibus: seq necessariū: nō quidē ꝓpter quid: sed K quoniā: vt scd'o priorū dicit' ex falsis syllogizari verū.

⁋Sumendum est igitur ex quibus qualibusue demonstrationis cōficiuntur: Atque primo determinemus, quid de omni, quid per se, quid uniuersaliter dicimus.

Tex. 8. *⁋Accipiendum ergo est ex quibus, & qualibus demonstrationes sunt, Sed primo determinabimus quid dicimus de omni, & quid per se, & quid uniuersaliter.*

Cō. 41. Cōtinuatio. ⁋Cum resumpsisset ꝙ demonstratio sit ex necessarijs ꝓpositionibus, & hoc quia est de necessarijs ꝓblematibus: nunc ordinat se ad ea: quæ dicturus est post hæc, & dicit. ⁋Accipiendū ergo est ex quibus ꝓpōnibus necessarijs & de qualibus ꝓblematibus necessarijs demōstratiōes sunt.

Philopo. ⁋Philoponus per verbū quibus intelligit ex quibus propositionibus: per verbū qualibus intelligit. s. problematibus: vt sit sensus: cū demonstrationes sint ex propositioni L bus necessarijs: & de problematibus necessarijs. Ergo post hæc accipiendū est ex quibus propōnibus necessarijs: & de qualibus ꝓblematibus necessarijs sunt demonstrationes ipse. Nā dicemus demonstrationes esse ex ꝓpositionibus necessarijs: & de ꝓblematibus necessarijs: in quibus prædicatū dicitur de omni subiecto, & per se, & vniuersaliter. Affert tn̄ ordinē. & inquit. Sed primo determinabimus quid dicimus de omni subiecto p̄dicari: & quid p se de subiecto p̄dicari: & quid etiā vniuersaliter de subiecto p̄dicari.

Que cāe intentionis secundū The. Prima. ⁋Huius intētionis (vt ex verbis Themistij colligi pōt) duæ causæ vident', prima quidē: vt abundemus ꝓpōnibus, his enim tribus cognitis & idoneis: & abundi erimus ꝓpositionibus: quibus & de qbus sunt demōstrationes. Et quidē facile: ꝓpōnes poterimus inuenire ad demonstrandū omne ꝓblema demōstratiuū.

2. causa. Secunda vero qm̄ cū demōstrationes sint ex necessarijs propositiōibus & de necessarijs problematibus: & necessariū ipsum multiplex sit nisi ipsum distinxerimus, non poterimus scire M ex quibus ꝓpōnibus: & de qualibus ꝓblematibus demōstrationes sunt.

Cā ordinis. ⁋Ordinis vero causa est: quoniā vniuersaliter p̄dicari intelligi non pōt sine prædicari per se. Prædicari vero p se, minime sine p̄dicari de omni: ergo prius accipiendū est qd' sit prædicatū dici de omni vel de aliquo subto: secūdo qd sit dici p se vel per accn̄s de subo. Et tertio q sit sic vl'r vel non vl'r de subto dici.

Verborū expositio. ⁋Quo vero ad verba attinet: Aris. dicit esse accipiendū ex quibus & qualibus demonstrationes sunt: nō autē dixit ex quot qm̄ necessariū non est secundū numerū p̄dicatorū: ideo nō oportet perquirere ex quot necessarijs demōstratiōes sint. At quia ꝓblema est secundū numerū prædicatorū: ideo primo topicorū Aris. proponit dicere ex quibus & qualibus: & quot sit dialecticus syllogismus. N

⁋Id itaq; de omni dicimus quod non cuidam inest, cuidam non inest, nec interdum competit, interdum non competit, nam si animal omni de homine dicitur, si uerum est hunc dicere hominem, uerum est eum & animal dicere. At si nunc uerum est & alterū dicere, uerum est & alterum dicere. Et si in omni linea punctum inest, similiter.

⁋Et de omni quidem hoc dico, quod utiq; est non in quodam quidem, in quodam autem non. Neque quod aliquando quidem, aliquando uero non. Vt si de omni homine animal, si uerum est quidem hunc dicere hominem, uerum est etiam dicere animal. Et si nunc alterum, & alterum. Et si in omni linea punctum similiter.

⁋Cum ꝓposuisset se velle dicere, quid sit de omni subiecto p̄dicari: & quid per se de omni subiecto p̄dicari, & quid vniuersaliter de omni subiecto p se prædicari: nūc hæc ꝓsequitur: & primo exponit quid sit de omni p̄dicari. Cō. 42. O

⁋Themistius distinguit duplex de omni: Alterū quod in libro de syllo est definitū: qd' Iuniores prioristicū appellant: Alterū qd' hic definitur: quod posterioristicū vocant: & innuit inter hæc hanc dr̄iam: ꝙ de omni prioristicū sit contractū ad materiam de inesse: quoniā de oī prioristicū est: quod non semp: sed aliquando omnibus inesse dicit', & sic de omni prioristicū est, quando p̄dicatū de inesse aliquādo inest omni subiecto. De omni vero posterioristicū est contractū ad materiā necessariā, & hoc super addit illi vniuersalitatē temporis. Qm̄ nō aliquādo prędicatū inest omni subto: sed semper. Themi. Dictū de oī duplex 1. priorū primo. Differētia

⁋Quam differentiam Philoponus etiā assignauit: cū dixit, nā ibi quidē de omni dicebat: quod omni inesse: & si non semper dicatur. Cuius causam assignat Philoponus ex eo, quia ibi non indigebat ipso verbo semper: qm̄ non faciebat sermonē de demonstratiuo syllo: sed simpl'r de syllo, in quo huius solius indigentia est, videlicet ꝙ omnibus subiectis insit prędicatum. Hoc tamen in loco: & verbo omni: & semp indiget: quoniā loquitur de demr̄atiuo syllo. Et sic Philop. cū Themistio eadē differentiā inter hæc assignauit. Philopo. P

⁋Addebamus in inuenta ꝙ sit etiā de omni dialecticū: siue topicū: vtputa qd' ad materiā ꝓbabilem cōtrahit': & hęc requirit vniuersalitatē tēporis: atque subiecti: nō quidē simpliciter: sed secundū opinionē. Amplius quod sit de omni sophisticū: vtputa quod cōtrahitur ad materiā impossibilē: & hoc requirit vniuersalitatē tēporis, atque subiecti: non vere: aut secundū opinionē sed apparenter. De oī topicum. De oī sophisticū.

⁋Nūc vero salua pace Themistij, & Philo. vr̄ mihi esse dicendū ꝙ nō intellexerūt differentiā inter hæc. Præterea dicendum de omni posterioristicū esse: cū prædicatū inest omni subiecto secundū rē: siue consensu sumat' omni subto inesse: siue non sumat'. Vt hō est animal. Nā animal secundū rē inest omni homini: vl'iter: & semper: siue consensu inesse sumatur, siue non sumatur: De omni vero prioristicū est: positione ac cōsensu prædicatū sumitur omni subto inesse: siue insit simpl'r: siue nō insit: modo enim sumat': vt positū omni inesse: dicit' de omni prioristicū. Refutatio expōnis Themi. & Philop. ꝓpa pōi Q

Causa. Causa autem qm̄ sylls non est semper ex veris: sed ex quibusdā positis, vt veris. Demonstratio autē ex veris & necessarijs, q̄ sunt p se vera, & necessaria. De omni aūt dialecticū ē: qn̄ p̄dicatū secundū opinionē inest omni & semp. At de omni sophisticū est: qn̄ p̄dicatū inest omni subiecto & semp. apparenter. Ex quo patet ipsum de omni prioristicū nō esse contractū ad aliquā materiā, vt Themistius, & Philo. dicere

dicere

A dicere videntur:sed ē cōe ad oēm materiā: veluti syll's sim pliciter est communis omni syllō. ☞ Describit ergo Arist. de omni posterioristice:& inquit: & de omni quidē hoc dico:qđ vtiq; sit p̄dicatū non in quodā quidē: in quodā aūt nō. Per quæ dat intelligere vl'itatē subiecti:neq; quod aliq̄n quidē, aliq̄n vero nō:p quæ dat intelligere vl'itatē tēporis:& ponit exemplū:& inqt. Vt si de omni homine animal prædicetur. nā tunc animal de omni homine dicit:cuius cām assignat: & subaudi q̄m si verum est dicere hunc, esse hominē:verū est etiā dicere esse animal: & hoc quo ad vniuersalitatē subiecti. & si nunc alterū verū ē dicere, & alterū etiā verū est dicere. & sic innuit vl'itatē tēporis. Q̄m hō non interdū quidē est animal: interdū vero ñ est animal:sed semp & hō est, & animal. In dormiēdo vero non ita est, quoniā hominē quidē existētē: aliquando
B quidē contingit dormire:aliquando nō: animal autē aut mortale: vl'iter & semp. Et si in omni linea punctū:sil'r hoc est non interdū quidē inest lineæ punctus: interdū autē non inest, sed vl'iter & semper. ☞ Sed circa hæc dubitant. Primo quidē cur reticuit prædicari de nullo: & esse in toto. ☞ Amplius dubitant:quia non bene definit Arist. prædicari de omni per duplicē negationē: quoniā per puras negationes, nihil definitur. ☞ Preterea dubitant̄ p̄termisit loci vl'itatē, cū vl'itas loci necessaria sit ipsi p̄dicari de omni non minus q̄ vniuersalitas tēporis. ☞ Insuper vr̄ q̄ vniuersaliter p̄dicari, & de omni prędicari idē sit: ergo alterū supfluit. ☞ Demū quærūt quæ dr̄ia sit inter p̄dicari de omni:& vniuersalē propōnē. Cū vl'is propositio sit, q̄n nihil est sumere subiecti, de quo nō dicatur p̄dicatū. ☞ Delentur dubōnes & prima quidē: q̄m ꝓpter duas cās p̄ter
C misit prædicari de nullo, primo quidē:quia satis eius definitio colligitur ex definitiōe eius:quod est p̄dicari de omni. Secūdo vero, q̄m solius demōstrationis, potissime cōditiones inquirit:mō omnis talis est affirmatiua. Omisit ēt esse in toto. Primo quidē, q̄m cōcidit cū p̄dicari de omni. Secūdo vero, q̄a hæc sciētia est resolutoria: & resolutio a p̄dicato incipit. Præterea quæcunq; de illo dixit. Primo priorū fuerūt sufficiēter dicta. ☞ Delet̄ etiā. Secūda: q̄m nihil prohibet descriptionē p negationes assignari. Secus ē de definitione. Est aūt assignata hæc descriptio p negationes, q̄m per affirmationes esset falsa:nā sic daret̄, p̄dicatū de omni est q̄n inest in quolibet subiecto, & semp. Modo hoc significaret, q̄ semp subiectū hr̄et plura sub se, & sic lucidū nō diceret̄ de omni sole, & ꝓpterea bene dixit qđ nō in quodā sit:& in quodā non sit, neq; aliq̄n quidē: aliquando non. Nā si animal p̄dicaretur de homine ante mūdi creationē, p̄dicaret̄ de omni:& non semp, cū non esset tēpus. ☞ Tertia quoq; deleret̄, q̄ locus sit magis de conditione indiuidui, q̄ de conditione vl'is. Satis. n. fit, vt p̄dicatū insit omni subiecto, & hoc potius secundū tēpus est, q̄
D secundū locū. ☞ Quarta deletur. q̄m vl'r p̄dicari est de omni p̄dicari, & p se, & primo:at de omni p̄dicari:nō est nisi cū p̄dicatū insit omni subiecto:& semp. Dr̄ia vero inter ꝓpōnē vl'em:& dictū de omni nō est scđm rē: q̄m idem sunt. Differūt autē eo solū, q̄ dictū de omni det intelligere extremitatē minorē sub maiori extremitate accipi, quā acceptionē nō denotat ꝓpositio vniuersalis.

Dubōnes prima. Secunda. Tertia. Quarta. Quinta. Ad.1. Solutio. Cap.pri. Ad.2. Ad.3. Ad.4. Ad.5.

☞ *Atq; huius signum est id quod facimus. Hoc enim pacto solemus inficiationes afferre cum interrogamur de omni, si de aliquo non dicatur, aut si interdum non insit.*

☞ *Signum autem est, namque instantias sic ferimus. Vt de omni interrogati, aut si in quodam non, aut si aliquando non.*

E ☞ Cum accipisset in descriptione eius qđ est dici de omni demōstratiuū vniuersalitatē subiectorū, & tp̄is: ꝓbat nūc ex instantijs, quæ ferunt̄ contra demonstratiuas ꝓpōnes. Qui. n. stant contra aliquā ꝓpōnē demonstratiuā, nō solum putant redarguere ipsam si ostēdunt non omni subiecto inesse prædicatum: aut non inesse: sed etiā si semp insit, aut nō insit. Vnde (vt Themistius inquit) qui reprę hendere hoc genus volunt, solent alterum ꝓbare, aut q̄ alicui vni non insit, aut q̄ aliquando non insit. Instamus enim contra hanc: omnis homo disputat: vel quia mutus homo non disputat: vel quia dū dormit, non disputat. Sed quot modis aliquid destruitur, tot modis construit̄: igitur si ꝓpter temporis particularitatem dictum de omni destruitur: propter temporis vniuersalitatem construitur. Similiter si subiecti particularitatem destruitur, propter subiecti vniuersalitatem cōstruitur. Igitur vtraq; vniuersalitas necessaria ē. ☞ Animaduerte q̄ ipsi dicto de omni datur duplex contradictoria, aut vna contradictoria habens duas causas veritatis: videlicet hæc, non omnis homo disputat, quæ vera est. Siquidam homo non disputat vt mutus. Si. n. aliquis homo non disputat: sequitur q̄ nō omnis homo disputet. Amplius vera est, si aliquando nō omnis homo disputat, vtputa dū dormit. Sequitur. n. dū dormit, non omnis homo disputat. Ergo non omnis homo disputat. Quare si duabus causis veritatis vera est cōtradictoria, dictum de omni construetur duplici vniuersalitate: inquit. ☞ Signum autem est: nāq; instantias sic ferimus, vt de omni interrogati: aut si in quodam non, aut si aliquando non. In dicto de omni prioristico instamus solum vno modo, videlicet si in quodam non. dicto vero de nullo instamus: si in quodam sic: nulla habita ratione ad tempus. ☞ Vnde Philoponus inquit. Quod ipsum de omni in tale, velut diximus superius. Signum est, q̄ interrogati concedere, demonstratiuis propositionibus: videlicet si omnis homo est animal: omnis homo disserit: instantias proferunt: nō solum quærentes si omni subiecto insit p̄dicatū, sed si etiā omni quidem: sed non semper. Erit. n. manifestum q̄ non insit omni: nisi semper de omni erit subiecto p̄dicatum. hæc de dicto de omni sufficiant.

Cō.43. Themi. F Dicto de oi duplex contradictorio datur. G Philopo.

☞ *Per se autem dicimus ea quæ sunt in ratione quid est dicente, aut triangulo linea, & linea punctum inest. Ex his enim ipsorum substantia constat, & hæc insunt in ratione quid est dicente.*

☞ *Per se autem sunt, quæcunque sunt in eo quod quid est. Vt triangulo linea, & lineæ punctum. Substantia. n. ipsorum ex his est, & in ratione dicenti quid est, insunt.* Text.9.

H ☞ Cum determinasset quid sit de omni, descendit ad ipsum per se. Et secundum Philoponum quatuor assignat ipsius per se significata. Verum aliter Philoponus: aliter Themistius. Primum significatum ipsius p se intelligere videtur. ☞ Philoponus. n. simpliciter Asserit. Primum ipsius p se significatum, quodcunq; de aliquo p̄dicatur in ipo quid est. qđ quidem in definitione illius assumitur. ☞ At Themistius inquit. Primum ipsius p se significatum esse eorum: quæ cum de omni dicantur: in eo qđ sit rei esse de subiecto dicuntur: p quæ dat intelligere ipsum de omni esse veluti genus ipsius primi significati per se, quoniam non omne quod p̄dicatur de omni, prædicatur p se, nā de omni Cigno candidum p̄dicatur, quia & semp, & omni Cigno cādor inest, nō t̄n in eo, qđ sit Cigno esse. Vñ

Cō.44. Phi. de.1. sigñato themi.

I dicit. ☞ Per se aũt sunt.s.pdicata:q̃cunq; cũ dicũtur de omni, sunt in eo, qđ quid ẽ. Cuius exẽpla ponit, & inquit: vt triangulo linea. Est.n. triangulus figura plana tribus lineis contenta & lineæ punctũ. Nã linea est lõgitudo, cuius extrema sunt duo pũcta. Horũ exẽplorũ cãm assignat, & inquit. Substantia.n. ipsorũ.s. trianguli, & lineæ ex his est, scilicet trianguli ex lineis, & lineæ ex pũctis: & in ratione dicente quid est triangulus: & quid est linea, insunt hæc p̃dicata. ☞ Philoponus de definitione lineæ dicit, ꝙ illa definitio non fit ꝓpria, qm̃ in linea non est pũctus vt pars. Propterea ait lineæ definitionẽ esse, ꝙ sit magnitudo in vnũ diuisibilis. Põt tamẽ dici ꝙ licet pũcta non sint partes cõstitutiuæ lineæ: sunt partes definitiuæ, per quas linea definitur, veluti triangulus definitur p lineas. ☞ Dubitant Iuniores, nã in hac propõne, animal est homo: & in illa: Animal rõnale est homo: hõ prædicaẽ de animali, vel de animali rõnali: ideo q̃ritur qualia p̃dicata sint. Præterea in hac, hõ est equus, equus p̃dicaẽ de hoĩe, ideo q̃riẽ qua le prædicatũ sit. ☞ Quidã dixerũt, oẽs has prædicationes esse per se primo mõ reductiue. ☞ Sed hoc videẽ difficile, qm̃ oẽ quod ad aliud reducit: dependet ab eo, in quod reducitur, vt secũdo Phisicæ auscultationis colligiẽ. Modo nec conuersa a conuertẽte. nec contra conuertẽs a conuersa dependet. ☞ Propterea vel dicendũ in nulla illarum duarũ hominẽ esse naturale prædicatũ de animali, sed potius cõtra vel dicendo q̃libet illarũ duarũ esse per se secũdo modo, qm̃ subiectũ est aut prædicati definitio, aut definitionis prædicati pars. ☞ Quærũt rursus quot sunt spẽs prædicatorũ per se secundũ hunc primũ modũ. ☞ Quidã Iuniorũ in hoc primo mõ esse quatuor spẽs, siue gradus. Nã in primo gradu reponũt vniuersam definitionẽ. In secũdo vero partẽ definitionis genus vel speciẽ. In tertio reponũt oẽ magis cõe respectu mĩus cõis: quo gradu ẽs per se primo mõ asserunt p̃dicari de quolibet. In quarto gradu idẽ asserũt esse p̃dicatũ de seipso: vt hõ de homine. ☞ Sed hæc nõ sunt peripatetice dicta qm̃ Aris. vt Themistius & Philoponus exposuerũt ea p̃dicatorũ de omni per se primo significato esse asserit: q̃cunq; in rõne dicente quid ẽ ipsius subiecti insunt. Mõ nec hõ ineſt in rõne sui ipsius: nec ens in rõne alicuius entis. Præterea ens nõ est p̃dicatũ: vt primo topicorũ cõstat, quia nec genus nec definitio: nec accñs nec ꝓpriũ. Iterũ nec hõ est prædicatũ de seipso. Primo: qa hõ sub nulla rõne p̃dicati ipsi homini cõpetit. Secũdo qa (vt Philoponus inqt). Prædicatũ semper vult esse aliq̃ ex parte diuersum a subto. ☞ Quare dicẽdũ: ꝙ in primo significato verbi per se sola ea intelliguñ: q̃ cũ p̃dicenẽ de omni: insunt in rõne definitiua subti, dico in rõne definitiua: qa si inessent in rõne descriptiua subiecti. nõ ob id essent p se p̃dicata in primo signãto, & sic definitio: & definitiõis ptes sola p̃dicata sunt per se hoc mõ. Hactenus de primo significato verbi per se.

Que Phi. de definitiõe lineæ. — *Dub. iuniorum.* — K — *Respõ. aliquorum.* — *Quæ rũ.* — *Propria respon.* — *Alia dub. Respon.* — L — *cõfutatio* — *Cap. 4.* — *Propria respon.* — M

☞ *Et item ea quorum in ratione quæ quid est patefacit, ea ipsa sunt quibus insunt.*

☞ *Et quibuscunq; eorum, quæ insunt ipsis, ea in ratione insunt, quid est declarante.*

Cõ. 45. Expõ Themi. ☞ Cũ accipisset primũ significatũ verbi p se: hic assignat secundũ. Et vult (vt Themistius exponit) ꝙ ea accidentia in quorũ rõne qđ est declarante subiecta insunt, hæc p se his subiectis inesse dicuntur. Per quæ dat intelligere accñtia de ꝓprijs subiectis p quæ definiuntur: per se p̃dicari secũdo mõ verbi per se: Albũ.n. hac significati rõne per se de homine nõ p̃dicaẽ. qm̃ homo non collocatur in rõne dicente quid est albũ. Simitudo vero hic significati rõne per se naso ineſt, quia definitio simitudinis nasi cauitas ẽ.

N

Philopo. ☞ Sciẽdum vero (vt Philoponus animaduertit) verba Aristo. hẽ quandam obscuritatẽ ꝓpter verbũ illud ipsis. Tamẽ inquit. ☞ Et quibuscunq; eorũ: quæ per accidẽs aliquibus insunt: ea in rõne insunt quid est declarante: hoc ẽ ea subta, quibus insunt accidẽtia: in ratione assumunẽ accidẽtiũ declarante qđ est: vt totũ sit tale: & hæc dico p̃ se: q̃ habẽt suũ eẽ in alijs, quorũ in definitionibus subta ipsorũ assumuntur. Et dixit. In rõne insunt, quid ẽ declarãte: qa si ponerẽtur in descriptione ex accñtibus collecta, quę nõ declarat quid est: non inessent p se hoc modo.

O

☞ *Quo pacto lineæ quidem rectum & curuum inest, numero uero par atq; impar, primum atq; compositũ, figura deniq; laterum æqualium ac altera parte longior. Atque in horum quidem definitione numerus, in illorum autem linea inest. Quæ igitur aut illo, aut hoc insunt modo, per se cuiq; competere dico.*

☞ *Veluti rectum & curuum insunt lineæ. & par & impar numero. Et primum & compositum. Et isopleurum, & altera parte longius, & omnibus his insunt in ratione quid est dicente. Illinc quidem linea, hinc uero numerus. Similiter autem & in alijs huiusmodi unicuiq; per se esse dico.*

☞ Quæ dixerat de secundo significato verbi per se: nunc quatuor exemplis exponit. Prima duo apud Expositores grẹcos non sunt difficilia, quoniã illa concorditer exponunt. Vnde dicit. ☞ Veluti rectũ: & curuũ insunt lineę: subaudi hoc secundo modo per se: quoniam in definitione recti linea ponitur: est enim rectum linea: cuius mediũ nõ discrepat ab extremis. In definitione etiam curui linea collocatur: est enim curuũ linea, cuius medium discrepat ab extremis. Et par & impar hoc modo per se insunt numero: quoniam numerus ponitur in definitione eorum. Nã impar est numerus in partes inẹquales diductus. Par vero numerus in partes æquales diductus. Hæc ergo duo exempla perspicua sunt affert tertium: & inquit. Et primum & compositum subaudi eodem modo per se numero insunt: quoniam in definitione cuiusq; horum numerus ponitur. ☞ Intelligit autem Alexander per primum numerum, non primum secundũ se: sed primum ad aliud: vtputa, qui a sola vnitate mensuratur: vt quinarius: septenarius. xi. 17. Neq; enim a duitate: neq; ab vllo alio modo hi mensurantur. Sed a sola vnitate ipsa. Compositos vero eos esse asserit, qui ex vnitate & alio quodam numero: aut numerus mensurantur. Vt senarius: etenim a duitate: & trinitate, & vnitate: mensuratur. 9. etiam vnitate, & ternario. 12. vero vnitate: binarijs: ternarijs, & quaternarijs. Quare per primum numerum Alexander intelligit qui sola vnitate mensurari potest. Per compositum vero, qui vnitate & alio vel alijs numeris. ☞ Sed contra Alexandrum obijcit Philoponus quoniam Aris. nõ pluraliter dixit primos numeros: sed singulariter primum & compositum. Et sic per primum intelligit Philoponus primum simpliciter: p compositum vero eũ: qui ex primo simplr̃ componiẽ. ☞ Põt autẽ Alexander defendi: qm̃ primũ accipitur indefinite: & sic pluraliter intelligi potest. vt homo currit: ẽ vera: si plures homines currunt. Hæc de tertio exemplo, deinde affert quartum: & inquit. Et Isopleurum: hoc est æquilaterum: & altera parte longius: hoc est gradatum. ☞ Et Alexander intelligit in figuris. Est enim figura triãgula quædam æquilatera, quædam gradata

Cõ. 46. — P — Expõ. Alexan. — Q — Phi. cõtra Alexan. — Defensio p Alex. — Alex. de 4. exẽplo Que ebi

data

A data: cuius altera pars lõgior est. ¶ Quæ expositio (vt Philoponus inquit) videtur verisimilis. tamen aliter exponit: & vult Aris. hæc in numeris intelligere, est enim æquilaterus numerus. vt. 9. qm̃ externario in seipso ducto factus est. Altera vero parte longiores dicimus eos: qui ex inæqualibus numeris multiplicatis resultant: vt puta. 15. nã cõponitur ex quinario ducto in ternariũ. Quod aũt nõ in figuris hæc: sed in numeris acceperit: declarauit ex his: quæ subscribit: & inquit. Et pro nam, quasi dicat, nã omnibus ipsis insunt in rõne quid est declarante: hinc quidẽ linea, hinc vero punctus. Hoc est in definitione omniũ eorũ: quę dicta sunt: insunt subiecta ipsis: hic quidẽ linea hoc est in recto & curuo linea. In alijs vero numerus. & sic ęq Quõ posfit defendi Alexan. laterũ, & altera parte longius non in figuris: sed in numeris accepit: Hæc Philopo. ¶ Si quis autẽ vellet: posset de B fendere Alexandrũ: & dicere: ꝙ in definitione omniũ eorũ: quæ dicta sunt, ponitur aut linea. aut numerus. Linea quidẽ in definitione curui & recti. Isopleuri & altera parte longioris. Est. n. Isopleurus triangulus æqualibus lineis contentus. Altera parte longior est triangulus altera linea inequali. Et sic in definitione curui & recti linea ponitur: vt genus, in definitione Isopleuri & altera parte longioris linea ponitur: vt differentia. In definitione vero paris & imparis primi & cõpositi ponitur numerus. Addit & non solũ hæc quæ insunt numero & lineæ sunt prædicata per se secũdo modo, sed siħ in alijs huiusmodi per se esse dico vnicuiq; subiecto, quod ponitur in eorum definitionibus. Et sic potest Alexander defendi. ¶ Quærunt Dubitatio Respon. Iuniorum quot sunt gradus: siue species huius secundi modi. ¶ Respondent Iuniores ꝙ aliqua prædicata reponũtur in hoc modo directe: aliqua per reductionẽ: quæ directe reponũtur: sunt vel quæ fluunt ex principijs speciei: vt risibile, & C disciplinabile ex principijs hominis, vel quæ fluunt ex principijs indiuidui: vt Simum ex principijs huius vel illius hominis. Per reductionem vero asserunt quatuor rẽ Refutatio supra cõ. 14. Propria respon. poni in hoc secundo modo. ¶ Sed videtur ꝙ per reductionem nihil reponatur in hoc modo, qm̃ nihil reducitur ad aliud: quod non dependet ab illo: vt superius dictum est. ¶ Propterea dicendum: ꝙ prædicata secundi modi quædam sunt naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta vt homo est risibilis: vel nasus est simus: quædam sunt prædicata non naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta: vt animal est homo: & substantia est animal. Homo. n. de animali: & animal de sub Corrollarium. stantia innaturaliter prædicantur, & subiecta ponuntur in definitionibus prædicatorum. ¶ Ex his sequitur ꝙ nõ D oportet prædicata secundum hunc modum esse de omni vt ex verbis Themistij colligitur. satis enim est: vt subiectum ponatur in definitione prædicati, nec aliud requiritur secundum Themistium: & Philoponum.

¶ Quæ uero neutro modo competunt accidentia quemadmodum competit animali musicum aut album.

¶ Quæcunq; uero neutro modo insunt, accidentia sunt. Vt musicum aut album animali.

Cõ. 47. Expositio The. ¶ Themistius videtur verba hæc referre ad tertium modũ: siue significatum verbi per se. Dicit. n. tertia forma eorum quæ per se adsunt: pertinent ad accñtia, quæ ita subiectis suis insunt, vt non alijs prius. qũo superficiei color & musicũ animali. Propterea cõcludit Themistius, ea igitur q̃ tribus his modis de aliquo afferũtur per se afferri dicuntur. Hæc Themistius. per quæ dat intelligere Aris. hic attulisse tertiam formam prædicatorum per se: & nõ (vt E alij dixerũt) ꝑdicatorũ per accidẽs. Præterea dat intelligere hanc formã esse, qñ aliquod accidẽs inest alicui subito: Error aliquorum. non mediante aliquo subiecto priori. Hac rõne color superficiei per se inest: quoniã primo & immediate ei inest. Consonant huic expositioni: q̃ Aris. inqt. 5. metaphysicæ. & Auer. ibidẽ. Vnde Arist. inqt, & alio modo illud, in quo Com. 23. est aliquid primo naturaliter, vt color in superficie. Auer. vero inquit, & dicit̃ per se etiã de prædicabilibus de subiecto ꝓpter naturã subiecti sine aliquo mediãte, sicut dicimus ꝙ superficies est alba per se: idest primo: & sine medio. Corpus. n. nõ est album: nisi per superficiẽ. Quod autẽ textui non dissonet, patet si sic legatur. ¶ Quæcunq; vero neutro modo insunt, hoc est nec primo, nec secundo modo, & subaudi immediate, accñtia sunt per se prędicata: vt musicũ & albũ animali. Musicũ. n. immediate anima F li inest secundũ animã. Albũ vero immediate secũdũ superficiẽ. ¶ Et si dices Themi. velle oẽ per se esse de omni. Obiectio. ¶ Dicendũ illud solũ esse verũ de primo significato verbi Solutio. per se. ¶ Philoponus vero hæc accidentia esse asserit: cuius Expõ Philop. expositioni hærent Auer. & alij Iuniores, hæc. n. expõ facilius Aris. verbis accõmodatur: est enim illa Themistij pa Prima dubitatio. rũ violenta, vt patet legenti. ¶ Quærit Philoponus, & qdẽ non iniuria, nunquid ea accidentia, quæ non separan Philopo. Respon. tur, per se inesse dicant̃, his subiectis, e quibus non separãtur. Vt nigrũ coruo. ¶ Respondet: & quidẽ satis admodũ probe, ꝙ nullo pacto, quoniã Aristo. determinauit ea accidentia per se esse in subiectis in quorũ definitionibus subiecta ponunt̃, siue sint separabilia, siue nõ. ¶ Vlterius 2. dubiũ. quærit nunquid sit aliqua regula eorum accidentiũ inseparabiliũ quæ per se insunt? ¶ Iterũ respondet ꝙ sic: nam Respon. G ea accidẽtia recipiũt subiecta in eorum definitionibus, q̃ illis inesse per eorũ naturam determinantur. vt simum & risibile. Simũ. n. in naso natura determinatur. risibile vero in homine: quę vero in subiecto natura non determinant̃, vt calidũ in Cigno: licet esset inseparabile, subiectũ tamẽ non recipit. ¶ Sed quæres vtrum omne prædicatũ per se, insit subiecto necessario. ¶ Tenent Græci Aristotelis inter Alia dubi. Respon. prætes ꝙ non omne. Nam simum per se naso inest, nec tamen necessario, nec de omni naso prędicatur. Hæc de accidentibus. ¶ Animaduerte tamẽ, Themistiũ voluisse Notabile. primum significatum verbi per se esse eorũ quæ per se prædicantur: secundum vero, & tertium esse eorum, per se subiectis insunt. ¶ At Philoponus asserit primum significatum verbi per se esse eorum quæ per se de subiectis H prædicantur. Secundum vero eorum, quæ per se subiectis insunt. At tertium nec eorum quæ per se prædicant̃, nec per se insunt, sed eorum quæ accidunt.

¶ Præterea id per se dicimus quod non de subiecto alio dicitur ullo. Ambulans enim aliquid aliud est, quod ambulans est atq; album. At substantia & quæcunq; hoc aliquid significant. Nõ sunt aliud quã id quod sunt.

¶ Amplius q. non de subiecto dicitur alio quodam. Vt ambulare, alterum quid existens ambulans est, & album. substantia autem et quæcunq; hoc aliquid significant, non alterum quid existentia sũt, quod quidem sunt.

¶ Secundũ. Themistiũ hic ponitur quartũ significatũ vbi Com. 48. Expositio Themi. ꝑ se: & est scdm Themi. nõ in his q̃ de alio prędicantur vt fuerunt prędicata primi modi: neq; in his q̃ alteri per se insunt: vt fuerunt accidentia per se, quæ insunt subiectis secundo: & tertio modo, sed (vt Themistius inquit). In his

I sunt: quæ neq; per aliud sunt: vt secundæ substantiæ: quę sunt per primas: neq; in alio continenť: vt sunt accidētia: quæ in alio continenť. Et hoc pacto sola indiuidua substantiæ per se sunt secundū hūc modū: vt Callias: & Socrates: per quæ Themistius dat intelligere primū modum esse eorū: quæ per se prædicantur: secundū vero & tertiū esse eorū: quæ per se insunt. Hūc autē quartū esse eorum: quæ per se subijciuntur. Quare secundū Themistiū per se subiectū est: quādo nec de subiecto alio diciť: nec in subiecto alio est: vt primæ ipsæ substantię. ¶ At (vt ex Philoponi verbis excipitur) tertiū significatū est eorū: quæ per se subsistunt: aut existūt. vt primæ substantiæ: q̄ nec p̄ subiecta subsistunt: nec in subiectis existunt. Et sic nec secūdæ substantiæ: nec accn̄tia per se sunt hoc pacto. Nā secūdæ substantiæ per primas subsistunt: destructis enim primis substantijs: secundæ etiā tolluť. Accidētia vero in subiectis sunt. In construendo vero verba Aris. Philopo. innuit aliam expositionē: nā velle vr̄ hoc significatū verbi per esse eorū quæ non in subiecto sunt. Et sic tā primæ q̄ secūdę sub̄æ erunt per se hoc modo. Sola.n. accidentia, q̄ subiectis insunt, excluduť. Vnde sic legit. ¶ Amplius quod nō de subiecto diciť alio quodā. Hoc est ea voco p̄ se tertio, quæ non in subiectis insunt alijs quibusdā. Vt enim Philoponus exponit Aris. per non de subiecto dici, intelligit non in subiecto esse, cuius exemplū affert, vt ambulare, quod in subiecto est, non per se dico. Cuius cām affert, & inquit, nā subaudi. Alterū qd exn̄s: videlicet Callias existens alterū quid, quoniam non in alio, ambulans est, & albū. Et sic ambulare & albū non per se hoc mō sunt, qm̄ in alio sunt. At substantia. s. secūda vt homo vel animal, & sub̄æ primæ quæcunq; hoc aliqd significant, nō alterū qd existētia, hoc est p̄ subiecta in qbus sunt, sunt quod quidē sunt. s. per se. Ergo secundū hāc expōnē tam secundæ q̄ primæ substantiæ sunt per se hoc modo. Et sic Philoponus duas expositiones innuit.

Philopo.

K

In p̄dicamētis. c. d̄ substātia.

L

¶ Ea igitur quæ de subiecto non dicuntur per se, ea uero quæ de subiecto dicuntur, accidentia dico.

¶ Quæ quidem igitur non de subiecto, per se dico, quæ uero de subiecto, accidentia.

Com. 49. ¶ Epilogat hunc modum, & quia qd' est per se, habet suū per accidēs sibi correspondēs, ideo epilogando addit qd dicatur per accn̄s secundū hunc modū. Et secundū Philoponū lege sic. ¶ Quæ quidē igitur non de subiecto dicūtur. Hoc est quæ quidē igitur non in subiecto sunt, per se dico tertio modo. Sumpsit.n. dici de subiecto pro esse in subiecto, vt Philoponus exponit. Hæc quo ad epilogū. Deinde exponit, q̄ per accn̄s dicanť, & inqt. Quę vero de sub̄to, hoc est q̄ vero in subiecto sunt, dico supple accn̄tia secundū hunc modū. Secūdū vero expōnē Themistij aliter legenda sunt verba. Dicit.n. q̄ quidē igitur non de subiecto subaudi nec in subiecto sunt per se dico hoc tertio modo, quæ vero de sub̄to vel in sub̄to, accn̄tia dico secūdū hunc modū. Hæc scdm Themistiū. ¶ Quęrūt Iuniores an modus iste sit p̄dicatorū: Sed ego qōnē hanc admiror, nullus.n. vterū qōnē hanc olfecit, nec Aristo. somniauit. ¶ Vnde Themi. hoc significatum verbi per se: subiectū per se velle vr̄. ¶ Philoponus vero & Auer. existens per se. ¶ Quo vero ad verba attinet, dixit. Substantia autē & quæcunq; hoc aliquid significant. Secundū alteram Philoponi expōnem: intelligens per substantiā, secūdam substantiā: per quæcunq; hoc aliquid significat, substantias

Expō Philopo.

M

Themi.

Dubium. Solutio Philopo. & Auer.

Verborū expō.

N primas: nā vtraq; substantia per se hoc modo dicitur. Secundum vero Themisti. intelligitur sic: substātia autem. s. quæcunq; hoc aliquid significant: per se sunt hoc pacto: ita vt secundum sit expositio primi. quia secundum Themi. solæ primæ substantiæ sunt per se hoc modo.

¶ Insuper alio modo id quidem per se dicimus quod unicuiq; cōpetit ob ipsum. id autem quod hanc conditionem egreditur, accidens. Veluti si ambulante quopiam corruscauerit, id accidens dicimus, Non enim ob idipsum corruscauerit quia ambulauerit, sed id dicimus accidisse. At cum iugularetur quispiam mortē obierit iugulationeue, id per se dicimus, Ob idipsum enim quia iugulabatur mortuus est, sed non accidit eum cum iugularetur mortem oppetijsse. ¶ Adhuc autem alio modo, quod quidem propter ipsum inest unicuiq;, per se dico, quod autem non propter ipsum, accidens. Vt si ambulante corruscauit. Accidens est, non.n. propter ambulationē corruscauit. sed accidēs dicimus hoc. Si uero propter ipsum, per se. Vt si aliquid interfectum interijt & secundum interfectionem, quoniam propter id quod interfectum est interijt. Sed non q̄ accidat interfectum interire.

O

¶ Recentiores hoc vltimum significatum verbi per se etiā prædicatorum esse aiunt. Dicunt enim q̄ quando prædicatum de eo subiecto prædicatur, In quo eius per se causa continetur, per se prædicatum hoc quarto modo dicatur. Vt ædificator ædificat. Iugulatus moritur. In subiectis enim prædicatorum causæ habentur. ¶ Themistius vero, Philoponus, & alij non ad prædicata. Sed ad causa hoc significatum referendum esse arbitrantur. ¶ Præterea illud prædicatum, ædificat, per se prædicatur de ædificatore secundo modo per se. nam cum subiectum sit per se causa prædicati, est pars definitionis illius. Propterea dicamus q̄ triplex causa sit, quædam mere per accidens. Veluti illa, quæ sui natura nullius est causa, vt musica per accidens dicitur ædificationis. Quædam vero causa per accidens dicitur, q̄ præter intentionem causa sit, vt fodiēs inuentionis Thesauri, & ambulans corruscationis, nec enim fodiens Thesaurum inuenire intendebat, nec ambulans corruscationem, sed præter intentionem casu aut fortuna hæc accidunt. Quædam deniq; causa per se est, quæ nec ex accidenti, nec fortuna causa est (vt Themistius inquit) vt iugulatio per se causa, qua Socrates moritur, esse uidetur, non enim ob iugulationem id casu euenisse dicimus, sed quia iugulatio illa per se causa interitus est. cū neq; ex accidētī: neque fortuna causa interitus sit. ¶ Auer. autem velle videtur significatum hoc referendum esse ad euentum per se, & ita non causæ, sed effectus per se hoc significatum esse censet: ita: vt illud per se euenire dicatur, q̄ nec fortunæ sine casu, nec ex accidenti eueniat. Cuius expositioni Grossatesta assentit, nec videtur hæc expositio verbis Aristote. dissona, nam qui per se causam definit, effectum ac euentum per se, etiam definire videtur. ¶ Ex his apparet modum hunc non esse prædicatorum vt Iuniores putant. Nec argumentum eorum valet: dum argumentantur hunc esse modum inhærendi: & inhærentia notat habitudinem prędicati ad subiectum. quoniam falsum est quod sumunt. non enim hic modus inhærendi est: sed modus vel causæ: vel euenti: aut effectus, qui euenit a causa. Vnde Aristo. inquit. ¶ Adhuc autē alio modo: quod quidē p̄pter ipsum inest vnicuique p̄ se dico: hoc ē neque ex accidētī: neque fortuna. qd'

Com. 50. expō modernorum

Expositio Themi. & Philopo.

Causa triplex.

P

Expositio Auerr.

Q

Liconiensis Cōtra expositionē Moder.

A na, qđ aūt nō ꝓpter ipsum: subaudi dico accidēs: hoc est, cām per accñs. & ponit exempla: & inquit. Vt si ambulante corruscauit: accidens est. Hoc est ambulatio ipsa cā per accidens est. Vel secundū expositionē Auer. corruscatio ipsa accñs est: hæc est euentus per accidens: cām affert: & inquit. Dico subaudi ambulationē esse causam p accidens: quia non ꝓpter ambulationē corruscauit: sed ambulationē dicimus accidens hoc est accidentalē cām esse coruscationis: & pōt referri ad effectū. Et tūc lege sic. Subaudi dico corruscationē esse per accñs euentū: quia non pp ambulationē corruscauit: sed hoc. s. corruscare accidens dicimus hoc est euentū per accñs. Hæc de cā: vel effectu p accñs. Deinde quid intelligat per cām per se: exponit: & inquit. Sin aūt ꝓpter ipsum subaudi esse dicit: per se. s. cām dico: vel per se euentū dico: vtroq; .n. modo legi potest

B textus. Vt si aliquid interfectū interijt: & scđm interfectionē: interfectio subaudi per se cā est interitus, qm̄ ꝓpter id quod interfectū est: interijt: sed non q accidat interfectū

Verborū expō. interire. ☞ Quo vero ad verba attinet, dicit & secundū interfectionē (vt Philoponus animaduertit) qm̄ cōtingit nō iugulatū interire, & iugulatū interire. Et intelligo q cōtingat subiectū iugulationis interire ꝓpter iugulationē: & nō ꝓpter iugulationē: qm̄ subiectū iugulationis contingit interire casu vel fortuna: & sic nō ꝓpter iugulationē: & cōtingit interire ꝓpter iugulationē. Aristoteles ergo animaduertens ad subiectū iugulationis: q pōt iugulatione & non iugulatione interire: adiecit ꝓpter iugulationē sine

Dubiū. 1. Cōm. 24 Que iuniores. interfectionē vel (vt Philop. innuit) iugulatio nō semper cā mortis est. nisi sit letalis. Pōt. n. iugulatio esse cā mortis, cū est completa. cū vero est imperfecta, non est letalis. Propterea addit & pp interfectionē: scilicet completā. ☞ Quærunt vtrū numerus significatorū verbi per se. sit pro nu-

C mero causarū. Et prima facie apparet ita esse. Vt Aristo. & Auer. 5. metaphy. dicentes per se esse æquale causæ. ☞ Quā partē Iuniores affirmāt asserentes. Primū significatū explicare formalem causam. Secundū causam materialē. Tertium explicare causam agentem. Quartū finalem

The. & Alii. causam. ☞ Themistius vero Alexander: Philoponus & Auer. dixerūt: Primū significatum verbi per se: esse prædicatorū. Secūdum accidentiū: quæ: per se insunt. Tertium eorū: quæ existunt: vel subijciuntur. Quartum deniq; causæ: & quoniā quatuor sunt causæ, ideo quartū significatū quatuor habet species pro numero: videlicet causarū.

2. dubiū. Solutio aliquorū. Cōfutatio & primo. ☞ Secundo quærunt vtrū tantū quatuor sint significata verbi per se. ☞ Quidam arbitrantur esse tantum quatuor: quoniam Aristo. quatuor tantū verbi per se significata

D enumerauit, & non plura. Sed hæc positio stare non potest.

Secundo. Cap. viti. Tertio. Quarto. tex. cō. 23 Alia solo. Cōfutatio Primo quia Themistius enumerauit quinq;. Secundo qm̄ Arist. secundo libro de interpretatione asserit bonū esse per se bonū. Vbi patet bonū nō esse per se bonū aliquorū horū modorū. Insuper Aristo. infra asserit lignum esse per se albū. Contra vero albū per accidens esse lignū. Præterea. 5. metaphy. Arist. adhuc plura significata verbi per se addit. ☞ Alij dixerūt esse differentiā inter per se: & secundum se. Nā lignū secundū se est albū, & bonū secūdū se est bonū. At per se non nisi quatuor modis dicit. Se-

Propria solutio. cundū se vero: pluribus. ☞ Quæ expositio imperita ē. quoniā apud Aristo. idē est per se: & secundū se. Græce. n. Cathauta dicuntur: modo latine est & per se, & secundū se. ☞ Quare credendū est non tm̄ quatuor: vel quinq; esse significata verbi per se. Sed longe plura: enumerauit autē

hæc quatuor: vel quinq;, vt exempla: nec pro necessitate, quoniā duo tantū sunt necessaria vt postea dicemus. E

☞ *Quæ igitur in hisce quæ sub scientiam simpliciter cadunt per se dicuntur, uel eo pacto ut sint in prædicatis subiecta, uel eo rursus ut ipsa sint in subiectis ea ob ipsa & necessario sunt. Nam fieri non potest ut non competat aut simpliciter, aut opposita, uelu ti lineæ rectum aut obliquum, & numero par aut impar. Est. n. contrarium, aut priuatio, aut contradictio, genere in eodem, ceu par est id quod est non impar in numeris ubi sequitur. Quare si necesse est affirmare aut negare, necesse est & ea quæ per se insunt competere. Id igitur quod de omni & id quod per se dicimus hoc sit modo determinatum. Quæ igitur dicuntur in simpliciter* Tex. 10. *scibilibus sic ut insint prædicatis. Aut prædicata ipsis insint, & propter ipsa insunt, & ex necessitate, non enim contingunt non inesse aut simpliciter aut opposita. Vt lineæ rectū, aut obliquum.* F *Et numero par aut impar, est. n. contrarium aut priuatio, aut contradictio in eodem genere. ut par non impar in numeris est quatenus sequitur. Quare si necesse est affirmare, aut negare, necesse est & quæ sunt per se, inesse. De omni quidem, & per se determinatum sit hoc modo.*

☞ Cum enumerasset quatuor ipsius per se significata: nūc vult ostendere q duo priora significata ipsius per se vtilia sunt nobis ad demonstratiuas methodos. ☞ Cur vero cætera enumerauit: cum sint inutilia demōstratiuę methodo: Themistius causam affert: q ea enumerauit amplificandi exornandiq; causa. ☞ Philoponus vero ait ea enumerata esse plenioris diuisionis gratia. Probat autem Philoponus q tertius modus demonstratiuę methodo non sit necessarius ex eo quia tertius modus circa sola indiuidua potissimum versatur, quæ de nullo prædicantur: sed hoc aliquid significant. Præterea indiuiduorum demonstratio non est. ☞ Rursus probat q nec quartus modus vtilis sit. Primo quidem quia non semper causa est sui effectus causa, non enim semper iugulatio causa mortis est: nisi sit letalis: & perfecta. At demonstratio vult habere ipsum semper. Secundo quia quartus modus non est eorum: quę p̄dicantur: neq; eorum quæ insunt: & dato q causa de cāto prædicetur: & quidē de necessitate: non ad ꝓpōnes demōstrationis tale cōfert: sed ad totius syllogismi generationē: vtputa: quia luna deficit propter terre interpositionē: & sic non ad ꝓpōnes confert: sed potius ad syllogismi generationē: quoniā in medij termini loco assumitur, exempli gratia, vt in syllogismo tali. Luna occiditur a terra. Quod occiditur a terra deficit. Luna igitur deficit. Vbi patet terræ interpositionem non esse assumptam in propositione: sed in medij termini loco. ☞ Quod vero duo prima sint vtilia demonstratiuę methodo: patet qm̄ assumunt in ꝓpositionibus, & sunt necessaria: & per se. Quod primum significatum ipsius per se sit necessariū, tāq; per se notū derelinquit: siquidem quæ in definitionibus alicuius assumuntur, oportet inesse illis ex necessitate. Quod vero secundum significatum ex necessitate insit: non clarum est: qm̄ non semper prædicatum inest omni subiecto: neq;. n. omni numero impar: neq; par omni numero inest. Ostendit autē hæc ex necessitate inesse: q a horū oppō est immediata: & ęquiualēs cōtradictioni. Contradictoriorū. n. alterū necessario inest: & omni: & semp. Ergo scđm signātū ē necessariū: qm̄ ē eorū: q̄ ipsa uel eorū opposita necessario insunt. Sic igiť ꝑspicuū duo prima eē vtilia. Cętera vero eē addita ad pleniorē diuisionē. Aris. ergo prīo accipit q

Cōme. 58 Cōtiuatio. Cur Aris. enumerauit tertiū & quartū prædicatū per se. Themi. Philopo. Quod tertius mod' nō sit necessario demōstrationi. G

Quod nec quarto sit utilis. 1. Secundo.

Quod duo primo sint utilia. H

I duo prima significata sint vtilia demōstrationi: & inquit. ¶ Que igitur dicuntur in simplr̄ scibilibus sic subaudi dicunt̄ vt in sint prædicatis: & hoc quo ad scd̄m significatū: quod eorum est: quæ definiuntur per subiecta. Aut prædicata ipsis subiectis insint: & hoc: ꝙ ad primum modū: qui eorum est: quæ in subiectorum definitionibus collacātur. Secundo accipit qualia sint hæc significata: & inquit. Et propter ipsa insint quia de omni: & ex necessitate q̄a semper. Ergo duo accipit: quorū primū est: ꝙ dua prima significata vtilia sint demōstrationibus. Scd̄m ꝙ hæc sint de omni: & necessaria. Sumit autē primū tanꝙ per se notū. Scd̄m vero sumit: vt ostendat tertiū & quartū nō vtilia esse: cū nec sint eorū q̄ p̄dicantur necessario: nec eorum quæ insunt necessario. Et intelligit p simplr̄ scibilia ea quę ꝓprie: & p se sciunt̄: & nō per accn̄s: vt ꝓpositiones quę

K in demōstratione assumunt̄: vt exponit Philoponus. Nā si mediū est subiecti hoc est minoris definitio: maior propositio est eius prædicati: quod per secūdo modo p̄dicat̄: vt hæc: Omne animal rōnale est disciplinæ capax. Minor vero est eius prædicati: quod per se primo mō p̄dicatur: vt hæc, Omnis hō est animal rationale. Sī aūt mediū est definitio quæsiti: hoc est maioris: tā maior ꝙ minor ꝓpositio eorū est: quæ prædicant̄ scd̄o modo: vt Omne aptū ad scientiā est disciplinæ capax, omnis hō aptus ad scientiā: ergo omnis hō disciplinæ capax. Subiectū.n. primæ, & subiectū secundæ in definitione prædicati ponitur: vel poni pōt. Quare hæc duo significata vtilia sunt ꝓpositionibus demōstrationis. Qm̄ interdū vtroꝗ interdū alterū

Que recētiores. in ꝓpōnibus assumit̄. ¶ Recētiores aūt hæc omnia significata esse vtilia demonstratiue methodo arbitrant̄: ex eo

L potissimū: quia Aristo. non cōsueuit ponere in libro nisi ea tm̄: q̄ sibi conferūt in doctrina. ¶ Quæ expō Græcis expositoribus minime cōuenit, asserunt.n. duo prima significata simul aliqn̄, aliqn̄ vero alterū in ꝓpōnibus assumi. Quartū vero assumi in loco termini medij. At tertiū quod est indiuiduū sub̄æ: licet nec in ꝓpōnibus: nec in loco termini medij assumat̄. In Syllogismo tn̄ expositorio: vt mediū assumi pō. Deinde ꝓbat illud secūdo loco assumptū. s. ꝙ p̄dicata primi & secundi modi vtraꝗ. s. necessario insint: & inqt. Non.n. cōtingūt nō inesse aut simplr̄: vt p̄dicata primi modi inesse dicunt̄. Non.n. possibile est (vt Philoponus inqt) q̄ in alicuius definitione assumunt̄, nō & omni & semp ex necessitate sub̄o inesse, aut opposita: vt p̄dicata secūdi modi: etenim (vt Philoponus inqt) necesse est nō sp ipsa p̄dicata scd̄i modi: sed totā oppōnē ex necessitate inesse. Omnia.n. numerus aut par: aut imp: & omnis linea aut curua aut recta. Aliter exponi pōt: vt

M dicamus ꝙ Aristo. ꝓbat ꝙ p̄dicata scd̄i modi necessario insint subiectis: suppōnēs taꝗ per se notū p̄dicata primi necessario absolute inesse: & inqt. Non.n. p̄dicata secūdi modi contingūt non inesse aut simplr̄: hoc est absolute: vt disciplinæ capax homini, & sensitiuū animali: aut opposita: hoc est aut totā oppōnē: etenim omni subiecto necesse est totā oppōnē inesse. Omnis.n. numerus aut par: aut impar, & omnis linea aut recta: aut tortuosa: & omne corpus gn̄abile: aut graue: aut leue: & hoc inquit. Vt lineę

Obiectio. rectū aut obliquū: & numero par: aut impar. ¶ Sed dices: in q̄busdā p se accn̄tibus inuenitur medietas, nō.n. omnis

Rn̄. Phil. nasus est simus aut aq̄linus: sed aliq̄s ē rectus. ¶ Rn̄det Philoponus ꝙ etiā in his sit immediatā oppōnem accipere. Si ita dicimus oēm nasum: aut rectū, aut tortuosum esse:

N nā tortuosum si fuerit gibbosum in naso: erit aq̄linus, Si

Alia Phil. respon. fuerit cauū: erit simus. ¶ Alr̄ rn̄det Philop. ꝙ nō in oībus accn̄tis oppō necessario inest: sed in his, q̄ sunt simplr̄ scibilia, mō simitas & aq̄linitas nasi simplr̄ scibilia nō sunt, & q̄a accepit p̄dicata secūdi modi inesse ex necessitate, aut simplr̄, aut opposita, hoc ꝓbat: & inqt. Est.n. cōtrarium subaudi cū suo cōtrario: aut priuatio cū suo habitu aut cōtradictio: hoc est alterū cōtradictoriū cū altero in eodē genere subaudi susceptiui. Et iō necessario oppō inest siue sit cōtraria, siue priuatiua, siue cōtradictoria. In susceptiuis.n. & visus & cæcitatis necesse est alterū oppositorū in esse. Et in cōtradictione necesse est alterā particulā oīno in esse: & in cōtrarijs. s. immediatis necesse ē alterū cōtrariorū inesse susceptiuis cōtrariorū: vt nūero par aut impar, hoī, vitā, aut mortē: & corporibus gn̄alibus graue, aut leue, & aīalibus sanū, aut ęgrū. Vel alr̄ pōt expōi, vt dica-

O mus ꝙ velit ꝓbare ꝙ alterū cōtrariorū immediatorū necessario insit, & lege sic: dico alterū cōtrariorū ex necessitate ineē. Nā ipm̄ cōtrariū ē aut priuatio: aut cōtradictio. Et qm̄ (vt Philop. inqt) credi posset in oībus alterū cōtrariorū eē vt priuationē vl' cōtradictionē, addit in eodē gn̄e hoc ē ī ꝓprio susceptiuo, nō.n. Hircoceruus ē par, aut impar. Sed nūerus, nec lapis ē Cęcus aut vidēs, sed aīal, q̄ sr̄ ꝓpria illorū susceptiua. Et hoc subscribit, vt par ē nō imp in nūeris. In alienis aūt susceptiuis cōtraria ñ ita se hn̄t. Addit q̄tenus cōsequit̄. Nā par q̄dē (vt Philop. inqt) affirmatio ē: nō impar vero negatio: sed hoc mō dico par nō impar eē q̄tenus sequit̄ in talibus ad affirmationē negatio. Seq̄t̄.n. ad par nō impar: & ad rectū nō tortuosum pp immediatā contrariorū oppōnē. Tūc affert cōclōnē, & vim rōnis: & inqt. Quare si necesse ē aut affirmare, aut negare necesse ē ea q̄ p se insunt. Hoc ē si in oī aut affirmatio: aut negatio ē, in immediatis aūt cōtradictio ęqualet cōtrarijs.

P Ex necessitate igit̄ in talibus immediatis cōtraria subtis

Auerro. inerūt. ¶ Auer. vero dicit ꝙ aliq̄d accn̄s spēi simplr̄ cōpetit: vt risibile hoī gn̄i vero sub oppōne: vt animali qm̄ oē animal aut risibile: aut non risibile. Demū epilogat: & inquit. De omni quidē & per se determinatū sit hoc mō.

Tex. 11. ¶ *Vniuersaliter autem id competere dico, quod de omni dicitur, & per se, atq; hoc plane quo ipsum est.*

Cō. 52. Cōfutatio ¶ *Vl'e aūt dico, q̄d utiq; & de oī est, & p se, et scd̄m q̄d ipsum.* ¶ Cū enumerasset significata verbi p se, & demōstrasset: q̄ demōstratiue Methodo vtilia sint: nūc trāsit ad declarādū

Vl'e trifariā dicitur quid sit vl'e: q̄d' tertio loco proposuit declarare. ¶ Innuit aūt (vt Philoponus inqt). Vniuersale trifariā dici. Primū quidē est p̄dicatū: q̄d omni sub̄to simplr̄ inest: licet nō p se insit, vt nigrū: q̄d omni Ethiopi inest, & candidū omni Cigno. Scd̄m vero, q̄d omni inest & p se: vt hr̄e tres angulos duobus rectis ęq̄les omni Isocheli & p se inest. Et

Q sensitiuū omni homini & per se etiā inest, licet nō primo. Tertiū deniꝗ est q̄d & omni: & p se: & primo inest. Vt hr̄e tres angulos æq̄les duobus rectis omni: & p se, & pri

32. Eucli. mo triāgulo inest. Vn̄ inquit. ¶ Vniuersale aūt dico: q̄d' vtiꝗ & de omni est: & hoc quo ad vl'e primo mō dictū. & p se, & hoc quo ad vl'e secundo modo acceptū. Et secundū quod ipsum: hoc est primo: & hoc quo ad vl'e tertio assignatū vel melius & secundū q̄d ipsum ꝓ p se sum

Dr̄ia inter vl'e hic dif finitū. & 1. pihermen. cap. 5. psit: vt postea dicet. Et non tria, sed duo signata ipsius vl's accepit. Nā verbū scd̄m q̄d ipm̄ ꝓ per se accepit: vt alterū alterius sit expositiuum. ¶ Differt autē vniuersale q̄d' accepit in primo pihermenias ab vniuersale q̄d hic in de-

monstratiuis

A monstratiuis accipit: Ibi enim vt cõe quinque vniuersalibus: de quibus Porphyrius. Hic vero ad demonstratiua cõtractum accepit: causa autẽ quia liber ille omnibus libris logicæ fere cõmunis est, hic vero nulli alteri, nisi sibi. Ob hanc causam ibi vniuersale longe communius accepit ꝙ hic.

Verborũ expositio

¶ Quo vero ad verba attinet, Vniuersale græce Catholu, dicitur, latine tum vniuersale, tum vniuersaliter prędicatum, verius autem Catholu prædicatum secundum totum dicitur: præsertim si scriberetur per: T. Nam si scribitur per Th, sonat veluti totum. Est.n. vniuersale prædicatum vt totum: licet non sit proprie totum.

¶ Patet igitur ea necessario rebus inesse, quæ ipsis uniuersaliter competunt.

¶ Manifestum est, ꝙ quæcunq; sunt uniuersalia, ex necessitate insint rebus.

B

Com. 53. ¶ Cum descripsisset vniuersale: nunc ex illius descriptione infert quasi Corollarie omne vniuersale necessario inesse rebus: quibus vniuersaliter inest: & inquit. ¶ Manifestum igitur est, ꝙ quæcunq; sunt vniuersalia, ex necessitate insint rebus. Et põt intelligi omnia v̄lia, hoc est omnia significata vniuersalis, Vtputa tã qđ inest omni: ꝙ quod inest omni: & ꝑ se, etiã & quod inest primo. Non enim videt̃ aliquod vniuersale inesse omni, quin insit necessario. Consonat aũt huic expõni, Verbũ plurale quæcunq; vniuersalia: per quod omnia ipsius vniuersalis significata innuere videt̃: q̃ expõ habet locũ. Si tria significata v̄lis accepit in textu ꝓximo: & põt intelligi de v̄libus dẽr̃atiuis: quæ insunt rebus primo. q. d. quęcũq; sunt v̄lia. s. primo rebus inexñtia, ex necessitate insunt rebus. Non.n. omne

C v̄le inest necessario: licet insit omni: nã omni hoĩ ambulare aliqñ contingit inesse, & tñ nũꝙ necessario inerit. ¶ Vel forte per quęcunq; v̄lia intelligit: & q̃ primo: & q̃ secũdo mõ dicũtur: nã quę tertio mõ dicunt̃: nondũ exposuit.

¶ Atq; per se & hoc quo ipsum est, eadem esse dico: ueluti lineæ per se punctum inest, rectumue, ea nãq; ratione qua linea est. Et triangulo, hoc tres anguli competunt duobus rectis æquales quo triangulus est. Per se enim triangulus duobus rectis æquales angulos habet.

¶ Per se autẽ, & secundũ quod ipsum idem est. Vt per se lineæ inest punctum & rectitudo. Etenim secundum ꝙ linea est. Et triangulo secundum quod triangulus est, insunt duo recti. Etenim per se triangulus duobus rectis æqualis est.

Com. 54. ¶ Quia dixit v̄le ꝑdicatũ inesse rebus secũdũ qđ ipm, exponit ꝑ se, & secũdũ quod ipsum idẽ esse: & inqt. Per se aũt. & secundũ qđ ipsum idẽ est: & hoc ꝓbat exẽplis: & inqt. Vt ꝑ se lineæ inest punctũ, & rectitudo, subaudi & secũdũ quod ipsum. Etenim secundũ qđ linea est hæc lineæ insunt. Assignat secundũ exẽplũ: & inquit. Et triangulo secundũ qđ triãgulus est insunt duo recti, & sic secũ-

D dũ qđ ipsum: etiã & per se: cuius cãm affert, & inquit. Et enim ꝑ se triãgulus duobus rectis æq̃lis est.

Theoph. sectatores contra Aristo.

¶ Theophrasti sectatores (vt Philop. refert) differre hæc aiunt. Nã afferunt verbũ ꝑ se v̄lius esse ꝙ scd̃m qđ ipsum. Qm̃ si quid est scd̃m qđ ipm, id & ꝑ se est: non tamẽ contra. Nã Isocheli ꝑ se inest hr̃e tres angulos æq̃les duobus rectis. Nõ tamẽ secũdũ qđ Isocheles. Si.n. secundũ quod Isocheles: nõ vtriq; æq̃latero, aut Scaleno inerit. Hæc Theophrasti sectatores.

Defensio Aristo.

¶ Sed Arist. põt defendi: Nã (vt Philop. innuit) Aris. nõ dicit hæc idẽ esse in omnibus. Sed asserit hæc in quibusdã cõcurrere, vt in exẽplis, quæ induxit. Etiam in homine: mẽtis & sciẽtiæ capax ꝑ se est, & scd̃m quod ipsum: nõ.n. secundũ qđ animal est mentis & scientię capax est: sed secundum quod homo. Videtur.n. hoc solum ex animalibus esse mentis & scientiæ capax. atq; impari numero inest non inæqualia diuidi per se, & secundum qđ ipsum. Sic igit̃ Aris. ea idem esse non nisi in quibusdã asserit, non tñ v̄lr̃, & sic quæ Theophrasti sectatores dixerunt non procedunt contra Aristo. E

¶ Tunc autem quidpiam uniuersaliter inest, cum de quouis et primo ostenditur. Velut æquales duobus rectis habere, non uniuersaliter inest figuræ, & tamen de figura duorum rectorum angulorum æqualitatem licet ostendere. Sed non de quauis figura, nec ostendens figura quauis utitur. Quadratum.n. est quidẽ figura, non tamẽ habet tres angulos duobus rectis æquales. His etiã triãgulus qui duorũ est æqualium laterum. habet quidẽ quãuis duobus rectis æquales, sed non primus, sed triangulus prior. F

¶ Vniuersale autem est tunc, cum in quolibet, & primo demonstratur. Vt duos rectos habere neq; figuræ inest uniuersaliter. Et tamen est demonstrare de figura ꝙ duos rectos habeat, sed nõ de figura qualibet. Neq; utitur qualibet figura demonstrans. Quadrangulus.n. figura quidem est nõ habet autẽ duobus rectis æquales, Sed Isocheles habet quidem quilibet duobus rectis æquales, non tamen primo. Sed triangulus prius.

Com. 55. Expõ Philopo.

¶ Secundũ Philoponum. Hæc est tertia ipsius vniuersalis determinatio. Nã secundũ ipsum textu illo. (Vniuersale autẽ dico) duo tantũ significata accepit. Quoniã per se et secundũ quod ipsum pro eodẽ sumpsit. & inquit. ¶ Vniuersale autem. s. tertio modo: quod demonstratiuum est, Tunc est cũ in quolibet, & primo demonstrat̃, cũ in quolibet: hoc est cũ cuiuis eorum quæ sub prædicato sunt prædicatũ insit. Vtputa cuiuis triangulo: hr̃e tres angulos ęq̃les duobus rectis. Et primo demonstratur: nam duos rectos habere, vt inquit. Neq; figuræ inest vniuersaliter licet sit demonstrare de figura ꝙ duos rectos habeat. Sed pro nam: quoniã non de figura qualibet demõstratur, & sic deficit vna conditionum. Neq; vtitur qualibet figura demonstrans, cuius cãm affert, & inquit. Quadrangulus enim figura quidẽ est, non habet aũt duobus rectis ęq̃les, & sic non primo figuræ inest. Neq; Isocheli inest primo: nã Isocheles habet quidẽ quilibet duobus rectis æq̃les: non tñ primo: Sed triangulus prius. Ex quibus vult habere tertiã ipsius vniuersalis significationẽ: vt illud sit qđ primo insit. G

Corol. 1.

¶ Quibus patet ea: quæ de nullo prædicant̃, nõ esse vniuersalia. Nã omne vniuersale prædicatur per se nullũ aũt per se est negatiuũ.

Secundũ

Insuper patet nullũ (qđ in pluribus prædicatur) esse vniuersale: nisi forte dialecticũ vniuersale dicatur. Siquidẽ vniuersale omne de omni sit.

Tertium.

Rursus patet nullũ prædicatũ mediatũ esse vniuersale: vt habere duos rectos respectu æquipedali. Igitur vniuersale est de omni, per se, & primo. De omni quidẽ ad drĩã vniuersalis dialectici. Per se vero: ad differentiam vniuersalis negatiui. Primo deniq; ad differentiã vniuersalis mediati. H

Subiectũ de quo ꝑdicatum uniuersaliter ꝑdicat̃ trifariam põt cõsiderari.

¶ Animaduerte ꝙ subiectum de quo prædicatum vniuersaliter prædicatur: trifariam considerari potest aut respectu suæ substantiæ: aut respectu suæ essentiæ: aut respectu suorum suppositorum. Respectu quidem substantiæ: prædicatum, quod de eo dicitur, per se dicitur. Respectu sub essentiæ, quod de illo prædicatur: dicitur primo. Respectu suorum suppositorum: quod de eo prædicatum: dicitur vniuersale.

Dubium Philop. Respon.

¶ Disputat hic Philoponus an omne demonstratiuum conuertatur ad prædicatum. ¶ Respondet ꝙ omne prædicatum vniuersaliter: quod de ali-

I quo subiecto demõstratur:conuertatur cũ suo primo subiecto. ¶ Per quæ Themistius velle videtur solas definitiones:& propria:quæ conuertuntur cũ subiectis:esse pdicata:q vliter de subiectis demõstrabilia sunt.Genera vero & drĩæ quæ omni & per se insint:non tamen demrãtiua sunt.qm nõ conuertunt. Quare si recte verba Themistij intellexi,oportet dicere solas definitiones & propria esse vlĩa demonstratiua:qm sola primo: & conuertibiliter insunt . At in fine capitis sentire vr ꝙ genera ipsa vliter de differẽtijs prædicantur:vt animal de rõnali:& differentiæ de spẽbus vt rõnale de homine.Alioquin (vt inquit) cogetur demrõnẽ ad solas definitiones,& ꝓpria ptinere.Et si Themistius non sibi constat. ¶ Propterea alij(vt Philoponas narrat)dixerunt nõ omnia demrãtiua debere cõuerti,sed ea sola:quæ assumunt in potissima demõstratione. ¶ Hinc Auer.velle vr ꝙ tã prædicata primi modi:ꝗ pdicata secundi modi vniuersalia sint:modo de omni p se, & primo pdicẽtur.Faciunt ad hæc exẽpla Aristo.q partim in prędicatis primi modi : partim in pdicatis secundi modi consistunt. ¶ Quærunt Iuniores cũ vniuersale habeat tres conditiones,& ex parte prędicati,& ex parte subiecti,e qua parte pcipue vlis rõnẽ sortiatur. ¶ Nonnulli dixerunt vniuersale rõnẽ suã e subiecti ipsius parte sortiri:rõne videlicet habita ad illius subiecti supposita. ¶ Alij dixerũt vniuersale sortiri rõnẽ sua ab ea particula: quod ẽ primo,hoc est non per medium.Et hac rõne Aristo.vtit ipso vniuersali in hoc libro. Fauet huic qm ab vltima differẽtia vnumquodq; suã rationẽ sortitur modo vltima differẽtia est verbum primo. ¶ Alij & nos diximus. Vniuersale sortiri suam rationẽ ab illis tribus.s.de omni per se & primo,quæ assumuntur in vniuersalis definitione loco vltimæ differẽntiæ,quæ ignota est.

Quæ the. — *Opĩo aliquorum.* — K — *Auerro.* — *Dubĩ* — *Alia solũ.* — L

¶ Qui igitur demonstratur primus duobus rectis æquales habere,uel quoduis aliud,ei primo uniuersaliter competit. Et demonstratio per se eius uniuersaliter est cæterorum uero,quodam modo non per se,nec eius uniuersaliter est qui duorum est æqualium laterum,sed superat & ad plura sese extendit.

¶ Quodcunq; igitur primum demonstratur duos rectos habere, aut quodcunq; aliud,huic primo inest uniuersale. Et demonstratio per se huius uniuersalis est.Aliorum autem quodam modo,nõ per se,neq; Isochelis est uniuersaliter,sed est in plus.

¶ Cum declarasset quid sit vniuersale prędicatũ:hic exponit duo:& quid sit vniuersale subiectum:& cuius primo sit demonstratio. Addẽs quorũ demonstratio sit p accidẽs:& inquit. ¶ Quodcunq; igitur primũ subiectum demonstratur duos rectos hrẽ:aut habere quodcunq; aliud: hoc subaudi est subiectum primum vniuersale:cui primo inest vlẽ.Hęc de vniuersali subiecto.Deinde addit cuius sit primo demonstratio: & inquit . Et demonstratio p se huius vlis subiecti est.Addit tertio quorũ demonstratio sit p accidẽs,hoc est non primo,& inquit. Aliorũ autẽ.s. subiectorũ quæ sub illo primo, vel supra illo primo cõtinẽtur demonstratio est quoddã modo non p se,sed quasi per accidẽs.Et p hoc asserit cuius non sit vniuersaliter:& inquit.Neq; Isochelis ẽ vniuersaliter, sed eius cuius est p se primo demonstratio,est in plus:quoniam est ipsius triãguli primo. ¶ Animaduerte ꝙ demonstratio est cõclusionis p se:vt totius demõstrationis formæ.Est propõnũ vt materiæ,qm ꝓpositiones sunt potẽtia conclusio. Est subiecti ut eius de quo quęsitũ demõstraf.Est pdicati vt eius quod quærit:& demrãtur.Horũ aũt subm & pdicatũ cũ primo talia sunt.vlĩa ab Aristo.dicuntur: propositiones vero:& conclusio ex vniuersalibus constant.

Com.56. — M — *Notabile.*

¶ Oportet autem non latere errorem per sæpe fieri , & non esse id quod ostẽditur primum uniuersale quemadmodum esse uidetur. Decipimur autem hac deceptione , cum aut præter singulare uel singularia nihil est quod accipiatur superius.

¶ Oportet autẽ non latere,quoniam multoties contingit peccare, & non esse quod demonstratur.Primum uniuersale. Secundum quod uidetur demonstrari uniuersale primum.Oberramus autem hac deceptione,cum aut aliud nihil sit accipere a superiori præter singulare,aut singularia. Tex.12.

¶ Cũ docuisset vlẽ: nunc vult assignare causas deceptionis secundũ quas contingit sæpe numero errare circa vniuersale. ¶ Verũ Themistius & Auerroes velle videntur Aristo.exponere primo cãm cur cũ nos aliqñ demõstremus vniuersale:nõ credamus ipsum esse vlẽ.Et asserit causam huius esse,ꝙ sub vna spẽ sit vnũ tãtũ singulare. Verbi cã: Vt si de terra ꝙ in meditullio orbis sit locata , demonstremus,tũc id quod vniuersale est vniuersaliter demonstrasse non videmur:& tamen re reuera vlẽ demonstramus. Qm non de terra quo terra vna est:sed quo terra:id demonstramus.Et sic cã erroris est:ꝙ vnum sit indiuiduum numero sub specie. ¶ Melius aũt & magis verbis Aris.consentanee Philoponus hunc errorẽ exponit. Vult enim ꝙ Aris.assignet causam:cur aliquãdo nos non demonstrantes vlẽ:putemus vlr id demonstrare.Et hoc ꝓponit Aris.& inquit. ¶ Oportet aũt non latere:qm multoties circa acceptionem vlis:contingit peccare:& non esse quod demonstraf.Primũ vlẽ:Secũdũ quod videtur vniuersale primum demonstrari.Ecce ꝙ errorẽ,vt nõ sit vniuersale:quod putauimus vlr id demonstrare. Assignat autẽ vnam cãm:vtputa quando singulare aliquid fuerit indiuiduũ sub specie de quo facimus demonstrationẽ . Vt ꝙ terra in medio vniuersi sita sit. aut ꝙ mundus sphæricus.In his putamus vlẽs demrõnes facere: quoniã per se insunt: quæ demonstrantur,& nulli alteri præter illa: nõ tamen nõ sunt hæ vlĩa.Qm si plures essent mũdi aut terræ plures,talia vtiq; in illis quadrarent. Veluti si in mundo esset vnus solus hõ:vt tempore Deucalionis& demonstraretur de illo ꝙ esset disciplinæ capax,vtiq; putaremus vniuersale esse quod demonstratur de Deucalione : cum illi:& nulli alteri præter illud competeret:& tamẽ non esset vlẽ:qm non secundũ quod Deucalion demonstraref illud:sed secundũ quod homo.Nã si plures essent:adhuc illis cõpeteret:vnde inquit.Oberramus aũt hac deceptione.s.qua putamus vniuersale demonstrasse cũ nõ sit vniuersale,Cũ aũt aliud nihil a superiori accipere sit præter singulare:aut singularia.Nã tunc putaremus vlẽ esse , cũ non sit vniuersale id,quod demonstratur de Deucalione putaremus dico esse vniuersale:qm ei competeret: qđ demonstratur:& nulli alteri.Est autem error: qm non de illo singulari demõstratur inquantũ illud: sed per rõnẽ superioris.Addit autẽ aut singularia,si demonstrationes fierent plures diuersarũ rerũ vt de sole,de mundo: de terra: quorum singularia plura sunt in diuersis speciebus. Sed vt cũq; sit causa qua decipimur prima est)quia in specie vnum numero est indiuiduum.Ideo creditur omne de illo indiuiduo demonstratum esse vniuersaliter demonstratum:creditur autem,quia illi:& nulli alteri cõpetit. ¶ Quidam Iuniorum quærunt cur potius allucinationes quæ contingunt circa conclusionem pertractat non autẽ quæ contingũt

Cõ.57. Continuatio. — *Expõ Themi.& Auerr.* — O — *Expõ Philop.* — P — Q — *Dubĩones Iuniorũ.*

A cōtingūt circa ꝓpōnes. ℣ Præterea, cū rectū iudex sit sui, & obliq: cur ṗdeclarauit qd cōclō sit, & postea errores: q contingūt in illa. ℣ Insup cū cōclusio sit, tū p se: tū de omni: cur potius errores circa illā exposuit inquantū est vl'is: & non q̄tenus p se: & de omni. ℣ Hæc Iuniores: q̄ nō ab re admiror: cū supponant falsum: Nō.n Aristoteles errores aut qui circa ꝓpōnes, aut q circa cōclusiones accidūt exponit, sed errores qui emergūt circa vl'e: quod est ṗdicatū p se: de omni: & primo de eo, de quo vl'iter assignaꝛ. Et sic falsum est Aris. errores exponere, q circa cōclōnes emergūt. Præterea, dato ꝙ errores exponat: q circa cōclōnem accidūt: tacuit errores qui circa ꝓpōnes emergūt: qm̄ posterius declarabit errores, qui accidūt circa mediū: qui ad ꝓpōnes attinēt. ℣ Præterea Rectitudo ipsius cōclōnis præostensa est: qm̄ declaratū est: ꝙ vl'e debeat esse de omni, p se, & primo. ℣ Cur vero tacuit errores, qui accidunt circa de omni & per se: vna cā est, quia ꝑtinēt ad librū topicorū, alia & quidē verior est: quia tales allucinationes: quales circa vniuersale accidūt: nō contingūt circa de omni: & p se. ℣ Sed circa ea: quæ hic dicit Aris. est quæstio nō parua. Nā singularitas, vt singularitas: scientiā nō impedit: vt Auicen. asserit, Sed materia: quæ p se ignota est. Ergo ꝓpter ipsam singularitatē, qua iste sol est vnus numero in sua spē: non videꝛ error oriri circa sciētiā. ℣ Et dicendū ꝙ licet singularitas non impediat scientiā: qa pōt sciētia haberi de æternis singularibus: singularitas tn̄ impedit aliquid sciri primo: vt expositū est. ℣ Cur vero in aliqua specie nō sit nisi vnū numero singulare: in aliq̄ plura eiusdē spēi, qō metaphysica est. ℣ Animaduerte tn̄ Iuniorū nonnullos dixisse errorē hunc procedere circa conclusionē, quo ad illius subm. ℣ Et (vt mihi videtur) errant: siqdem hic error cōtingit circa vl'e, At vniuersale ṗdicatū est. Propterea dico hunc errorem oriri circa prædicatum: accidere tamen ratione subiecti, vt patet.

Prima. Secunda. Tertia. Solutiōes Ad. 1. Ad. 2. Ad. 3. B Dubium. Solutio. Quæ Iuniores. Refutatio C

℣ *Aut est quidem: sed nomine caret in diuersis specie rebus.*

℣ *Aut sit quidem: sed innominatū sit in differentibus spē rebus.*

Com. 58. Expō Themi.

℣ Secūdū Themistij paraphrasem: cū Aristoteles assignasset cām cur vl'e demōstremus, & nō credamus vl'e demōstrasse, nūc assignat cām: cur credamus vl'e demonstrasse, & tn̄ non est vl'e, qd credebamus vniuersale demōstrasse. Et causam affert ex eo: qa communis natura: cui primo & vniuersaliter affectio competit nomine caret. Ideo creditur ꝙ sit vniuersalis & primo competens omnibus illis, quæ continentur sub illa natura: quæ nomine caret. ℣ Vbi animaduersione dignum esse quasdā rerū species: quæ inter se differunt, ratione tamen vna conueniunt, verum id in quo conueniunt nomine caret. Veluti numerus, magnitudo, & tempus: quę specie differunt: sed cōueniunt in quadā cōmuni natura, quæ est innominata. Si ergo de numero demonstretur commutata ꝓportio: aut de tēpore: aut de magnitudine: cū illa de quibus demonstratur: non habeant commune nominatum: credimus illud demonstratum de tēpore esse vniuersale, vel si de numero, idem credimus: erramus autē quoniam nulli illorum prædicatum illud primo competit, Sed communi innominato. ℣ Philoponus vero vult, ꝙ hic assignetur causa deceptionis propositæ: qua credimus vniuersale demōstrasse: & non vniuersaliter demōstramus. Credimus .n. de numeris primo & vniuersaliter demonstrasse ꝓportionem commutatam vt. 7. libro Euclidis patet: non tamē demonstramus: causa vero cur illud credatur, est: quia cōmune temporibus, numeris: & magnitudinibus, cui vniuersaliter: & primo competit: est innominatum & propterea cum demonstramus proportionem computatam de numeris: credimus illud esse primo & vniuersaliter demonstratum: quia carentia nominis eius: cui vniuersaliter competit: credimus vniuersale esse. Verbi causa in. 7. lib. elementorum Euclidis: fit hæc demonstratio, vt se habet 32. ad. 16. ita vni ad quatuor, quare permutatim se habēbunt. 32. ad vni & 16. ad quatuor. Idem demonstraꝛ. 5. libro elementorum eiusdem de magnitudinibus. Potest ēt & de temporibus idem demonstrari. Creditur ergo qd̓ demonstratur vniuersale esse de quolibet illorum: nō existente nominata aliqua ratione communi: de qua primo & vniuersaliter demonstretur: & hoc inquit. ℣ Aut sit qui dē subaudi aliquod cōe: cui vniuersaliter cōpetit, sed innominatū sit in diuersis spē rebus: nā tūc crederemus qd̓ de vnoquoq; sub illo contento demōstraꝛ: esse vl'e, cū reuera non sit. Hæc est Philoponi expositio.

D E F

Expō Philopo.

℣ *Aut est ut pars totum id de quo demōstratur. Parti nāq; accommodabitur quidem demonstratio. & de qualibet erit. Aut tamen non erit. huius primi uniuersaliter demonstratio. Atq; huiusce primi, ut hoc est demonstrationē dico, cū est primi uniuersaliter.*

℣ *Aut contingat esse, sicut in parte, totum. In quo demonstratur. His enim quæ sunt in parte, inest quidem demonstratio. Et erit de omni. Sed tamen non huius erit primi uniuersalis demonstratio. Dico autem huius primi secundum q. huius, demonstrationem, cū sit primi uniuersalis.*

Com. 59. Expō The. Phi.

℣ Hic secundum Themistium tertia erroris causa assignatur. Et est cum quis aliquid in esse omni demonstrat: credit id vniuersaliter demonstrasse. ℣ Philoponus vero in idem concidit, dicit enim hunc esse tertium erroris modū. Innominatū quidē est cōmune, non fit autē in illo demōstratio: sed in vnaquaq; specierū seorsum. Proficiscitur autē error: ꝓpterea, & quia omni tali inest. Cū enim omni tali insit: vt omni Isocheli habere tres angulos ęquales duobus rectis creditur vniuersaliter ei inesse, & nō est ita: qm̄ oportet vt insit omni, per se: & primo. Legit autem Philoponus verba Aris. dupliciter: primo sic. ℣ Aut contingat esse, hoc est: aut si totum: in quo demonstratur. s. triāgulus, Sicut in parte, hoc est contractum ad eius speciem: vtputa ad Isochelem: hoc est aut sit: id de quo demonstratio sit: non ipsum cōmune. s. trianguli: sed eius species. Dicitur enim species pars: & genus totū. s. vniuersale. Legit aliter: & inquit. ℣ Aut contingat esse: hoc est aut sit totum in quo demonstratur existens sub aliquo: vt in eius parte. Veluti Isocheles in triangulo. Species enim totum est definitiuum: triangulus vero quis definitiua, & sic species est in genere vt in parte totum. q. d. aut sit illud de quo demonstratio fit: species quæ est quoddam totum existens in genere, vt parte eius, nam tunc est tertia erroris causa, q̄ credimus aliquid vniuersaliter de eo demonstrare, cū nō sit vniuersale. Placet autem Philopono magis prima expositio ꝓpter verba quæ subscribuntur. Dicit enim, eis enim quæ in ꝑte, inerit quidē demōstratio: & erit de omni, ecce quo modo in parte speciē vocat non genus: est. n. Isocheles pars trianguli. Et sic prima expositio consona est magis. ℣ Facilius tamē legi pōt: aut cōtingat esse totū in quo demonstratur sicut in parte, hoc est sicut particulare, & per totum intelligit subiectum distributum de quo demonstratio fit: Cum enim tale subiectum vniuersaliter distributum contingat esse veluti quoddam particulare

G H

I sub aliquo vniuersali:vt Isocheles sub triangulo. Tunc est tertia erroris causa:qua decipimur credentes esse vniuersale quod de illo demonstratur, cum non sit vniuersale. Sed ne quis credat de particularibus speciebus nullo pacto demonstrationem esse,subscribit. His enim quæ sunt in parte hoc est his quæ sunt particulares species sub genere : inest quidem demonstratio : & erit subaudi quod demonstratur , de omni. Sed tamen demonstratio non erit huius vniuersalis primi.s.Isochelis. Exponit vero quid intelligit per illud verbum huius primi, & inquit.Dico autem demonstrationem esse huius primi, tenus huius:hoc est vniuersaliter. Sumpsit enim (vt Philoponus inquit).Quatenus huius pro vniuersali. Vsus est n.hoc verbo quatenus pro eo quod est esse vniuersalē demonstrationē:nam de omni Isochele demonstratur ꝙ habeat tres angulos, æquales duobus rectis:sed non primo, K
sed de triangulo prius. Et huius primi demonstratio est. Idem enim est dicere homo inquātū homo est risibilis,& dicere homo primo & vniuersaliter est risibilis.Silr̄ hominis est demonstratū risibile vt hominis:& primo ac vlr̄ hominis. Quare licet de omni Isochele sit demonstratū habere tres:non tamen de Isocheli,vt Isocheles,& sic non primo. Patet igitur tertia decipiendi causa:cū de omni demōstratum credimus primo & vniuersaliter esse demonstratum. Quod falsum est:vt expositum est satis.

¶ *Si igitur quispiam ostenderit rectas duas lineas non concurrere inter quas eadem in parte sunt anguli recti, recta ex linea secante,illas oborti huius ex eo demonstratio proprie uidebitur esse,quia sic est in omnibus angulis rectis. Verum non est quippe cum id fiat non ex eo quia sic sint illi anguli duobus rectis,æquales,sed ex eo quia quouis modo duobus æquales sint rectis.Et si* L *nullus alius esset triangulus quā hisce qui duorum est æqualiū laterum huic ut duorum est æqualium laterum angulos æquales duobus rectis habere competere uidetur.Et similitudo rationum mutato ordine, numeris, ut numeri sunt.lineis,ut lineæ.solidis ut solida temporibus deniq;,ut tempora uidetur competere,quemadmodum seorsum olim ostēdebatur.Quod tamen una demonstratione de omnibus demōstrari potest.Sed quia non sunt quidpiam unum hæc omnia nomine uocitum , numeri inquā longitudines, tpa,solidaq;,atq; differunt inter se spē,ideo sumebātur seorsum.*

Exēplum 2. causæ. ¶ *Si igitur aliquis demonstrabit ꝙ rectæ non concurrant, Videbitur utiq; huius esse demonstratio, Propterea quia in omnibus rectis est,sed non est:nisi quidem ꝙ sic æquales sint, fiat hoc. Sed uel quomodolibet æquales.*

Exēplum primæ cāæ Text. 13. Exempiū 3æ cāæ. ¶ *Et si triangulus non sit alius quā Isocheles. Isocheles utiq; uidebitur esse. Et proportionale ꝙ commutabiliter sit, quo numeri sunt,& quo lineæ,& quo solida, & quo tempora,quemadmodum* M *demonstratum est aliquando seorsum,contingens est de omnibus una demonstratione demonstrari. Sed propterea quia non est nominatum id,in quo hæc omnia unum sunt numeri,longitudines,tempora,Solida,& specie differunt adinuicem,seorsum accipiantur. Nunc uero uniuersaliter demonstratur, non enim inquantum lineæ,aut numeri sunt,inerat,Sed in eo ꝙ hoc est,quod uniuersale supponunt esse.*

Com. 60. ¶ Cum dixisset errorē trifariā fieri:subsequenter triū errorū exēpla exponit:sed non vtitur ordine exēplorū eo modo:quo ordine modorū. Nā primo accipit exemplū erroris tertij modi,& inquit. ¶ Si igitur aliquis demonstrabit,ꝙ rectæ non concurrant. Videbit̄ vtiq; huius.s.cōclōnis esse demonstratio:subaudi prædicati vlr̄. Propterea ꝙ in omnibus rectis sit. Sed non est hæc demonstratio prædicati vniuersaliter non enim valet:competit omnibus rectis,ergo est vniuersale prædicatū,nisi fiat hoc:hoc ē hæc demonstratio ꝙ sic æquales sint.s.secūdū rectū: vel si nō secundū rectum:saltem quōlibet equales. ¶ Animaduerte (vt exponit Philoponus)ꝙ lineæ rectæ bifariā sunt: aut simpliciter rectæ:& hæ sunt,supra quas cadens linea recta rectū vtrinq; angulū facit,simpliciter vero dicuntur rectę ꝙ secundū nullā partē sint tortuosæ , Aut sunt secundū quid rectę,vtputa quæ secundū aliquid sui sunt rectæ:Secundū vero aliquid tortuosæ,semper tamen æquidistantes: Vult ergo Aristo.dicere: ꝙ demonstratio qua demōstratur ꝙ rectæ lineæ non concurrant: licet prædicatū sit de omni subiecto,non tamen demonstratio est prædicati vniuersaliter:nisi sic:hoc est inquantum æquales,& æqdistantes fiat demonstratio,vel quomodolibet rectæ:hoc est aut simpliciter,aut secundum partē. Prædicatum ergo est vniuersaliter dictum de omnibus non quo rectæ sunt: sed quo æquidistantes,siue rectæ siue giratiuæ sint. Dein de ponit exemplū primi modi,& inquit. Et si triangulus non sit alius q̄ Isocheles:Isocheles vtiq; videbitur esse hoc s.habere tres angulos æquales duobus rectis secūdum ꝙ Isocheles:& illud videretur esse vniuersale:nunc vero nō est:non enim secundum ꝙ Isocheles id inest,sed secundū ꝙ triangulus:quare non est vniuersalis demonstratio , q̄ est in Isochele:sed quæ in triangulo. Deinde ponit exemplū secundi modi:& inquit. Et proportionale ꝙ commutabiliter fit:hoc est posse commutatim proportionari demonstratur de numeris,quo numeri sunt:& de lineis:quo lineæ sunt,& de corporibus,quo corpora siue solida sūt: & de temporibus:quo tempora sunt, ita vt quemadmodum est demonstratum aliquando seorsum. Illud prædicatū de singulis,ita contingēs est de omnibus vna demōstratione demōstrari cōmuni videlicet omnibus illis. Verbū aliquando(vt Philoponus notat)nō tēporaliter accipit̄:quia tunc esset sensus ꝙ aliquando fuisset illa demonstrationū disseminatio,& nō semper:deinde exponit erroris cām,& inquit. Sed ꝑpterea quia nō est nominatū id:in quo hæc omnia vnum sunt vnum,videlicet longitudines tempora solida:& specie differunt adinuicem propterea aliquando seorsum accipiantur:& hæc est causa errandi. Addit non propterea esse ita:& inquit. Nunc autem vniuersaliter demonstratur demonstratione communi omnibus: & verbum nūc non temporaliter accipitur: quoniam esset sensus nunc:& non prius: & assignat causam,& inquit. Non enim inquantum lineæ : aut numeri sunt. Illud prædicatum inerat:sed in eo ꝙ hoc est.s. quoddam commune,quod vniuersale supponunt esse. Hæc sunt exempla dictorum modorum.

N Philopo. Lineæ rectæ bifariā sunt.

O

P

Q ¶ *Nunc autem uniuersaliter demonstratur. Non.n.hisce competit,ut lineæ sunt,uel uti numeri.sed ut hoc,quod quidem uniuersaliter his inesse cunctis supponitur. Quocirca siquis unumqueq; triangulum, eum inquā qui ex æqualibus lateribus omnibus, & eum qui ex uniuersis inæqualibus constat,& item eum qui duorum est æqualium laterum,aut una,aut alia seorsum demonstratione tres æquales duobus rectis ostenderit,nondum his profecto triangulum scit duobus rectis æquales habere, nisi eo sciendi modo quem ipsi suo more profitentur sophistæ. Neq; de triangulo uniuersaliter id percipit,& si nullus alius præter istos triangulus est. Non.n.id istis ut trianguli sunt,nec omni triangulo ratione formæ,sed numeri inesse cognouit,tam & si nullus triangulus est,quem ipse & non scit æquales duobus rectis habere.*

¶ Propter

A *¶ Propter hoc nec si aliquis demonstret. vnumquemq; triangulū demonstratione, aut una, aut altera, ꝙ duos rectos habeat unusquisq; Isopleuron seorsum, & Scalenon, & Isocheles nondum cognouit triangulum ꝙ duobus rectis sit æqualis, nisi sophistico modo, neq; uniuersaliter triangulum, ne quidem si nullus est præter hæc triangulus aliter. Non enim secundum quod est, cognouit, neq; omnem triangulum, sed uel secundum numerum. Secundum speciem autem non omnem, & si nullus est. quem non nouit.*

Com.61. ¶ Non sunt hæc verba valde obscura: tamen verborum contextus non est facilis, ideo in alijs nostris commentarijs, quæ in iuuenta confecimus, dicebamus: ꝙ Arist. hic quasi ex dictis soluit Sophisticum quendam syllogismū quo veteres circa acceptionem vniuersalis capiebantur. Arbitrabāť enim esse optimum syllogismum. Scio scalarium, & æquipedum: & æquilaterum habere tres æquales duobus rectis. Omnis triangulus est scalarius: æquipe-

B dus: & æquilaterus. Igitur scio omnem triangulum habere tres æquales duobus rectis. Modo hic syllogismus nō valet, non enim ex maiore de scito: & minore de inesse conclusio sequitur necessario & per se, nisi sophistico modo, hoc est per accidens. Nam licet ex maiore de necessario & minore de inesse, conclusio de necessario sequatur: non propter hoc sequitur ex maiore de scito, & minore

Expō Philopo. de inesse, nisi sophistico modo: & accidentaliter. ¶ Philoponus autem facilius vult ꝙ Arist. ex dictis velit ostendere: ꝙ dato ꝙ quis ostendat vnamquamq; specierum earum, quæ sub vniuersali seorsum, & nullam derelinquat speciem: non propter hoc hęc ostensio erit demonstratio: quoniam non vniuersaliter demonstrauit: nō enim in aliquo communi: cui primo prædicatum inest: demonstra-

C uit. Sed hæc ostensio videur sophistica, cum sit ex particularibus de vniuersalibus syllogismus: & quasi ex accidentibus faciens comprobationem. Nam si omnes species distinxerit (vt dixi) quæ sunt sub triangulo: non secundum ꝙ triangulus nouit: ꝙ habeat tres angulos æqles duobus rectis, sed vnumquodq; ipsorum particulatim: quoniam licet nullum particularium ignoret. Secundum tamen cōmunem ipsorum speciē non nouit. Sic igiť vult Philoponus ꝙ Arist. declarauerit ostensionem vniuersalem de singulis speciebus: quæ sub vno genere continentur: non sit demonstratio, quoniam non demonstratur ꝑ illam accidens de subiecto. Cui primo & vniuersaliter inest, hoc est de communi eius subiecto. Sed hæc ostensio est de illo communi modo sophistico, quatenus non est prima ostensio: sed a posteriori ex particularibus. Bene Arist. inquit. ¶ Propter hoc subaudi quod in dictis exemplis exposuimus. Nec si aliquis demonstret vnumquodq;

D triangulum demonstratione: aut vna, aut altera: hoc est diuersa cuiq; accommodata: ꝙ duos rectos habeat vnusquisq;: Isopleurō seorsum, & Scalelon seorsum, & Isocheles seorsum, nondum cognouit. s. demonstratiue triangulum ꝙ duos rectos habeat, nisi sophistico modo: quoniā subaudi, neq; vniuersaliter triangulum cognouit, etiam si nullus sit præter hęc triāgulus alter, assignat causam quare sophistico modo: & inquit. Non enim secundū ꝙ triangulus est: cognouit: neq; cognouit omnem triangulū secundum ꝙ triangulus: sed secundum numerum. Secundū speciē autem nō omnē, & si nullus est quem non nouit: qua hæc ostensio cū sit per particularia de vniuersalibus: & a posteriori: non erit demōstratio: sed erit syllogismus ex accidentibus modo sophistico: non ꝙ sit sophisticus, sed modo sophistico, quatenus a posterioribus & particularibus fit: non autem demonstratur accidens de proprio subiecto per eius veram causam: vt superius diximus. per quæ dat intelligere eum syllogismum esse demonstrationem, per quem aliquod accidens ostenditur de aliquo subiecto: cui primo inest, & per veram illius causam. E

¶ Quando igitur non scit uniuersaliter, & quando simpliciter scit, manifestum est. Enimuero si eadem esset trianguli ratio, & duorum æqualium laterum trianguli cæterorumq; triangulorū demonstratio, aut cuiq;, aut omnibus, æque sine ullo discrimine accommodantur. ut patet. Cum uero non sit eadem, sed diuersa, tresq; anguli duobus rectis æquales hoc cuiq; competunt, quo quisq; triāgulus est, non scit hisce simpliciter, qui dicto modo demonstrat.

¶ Quando ergo non nouit uniuersaliter, & quando nouit simpliciter, Manifestum est utiq;, quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut unicuiq;, aut omnibus. Si uero non idem, sed alterum, est autem secundum quod est triangulus, non nouit. Tex.14. F

¶ Secundum Themistium: cum Arist. dixisset ad scire speciem non sequi scire genus: etiam si nihil aliud si pręter generis species, quas qui sciuit, qua non est idem scire de omni: & scire vniuersaliter: nam possum scire vnumquemq; habere tres: & non scire vniuersaliter triangulum habere tres: & hoc quia scire de omni est aliud a scire vniuersaliter: quærit nunc quando non differt scire vniuersaliter: & scire de omni. Com.62. Cōtinuatio scdm Themi. ¶ Philoponus vero quasi idem concedens, dicit ꝙ quærat duo: alterum, quando non nouit vniuersaliter subaudi si nouit de omni, Alterum vero: & quando nouit vniuersaliter: si subaudi nouit de omni. Vnde dato ꝙ quis nouerit de omni scalario ꝙ habeant tres: quęritur: quando de omni scalario scire ꝙ habeat tres: sit scire vniuersaliter: & quando non vniuersaliter. Hæc ergo duo secundum Philoponum soluit Arist. continuetur ergo textus hoc pacto, cum dixisset Aristo. ꝙ non semper scire de omni sit scire vniuersaliter: ideo quærit quando scire de omni sit vniuersaliter scire, & quando non vniuersaliter: & hoc inquit. ¶ Quando ergo subaudi qui nouit de omni: non nouit vniuersaliter: hoc est primum quęrit secundum: & inquit. Et quando nouit simpliciter hoc est: quando qui nouit de omni: nouit vniuersaliter? Respōdet & primo ad secundum membrum, & inquit. Manifestum est vtiq;: quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut vnicuiq;, aut omnibus: dico vnicuiq;. Si vna tantum species sit sub genere: dixit aut omnibus si plures species sunt sub genere: nam si vna species sit sub triangulo: vt scalarius: siue plures: quando eadem ratio est trianguli & scalarij: ita vt solo nomine differant, vt tunica & vestis: tunc subaudi idem est scire de omni scalario ꝙ habeat tres: & vniuersaliter de triangulo, quoniam non ratione, sed nomine differunt. Deinde respōdet ad primum ad primum membrum, & inquit. Sin autem esse hoc est ratio non sit idem triangulo & scalario: Sed alterum vt homini & animali esse alterum est, veluti Philopo. exponit: & hoc (vt inquit) si esse trianguli secundum quod triangulus: non sit idem cum esse scalarij secundum ꝙ scalarius: tunc non nouit subaudi de scalario vniuersaliter ꝙ habeat tres: licet cognouisset de omni. Et sic patet ad primum membrum. Hæc est expositio Themi. & Philoponi, licet in verbis sit aliqua differentia. Philopo. G H

¶ Patet autem utrum id illi competat ut triangulus est, an ut duorum æqualium laterum, & quando per hunc competit primum,

I *& cuius est uniuersaliter demonstratio. Nam ei competit ut tale est, cui cæteris sublatis competit primo, ueluti laterum, duorũ æqualium æneo triangulo, cõpetent anguli duobus rectis æquales. At ære sublato ut non sit æneus etiam cõpetent. Et idem laterum æqualitate duorum sublata, ut non sit duorum æqualiũ laterum. At non competent sublata figura uel termino, sed non primis ipsis sublatis. Quo igitur primo sublato non competẽt, Quia si triangulo per hunc, & cæteris competunt, & huius est uniuersaliter demonstratio.*

¶ Vtrum autem secundum quod est triangulus, aut secundũ quod est Isocheles insit. Et quando secundum ipsum inest primum, & cuius uniuersaliter est demonstratio. Manifestum est ꝙ quando rebus remotis, insit primum, ut Isocheli æneo triangulo, insunt duo recti. Sed, & æneum esse remoto, & Isochele, sed non figura, aut termino, Sed non primis. Quo igitur primo, Si itaq; triangulo, & secũdũ hoc inest alijs, & huius uniuersalis est demr̃o.

Sed uidelicet. Non An.

K Com. 63.

¶ Cũ dixisset ꝙ non semꝑ qui nouit aliquod ꝑdicatũ inesse omni, nouit illud vniuersaliter inesse: nunc (vt Philoponus innuit) affert regulam ꝑ quã poterimus discernere: quando illud quod inest omni, vniuersaliter inest: & quando non vl̃r inest. ¶ Et ponit hanc regulã. Quo primo destructo, simul destruitur & accñs, huius demonstratio vniuersalis fit. Verbi cã habere tres angulos æq̃les duobus rectis inest triangulo: & æneo: & Isocheli: & figuræ: & ei: quod est finibus claudi. Sed quoniam nec æneo ablato: nec Isochele ablato aufertur hoc accidens, quod est habere tres triangulo vero ablato: aufertur triangulo inest primo & vniuersaliter. Nam licet ablata figura: vel ablato eo quod est finibus claudi: auferatur hoc quod est habere tres: tñ non primis his ablatis, sed triangulo primo: possibile enim est & aliquam figurã esse, & hoc, quod est finibus claudi esse, vtputa si qua fuerit quadrilatera: tres aũt angulos nõ haberet duobus rectis æq̃les, sed quatuor: ob id aũt ꝙ & triangulus in figura contineaẽ, accidit: ablata figura simul auferri & illud. ¶ Animaduerte tñ circa hęc ꝙ Iuniorũ Alij sunt: qui arbitranẽ Aristo. velle assignare regulã: per quã vl̃e ꝑdicatũ cognoscaẽ. Alij vero: ꝑ quã vl̃e subm̃. ¶ Sed qm̃ nõ potest sciri vl̃e subiectũ: quin vl̃e ꝑdicatũ cognoscaẽ: nec contra sciri potest vl̃e ꝑdicatũ: qn vl̃e subiectũ intelligaẽ: vr̃ mihi ex Aristotelis regula vtrũque haberi. Pro intellectu ergo regulæ ꝓponit qõnẽ trimẽbrem: & inquit. ¶ Vtrũ autẽ secundũ quod est triangulus, aut secundũ quod est Isocheles: hoc subaudi quod est hr̃e tres insit: Hæc est prima qõnis pars: deinde subscribit secundã, & inquit. Et quando primũ subaudi hoc quod est habere tres inest: vtrum semꝑ, an seruatis quibusdam. Deinde subscribit tertium: & inquit, & cuius vl̃r est demõstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte ꝙ tria requirũtur ad hoc (vt aliquod prædicatũ alicui subiecto vl̃r insit). Primũ quidẽ, vt ipso remoto: remoueaẽ: & propterea quærit Primo vtrũ autẽ secundũ quod est triangulus, aut secundũ quod est Isocheles insit: nã si secundũ qđ tale inest: ipso remoto non inerit. Secundo requiritur: vt ipso posito ponatur, & propterea secundo loco: quærit, & quando primum sim quod ipsum inest. Nã si primo secũdũ quod ipsum inest: ipso posito tale prædicatũ inest: Tertio requiritur, vt ipso posito & remoto immediate illud ponatur: & remoueatur. Et propterea tertio loco quærit, & cuius vniuersaliter est demr̃o. Si. n. alicuius vl̃r est demr̃o: illud erit quo posito & remoto immediate ꝑdicatum ponitur: & remoueaẽ. Per quas conditiones, hoc

Regula.

L Quę Iuniores.

M Verborũ expositio Ad hoc ꝙ aliqđ ꝑdicatũ alicui subiecto uniuersaliter insit tria requiruntur.

quod est habere tres vniuersaliter inest triangulo: Primo quia triangulo remoto nulli eius speciei competit. Secundo, quia eo posito: ponetur: & ꝑ hoc differt a figura. Tertio: quia licet remota figura, remoueatur: & positis omnibus speciebus ponatur: hoc non est immediate: qa positis spẽbus: poniẽ illud, sed non primo: sed pro quanto ad illas sequiẽ triangulũ esse. Similr̃ negata figura: nõ erit illud: sed nõ primo, qa oportet vt negeẽ triangulus. ergo vl̃e ꝑdicatũ est qñ illo remoto: remoueẽ: & eo posito, ponitur: & ipso siue ꝓposito siue remoto immediate poniẽ vel remouetur, hac ratione trimembrem qõnem proposuit. Deinde soluit qõnem: & primo respondet ad secundũ membrũ, & inquit. Dico subaudi ꝙ inest alicui secundũ ꝙ ipm primũ, quando remotis inest primo: hoc est quando remotis speciebus, quod inest omni. Primo inest. Vt ablatis Isocheles & æneo: triangulo insunt duo recti. Quare triãgulo primo inest, inest dico primo ipsi triangulo. Sed ipso æneum esse remoto: & ipso Isochele remoto. Deinde quærit tertiũ membrũ. An videlicet ipso posito & remoto immediate, remoueatur vel ponatur: & lege non interrogatiue pro ne, vel an: hoc modo. Sed an figura, aut ipso termino vel terminis claudi remoto, remoueatur ipm habere tres, innuit solutionẽ quasi dicẽs, dico ꝙ remota figura: illud remouetur, non tñ illis primis: & immediate remotis: Nam (vt Themistius suppleuit) si possibile esset illis ablatis: remanere triangulum: adhuc remaneret ipso hr̃e tres: Nã ablatis illis, ꝑ tanto aufertur hr̃e tres pro quãto auferẽ triangulus: deinde iterũ quærit primũ membrũ, & dicit. Quo igitur primo. s. affectio illa aufertur: nõ r̃ndet: sed vult solutionẽ esse subaudiendã, videlicet ꝙ triangulo ablato primo, affectio illa auferaẽ. Concludit tñ ex solutione subaudita solutionẽ totius qõnis: & inquit. Si itaque triangulo ablato affectio illa auferatur, Tũc sequiẽ ꝙ illa affectio & secundũ hoc. s. hunc triangulũ inest alijs, & huius trianguli vl̃is erit demr̃o. ¶ Ex his patet qđ sit subiectũ vl̃e: & qđ ꝑdicatũ vl̃e, est. n. subm̃ vl̃e, quo posito poniẽ: & quo remoto remoueẽ primo & immediate. Dico quo posito ponitur, ꝓpter genus: nõ. n. figura ẽ primũ subiectũ: qm̃ nõ ea posita ponitur affectio illa. Dico & quo remoto remouetur, qm̃ spẽs triãguli nõ est subm̃ primũ, non. n. specie remota: passio illa remouetur. Dico primo & immediate: qm̃ nec oẽs species simul iũctę sunt subiectũ primũ non. n. ipsis positis affectio illa immediate poniẽ, sed pro quanto ad eas positas sequitur triangulũ esse: & eis remotis remoueẽ triangulus. ¶ Sed dices fortasse: si ita esset (vt Arist. inquit.) Tunc vl̃e nõ esset nisi ꝑdicatũ secundi modi. Affectio. n. vl̃is non ꝑdicaẽ nisi de suo subiecto secũdo modo ꝑ se. Et sic hæc nõ essent vl̃ia, videlicet animal, animal rõnale: & omnino neq; genus de spẽ, neq; dr̃ia de spẽ: nec definitio de definito. ¶ Themistius (vt superius diximus) cõcedit totũ, asserit. n. vl̃e ꝑdic[atũ] esse solũ illud: quod secundo modo prædicatur: & sic nec genus: nec dr̃ia, nec definitio de specie prædicaẽ vl̃r. ¶ Auerroes vero distinguit duplex ꝑdicatũ vl̃e. Alterũ quod ꝑdicatur tm̃: & nõ inhęret subiecto. Et sic ꝑdicata primi modi pñt dici vl̃ia, modo immediate prædicentur, vt animal de homine: qa ꝑ se prædicatur: & non ꝑ mediũ. Alterum quod prædicatur & inheret: hoc est prædicatũ secũdi modi: & de hoc posuit Arist. regulã. Et hoc appellat Philoponus Simptoma. Quare dicere possumus Arist. descripsisse affectionem: quæ vniuersaliter inhęret. Superius autem:

N

O

P

Q

Dubiũ

Respõsio Themis.

Auerro.

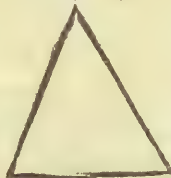
Duplex ꝑdicatum.

A tem: prædicatum: quod vniuersaliter prædicatur: & sic cõcedo nullum prædicatum primi modi esse vniuersalem affectionem: vt Arist. hic loquitur: licet possit dici vniuersale prædicatum. Hæc de vniuersali.

¶ Si igitur demonstratiua scientia, ex principijs est necessarijs. Quod enim quispiam scit id fieri nequit, ut aliter sese habeat. Ea uero quæ per se rebus insunt, necessario cõpetunt. Nam quædã insunt in eorũ, quibus competit rõne, quædam in sua res eas habent, de quibus dicuntur. quorum alterum oppositorum insit necesse est, patet ex talibus quibusdam ratiocinationem constare, Omne namq; quod inest, aut hoc pacto aut per accidens competit, accidentia uero non sunt necessaria.

Tex. 15. *¶ Si igitur est demonstratiua scientia ex necessarijs principiis, quod enim scitur impossibile est aliter se habere. quæ autem per*
B *se sunt, necessario insunt rebus. Hæc enim insunt in eo q̃d quid est, quibusdam hæc insunt in eo quod quid est prædicantibus de ipsis, quorum alterum oppositorum necesse est inesse. Manifestũ igitur q. ex talibus quibusdam utique fit demonstratiuus syllogismus. Omne enim aut sit inest, aut secundum accidens. Accidentia autem necessaria non sunt.*

Com. 64. Cõtinuatio. ¶ Cum declarasset quid vniuersale sit: & quid per se: & quid de omni. Nunc (vt Philoponus inquit) descẽdit ad docendũ, quæ nã sint necessariæ ꝓpositiones: ex quibus demõstratiua ꝓblemata syllogizabamus. Et ponit secundũ Philoponũ hanc cõcl'õnẽ demõstrationes sunt ex his: quæ sunt per se. Verũ circa modũ procedendi Arist. ali- (Themi. Syll's tex.) ter Philoponus, Aliter Themistius exponit. ¶ Themistius n. syllm textus Categorice cõponit hoc pacto. Demõstratiua sciẽtia ex principia necessarijs: & quæ non põt aliter
C esse: est. Quæ sunt per se: necessaria sunt. Igitur ex his quæ sunt per se demõstratiua sciẽtia est inquit. ¶ Si igit̃ est demõstratiua sciẽtia ex necessarijs principijs: quæ impo̾le est aliter se hr̃e, hæc est minor. Quæ vero per se sunt necessario insunt rebus. Aliqua quidem n. in ipso quod q̃d est insunt: vt p̃dicata primi alia in ipso quod quidẽ insunt p̃dicantibus de ip̃s: vt prædicata secundi modi: quorũ alterũ aut oppositũ necesse est inesse: vt diximus supra. Hæc est (Cauillus contra Aristo.) maior. dat cõcl'õne dicẽs. Manifestũ q ex his q̃busdã vtiq; erit demr̃atiuus syll's. ¶ Hãc rõnẽ aliq cauillant̃: & comparant huic: si animalium corpora ex siccis & humidis constant, Cibus & potus siccũ & humidum est. Ergo ex cibo & potu cor-
D pora animalium constant. Hãc q̃õnẽ cõtra Aristo. Themistius facit hic. ¶ Respondet ipse dicens. Sed vir sapientissime non probasti so- (Cap. 14.) la cibum & potum esse humida siccaue. Aristo. vero so- (Solutio Themi.) la ea esse necessaria primum ostendit: & sic vult Themistius syllogizari posse in secunda figura ex duabus affirmatiuis: quando maior est exclusiua. Verbi causa. Tantũ animal est risibile. Omnis homo est risibilis. Igitur omnis homo est animal. Et sic arguit Aristo. sola per se sunt necessaria. Omnis demonstratio est ex necessarijs. Igitur omnis demonstratio est ex per se. Instantia non est ad propositum: vbi enim esset ad propositum, deberet esse hęc tantum cibus & potus sunt humidi & sicci: quæ falsa est. Huius Themistij præcepti causa est, quia exclusiua conuerti

tur ad vniuersalem de terminis transpositis. Hæc enim tã- E tum animal est risibile conuertitur in hanc, omne risibile est animal: cui addo omnis homo est risibilis. Igitur omnis homo est animal. Nam facta hac conuersione fit prima figura, & sic in syllogismo Aristo. fieri potest. ¶ Sed (Obiectio.) dices hæc exclusiua est falsa: videlicet sola per se sunt necessaria: cum multa per accidẽs sint necessaria. ¶ Ideo pro- (Solutio) bat illam exclusiuam sic. omne necessarium aut per se: aut per accidens, sed accidentia non sunt necessaria. Igitur sola per se sunt necessaria. inquit. Omne enim subaudi necessarium vel sic inest hoc est per se: aut secundum accidens: sed accidentia non necessaria sunt. Igitur subaudi sola per se erunt necessaria. ¶ Sed contra ambiges vt contra for- (Dubiũ. 1.) mam: & contra materiam, formam quidem: nam omne animal aut rationale: aut irrationale. Sed animal non est ir- F rationale. Igitur solum rationale est animal. ¶ Secundo al- (Secunda.) bedo niui & Cygno, nigredo Ethidpi necessario insunt. (Solutio. Ad. 1.) Et tamen accidentia sunt. ¶ Ad hæc dici potest ad primũ syllogismum illum Arist. esse hypotheticum diuisiuũ vbi arguitur a destructione totali alterius partis ad exclusiuã alterius, vnde sic valeret: omne animal est rationale, vel irrationale. Sed nullum animal est irrationale. Igitur solum rationale est animal. Et hæc regula nullam patitur instantiam, & hoc modo Arist. arguit: omne necessarium aut ꝑ se, aut per accidens: sed nulla accidentia necessaria sunt. Igitur sola per se sunt necessaria: & hæc erat maior syllogismi Arist. ¶ Ad secundam Themistius (vt mihi videtur) ta- (Ad. 2.) lem innuit distinctionem ꝙ videlicet, necessarium duplex est: vt simpliciter: & est quoties respectu omnium: quibus competit necessario competit per illius naturam vt risibi- (Necessariũ duplex) le: quibuscunq; n. cõpetit: semper necessario competit, & G de hoc Arist. loquitur: vt ꝙ sola per se sunt necessaria videlicet: simpliciter. Alterũ est necessarium secundũ q̃d: vt albedo niui necessario inest: non tamẽ respectu omniũ: q̃bus inest: q̃a nõ respectu parietis, & sic põt necessariũ esse accidẽs, & sic Arist. vult nullũ accñs esse necessariũ simpl'r videlicet respectu omniũ eorũ, quibus cõpetit: vt patet. ¶ Nõ esset alienũ dicere, ꝙ nec albedo niui, nec nigredo coruo necessario insunt. Sed bene coruus nigredini necessario subest: & nix albedini: q̃ñ quidẽ hæc necessitas non ex parte accñtis est: sed subiecti: q̃d necessario illi subest. Bene igit̃ Aristo. accepit nullũ accñs esse necessarium, q̃ñ quidẽ necessarium est ex parte subiecti, non sui: at quę ꝑ se insunt: necessario insunt ex parte eorũ, vt patuit in capitulo eorum quæ per se. Hæc ex Themistij paraphrase. ¶ Philoponus vero vult ꝙ Aris. conclusionẽ propositam probet hypothetico syllogismo hoc pacto. Si demõstra- (Quę Phi.) H tiones ex necessarijs: necessaria vero sola quæ per se. Ergo demonstratio est ex his quæ sunt per se. Quod demõstrationes sint ex necessarijs: ꝓbauit q̃m quod scitur, impossibile est aliter se hr̃e, & ita oportet vt demonstretur ex his: quæ non possunt aliter se habere, qualia sunt necessaria. Quod vero sola per se sint necessaria, iterũ ꝓbat: quoniã eorũ: quæ per se insunt: hæc insunt in eo quod quid est: vt prædicata primi modi: quibusdam vero insunt in eo quod quid est prædicantibus de ipsis: vt prædicata secundi modi, quorum subaudi aut ipsum aut alterum oppositorum necesse est in esse: vt superius diximus. Diximus n. prædicatum secundi modi esse necessarium, vel quia ipsum, necessario inest, vel quia disiunctio oppositorum necessario inest: vt par vel impar: ex his dat conclusionẽ, &

I dicit ꝙ manifestum sit ex talibus quibusdam fieri demonstratiuum syllogismum. Et quia quis posset dicere non sola ea: quæ per se sunt, esse necessaria, q̄m multa accidentiū per se sunt, ostendit: ꝙ sola quæ per se sunt necessaria sint, & dicit: ꝙ omne prædicatum aut sic. s. per se inest: aut secundū accidens inest. Accñtia aūt subaudi nulla necessario insunt: nisi secūdū quid rōne subiecti: quod alicui eorū necessario subijcitur. Quo ad syllogismi formam: Philoponus dicit ꝙ in tali hypothetico Syllogismo duo quędā antecedentia assumpsit Aris. quorū alterum ēst ꝙ demōstratio sit ex necessarijs. Alterum vero ꝙ sola ea quę per se sunt: necessaria sint: ex quibus simul copulatis, conclusio ea sequitur, quæ ēst, ꝙ ex his: quæ per se sunt, sint demonstrationes. Nec alienum est (vt Philoponus inquit). In aliquibus syllogismis duo assumere antecedentia copu-
K lata, & hoc quando ex vno solo conclusio non sufficienter sequitur. Fit autē syllogismus ex duplici antecedente potissimum quando est hypotheticus, vt alibi dictum est. Et (vt Philoponus inquit) Aris. probauit vtrunq; antecedens. Primum quidem ꝙ ex necessarijs demonstratio sit. Et hoc statim positum probat: & inquit: quod. n. scitur: impossibile est aliter se habere. Nam (vt Philoponus inquit) scimus non solum conclusiones, sed etiam ꝓpōnes: per quas conclusionē cognoscimus. Si. n. non haberemus sciētiam propositionū: neq; conclusionis scientiā habere poterimus. Quare si conclusio est necessaria: ꝓpōnes sunt necessariæ, aliter necessarium ex non necessarijs demonstraretur. Secundum vero antecedens erat, quæ vero per se insunt, necessario insunt rebus, & iterum hoc statim positum probat: & inquit. Hæc. n. in ipso quid est, insunt. Scilicet vt prædicata primi modi: quibusdam hæc insunt in
L eo quod quid est prædicantibus: vt p̄dicata secūdi modi, modo ita est, quod tam p̄dicata primi modi, q̄ prædicata secundi modi necessario insunt rebus quarum sunt prædicata, Quod quidem prædicata primi modi necessario insint rebus: patet: quoniā tā definitio q̄ definitionis pars necessario inest rei, cuius est. Quod vero prædicata secundi modi necessario insint rebus: probat ex eo: quoniā vel ipsa: vel eorum opposita necessario insunt: vel (vt Philoponus inquit) probat hoc modo, omne. n. inquit aut ita inest. s. per se secundū priores modos per se: aut ꝑ accidēs, quod autē non ꝑ accidēs inest: ex necessitate inest: quod vero ꝑ se inest non per accidens inest. Igitur quæ ex necessitate insunt: ꝑ se insunt. Et dicit Philoponus ꝙ syllogismus pōt fieri Categoricus hoc modo. Omnis demonstratio ex necessarijs: necessaria sunt per se. Igitur omnis demōstratio est ex his: quæ sunt per se. Verū Arist. Categori-
M cum non fecit: q̄m tūc esset ex duabus affirmatiuis in secunda figura: & sic faceret figurā insyllogizabilē. Et propterea Philoponus voluit ꝙ syllogismus sit hypoteticus ex duobus antecedētibus, & vno consequente. Et sic hoc pacto cōponetur. Si demonstratiua scientia est ex necessarijs principijs: necessaria vero sola quæ per se rebus insunt. Demonstratio ergo ex his: quæ sunt per se. Modo syllogismus hypotheticus potest esse necessarius, & in nulla figura: vt opinatur Philoponus. Sunt. n. multæ consequentiæ necessariæ ex vno: & pluribus antecedentibus: quæ nō sunt in aliqua syllogistica figura. Vnde vis totius syllogismi hæc est. Si datū sit ꝙ ex necessarijs principijs sit demonstratio, & datū sit ꝙ sola ea quæ sunt ꝑ se, sint necessaria: datū erit demonstrationes esse ex his, quę sunt

per se. Nam idē erit dicere demōstrationes esse ex necessarijs, & ex his quæ per se. Siquidē sola necessaria ꝑ se sunt: & quæ per se sunt necessaria sunt. Hæc Philop. ¶ Per quę patet dr̄ia inter expōnem. Themi. & suā. Nā Themistius velle videt̄ syllogismū posse esse Categoricū: sed eo modo, vt dixit: ex maiore exclusiua, Philoponus vero (vt mihi videtur) melius asserit syllogismum esse hypoteticū & non ad Categoricum reducibilē, q̄m est consequētia necessaria ex duplici antecedēte. Et tu nota de mente Philoponi non omnem hypotheticum syllogismū esse reducibilē ad aliquam trium figurarum: licet Boetius dixerit totū oppositum, de quo in libro priorum. N

Dr̄ia expōnis the. Philop.

Non ois hypotheticus syll's pōt reduci in figuram.

¶ Aut igitur ita dicatur, aut hoc principium supponatur demonstrationem necessariam esse. Et si demonstratum sit quidpiam fieri non posse, ut illud sese habeat secus. Ex necessarijs ergo constare demonstratiuam ratiocinationem oportet. O

¶ Aut igitur sic dicendum est, aut principium ponentibus ꝙ demōstratio necessaria sit, & si demonstretur, non aliter se habere potest, ex necessarijs igitur oportet esse syllogismum. Tex. 16.

¶ Videt̄ quibusdā ꝙ Aristo. velit ꝓbare secūda rōne: ꝙ demonstratio cōstet ex his: quæ ꝑ se sunt. ¶ Quę expōne que verbis cōuenit: neq; cōclōni: quā infert: quæ est: ꝙ demōstratio sit ex necessarijs. ¶ Melius ergo cū Philopono dicamus ꝙ cū ꝓbasset demonstrationē esse ex his, q̄ sunt per se: nūc ꝓbat demr̄ationē esse ex necessarijs. Et tunc lege verba sic. ¶ Aut igit̄ sic dicendū est, videlicet ꝙ demr̄o necessaria sit nulla rōne assignata, sed solū qa ita ab omnibus concedat̄. Aut sic dicendū est ꝙ videlicet demōstratio sit ex necessarijs: nobis principiū ponētibus: qđ principiū est, hoc videlicet qđ demr̄at̄: nō pōt aliter se hr̄e. Hoc P n. principio nobis posito: sequit̄ ꝙ demr̄o sit ex necessarijs principijs. Non. n. pōt necessariū ꝓblema: vel necessaria cōclo ex nō necessarijs demr̄ari. Qđ Auer. ꝓbat ꝑ illud Axioma ꝑꝑ qđ vnū quodq; tale, & illud magis, q̄re cū conclo necessaria sit, ꝓpter ꝓpōnes, propōnes sunt magis necessariæ. ¶ Præterea demr̄onē constare ex ꝓpōnibus necessarijs dupl̄r ꝓbari pōt aut definitione ipsius scire: aut necessitate cōclōnis: q̄ demonstrat̄. Et vtraq; ꝓbatio est a fine. Est. n. finis duplex intrinsecus eueniēs: & extrinsecus accedens: ipsum scire quidem demonstrationis finis est extrinsecus accedēs: cōclo vero intrinsecus eueniēs. Et ideo Arist. probauit prius demonstrationē esse ex necessarijs fine eo, quod est ipsum scire, nunc autem probauit a fine: qui est conclusio. ¶ Quod aūt demōstratio sit ex necessarijs, Philoponus exponit, ex differētia, quæ est inter syllogismum & demonstrationem. Nam ex veris q̄dē: & non necessarijs ꝓpositionibus syllogismum verū fieri cōtingit. Demōstratiuum vero impossibile est. Vtputa Socrates ambulat. quod ambulat ꝑ crura mouetur. So- Q crates igitur per crura mouetur. Hic syllogismus est, & quidē ex veris: non tamen demonstratio est: quoniam cōclusio neq; necessaria est: neque ex necessarijs ꝓpositionibus. Præterea etiam si necessaria sit cōclusio, & propositiones non necessariæ: demonstratio est. Vtputa Socrates per crura mouetur. quod per crura mouetur animal est. Socrates igitur animal est. Non. n. hoc pacto est scire: sed opinari ex contingentibus propositionibus necessariam aliquam conclusionem concludere. Insuper neque ex accidentibus inseparabilibus: quæ non vni: & soli contingunt demonstratiuus syllogismum fit. Vtputa Cygnus candidus quod candidū est, Visus est disgregatiuū: Cy-
gnum

Com. 65. Expō aliquorū. Refutatio expō Phi.

Auerro.

Quod demōstratio ex necessarijs sit dupliciter ꝓbari pōt.

Finis duplex.

Quę Phi.

A gnus igitur visus est disgregatiuus. quoniam licet propositiones: & conclusio sint necessariae: non tamen accidentia vni & soli cōpetunt. ¶ Quo vero ad verba attinet, Arist. cū dicit. Aut igitur sic dicendū: non accipit verbū igitur illatiue, sed veluti aduersatiue: vt sit sensus. Sed aut sic dicendū ꝙ demonstratio sit necessaria, nulla subaudi ratione cogente. Aut sic dicendum nouo principio assumpto: videlicet quia cōclusio: quae demonstratur, necessaria sit: & cū dicit: ꝙ demonstratio necessaria sit, per demonstrationē esse necessariam: intelligit eam esse ex necessarijs propositionibus necessariam conclusionem demonstrantibus.

Verborū expositio

¶ Et enim fit ut & demonstrans ratiocinetur ex ueris, at non fit. ut ex necessariis quisquā nisi demonstrans ratiocinationem conficiat. Id enim ipsum iam demonstrationis proprium est.

B *¶ Nam ex ueris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem, non est. Sed aut demonstrantem.*

sed aut nisi Com.66.

¶ Cum cōclusisset ꝙ ex necessarijs fit demōstratio, & quoniam aliqua vera sunt necessaria, ergo posset credere ex veris esse demonstrationem. ¶ Respondet quasi concedens ꝙ ex veris sit demonstratio: non tamen ex solis veris, nisi sint necessaria: & huius tacite solutionis causam assignans: inquit. ¶ Nam ex veris quidem est: demonstrantem & nō demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem: non nisi demonstrantem est syllogizare: ergo solutio est, concedendo ꝙ ex veris sit demonstratio: non tamen absolute: quoniam non ex veris contingentibus. Sed ex his veris: quae sunt necessaria. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte ꝙ Arist. supponit tacitam quaestionem: quę est an ex solis veris sit demonstratio, & supponit tacitam solutionem: videlicet ex veris sit demonstratio: non tamen absolutae: haec supponens assignat causam tacitae solutionis: & inquit. ¶ Nam ex veris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, & supple etiam demonstrantē. Ex necessarijs autem: quae vera sunt: non est syllogizare: nisi demonstrantem, haec est ratio tacitae solutionis.

Verborū expositio

C

¶ Signo etiam illo patet demonstrationem e necessariis esse, nam inficiationes aduersus eos qui demonstrare putant, negatione necessitatis inferre nos consueuimus, aut putantes omnino fieri posse quo res aliter sese habeat, aut disputationis causa contendētes.

¶ Signum autem ꝙ demonstratio ex necessariis sit est, quoniam et instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, ꝙ non necesse utiq; sit opinamur, aut oīno cōtingere aliter, aut gratia sermonis.

Com. 67. Expō. Philop. D

¶ Secundum Philoponum hoc est tertium argumentum ꝙ demonstratio sit ex necessarijs: quoniam siquis proposuerit nobis ꝙ haec: vel illa sit demonstratiua propositio: redarguere ipsam putamus per hoc quia praedicatum nō ex necessitate subiecto inest. Et hoc inquit. ¶ Signum autem ꝙ demonstratio ex necessarijs fit. est quoniam & instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, ferimus dico instantiam: quia opinantur eam ꝙ non necesse vtiq; sit. Aut omnino opinemur eam contingere aliter se habere, quod idem est. Addit, aut gratia sermonis & (vt Philoponus exponit) vult dicere ꝙ non solum qui ad veritatem respiciunt: contradicunt propositionibus, in quibus non est ex necessitate inesse praedicatum subiecto. Verū etiam qui litigiosus contentionis gratia contradicunt. saepe enim & necessaria existente propositione impedimentum praebere volentes: asserunt non ex necessitate inesse. Et sic per sermonem contentionem intelligit: quasi dicat ꝙ non solum gratia scientiae sic instamus: sed gratia sermonis hoc est contentionis.

E

¶ Ex quibus etiam patet stultos eos esse profecto, principia bene sumere putant, si propositio probabilis sit atq; uera uti sophistae, scire esse dicentes scientiam habere. Non.n. ideo propositio principium est, quia probabilis, aut non probabilis est. sed quia primum est ipsius generis, circa ꝙ fit demonstratio, & uerum non omne proprium est.

¶ Manifestum autem ex his est, & quoniam stulti sunt, qui opinantur accipere bene principia, si probabilis sit propositio & uera, ut sophistae. quoniam scire est scientiam habere, Non.n. quod probabile est aut non, principium est. Sed primum in genere, circa quod demonstratur. Et uerum non omne proprium est.

F

¶ Ex dictis refellit errorem Protagorae: qui putabat principia esse demonstratiua: modo sint propositiones probabiles & verae. Protagoras enim refellens scientiam. Syllogizando supponit principium demonstratiuum esse, si sit propositio probabilis & vera. Et tunc probauit ꝙ geometra non scit hoc pacto (vt Philoponus exponit). Scire est scientiam habere, habere scientiam est scientiam nosce. Qui vero noscit scientiam: noscit quid ipsa sit. Igitur qui scit noscit quid scit scientia, geometra non noscit quid sit scientia, geometra igitur non scit. Hoc pacto refellit sciētiam Protagora. Hunc errorem ergo refellit Aristo. & inquit. ¶ Manifestum autem ex his est: & quoniam stulti sunt: qui opinantur accipere bene principia. Si principiū sit probabilis propositio & vera, vt Sophisticae autumāt scilicet Protagoras, qui destruit scientiam per hoc ꝙ scire sit scientiam habere. ¶ Et tu Animaduerte ꝙ non totum cauillum expressit, Sed quae de illo omisit: quasi manifesta reliquit ¶ Quod vero errauit, probat, & inquit. Non enim quod probabile est, vel non est probabile principium est demonstratiuum. Sed adhuc requiritur ꝙ sit verum in genere eo scientiae: circa quod demonstratur. Modo non omne verum est proprium, & contractum ad illud genus: in quo fit demonstratio. Aliquando enim verum est extraneum: & pluribus sciētijs commune. ¶ Et sic dupliciter errauit Protagoras. Primo quia principium debet esse necessarium, & non sufficit, vt sit probabile & verum: quoniam probabile & verum potest esse contingens. Secundo quia oportet esse proprium ei scientiae: in qua fit demonstratio, & non commune vel extraneum. ¶ Tunc ad rem veniens Philoponus dixit ꝙ Protagoras in suo Cauillo accepit tres propositiones veras. Prima est ꝙ geometra scit. Secunda vero ꝙ qui scit: habet scientiā: & haec vtraq; est vera, & necessaria. Tertia est ꝙ qui habet aliquid vtputa scientiam, noscit quod habet. Et hęc non est necessaria: nec semper vera, est tamen probabilis. Amplius dato ꝙ hae omnes essent verae, & necessariae, & non sunt propriae generi geometriae. Et sic Cauillus est etiam per extranea. Philoponus approbat hāc Cauilli expositionem. Verum affert aliam, quae mihi etiam non placet.

Com. 68.

Cauillus Protagore

G

Error protagor.

Quae Phi. de cauillo

H

¶ Atq; demonstratiuam ratiocinationem ex necessariis esse oportere, ex hisce patet. Nam si non est iste sciens, qui non habet eius rationem propter quid est, cuius est demonstratio. atq; fieri pōt ut a. quidem ipsi. c. necessario competat. Medium autem. b. per quod illud est demonstratum non sit necessario, his plane qui

I *talem ratiocinationem extruit, non scit propter quid est, quippe cum non sit illud ob ipsum medium. Nam ipsum quidem fieri potest ut non sit, conclusio autem est necessaria,*

Tex.17.1 ¶ *Quod autem ex necessarijs oporteat esse syllogismum. Manifestum & ex his est. Si.n. non est habens rationem ipsius propter quid, existente demonstratione, non sciet. Scit autem utiq;.ut.A. in.C.ex necessitate insit.B.autem medium per quod demonstratũ est, non ex necessitate, non sciet propter quid. non enim est hoc ꝑ medium. Nam hoc quidem contingit non inesse, conclusio autem necessaria est.*

Com. 69. Expõ. Philop. ¶ Secundum Philoponũ hoc est tertiũ argumentũ, ꝙ demonstratio si ex necessarijs. Et hoc ꝓponit:& inquit. Q̃d aũt ex necessarijs oporteat esse syllogismũ. Manifestũ ex his est: quæ nũc subscribũtur, hoc est via & rõne sumpta ex parte necessitatis conclusionis. Probat aũt deductione ad oppositũ. Nam si cõclusio quidẽ necessaria est, K propositiones vero contingentes, cõtingẽs autẽ est, quod põt nõ inesse. Patet igitur ꝙ conclusionẽ quidẽ sciet ex necessitate esse: rationẽ vero eius:& cãm non sciet. Siquidẽ propositiones: per quas demonstrantur omnes: vel alterã contingat non esse. Modo hoc est impossibile, qm̃ qui ignorat rationẽ, non sciet. Non igitur contingit demonstrationẽ ex propositionibusc õtingentibus esse, quare ex necessarijs esse omnino necessitas est. Vnde inquit. Si.n. non est, subaudi demonstratio est ex necessarijs propõnibus: habens rationẽ ipsius ꝓpter quid: existente demonstratione: non sciet: subaudi qď quidẽ est impoſſe. Addit aũt exñte demonstratione, quoniã (vt Philoponus inquit) aliquorum scientia esse potest, non existente demonstratione: vt dignitatum: quarũ scientia esse potest: non existente demõ L stratione. Sed ꝙ demonstratio sit:& non sit scientia: hoc est absurdum. Deducit autem quod dixit: exemplo, & inquit. Sit autem vtiq; vt.A.in.C.ex necessitate insit.B. vero mediũ, per quod demonstratũ est illud quod concluditur, & per quod propositiones generant̃: si nõ ex necessitate nõ sciet ꝓpter qd. Vt Verbi gratia, si qs putaret hominẽ ex necessitate esse aĩal pp hanc cãm q̃a putat hominem ambulare: aut philosophari:& syllogizet hoc pacto:

M

homo Philosophat̃: qđ Phatur. animal est. Hõ igitur animal. Qm̃ mediũ terminũ cõtingentẽ accipit, cõtingẽs, vero, põt.& nõ inesse. Si igit̃ hoc supponatur nõ inesse sciet quidẽ ꝙ hõ ex necessitate sit animal, rõnẽ tñ pp quã est animal: non sciet medio termino ablato, & sic illemet idẽ & sciet:& non sciet, sciet quidem per suppositionem, nõ sciet autem propterea ꝙ contingens acceperit propositiones:& hoc subscribit:& inquit. Non enim est hoc per medium, nam hoc quidem contingit non inesse. Est.n. contingens, quod potest non inesse. Conclusio autem necessaria est. ¶ Vnde Themistius. Siquis in homine propterea cõtineri animal credat, quia deambulat: rem quidem necessariam cognoscet, hoc est in homine contineri animal, sed rationem ꝙ animal in homine cõtineatur, ignorat. ¶ Sed dubitabis. Primo quia propositionibus positis in figura, necesse est aliud euenire ꝑ ea: quæ posita sunt, primo priorum. Igitur positis. A. de.B.&. B.de.C. necesse est poni. A.de.C. Igitur quouis modo sit medium, seruata figura semper conclusio erit necessario sequens. ¶ Dici potest: ꝙ ex contingentibus conclusio aliqua necessario sequit̃ qm̃: nõ autem ꝓpter quid necessitate simpliciter: Vt dato ꝙ omne volans sit animal:& ꝙ equus volet, sequitur necessario ex suppositione qm̃ omnis equus est animal. Tenet ꝓpter quid: quia siue mediũ sit: siue non, semper omnis equus est animal. ¶ Secũdo quærũt Vtrum aliquo pacto cõtingens esse possit cã necessarij, & quare non ꝓpter qd. ¶ Auer. sol. innuit, asserẽs semper ipsum propter quid eẽ, quo posito ponitur id cuius est. Et ꝙ non contingit aliter se habere, & qm̃ illius est cã. Modo hęc contingenti rei nõ competunt. Bene tamen contingens esse põt rei necessarię causa per accidens, vt albũ causa: qua homo risibilis est: valde per accidens. ¶ Tertio dubitabis: nam vulnus est cã mortis equi constat hanc esse rẽ perpetuã: cũ equus perpetuo remanebit mortuus. ¶ Quidã dixerũt vulnus eẽ causam per accidens transmutationis, quæ per se est causa ꝑpetuæ mortis. ¶ Sed hæc solutio stare nõ põt, qm̃ quæritur de transmutatione ipsa, qm̃ vel transmutatio ipsa erit contingẽs:& tunc vt prius: res contingẽs cã erit rei necessariæ. Sin aũt est necessaria: tunc vulnus res contingens cã erit transmutationis: quæ est res necessaria:& sic idẽ quod prius. ¶ Propter hęc alij fingunt ꝙ transmutatio sit cã necessaria, licet sit res contingẽs. Est.n. necessaria cã, quia ea posita ponitur mors. ¶ Et nec istud videtur bene dictũ: quoniam si ideo transmutatio dicitur necessaria cã hypothetice: quia ea posita: ponitur mors: etiã vulnus dicetur causa necessaria hypothetice, quoniã eo posito, ponetur & mors: quod ipsi negant. Præterea nec vr̃ transmutatio alia a morte. Quoniã vel mors est ipsa, priuatio: vel aliqs habitus. Si priuatio: nullã habet cãm. Sinautẽ habitus, tũc nõ differt a transmutatione. ¶ Dici potest vno modo ꝙ mors sit priuatio:& sic non habet causam nisi per absentiã: vt dicitur primo physicorum: & hoc pacto Egidius respondere videtur. ¶ Aut dici potest: vt Auerroes dixit: contingens esse causam rei necessariæ per accidens: non autem propter quid, & per se.

Margin notes: N; Themi.; Dubitatio primo. Cap.1.; Solutio.; O; 2.dubõ. Solutio Aueiro.; 3. dubõ. Solutio aliquorũ. Cõfutatio; P; Alia solo.; Cõfutatio; Solutio Egidij.; Auerr.; Q

¶ *Præterea si quis nunc nescit, rationem habens, & saluus est re salua, neq; oblitus his. neq; prius sciebat.*

¶ *Amplius si aliquis nescit, nunc habens rationem, & saluus, salua re, nec oblitus, neq; prius sciuit. Corrumpatur autem utiq; medium. si non sit necessarium, quare habebit quidem rationem, saluus salua re, nescit autem. Ergo nec prius sciuit.*

¶ Secundum Philoponum hoc est quartũ argumentũ ꝙ demr̃o sit ex necessarijs. Et Philop. magis ad sensum q̃ ad verba, cõponit rationẽ hoc mõ, si demr̃o sit ex cõtingẽtibus qm̃ demr̃o nõ põt alr̃ se hr̃e, cõtingẽs vero poſſe ẽ nõ esse: si supponamus qđ est contingẽs, nõ esse, accidit prius scientẽ neq; corruptum, neq; oblitũ, neq; re ablata: non esse scientem: quod est ridiculum. Vnde dicit. ¶ Amplius Com. 70. Expõ Philop.

A plius si aliquid nescit nūc.s. postq̄ facta est mediȷ̄ ablatio sequitur subaudi q̄ habens rationem hoc est conclusionē & saluus:salua re.s.conclusione: nec prius q̄ mediū deleretur:scierit. Vis ergo rōnis est.si medio deleto: aliqs nescit, sequit̄, eo:& re salua:& nō oblito, nec prius sciuisse, dicebat̄ prius scire, ergo idē met dicet̄ sciens, & nō sciens.

Verborū expositio ¶ Quo vero ad verba attinet. Tria sunt (vt Philop. inqt) cognoscens:cognitio:& qđ cognoscit̄. Modo cognitio deletur:aut ipso cognoscēte deleto:aut ipso cognito deleto:ꝓpterea absurdū est rōnē atq̄ cognitionē deleri:nec cognoscēte ipso:nec re cognita deleta:Quod vero id quod Aris.intulit:sequatur:Philoponus ostēdit exēplo, Vt puta. Siquis syllogizaret hoc modo, hō geometrizat:quod geometrizat animal est.hō igit̄ animal est. Si ita syllogizans putaret demonstrationē hr̄e: q̄ hō sit animal ꝑ hoc

B mediū, quod est geometrizare:qm̄ geometrizare ex contingentibus esse supposuimus, contingens aūt pōt:& non esse destruat̄ geometrizare: contingens.n.est quo non existente necessario:posito autem:nullum sequitur impossibile. Si igitur geometrizare destruat̄, accidet salua re, scilicet hominē esse animal, & cognoscente, & non oblito q̄ homo animal sit, non vlterius demonstratiue scire q̄ homo animal sit. Propterea concludit. Corrumpatur autē mediū. Si secundum te non sit necessarium: quare habebit quidē rationem hoc est conclusionē q̄ hō sit animal. Saluus:re quam scit:salua:nescit autē:quoniam cā & mediū ablatū est. Propterea sequit̄:q̄ nec prius sciuit. Hæc (vt mihi videtur) est Philoponi expō.

1. po. 18. &.7. physico.9.

alia expō ¶ Fortasse tamen Aris. refellit vnā tacitā solutionē. Dicebat enim quidā q̄ per mediū contingens conclusio necessaria sciri possit: vt per

C geometrizare: q̄ homo sit animal. Et ad rationē Arist.q̄ prius attulit, dicebant q̄ tā diu scimus, q̄ diu mediū illud sit positū inesse.cū vero deleretur:non scimus. Cōtra ergo hanc tacitā solutionē obȷ̄cit Aristoteles:hoc modo Si nescimus ipso deleto: nec prius ipso stante sciebamus. Vnde inquit. Siquis nunc habens rōnē:& ipso medio subaudi deleto:nescierit:sitq̄ saluus: salua re: nec oblitus, nec prius hoc est anteq̄ medium deleretur, sciebat. Et hoc particularius resumens, inquit. Corrumpatur autē vtiq̄ medium si non sit necessarium. Si.n.est necessarium: corrumpi non potest. Quare habebit quidem rationē.s.conclusionem, saluus, saluare: nesciet autem. Ergo nec prius sciuit. Hæc est secunda expositio. Tu vero melius considerabis. Nam verba hæc obscurissima sunt.

¶ Quod si medium non est corruptum, fieri uero potest ut corrumpatur, id quod accidit, erit poßibile atque contingens, sed ut his sciat, qui sic se habet, fieri minime potest.

D *¶ Si uero non corruptum est, contingit autem corrumpi, quod accidit utique erit poßibile, & contingens. Sed est impoßibile sic se habentem scire.*

Com.71. Expō Philop. ¶ Hic secundū Philoponū refellit tacitā responsionē ad argumentū ꝓximū. dicere.n.posset quis demonstrationē ex contingentibus esse. Supponendo tñ saluari cōtingens & nō destrui:modo nihil prohibet ex his: q̄ sunt, fieri demonstrationē. Ad hoc obuians dicit q̄ & si nunc nō dū destruat̄. Attñ cōtingit destrui eo q̄ talis sit cōtingentis natura. Et ita si non nūc primo id acciderit absurdū:quod q̄dē diximus:videlicet sciētē saluatū, & re saluata, & obliuione, nō supueniēte nō vlterius eē scientē: ꝓpea q̄ saluet̄ cōtingēs:attñ poſe est hoc accidere post hæc:& si supponamus nūc cōtingēs nō destrui. Si igit̄ destructo cōtingēti accidat absurdū, id inq̄:nō scire:saluata & re, & cognoscēte, & cognitiōe, neq̄ igit̄ anteq̄ corrūperet̄ cōtingēs, sciebat. Impoſe.n.ē ex scire trāsmutari nō vno triū corrupto dep̄dito q̄:aut cognoscēte:aut eo qđ cognoscit̄: aut cognitione. vñ inqt. ¶ Si vero mediū ꝑ qđ sciebamus cōtingēs exn̄s nō corruptū est cōtingit aūt corrūpi, vt est cōtingētis natura. Qđ accidit vtiq̄ videlicet absurdū in dictis suppōnibus, qđ q̄dē est scire aliqđ mox trāsmutari in nō scire neq̄ corrupto cognoscēte, neq̄ eo qđ cognoscit̄, neque cognitione:erit poſe & cōtingēs. Sed est impoſe sic se habentē scire. Ergo est impoſe id ꝑ qđ sciebamus esse cōtingēs. ¶ Animaduerte q̄ terminū mediū corrūpi pōt intelligi secundū formā tm̄:hoc est secundū significationē, & scđm formā & materiā, hoc est scđm sigñationē formalē & materialē (vt Sorticolæ dicūt.) Verbi cā demonstret̄ animal de hoīe ꝑ illū terminū mediū qđ est deambulans dico qđ ille terminus. B.s. deābulans corrūpit̄ secūdū formā & materiā:si penitus auferat̄, & eius loco ponat̄ ille terminus Pl̄s. Nā terminus oīno eēt corruptus: & quo ad materiā ipsam, hoc est terminū ip̄m, & quo ad formā:hoc est significationē. Sin aūt desinat̄ ipsum deambulās quo ad p̄sentaneā sigñationē:ita vt qđ ponebat̄ de ambulare, nō deābulet: tūc terminus erit destructus quo ad formā:& nō quo ad materiā. Propterea Aris. obȷ̄cit:si vero nō corrūpit̄:sed cōtingat corrūpi ita:vt desinat esse quo ad p̄ntaneā sigñationē, absurdū qđ accidit ex dictis suppōnibus:erit poſe & cōtingēs. Mō hoc ē impoſe, qm̄ ē impoſe sic se hn̄tē scire.

Medium corrūpi pōt intelligi dupl̄r.

E F G

Dubitatio ¶ Sed dubitāt. qm̄ fieri pōt: vt vna cōcl'o pluribus mediȷ̄s demr̄et̄: & ita vno illorū penitus corrupto:pōt sciri adhuc.

Solutio Egidij. ¶ Egidius fugiēs asserit demr̄onē patissimā:de qua loq̄t Aris. sumere ꝓ medio oīa gn̄a cārū.

Neoterici contra Egidiū Cap.25. ¶ Cōtra cuius solōnē Neoterici obȷ̄ciūt, q̄a vt dr̄ secūdo huius:ꝑ vnūq̄dq̄ genus cāe seorsum cōtingit demr̄ari, & q̄dē ꝑꝑ qđ:q̄ demr̄o scđm Them. est ꝑꝑ qd.

Propria solutio. ¶ Propterea fingūt tot demr̄atiuas scīas fieri:quot media eē p̄nt & q̄ quoties mediū delet̄ toties sciētia:q̄ ex illo medio emergebat deleret̄. ¶ Ego vero dicerē cōcl'onē posse demr̄ari medio de spē:in spēm euariato seruata tñ vnitate gn̄is: nō aūt de gn̄e in genus euariato, Veluti variaret̄ de eē p̄sentaneo ad eē in potētia: de cōtingēti ad necessariū:aut de necessario ad cōtingēs:& qm̄ plura illa media oīa sunt eiusdē gn̄is: qm̄ necessaria:& de inesse:& ꝑꝑ q̄d:iō pōt oībus illis cōcl'o demr̄ari. Quia vero mediū qđ erat de inesse, variat̄ gn̄e a seipso, cū accipit̄ de poſi: iō cōcl'o illa eadē ipso deleto scđm inesse nō pōt remanere. Tu vero si melius habes melius dicas. ¶ Philop. vero breuibus alr̄ ꝓbat demr̄onē eē ex necessarȷ̄s. Nā si scire solū mō ē, qn̄ rē cognoscimus:& cām ipsius:& q̄ nō cōtingat alr̄ se hr̄e. Cāæ vero cōcl'onis ꝓpōnes sunt. Impoſe igit̄ est ipsas alr̄ se hr̄e:qđ aūt impoſe est alr̄ se hr̄e:necesse ē ita se hr̄e: necessarias igitur oportet esse syllogismi propōnes. Verū hæc probatio non ad verba est, vt intelligenti patet.

H

¶ Cū igitur cōclusio necessaria est nihil prohibet mediū necessariū esse, per quod fuit probata. Fieri nāque potest ut necessarium ex

I *non necessariis etiam concludatur. Et per inde atque fit ut uerum concludatur ex falsis. At cum medium est necessarium conclusio quoque necessaria est, quemadmodum & ex ueris infertur semper conclusio uera.*

¶ Cum igitur conclusio quidem ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium per quod demonstrata. Est.n. necessarium & ex non necessariis syllogizare, sicut & uerum ex non ueris. Cum autem medium ex necessitate est, & conclusio est ex necessitate, sicut ex ueris uerum ex necessitate est semper.

Com. 72. ¶ Cum ostendisset nihil posse demonstrari nisi ex necessarijs: nunc vult ostendere ꝙ non ita sit asserendum de syllogismo: nam potest ex non necessarijs necessarium syllogizari: ex necessarijs autem non contingens: sed non nisi necessarium syllogizari potest. Ostendit autem hæc de syllogismo quoniam quis posset credere (vt Philopo. inquit) Aristotelem superflue ostendisse, quæ dixit de ipsa demonstratione. Non.n. alicui dubium videri potest si cõclusio demonstrationis sit necessaria, quin propositiones quæ hanc concludunt, necessariæ sint. Iccirco vult nunc ostendere ꝙ non superflue illa explanata sunt. Nam ꝙ demonstratiua conclusio necessaria sit, omnibus patet, ꝙ vero necessaria non nisi ex necessarijs demonstretur, non facile patet. Possibile enim est ex non necessarijs necessarium concludere: & quia ita est de syllogismo, ideo posset credi ꝙ de demonstratione ita sit, hac de causa declarat de syllogismo non esse ita sicut de demonstratione, & assignat duas conclusiones, quarum primam ponit dicens. ¶ Cum igitur conclusio ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium, per quod demonstrata ẽ, & accepit verbum demonstrata pro verbo syllogicata.

Expõ. Philop. K

L Quod patet per hęc quæ subscribit. Est.n. necessarium & ex non necessarijs syllogizare: Sicut & verum ex nõ veris est syllogizare ecce q̃õ demonstrare: pro syllogizare accepit: Hæc est prima conclusio. Quod autẽ ita sit: Philoponus etiam exemplo ostendit, nam si hodie pluuia est: pluuia existente, Cœlum mouetur, hodie igitur cœlum mouet̃, sic syllogizando, concluditur necessaria cõclusio: non tamẽ ex necessarijs ꝓpõnibus. ꝙ etiã ex non veris: verũ concludatur, patet hoc exẽplo, q̃a sequitur. Hõ lapis, lapis subã: hõ igitur substantia. Hæc de prima cõclusione. Deinde ponit secundã, & inquit. Cum autẽ mediũ ex necessitate est, ita vt ꝓpositiones sint necessariæ: & cõclusio est ex necessitate: quod probat argumento accepto ab ipso vero: & inq̃t: Sicut verũ ex veris ex necessitate ẽ semper. Quare sicut ex veris non nisi verũ: ita ex necessarijs: non nisi necessariũ. ¶ Ex his Philoponus infert: ꝙ q̃ñ verũ ex non veris & necessariũ ex non necessarijs concluditur: non ꝑpter ꝓpõnẽ naturã conclusionẽ concludi asserimus, sed ꝑpter talẽ extremorũ inter se habitudinem. Non.n. quia nũc pluit: cœlum mouetur. Nec quia homo est lapis est substantia: sed hæc accidunt ꝑpter figurã. At vbi ꝓpões necessariæ sunt, cõclusio erit necessaria, & ꝑpter ꝓpões: & ꝑpter figurã. Si.n. homo ex necessitate animal est, & animal ex necessitate substantia: necesse ꝑfecto est, & hominẽ substantiã esse. Hinc fit: vt ex necessarijs non nisi necessariũ sequatur. Q̃m & ꝑpter figuram: & ꝑpter ꝓpões necessariũ sequitur. Infert secũdo ꝙ cõtingẽs cõtrario mõ se habet cũ necessario. Nã ꝓpõnibus cõtingentibus exñtibus: põt cõcl'o contingẽs: & non cõtingẽs seq: at ꝓpõnibus exñtibus necessarijs: cõcl'o solũ necessaria erit. ¶ Mouet Philop. hic dubõnẽ, q̃m ex definitione syll̃i sequit̃ ꝙ omnis concl'o necessaria sit. Est.n. syll's orõ: in qua q̃busdã positis, alterum quidã positis necessario accidit: & sic velle videtur ꝙ omnis conclusio sit necessaria. Ex his vero, quæ hic dicit, velle videtur ꝙ cõclusiones aliquæ sint contingentes. ¶ Respõdet Philoponus esse differentiam inter ex necessitate aliquid accidere: & cõclusionẽ esse necessariã. Dicitur.n. cõcl'o necessaria, quæ secundũ sui naturã semp eodẽ mõ se habet. Conclusio vero necessario accidit: quo aliquo vel aliq̃bus suppositis, ex necessitate sequitur. Et sic ad formã dicendũ omnẽ cõclusionẽ esse necessariã necessitate suppositionis, hoc est q̃busdam positis: non autẽ simpliciter: hoc est secundũ sui naturã. ¶ Dubitant Iuniores, quoniã conclusio debet esse semper similis alicui propositionũ: vt in prioribus: modo vbi conclusio sit necessaria: & propositiones non necessariæ: nulli illarum erit similis. ¶ Quidam dixerunt verbũ Philosophi verũ esse in prima figura tantum: & in illa solum quo ad qualitatem: & quãtitatem. ¶ Sed ambigua videtur hæc solutio. Nam quantitas semper sequitur minorem extremitatem: qualitas vero maiorem. Præterea Aris. & Auerr. vtuntur illa primo priorum. In mistione necessarij & inesse. Volentes ꝙ ex maiore necessaria: minore vero de inesse. Conclusio sit necessaria: quoniã debet alteri propositionum assimilari. Igitur est vera in omnibus. ¶ Quare dicẽdum regulam esse veram in omnibus figuris, & in omnibus syllogismis: modo Syllogismi cõclusio non necessario sequatur propter figuram tantum. Sed etiam propter propositiones. Sicut non est in propositio. Nã ex non necessarijs sequitur necessarium propter figuram tantum: & non propter ꝓpões: & ex falsis verum iterum necessario sequitur, non propter propositiones, sed propter figuram tantum, ideo cõclusio nõ debet esse similis alicui propositionum in talibus.

Coroł. 1. Philopo. M

Secundũ.

Dubitatio Philop.

N

1. priorũ. Respon. Differẽtia inter ex necessitate aliquid accidere & conclusionẽ necessariam. Dubõ Iuniorũ 1. porũ. 17 & 19. Solutio aliquorum. Qualis solutio. Cap. 15.

O

Propria solutio.

P

¶ Nam tam. a. ipsi. b. quã. b. ipsi. c. necessario competat. Igitur & a. necesse est ipsi competere. c.

¶ Sit enim. a. de. b. ex necessitate. Et hoc de. c. necessarium igitur & a. ipsi. c. inesse.

Com. 73. ¶ Cũ accepisset scd̃am cõcl'onẽ: videlicet ꝙ ex necessarijs nõ nisi necessariũ. Syllogizet̃: nũc eã ꝓbat ꝑ dictũ de omni: cũ.n. dici de omni sit, quãdo nihil est sumere sub subiecto, de quo nõ p̃dicetur p̃dicatũ, sequitur ꝙ si. A. de. B. omni ex necessitate prædicetur: & iterũ. B. de. C. ex necessitate, necessarium erit &. A. ipsi. c. ex necessitate inesse. ¶ Alij probarunt per illam dignitatem, quando ad antecedens esse sequitur consequens esse, idem consequens sequitur ad idem antecedens eadem conditione addita vtrique nec diminuente, nec distrahen: e. Vt si ad. A. B. &. B. C. necessario sequitur. A. C. Ipso necessario addito vtriq; idẽ sequetur. Hæc de secunda conclusione.

Q

Alia probatio.

¶ Verum fieri nequit ut cum conclusio nõ est necessaria, medium necessarii subeat rationem. Insit enim. a. non necessario ipsi. c. Si igitur. a. ipsi. b. b. ipsi. c. competere necessario dixeris, & a. profecto ipsi. c. competere necessario concedas oportet. At ipsi competere non eo pacto supponebatur.

¶ Sed

A A neceſ. B neceſ. C

Sed cum non ex neceßitate ſit concluſio, neq; medium neceſſariū eſſe poßibile eſt, Sit enim. A. in. C. non ex neceßitate ineſſe. In. B. autē. A. & hoc in. C. ex neceſſitate, & A. ergo in. C. ex neceßitate erit, Sed non eſſe ſupponebatur.

Com.74. Cum demonſtraſſet ꝙ ſi propoſitiones ſint neceſſariæ: concluſio debeat eſſe neceſſaria: nunc quaſi conuertit ſermonem, & demonſtrat ꝙ ſi concluſio non ſit neceſſaria, B neq; medium neceſſarium eſſe poſſit. & hoc proponit. & inquit. Sed cum non ex neceſſitate ſit cōcluſio: neq; medium neceſſarium eſſe poſſibile eſt. Non enim eſſe poteſt contingens concluſio: & propoſitiones neceſſariæ, & hoc iterum probat per principium regulatiuum: quod eſt dici de omni, & inquit. Sit. A. in. C. non ex neceſſitate ineſſe, hoc eſt ſit hæc concluſio contingit oē. C. eſſe. A. in. B. autem inſit. A. & hæc ſcilicet. B. iterum in. C. inſit ex neceſſitate: ergo ſubaudi per dici de omni in. C. erit ex neceſſitate. A. ſi enim. A. neceſſario ipſi. B. ineſt, & ipſum. B. ne-
1.prio.1. ceſſario ipſi. C. etiam. A. inerit neceſſario ipſi. C. Eſt enim de omni dici quādo nihil eſt ſub ſubiecto ſumere: de quo non prædicetur prædicatū eadem conditione addita vtrique nec diminuente: nec diſtrahente. Sed non eſſe neceſſarium. A. in. C. ſupponebatur. Ergo deductione ad oppoſitum patet non eſſe concluſionem non neceſſariam: & C propoſitiones neceſſarias.

Cum igitur id quod demonſtratiue quiſpiam ſcit neceſſarium oporteat eſſe, conſtat per medium quoque neceſſarium demonſtrationem eius illum habere oportere, uel neſcit illud profecto, aut propter quid eſt neceſſario, aut eſſe, ſed aut arbitrabitur ſe ſcire neſciens, ſi putauerit ut neceſſarium. id quod non eſt neceſſarium, aut nec arbitrabitur equo diſcrimine ſane, ſiue eſſe per media, ſiue propter quid eſt, & per medijs uacātia ſciuerit.

Tex.13. *Quoniā igitur ſi ſcit demr̄atiue, oportet ex neceßitate ineſſe, patet, ꝙ & per medium neceſſarium oportet habere demonſtrationem. Aut non ſciet, neq; propter quid, neq; quia neceſſe ſit illud eſſe. Sed aut opinabitur non ſciens, ſi aſſumat, ut neceſſarium, nō neceſſarium. Aut neq; opinabitur eodem modo, ſiue ipſum quia ſciuerit p media. ſiue ipſum propter quid, & per immediata.*

Com.75. Philopo. Hic (vt Philoponus placet) Ariſto. epilogat: Sed in epilogando addit quaſdam diſiunctiones non inutiles. Epilo D gando autem inquit. Quoniam igitur ſi ſcit demonſtratiue ſubaudi aliquam concluſionem oportet ex neceſſitate ineſſe. ſ. prædicatum eius in illius ſubiecto: patet ꝙ & p medium neceſſarium: & propoſitiones neceſſarias oportet habere demonſtrationem. Quoniam (vt diximus) neceſſarium non demonſtratur, niſi ex neceſſarijs. Hæc de epilogo, poſtea ſubſcribit vnam diſiunctiuā & dicit: Aut ſubaudi: ſi propoſitiones contingentes fuerint, & ſyllogizator ſcierit eſſe contingentes, non ſciet. non ſciet dico: neque propter quid, neq; quia neceſſe ſit illud eſſe: neq; ſubaudi opinabitur ſe ſcire. Deinde addit & aliā diſiunctiuā: & inquit: Sed aut ſubaudi ſi aſſumat medium vt neceſſarium: quod reuera non eſt neceſſarium, & propoſitiones vt neceſſarias eſſe putat quæ reuera ſunt cōtingentes: opinabitur ſe ſcire ſyllogizator. quia vel propter quid: non ſciens reuera. Et dixit neq; ꝑpter quid neq; quia: vt Philoponus & Themiſtius adnotarunt: quia ſyllogiſmorū alij ipſum quia ſyllogizant, alij ipſum, propter quid. Et eorum: qui ipſum quia ſyllogizant, alij quidem ſunt ex immediatis propoſitionibus: alij vero: ex mediatis. Simili ratione, & eorum: qui ipſum propter quid ſyllogizant, alij ex immediatis propoſitionibus: alij vero ex mediatis probant. Exempla ponit Philoponus. Nam hic ſyllogiſmus per mediata quia probat, Luna vmbram non facit: vmbram non faciens deficit. Luna igitur deficit. Hic vero per immediata: Luna exiſtens in plenilunio vmbram nō facit. Vmbrā non faciens in plenilunio deficit: Luna igitur deficit. Sillogiſmus vero propter quid per mediata ē: luna per diametrum eſt ſoli. Per diametrum vero exiſtēs deficit: luna igitur deficit. Hic per immediata. Luna ꝑ diametrum ſoli exiſtens ſuperatur a terra. Quod ſuperatur a terra deficit, luna igitur deficit. Dixit ergo neq; propter quid neq; quia: qui duplex ſylls eſt: vt patet. Subſcribit tertiam diſiunctiuā: & intellige ſic, Aut ſi ꝓpoſitiones ſint contingentes: & ipſe ſyllogizator ſcierit eſſe cōtingentes, neq; opinabiť eodē mō neq; ſubaudi ſciet. Dico neq; ſcierit, ſiue ipm quia ſcierit per media: ſiue ipm ꝑpter qd ſyllogizet & per immediata. Et accepit (vt mihi vr̄) ſciuerit, pro ſyllogizauerit, vt ſit ſenſus: ſiue ipm qa ſciuerit: hoc eſt ſyllogizauerit per media hoc eſt ꝓpōnes mediatas, ſiue ſubaudi immediatas: ſiue ſubaudi ſyllogizauerit ipm ꝑpter quid & per immediata: ſiue ꝑ mediata: vtroq; modo: neq; ſcit: neq; opinatur ſe ſcire: & hoc qa ꝑ contingētes ꝓpoſitiones ſyllogizat, quas cōtingētes eſſe nouit. Cōcidit aūt hæc tertia diſiunctiua cū prima. Nā licet aliquo modo verbis differat: tn̄ in ſubſtantia concidit cū prima. Vnde diuiſio eſt: qui ſyllogizat neceſſariū ꝑ ꝓpoſitiones contingentes: aut nouit ꝙ propoſitiones ſint cōtingētes: & ſic neq; ſcit: neq; opinatur ſe ſcire. Aut non nouit eas eſſe contingentes, ſed putat eſſe neceſſarias: & ſic non ſcit, opinatur tamen ſe ſcire, hæc de epilogo, & de diſiunctiuis additis, quæ additæ ſunt ad vberiorem doctrinam: non autem ad neceſſitatem.

E Quare dixit neque ꝑpt qd neque quia Themi. & Philopo.

F

G

Accidentium autem non per ſe eo modo quo determinata ſunt ea quæ per ſe competunt, nō eſt demonſtratiua ſcientia. Non enim fit ut neceſſario concluſio demonſtretur, Fit enim ut accidens ipſum non inſit, de tali namq; accidente loquor.

Accidentium uero non per ſe quo modo determinata ſunt ea, quæ ſunt per ſe, non eſt ſcientia demonſtratiua. Non enim ex neceſſitate demonſtrare concluſionem. Accidens enim contingit non eſſe. De tali enim dico accidente.

H Com.76. Continuatio. Cum declaraſſet ꝙ demonſtratio & neceſſaria ſit: & ex neceſſarijs ꝓpoſitionibus: & ex his: quæ ſunt per ſe, quoniam ſecundus modus eorum, quæ ſunt per ſe (vt Philoponus inquit). Ad inſeparabilia accidētia reducebatur, ne quis ex hoc putaret vniuerſaliter inſeparabile accidens demonſtrationem habere, nunc determinat id ipm: & oſtendit ꝙ non eſt ſimpliciter omnium accidentium inſeparabilium demonſtratio, licet ſemper ſubiecto inſit, ſed ſolū quæ per ſe ſubiectis inſunt: & hoc proponit, & inquit. Accidentium autem non per ſe, quo modo determinata ſunt ea quæ ſunt per ſe: hoc eſt. accidentium autem non ꝑ ſe: quæ contra diſtinguuntur accidētibus per ſe dico quo modo determinata ſunt, ea: quæ ſunt per ſe: qm̄ pluribus modis ꝙ dictū ſit: per ſe accipitur. Sed in ꝓpoſito loquor

I de accidente, quod non est per se: modo quo accipimus ipsum per se. Horũ inq̃ accidentiũ non per se: nõ est sciẽtia demõstratiua, nec de his est demonstratio. Sed solũ illorũ, quæ subiectis insunt per se. Probat hoc: & inqt. Nõ enim ẽ ex necessitate demõstrare cõclusionẽ hoc est. Dico illorũ non esse demonstrationẽ: qm̃ conclusio: quæ ex illis conficeretur: non esset necessaria: nec ex ꝓpositionibus necessarijs demonstrabilis: & causam assignat: & dicit. Accidens enim ex quo subaudi conclusio constaret. Contingit non esse in subiecto subaudi, cui inseparabiliter inest. Nam (vt inquit) de tali subiecto dico quod est inseparabiliter subiecto existens: & contingit illi non inesse. Et ita cõclusio quæ ex illo cõstaret, nequaq̃ necessaria erit: nec ex necessarijs demonstrabilis. ¶ Sed dubitares, nã si accidens huiusmodi inseparabiliter subiecto inest: semp̱ inest. Qđ semp̱ inest: non põt non inesse: quod non põt non inesse: necessario inest. Quare si inseparabiliter inest: necessario inest. Et ita talis conclusio cũ sit necessaria: erit demonstrabilis. ¶ Philoponus dicit: ꝙ licet hæc accidentia re ab eorũ subiectis substantijs separari non possint: intentione ac intellectu separari possunt: qm̃ & coruus, & ęthiops põt albus intelligi: eorum substantia non læsa: sed permanente. Et hoc ideo, quia nõ determinatę & vni naturę inest. Nã nigredo põt & coruis: & equis idifferenter inesse. ¶ Et aliter respõdet Philopo. & inquit. Et si æthiopi & coruo inseparabiliter nigredo insit: attamen alijs inesse & abesse p naturã apta est: & qui horũ natura cõtingẽs est & nõ p se rebus existens, demonstratio taliũ non est: qm̃ nõ est possibile demonstrare ex necessitate, & p se p̃dicatũ accñs inesse subiecto substantiæ. ¶ Vnde Them. innuit duplicia esse accidentia. Alia quidẽ separabilia. Alia vero inseparabilia. Et inseparabiliũ alia asserit subiectis per se inesse: q̃cũque secũdũ eorũ naturã subiectũ determinatũ sibi limitant: vt risibile hominem, & nihil aliud, & rudibile asinũ: & nullũ aliũ. Aliã aũt p accñs: quæ licet aliquibus insint inseparabilr, nõ tñ secundũ ipsorũ accidẽtiũ naturã illis insunt: nec oĩbus q̃bus insunt necessario insunt. Sed potius scđm naturã eorũ: q̃bus insunt: inesse necessario videtur.

Dubiũ

K

Solutio Philopo.

Alia solo. Philopo.

L

Quę the. 1. huius cap. 15. Accñã sũt duplicia.

¶ Quãquam fortasse quispiam dubitabit cuius nam gratia de his hæc interrogare oportet, si non necesse est conclusionem esse. Nihil. n. refert si quispiã quæuis interrogãs, dicat deinde cõclusionẽ.

¶ Et tamen ambiget utiq; quis fortasse. Cuius causa hæc oportet interrogare de his, si non necesse est conclusionem esse. Nihil enim differt si quis interrogatus contingentia, postea dicat conclusionem.

Com. 77.

¶ Dictũ est ex contingentibus non posse fieri demonstrationem: quia ex non necessarijs non concluditur necessarium: Propterea quærit: qua de causa de contingentibus interrogatio dialectica fit. Frustra enim videtur fieri: non enim interrogatio fieri videtur, nisi vt ex illius altera parte præconcessa opponens syllogizet conclusionẽ necessaria. At cum ex contingentibus cõclusio necessaria non deducatur. Ergo frustra de contingentibus interrogatio fieri videtur. Vnde dicit. ¶ Licet ex contingentibus non demonstretur conclusio necessaria. Ambiget tñ & vtiq̃ q̃spiam fortasse: cuius causa hæc. s. cõtingẽtes propositiones oportet interrogare de his: hoc est de conclusionibus necessarijs, Si non necesse est ex illis conclusionem esse. Frustra enim videtur interrogare: cuius causam assignat, & inquit. Nihil enim differt si quis contingentia interrogatus, postea dicit conclusionẽ, qm̃ siue interrogatus: siue non: nunq̃ cõsensu dato: cõclusio erit necessaria. Ergo frustra interrogatio fit. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, ꝙ interrogatio dialectica: fit proprie de probabilibus. Probabile aũt est aliqñ necessariũ: aliqñ cõtingẽs, aliquãdo verũ, aliqñ falsum. Multa enim falsa veris: & multa contingẽtia necessarijs ꝓbabiliora sunt: vt dicitur in topicis. Ideo interrogatio fieri põt & de cõtingẽtibus: & de necessarijs: & de alijs, mõ sint ꝓbabilia. Propterea vis rõnis Aristotelis est, ꝙ si ex cõtingentibus non concluditur necessaria conclusio: frustra de cõtingẽtibus fierẽt interrogationes dialecticæ. ¶ Philoponus vero aliter textũ inducit, dicit enim qm̃ dixit accñtiũ non esse demonstrationẽ: nec vt ex quibus: nec vt de quibus: cũ accidẽtia contingẽtia sint: quærit si non contingit accidentium demonstrationem fieri. Propterea quia ex his: quæ aliter se habere possunt: non ex necessitate sequit̃ cõclusio. Cur producimus ꝓpõnes ab accidẽtibus, & syllogizamus: & asserimus ex talibus ꝓpõnibus necessario cõclusiones sequi, cũ sit ostẽsum ex non necessarijs non sequi necessariũ. Et tũc Philoponus interrogare pro producere intellexit. q. d. cum ex accidentibus: quæ eadẽ contingẽtibus sunt non sequatur necessaria conclusio, Cur hæc. s. ꝓpositiones oportet interrogare: hoc est ꝓducere de his: hoc est ex his contingẽtibus: vt necessarias cõclusiones inferamus. ¶ Melius autem expositũ est: vt diximus. Nã subscribens inquit. Nihil enim differt si quis cõtingentia interrogatus: postea dicat conclusionem: qm̃ quauis parte consensu dato, nũq̃ necessaria dabitur conclusio: & hoc si ex non necessarijs necessarium non deducatur. Nam quiuis consensus contingẽs est. Ecce quo mõ p interrogare nõ ꝓducere intellexit: sed interrogare, vt verbũ iacet. Hæc de dubõne.

M

N

Verborũ expositio

Expõ Philopo.

O

¶ At enim interrogare oportet non ut per interrogata necessariũ quicquam sequatur. sed quia dicere necesse est ei, qui illa dicit, & uere dicere si competant uere.

¶ Oportet autem interrogare. non ut necessarium sit propter interrogata, Sed quod dicere necessarium sit, illa dicenti. & uere dicere, si uere sunt quæ insunt.

P

¶ Rñdet Aris. ad dubõnẽ, & asserit interrogationẽ nõ fieri frustra in contingentibus ꝓpositionibus: qm̃ interrogatio non fit: vt ex consensu dato deducatur cõclusio necessario necessitate cõsequentis, Sed necessitate cõsequentiæ, quæ est necessitas suppõnis: Vnde inquit. ¶ Oportet autẽ interrogare. s. in ꝓpõnibus cotingẽtibus: & accipere rñdõtis cõsensum, Non (vt necessariũ sit) quod infert̃ ex cõsensu dato ꝓpter interrogata hoc est: vt cõclusio necessario deducatur necessitate cõsequẽtis, quæ est necessitas simpliciter. Sed interrogare oportet eo ꝙ dicere hoc deducare necessariam sic: Illa interrogata dicenti: hoc est illis interrogatis concessis, & vere dicere hoc est & vere deducere. Si vere sunt, quæ insunt: hoc est: & vere deducere: Si vera sunt: quæ concedũtur. Sic igitur interrogatio non est frustra, qm̃ licet nõ fiat: vt cõclusio necessario sequatur necessitate simpliciter: quæ est necessitas cõsequentis, facta propter propositionum necessitatem: fit tamen: vt cõclusio sequatur necessario necessitate consequentiæ, quæ est necessitas suppõnis. ¶ Sed videtur ꝙ in demonstratiuis fiant interrogationes: nam (vt in Elẽchis dicitur) disputatio quadruplex est doctrinalis, quæ demonstratiua est, Dialectica: Tentatiua: & Sophistica, Omnis autem disputatio per interrogationem perficitur. ergo in demonstratiuis erunt interrogationes. ¶ Dicendũ interrogationem fieri aliquãdo ad

Com. 78.

Q

Dubitatio 1. elẽc. c. 1

Solutio.

A Interrogatio fit dupliciter. do: ad accipiendum respõdentis cõsensum: Aliqñ ad intelligendũ terminos, vt ex illis ꝓpõ intelligatur. Primo modo fit in Dialecticis: nõ aũt in demonstratiuis: nã ꝓpões demõstratiuæ sunt (vt Themistius inquit) Suapte natura veræ: & necessariæ, ac per se cõcesse. Scdo mõ fieri põt in omnibus, nã demõstrationũ ꝓpões sunt principia. Principia uero intelligũt̃ ex terminorũ itellectu, & sic fieri põt in ipsis interrogatio: vt termini intelligantur quibus intellectis etiam principia intelliguntur.

Tex, 19. *Cum igitur ea quæ per se insunt necessario circa unumquodq; competant genus, & ut tale est quodq;. patet demonstrationes ipsas scientiarum effectrices, de his esse quæ per se sunt competũt & ex talibus extrui atq; constare.*

B *Quoniam autem ex necessitate sunt circa unumquodq; genus, quæcunque per se sunt, et quatenus unumquodq;. Manifestum est qm̃ de his, q̃ sunt p se sciẽtificæ demr̃ones sunt. et ex talibus sunt.*

Com. 79. Cã cur Ari. repetat idem. Lincoñ. cõfutatio. Videt̃ hoc in loco eadẽ dicere Phs, q̃ supius dixit, nã dicit ꝙ non cõtingat demonstrationẽ ex ꝓpõnibus cõtingẽtibus esse: & vtit̃ eisdem rõnibus. Cur vero hoc faciat. Grossatesta cãm assignãs, asserit hoc factũ esse: vt ondat primũ medio. Mediũ aũt postremo secũdum ipm inesse. Quæ cã non vr̃ bene assignata: Nã apud Arist. p se, & secundũ qd̃ ipm idẽ. Et sic nõ põt p id quod est p se, demõstrari id quod est secundũ quod ipsum, nisi idẽ in sui

Quid neoterici. ipsius demr̃atione sumeretur. Neoterici declarant repetitionẽ non esse inutilẽ, ex eo quia primo ꝓbauit demonstrationẽ esse ex his: & de his quæ sunt p se ex medio, qd̃ est necessariũ. Hic ꝓbat ex medio quod est necessariũ ad genus ꝓblematis cõtractũ. Et sic idẽ ꝓbat diuersis rõni-

Refutatio. bus, quare nõ incassa ẽ repetitio. Sed licet declararet nõ

C inutilẽ esse repetitionẽ: non sufficiẽter repetitionis cãm as-

Philopo. signant. Philoponus autẽ nõ incassum hoc repetere Aristo. assignat: qm̃ Aris. vult hinc nos docere ꝙ oporteat demõstrationis ꝓpões ex his ꝓprijs sumere, quę scdm vnũ quodq; genus sunt: circa qd̃ est problema: & nõ demõstrare aliquod Geometricũ Theorema ex Arithmeticis ꝓpõnibus, ecce cãm repetitiõis, quã Philoponus pulchre assignauit. Scdm ergo Philopo. Arist. iterũ declarat ꝙ demonstrationes sint ex his, quæ sunt p se, & ex his q̃ sunt necessaria non simpliciter, sed ex his, quæ sunt necessaria circa vnumquodq; genus: quatenus genus illud tale est, & hoc inqt. Qm̃ aũt quæcunq; p se sunt, ex necessitate sunt circa vnũquodq; genus: & q̃tenus vnũqdq;. s. genus tale est: & subaudi & quæcunq; necessaria sunt circa vnũquodq; genus p se sunt: eadẽ. n. sunt & q̃ per se: & q̃ necessaria ad genus cõtracta. Ex his infert qd̃ intẽdit, &

Enthymema text. inqt. Manifestũ est: qm̃ de his: quę sunt p se: & de talibus, quæ sunt p se sciẽtificæ demr̃ones sunt. Est ergo Enthy-

D mema: q̃ p se sunt: & q̃ necessaria ad genus cõtracta, eadẽ omnino sunt, ergo demr̃o est ex his: & de his: q̃ sunt p se, & necessaria ad genus cõtracta: ex his dico: vt ex ꝓpõnibus, & de his vero, vt de cõclõnibus. Siquis aũt vult: põt syll'm sic cõficere. Ex necessarijs ad genus cõtractis demõstrationes sunt: quæ per se sunt: necessaria sunt ad genus

Verborũ expositio. contracta. Ex his ergo: quæ p se sunt, demonstrationes sunt. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles hic per genus, non prædicamentarium genus intelligit. Sed genus scientiæ veluti mathematicum vel physicũ, & non quidẽ genus scientiæ absolutæ: sed vt tale: vtputa mathematicũ, qd̃ est geometricũ vel arithmeticũ. Non enim conclusio geometrica satis est: vt demonstretur ex ꝓpositionibus mathematicis, sed oportet vt demonstretur ex his propositionibus mathematicis, quæ contracta sunt ad geometricũ genus. Propterea dixit quæ per se sunt esse necessaria circa vnumquodq; genus, & quatenus tale, cuius & qualis est Theorema, quod ex illis demonstratur.

Accidentia namq; non sunt necessaria. Quare non fit ut necessario sciatur conclusio propter quid est.

Accidentia enim non necessaria sunt. Quare non necesse est cõclusionem scire propter quid sit.

Com. 80. Conclusit ꝙ demonstratio sit ex his: quæ sunt per se: & hoc, quia necessaria ad genus cõtracta: & quæ per se sunt: eadẽ sunt. At nũc idẽ probat ex eo quod est oppositum ad per se: hoc pacto ex accñtibus non est necesse scire ꝓpter quid Ergo demonstratio non est ex accidentibus, cũ igitur nõ sit ex his, quæ per accidens: sunt ergo demr̃o

F est ex his, quæ per se sunt. Et tunc verbum enim potius confirmatiuum est: vt legatur. n. ꝓ præterea hoc modo. Præterea Accidẽtia nõ necessaria sunt. Nã (vt Philoponus inqt) quæ p accñs insunt: cõtingunt non inesse. Quare: vt inquit, Non necesse est scire ex his conclusionẽ propter quid. Et ita ex his quæ sunt per accidens: demonstratio non constat, ꝙ si ex his: quæ per accidens sunt: demonstratio non constat, constabit profecto ex his, quæ per se sunt: quod est intentum.

Neq; si sit semper, non autem sit per se. Quod ita esse declarãt hæ ratiocinationum quæ per signa conficiuntur. Id enim quod est per se, non per se quisquã sciet, neq; propter quid est. Scire autẽ propter quid est, nihil aliud est quã per causam scire.

Neq; si semper sint, non per se autem. Vt sunt per signa syllogismi, Hoc enim per se est, non per se sciet. Neq; propter quid.

G *Nam propter quid scire, est per causam scire.*

Com. 81. Ampliat quod dixit: Dixit enim ex his, q̃ per accidens sunt: nos nihil posse scire: Ampliat ergo nunc hoc: & inquit. Neq; si semper sint accidẽtia ipsa: nõ per se: autem ex his fieri potest demonstratio. Huius autem exemplum ponit: & inquit, Vt sunt per signa syllogismi: qui quidẽ causas ex causatis syllogizant, vtputa. Luna diuersimode illuminatur. Quod diuersimode illuminatur est: sphæricum. Luna igitur est sphærica. Diuersimode illuminari effectus est: causa vero eius est sphæricum esse. Vult igitur ꝙ nec accidentia: quæ semper insunt subiectis: faciant per se scire. Cuius rationem affert: & inquit. Hoc enim per se est: vtputa Luna est sphærica, nõ tamen qui hoc syllogizat ex diuersis illuminationibus Lunæ: per se sciet, Neq; ꝓpter quid quod idem est. Cuius cãm affert: & dicit. Nã propter quid scire: & per se scire: est per causam scire, vt su-

Supra cõmen. 21. perius dictum est. Modo diuersimode illuminari est accidens, ac Lunæ sphærice effectus. Vnde fit (vt sit scire per

H accidens) vt superius dictum est.

Per se ergo tertio medium, & medio primo inesse oportet.

Per ipsum igit̃ oportet & mediũ tertio, & primũ medio inesse.

Com. 82. Ex his omnibus quæ dicta sunt. concludi Aristoteles ꝙ oporteat medium tertio per se inesse: & primũ etiam medio. Si. n. primum tertio ex necessitate inest: inest autẽ per medium: oportet igitur medium tertio quidem per se inesse, primo vero subijci, vt ita per ipsum etiam primũ demonstretur per se inesse tertio. Quo vero ad verba atti-

Verborũ expositio. net: per primum extremitatem maiorem, & per tertium minorem intelligit: & proprie in prima figura. Quia in alijs figuris: aut non fit demonstratio: aut non propter quid. Per ipm vero: per se intelligit, vt sit sensus ex his, q̃

I dicta sunt: sequi primũ inesse medio per se: & mediũ per se tertio. Tu vero nõ eodem mõ per se, semp intelligas, vt superius pulchre est dilucidatũ. ¶ Ex his quæ dicta sunt: patet primo ꝙ nullũ causatũ facit scire cãm p se. qm̃ oẽ causatũ est accidẽs suæ causæ, mõ per id q̃d est accidens: nihil p se scitur. ¶ Accidit ꝙ scire per se, & scire propter quid idem est. Dixit. n. Aristo. superius ꝙ scire per accidens est scire sophistico modo: asserens per se scire & ꝓpter quid scire idẽ esse. ¶ Præterea Scd̃m The. & Philoponũ scire p se: & scire ꝓpter quid, & scire simpliciter idẽ est. ¶ Auerr. tñ asserit scire simplr̃ esse quoties p mediũ scimus: q̃d est nobis: & naturæ notũ, vt in Mathematicis. Scire vero pp quid: est scire per cãm, quæ est nota naturæ: nobis vero inuecta ex effectu: qui per ipsam demonstratur. ¶ Sed quęres vtrũ aliquod accidens possit esse necessariũ. ¶ Themistius & Philoponus superius non semel dixerunt aliquod accidens posse esse & necessariũ: sempiternum: non tamẽ simplr̃ necessariũ, aut simplr̃ sempiternũ, Sed secundũ q̃d vt candidũ accidens est necessariũ ad hoc: vtputa ad cygnũ: niuẽ. & id genus. non aũt simpliciter ad omnia. Præterea. Albũ ad niuẽ est sempiternũ: non tamẽ ad omnia, cũ sit parieti cõtingens. ¶ Sed tunc dubitant an oẽ accidẽs ꝓpriũ subiectũ habeat? Hoc est vtrum aliquod accidẽs possit esse proprium vni subiecto: & cõe alteri subiecto. ¶ Recẽtiores de Auer. decreto affirmant omne accidẽs esse propriũ alicui. veluti albũ, parieti quidem cõe est: Diaphano autẽ terminato proprium est. Cui opinioni id cõsonum esse videtur, quod Aristo. in physicis asserit. ꝙ omne per accidens ad per se reducatur. Præterea. omne accidens quod per se cãm in subiecto habet: est illi proprium, At nullũ est accidẽs, quin habeat propriã causam in subiecto. ¶ Alij tenẽt oppositũ: asserunt enim accidentia alia esse per se, quæ propria esse affirmant. Alia per accidens: quæ cõmunia, & quidẽ pluribus rõnibus: Prima quidẽ: quoniã contingens respectu vnius nõ potest esse necessariũ respectu alterius: vt secũdo physicæ auscultationis: inquit Auer. ¶ Secũda vero: qm̃ hoc cõcesso: semper ad alicuius accidentis corruptionem, aliqua substantia corrumperetur. Cuius contrariũ videtur asserere Aris. eo libello, quẽ de longitudine, & breuitate vitæ inscripsit. ¶ Præterea. & tertia rõne idẽ probant. ꝙ nullũ oppositũ de suo opposito p̃dicabitur. Accidẽs autẽ per accidens est oppositũ accidenti per se, Igitur non põt respectu alicuius esse per se. ¶ Quarta deniq; ratione, quoniã omne accidẽs ꝓpriũ esse per se: omne per se est simplr̃ necessariũ (vt Themistio placet) & sic omne accidẽs per accidẽs esset simpliciter necessariũ. ¶ Animaduerte pro dilucidatione, ꝙ res & cã sic combinantur: nã aliqua est res necessaria, & cã cõtingens: vt cœlestis calor res quidẽ necessaria est, animaliũ autẽ & stirpiũ: causa per accidẽs. Aliqua est res necessaria: & cã necessaria, vt cœlestis densitudo res quidem necessaria est, causa etiã necessaria lucis. Aliqua est contingẽs, & cã contingens: vt cursus, qui res contingens est: & sanitatis causa contingens. Aliqua vero contingẽs, & cã necessaria: vt distẽperantia humorũ res quidẽ cõtingẽs est, mortis vero causa necessaria. ¶ Præterea Animaduerte ꝙ subiectũ aliquãdo apud Philosophos pro materia, cui accidẽs inhæret. accipit̃. Et sic substãtia accidentiũ subiectum dicitur. Aliquãdo ꝓ causa, & hoc pacto phãtasma Auer. 3. lib. de anima subiectũ intellectionis vocat: nam phantasma cã est intellectionis. ¶ Tunc dicendũ has opiniones conciliando: ꝙ non sit aliquod subiectũ in rerũ natura, q̃n habeat ꝓpriũ sub̃m, accipiẽdo subiectũ ꝓ cã: quæ sit illius necessaria cã aliquo mõ dictorũ. Et sic fortasse primi intellexerũt. At si subiectũ intelligat̃ ꝓ materia: cui accñs inhęret. Sic nõ omne accidẽs propriũ subiectũ habet: vt rationes concludunt. Et sic fortasse secũdi intellexerũt: tu vero si melius habes melius dicas.

Margin notes (left): Corol. 1. — 2. Corol. Text. 5. — Dubõ. Rñ. The. & Philo. — K — Alia dubõ — Solo Recentiorũ. — L — Opi. aliquorum. — 1. rõ sua. — Com. 48, 2. ratio. — 3. ratio. — 4. ratio. — Nota hæc — M — Com. 51.

N

¶ *Non igitur fieri potest ut ex alio genere quisquã in aliud trãsiens quicquã demonstret, ueluti conclusionem geometricã, arithmetica demonstratione.*

¶ *Non igitur est ex alio genere transeuntem, demonstrare, utputa geometricum, arithmetica.* Text. 20.

¶ Iuniores asserũt nũc Arist. velle demonstrare: ꝙ demõstratio non ex extraneis, sed ex proprijs constet. Philoponus vero sic textũ introducit: ꝙ cũ Arist. demõstrasset ꝙ demõstratio & necessaria sit: & ex necessarijs, & ꝙ sola q̃ per se sunt, necessaria sint, nũc corollariũ cõcludit. Et corollariũ secũdũ eũ est hoc: ꝙ non contingit demõstrationes, quæ alteri cupiã sciẽtiæ conueniunt: conuenire in alia, hoc est (vt exponit) ꝙ nõ possibile est demonstratione: q̃ demonstrauimus geometricum aliquod theorema: ea ipsa Arithmeticũ demonstrare. Clarius autem corollarium est hoc: quod non sit possibile vt cõclusio sit vnius gñis: & propositiones alterius: vtputa cõclusio sit geometrica: & propositiones, ex quibus demonstratio constat: quę illam demonstrat: sint arithmeticæ. Et hoc inquit. Non igit̃ est ex alio genere transeuntem: demonstrare: vtputa geometricũ. Theorema arithmetica a demonstratione. ¶ Vnde vero corollariũ istud inferatur, Placet Themistio ꝙ hoc inferatur ex proximo dicto, hoc modo: si necesse est medium infimo: & primum medio per se inesse: Manifestũ est demonstrationes de genere vno in aliud migrare aut conferri non posse. Verbi causa: vt geometricæ propositiones arithmeticis conclusionibus congruant. ¶ Philoponus deducit & ex eo ꝙ demonstratio sit necessaria ex necessarijs, & ex eo ꝙ sola ea quæ per se sunt: sint necessaria ad genus contracta. Ex his enim concludit non posse cõclusionẽ esse in vno genere: & ꝓpositiones in alio. ¶ Quo vero ad verba attinet, verbum transeuntem in antiquis translationibus legitur descendentem: græce tamen Metananta legitur: hoc est transeuntem, Nam descendere est a superiore, quod Aristo. concedet: Ideo melius transeuntem legendum est.

¶ *Tria nãq; sunt quæ in demonstrationibus insunt. Vnum id q̃d demonstratur inesse. Hoc autem est id alicui per se generi competit. Aliud dignitates. dignitates autem ea sunt, ex quibus fit demõstratio. Tertium est genus ipsum subiectum, cuius affectus accidentiaq; per se demonstratio patefacit.* Q

¶ *Tria enim sunt in demonstrationibus, Vnum quidem, quæ demonstratur conclusio. Hoc autem est, quod inest alicui generi per se. Vnum autem, dignitates. Dignitates autem sunt, ex quibus est demonstratio. Tertium autem genus, subiectum, cuius passiones, & per se accidentia ostendit demonstratio.*

¶ Cum dedisset corollarium: nunc vult illud altius: ac facilius delucidare, & vt hoc faciat: prius diuisionẽ fecit (vt Philoponus inquit) eorum. quæ in demonstrationibus assumuntur: quam quidem diuisionẽ ab initio fecit eo textu, qui est. Dupliciter autem necessarium est præcognoscere. ¶ Verum Recentiores asserunt Aristo. facere hanc diuisionem, quod tria sint in demonstrationibus, conclusio videlicet dignitates, & subiectum. ¶ Quæ diuisio satis videtur

Margin notes (right): Cõciliatio primæ opinionis cũ secunda. — Com. 53. Intentio Aris. secũdũ Iuniores. Introductio Phi. — O — Vñ infera tur corol. text. Themi. — P — Philopo. — Verborũ expositio. — Com. 94. — Sup. tex. 2 Quæ Recẽtiores de diuisione. Qualis diuisio.

A detur verbis Aristo.cōsonare.Nō tñ reuera cōsonat,qm̃
conclusio nō est demōstrationis pars: sed aliud quidpiã
eueniens de necessitate.⁋Propterea Themistius & Philo-
Themi. &Philo. ponus aliter diuisionem:quam Arist.pręmittit,intelligũt.
Et asserunt tria esse quæ in demonstrationibus assumun-
tur:& ea:ex quibus demonstratur conclusio: quæ græce
Axiomata dicuntur,latine Dignitates.Et conclusionis su
biectus terminus.& eiusdem quæsitus de subiecto prædi
catus.Vnde Arist.inquit.⁋Tria n.sunt, quæ in demōstra
tionibus Assumuntur: Vnũ quidē,quæ demonstratur:cō
clusio:hoc est prædicatus in conclusione terminus: quem
demonstratio aut in esse subiecto,aut non in esse ostendit.
Exponit autē cui hic prædicatus terminus insit, & dicit,
Hoc aũt est:quod inest alicui generi per se, idem hic præ
dicatus terminus est:qui inest alicui subiecto alicuius con
B clusionis per se. Sumpsit.n.genus:p subto cōclusionis(vt
Philoponus exponit)vt etiã multis in locis dicere cōsue-
Sup.tex.2 Com.5. uit Aristo. Appellauit aũt Philoponus textu illo)Dupli-
citer aũt necessarium est p̃cognoscere) p̃dicatũ cōclonis:
quæsitũ:hic vero Arist.quæ demonstraẽ, cōclonē voca-
uit.Deinde exponit secũdũ & inquit. Vnũ aũt dignitates
hoc est secũdũ eorũ:quæ in demonstrationibus assumũẽ,
sunt dignitas,quas exponit:& inquit.Dignitates aũt sunt:
ꝓpositiones:ex quibus est demōstratio.Exponit vero &
tertiũ.& inquit.Tertiũ aũt genus subiectũ hoc est subie-
ctus in cōclusione terminus,quod Philoponus textu quo
supra:appellauit datũ,concessum,cuius(vt inquit) passio
nes,& per se accñtia ostēdit demōstratio. dixit passiones,
& per se accidentia:vt alterũ alterius sit expositiuũ .q.d.
cuius passiones:hoc est per se accidentia ostendit demon-
C stratio.⁋Sic igiẽ vult tria esse:q̃ assumũtur in demōstratio
nibus.p̃dicatũ & subtum cōclonis:& dignitates , vel sub
alijs verbis concessum,& quæsitũ:& principia,quæ in ip
sa inuentione:Maiores ꝓpositiones sunt,sub quibus mi-
nores ex inuentione accipiuntur . In ipsa vero doctrina
vel disciplina,quæ ab alio habetur:sunt prima principia:
quæ possunt esse cōia pluribus sciẽtijs, & ꝓpria vni de-
mōstrationi:vt dicemus.Tacuit autem mediũ, qa pars est
Axiomatũ.Medium enim multiplicatũ propositiones ge
nerat:ex quibus demonstratio est.

⁋Fieri igitur potest ut ea quidem, sint eadem e quibus fit demō stratio. At quarum genus diuersum est,ut arithmetice geometrie que,in hisce fieri nequit ut ad ea quæ magnitudinibus accidunt ac= commodetur arithmetica demonstratio,nisi sint ipsæ magnitudines
Vero eni. *numeri.Hoc autem ut in quibusdam fieri potest,posterius expli= cabitur. Arithmetica uero demonstratio semper in se genus id ha bet,circa quod ipsa uersatur cæteræq; similiter.*

⁋Ex quibus igitur demonstratio fit,contingit eadem esse.Quorũ
D *autem genus alterum est,sicut arithmeticæ & geometriæ,non est arithmeticam demonstrationem accidentibus conuenire , quæ in magnitudinibus sunt.Nisi magnitudines numeri sint.Hoc autem quo modo contingat in quibusdam. Posterius dicetur. Arithmetica uero demonstratio semper habet genus circa quod demonstra= tio fit, & aliæ similiter.*

Com.85. Expositio Philopo. ⁋Verbũ igitur(vt Philoponus sentit) Aduersatiue legen
dum est:hoc modo,vt velit Arist. ponere differentiã in
ter ea tria:quę in demōstrationibus assumuntur quatenus
Axiomata cōia esse possunt diuersis sciẽtijs: subiectũ &
p̃dicatũ non,Sed cuiq; sciẽtiæ propria. Vnde inqt. ⁋Sed
ex quibus demōstratio fit:cōtingit eadē esse:hoc est. Axio
mata:quę maiores propositiones sunt in syllogismis.Nã
hoc Axioma,quæ eidē sunt ęqlia:& inter se sunt æqualia E
geometriæ,& arithmeticæ cōe est Exponit deinde ꝙ su-
biecta & prædicata nō possunt esse eadē:& dicit. Quorũ
autē genus.s.subiectũ est alterũ:hoc est, quarũ autē scien-
tiarũ subiectũ est diuersum : In his subaudi non contingit
eisdē ꝓpositionibus minoribus inq̃ vti (vt Philoponus
exponit)Sicut Arithmeticæ:& geometrię:quatenus arith
meticæ numeri geometriæ magnitudines subiecta sunt:
Et ꝓpter hãc inquit differentiã subiectorũ nō est arithme
ticã demōstrationē accidentibus cōuenire:quæ in magni
tudinibus sunt.Nisi magnitudines numeri sint (vt Pitha-
gorici dixerũt)qđ falsum ē.Cãm affert Philoponus quo
niã diuersis existẽtibus subiectis generibus:neq; p̃dicatum
accidens idē est:non enim possibile est idem prædicatum F
accidens de vnoquoq; diuersorũ generũ vlr & per se p̃-
dicari:vt prius dixit. Sed qm̃ in scientijs subalternis hoc
fieri pōt,ideo dicit:Hoc autē qũo cōtingat in quibusdã,
posterius dicetur. Qm̃ in subalternis scientijs pōt demon
stratio altioris scientiæ conuenire accidentibus inferioris
scientiæ.Deinde(vt sentit Philoponus) cãm assignat eius,
quod dixerat.Dixerat enim ꝙ non contingat eas:quę in
alia scientia assumptæ sunt minores propositiones:In alia
conuenire:nũc hoc cōprobat(vt Philoponus inqt) & le
gendũ est autē aduersatiue:sed causaliter:hoc pacto , nam
scientia arithmetica semper habet genus propriũ:circa qđ
demonstratio fit:& aliæ scientiæ similiter habẽt genus ꝓ
priũ:circa quod versantur oēs demōstrationes. Ergo ꝓ-
positiones minores non possunt esse cōes vtrisq; scientijs:
nisi illæ subalternæ essent. Abiunctis enim & penitus di-
uersis nequaq̃ communes esse possunt,Et accepit semper G
pro vniuersaliter. Vniuersaliter.n.in omni arithmetica de
monstratione idem genus assumitur . ⁋Ex his ratio pōt Sylls tex.
hoc pacto cōponi.Subiecta & p̃dicata propria sunt. De
monstratio constat ex subiecto & prædicato . Igitur de-
mōstratio est ex ꝓprijs.Pōt tñ secũdũ qđ ex cōibus con-
stare,& sic patet:corollariũ videlicet ꝙ non cōtingat trã
sire de genere in genus.⁋Animaduertendũ secũdũ Philo Notabile.
ponũ:ꝙ diuersæ scientiæ genere:& omnino abiunctæ:vt
sunt geometria & arithmetica vti possunt eisdē ꝓpositio
nibus.s.maioribus,vt est illa quæ eidem sunt æqualia, in
ter se sunt æqualia.Eisdē vero ꝓpositionibus minoribus
nequaq̃.Cuius causa est , quoniam subiecta sunt diuersa,
& accidentia prædicata diuersa . Et sic minores non pos=
sunt eędem esse vtrisq;:nisi scientiæ subalternæ essent, Vt
posterius dicemus.Et tunc legēdus est textus hoc modo.
⁋Ex quibus autem demonstratio fit.s.maiores proposi-
tiones,contingit eadem esse & communia diuersis generi
bus scientiæ.Et licet maiores possunt esse eędem: quorũ
tamen,hoc est quarum tamen scientiarum subiectum ge- H
nus est alterum: minores nō possunt esse eædem & com
munes , sicut dicemus:nisi essent subalternæ.quarũ diuer
sarũ sciẽtiarũ maiores eędē eē pñt,minores vero:minime.

⁋Quare si transire migrareq; debeat demonstratio,aut idem ge= nus simpliciter,aut aliqua ex parte,necesse est esse.

⁋Quare aut simpliciter necesse est idem esse genus , aut aliquo Descēdere Migrare.
modo. Si debeat demonstratio descendere.

⁋Cũ cōpleuit rōnē:per quã corollariũ ꝓbauit:nunc ostē Com.86.
dit:qũo licet descendere de genere in genus.& deducit,qđ
hic dicit:ex dictis.Et propterea vtitur verbo quare,& in
quit. ⁋Quare (si debeat demonstratio descendere) ita vt
eisdē demonstrationibus in diuersis scientijs vtamur: ne-

I cesse est idem esse genus earũ sciẽtiarũ aut simpliciter: Vt puta in eadẽ scientia: vt in geometria: vbi(vt Philoponus inquit) semper priora Theoremata fiunt principia, & propositiones posteriorum. Quod.n.in priore Theoremate demonstratum est, id ad demonstrationem posterioris assumptũ ẽ: & ita in omnibus. Aut aliquo mõ, hoc est: aut necesse est vt genus earũ idẽ sit aliquo mõ, veluti ẽ in subalternis sciẽtijs, q̃ sunt eiusdẽ generis non simpl'r sed aliquo mõ, quatenus genus vnius sub genere alterius cõtinetur: patet igitur quo modo licet descendere.

¶ Aliter uero patet fieri non posse. Quare aut simpliciter necesse est genus idẽ esse, aut sic, si debet demonstratio descendere, aliter autem impoßibile esse manifestum est. Ex eodem.n genere. ipsa ex
K *trema & media necesse est esse. Nam si non sint per se accidentia erunt profecto.*

¶ Aliter uero quoniam impoßibile manifestum est, ex eodem enim genere, necesse est ultima, & media esse. Si.n. non sunt per se, accidentia sunt.

Com. 87. ¶ Nũc ostendit q̃ impo'e sit secundũ aliũ modũ demr̃ones migrare ab alijs in alias sciẽtias: quasi rediẽs ad id: q̃d prius dixerat: dixit.n. q̃ non possunt ꝓpõnes esse vnius sciẽtiæ: & cõcl'ones alterius: vt geometriæ ꝓpõnes: Arithmeticæ: vero cõcl'ones, nisi(vt dictũ est) sciẽtiæ sint aliquo
Philopo. mõ eiusdẽ generis hoc est subalternæ. Probat aũt hoc: vt Philoponus pulchre exponit: terminis in demr̃one tribus assumptis: duobus quidẽ extremis. Vno autẽ medio. At hos oẽs necesse est assumi ex eodẽ genere. vtputa, in arithmetica quidẽ ex numeris: In geometria vero ex magnitu
L dinibus, & in alijs eodẽ mõ. Assumptũ ẽt est, q̃ p̃ se oportet & extremos terminos adinuicẽ p̃dicari: & mediũ, huic quidẽ subijci, de illo ãt p̃dicari quare si nõ ex eodẽ genere assumpta hæc fuerint, nõ erunt per se adinuicẽ: sed per accidens. Non enim extremitas maior de medio: nec mediũ de minore p̃ se prædicabitur: Sed extranee. atq; per accñs. Vnde inquit. Aliter vero, q̃ impo'e sit: Manifestũ est: hoc est. Impo'e est secundũ aliũ modũ demr̃ones migrare ab alijs, in alias sciẽtias: sed solũ: (vt dictũ est) quãdo sunt subalternæ. Probat & inq̃t. Ex eodẽ enim genere necesse est vltima, & media esse. Non.n. possunt extrema esse de genere magnitudinũ, Media vero de genere numerorũ: alioquin non per se maior extremitas de medio: nec mediũ de minori extremitate per se p̃dicaretur. Hoc de
M struit, & inquit. Si.n. non per se subaudi inuicẽ prædicaretur essent subaudi inuicẽ accidẽtia. q̃m de medio maior: & de minori mediũ p̃ accidẽs p̃dicaretur: & sic demõstrationes non ex his: quæ per se sunt: fierẽt, Sed ex his: quæ sunt per accidens: Cõtra ea: quæ diximus. Quare impossibile: vt migratio fiat de vna scientia in alteram penitus ac simpliciter diuersam.

¶ Quocirca fieri non potest, quo geometria contrariorum unam scientiam esse, uel duos cubos cubum esse demonstret: aut alia quæuis scientia, id quod ad aliam pertinet, nisi in hisce quæ sic inter sese habent ut altera sub altera collocetur, quo pacto ad arithmetica musica, ad geometriam perspectiua se habet.

¶ Propter hoc geometriæ non est demonstrare q̃ contrariorum una sit scientia. Sed neq; q̃ duo cubi sit unus cubus, neq; alterius scientiæ quod alterius est, Sed aut quæcunq; sic se habent adinuicem, ut q̃ alterum sit sub altero, ut perspectiua ad geometriam, & musica ad arithmeticam.

Com. 88. ¶ In specie quasi exemplo exponit quod dixerat, & inq̃t.
¶ Propter hoc geometriæ non est demonstrare q̃ contrariorũ vna sit scientia. Demõstrare.n. q̃ cõtrariorũ vna sit N
scientia: non est proprium geometriæ: q̃m nõ ex subiectis geometriæ assumpti sunt termini. Potius ãt (vt Philoponus inquit). Dialecticæ est illud demonstrare, quæ quidẽ primã imitans philosophiã: omnia demõstrare tẽtat: tãquã omnia ipsi subiecta sint. Est.n. dialectica de cõibus q̃busdã omnibus sciẽtijs. Assignat secundũ exemplũ, & inquit, Sed neq; q̃ duo cubi sit vnus cubus geometriæ, videlicet est demõstrare: sed potius steometriæ. Nam geometria quidẽ circa superficies speculationẽ habet. Stereometria vero circa solida ac corpora. Cubus.n. subiectũ ẽ stereometriæ. ¶ Quo vero ad verba attinet. cum dicit: q̃ duo cubi sit vnus cubus: intelligit cubũ duplare, & iterũ remanere cubi figurã: vt Philoponus exponit. Vr̃ autẽ per hoc(vt Philoponus exponit) Diuulgatam obscure lo qui historiã. Delijs.n. peste laborantibus Oracula respõdit Apollo: liberari a peste, si altare duplabũt cubicã habens figurã: Illi vero erexerunt: addẽtes priori altari: alterum cubũ æqualem: Sed duorũ cuborũ cõpõ cubi figuram alterauit. Facta enim ẽ pro cubo trabs: Peste vero nõ cessante: responsum dedit deus. Ipsos nõ fecisse quod imperatũ fuit: Nã ipse quidẽ præcepit duplare cubũ hoc est altare emoliri cubicũ prioris duplũ: Illi vero cubũ supra cubũ posuere. Venerẽt igitur ad Platonẽ quærẽtes methodũ: quo pacto vtiq; cubũ duplaturi essent: illi vero ad eos inquit. Vr̃.n. vobis ꝓbro dare deus: Vtpote negligẽtibus geometriã. Duplatio.n. cubi inuenietur inquit si duarũ rectarũ linearũ duæ medię ꝓportionales inueniẽn̄t. Et hoc ꝓblema discipul' proposuit, qui quidẽ de hoc scripserunt vnusquisq; pro viribus, quorũ nec quicq; hucusq; saluatur. Nõ.n. geometra de hoc notauit, Sed stereometra, q̃d quõ demõstretur, Philoponus longo sermone exponit: nobis ãt illud sit satis, q̃ huius demr̃o stereometrica: est ñ ãt geometrica. Demũ amplificat q̃d dixit, & inquit. Neq; alterius sciẽtiæ est demõstrare quod est alterius: Sed aut solũ hoc facere p̃nt subalternæ: quæcunq; sic se habẽt adinuicẽ: vt q̃ alterũ sit subalterũ, vt perspectiua ad geometriã, & musica ad arithmeticã. ¶ Vbi animaduersione dignũ tria requiri ad scientiarũ subalternationẽ. primo quidẽ q̃ sub̃m sit sub sub̃to: Et hoc pacto geometria arithmeticæ nõ subijcitur: q̃m altera de nũero altera de magnitudine agit. 2. loco q̃ sub̃tum inferioris superaddat subiecto superioris differentiã accidentalẽ, hac rõne sciẽtia, q̃ ẽ de specie sciẽtiæ quæ de genere est nõ subalternatur tertio deniq; q̃ conclusiones scientiæ superioris sint principia conclusionũ sciẽtiæ inferioris. Et hac ratione nec physica: nec mathematica subalternatur metaphysicæ.

Verborũ expositio.

O Historia de appolis hara.

P

Ad sciãr subalterna tionẽ tria requirunt.

Q

¶ Neq; si quid lineis inest, non ut lineæ sunt pro priorumq; ratione principiorum geometria demonstrat. Veluti si pulcherrima linearum sit linea recta, aut si sese habet ad circũferentiam contrario modo. Non.n. hæc ratione proprij generis ipsarum, sed cuiusdam communis competunt.

¶ Neq; si aliquid inest lineis non secundum q̃ lineæ sunt, neq; in quantum ex proprijs principijs. Vt si pulcherrima linearum recta est. aut si contrario modo se habet circulari. Non enim secundũ q̃ proprium ipsarum genus est. Sed inquantũ cõmune quoddã est.

¶ Sed quæret fortasse vtrũ omnia quæ lineis insunt: geometræ sit demr̃are. Rñdet q̃ nõ, q̃m nõ ea demr̃at q̃ lineis insunt p̃ accñs: & nõ inquãtũ lineæ sunt. Vñ inquit. Com. 89.
¶ Neq; si aliquid inest lineis nõ secũdũ q̃ lineæ sunt, neq; inq̃tũ ex ꝓprijs principijs linearũ fluit, est subaudi geo=
metrę

A metræ demr̄are. Vt si pulcherrima linearū recta est, hoc nō ē geometrę demr̄are. Qm̄ pulchritudo nō q̄tenus linea est, inest, multis ēt alijs inest. ☞ Quo vero ad verba attinet. Dixit rectā esse pulcherrimā, cū circularis pulchrior sit: qm̄ similaris ē, & q̄libet pars ipsius circularis cuilibet parti correspōdet, & ita dixit rectā esse pulcherrimā ꝑ modū q̄siti, non ꝑ modū determinationis. Tangit scd̄m & inq̄t. Aut si cōtrario mō se hēt circulari hoc est nec geometrę est demr̄are ꝙ linea recta sit cōtraria circulari. Non. n. secūdū ꝙ ꝓpriū ipsarū genus est. s. linea: hoc est, non. n. lineis scd̄m lineæ sunt. Inest cōtrarietas, aut pulchritudo. Sed inest lineis. Inquantū illis cōe quoddā est, Nā alijs ēt multis hæc insunt. Quare geometrica sciētia nō considerabit talia: non. n. sunt ꝓpria neq; prima subti gn̄is. Ea. n. insunt lineis ꝑ quandā rōnē cōem alijs multis. ☞ Quærūt q̄ sciētia demōstret illas, linea recta est pulcherrima: & linea recta, & circularis sunt cōtrariæ. ☞ Recētiores dicūt primā a metaphysico demr̄ari hoc pacto: quod mundū mēsurat, est pulcherrimū. Linea recta mēsurat mundū. Ergo linea recta est pulcherrima. Cōstat aūt hāc demr̄onē esse metaphysicā. Secundā vero ꝓbat physicus & metaphysicus. Metaphysicus quidē hoc mō: Discrepans ab extremis: & æquū cū extremis sunt contraria. Recta linea est æqua cū extremis: & circularis discrepat ab extremis. Ergo recta & circularis sunt cōtrariæ. Physicus vero sic, lineæ supra quas motus cōtrarij fiūt: sunt cōtrariæ. Linea recta: & linea circularis sunt lineæ supra q̄s cōtrarij motus fiunt. Ergo sunt cōtrariæ: ☞ Ego vero dicerē oēs has rōnes esse ꝓbabiles: & oēs ꝑtinere ad physicū: potius q̄ ad metaphysicū. Prima. n. pertinet ad physicū: quia de mundo: & mūdi mensura ad physicū pertinet. Secunda etiā, quia physicus considerat extrema & media, ꝙ primo de generatione patet. Tertia etiā, quia motus: physicus cōsiderat. Secūdo dicerē ꝙ Arist. (vt Philoponus inquit) non dicit rectā esse pulchriorē circulari. Sed id: quod dixit, ꝓblematice: atq; exemplariter dixit. ☞ Secundo querūt. Vtrū metaphysica, & dialectica possint descēdere in scientias speciales: vt in physicam & mathematicā. ☞ Recentiores dicūt duo: quorū primū est: ꝙ metaphysica bene pōt in illas descendere. Secundū vero est: ꝙ dialectica nō possit. Primū probant. Primo quidē q̄a subto metaphysicæ subiecta omniū scientiarū subijciunt̄. Secūdo loco quia metaphysica regulat omnes alias sciētias, vt proœmio metaphysicę dicit Aristo. Tertio loco: qm̄ metaphysica probat principia sciētiæ naturalis contra Parmenidē: & Melissum. Postremo Alacen libro secūdo suæ perspectiuæ: probat omne totū maius esse sua parte rōne metaphysica. Secundū vero probāt, quia subiectū dialecticę est syllogismus: sub quo cæterarū scientiarū subiecta nō continentur. ☞ Sed hæc nō videtur bene dicta. Qm̄ vel loquuntur de descēsu subalternatiuo, quo subalternans in subalternatā scientiam descendit. Vel de descēsu disputatiuo, quo scientia cōis in speciales scientias descēdit. Primo modo quidē, falsum est quod dicunt. Nā nulla scientia genere ab alijs diuersa, in illas descēdit. At metaphysica genere differt a cæteris: vt. 6. metaphysice dicit, igitur in illas non descendit. Secundo etiam mō falsum est, qm̄ etiā dialectica viam habet disputandi contra negantes principia omnium scientiarum: vt dicit primo topicorum libro. ☞ Quare dicendū est descensu disputatiuo, tam dialecticam: q̄ metaphysicā descendere posse in omnes. Sunt enim scientiæ cōmunes

Verborū expositio.
B quæsitū. 2.
Rn̄. Iuniorum.
ꝓpria. rn̄.
C
2. quęsitū.
Rn̄. Recē.
D
Cōfutatio.
Tex. c. 2. & 3.
Cap. 2. ꝓpria rn̄.

metaphysica qdē q̄a eius subiectū de oībus ꝑdicat̄. Dialectica vero, q̄a eius subm̄ omnibus applicari potest. B

☞ Pateat autem si propositiones sint uniuersales ex quibus fit ratiocinatio. necessario conclusionem quoq; perpetuam esse demonstrationis talis, & demonstrationis omnino.

☞ Manifestum autem est, et sint propositiones uniuersales. ex quibus est syllogismus, ꝙ necesse est & conclusionem perpetuam esse huiusmodi demonstrationis. & simpliciter, ut est dicere, demonstrationis. Tex. 21.

☞ Philoponus asserit Arist. velle ex his: q̄ dixit demonstrare ꝙ nullius corruptibiliū contingat demōstrationē esse. Demonstrat aūt hoc ꝑ tale Enthymema: demōstrationes sunt ex his: quæ ꝑ se, & ex his quæ necessario insunt. Ergo nō posse est aliquod corruptibiliū demonstrare. Nā (vt Philoponus subaudit) corruptibilia nō sunt ex his: q̄ ex necessitate insunt. Sed ex his: quæ quandoq; quidē insunt: quandoq; vero minime. Vnde inquit. ☞ Manifestum aūt est: & si sint ꝓpositiones vl'es hoc est necessariæ per se: & vl'es, ex quibus est syllogismus hoc est demōstratio: ꝙ necesse est & conclusionem perpetuam esse: talis demonstrationis subaudi, quæ est ex vl'ibus per se & necessarijs propositionibus. Et ne quis dicat solū conclusionē necessariā esse eius demonstrationis: quæ est ex vniuersalibus: subscribit: & simpliciter demonstrationis, vt est dicere: quasi dicat necesse est non solū demonstrationis quæ est ex vniuersalibus: conclusionem esse perpetuam: sed etiam simpliciter cuiuslibet demonstrationis vt est dicere. Est ergo Enthymema. Si propositiones demonstrationis sunt vniuersales: hoc est per se & necessariæ: & secundū ꝙ ipse: cōclusio demonstrationis est perpetua. Sed propositiones demonstrationis sunt necessariæ per se: & secundum ꝙ ipse: vt probatum est. Ergo conclusio demonstrationis est perpetua. Et sic a positione antecedentis ad positionem consequentis habetur intentum.

Com. 90. Expositio Philopo.
F
Enthymema text.
G

☞ Non est igitur eorum quæ intereunt demonstratio, neq; scientia simpliciter, sed tanquā per accidens. Quia non est ipsius uniuersaliter, sed aliquo in tempore, & quodam etiam modo. atq; cū est, necesse est altera propositionem non uniuersalem esse, atq; caducam. caducam, quoniam & ipsa cōclusio talis cum illa est. Nō uniuersalem, quoniā quoddā non erit eorum, quæ subiecti subeūt rationē. Quare fieri nequit uniuersaliter ratiocinatio, sed hoc in tempore tantum.

☞ Non est ergo demonstratio corruptibilium, neq; scientia simpliciter. Sed sic est sicut secundum accidens, quoniam non uniuersalis ipsius est, sed aliquando & sic, Cum autem ita sit, necesse est alteram non uniuersalem esse propositionē, & corruptibilē. Corruptibilem quidē, quoniam & conclusio est, Non uniuersalē autē, quoniam hoc quidem erit, hoc autem non erit, in quibus est: quare non est syllogizare uniuersaliter, sed quoniam nunc est. H

Alia vir.

☞ Cū conclusit ꝙ nullius corruptibiliū sit demr̄o: & posset quis quærere. Vtrum aliquo pacto rei corruptibilis sit demonstratio. Ideo respondens inquit. ☞ Non est ergo demonstratio corruptibilium: neq; scientia simpliciter. Et hoc fuit conclusum: tunc quasi respōdens ad id: quod quis quærere posset, inquit. Sed rei vel conclusionis corruptibilis sic est demonstratio: vel scientia simpliciter. Sicut secundum accidens, & sic cōclusionis corruptibilis demonstratio nō est per se. Sed solum per accidens, dixit nō est demonstratio, neq; scientia simpliciter. Vt alterū alterius sit expositiuū. Idē. n. est demr̄o, & sciētia simpliciter: Com. 91.

I dixit hoc qm̄ demr̄o est via, scientia vero est effectus demōstrationis. Amplius recte nō dixit p accn̄s: sed velut p accn̄s. (vt Philop. animaduertit) qm̄ huius cōclōnis Socrates est animal: demr̄o quidē nō erit, qm̄ Socrates corruptibilis est: & sic nullo mō illius demr̄o est, mō aūt quodā demōstratio est illius p accn̄s, q̄tenus huius est demr̄o oē animatū sensitiuū est animal: nā animatū sensitiuū per se & primo est animal. Sed qm̄ Socrates interdū ē animal, & nō semp, mō quodā per accn̄s est animal, & ita dixit velut p accn̄s: q̄tenus mō quodā p accn̄s est animal: est. n. p accidēs animal: qa nō primo mō vero quodā, qa non semper, sed interdū. Deinde probat hoc: hoc mō sit ita q̄ demonstratio sit conclusionis corruptibilis per se: & proprie. Cū ita sit, necesse est alterā ꝓpōnē. s. minorē nō vl̄em esse ꝓpōnē & corruptibilē, vt primo priorū declaratū ē.

K Cap. 7. Ibi. n. dictū est: q̄ cōclōne exn̄te particulari in prima figura: minor sit particularis. Et si cōclusio sit corruptibilis, ēt minor erit talis. Exponit vtrūq;: & inquit. Corruptibilē: quidē: qm̄ & cōclō est subaudi corruptibilis, nō vl̄em aūt qm̄ subm̄ cōclōnis hoc quidē erit, hoc aūt nō erit. In quibus est, cū. n subiectū particulariter accipitur. Aliqua eorū, de q̄bus p̄dicat̄: erunt, aliqua non erunt. Hinc concludit, ex opposito oppositū: & inquit. Quare non est syllogizare vl̄r. Sed qm̄ nūc est: hoc est sed particulariter, dū illud est: non. n. Socrates est animal per accn̄s semper: sed dū est. ☞ Est ergo vis rōnis. Si demr̄o est cōclōnis corruptibilis: demr̄o non erit ex minore vniuersali: & incorruptibili: vt deductū est: & si demr̄o non erit ex minore vl̄i: & incorruptibili: demr̄o nō erit syllogizans vl̄r: sed qm̄ nūc est: & ita demr̄o non erit demr̄o. ☞ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q̄ inuenit̄ (vt Philop. inquit) duplex scriptura. Altera est: qm̄ non vl̄is ipsius est. Altera: qm̄ nō vl̄ter ipsius ē: & vtraq; stare potest. Nā cū dixisset: demōstrationem esse corruptibiliū sic secundū accn̄s. Assignat cām, quare est corruptibiliū sicut secūdū accidēs, & nō secundū accidēs: & inquit. Quoniā non vl̄r ipsius rei corruptibilis p̄dicatū ē: sed aliqn̄ & sic. Socrates. n. animal nō vl̄r est, sed aliqn̄ & sic. Vtputa solū dum Socrates est. Ergo non semp per accn̄s Socrates est animal: sed aliqn̄. Recte ergo dictū est, sicut secundū accn̄s. Qm̄ nec Socrates simpl̄r secūdū accidēs animal est: sed solū dum est: Vel aliter: dico demonstrationē esse rei corruptibilis sicut secūdū accn̄s: qm̄ cōclusio ipsius Socratis non vniuersalis est, sed aliquādo, & sic hoc est solum dū est. Et ita sicut secundū accidēs est animal, & non semper secundum accidens est animal. ☞ Animaduerte q̄ Socrates est animal per accidens, qa non primo, est enim animal: qa ratione q̄ animatū sensitiuū est animal est: est autē sicut per accidēs: qm̄ non semper ratione qua animatū sensitiuum est: animal est, sed solum dū est. Quare demonstratio esse potest rerū corruptibiliū sicut per accidens: qm̄ non primo, neque semper. Qui enim demonstrat oē animatum sensitiuum est animal: demonstrat: q̄ Socrates sit animal: non tamen prima, neq; semper. Et ideo sicut per accidēs. ☞ Quærunt hic quo modo vniuersalia sint æterna, cum singularia in quibus sunt: sint corruptibilia. ☞ Linconiensis Grossatesta asserit vniuersalia esse per accidens corruptibilia: quatenus esse habent & extra animam: & extra suas causas. Sunt autem æterna vel quo habent esse in causis: vel quo habent esse intentionale, in intellectu nostro: vel diuino. Sed quoniam res hæc logicam facultatem transcendit. Ideo bona fronte omittatur.

L Verborū expositio.

M Socrates ē aīal per accidens.

Dubium.

Solō Linconiensis.

N ☞ *Similiter res sese habet & in diffinitionibus ipsis. quippe cū diffinitio principium sit demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut quædam demonstrationis conclusio.*

Tex. 22. ☞ ***Similiter autem se habet & de definitione, quoniam definitio ē aut principium demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut conclusio quædam demonstrationis.***

Com. 22. Continuatio. ☞ Cum declarasset q̄ demonstratio non sit corruptibiliū: nūc via similitudinis: & quasi eadem ratione declarat q̄ nec definitio sit corruptibilium, & sic probat (vt Philoponus exponit (vt corruptibilium nō est demonstratio, ita nec definitiones corruptibiliū esse possunt. Et hoc proponit, & inquit. Similiter autem se habet, & de definitione: sicut se habuit & de demonstratione, probat ratione, & inqt. Qm̄ omnis definitio est aut principium demonstrationis: aut demonstratio positione differens aut conclusio quædā demonstrationis. Ergo sicut demr̄o nō est corruptibiliū. Ita nec definitio: quæ est vel demonstratio, vel demōstrationis principiū: vel demōstrationis cōclō, erit corruptibiliū. ☞ Quo vero ad verba attinet. Quidā n̄ philosophiæ ignari per definitionē: quæ est demr̄onis cōclō: exposuerūt eā: quæ datur per quoduis genus causæ: p̄ter eā, q̄ datur per finē. Per eā vero: quæ est demr̄onis principiū: eā exposuerūt, q̄ dat̄ per finē. Per eā aūt: q̄ demr̄o est: exposuerūt eā: quæ ex vtraq; cōstat. ☞ Auer. aūt libro de anima secūdo: per definitionē: quę est demōstrationis cōclō intelligit eā: quæ est definitio passionis, q̄ quærit̄. Hæc. n. qa cōcludi demr̄one pōt: demōstrationis cōclō dicit̄. Per eā vero: q̄ est demr̄onis principiū: intelligit eā: q̄ subiecti definitio est: hęc. n. quia pōt esse mediū, p quod prima demōstrat̄ demōstrationis principiū dicitur. Per definitionē vero, q̄ ē demr̄o: aggregatū ex vtraq; intelligit. ☞ Verū Philoponus & Themistius clarius exposuerūt: & quidē ad mentē Aris. in libro de anima. Ibi enim dictū est q̄ tres sunt spēs definitionis, nā aliæ quidem ex materia sunt. Aliæ vero ex forma. Aliæ ex vtroq; simul. Vtputa qui irā definiet ex materia: dicet feruorē esse sanguinis circa cor. Ex forma vero, appetitū vindictæ. Ex vtroq; simul: feruorē sanguinis circa cor ꝓpter appetitū vindictę. Per definitionē ergo: quæ est demr̄onis principiū: intellexit eā, quæ ex forma est. Demonstrationes enim ex causis causata syllogizant. Forma vero est causa materiæ, nā ꝓpter talē formā: talis materia est. Vnde demōstratio erit hoc pacto. Ille appetit vlcisci: eius quæ appetit ulcisci, feruet sanguis circa cor: feruet igitur illius sanguis circa cor. Vbi patet definitionē: quæ est a forma: esse vt demonstrationis principiū. Per definitionem vero: quæ est conclusio: intellexit definitionē, quæ est a materia. Hæc igitur in præcedenti demonstratione conclusa est. At per definitionem, quæ est demonstratio: intellexit definitionē quæ est ex vtraq; simul: quæ sola positione differt: quoniam (vt Philoponus inquit). In definiendo quidem: a materia incipientes definimus in formam. Dicimus. n. iram esse feruorem sanguinis circa cor ob appetitum vindictę. In demonstratione vero viceuersa vtimur. Incipimus. n. a forma & definimus in materiam. Alij vero positione differre asserunt: talis definitio non sit in aliqua trium figurarū syllogisticarum. At demonstratio est in aliqua figurarū. quare positione differt.

O

Verborū expō & dū aliquos.

Auer. Com. 12.

P

Themi. & Phi. prio de aīa tex. com. 18. Spēs diffinitionis sunt tres.

Q

☞ *Patet etiam demonstrationes atq; scientias eorum quæ sæpe fiūt, ut lunæ defectiones & huiuscemodi rerū, quo quidem sunt tales.*

hoc

A hoc esse semper, quo uero nõ sunt semper, hoc esse particulares. ¶ Eorum autem, quæ sæpe fiunt demonstrationes, et scientiæ sunt, ut lunæ defectus. Manifestum est, quoniam secundum ꝙ huiusmodi sunt semper sunt. Inquantum autem, non semper, secundum partem sunt. Sicut autem defectus est similiter & in alijs.

Com. 93. Expositio Philo. & Themi. ¶ Philoponus & Themistius pariter volũt: ꝙ Arist. remouat dubiũ. Nã cũ dixisset corruptibiliũ non esse demõstrationem quærit de his quæ sæpe fiunt: quæ nõ continuo. Sed tẽporis interuallis discutiuntur. Vtputa de lunari eclipsi. Si. n. vna quæq; eclipsis corruptibilis est, deficiẽs n. luna rursus illuminatur, quõ in his dicimus demõstrationẽ esse. Respõdet ergo & inquit. ¶ Eorũ aũt q̃ sæpe fiunt: demr̃ones & scientiæ sunt, vt ipsius defectus Lunæ. Exponit aũt quomõ taliũ sit scientia: & dicit. Manifestum ẽ, qm̃ secundũ ꝙ hmõi sunt, hoc est secũdũ ꝙ sunt vl'es: sciẽtiæ & demõstrationes sunt. Et vt sic sunt semper. Inquãtũ autẽ non semp sunt: secundũ partẽ sunt, hoc est particulares, & sic de talibus nõ sunt sciẽtiæ: cũ sint corruptibiles. Est ergo solutio quæ sæpe fiunt: bifariã cõsiderari põt, vt vniuersalia, & sic de eis est sciẽtia: quia: vt sic semp sunt. Vt particularia, & sic de eis nõ est sciẽtia, qa nõ sunt semper. Vnde (vt Philoponus inquit) vnusquisq; particulariũ defectuũ, non demõstrabilis est, qm̃ est generabilis: & corruptibilis. Non. n. demonstratio est in hac eclipsi, q̃ secundũ hoc tẽpus fit: sed scdm cõem spẽm defectuũ. Non n. huiusce eclipsis est demr̃o: sed simpl'r eclipsis, de ipsa tñ eclipsi: q̃ scdm hoc tẽpus fit, nõ est demr̃o: nisi eo mõ: vt in alijs ẽt corruptibilibus demr̃onẽ esse diximus. Addit Aristo. ita esse intelligẽdũ in silibus (vt dictũ est de eclipsi) Vtputa de tonitruo: terræ motu, & id genus. Et hoc inqt. Sicut ãt defectus est demr̃abilis, nõ vt particularis, sed vt vl'is. Sil'r est intelligendũ: & in alijs, q̃ ẽt sæpe fiũt.

B Quæ sæpe fiunt bifariam.

C Dubium. ¶ Sed cõtra hęc adhuc dubitaṙ, qm̃ eclipsis vl'r nõ sp est. Cũ. n. nullũ ipsius eclipsis singulare cõtingat esse: ẽt vl'r eclipsis aliqñ nõ erit: ergo & vl'r, & particulariter eclipsis ẽ corruptibilis.

Solutio. Quæ sæpe fiũt põt cõsiderari vt in actu & vt i potentia. ¶ Vno mõ dici põt, ꝙ hæc q̃ sæpe fiũt: põt cõsiderari: vt in actu: & sic sunt pticularia: & corruptibilia: & vt sic de eis nõ est sciẽtia, & põt cõsiderari vt in aptitudine & potẽtia: & vt sic sunt vl'ia, & sp: & sic de eis ẽ sciẽtia.

Alia solũ Themi. & Philopo. ¶ Vl' melius, vt Them. & Philop. inqt, dicamus ꝙ eclipsis: & similia vl'r accepta accepta põt referri ad singularia, & sic nõ sp sunt: sicut neq; singularia: & põt referri ad suas cãs, & sic sp sunt: qm̃ causis p se positis ipsius eclipsis, sp eclipsis ẽ: & sic de eclipsi, & talibus est demr̃o & sciẽtia. Nã, vt sic sunt vl'ia, q̃ relata ad suas p se cãs, semper sunt.

D ¶ Cum autem pateat fieri non posse ut demonstretur quodq; nisi ex cuiusq; principijs, si id quod demonstratur rei competit ut est illa, non sane quidpiam scitur si ex ueris & indemonstrabilibus, medioq; uacantibus ostendatur. Fit enim ut quidpiam perinde ostẽdatur atq; Bryson quadrationem ostendit. Huiuscemodi namq; rationes per commune quoddam ostendunt quod & alij competet. Quapropter & ad alias res non propinquas ipse rationes accommodantur.

Text. 23. ¶ Quoniam autem manifestum est ꝙ demonstrare unumquodq; non est, nisi ex unoquoq; principiorum, si id quod demonstratur sit secundum quod est illud, non est scire hoc, si ex ueris, & indemonstrabilibus demonstretur, & immediatis. Est. n. sic demonstrare, sicut Bryson tetragonismon. Secundum commune. n. demonstrant rationes huiusmodi, quod et alteri inest. Vnde et in alijs cõueniunt hæ rationes non congeneis.

Com. 94. ¶ Iuxta Themistij paraphrasem. Videtur ꝙ Aristo. velit oñdere, ꝙ demr̃ones non fiãt ex cõibus. Nã cũ ostendit demr̃ones ex ꝓprijs cõstare: hic oñdit: ꝙ non ex cõibus constant. Et hoc quidẽ nõ iniuria oñdit, nã cũ ostẽdit demõstrationes fieri ex dignitatibus, quæ cões ꝓpõnes sunt neq; credat ꝓpter hoc demonstrationes ex cõibus fieri, ex eo qa ex dignitatibus fiant. Ideo ostẽdit demr̃ones nõ fieri ex cõibus.

E Continuatio secũdũ Themi. ¶ Philoponus vero ait Aristo. his: quæ de scientia oñsa sunt, hic addere: ꝙ nõ sufficiat facere demõstrationes ex veris, & immediatis ꝓpõnibus: sed oportet vt sint ex ꝓprijs subiectis: de quo demr̃ones fiunt. Cuius cãm Philoponus explicat. Nã siquidẽ (inquit) dixero omnis lapis coloratus est: omne quod coloratũ est, corpus ẽ. Omnis igiṙ lapis corpus est. Accepi qdẽ ꝓpões veras, & immediatas. Nullo. n. indigeo termino ad demõstradũ ꝙ lapis coloratus sit, aut ꝙ oẽ coloratũ corpus sit. Non tñ medius terminus. s. coloratũ esse, est ꝓprius sub̃to. Coloratũ. n. esse multis & alijs inest: oportet aũt (vt sæpe dcm̃ est) demr̃ones fieri ex ꝓprijs vniuscuiusq; sub̃ti principijs: hoc est vt medius terminus ꝓprius sit extremis. & nulli alteri cõis.

Quæ Phi.

F Vnde inqt. ¶ Qm̃ aũt manifestũ est: ꝙ demr̃are vnũqdq;. s. q̃situ de cõcesso vel sub̃to: nõ est: hoc est nõ cõtingit: nisi ex vno quoq; principiorũ. s. ꝓprio termino vtriq; extremo, & nõ cõi: & hoc si id qd̃ demr̃aṙ hoc ẽ, si q̃sitũ sit scdm ꝙ est illud, hoc est: si q̃sitũ insit p se sub̃o, de quo demr̃aṙ. Totũ hoc accepit veluti añcedẽs: & ꝓbatũ ab ipso tũc dat cõsequẽs: qd̃ nũc ꝓbare ꝓposuit: & inquit. Nõ ẽ scire hoc. s. q̃sitũ: si ex veris: & indemr̃abilibus, & immediatis demõstreṙ de suo sub̃o. Dixit immediatis: vt altera vt alterius sit expositiuũ. vt placet Philopono. Vel dixit. Et immediatis, qm̃ aliq̃ ꝓpõ est indemr̃abilis, q̃ nõ est immediata: vt hæc Nix est alba. Indemr̃abilis. n. est: qa sensu patet: immediata vero nõ est, qa habet cãm.

G Quadrati. circuli secũdũ Brissonem. Qd̃ ãt demr̃o sit ex indemr̃abilibus: & nõ ꝓprijs, oñdit p demr̃onẽ Brysonis: qua ꝓbat q̃drationẽ circuli. ¶ Quę vt Them. & Alexãder: & Philoponus exposuerũt: ẽ hęc. Illa inter se paria sunt: q̃ eisdẽ maiora minoraq; hñtur. Hęc n. est cõmunis dignitas: in qbus maius reperiṙ: & minus in his & æquale dabitur. Sed datur quadrangulus ma-

Quadrãgulus maior.

H

ior circulo vt quadrãgulus. A. B. C. D. & quadrangulus minor circulo. vt. I. K. L. M. ergo dabitur quadrangulus ęqualis circulo. Hæc ratio ex communibus est: qm̃ (vt inquit) secundũ cõmune demonstrãt rationes huiusmodi: quod cõmune & alteri inest, cuius causam affert, & in-

I quit. Vnde hoc est propterea quia hæ rationes & in alijs conueniunt non congeneis hoc est non eiusdem generis. Maior.n.non modo in magnitudinibus vera est: sed etiã in numeris, & tẽporibus: & alijs. ecce quõ Bryssonis demonstratio est indemõstrabilibus est, non tamen ex proprijs. Cũ terminus medius: videlicet maius & minus communis sit multis diuersorum generum. ¶ Vnde Philoponus inquit. Illud enim ex intermedio maioris & minoris: vt Brisson videbatur quadrare circulum: non proprium est geometriæ: sed est commune etiam plurimis alijs: & potius (vt inquit). Dialecticæ competens est ꝙ geometriæ. Quoniam non ex proprijs principijs, quod propositum est, demonstrat.

¶ Igitur res non ut illa est, sed per accidens scitur. Non enim & ad aliud genus demonstratio accommodaretur, Tunc autem unũ
K *quodq; non per accidens scimus, cum per id cognitionem consequimur per quod competit, ex principiis illius qua ratione est illud, ueluti cum duobus rectis æquales habere rerum ei scimus cõpetere cui per se competit idipsum ex principijs huius.*

¶ Ergo non quatenus illud est, scit, sed per accidens. Non.n.correspondebat demonstratio, & ad aliud genus est. Vnumquodq; aut scimus non per accidens, cum per illud cognoscimus, per quod ẽ ex principijs illius, inquantum illud est. Vt duobus rectis æquales habere, cui inest per se quod dictum est, ex principijs illius.

Com. 95. ¶ Cum declarauit ꝙ demõstratio debeat esse ex proprijs & hoc per exemplum acceptum a demonstrationibus Bryssonis. Nunc ostendit ex quibus demonstrabat Brysson quadrationem: & vult ꝙ non ex his, quæ per se sunt: sed ex his quæ per accidens (vt Philoponus inquit) demonstrabat. Et inquit. ¶ Ergo non quatenus illud est, hoc est per se scit Brisson per suas demonstrationes: sed per accidens. Qui de homine scit esse disciplinæ capax: per ani-
L mal: scit per accidens, quoniam non per medium: quod homini proprie competit: sed per medium: quod homini: & alijs competit. Duæ enim sunt causæ: quibus de aliquo subiecto aliquid scitur per accidens: vt de homine esse disciplinæ capax. Prima quidem: quando per extraneũ medium sciretur, vt si de homine sciretur esse disciplinę capax: propter esse album. Secunda vero: quãdo per cõia: vt si de homine illud sciremus propter esse animal. Has duas causas ergo assignat: ꝙ demonstratio Brissonis sit faciens scire ꝑ accidẽs: & inquit. Non enim corrñdebat demonstratio: qua videlicet Brysson probauit quadrationẽ: qm̃ mediũ per quod illam probauit, erat extraneum: & non proprium quadrato. Hæc est prima causa: assignat secundã: & inquit. Et ad aliud genus est, qm̃ est cõe, q̃d nõ tm̃ quadrato & circulo inest: sed numeris: & temporibus.
M Et sic Brissonis demonstratio fecit scire per accidens. Deinde exponit quid sit scire per se: & hoc nescit de nomine contentio, & inquit. Vnũquodq; aũt scimus per se: & nõ per accidens: cũ per illud cognoscimus subaudi quæsitum de subiecto per quod est ex principijs illius, inquantum illud est. Cuius rei exemplum affert: & inquit. Vt duobus rectis æquales habere scimus competere illi subiecto, cui competit per se illud quod dictum est. ex principijs illius. Hoc est per medium proprium: vt longã oratione. Philoponus exponit: per quã dat intelligere ꝙ duo sunt de rõne eius quæsiti: quod per se scitur de aliquo: & q̃d per se cõpetat ei subiecto, de quo quærebatur. Et hac rõne cãdidũ de Cigno nõ ꝑ se scitur. Et ꝙ sciaṫ per id: quod ex principijs subiecti cõficitur, quod est definitio subiecti ex

Duæ sunt cãæ quib' aliquid scitur per accidens.

N qua re definitionẽ minoris hoc est subiecti esse demõstrationis mediũ patet. Verũ de hoc in secundo. ¶ Animaduerte tñ ꝙ quæsitum est illud, quod scitur: vt secundo huius dicetur. Et qm̃ subiectũ est concessum: ideo subiectum in fine demonstrationis, nõ est illud, quod scitur. Et quoniam passio: vel aliquid passioni simile quæritur. Ideo passio scitur: & qm̃ non per medium extraneũ, nec per mediũ cõe, igitur per illud mediũ scitur: quod ex principijs rei exit. Hæc Aristoteles tetigit hic in summa. ¶ Quærunt Iuniores, vtrũ cõe possit extraneũ dici. ¶ Rñdent quod cõmune extraneũ dici põt: q̃tenus descendit ad aliud genus. ¶ Verũ hæc responsio ambigua est: nã superius est de rõne inferioris: ergo nõ potest dici extraneum si in illud descendat. ¶ Et sic dicere nullũ cõe extraneum esse suæ speciei: cũ sit de eius rõne. Sed bene ei, cuius non est genus: &
O hoc pacto sapor dulci extraneus non est, sed albo. Byssonis vero ratio peccabat dupliciter. Tum quia per communia, tum etiã quia per extranea demonstrabat.

Notabile. Dubium. Respon. Quærẽ. ꝓpa rñ.

¶ Quare si illud competit ei per se, cui competit, medium necesse est in eadem esse propinquitate. Quare & si per illud inest, cui inest, necesse est medium in eadem cognitione esse. Com. 96.

¶ Hoc quod Aristo. infert hic, potest referri ad exemplũ ꝓximũ q̃d textu ꝓximo attulit: vt Philoponus retulit. Dixit.n.ꝙ demr̃o: q̃ demr̃atur ꝙ anguli trianguli sunt æq̃les duobus rectis: nõ fit per mediũ extraneũ: sed ꝑ mediũ: q̃d per se cõpetit subiecto. Ex hoc infert. ¶ Quare & si ꝑ se illud inest: cui inest, hoc est q̃re si mediũ ꝑ se inest subo s. minori extremitati, cui inest, in ea subaudi demõstratione, q̃ probaṫ ꝙ anguli triãguli duobus rectis sunt æq̃les, necesse est mediũ subaudi in tali demr̃one, in eadẽ cognatione esse cũ extremis: hoc est necesse est, vt mediũ sit eiusdẽ gñis cũ extremis illius demõstrationis: ita; vt non sit
P mediũ in gñe geometrico: & extrema in genere arithmetico. Nã q̃ rõne mediũ ꝑ se inest minori extremitati, eadẽ rõne maior extremitas ꝑ se inest medio. Quare mediũ in tali demr̃one erit eiusdẽ gñis cũ extremis. ¶ Vel põt intelligi ꝙ Arist. hoc inferat nõ in tali demr̃one tm̃, sed vlr in omni demr̃one: vt sit dicere, ꝙ ex dictis pateat vlr in omni demr̃one mediũ esse eiusdẽ gñis cũ extremis: qm̃ ꝓbatũ est mediũ ꝑ se inesse subiecto: & eadẽ rõne: ꝙ maior extremitas insit ꝑ se medio: ergo oportet mediũ esse eiusdẽ generis cũ extremis: alio qn nõ per se, sed extranee inesset mediũ subiecto: & primũ medio. Et vtroq; modo hoc quod Aristo. infert bene intelligitur. Alia expõ

¶ Quod si non sit ita, at perinde erit, atq; cum musica per arithmeticam demonstratur. Atq; talia demonstrantur quidem similiter, differentia tamen est. Nam ipsum quidem esse, & aliam scientiam attinet, Subiectum.n.genus diuersum est. Ipsum autem propter quid, superioris nimirum est, cuius per se sunt ipsi affectus. Quare patet ex hisce fieri non posse, quo demonstraretur quodque simpliciter nisi ex principiis uniuscuiusq;, sed horum principia habent commune. Q

¶ Sin autem non sit. Sed sicut harmonica per arithmeticam, huiusmodi autem demonstrantur quidem similiter, sed differunt, nam ipsum quidem quia, alterius scientiæ est. Subiectum.n.genus alterum est. Ipsum uero propter quid, superioris, cuius per se passiones sunt. Quare & ex his est manifestum, ꝙ non sit demonstrare unumquodque simpliciter, aliter quam ex propriis uniuscuiusque principiis. Sed horum principia habent commune.

¶ Hic

A Com.79. ¶ Hic locus dupliciter legi potest, vno modo vt dicamus: ꝙ cum Aristo. declarauit ꝙ medium debeat esse eiusdem generis cum extremis: nunc velit exponere: qua (vt ita dicam. Identitate: an simpliciter, an secūdum quid. Est. n. duplex identitas: vt ita loquar simpliciter quidem qua videlicet homo & equus eadem genere sunt, quoniā ex equo sub animali continentur. Et secundum quid: quæ subalternationis identitas est. Veluti equus & animal: quæ ideo dicuntur eiusdem generis: quia alterum sub altero continetur. Ergo exponit nunc quomodo medium & extrema eiusdem generis esse debeant, an simpliciter: vt homo & equus sub animal, an secundum quid subalternatione: vt equus & animal. Et tunc lege verba hoc pacto. ¶ Sinautē non sit subaudi medium eiusdem generis cum extremis simpliciter. Sed sicut Harmonica Theoremata demonstrātur per musicam scientiam. Vbi extrema & mediū sunt

Duplex identitas.

B eiusdem generis secundum quid, scilicet subalternatione, quasi dicat, sinautem non est eiusdem generis simpliciter cum extremis, sed secundum quid scilicet subalternatione: subaudit Philoponus: necesse est demonstrationem etiā fieri ex eisdem principijs proprijs: saltem secūdum quid, & subalternatione. Sunt enim verba diminuta more attico: vt videtur. ¶ Philoponus vero verba hæc aliter exponit: vt referantur ad proxime dicta hoc modo. Sinautem non subaudi ex proprijs principijs subiecti demonstratio fiat. Sed ex principijs eius scientiæ quæ proxime cōtinet prædictam scientiam, sicut harmonica per arithmeticam: subaudi tu (vt Philoponus inquit) necesse est demonstrationem ex eisdem fieri: & hoc si vere demonstratio est: ex eisdem dico. Veluti harmonica demonstramus per principia arithmeticæ. In talibus. n. demonstrationibus mediū

Expō Philopo.

C extremis eiusdem generis est subalternatione: & non simpliciter. Et hoc exponit, & inquit: Huiusmodi autem demonstrantur quidem similiter: sed differunt. Hoc est quę per principia generalioris scientiæ demonstrantur. Simili quidem modo demonstrantur, quo & illa: quæ ex proprijs principijs demonstrantur hoc est quia scientifica est horum demonstratio: veluti & illorum: quæ ex proprijs principijs demonstratur. Sed differunt. Quoniam in illis quidem: & ipsum quia, & ipsum propter quid ex eadem est scientia. In alijs vero, quæ subalternatione eadem sunt. Ipm quidē quia alterius scientiæ est: quia est scientiæ subalternatæ. Subiectū. n. sciētiæ subalternatæ alterum est a subiecto sciētiæ subalternantis. Est. n. alterū: qm̄ subalternū. Ipm vero ꝓpter quid est sciētiæ superioris. s. subalternantis, cuius ꝑ se & primo passiones sunt. Est. n. ipm quia musicæ, ipm vero ꝓpter quid arithmeticæ. Ex his iterum

D cōcludit illud q̄d superius probauit, & inquit. Quare & ex his est manifestum ꝙ nō sic demonstrare vnūquodq; simpliciter hoc est ꝓprie: & non sophistico mō q̄d est ꝑ accn̄s, aliter q̄ꝫ ex ꝓprijs vniuscuiusq; principijs, qm̄ qui demonstrat in eadē scientia: & per ea: quæ sunt eiusdem sciētiæ, & ꝑ ea quæ sunt superioris sciētiæ, semp ex proprijs demonstrat. ¶ Sed dices: vtrū principia sciētię inferioris, & principia sciētiæ superioris habeāt cōe: ꝑ quod possint demr̄ari adhuc. ¶ Quasi respōdet, & inquit. Sed horū principia habēt cōe. Hoc est, tā principia inferioris q̄ principia sup̄ioris habēt commune, hoc est primā phylosophiā (vt exponit Philoponus). Hæc. n. (vt inquit) principia cuiuslibet scientiæ: & inuenit, & demonstrat: ex quo artiū ars, & scientiarum sciētia dicta est. Et tu intellige hoc

Dubium. Solutio.

quod Philoponus inquit. Quod prima Phylosophia demonstret principia omnium non simpliciter. quoniā sic subalternaret sibi omnes alias scientias: sed neganti. vt primo physicorum exposuit Simplicius. Aliter etiam verbum istud intelligi posset: sed non curo. ¶ Ex his patet. Primo ꝙ eadem demōstratio est ex hypothesi, & ꝓpter quid. Vt demonstratio musica ratione habita ad musicū ex hypothesi est: ratione vero habita ad arithmeticum est propter quid. Eędem. n. propositiones musico quidē suppositiones sunt. Arithmetico vero conclusiones: quæ propter quid ab eo demonstrantur. Secundo patet, ꝙ licet metaphysica sit communis scientia, quæ demonstrat principia subalternatæ, & subalternantis scientiæ: non tamen subalternat sibi illas, quoniā tales propositiones non probantur propter quid in metaphysica. Sed tantum probantur neganti: & quidem ex concessis ab eis: hoc autem non est probare ꝓpter quid: sed potius dialecticę. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte ꝙ subiectum subalternatæ alterum est a subiecto subalternantis, quatenus subiectum subalternatæ super addit subiecto subalternātis accidentalem differentiam: vt numerus sonorus: quod est musicæ subiectum: numero addit sonoritatem: quæ est differentia accidentalis. Numerus vero subiectum est arithmeticæ. Hac ratione Physica metaphysicæ non subalternatur. quoniam ens mobile quod est physicæ subiectum, enti: quod est metaphysicæ subiectum: addit mobilitatem, quæ enti accidens non est.

E

F

Verborū expositio

G

¶ Quod si id constat, patet fieri non posse quo quisquā propriorum principiorum exhibeat demonstrationem. Erunt enim illa omnium principia, & ipsorum scientia domina omnium erit. Etenim is scit magis, qui superioribus ex causis scit. Scit enim tum ex prioribus, cum ea ex causis scit, quæ non affectus subeunt rationem. Quare si magis scit & maxime, & si est illa scientia, magis profecto, maximeq; scientia est. Demonstratio uero non ad aliud genum accommodatur nisi eo modo quo tam ad demonstrationem facultatis machinarum extruendarnm uel ad perspectiuas geometricæ, quā ad musicam arithmeticæ demonstrationes accommodantur, ut diximus.

¶ Si autem manifestum est hoc, manifestum & quoniam non est uniuscuiusq; propria principia demonstrare. Erunt. n. illa omniū principia. & scientia eorum domina omnium. Et. n. scit magis ex superioribus causis sciens. Ex proprijs. n. scit, cum non ex causatis sciat causis. Quare si magis scit: & maxime, & scientia illa erit & magis, et maxime. Sed demonstratio non cōuenit in aliud genus aliter quā ut dictum est. Geometricæ in perspectiuas, & mechanicas, & arithmeticæ in harmonicas.

Aliter Si aūt est scīa quæ principia vniuscuiusque demōstraret erit illa oīum principiū & domina.

H Com. 93. 1. Corol.

¶ Vt Philoponus placet. Arist. hic quoddam corollariū concludit ex prædictis: & forte duo ex dictis corollaria deducit. Primū quidem dicens. ¶ Si autem manifestum ē hoc: videlicet ꝙ non contingat demonstrare aliquid, nisi ex proprijs illius principijs: manifestum est: & quoniam non est vniuscuiusq; propria principia demonstrare hoc manifestum est: ꝙ non contingat aliquam scientiam propria principia demonstrare. Nā (vt Philop. inquit) Demōstrationē ex ꝓprijs oportet fieri principijs. At principiorū non est possibile esse principia. Hoc (vt mihi videtur) est primū Corollariū: Deinde assignat secūdū Corollariū ex dictis: & secundū vnā scripturā, inquit. Si aūt est sciētia, quæ principia vniuscuiusq; sciētiæ demōstret, erit illa

2. Corol.

I scientia, quæ principia oĩum demõstrat, omniũ scientiarũ principium & domina: quasi omnes subalternans. Et ꝙ sit cæterarum principium & domina: probat: & inquit. Et
In ꝓlogo n. scit magis ex superioribus causis sciens. Dicit̃ .n. primo metaphysicæ, ꝙ metaphisica scit per altissimus causas. Exponit aũt, qui artifex scit ex proprijs: & inquit. Ex proprijs. n. artifex aliquis scit, cũ sit ex causis non causatis, q̃ vero metaphysica scit ex cõmunibus & altissimis causis: ideo cõcludit, quare si magis scit: & maxime. s. per maiores & maximas cãs, & scientia illa erit & magis. s. scientia: & maxime scientia subaudi talis esset metaphysica: si ipsa sciret principia omniũ, quare metaphysica esset subalternans omnes, & Regina scientiarũ atq; ars artiũ. Repetit quomõ liceat migrare de genere in genus: & inquit. Sed demonstratio non conuenit in aliud genus aliter q̃ vt dictũ est: quasi dicat: licet ita sit: ꝙ metaphysica sit Regina & domina: tamẽ demõstratio non conuenit in aliud genus,
K aliter q̃ vt dictum est. Videlicet subalternationem: vt demonstratio geometricæ conuenit migrare in ꝑspectiuas: & mechanicas: & demonstratio Arithmeticæ cõuenit migrare in harmonicas Hæc. n. (vt exponit. Philop.) migratio est per subalternationẽ. Hæc de Corollarijs: & de modo, quo altera scientia in alterã migrat.
Dubiũ cõtra scdm corollar. ⁋ Sed dubitares cõtra secundũ Corollariũ, qm̃ tũc metaphysica subalternaret sibi omnes sciẽtias: cũ sit Regina & dña aliarũ.
Solutio. ⁋ Dicendũ ꝙ Metaphysica subalternat sibi omnes per recursum, qm̃ vbi principia cæterarũ scientiarũ negarẽtur: tandẽ ꝑ recursum syllogismis redargutiuis ex datis ab aduersario, illa probabit cæterarũ scientiarũ principia. Non tamẽ ꝑꝑ hoc subalternat sibi cæteras simplr. Non. n. probat cæterarũ principia ꝓpter quid.
Dubiũ cõtra primũ 2.phy. 22 ⁋ Secundo dubitat̃ contra primũ Corollariũ: nã secundũ Auer. Scientia specialis põt ꝓbare sua principia saltẽ demonstratione signi.
Solutio ⁋ Dicendũ:
L ꝙ Auer. loquitur de principijs subiecti constitutiuis, non autẽ de principijs cognoscẽdi: quæ Axiomata dicũt̃. Hęc n. vel sunt ꝑ se nota sensu vel in superiori scientia probata.
alia dubiũ ⁋ Rursus dubitatur cõtra modũ, quo altera scientia in alterã migrat. Primo quidẽ: qm̃ mediũ nõ videtur eiusdem generis cũ extremis.
Solutio. ⁋ Dicendũ ꝙ licet nõ sit eiusdem generis cum extremis loquendo de genere ꝑdicamenti: est tamen eiusdẽ generis cũ extremis loquendo de genere subiecti scientifici. Continentur. n. in eodẽ subiecto scientiæ.
Verborũ expositio ⁋ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, ꝙ vna scriptura legitur hoc pacto. Si autẽ est sciẽtia: quæ principia vniuscuiusq; demonstret, erit illa omniũ principiũ & domina: & hoc modo exposita est: & tũc ꝑ principiũ intelligit principẽ: & per dominã intelligit Reginã. Nã licet sophistica, dialectica: & metaphysica sint de omnibus: nõ ta
M mẽ eodẽ mõ. Nam metaphysica est de omnibus scientificæ. Dialectica probabiliter: sophistica apparenter. Et quia metaphysica est de omnibus scientifice, ideo est Regina & vere domina. Cætere vero non. Est vna alia scriptura, de qua in textu, sic habetur. Erunt. n. illa omnium principia, & scientia eorũ domina omniũ. Et tunc intellige ꝙ sit vnũ corollariũ tantum hoc modo: ꝙ si quæ dicta sunt: vera sint. Manifestum est, ꝙ non est vniuscuiusq; scientiæ specialis propria principia demonstrare: sed demõstrare ꝓpria cuiusq; scientiæ principia erit scientiæ cõis saltẽ (vt dictũ est per recursum. Cuius causam affert & inquit. Erũt n. illa principia, de quibus scientia cõmunis agit, omnium scientiarum principia saltem per recursum. Et scientia eorum principiorum domina & Regina omnium scientiarum: & ars artium, vt metaphysica. N
Et ꝙ sit domina & Regina omnium scientiarum: probat: & quæ dicit, ex dictis perspicua sunt.

⁋ At uero difficile admodum est sese percipere quempiam si sciat nec ne, Est enim difficile cognoscere si ex principijs uniuscuiusq; scimus nec ne. Quod quidem est scire. Putamus autem sæpe numero scire, si ex ueris quibusdam primi si e rõcinationem habemus. Id uero non est ita, sed oportet ipsis primis esse propinqua. Ea autem in quocunq; genere principio dico, quæ fieri nequit, ut demonstrentur esse.

⁋ Difficile autem est cognoscere, sciuit an non, difficile enim est Tex. 24.
noscere, si ex principijs uniuscuiusque scimus, an non, quod quidem est scire. Opinamur enim (si habeamus ex ueris quibusdam syllogismum, & primis) scire Hoc autem non est, Sed congenea oportet esse primis, Dico autem principia in uno quoq; genere illa, quæ quoniam sint, non contingit demonstrare. O

⁋ Cum exposuisset: quid proprie sit scire: & demonstrasset, ꝙ scire sit ex proprijs cuiusq; principijs: nunc ostendit ꝙ difficile sit cognoscerẽ, si demonstrator sciat aut nõ: & dicit. Com. 99. Cõtinuatio.
⁋ Difficile autem est cognoscere subaudi si demõstrator sciuit ex proprijs cuiusq; principijs: an non: hoc est cognoscere (vt Philoponus exponit) si demonstratiue processit syllogismus aut nõ: difficile est. Huius rei causam assignat: & inquit. Putamus enim scire, si habeamus ex veris quibusdam: & primis syllogismum. Putamus enim si veras capimus propositiones: & immediatas: ꝙ etiam demonstratiue ceperimus. Hoc autem vt inquit. Non est, sed ea principia: quæ accipimus congenea atque proxima oportet esse primis. Siquidem (vt Philoponus suppleuit) demonstratum est: non solum veras P
oportere esse propositiones, sed etiam ex proprijs & proximis principijs assumptas. Hinc Philoponus deducit: ꝙ primum Theorema: & secundum geometriæ propriæ demonstratum est. Reliqua autem, quæ deinceps sunt, vere quidem syllogizata sunt, non tamen demonstratiue. Non enim ex proprijs propositionibus vnumquodque demonstratum est neque immediatis: quoniam semper posteriora demonstrantur: per ea quæ iam demonstrata sunt. ⁋ Sed dices vtrum syllogismus quo demonstrantur posteriora: qui constat ex iam demonstratis: fit syllogismus demonstratiuus. Dubiũ
⁋ Respondet ad hoc Philoponus, & non respondimus superius: ꝙ syllogismus huiusmodi valde abusiue demonstratio est, & non nisi quis propositiones: ex quibus constat talis syllogismus: demonstratiuas dicat: quod quidem abusiue: & non proprie verum est. Solutio Philopo.
⁋ Epilogando ergo patet: ꝙ cum difficile sit scire naturam rerum. & ea, quæ per se vnicuiq; naturæ insunt. Iccirco difficile est, & scire, vtrum demonstratiuus sit syllogismus aut non. Et ne sit de nomine contentio: exponit, quid ꝑ principia ipse intelligat, est enim principium multipliciter dictum, & inquit. Dico autem principia in vnoquoque genere: hoc est in vnaquaque scientia. Illa: quæ quoniam sicut vera, non contingit demonstrare. Sed sunt confessa: atque in illa scientia, cuius sunt ꝑ se nota sunt. Vtputa geometriæ principia sunt: punctum impartibile est: linea est quæ in vnum dimensilis est. Hæc enim assumit: & non demonstrat geometria, sed vt existentia supponit. hoc pacto in cæteris scientijs principia Q

A Dubiū. tus principia prima & indemonstrabilia sunt. ¶ Quærunt Iuniores quam ob causam Axiomata hoc est dignitates Responsio. Quō intelligi debet responsio. non faciant scire. ¶ Respondent per simile de solis virtute: hoc est, quia sunt vniuersales causæ. ¶ Sed sic dicentes, si velint ꝙ Axiomata nullatenus faciat scire: errant: quoniam causa vniuersalis (vt Aristo. inquit) magis & maxime facit scire. Sin autem velint ꝙ non faciant scire specificum in certo sciendi genere: Verum dicunt. Nam cū sint communia: & transcendentia: ad determinatum genus nō sufficiunt, nisi proximis causis additis, quę principia in genere propria vocat.

¶ *Sumitur igitur quidnam ipsa prima & quæ ex hisce proficiscū tur significant. At principia sumere, esse cætera demonstrare necesse est. Ceu quid est unitas, aut rectum, aut triangulus sumere. Esse uero unitatem ac magnitudinem, cætera autē demonstrare.*

B ¶ *Quoniam quidem igitur significent & prima, & quæ ex his, assumitur. Quod autem sint, principia quidem est accipere. Alia uero demonstrare, ut quid unitas, aut quid rectum, & quid triangulus. Esse autem, unitatem quidem est accipere, & magnitudinē, Altera uero demonstrare.*

Com. 100 Sup. tex. secūdo. cōmēta. 5. Expositio Philop. ¶ His declaratis: Aristo. nunc declarat: quæ in demonstrationibus assumpta necessarium sit demonstrare: ꝙ sint, q̄ vero: non sit necesse. Et vt Philoponus inquit: Eadem dicit: quæ in proœmijs ænigmaticæ dixit. Sed vnde ad hoc deuentum sit: Philoponus exponit, & dicit Aristotelem ad hoc deuenisse: quoniam dixit ea esse principia in vnoquoque genere: quæ ꝙ sint: non contingit demonstrare. Hinc motus: docet Phs, quæ in demonstrationibus assumpta sit necessarium demonstrare: ꝙ sint, & quæ non sit necesse demonstrare. ¶ Pro declaratione vero eorum: quæ

C hic Aristo. repetit: Philoponus præmittit: ꝙ omnia quæ in demonstratione assumunt̃: ad minus duo sunt, propositiones videlicet & conclusio. Conclusio vero: duos habet terminos, & prædicatum, & subiectum: quorum subiectum quidem concessum siue datum Philoponus vocat. Prædicatum vero: quia quæritur: vocat quæsitum. Quare quæ in demonstrationibus assumuntur in tria tandem multiplicantur, In propositiones, & in concessum, & quæsitum. Et (vt Philoponus inquit) per propositiones intelligit Axiomata: quæ maioris locum tenet. Propositiones vero: quæ minoris locum occupant: Arist. ꝑtermittit propter causam assignatam in proœmijs. His stātibus primo accipit conuenientiam, deinde differentiā. Et inquit. ¶ Quoniam quidem igitur significent & prima: & etiam ea quæ ex his sunt, videlicet conclusiones: assumitur: & tanꝙ cōmuniter illis competētes accipitur. Hęc

Verborū expō. est conuenientia. ¶ Quo vero ad verba attinet: per quo-

D niam, quod græce est ὅτι, intelligit q̄d, remota litera omicron: hoc est dēta litera o: vt sit sensus quid quidem igitur significent & prima hoc est Axiomata: quæ maioris locū occupant, & quid significent ea: quæ sunt ex primis hoc est conclusiones, assumitur: & supponitur. Deinde exponit differentiam: & inquit. Quod autem sint. s. vera: principia quidē: quæ locum maioris occupant, est accipere, ac supponere. Alia vero. s. conclusiones est demonstrare.

¶ Quo vero ad rem attinet, Animaduerte ꝙ ꝓpositiōes & conclusiones quid significent. Assumitur, quoniā clarum est: nam & ꝓpositiones & cōclusio p̄cognoscunt̃ notitia quid nominis saltē ratione terminorū, ex quibus cōstant. Deinde exemplificat, & inquit. Vt quid vnitas: aut quid rectum: aut quid triangulus. Vnitatem quidem sumit in exemplum eorum quæ dant̃, ac conceduntur: in qui E bus & quid significent: & ꝙ sint ꝑsumpta esse opus est. Rectum vero & triangulum in exemplum eorum, quæ quærunt̃. In his. n. oportet communiter quid sit horum vnumquodque assumere, hoc est definitiones eorū ꝑexponi. Et cum declarasset ꝙ in omnibus assumatur quid significat, demonstrat postea ꝑ exempla ꝙ in quibusdam quidem ipsum ꝙ sit: demonstrat̃. In quibusdam vero: ꝙ sumat̃: & inquit. Esse autem: vnitatem quidem est accipere: & magnitudinem. Altera vero demr̃are. ¶ Alex. ꝑ magnitudinē ꝑ recto audit. ¶ Et quidē non bene, qm̄ vnita- Quid Alex. Refutatio. tē & magnitudinē in exemplū eorū: quæ dant̃, ac conceduntur: accepit quoniam & in his ipsum quia est p̄cognoscit̃. Altera vero vt rectū & triangulū, quæ quærunt̃, est demr̃are. Et hoc pacto Philop. intellexit: & quidē ꝓbe, ac dilucide. Quare ex his patet, tria esse p̄cognita: duasq; p̄cognitiones: vt in ꝓœmijs expositum est.

F ¶ *Eorum autem quibus in demonstratiuis utuntur scientijs, alia cuiusq; scientiæ propria, alia communia sunt, communia tamen similitudine rationis quippe cum usus eorum tantum sese extendat in quacunq; scientia quantum cuiusq; subiecto generi cōgruit. Propria sunt, ut lineam esse talem rectumue. Communia, ut si ab æqualibus æqualia demas, ea quæ restant æqualia sunt. Atq; horū unumquodq; cuiq;, satisfaciat ad cuiusq; genus accommodatum. Idem enim hoc faciet, & si non de omnibus ipsum accipiet geometra, sed de magnitudinibus tantum, & arithmeticus de numeris solum.*

¶ *Sunt autem, quibus utuntur in demonstratiuis scientijs, alia quidem propria uniuscuiusq; scientiæ, alia uero communia, Communia autem, secundum analogiam. qui utile est quantum est in eo, quod est sub scientia, genere. Propria quidem, ut lineam esse talem, & rectum. Communia uero, ut æqualia ab æqualibus si de*

G *mas, q. æqualia reliqua sunt. Sufficiens autem, unumquodq; horum. quantum in genere est, idem cui faciet, si non de omnibus accipiet. Sed in magnitudinibus solum arithmetico, in numeris.*

¶ Cum dixisset prius ꝙ possibile est eisdē Axiomatibus Com. 101. vti in diuersis scientijs: vt illo: quæ eidem sunt æqualia, inter se sunt æqualia: quo vti potest geometra: & arithmeticus, nunc exquisitius hoc exponit: & vult diuersas scientias eisdem Axiomatibus non vti: nisi secundum modū æquiuocum, Geometra. n. hoc Axiomate in magnitudinibus vtit̃. vt in ꝓprijs subiectis. Arithmeticus vero in numeris: naturalis aūt Phs in tꝑibus & motibus, quæ sibi sola subiecta sunt. Vnde inquit. ¶ Sunt autem: quibus vtuntur in demonstratiuis scientijs. Alia quidem ꝓpria vniuscuiusque scientiæ, Alia vero communia. Propria quidē

H Axiomata sunt: vt in geometria, quæ magnitudines ęq̄les eidem sunt, æquales sunt inter se. In arithmetica: qui numeri æquales eidem sunt æquales sunt inter se: in naturali philosophia: quæ tempora eidem tēpori æqualia sunt, inter se æqualia sunt. Cōia vero sunt, quæ omnibus vel pluribus cōmunia sunt: vt quæ eidem æqualia inter se ęq̄lia sunt. Exponit autē quo mō cōia: & inquit. Cōmunia autem subaudi dico secundum analogiam: & non ꝓprie. Assignat autem causam, & inquit, quoniā vtile est in eo genere: toto: & in omnibus conclusionibus illius generis, quod est sub scientia. Aut saltem (vt Philop. inquit) extēdit̃ ad plures conclōnes illius generis: q̄d est sub scientia. Non tamē ad oēs illas se extendit scientias: q̄ sunt diuersorū generū: nisi secūdum analogiā. Qm̄ quemadmodū in magnitudinibus est verus ille sermo. Quæ sunt eidem

I æqualia,sunt inter se æqualia:ita etiam in numeris: & sic non secundum subiectum:cōmunitas est: sed secundum proportionis rationem.Horū exempla exponit,& inqt. Propria quidem:vt lineam esse talem videlicet fluxum inter duo puncta:& rectū esse tale.s.quod non discrepat ab extremis,quæ propria sunt geometriæ,communia vero vt æqualia ab æqualibus si demas: ꝙ æq̃lia reliqua sunt, exponit postea:qūo vnumquodq; horū est cōe, & quo modo proprium.Hoc.n.principium,Si æqualia ab ęqualibus demas,cætera sunt æqualia:si in magnitudinibus accipitur,propriū est geometriæ,& cōe omnibus cōclusionibus geometriæ.Si vero in numeris,cōe est omnibus cōclusionibus arithmeticæ,&sic est propriū:& cōe:propriū quidē generi:scientiæ,cōe vero,omnibus conclusionibus illius generis,& inquit.Sufficiens aūt vnūquodq; horum

K Axiomatū:ad id omne:quantū in genere est.Et sic est cōmune:& quod sufficiens sit ad id omne,quantū in genere est:probat:& inquit.Idē.n.faciet:si nō de omnibus ipse geometra illud Axioma accipiet: sed solum in magnitudinibus.Arithmeticus autem in numeris:faciet dico idē secundū ꝓportionis rationē:qm̄ vt in magnitudinibus verum est illud Axioma:ita in numeris: & sic est propriū, vt.n.contrahitur ad magnitudines proprium est:vt vero cōmune est omnibus magnitudinibus:cōmune. Patet ergo diuersis scientijs eadē Axiomata cōmunia esse:nō ꝓprie:ac simpliciter:sed secundū proportionis rationē. Eidem vero scientiæ esse propria:& cōmunia,etiā secundū

Nota hæc. eandē rationē proportionis.Hæc Aristo. ℣Quo tamē ad rem attinet.Animaduerte:ꝙ si Axioma illud:si ab æqualibus æqualia demas,cætera ęqualia sunt.Sumatur in sua

L maxima communitate terminorū,nulli scientiæ propriū est:& vt sic sub nullius vsu cadit.Sinautē in specie accipiatur,Vtputa: si ab æqualibus magnitudinibus, æquales magnitudines demas:cæteræ magnitudines sunt æquales: est vnum,Axioma geometriæ propriū:cui si hæc minor addatur:Anguli recti sunt magnitudines.Dabitur hęc cōclusio:ꝙ cæteri æquales erunt:Quare hæc conclusio anguli incisionis sunt æquales: non probatur per illam formaliter si ab æqualibus æqualia demas:sed ab illa specificata,si ab æqualibus magnitudinibus.Bene ergo dictum est,ꝙ tantū Axioma se extendat:quantum subiectū eius: hoc est quantum se extendit ille terminus æquale: quod est illius Axiomatis subiectum:at quia se extēdit ad magnitudines:numeros:& tempora:non proprie quidē, sed secundū rōnis proportionem: Ideo Axioma ad omnes

M scientias extendetur:quæ de illo sunt.

℣Sunt etiam & ea propria circa quæ se scientia considerat, ea quæ per se illis insunt. Atq; hæc & esse & quid sunt scientiæ sumunt. Vt unitates arithmetica,puncta,linea,geometria. At horū per se affectuum quid,quidem quisq; significat sumunt. Vt arithmetica quid par,quid impar:quid quadratum, quid quoq; cubus. Geometria,quid expers rationis.quid frangi, quid concurrere et huiusmodi cætera. Demonstrant autem ipsos esse,& per communia & per ea quæ demonstrata sunt.Eadem & astrologia facere solet. Omnis naq; demonstratiua scientia circa tria uersatur, sunt enim ea quæ ponit esse.Hæc autem sunt,genus cuius per se affectuum est contemplatrix,& ea quæ communes dignitates dicūtur ex quibus primis demonstrat,& tertium affectus quorum quid quisq; significat sumit.

Tex. 25. *℣Sunt autem propria quidem,& quæ accipiuntur esse,circa quæ scientia speculatur quæ per se insunt. Vt unitates arithmetica, Geometria autem signa, & lineas.Hæc enim assumunt esse, & hoc esse.Horum uero quæ passiones sunt p se, quid significat una quæq; assumunt.Vt arithmetica quidem,quid par aut impar, aut quadratus,aut cubus.Geometria uero quid irrationale,aut quid inflecti,aut concurrere. Quod autem sint, demonstrant & per communia,& ex his:quæ demonstrantur, & Astrologia similiter.Omnis enim demonstratiua scientia circa tria est,& quæcunque esse ponuntur,hæc autem sunt genus,cuius per se passionum speculatiua est,& quæ communes dicuntur dignitates,ex quibus primis demonstrant.Et tertium passiones,quarum quid significat unaqueque assumit.* N

℣Cum exposuisset Axiomata:quæ communia, & quæ propria:nunc exponit terminos conclusionis:quæ sunt illius partes.Et primo exponit:quæ sint subiecta propria: & quomodo præcognoscantur.Deinde exponit quę sint passiones propriæ,& etiam quomodo præcognoscanť: & quomodo demonstrentur.Dicuntur autem subiecta a Philopono concessa vel data: Passiones autem dicuntur quæsita.Dicit ergo.℣Sunt autem propria quidem duplicia:& quæ accipiuntur esse:hoc est data:siue concessa,qm̄ præcognoscuntur quia sunt. Exponit autem adhuc magis hæc:& inquit,Sunt autem hæc subaudi subiecta,circa quæ scientia speculatur passiones:quæ per se insunt illis.Hæc vero,quæ per se insunt,vt Philoponus exponit: dicuntur quæsita:quæ de illis quæruntur:& sic demōstratiuæ scientiæ duo sunt subiecta,quæ esse præcognoscuntur:& passiones:quæ quæruntur.Hoc quod dixit,exponit per exempla,& inquit.Vt vnitates arithmetica:vt data ac concessa,& vt subiecta assumit esse,Geometria autē assumit esse,vt subiecta concessa & data,Lineas:& signa: hoc est puncta.Subaudiendū vero huic:vt Philop.subaudit:quæ vero per se his accidunt,quærunt.Et sic duo sunt concessa,siue data:& quæsita:Tum inter hæc dat differētiam,innuens quandā conuenientiā:est .n. conuenientia: ꝙ hæc ambo aliqua rōne pręcognoscantur ante demonstratiuam scientiam præcognoscuntur. Differentiam, vero,subscribit:& inquit.Hæc.n.videlicet data, & concessa: ac subiecta geometra & arithmetica assumunt esse,& hoc esse:hoc est præcognoscunt,quia sunt: & quid significat vnumquodq; horum.Horum vero : quæ passiones sunt per se,quid significat vna vnaqueq; assumunt.Sic igitur de subiecto:& esse,& quid significat:præcognoscitur:De passione vero: solum quid significat. Huius differentiæ exempla affert:& inquit. Vt arithmetica quidem : quid par:aut impar:aut quadratus:aut cubus.Geometria vero quid irrationale:aut qd inflecti,aut concurrere:Hæc sunt exempla passionum:ꝙ vnaqueq; quid significat:præcognoscatur.℣Quo quidē ad verba attinet,quid sit numerus quadratus,quidue cubus:superius exposuimus : non opus est repetere.Per irrationale vera:magnitudinem intelligit(vt Philoponus inquit)quæ in commensurabilem & non communem:habet mensuram ad alteram: Vtputa in diametro quadranguli & costę. Non est autem idē inflecti,& concurrere . Nam(vt etiam Philoponus inqt) inflecti est in vna linea: cuius non sunt omnes particulæ in rectitudine adinuicem:Sed(vt sors tulit) Cōcurrere vero dicuntur rectæ lineæ:quæ quidem productæ secundū vnum punctum concidūt: quemadmodum diameter ad latus.Hæc quantum ad præcognitionem . Quo vero ad demonstrationem:inquit.Quod autem sint subaudi hęc, quæ diximus:demonstrant & per communia: & ex his: quæ

Cō.102. Cōriuatio.

O

P

Q

Verborū expō. Coju.55.

A quæ demõstrata sunt. Non enim (vt Philoponus inquit) omnia demonstrãtur per eadem communia: Axiomata: nam secundum per primum: & tertium per secundũ demonstratur: & sic deinceps. Addit, ꝙ ut dictũ est de arithmetica: & geometria: & astrologia similiter. In hac. n. alia quidem secundum solum ipsum quid significat: capiuntur. Alia uero: ꝙ sint quæruntur. Deinde eorum, quæ dixit causam affert: & inquit. Omnis enim demonstratiua scientia: hoc est omnis demõstratio circa tria est: quorum prima sunt, & quæcunq; esse ponuntur vt subiecta: & hoc exponit: & inquit. Hæc autem sunt genus. s. subiectum: quod dicitur datum, vel concessum a Philopono, Cuius per se passionum speculatiua est. Affert secundum & inquit. Et dignitates, quæ communes dicuntur: ex quibus primis demonstrant: & sic deinceps ex illis demonB stratis demonstrantur secunda: & deinde tertia. Affert tertium: & inquit. Et tertium sunt passiones, quarum quid significat unaquæq;: assumit. Hæc enim (vt Philoponus inquit) sunt: quæ quæruntur: quæ per se accidunt subiectis, quæ solum, quid significat vnũquodq; sumitur. Ex his patet hæc quæ Arist. dixit non esse intelligẽda de sciẽtia totali: et de subiecto totius sciẽtiæ: sed de demostratione: quam Arist. ubiq;. demonstratiuam scientiam vocat.

¶ *Nihil tamen prohibet scientiarum nonnullas, horum præterire nonnulla, ueluti genus non supponere esse, si pateat esse. Non enim æquæ patet numerum esse, & frigidum, atq; calidum: & affectus non sumere quid significant si sint clari, sicut nec dignitates, ut quid significat æqualia ab æqualibus auferre, quia est notũ, sed nihilominus hæc tria necessaria sunt. Id inquã circa quod* C *scĩa demõstrant, & ea quæ demõstrat, atq; ea ex q̃bus demõstrat.*

¶ *Quasdam tamen scientias nihil prohibet quædam horum despicere, ut genus non supponere esse, si sit manifestum. quoniam est. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum. Et passiones non sumere quid significant, si sint manifestæ. Sicut neq; communia assumit quid significant, quod est æqualia ab æqualibus demere, quoniam notũ est. Sed nihil minus natura tria hæc sunt & circa quod demonstrant, & quæ demonstrant, & ex quibus.*

Cõ. 103. ¶ Vna expositio est, quod cum Arist. demonstrasset, ꝙ tria sint præcognita ante omnem demonstrationem: hic ostendat: ꝙ licet tria sint præcognita ante omnem demõstrationem natura: nõ tamen tria sunt præcognita doctrina. Doctrina quidem non tria sunt præcognita semper: nam cum subiectum esse per sensus constet: & quid signi D ficat passio: & dignitas, per doctrinam hæc præcognoscenda non sunt uerum licet hæc tria per doctrinam prę cognita non sint, natura tamen ante demostrationẽ præcognita sunt: quatenus semper ante demostrationem assumuntur. Hæc est una expositio. ¶ Philoponus uero sic exponit, nam cum dixisset ꝙ tria sint ex quibus est omnis demostratio: & ꝙ subiectum esse præcognoscatur, & quid significat passiones et dignitates: hic demonstrat: ꝙ non semper hæc præcognoscantur: & inquit. ¶ Quasdam tamen scientias nihil prohibet quædam horum despicere: exponit autem quod dixerat: & inquit vt genus, hoc est subiectum, quod & datũ, vel concessum dicitur: non supponere esse subaudi tanquam probatum ex subalternante scientia. Et hoc vt inquit, si sit manifestum: quoniam est. Huius generis est metaphysica (vt Philoponus inquit) cuius subiectum. s. ens ex sensibus patet q̃m est, & non probatur, in altiori scientia. Aristo. tamen expo-

Expositio Philopo.

E nit exemplis, & inquit. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum sunt. Quoniam numerum esse sumit arithmecus a Physico: e quo sumit continuum esse diuisibile in semper diuisibilia. Calidum vero: & frigidũ esse physicus a nulla superiori scientia sumit, sed a sensu: vt per se notũ. Hęc de subiecto. De passionibus uero inquit. Et passiones nõ sumere quid significãt subaudi quasdam scientias nihil ꝓhibet, & hoc: si sint manifestæ: atq; ex sensibus notæ: sicut neq; communia. sup. arithmeticus, vel geometricus assumit quid significat: vt puta illud: q̃d est ęqualia ab æqualibus demerę, quoniam per se notũ est: & non probatum in scientia superiori. ¶ Alexander Aphrodisius asserit & physicũ, et arithmeticũ suas passiões definire: Physicus. n. definit calidum & frigidum: Arithmeticus numerũ. Verum arithmeticus definit magis quam physicus. ¶ Cõtra obijcit Philoponus quoniam calidum & frigidum apertissima sunt, & nota sensibus. Et ita non definit illa physi F cus. ¶ Dicendum cum Alexandro, nam licet apertissima sensibus sint: quantum ad quia est, quantũ vero ad quid nominis: non sunt apertissima. Vnde Aristo. secundo de generatione illa definit definitione quid nominis. Demũ Aris. Addit, ꝙ licet quædam despiciantur propter euidẽtiã, nihil minus tria sunt in omni scientia, natura hac ratione naturali constituta. v3: & id circa quod demonstrant: subiectum. v3. & concessum vel datum, & quæ demonstrant. v3. passiones, quæ quæruntur. Et dignitates ex q̃bus demonstrant. Hę. n. tria necessarium est assumere ante omnem demonstrationem, non tamen semper eodem modo: vt dictum est. ¶ Sed quærunt hic cur repetat præcognita: cum satis de his dixit in procemio. ¶ Dicẽdũ ꝙ d epręcognitis ĩ procemio per accñs dixit, vt declararet. v3. omnem doctrinam fieri ex præexistenti cognitione: G hic autem per se. Vtputa, tanquam demonstrationis principia. ¶ Secundo dubitant quia non tantum dignitates sunt præcognita: sed suppositio: petitio, & medium. ¶ Et dicendum suppositionem & petitionem enumerari inter ea præcognita, quæ dignitates dicuntur. Medium vero pretermissum esse: quoniam cum vtroq; termino compositum facit dignitates, ex quibus demonstratio constat. ¶ Tertio dubitant: quoniam numerus videtur etiam ex sensibus euidens: cum sit sensibile commune. ¶ Dicẽdum ꝙ licet sit sensibile cõe: tñ nõ sentitur: nisi mediantibus sensibilibus ꝓprijs, At calidũ & frigidũ propria sensibilia sunt, quæ nullis alijs sensibilibus mediantibus sentiuntur.

Que alex. — *Phil. contra Alex.* — *Defensio.* — *Tex. 8.* — *Dubõ prima. Sup. t. 2. cõmẽ. 5. Solutio.* — *secunda dubõ.* — *Solõ.* — *Tertia dubitatio.* — *Solõ.*

¶ *Non est autem id suppositio neq; postulatio sane quod necesse est esse per seipsum atq; uideri. Demonstratio namq; non in oratione quæ est extra, sed in oratione quæ est in mente consistit. Quandoquidem neq; rõcinatio uidetur in illa consistere. Etenim* H *fit ut semper aduersus externam orationem per inficiationẽ obstetur. At non semper aduersus eam qua est im mente.*

¶ *Non est autem suppositio, neq; petitio, quod necesse est per se esse, aut uideri necesse. Non enim ad exterius orationem demõstratio est. sed ad eam, quæ est in anima, quoniam neq; syllogismus. Semper enim est instare ad exterius orationem, sed ad interius orationem non semper.*

¶ Cũ loquutus eẽt de p̃cognitis, et meminerit Axiomatis nũc (vt placet Philopono) vult eius ꝓprietatẽ nobis assignare, & discernere ipsum: tum ab his: quę vocãtur supp̃ones, tũ etiã a petitionibus: & adhuc etiam hæc tum ab inuicem, tum etiam a definitionibus. Iã quidẽ enim & in Cõ. 104.

I principio aſſignata eſt horum drīa:ſed qm̄ nūc etiā horū meminerit, rōnabile ē:ut iterū diuiſionē:quā ſupius aſſeruit,afferamus. Et dicamus cū Philopono, ꝙ immediatarū propoſitionū: Aliæ quidē ꝑ ſe oībus creditæ ſunt: & oībus hoībus cōiter cōnaturatæ. Aliæ uero non oībus. Quæ quidē igiť oībus cōiter cōnaturatæ ſunt, eo ꝙ e domo,hoc eſt ex terminis fidē habeāt,uocanť Axiomata , atꝗ; cōes notiones. Quæ vero nō oībus cōnaturatæ ſūt: ſed quibuſdā vocanť poſitiones. Et pōnū , hæ quidē qd ſit unūquodꝗ; dicūt,quæ vocanť definitiōes. Illæ voto : aliud de alio ꝑdicāt: quæ cōi noīe vocanť ſuppōnes. Et ſuppōnū, Alię qdē veræ ſunt:& apparētes capiunť diſcēti a ſciēte:& hæ noīe gn̄is ſuppōnes dicunť. Aliæ aūt nō apparētes diſcēti a ſciente capiunť:& hæ petitiones nuncupanť. ⁋ Hę differunt inter ſe, Axiomata quidē a ſuppōnibus: quę ſcđm naturā ſunt qm̄ Axiomata qdē: ſuapte natura inſunt oībus,& e domo vnuſquiſꝗ; hn̄s ipſa:non inquirit an uera ſit,licet nec doctor dixerit: Suppōnes uero:licet quædā ob claritatē ꝑ ſe creditæ ſint: vt Axiomata,tn̄ vnuſquiſꝗ; nō pōt e domo ꝑ manibus habere, ſed opus eſt aliqs audire de ipſis a ꝓceptore. A petitionibus aūt differūt Axiomata & ſuppōnes quidē: qm̄ apparētes ſumunť diſcēti:cū petitiones nō oīno appareāt,ſed petantur cōcedi a ꝓceptore,verbi cā, vt ſi qs dicat cōcedať mihi hoc.ſ.ab oī puncto in oēm punctū rectā lineā ducere, ab vtriſꝗ; etiā differūt pet itiones: qm̄ ſuppoſitiones & Axiomata credibilitatē habēt. Petitiones vero: breui : vel plurima indigēt ꝓbatione. Patet igiť, ꝙ Petitiones a ſuppōnibus differūt:eo ꝙ ſuppōnes appareāt diſcēti. Petitiones vero nō apparēt:ſed cōceduntur: Axiomata autē ab vtriſꝗ;:eo ꝙ hæc quidē cōiter:& oībus eē appareāt, et e domo fidē habeāt :,ſuppōnes āt nō oībus appareāt: nec etiā petitiōes, A definitionibus vero omnia differūt: ꝙ ea quidē ꝓpōnes ſint:aliud de alio ꝑdicantes :alr: aut particulariter:ac ēt aut affirmatiue, aut negatiue: diffōnes vero:nec aliter:nec particulariter,nec affirmatiue,nec negatiue aliud de alio ꝑdicāt,ſed ſolūmō declarāt qd ſit eē vnicuiꝗ;. Ariſto. ergo quo differāt Axiomata a ſuppōnibus & petitionibus dicit:& inq. Nō eſt aūt ſuppō, neꝗ; petitio:qđ neceſſe eſt ꝑ ſe eſſe aut ꝓ & uideri neceſſe eē : hoc eſt Axioma:qđ neceſſe eſt per ſe eē verū : & videri neceſſe eē uerū. Nō eſt ſuppō:nec petitio:nec ſubaudi deffinitio:ſed ab his oībus differt. A ſuppōne qdē, ꝙ oībus cōiter appareat eē verū. A petitione aūt: ꝙ ſit verū:& nō ſolū cōceſſum. A definitione deniꝗ;, ꝙ dicat eē uel nō eē: deffinitio aūt: nequaꝗ;. ⁋ Deinde vt Philoponus ex ponit (remouet quoddā dubiū: Nā cū dixiſſet: Axioma ipſū: et eē neceſſe: et uideri ex neceſſitate: cū qſpiā poſſit obijci: ꝙ nec oīno videať Axioma ex neceſſitate eſſe: qm̄ aliqs poſſet nō cōcedere ꝙ in oī:aut affirmatio:aut negatio verū dicit. ⁋ Ad hoc obuiās reſpōdet, ꝙ demōſtratiōes vel oppōnes non ad exterius orationē extendunť: hoc ē in orationis ꝓlatione:ſed ad ipſam rerū naturā:& ad internā orōnē. Vn̄ inquit. Licet cōtra Axioma inſtari poſſit: non tn̄ cōtra Axioma mētale: Nō.n. vt inqt. At exterius orationē demōſtratio eſt:nec oppoſitio:ſed ad eā, quæ ē in aīa. Et huius rei cām affert:& inquit, qm̄ neꝗ; ſylls eſt ad exterius orationē. Sēper.n. eſt inſtare ad exterius orōnē:hoc eſt ad Axioma exterius,ſed ad interius orōnem, hoc ē Axioma, nō ſp. Eſt ergo ſolutio: ꝙ licet obijci poſſit contra Axioma in voce, nō ſequiť: ꝙ Axioma nō ſit

Sup.te.5. comē.24.

Diuiſio ꝓpōnū imediatarum.

K

Differētię.

L

M

N neceſſe eē:& oībus euidens, qm̄ ad Axioma interius nō eſt inſtare. Et hoc aſſerit Ariſ. Vbi: ꝙ Axiomatibus licet poſſit contradici verbis, non tam ē corde. Et propter hāc cauſam Axiomata ſunt neceſſe eſſe:& apparent neceſſe eſſe. ⁋ Quo vero ad verba attinet, Animaduerte ꝙ græci aliquando ſunt in verbis inopes (vt Boetius inquit in prædicamentis, (Veluti circa illa verba: oratio: & ratio, quod.n. græci dicunt exologō, nos vnico verbo orationē dicimus: quæ eſt exterior ratio: quod vero dicunt eſo logen, nos rōnē dicimus, quæ proprie mentalis eſt, qua ratione fit, vt in hoc lingua noſtra græcam excedat.

Verborū expoſitio.

⁋ Quod igitur demrāri quidē pōt, nō demōſtratū aūt a ſe qſpiā ſumit, id aut ſupponit ſi ita eſſe diſcēti uidetur, atq; nō abſolute quidē, ſed ad, illū tāľū id eſt ſuppō, aut poſtulat, ſi nulla prorſus diſcēti de hoc opīo, uel etiā cōtraria inſit. Atq; hoc intereſt inter ſuppōnē poſtulationē ue. Etenim id eſt poſtulatio qđ eſt cōtrarium opinioni diſcentis, uel quod eſt quidem demonſtrabile, ſumit autem quiſpiam illud atq; utitur non demonſtrato.

O

⁋ Quæcūq; quidē igitur demōſtrabilia exiſtentia accipit ipſe nō demonſtrans, hæc ſi quidē, quæ uidētur, accipiat diſcenti ſuppō, & nō eſt ſimpliciter ſuppō, ſed ad illū ſolū. Si uero aut nō eiſdē ſit opinionis, aut cōtrariæ ſit, accipiat, hoc petit. Et hoc dfferūt ſuppoſitio, & petitio . Et enim petitio in contrarium opinioni diſcentis, aut quodcūq; aliquis demonſtrabile, cum ſit accipiat, & utatur non demonſtrans.

⁋ Cum attuliſſet differentia inter Axiomata ex vna : & ſuppōnes:& petitiones ex alia: nunc affert differentiam inter ſuppōnes & petitiones inter ſe, quæ differētia prius aſſignata eſt propterea ſolum verba legātur. Vn̄ inquit.

Alia litera queſtio

⁋ Quæcunꝗ; quidem igitur principia demonſtrationum demonſtrabilia exiſtentia: accipit ipſe demonſtrator: non demonſtrans: hæc bifariam ſunt, Nam ſiquidem hæc accipiat quæ videntur, hoc principia ſuppō ſunt ipſi diſcēti a præceptore: dico ipſi diſcenti: qm̄ non eſt ſimpliciter & ſuppō, ſed ad illum. Per quæ dat intelligere: ꝙ ſuppō ſit propō euidens diſcipulo, demōſtrabilis, non tamen a præceptore demōſtrata. Deinde affert aliud membrum, & inquit. Si vero demonſtrabilis propoſitio, non demōſtrata, ſic ꝙ diſcipulus vel non ſit eiuſdem opinionis cū præceptore: aut cōtrariæ opinionibus ſit, hoc petit. Ergo petitio eſt ꝓpoſitio non euidens, demonſtrabilis non demonſtrata: ſed conceſſa a diſcipulo : vt videatur: quidnā ex ea ſequatur. Vtraꝗ; itaꝗ; propoſitio eſt : vtraꝗ; demōſtrabilis, vtraꝗ; nō demōſtrata, vtraꝗ; a diſcipulo conceſſa . Verū ſuppoſitio conceditur a diſcipulo propter eius euidentiam, petitio autē cōceditur, vt videatur quid ex ea ſequatur: Repetit ergo differentiā:& inquit. Et hoc differunt ſuppoſitio & petitio. Eſt enim petitio in contrarium opinioni diſcentis,& ſic non conceſſa ꝓpter eius euidentiam. Aut ſaltē petitio eſt quodcunꝗ; aliquid demonſtrabile cum ſit , accipiat ſubaudi non propter illius euidentiam:ſed vt videatur quid ex ea infertur , & vtatur non demonſtrans: per quæ dat intelligere, ꝙ petitio & ſuppoſitio differant ſolum in vno: ꝙ ſuppoſitio accipiatur a diſcipulo propter eius euidentiam, petitio autem: vt videatur quidnam ex ea ſequitur. ⁋ Philoponus autem aſſerit, falſam propoſitionem poſſe eſſe petitionem, modo concedatur. At ſuppoſitionē eſſe non poſſe: niſi ſit vera. Ego tamen hæc non dicerem: quoniam & ſuppoſitionem,& petitionem Ariſto. demonſtrabilem aſſerit, modo demōſtratio non eſt niſi verorum. ⁋ Ex his patet veterem tranſlationē,

Com.105.

Q

Quæ Phi.

A lationem, quæ loco petitionis habet questionem, nõ esse rectam. Nam αἴτημα, æterna græce, sonat latine petitionem, vel postulationem. Præterea. Aristo. de questione ipsa nullam mentionem fecit.

¶ Diffinitiones igitur, cum affirmationes, aut negationes nõ sint, suppositiones non esse patet, quas quidem ut genus complectitur propositio.

¶ Termini quidem igitur nõ sunt, suppões. Neq; enim esse, aut non esse dicunt. Se in propositionibus sunt suppositiones.

Com. 106. ¶ Hoc in loco (vt Philoponus inquit) Discernit terminos: hoc ẽ definitiones a supponibus, qm̃ suppositiones qdẽ aliud de alio prædicant: aut negant, termini vero nihil: neq; affirmant de aliquo, neq; negant, sed solum quid sit q̃d proponit: dicunt. Quare suppões quidẽ, omnino in propõnibus sunt: veluti in genere. Temini vero nõ in ꝓpositionibus: inquit. ¶ Termini quidem igit nõ sunt suppões: hoc est pterea definitiones nõ sunt suppões Accipit. n. verbum quidẽ igitur pro pterea. q. d. pterea definitiones nõ sunt suppões, & assignat causam, & inquit. neq; n. esse: aut non esse dicunt: sed suppões in ꝓponibus sunt: tanq; in genere. Termini vero nõ in ꝓponibus, hæc ẽ prima dria. ¶ Quo vero ad verba attinet, Anima duerte q̃ multifariam aliquid dr̃ esse in aliquo. Verum hic intelligit suppões esse in propositionibus: veluti species continetur in genere, vt homo in animali.

Verborũ expositio.

¶ Diffinitiones præterea percipiantur solum oportet. at id non ẽ suppõ, nisi quispiam & audire, suppositionem dixerit esse. Sed ea sunt suppositiones, quæ cum sint, hoc ipso quod sunt emergit ipsa conclusio.

Autẽ præterea. *¶ Terminis autem intelligere oportet. Hoc autem non est suppositio, nisi & audire aliquis suppositionem esse dicat. Sed quibuscunque existentibus in eo q. in illa sunt, fit conclusio.*

Com. 107 ¶ Assignat & secundam driam inter diffinitiones: & suppositiones: q̃ per definitiones res ipsæ intelligantur. Per suppositiones vero conclusiones inferantur: & tunc verbum autem pro pterea legendum est. Hoc pacto. ¶ Præterea Terminis intelligere oportet. s. res, quæ sint. Hoc autem: intelligere res: quæ sint: non est suppõ: nisi & audire: hoc est intelligere quid res sit, aliquis supõnẽ esse dicat: q̃d falsum est, & improprie dictum. Assignat secundum membrum differentiæ: & inquit. Sed subaudi suppositiones sunt propositiones: quibuscunq; existentibus: in eo q̃ illa sunt, fit conclusio, subaudi hæc sunt suppões. Ergo termini sunt: quibus res quæ sint: intelliguntur: suppositiones vero sunt, quibus conclusio infertur. ¶ Aliter secundum Philoponum legendus est textus: vt puta autẽ aduersatiue hoc modo: suppositiones in propositioibus sunt, termini vero in vocibus: vel vocibus vel dictionibus similes, quid est id: quod dicitur intelligere prebentes. Et hoc inquit. ¶ Teminis autem veluti dictionibus intelligere oportet res ipsas: quæ vocibus significãtur. Hoc autem non est suppositio: nisi & audire aliquis suppositionem esse dicat. Hoc est: dicere definitionem esse suppositionẽm: simile est velut si quis dicat, & vocem simpliciter audire, & intelligere quod a voce significatur: suppositionem esse, vtputa: homo, canis, & similia. Id enim dixit audire (vt Philoponus inquit) Sed suppositio, vt exponit Philoponus, ob hoc ipsum dicitur suppositio eo q̃ supponatur aliud alij inesse, vtputa, animam immortalem esse: aut mortalem. Mundum generabilem esse: aut perpetuum. Non enim simpliciter sine verbo est: dicere

B

C

D

Phi. expõ.

E animam immortalem, aut mundum generabilẽ: hoc suppositio est sequæretur enim (vt dixit) q̃ omnis dictio sit suppositio. Non igitur definitiones sunt suppositiones. Exponit autem quid suppositio sit: & inquit. Sed propositiones quibuscunq; existentibus in eo q̃ illæ sunt, cõclusio fit: hæ sunt suppositiones. Per quæ dat intelligere q̃ non omnis propositio suppositio fit: non enim esse hominem animal suppositio est, Sed quæ ita se habens: aliud infert: suppositio est: Ergo suppositio proprie est propositio demonstratiua, qua concessa aliud necessario sequitur.

¶ Neq; geometria falsa supponit queadmodũ nõnulli putarũt, qui quidem inquiunt demonstrantẽ falsis uti suppõnibus nõ oportere, geometrã uero falsa supponere designatã lineam, nunc pedalẽ, nunc rectam esse dicentẽ, quæ quidẽ nõ recta est non pedalibus. Nã geometra cum nõ sit ea linea quã de signauit aut protulit ore concludere solet, sed cum ea sint quæ per illam significantur, ac indicantur, quæ designauit ac protulit ipse. F

¶ Neq; geometra, falsa supponit, sicut quidam affirmabant dicent es q. non oportet falso uti. Geometrã autẽ mẽtiri, dicẽtem lineã esse unius pedis, quæ nõ est unius pedis. Aut rectam lineam, quæ non est recta. Sed geometra nihil secundum hanc lineã concludit, quam ipse posuit, sed quæ per hæc ostenduntur. Sed qm̃.

¶ Secundum Philoponum hic remouetur dubium. Nam quidã credentes q̃ demonstrationes ad orationem: quæ exterius est: extendantur, putarunt geometram falsa supponere: & non vera demonstrare. Ex falsis enim suppositionibus non possunt vera demõstrari. Sumit enim geometra in exteriori oratione: hunc esse circultm, qui non est circulus: aut hanc esse rectam lineam: quæ non est recta linea: & ex his falsis assumptis: quæ deinceps sunt cõcludit. ¶ Respondet ergo: q̃ cum non ad exterius orationem sit obuiatio: sed ad eam: quæ in anima. Iccirco geometra non ad quam sumit rectam lineam, facit demonstrationes: sed secundum eius ipsius intentionem: secundũ quam accipit etiam lineã, & hoc modo in omnibus. Vñ inquit. ¶ Neq; geometra falsa supponit: cum demõstrat. Sicut quidam affirmabant dicentes: q̃ non oportet falso vti in demonstrationibus. Et dicentes geometram mentiri: qui dicit, lineam esse vnius pedis: quæ non est vnius pedis. Aut rectam lineam esse: quæ non est recta. ¶ Quo vero ad verba attinet, Cum inquit. Geometram autem mentiri. verbum autem non aduersatiue, sed copulatiue legendum est: hoc pacto, & affirmantes geometram mẽtiri: Huius: q̃d dixerat: assignat causam: & legatur. Sed ꝓ quoniam: vt sæpius notauit Philoponus in his commẽtarijs, quæ ipse scripsit in libris de generatione: hoc modo: quoniam geometra nihil secundum hanc lineam cõcludit, quam ipse posuit in oratione exteriori: Sed concludit quæ per hæc quæ sunt in exteriori oratione: ostenduntur, hoc est: per mentales lineas, quæ in oratione mẽtali sunt. Ex his enim demonstrationes, & ad has obiectiones sunt. Hæc est Philoponi expositio: quæ pulchra est: & verbis consona. ¶ Aliter tamen exponi potest: Nã cum dixisset q̃ suppositiones sint propositiones veræ: petitiones autem aliquando falsæ: posset obijci contra: quoniam geometra sumit falsas suppositiones. Nam accipit lineam esse circularem, quæ in puluere est, quæ nõ est circularis: & rectam quæ non est recta: & sic vtitur falsis. ¶ Respondet Aristo. q̃ hæc quæ in puluere, vel in materia sensibili scribit: non sumit pro illis, sed pro his,

Com. 108. Expositio Phi.

G

Verborũ expositio. H

Alia expositio.

I quæ abstrahunt a materia sensibili. In talibus.n. non est mendacium, ut secundo physi. habetur: & sic non mentitur geometra. Quæ expositio consona est verbis: & his, quæ alibi Aristotelis dixit.

Te. Com. 18.

¶ Insuper omnis postulatio suppositioq;, aut uniuersalis est, aut particularis. At neutrum istorum diffinitionibus competit quare diffinitiones suppositiones: postulationes non sunt.

¶ Amplius petitio, & suppositio omnis, aut sicut totum, aut sicut in parte est. Termini uero neutrum horum.

Com. 109 Expositio Philopo.

¶ Secunda dr̃ia (vt Philoponus inquit) Inter terminos ex vna: et suppões: atq; petitiones ex altera: est hæc: ꝙ suppões, & petitiones, aut dicunt̃ sicut in parte, aut de omni. Qm̃ & omnis propositio aut vl'is est: aut particularis. Definitiones autẽ nihil: neq; de omni, neq; de aliquo dici pn̄t. Nõ.n. dicimus (ut Philoponus inquit) hoĩ inesse, hoc

K s. animal rõnale: mortale: mentis atq; sciẽtiæ susceptiuum, sed hoc ipsum hominem esse. s. animal rõnale mortale mẽtis ac sciẽtiæ susceptiuum. Vñ inquit. ¶ Amplius petitio: & suppositio omnis, aut sicut totũ: hoc est vl'is est, Aut sicut in parte ẽ: hoc est particularis. Tacuit aũt indefinitã: quia reducit̃: aut ad particularẽ: aut ad vl'em. Termini aũt, neutrum horũ sunt. Definitiones.n. neq; vniuersales: neq; particulares sunt, licet vniuersaliter insint definitis.

¶ Formas igitur aut unum quid præter ipsa multa non necesse ẽ esse si demonstratio ẽ tamen uerũ est dicere necessario, unũ esse de pluribus prædicandum. Nam si id non sit, uniuersale sane non erit, at si uniuersale non sit, non erit medium ipsum: quare nec demonstratio. Esse igitur unum quid oportet idemq; de pluribus non solum communi nomine prædicandum.

L *¶ Spẽs quidẽ igitur eẽ, aut unũ alquid extra multa, nõ necesse ẽ esse, si demr̃o erit. Esse tamẽ unũ de multis, uerũ dicere necesse est. Non enim erit uniuersale, nisi hoc sit. Si uero uniuersale nõ sit medium non erit. Quare neq; demnnstratio. Oportet itaq; aliquod unum, & idem de pluribus esse, non æquiuocum.*

Com. 110. Introductio text. secundum Philopo.

¶ Philoponus sic textum hunc inducit: ꝙ cum sæpius dixisset oportere demonstratiuas propões vl'es esse. Arbitrari quis posset propter hoc, ꝙ ideæ introducerentur: si quidem illæ valde, Primæ sunt secundum eos, qui supponunt ipsas, Iccirco hanc destruens opinionem hæc ponit, quod. s. non sequatur demonstrationẽ: ideas introduci. Nam ideæ quidem abstractæ a multis existẽtes. nec de omni: nec de aliquo dici vtiq; pñt. Demonstratio autem id primum de omni supponit. Et id esse vl'e dicit. Quare non ideas introducit demonstratio.

Alia introductio.

¶ Aliter potest texus induci vt dicamus: ꝙ Plato introducit ideas propter demõstrationem: hoc modo argumentando demostratio est: Ergo aut ideæ sunt, aut ẽ aliquod unum præter mul-

M ta. Sic.n. Plato respõdit ad Herculeorum rationem, qua negabant scientiam demonstratiuam. Argumentabantur enim si sciẽtia demonstratiua est: ergo oportet vt sit: aut de corruptibilibus: aut de æternis. Respondet Plato ꝙ ẽ de ideis: quæ sunt species præter singularia. Arist. ergo refutat hæc quæ Plato asserit ad argumentum Herculeorum: et inquit. ¶ Species quidem igitur eẽ aut vnum aliquid extra multa hoc est: extra singularia: nõ necesse est esse: si demonstratio erit: quoniã non valet argumẽtum: demonstratio est ergo species sunt: aut est vnum aliquid extra multa.

Verborũ expositio.

¶ Quo uero ad uerba attinet. Animaduerte ꝙ Plato de ideis loquens in Parmenide: asseruit ideas esse vniuersalia ac species præter singularia secundum essentiã separatas. In Simposio vero & in Timæo: ideas asserit eẽ notiones in mente Dei cõstitutas, quæ nihil aliud sunt: nisi ipse Deus multipliciter res cõcipiens: quas producturus est: Propterea inquit. Species quidem igitur eẽ: extra multa, vt in Parmenide. Aut unum aliquid præter multa: vt Deum, Sicut in Timæo & in Simposio, nõ necesse est esse, si demonstratio est. Et si usus est disiunctione, propter Platonis varietatem de ideis. Vnde horum verborum intellectus est (ut Philoponus inquit) ꝙ non necesse sit in prædictis de demonstratione sermonibus simul introduci ideas. Nam si dicimus oportere esse vniuersale in demonstrationibus, non tamen dicimus esse tale ipsum: vt dicimus speciem fere esse multorum animalium. Deinde exponit quid dicere oporteat eum: qui demonstrationem asserit, & inquit. Esse tamen unum de multis, verum dicere necesse est: quasi dicat, demonstratio est: ideas necesse est non esse: unum tamen de multis necesse est, Quoniam: si (ut diximus) necesse esse ẽ in demonstrationibus vniuersale assumi. vniuersale autẽ omni subiecto inest, quoniam & semper: & primo, et per se: necesse est his: quibus demõstratio inest: esse vnum quid de multis existens: Hoc enim non exñte, nec demonstratio erit. Et hoc inquit. Si vero vniuersale nõ sit: mediũ nõ erit: quare nec demonstratio erit. Declaratur prima consequentia (vt Philoponus inquit) hoc pacto: nam si vniuersale non sit, maior extremitas nec primo: nec secundũ ꝙ ipsum: inest medio: & sic medium nõ erit proprie medium. Sed indigebit adhuc altero medio termino: cui primum inest maior. Ex hoc sequitur secunda cõsequentia. v3. ꝙ nec demonstratio erit. Quoniam demõstratio per immediatas propositiones est. Quare si nõ est medius terminus proprie medius, neq; propositio erit immediata. hac autem nõ existente: neq; demõstratio erit. Ex his cõcludit intentum de vniuesale: & inquit. Oportet itaq; aliquod vnum & idem de pluribus esse. s. vl'e, non quidem secundum essentiam separatum: si demonstratio est: non est æquiuocum: Sed vniuocũ his omnibus: de quibus p̃dicatur. Recte autem (vt Philoponus inquit) Additum est verbum illud: non æquiuocum. Etenim cãcer nomen vnum de pluribus dicitur: sed æquiuoce: Vt puta de stella, & de animali: & de instrumento. Et canis etiam pari modo: & de stella, et de animali, tum terrestri: tũ marino, & de quibusdam Philosophis sectæ Diogenis. Equiuocis autem, nec dialectica ipsa indeterminate vtetur: nec demonstratiua.

N

O

P

Q

Dubõnes & prima.

¶ Sed circa hæc, quæ diximus: emergunt dubitationes nõ paruæ Prima quidẽ: quia videtur ꝙ Axioma non sit per se necessarium, quoniam habet causam. Nam (vt Plato inquit) nihil est ante quod non præcessit legitima causa. Et ita ante Axioma præcessit causa. Quare per se non est necessaria. Præterea. Si Axioma sit per se necessarium: idem erit sui ipsius causa. Deinde argumento: ꝙ Axioma p̃ se euidens non sit, quoniam esset semper euidens: & sic semper intellectui p̃spicua: qd̃ est contra experientiam.

Sol. Iuniorum.

¶ Iuniores dixerunt ꝙ Axioma sit per se necessarium: & per se euidens, quoniam sit ex transcendentibus, quibus nec est causa prior: nec est aliquid notius. Transcendentia enim sunt & prima: & primo cognita.

Refutatio.

¶ Quod non placet. Nam hæc propositio ens est vnum: & hæc ens est res, esset Axioma, quod Aristote. non diceret. Præterea. Aristoteles dicit hanc propositionẽ: si ab æqualibus æqualia demas esse Axioma: quę tñ ex transcendentibus non fit. ¶ Dicamus igitur aliquid

quid

A quid esse per se tale bifariam contingere: aut primatiua: hoc est non per aliud: aut positiue: quando idem esset sui ipsius causa. Et primatiue: bifariam: aut simpliciter: aut secundum quid. Axioma ergo est per se necessarium: quoniam caret causa suę necessitatis: non quidem simpliciter. Sed exteriori. Habet enim terminos: quorum habitudine sortitur necessitatem. Est ergo axioma per se necessarium, hoc est non externa causa: sed terminorum habitudine. Est etiam per se euidens: quoniam caret propositione priori: ex qua euidens fiat. etiam caret medio: quo demonstretur. Ex his sequitur, ꝙ non semper euidēs sit. Est enim per se euidens: non quidem ꝙ semper pateat nobis. Sed quoniam per nihil prius euidens fit. ¶ Secundo quærunt, Vtrum sit differentia inter demonstrationem, & instantiam. Et videtur ꝙ non: quoniam vtraq; est ad verba: ꝙ vtraq; ad rationem. ¶ Dicerē esse differentiam: quatenus demonstratio est per se ad rationem: per accidens vero ad orationem, ut rationi subordinatur. Instare vero per se est ad verba: per accidens autem ad rationem: vt per verba ipsa significatur. ¶ Tertio videtur inter ea: quæ Aristo. dixit. contradictio. Nam Aristot. in principio libri voluit suppositionem esse principium, principium autem propositionem immediatam, & hic vult illam esse demonstrabilem. ¶ Aristo. respondet: ꝙ suppositio sit indemonstrabilis, non simpliciter: sed ad illum. Hinc fit: ut duplex sit suppositio: simpliciter, & in genere. Simpliciter quidē, est immediata propositio simpliciter. In genere vero: est immediata in genere.

Propria soso. Aliquid esse per se tale bifariam.

2. dubō.

Respon.

B

3. dubō

Respon.

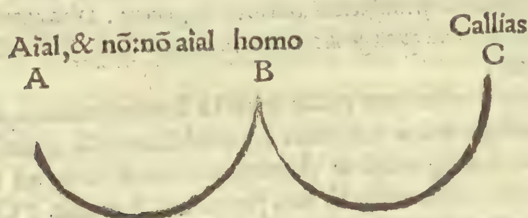
Suppō Duplex.

¶ *Nulla autem demonstratio sumit fieri non posse ut simul idem affirmetur atq; negetur, nisi fuerit opus, ut hoc etiam pacto cōclusio demonstretur. Quod quidem fuerit, si sumpserimus affirmare quidē primū de medio esse uerum, negare aūt uerū nō esse.*

C

Tex. 26.

¶ *Non contingere autem. Idem simul affirmare, & negare nulla accipit demonstratio, nisi opus sit demonstrare conclusionem sic. Ostenditur autem accipientibus primum de medio ꝙ uerum, negare autem non uerum.*

D

Com. 111. Continuatio.

¶ Cum dixisset: quæ dr̄ia sit inter omnia principia demōstratiua. Hic docet quomodo demr̄o vtatur axiomate contradictionis. Et primo hoc ostendit in recta demonstratione, deinde in demonstratione ducente ad impossibile. ¶ Verum animaduerte ꝙ axioma duplex est: alterum contradictionis, & hoc (vt Philoponus inquit) est: qđ diuidit verum & falsum in omnibus entibus. Alterum est axioma simplex, ut quæ sunt æqualia vni tertio, sunt æqualia inter se. Docet ergo Aristot. quomodo axioma contradictionis ponatur in demonstratione. Nā cum sit principium demonstrationis: videtur ꝙ debeant ex eo constare demonstrationes. Propterea cogitur ostēdere: quomodo possit poni in demonstratione. De illo principio simplici non est dubō, quoniam recta ostensione ingreditur demonstrationem hoc modo, quæ eidem æqualia, & inter se sunt æqualia: A: B: ipsi, C, sunt æqualia. Igit̄, A, &, B, inter se sunt: æqualia. Ergo dubitatio

Axioma secunda.

erit solum de axiomate contradictionis. ¶ Aristoteles ergo respondens duo dicit. Primum ꝙ demonstratio tūc accipit axioma contradictionis, quando conclusio accipit illud. Secundum ꝙ tale principium in maiori termino accipiendum est, & non ad medium, nec ad tertium. Vnde inquit. ¶ Non contingere autem, idem simul affirmare, & negare: quod est axioma contradictionis: nulla accipit demonstratio: nisi opus sit demonstrare conclusionem sic, est cum axiomate contradictionis. Hoc est primum, Deinde exponit secundum, & inquit. Ostēditur autem accipientibus primum de medio, ꝙ verū, negare aūt non verum. Hoc est secundum. Et sic vult ꝙ demonstratio tunc accipiat axioma contradictionis, cum conclusio accipit illud. Amplius ꝙ debeat addi ad maiorem propositionem: & ad illius p̄dicatum. Hæc sunt quæ proposuit. Dixit autem, cum primum de medio est verum, negare autem, non verum. Quoniam (vt Philoponus exponit) de quibusdam secundum quid affirmatio & negatio vera est: vt de anima immortale: & non immortale vera sunt, saltem secundum quid. Anima enim substātia immortalis est: operationibus non immortalis: vt de elementis: ingenerabilia: & non ingenerabilia. Quoniam secundum totalitatem quidem ingenerabilia sunt. Secundum partes vero: non ingenerabilia. Vt de cælo, moueri: & nō moueri. Non enim secundum totum mouetur. Mouetur autem secundum partes. Ergo tunc demonstratio accipit axioma contradictionis: cum simpliciter affirmare est verum: negare autem non verum de medio ipso. Hæc sunt: quæ Aristoteles intelligit.

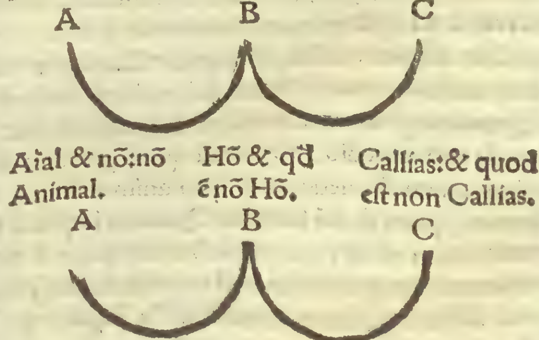
E

F

G

¶ *Nihil autem refert medium esse atq; non esse sumere, & tertium pari modo. Nam si datum est id de quo hominem dicere uerum est, dabitur & id ei quo non hominem dicere uerū est. Sed si tantum hoc totū sumatur, hominem inquam animal, non autem non animal esse. Erit etiam uerum Calliam dicere & non Calliam animal, non autem non animal.*

¶ *Medium autem, nihil differt esse & non esse accipere, similiter autem & tertium. Si enim aßignetur de aliquo homine, uerum est dicere, & si non hominem, uerum, nisi solum homo animal sit, non animal autem non. Erit enim uerum dicere Calliam siue non Calliam, similiter animal, non animal autem, non.* H

¶ Queret q̄spiā. Vtrū cōtradictio possit addi ad mediū. Dictū ē. n. ꝙ addit̄ ad maiorē. Ideo quærit̄ vtrum possit addi ad medium. Et vr̄ ꝙ sic: qm̄ hic est bonus syllogismus. Omnis hō, & qđ nō ē hō, ē aīal: & nō, nō aīal Callias ē hō, & nō: nō homo: Ergo Callias est animal, & nō: non animal. ¶ Iterum quæritur: vtrum possit addi ad Com. 112.

I minorē,& videtur ꝙ sic.Hic.n.est bonus syllogismus. Oīs hō & qđ nō est hō,ē animal:& nō,nō aīal. Callias, & nō Callias ē hō:& nō:nō hō.Ergo Callias,& nō Callias est aīal:& nō,nō aīal. ¶Rñdet Arist.ad hæc: & prio ad primū,ꝙ licet an mediū possit addi:tñ nō est necessariū addi,qm̄ cū illa additione,& sine illa semp cōclusio sequiť,ut prius,videlicet ꝙ Callias sit aīal,& nō: nō aīal. ¶Ad scdm iterū concedit ꝙ ad minorē addi possit cōtradictio:sed ad cōcludēdū cōclusionē prædictā nulla vř necessitas.Qm̄ tā cū illa additione,ꝙ̄ sine,sp sequiť ꝙ Callias sit aīal,& nō,nō aīal.Nā si sequiť ꝙ Callias:& quod nō est Callias sit,aīal, & nō,nō aīal. Sequiť ꝙ Callias sit aīal:& nō,non aīal.Vnde inqt. ¶Mediū aūt nihil differt eē:& nō esse accipere ꝙ̄tū ad illā cōditionem. Qm̄ tātū

K illa additione:ꝙ̄ sine:sequiť ꝙ Callias sit aīal,et non,non aīal:hęc ad primam dubitationē.Deinde soluit secūdā,et inqt.Similiter aūt & certū subaudi nihil differt esse:& nō eē sumere quo ad cōditionē inferendā(vt Alexāder exposuit)exponit primā solū:& inqt. Nā si cōtradictio accipiť de aliquo hoīum,hoc ē si cōtradictio addať ad mediū Verū ē dicere.v3.ꝙ Callias sit aīal,& nō:nō aīal.Et si nō hoīem assigneť ita vt sine cōtradictione sumať mediū:ēt verū est ꝙ Callias sit aīal,& nō:nō aīal. Quare siue addať siue nō addať ad mediū cōtradictio:nihil refert ad conditionē.Nisi(vt inqt)Solū hō aīal sit:nō aīal aūt nō. Tūc.n.qa termini cōuertunť,nō pōt p̄dicatū de medio p̄dicari cū cōtradictiōe:ut dato ꝙ nihil sit aīal:nisi hō: hęc erit falsa oīs hō,& nō hō ē aīal:qa tm̄ hō est animal.De

L inde exponit solōnē secūdā, & lege sic.Similiter aūt & tertiū non differt esse:& nō eē sumere, ꝙ̄tū ad cōditionē syllogismi:vt exponit Alexāder.Qm̄ erit verum dicere Calliā:siue nō Calliā eē aīal:nō animal aūt,non. Et si sic: tūc verū erit dicere Calliā esse animal,& nō animal.Si.n. Callias & nō Callias ē animal:& nō,nō aīal.Ergo Callias ē animal,& nō, nō aīal.Quare(vt Alexander inqt) frustra additur hæc contradictio ad tertium terminum.

¶Causa aūt ē quia primū nō solum de medio, sed etiam de alio dicitur,propterea ꝙ ad plura sese extendit.Quare nihil ad conclusionem refert,& si medium & ipsum est.

Causa aūt,quoniā primū nō solum de medio dicitur, sed etiam de alio.Propter id quod est in pluribus.Quare si mediū & ipsum est,& nō ipsum,ad conclusionem nihil differt.

Com. 113. ¶Cum accepisset:ꝙ addere cōtradictionem ad medium: nihil referat ad syllogismum inferentem dictam conclu

M sionē.Hic assignat causam,& inquit.¶Causa autē subaudi cum additio contradictionis ad medium nihil refert. est.Quoniam primum non solum de medio dicitur: sed etiam de alio a medio.Propter id quod primum est in pluribus,quam sit medium:& ideo animal dicitur, tam de homine,quam de nō homine.Quare:ut inquit. Si medium:& ipsum est:& non ipsum:hoc est,quare si mediū sumatur cum contradictione:ad conclusionem syllogismi nihil differt: quoniam etiam sine illa sequitur ꝙ Callias sit animal:& non:non animal. Hæc eadem eam esse potest:ꝙ nec ad minorem addi debeat.¶Ex his patet.ꝙ in demonstratione recta axioma cotradictionis addi potest, qñ cōclusio accipitur cum illo.Non tñ in omni propositione,sed solum in maiori propōne:ex parte prædicati,vt exposuerunt Alexander:& Philoponus.¶Querunt:vtrū semper p̄dicato maioris debeat addi contradictio. ¶Egidius asserit ꝙ solum tunc contradictio debet

Dubiū primum. Rñ. Egidii.

addi prædicato maioris, cum primum sit in plus quam medium ,& medium in plus quam tertium. ¶Iuniores contra obijciunt. Primo quoniam posito ꝙ Callias sit omne animal:tunc antecedens est uerum, & consequens falsum.Secundo:qm̄ dato ꝙ tm̄ Callias sit animal. Adhuc animal esset quid communius Callia: veluti cōmunius est instans:quam hoc instās:& fenix quā hæc fenix. ¶Sed nos dicimus cum Alexandro:Philopono:& Egidio,ꝙ tunc contradictio prædicato maioris addēda est: cum primum, medium:& tertium non fuerint conuertibilia.Medio.n.frustra adderetur,quoniam nec medium': nec aliquid,quod cum medio se tenet:conclusionem ingreditur. Iterum tertio frustra additur:quoniā cum sit in minus quam primum. Primum de ipso prædicabitur tā absolute:quam cū cōtradictione ipsi tertio addita. Quare solum p̄dicato maioris, qđ est primum: vľr addenda est.¶Quæ vero Iuniores obijciunt,non cogunt,quoniā si Callias sit omne animal:termini nō essent subordinati'. Præterea dato ꝙ Callias sit tm̄ animal,rōne animal esset cōmunis:non autē re:quinimmo re conuerterentur. ¶Secundo dubitant, quia frustra vř axioma contradictionis debere addi in aliqua demonstratione:quoniam si habeť ꝙ Callias sit animal,habebitur: ꝙ Callias sit animal : & non animal. ¶Dicendum tales demostrationes inuentas esse propter veterum ignorantiam:qui cōtradictoria cōcedebant.Plures enim veterum asserebant mundū esse finitū,& non finitū.Propterea contra hos argumētamur. De nullo corpore siľ finitudo potest affirmari:& negari. Mūdus est corpus.Igiť est finitus,& nō:nō finitus. Quæ igiť fuerit necessaria taliū demōstrationū:ex hisce patet.

N Iuniores cōtra Egidium.Solo propria cū Egdio &c.

O Ad argumentum Iuniorum.

Dubiū secundum.

Solo.

P

¶Hoc autem omne inquam affirmandum aut negandū esse ea demonstratio sumit,qua deducitur ad id quod fieri nequit, nec tamen semper uniuersaliter,sed quod satis est generi, circa quod genus demonstrationes afferuntur,sicut & prius est dictum.

¶Omne autem affirmare,aut negare , demonstratio, quæ est ad impossibile accipit.Et hæc non semper uniuersaliter, sed quantum sufficiens est.Sufficiens autem est in genere. Dico autem in genere.Vt circa quod genus demonstrationes fert, sicut dictum est prius.

Autē præterea.

¶Cum dixisset quo pacto in recta demonstratione,atꝗ ostensiua vtimur axiomate contradictionis:& quando. Nunc dicit ꝙ etiam in demonstratione ducente ad impossibile vtimur illo.Et hoc proponit:& inquit. ¶Omne autem affirmare:aut negare,demostratio, quæ est ad impossibile accipit.Quo vero ad verba attinet. Verbū illud autem non aduersatiue,sed cōiunctiue tenetur. Pro præterea:quasi dicat.Præterea demonstratio:quæ est ad impossibile:sumit illud axioma, quod est omne: aut est affirmare , aut negare.Sed quomodo illud sumat: : nec Alexander, nec Philoponus exponit. ¶Quare Animaduertendum ꝙ demōstratio, quæ ducit ad impossibilē: est tres processus:Verbi causa:sit demōstratio hoc. Omne natans est homo.Piscis omnis.

Com. 114.

Q

Verborū expositio.

Demōstratio ad impossibile tres habet processus.

natat.

A natat. Piscis omnis est homo. Hic est primus processus, & syllogisticus. Secundus vero: hoc pacto. Conclusio hæc: videlicet omnis piscis est homo, est impossibilis: & non per suam naturam. Erga propter propositiones nõ propter minorẽ: sed propter maiorem. Ergo maior est impossibilis. Hic est secundus processus. Tertius vero erit, maior est falsa. Igitur sua contradictoria est vera: quia duorum contradictoriorum si vnum est verũ: alterum est falsum. Ecce quo modo demonstratio hæc sumit Axioma contradictionis in tertio processu. ¶ Vtrum vero demonstratio ducens ad impossibile sit duo syllogismi: an tres in secundo priorum visum est. Et cum dixisset, ꝙ demonstratio ad impossibile axioma contradictionis accipiat, exponit quomodo ipsum accipiat: & inquit. Et hæc. s. demonstratio: quæ ducit ad impossibile: non vniuersaliter: hoc ẽ secundum transcendẽtiam accipit. Sed quantum sufficiẽs est: quia vero duplex est sufficiens, simpliciter: & in genere. Exponit quomodo sufficiens, & inquit. Sufficiens autem in genere. non autẽ simpliciter. Et quia genus duplex est: videlicet genus scientiæ, & genus prædicamẽti: exponit quõ in genere, & inquit. Dico autem in genere: vt circa quod genus demonstraret demonstrationes fert: quod est genus scientiæ. Vtputa: geometra quidem (vt Philop. exponit) in magnitudinibus. Arithmeticus autem in numeris: & reliqui etiam in proprijs subiectis. Solus autem primus Philosophus, & dialecticus vti possunt ipso, & vt cõmuni: & vt discurrente per omnia entia, & non entia. ¶ Dubitant nec terici, qm̃ demonstrato animali in communi: hæc est vera. Animal est homo, & illa similiter animal est non homo. ¶ Ad hoc respondent ꝙ duo contradictoria possunt esse vera simul de eodem genere, vel specie, Non tamen eodem de numero. ¶ Sed pace horum dixerim: hæc logicam, non sapiunt. Primo quoniam hę nõ sunt contradictoriæ. Animal est homo. Animal est non homo. quoniam vtraq; est affirmatiua vt patet primo priorum, & secundo de interpretatione. Prima quidem de prædicato finito. Secunda vero: de prædicato infinito Secundo etiam, quoniam nec hæ sunt contradictoriæ. Animal est homo: Animal non est homo. Vtraq; est indefinita. ¶ Dicamus ergo ꝙ propositiões contradictoriæ nunq; possunt esse simul veræ: nec simul falsæ. Sed semper necessario: si altera sit vera altera est falsa. Quoniã (vt Philop. inquit) ens: & non ens diuidunt quodlibet. Argumentum vero, quod adducebatur ad oppositum: supponit falsum: vt intelligenti patet.

Cap. 11

Duplex sufficiens.

B

Genus duplex.

Dubitatio neotericorum.

Respon.

Confuta.

C

Capi. vlti. Cap. prio.

Propria tũ.

¶ Conueniunt autem inter sese scientiæ omnes in hisce quæ communia sunt, non in hisce de quibus demonstrant: nec in his etiam quæ demonstrant. Communia autem ea dico quibus sic utuntur ut ex ipsis demonstrant.

D

Tex. 27. *¶ Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundum cõmunia, Communia autem dico, quibus utuntur tanquam ex eis demonstrantes. Non autem de quibus demonstrant, neq; quod demonstrant.*

Com. 115. Continuatio. ¶ Cum dixisset: ꝙ axiomatum alia quidem communissima sunt: quæ in omni scientia quadrant: Alia vero, quæ quadrant in pluribus. Alia autem. quæ quadrant in vna. Nunc dicit: ꝙ secundum communissima axiomata omnes scientiæ communicant. Nam secundum ea quæ dantur: hoc est secundum concessa: & secundum ea: quæ quęrũtur nulla scientia cõmunicat cum altera: nisi essent subalternæ (vt Philoponus exponit) Vnde inquit. ¶ Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundũ cõmunia: hoc est secundum communissima axiomata. Vtputa: in illo non contingit idem simul affirmare: & negare. Et hoc exponit: & inquit. Communia autem dico quibus vtuntur tanquam ex eis demonstrantes hoc est communia dico axiomata contradictionis, ex quibus cõstãt in demonstrationes: & ostensiuæ: & ducentes ad impossibile secundum modum prius expositum. Non autẽ cõmunicant his: de quibus demonstrant: hoc est in his, quæ dãtur atq; conceduntur. Neq; communicãt in eo: quod demonstrant: hoc est in ipso quæsito. Nam (Vt Philoponus inquit) tria sunt in omni demonstratione: propões: & concessa: & quæsita, & propositiones triplices sunt cõmunissimæ: quæ omnibus scientijs quadrant, quæ pluribus: & quæ vni solum. Omnes ergo scientiæ communicant in propositionibus, non quidem omnibus: sed cõmunissimis. Differunt autem in concessis, & quæsitis quatenus hæc non possunt esse nisi propria: & in diuersis sciẽtijs diuersa. Nisi vt Philoponus inquit scientiæ essent subalternæ. Nam in talibus subiecta subalterna sunt etiam.

E

In omni demõstratione tria sunt. propositio conceßum & quæsitum.

F

¶ Differendi quoq; facultas cum omnibus conuenit, & si qua ultra ipsa communia ostendere nitatur, uelut omne quoduis affirmetur aut negetur oportet, uel ab æqualibus, demptis æqualibus æqualia sunt ea quæ restant, uel talium aliqua. Atq; ipsa differendi facultas non est sic diffinitorum quorundam: neq; generis cuiusdam. Non enim interrogaret. Demonstranti namq; nõ licet interrogare, propterea q; ex oppositis non ostenditur idem. Hoc autem demonstrandum est in hisce quæ de ratiocinatione sunt pertractata.

¶ Et dialectica quidem de omnibus, & si aliqua uniuersaliter tenet demonstrare communia, ut quod est affirmare omne, aut negare, aut quod est æqualia ab æqualibus demere, aut talium quædam. Verum dialectica non est definitorum sic quorundam, neq; generis alicuius unius. Non. n. interrogaret. Demonstrantem enim non est interrogare, propter id q; oppositorum esse non demonstrat idem. Ostensum est autem hoc in his, quæ de syllogismo.

G

Als autẽ.

¶ Cum dixisset ꝙ omnẽs scientiæ vtuntur communibus quamuis ante omnia: & dialectica, & prima Philosophia: nunc discernit dialecticam: & ab alijs omnibus, & a prima Philosophia. Ab alijs quidem omnibus quoniam vnaquæq; aliarum circa vnum aliquod genus versatur. Hæc autem circa omnia: & de omnibus est. A prima vero Philosophia differt sicut a cæteris scientijs. Quoniam dialectica quidem interrogat condisputantem: vt ex datis ab ipso syllogizet suum propositum. Scientiæ vero aliæ atq; ipsa metaphysica: cum demonstrant, non interrogant, quoniam demonstrant ex necessarijs: & ex his: quæ per se: & secundum quod ipsum, vt dictum est. Hoc autem secundo priorum analyticorum ostensum est. Vnde inquit. ¶ Et dialectica quidem est de omnibus entibus: & si aliqua vltra tenet demonstrare communia: est de omnibus. Hoc est et dialectica & metaphysica sunt de omnibus. & dixit. Et si aliqua vniuersaliter tenet demõstrare cõmunia, quoniam (vt Philoponus exponit) metaphysica tentat demonstrare illud axima: omne autẽ affirmare: aut negare. Et illud æqualia ab æqualibus demere: & quedam alia id genus: vt patet quarto metaphi, contra eos: qui negãt cõpræhẽsibilitatẽ: & dicũt nihil sciri. ¶ Quo vero modo metaphysicus: & dialecticus hæc

Com. 116.

H

Tex. cõ. 8. & 9.

I axiomata probent:Philoponus exponit:& quarto metaphy.patet.Et hoc Arist.subscribit:& inqt.Et si aliqua alia tenet demõstrarẽ cõia.s.Axiomata:vt illud,uidelicet: oẽ est affirmare,aut negare:aut illud,æqualia ab æqualibus demere,aut taliũ q̃dã de q̃bus q̃rto metaphy. Quælibet.n.talis cõis scĩa ẽ de oĩbus entibus.⁋ Et p̃ hæc patet q̃uõ dialectica differat a sciẽtijs cæteris:& q̃uõ cũ metaphysica cõueniat.Deinde sil'exponit q̃uõ differat a metaphysica,& ab alijs sciẽtijs,& supponit:ꝙ Dialectica interrogat,ut libro de syllogismo dcm̃ ẽ,tũc assignãs drĩã, inqt. Verũ dialectica nõ ẽ definitorũ sic quorũdam, neq; generis alicuius vnius. Vt.n.Themistius inqt. Dialectica genus certũ nõ habet:in quo versẽr:nõ lineas,nõ numeros:nõ ꝓportiones.Et assignat cãm:qm̃ si genus certum hrẽt:nõ interrogaret.Si.n.dialectica certũ genus haberet: vterẽr his, quæ p̃ se insunt:quæq; ab oĩbus cõcedunẽ.Be-

Prĩo priorum capi. primo.

K ne ergo dcm̃ ẽ:ꝙ dialectica certũ genus nõ habet:et p̃ hoc differt a cæteris sciẽtijs:& q̃a supposuit ꝙ dialectica non sit certi gñis: et hoc,ꝓbauit:q̃a aliter nõ ĩterrogaret:ꝓbat hoc q̃d dixit,et inqt.Demõstrãtẽ.n.nõ ẽ interrogare:hoc ẽ.Dialectica nõ ẽ certi gñis,q̃a demõstraret:vterẽr.n.his: quæ sunt p̃ se.Et si demõstraret:nõ interrogaret. Demõstrãtẽ.n.nõ est interrogare:pp̃ id q̃d nõ demõstrat idẽ eẽ oppositorũ.Nã(vt Themistius inqt)Impossibile ẽ de eodẽ ꝓbari cõtraria: cũ demõstratio nõ sit nisi ex his: quæ p̃ se insunt:q̃ nõ p̃nt demõstrare cõtraria.Sed qm̃ hæc satis abũde exposita sunt in libro de syllogismo:ideo inqt. Oñsum ẽ aũt hoc in his:quæ de syllogismo: Ex q̃bus latẽter innuit drĩam dialecticæ a metaphysica. Qm̃ dialectica interrogat:Metaphysica:nõ cũ metaphysica syllogizet ex his:quæ sunt p̃ se.Dialectica ex his q̃ videnẽ rñdẽ-

L ti:vt ex ꝓbabilibus.⁋ Quo vero ad verba attinet.Philoponus aĩaduertit verbũ illud.n.cũ inqt demõstrãtẽ.n.nõ ẽ & reliqua:& vult ꝙ nõ referaẽ ad proxime dicta: sed ad vnũ q̃d debuit subaudiri hoc pacto. Verũ dialectica nõ est difinitorũ sic quorũdã:neq; gñis alicuius vnius, sicut subaudi sunt scĩæ cæteræ particulares.Et ꝙ cæteræ particulares scĩæ sint definitorũ quorũdã,& vnius cuiusdam gñis:assignat cãm:& inqt. Demõstrãtẽ.n.nõ ẽ interrogare:pp̃ id q̃d oppositorũ eẽ nõ demõstrãt idẽ. Ergo scĩæ particulares sunt definitorũ quorũdã,& vnius certi gñis: ecce q̃uõ verbũ.n.reddit cãm eius,q̃d subintelligiẽ.⁋ Aliter aũt exponi põt,vt fuit p̃ nos expositũ.Sed nõ curo. ⁋ Alij aũt intelligũt sic. Verũ dialectica nõ ẽ definitorũ sic quorũdã,& hoc quo ad accidẽtia:q̃ quærunẽ, neq;

Verborũ expositio.

Alia verborum expositio.

M gñis alicuius vnius.Et hoc:quo ad datũ:seu cõcessũ.Et assignat cãm:& inqt.Nõ.n.interrogaret.Sciẽtia.n. q̃ uersatur circa ꝓpria q̃sita,& de certo subiecto, nõ interrogat qm̃ agit ex his:q̃ p̃ se sunt.Hæc de drĩa ab alijs sciẽtijs,de drĩa vero a metaphysica,ita inqt.Demõstrãtẽ vero: hoc ẽ metaphysicũ aũt:nõ ẽ interrogare:pp̃ id q̃d nõ demõstrat idẽ esse oppositorum.Et sic habeẽ drĩa dialecticæ a metaphysica. Verũ isti in eorũ libris habẽt, autẽ, & nõ n.Et ꝓpterea legũt aduersatiue. ⁋ Sed quærũt neoterici. Vtrũ dialectica sit certi gñis.Et vr̃ ꝙ sic,q̃a est de syllogismo,& de his:quæ illi insunt p̃ se.Modo syllogismus est res aĩastica:cum sit tertia oparatio aĩæ:quæ ẽ discursus. Ergo dialectitica ẽ certi gñis.⁋ Rñdent Arabes(vt Auicẽ.Algazeles:& Alpharabius)ꝙ dialectica,vt vtẽs: nullius certi gñis ẽ,vt docẽs,ẽ de syllogismo,et de certo gñe. ⁋ Sed dices:si dialectica vt vtẽs,esset certi gñis:& de certo

Dubitatio

Rñ. Arabum.

Obiectio.

N gñe.Tũc dialectica eẽt particulares scĩa,& quæriẽ an naturalis,an mathematica:an methaphysica. ⁋ Probabiliter dicerem ꝙ dialectica quatenus docet syllosimũ, & quæ de syllogismo q̃runẽ:est aĩastica,qm̃ syllogismus ẽ opatio aĩæ de qua agiẽ tertio de aĩa.Et licet scĩa hæc, quæ de syllogismo est:dicaẽ aĩastica,tñ scd̃m vulgarẽ appellationẽ dialectica dr̃.Sed reuera aĩastica est. Hæc volui probabiliter esse dicta:qm̃ veritas alias dilucidabitur.

Solutio.

⁋ Quod si eadẽ est interrogatio ratiocinatiua & propositio cõtradictionis,sunt autẽ in unaquaq; sciẽtia propositiones ex q̃bus uniuscuiusq; propria cõficitur rõcinatio,erũt porro quædã interrogationes ad singulas scientias attinentes,ex quibus fit cuiusq; propria ratiocinatio.

O *⁋ Si autẽ idẽ est interrogatio syllogistica, & propositio cõtradictionis.Propositiones autẽ sunt secũdũ unãquãq; sciẽtiã,ex quibus est syllogismus secũdũ unãquãq;.Erũt utiq; aliquæ interrogationes scientificæ, ex quibus, qui est secundum unamquamque proprius,fit syllogismus.*

⁋ Philoponus vult ꝙ Arist.velit demonstrare hic: ꝙ nõ omnem interrogationem interrogabit unaquæq; particularium sciẽtiarũ,sed solum quę interrogat proprie unaquæq; scientia,vt puta geometra: geometrica: arithmeticus:arithmetica:neq; ꝙ ad omnem interrogationem respondere debeat sed solum ad quæcumq; interrogantur in unaquaq; scientia.⁋ Themistius autem (vt mihi videẽ) vult ꝙ Arist.velit ostendere ꝙ quælibet scientia particularis proprias habeat & interrogationes: & conclusiones,& responsiones,sed unde ad hoc deuenerit: Themistius velle videtur.Aristo.ad hoc deuenisse, vt persoluat an qui demonstrat:possit interrogare:& an interrogatio scientiam pariat:Nam proxime dixit ꝙ non:quia scientiæ particulares circa idem per opposita non versantur: Soluit itaq; Aristo.(vt Themistius innuit) ꝙ interrogationes erunt propriæ proprijs scientijs:& aliarum scientiaram aliæ.Et syllogizat hoc modo.Propositiones contradictionis propriarum scientiarum sunt propriæ:& aliarum scientiarum aliæ. Interrogationes syllogisticæ sunt propositiones contradictionis.Ergo interrogationes syllogisticæ sunt propriarum scientiarum propriæ: & aliarum scientiarum alię. De syllogismo ponit primo minorem: & inquit. ⁋ Si autem idem est interrogatio syllogistica:& propositio contradictionis.Hæc est minor. Deinde accepit maiorem:& inquit.Propositiones.s.contradictionis sunt secundum unamquamq; scientiam,ex qui

Com.119. Phi.expo.

Themi.

P

Sillogis. text.

Q bus est syllogismus secundum unamquamq;.Hæc est maior.Ex his infert conclusionem:& inquit.Erunt vtiq; aliquæ interrogationes scientificæ: ex quibus fit syllogismus,qui est secundum unamquamq; proprius. Hæc est conclusio.⁋ Sed quo adverba attinet.Quæritur quid per interrogationem syllogisticam intelligit.⁋ Præterea quid per interrogationem:an propositionem:an conclusionẽ. ⁋ Et si propositionem:an propositionem,provtraq; parte probabilem: & sic non erit scientifica:sed dialectica. Aut propositionem alterius partis contradictionis: & sic interrogatio non erit propositio hoc modo.⁋ Secundo dubitatur quoniam demonstratiua scientia non videtur interrogare:quoniam enuntiat:& non interrogat. ⁋ Præterea interrogatio vt sic non est pars syllogismi, quoniam nulla propositio est pars syllogismi, quæ componitur ex nota interrogationis. ⁋ Insuper nullum dubium est pars demonstrationis. At intterrogatio propositio

Verborũ expositio. Dubitationes text. & prima Secunda Tertia.

Aliæ dubitationes. Prima Secunda. Tertia.

A positio dubia est. Ad has dubitationes per ordinem respondendum est, & ad primam Philop. solutionẽ innuit, & intelligit pro syllogisticum idem quod dialecticũ. Vnde interrogatio syllogistica & interrogatio dialectica. Et tunc verba Arist. legenda sunt comparatiue hoc modo. Si autem idem est interrogatio dialectica: & propositio contradictionis: ita subaudi idem est interrogatio scientifica: & propositio contradictionis. Tunc reliqua legantur (vt prius. Et cũ quæritur, quid per interrogationẽ intelligat). Dicendum: ꝙ interrogare possumus: aut in materia necessaria: aut in materia probabili: aut in materia impossibili, apparẽti tamen. Si interrogatio in materia impossibili: apparenti tamen. Sic interrogatio est sophistica. Si in materia necessaria, & per se: vel interrogamus de propositione, & sic est petitio: vel suppõ: vel de cõcl̃one: & sic est q̃stio. At si interrogamus in materia dialectica, vel de propositione: & sic est propositio dialectica: vel de cõclusiõe: & sic est problema. Simili rõne cũ interrogauimus in materia sophistica: atq; apparenti: aut interrogamus de propositione, & sic est ꝓpositio sophistica: vel de concl̃one: & sic est sophisma. Secundũ tamẽ Philop. Arist. per interrogationẽ: ꝓpositionẽ intelligit: & non q̃onem, quæ erit conclusio. Et per ꝓpositionẽ contradictionis intelligit ꝓpositionẽ, quæ est altera pars contradictionis, quæ vera est, & necessaria: vt Philop. exponit. Et cũ dicitur: ꝙ tunc non erit interrogatio. Dicendũ ꝙ non erit interrogatio ad consensum respondentis: captandũ, sed vt sentiat discipulus: quæ præceptor dicit. Per idẽ concedo ꝙ demonstratiua scientia non interrogat de consensu, vt ex illo syllogizet, sed ad assensum, vt ex illo discat discipulus. Præterea per idem concedo ꝙ interrogatio: quæ est propositio composita ex nota interrogationis: non est pars syllogismi: sed pro altera contradictionis parte sumpta est syllogismi pars. Insuper concedo ꝙ nullum dubium, quod pendet probabilius rationibus pro vtraq; parte probantibus est pars demonstrationis: sed dubiam: cuius dubietas pendet ex ignorantia terminorum, põt esse syllogismi et demõstrationis pers, hæc pro Aristo. defensione.

(Margin: Solutiões Ad primã; Ad scdam; B; Ad tertiã. Solutiões aliarũ dubitationũ. Ad primã Ad scdam; C; Ad tertiã.)

Patet ergo non omnem interrogationem geometricam esse, nec ad medendi artem omnem accommodari. & pari modo de cæteris. Sed aut ea ex quibus aliquid ostẽditur, de quibus est ipsa geometria, aut ea quæ ex eidem demonstrantur, ex quibus geometria demõstrat, qualia sunt ꝑspectiua. Idẽ est et in cæteris intelligẽdũ.

Manifestum itaq; ꝙ non omnis interrogatio geometrica erit, neq; medicinalis, similiter autem & in aliis. Sed ex quibus aut demonstratur aliquid, de quibus geometria est. Aut quod ex eisdem demõstratur geometriæ, ut uisibilia, similiter aũt et in alijs.

D

Cõ. 118. Cum declarasset particulares scientias: proprias & particulares habere interrogationes. Nunc declarat ꝙ nec omnis interrogatio geometrica est, nec omnis medicinalis, et inquit. Manifestum itaq;, ꝙ nõ omnis interrogatio geometrica erit. Neq; omnis interrogatio erit medicinalis. Et vt dico de geometria: & medicina. Similiter autem & in alijs dicendum est facultatibus. Exponit autẽ, quæ interrogatio geometrica est: & vult ꝙ ea sit geometrica interrogatio: quæ vel est propositio geometrica: e qua aliquid immediate in ipsa geometria demonstratur: vel e qua descendimus ad subalternas scientias, quę pro principia geometrica habentur, vt de perspectiua dicit. Vnde inquit. Sed interrogationes geometricæ ea sunt: ex quibus demonstratur aliquid, de numero eo: de quibus geometria est. Vt propositiones, ex quibus demonstratur, ꝙ super datam lineam contingit triangulum ęquilaterum collocare. Siquis autẽ interrogaret: an circulus sit linea pulchrior recta, non tenetur geometra (vt Philoponus inquit) respõdere. Aut interrogatio geometrica est id, quod demonstratur ex eisdem ipsi geometriæ. Vt propositiones visibiles, ac perspectiuæ, quæ demonstrantur ex geometricis principijs, sunt propositiones ad theoremata perspectiua. Ergo geometrica interrogatio vel est: propositio, per quam demonstratur conclusio geometrica. Vel est conclusio geometrica, & propositio per quam demõstratur conclusio perspectiua. Ex quibus velle videtur Arist. ꝙ vnamet propositio sit conclusio, & interrogatio: vt conclusio in geometria, pro quanto demonstratur ex eis, q̃ sunt eadem ipsi geometriæ. Et interrogatio respectu conclusionis perspectiuæ: quæ per illam demonstratur. Vnde quemadmodum problema est id quod syllogizat dialecticus: ita quæstio est id, quod demonstrat scientificus. Et vt propositio dialectica est interrogatio: qua problema syllogizatur: sic petitio est Erotema: hoc est interrogatio: quæ demonstratur, quæstio. Hic fit: vt vnamet propositio possit esse in subalternante quæstio, & in subalternam petitio: siue interrogatio. Ex his patet error Iuniorum: qui crediderunt scientificum solum de conclusione interrogare, non autem de principijs. Dialecticum vero de vtrisq;. Nam si ipsi per interrogationem velint ꝓprie dubitabilem ꝓpositionem per disputationem determinabilem: sic scientificus nec de cõclusionibus: nec de principijs interrogat. Si autem velint per interrogationem demonstratiuam propositionem, sic de principijs dũtaxat interrogationes fiunt. Arist. enim voluit hic per Erotema propositionem petitoriam aut in eadem: aut in superiori scientia determinabilem. Quam expositionem Philoponus approbauit.

(Margin: E; F; Error Iuniorum.; G)

Atq; de his ipsis reddenda quoq; ratio est ex geometricis principijs, conclusionibus suæ; sed de principijs non est reddenda ratio geometræ, ut est professor geometriæ. Eadem sunt & in cæteris scientijs obseruanda.

Et de his quidem, & ratio subhabenda est ex geometricis principijs, & conclusionibus. De principijs autem ratio, non subhabẽda est geometræ (ut geometra est).

Cõ. 119. Cũ dixisset: ꝙ duplex est geometrica interrogatio: aut ꝑ quã demõstrat̃ aliq̃d theorema geometricũ: aut ꝑ quã demõstrat̃ aliq̃d theorema ꝑspectiuũ. Nũc assignat inter hæc differentiã: & vult ꝙ de interrogatiõe: ꝑ quã demr̃atur theorema ꝑspectiuũ: subhabẽda est rõ ex geometricis principijs. Nã, vt diximus, q̃ est interrogatio ꝑspectiua, est cõcl̃o geometriæ. At de principijs: q̃ sunt interrogationes geometricæ, q̃bus demr̃ant̃ cõcl̃ones geometricæ, nõ ẽ subhabẽda rõ geometrę, q̃tenus geometra ẽ. Hæc. n. est geometrica interrogatio, cõtinuum est diuisibile in infinitũ: ad huius nõ geometra rõnẽ assignatis, q̃tenus geometra: sed q̃tenus Physicus. Vnde inq̃t. Et de is quidẽ. s. interrogatiõibus: q̃ sunt ꝓpões ad ꝑspectiua theoremata, & rõ subhabẽda est ex geometricis principijs: & ex geometricis cõcl̃onibus. Nã interrogatio ꝑspectiua est cõclusio geometriæ. De principijs aũt geometricis: q̃ sunt interrogatiões geometricę: q̃bus demr̃ant̃ cõcl̃ones geometricę rõ nõ subhabẽda est geometre vt geometra est. Sed alterius sup̃ioris: vel ex sensibus. Verũ (vt Philoponus inquit), Oportet scienctes scire, quæ sunt proximæ sciẽtiæ

(Margin: H; Philopo.)

I super vnamquamq; scientiam, vtputa musicum quæ arithmetices. Illius.n. Theorematibus vtitur. Et mechanicum, quæ geometricæ: pari autem pacto & perspectiuum. Ex theorematibus.n. scientiæ superpositæ demonstrantur ea: quæ sunt vniuscuiusq; suppositæ: atq; subiectæ scientiæ. Si igitur sciens debet esse musicus: debet scire ea: quæ in arithmetica probantur pari autem modo & perspectiuus & mechanicus, quę sunt geometriæ. De principijs autem suismet: vt inquit. Nulla scientia rationem habebit. Geometra.n. nullam ratione habet de proprijs principijs: nec alius quiuis. Sed sunt aut sensu perspicua, aut ex terminis euidentia, hæc ex Philopono.

¶ *Nec igitur artificem quemq; quæuis percontari, nec ad quæuis interrogationem de singulis respondere oportet, sed ea tantum quæ in scientia sua determinata sunt.*

K ¶ *Neq; igitur omnem est unusquisq; sciens interrogandus interrogationem, neq; ad omne interrogatum est de unoquoq; respondendum. Sed quæ sunt secundum scientiam determinata sunt.*

Com. 120 Verba te. duplicē habent expō nē Prima. ¶ Hæc verba possunt dupliciter intelligi, vno modo vt Aris. velit per hæc soluere quandam dubitationem, quā posset dici, q interrogationes geometriæ demōstrari possunt, quā conclusio primæ demōstrationis est suppositio, seu petitio secundæ demonstrationis: igitur potest esse interrogatio. Et sic geometra potest habere rationem saltē de aliquibus suis interrogationibus. ¶ Rñdet ergo Aris. secundum hanc expositionē: & inquit. ¶ Neq; igitur omnē interrogationē est: hoc est oportet vnumquēq; scientem interrogandum. Hoc est neq; igitur oportet vnumquēq; scientē interrogare omnem interrogationem. Neq; secūdum omne interrogatum: est de vno quoq; respondendū. Quia est deuenire ad primas petitiones: quæ sunt L primæ. Sed quæ determinata sunt secundū scientiam suam: hæc debet interrogare: & ad hæc respondere. Et sic cum diximus geometram nullam habere rationem de suis petitionibus siue interrogationibus. Volumus intelligere de omnibus: quia de aliquibus nihil prohibet. Vt de illis, q̄ 2. expositio & est Philopo. supponūt primas petitiones. ¶ Aliter possunt exponi, vt nunc Aris. velit ex dictis concludere q & interrogationes: & responsiones sint ꝓpriæ vnicuiq; scientiæ. Vt Themistius & Philop. exposuerunt. Hi.n. sunt q̄ verba Aris. correctiora habent. Vnde Aristo. inquit. ¶ Neq; igit omnē interrogationē vnusquisq; sciens interrogandus est: neque ad omne interrogatum respondendum est de vnoquoq;. Nā (vt Philop. inquit). Si geometra quidē de Peripheria interrogetur an quadret recti lineæ: necne? Aut q̄ M figurarum Isoperimetrarū sit multiloci capacior? & an ęq̄les sint inter sese, quæ a centro circuli concidūt rectilineę. Ad omnes has respondendum est. Sunt.n. geometricę interrogationes, siquis tamen interroget: quę linearū sit pulcherrima, rectilinea an circularis: ad hoc non respondendum est. Non.n. geometrica interrogatio est. Non igitur ad omnē interrogationem respondēdum est. Non.n. de musica respondet geometra. Sed (vt inquit). Ad ea respōdet & ea interrogat, quæ sunt determinata in propria sciētia. Hęc ē expō Phil. q̄ (vt mihi vr̄) & planior ē: & verior.

¶ *Quod si quispiam cum geometra ut geometra est, sic disseruit, patet & bene illum esse disceptaturum, si ex his ostenderit ali-* Aūt p̄terea. *quid. Quia si nō hoc disseruerit mō, nō bn̄ sine dubio disceptabit.*

¶ *Si autem disputabit cum geometra, quatenus est geometra sit. Manifestum est, q, & bene. Si ex his aliquid demonstrat. Si uero non, non bene.*

N Com. 121. ¶ Cum declarasset q in vnaquaq; scientia sit tū propria interrogatio, tum propria responsio. Nunc concludit in vnaquaq; scientia esse propriam disputationem: quæ ex interrogatione ex parte oponentis, & respōsione ex parte respondentis conficitur: & hoc per exemplum in geometria concludit: & inquit. ¶ Si autem subaudi geometra: quatenus est sic geometra: disputabit cum geometra. Manifestum est q & bene disputabit. Et hoc si ex his aliq̄d demōstrauerit: quæ geometrica sunt. Si vero non supple geometra sic disputauerit, sed cū musico ex prīcipijs geometricis: is non bene disputat. Per quæ patet proprias cuiusq; scientiæ disputationes esse: quæ ex proprijs illius sciētiæ interrogationibus, atque proprijs responsionibus cōstat. Et cū dixit: Sic autem verbum autem non aduersatiue. Sed potius coniunctiue legendum est, vt pro p̄terea, Philopo. vel pro aliquo tali. ¶ Exponit autē hęc Philop. per exem O pla: vtputa si quærat a geometris circuli terragonismū, quē antiphon & bryson opinati sunt inuenisse: cum petant sibiipsis dari: quæ non concederet geometrę: hic quidem rectam lineam adaptare circulari. Ille vero: maius & minus circulo describens quadrangulum: vt in alijs diximus: per intermedium maioris & minoris descripti quadranguli, æqualem circulo quadrangulus putat demonstrare. Sed sic quidem male aduersus geometras disputabant: non vtentes geometricis principijs. ¶ Hippocrates Hippoc. vero quatuor lunulas demonstrans: æquales esse quadrāgulo, non male ex geometricis nāque principijs hæc demonstrat. Vt & nos prius demonstrauimus vnā lunulā æ qualem esse triangulo: eorum quatuor qui ex diuisione quadranguli, putat & alio modo circulum quadrare. Peccat autem is: quatenus quod in parte est, censebat & in omni esse. P

¶ *Patet etiam illum non redarguere geometram nisi per accidēs. Quamobrem inter ignatos geometriæ de geometra disserendum non est. Latebit.n. is qui dixerit praue. In cæteris etiam scientijs res sese habet similiter.*

¶ *Manifestum autem est, q, non redarguit geometram, nisi per accidens. Quare non utiq; erit in non geometricis de geometria disputandum, latebit enim praue disputans. Similiter autem se habet & in alijs scientijs.*

¶ Tertio ostendit in vnaquaque scientia fieri in disputa- Com. 122 Finis disputationis est victoria. tionibus illius propriam victoriam, quæ est finis disputationis: nam si in vnaquaque propriæ disputationes fiūt, etiam in vnaquaque fient propriæ victorię: Vnde inq̄t. ¶ Manifestum autem est, q qui per extranea redarguit geometram: non redarguit geometram, nisi per accidens. Igitur qui per propria geometræ geometram redarguit: per se vincit, ac redarguit. Vt redarguere arithmeticus po Q test per numeros geometram, sed per accidens: quatenus redargutus geometram induit formam atque habitum arithmetici. Hæc ostendit Philoponus per exemplum: vt Exemplū Philopo. siquis non geometricus cum interrogauerit geometram. Vtrum pulcherrima linearum, recta an circularis. Si aliquis responderet q recta: & aliquis hunc redargueret: non geometram redargueret. Non enim de his, quæ competunt geometriæ: redargueret sed per accidēs, quoniam accidit redargutum geometram esse. Non .n. quatenus geometra redarguitur. Neque quatenus medicus redarguitur īmedicus in musicis theorematibus redarguitur. Ex his omnibus concludit vnum præceptum vtile ad disciplinæ adeptionem: & inquit. Quare non vtique

erit in

A :erit in non geometricis de geometria disputandū. Cuius cām assignat,& inquit.Latebit.n.praue disputans. Nam (vt Philoponus inquit). Quemadmodū vnūquemq; de proprijs ac peculiaribus oportet disputare:ita & geometram,& non ingeometricus de geometria disputaturus ē. Non.n.sciunt ignari iudicare sciētias.Quo circa sæpe sæpius prauus melior putabitur esse q̄ sciens. Propter hęc Aris.assignans cām:dicit.Latebit.n.praue disputās. Quoniā nec opponēs:nec respōdens poterit iudicare an bene: an male disputetur.Et addit id quod de geometria dictū est:Similiter se habere & in alijs scientijs.¶Ex his patet in omni scientia esse propriā interrogationem: quæ quidē si est de cōclusione:est qō.Si de principio:est petitio.¶Secundo patet in omni scientia esse propriā rūsionem:quæ si est ad ꝓpositionē:ē suppō:si ad questionē, est cōclusio.

B ¶Tertio apparet in omni sciētia esse propriā disputationē:quæ ex interrogatione:& rūsione cōficitur.¶Quarto patet in omni scientia esse propriā victoriam atq; redarguitionē:quæ est finis disputationis.¶Sed circa hæc dubitatur,quia non vr in scientijs posse esse disputationē, qm disputatio est actus dialectici.¶Rūdet Themistius in scientia fieri interrogationē:responsionē:& disputationē non gratia consensus a respōdente captandi: sed gratia prætentandi aliquos eiusdē professionis.¶Sed adhuc dices:quia primo elenchorū disputationes sunt quatuor doctrinalis: quæ pertinet ad scientiam:dialectica:& tentatiua:quæ am bæ attinent ad dialecticum.Et quarta est sophistica.Igitur tentatiua non attinet ad demonstrationem.¶Dicendū q̄ tentare est duobus modis. Vno mō:cuius finis est habere consensum a respondente:vt inde proficiscatur ad disputationem:& hæc attinet ad dialecticū. Alio modo: cuius finis est disponere discipulū:vt docet Plato in Menone.Et hæc tentatio est doctrinalis disputatio:& de hac loquitur Themistius.¶Secūdo dubitatur, quia musicus potest cū arithmetico disputare, & tñ musicus non est arithmeticus.¶Præterea. Omnis disputator saltē opponēs debet latere:aliter non esset disputatio.¶Dicendū primo q̄ Aris. per non geometrā intelligit eū:qui nec principaliter, nec subalternate est geometra.Musicus autē saltē subalternate est arithmeticus.¶Secūdo dicendū q̄ latere est bifariā: aut conueniendo in terminis:& sic licet latere in demonstrationibus:vt perueniatur in finem:Aut disconueniēdo in terminis:& sic non licet latere in demonstrationibus: quoniam hoc latere esset per extranea latere.

Dubō.1. *Rñ. The.* *Obiectio. Cap.2.* *Solutio.* C *Tentare duobus modis.* *2.dubō.* *Solutio.* *Latere bifariam.*

D ¶*Cum autem interrogationes sint geometricæ,sunt & ingeometricæ, & interrogationum hæ quæ ab ea prodeunt ignoratione quæ est dispositio,geometricæ ne sunt, & in quacuq; facultatū similiter.Præterea utra ratiocinationum ab ignoratione proficiscitur,utrū ea quæ oppositis cōstat,an ea quæ cōstructa ē uitiose.* *Tex.28.* ¶*Quoniam autem sunt geometricæ interrogationes, nōne sunt, & ingeometricæ,Et secundum unamquanq; scientiam quæ secundum ignorantiam qualem secundum sunt geometricæ.Et utrū qui secundum ignorantiam syllogismus est,sit qui est ex oppositis syllogismus,an paralogismus.*

Cō.123. Continuatio. ¶Cum dixisset q̄ non omnē interrogationē interrogandus est geometra:aut medicus: aut quispiā aliorū sciens: sed sola ea:quę propriæ peculiariq; scientiæ conueniunt: competuntq;.Et q̄ non ad omnē interrogationē respondere debet sciēs:sed ad solas proprias:familiaresq;. Vtputa:geometra ad geometrica. Et medicus ad medicinalia.

Expō Ph. Quærit in his(vt Philoponus exponit) vnū quemadmodum sunt geometricæ interrogationes: sint etiam ingeometricæ,& in alijs scientijs simil̄r.Hāc proponit:& inqt. ¶Qm aūt sunt geometricæ interrogationes:nōne sunt & ingeometricæ:& mouit qōnē de geometricis:ita & in alijs sil̄r intelligēdū est:vt vtrū sicut sunt physicæ interrogationes sint & inaturales:Vñ sensus est:Vtrū in eadē sciētia: vtputa in geometria:sint geometricæ & ingeometricę interrogationes:Et in physica sint naturales & innaturales interrogationes:& in alijs sciētijs sil̄r.Et p interrogationes intelligi potest de principijs:& sunt petitiones:& de cōclusionibus:& sunt qōnes.De vtrisq;.n.qō est, an in eadē sciētia sint:vt in geometria geometricæ,& ingeometricę: hęc prima qō.¶Deinde mouet scdam qōnē, q̄ sic ad primā continuat.Et siquidē in eadē geometria sint interrogationes geometricæ:& ingeometricę:q̄ sint hæ:& scdm q̄lē ignorātia vtiq; fuerint:& vt intelligat hæc qō.¶Animaduerte vt posterius patebit: q̄ duplex est ignorantia: hæc quidē scdm negationē.Illa vero scdm dispōnē.Ignorātia negationis ē:q̄ nullā notionē hēt de re. Scdm dispōnē vero:q̄ notionē quidē habet de re:sed fallacē:& nō exquisitā.Qui.n.nō scit parallelas cōcurrere,is ignorātiā habet:quæ scdm negationē est.Siqs vero putauerit parallelas cōcidere:is ignorantiā habet:q̄ est scdm dispōnē: qm male de re dispositus est.¶Est ergo secūda qō:cū in eadē geometria sint geometricæ,& ingeometricæ interrogationes,& ingeometricæ interrogationes sint, quæ sunt secūdū ignorātiā:Ideo q̄rit scdm quale ignorantiā hæ interrogationes sint ingeometricæ:an dispōnis:an negationis.Et hoc inqt.Et scdm vnāquāq; sciētiā: q̄ secundū ignorātiā:hoc est:& dato q̄ interrogationes:q̄ sunt scdm ignorantiā:Vtputa ingeometricæ, sint scdm sciētiā geometriæ,scdm q̄lē ignorantiā sunt geometricæ, an scdm ignorantiā dispōnis:an scdm ignorantiā negationis.Hęc expō Philoponi est,q̄ verba græca optime ꝑlibrauit. Vñ sensus est secūdæ qōnis:cū ingeometricæ interrogationes,q̄ sunt in eadē geometria,sint scdm ignorantiā: scdm quā ignorantiā hæ sunt,an dispōnis,an negationis. ¶Deinde mouet tertiā qōnem:Nā cū ignorantia quę secūdū dispositionē ē,trifariā diuidat Platonici:aut scdm materiā, aut scdm formā syllogismorū,aut secūdū vtrūq;:Vtrū interrogationes:quæ sunt scdm ignorantiā sint secūdū ignorātiā ꝓficiscentē a syll̄is peccātibus in materia:aut peccātibus in forma,aut peccatibus in vtroq;. ¶Vbi aduerte: q̄ syll̄s sophisticus triplex est,aut q̄ ex falsis syllogizās: seruat formā,aut q̄ ex veris:nō seruat formā,aut q̄ ex falsis,nō seruat formā.Primus quidē peccat in materia:Secūdus peccat in forma:Tertius peccat in vtroq;. Quærit ergo secūdo loco,cū triplex sit ignorātia: aut q̄ ꝓficiscitur a syllogismo peccāte in forma:aut in materia,aut in vtroque, Vtrū interrogationes quæ sunt scdm ignorantiā: sint secūdū ignorantiā ꝓficiscentē a syll̄is peccantibus in materia:aut peccantibus in forma:aut peccatibus in vtroque.Vñ inqt.Et vtrū qui secūdū ignorantiā syll̄s: q̄ est ex oppositis syll̄s,an paralogismus.Hoc est vtrū interrogatio ingeometrica sit syll̄s secundū ignorantiā, q̄ ex oppositis,hoc est secūdū ignorantiā dispōnis:ex falsis videlicet ꝓpōnibus factus syll̄s:hæ.n.oppositæ sunt veris, an paralogismus:hoc est qui ob peccatū scdm figurā fit:quē neq; syllm̄ dixit:Sed paralogismū:ꝓpterea quia non seruat figura.Et verbū illud secundū ignorantiā,in cōi accipiendū est:tā in syllogismo q̄ in paralogismo.

E *Pria q̄sti. mota in text.* *2.questio.* F *Cōmēta. sequēti. Duplex ignorātia.* G *3.quæstio. Ignorātia dispōnis trifariā secūdū Platonicos.* *Syll̄s sophisticus triplex.* H

I *¶ At enim in geometricæ interrogationes, aut ex geometria sunt, aut ex alia facultate. Nam musica quidem interrogatio, si de geometria fiat, ingeometrica est. At æque distantes putare concurrere: tum geometrica, tum ingeometrica est, Duplex est enim ingeometricum, & perinde atq; informe, atq; alterum ex eo quia nihil habet geometriæ ut informe, quod uacat forma. Alterum ex eo quia aliquid eius praue complectitur, ut informe, quod turpem habet formam fœdamq;.*

¶ Secundum geometriam autem. Aut ex alia arte ut musica interrogatio in geometrica est, de geometria autem, ut adinuicem parallellas concurrere opinari, Geometrica quodam modo est, & in geometrica alio modo. Duplex enim hoc est. Sicut Arrythmon, et Arrythmõ inconsonans. *alterum quidem ingeometricum est in non habendo, sicut Arrythmon. alterum uero in praue habendo.*

K Cõ.124. ¶ Rñdet nũc ad qõnes, Et (vt Philoponus inquit) Arist. diuidit ignorantiam: quoniam altera est secundũ negationẽ. Altera secundũ dispositionẽ: quæ quidẽ ex alia arte interrogationes sunt: secundũ negationẽ ignoraatiæ sunt. Quæ vero ad ipsa: falsæ sunt: hæ secundũ dispositionem sunt. Tunc vult ꝙ interrogationes: q̃ ingeometricæ sunt, secundum ignorantiam dispositionis, Geometricæ sunt aliquo modo, & non geometricæ alio modo. Nam quatenus ex geometria terminos habent: geometricæ sunt, q̃tenus vero falsa capiunt, non geometricæ. V ñ dicit. ¶ Secũdũ geometriã autẽ interrogatio duplex est, aut ex alia arte: & hoc pacto ignorantia negationis est: vt musica interrogatio ingeometrica est. Hæc enim est secundũ ignorã

L tiam negationis. De geometria autẽ, alia interrogatio ẽ in geometrica, quæ falsa capit: Vtputa: q̃ est secundũ ignorantiã dispositionis: Vt adinuicẽ paralellas cõcurrere opinari: Geometrica quodã modo est: & ingeometrica alio modo. Ergo interrogatio ingeometrica secundũ geometriã: duplex est: aut secundũ ignorantiã negationis: & sic musica interrogatio est ingeometrica. Aut secundũ ignorantiã dispositionis, & sic contrariũ primorũ principiorum est interrogatio ingeometrica. Nam vtraq; est ignorare secundũ geometriã: licet altera sit secundũ dispositionẽ: altera secundũ negationẽ. Huius diuisionis ponit exẽplũ: & inquit. Duplex. n. hoc est: Sicut Arrythmon: hoc ẽ sicut inconsonans, nã vt incõsonãs duplex, Alterũ in nõ cõsonando. Alterũ in praue cõsonãdo, ita quoq; duplex ingeometricũ: Alterũ quidẽ ingeometricũ est in nõ habẽ-

Notandũ Arrythmõ duplex. do: sicut Arrythmon: dicit̃ inconsonãs in non habendo, hoc est p negationẽ: Alterũ vero in praue habẽdo. ¶ Pro

M euidẽtia dictorũ animaduerte: vt Philoponus exponit: ꝙ quemadmodũ Arrythmon duplex est. Aliud quidẽ: q̃d nullo pacto per naturã aptũ est habere Rythmum: vt si quis dicat punctũ Arrythmon, q̃m suapte natura Rythmon non habet. Aliud vero q̃d habet quidẽ: sed male: vt

Ingeometricũ duplex. carmen dicimus Arrythmon: ꝙ praui Rythmi sit. Eodẽ mõ & ingeometricũ: aut quod penitus est in negatione geometriæ. Aut quod male, & in sciẽter cõplexũ sit. Talia autẽ sunt: quæ secundũ alias sciẽtias sunt: Vtputa, si q̃s interrogabit geometrã musicũ theorema: aut medicinale: Hoc. n. est eius ignorantiæ: quæ est secundũ negationẽ: & ita hoc ingeometricũ est, quemadmodũ punctum Arrythmon: Siquis vero dicat parallelas cõcidere: quatenus quidã de parallelis, & de concursu ipsarũ dicit: Geometrica est interrogatio: Quatenus vero dicit concidere

Solõ ad primam qõnem. parallelas non geometrica est interrogatio: hoc est cacogeometricon, hoc est praue geometricum. ¶ Ex his patet solutio ad primam, nam declaratũ est esse geometricas interrogationes eas interrogationes ingeometricas, q̃ sunt secundũ ignorãtiã dispõnis. Quæ vero sunt scdm ignorãtiã negationis: licet sint scdm geometriam: tamen sunt nõ geometricæ: q̃m alterius artis sunt ab ipsa geometria. N

¶ At hæc ignoratio, & quæ ex talibus est principijs geometriæ contraria est.

¶ Et ignorantia hæc, quæ ex eius principijs contraria est.

¶ Secundo quærebatur: cũ ingeometricæ interrogationes, quæ sunt secundũ ignorantiam sint geometricæ: secundũ qualẽ ignorantiã sunt geometricæ. ¶ Respõdet ꝙ interrogationes ingeometricæ quæ sunt secundũ ignorãtiam geometricæ: sunt interrogationes secundũ ignorantiam dispositionis, quæ ex principijs contraria est: Vtputa, ex falsis: quæ sunt opposita primis principijs. Vnde inquit. ¶ Et ignorantia hæc: qua interrogationes ingeometricæ sunt: Geometrice: ea est: quæ ex eius principijs contraria est. Hoc est ea ignorantia est, quæ dispositionis dicitur, Vtputa: quæ est syllogismus ex oppositis primis. Mam (vt Philoponus inquit) Hæc ignorantia est in praue habendo, praue autẽ habere est quod est ex principijs hoc est ex propositionibus nõ veris. Falsæ enim veris cõtrariæ sunt. Ergo continuatur hoc modo, ꝙ cũ duplex sit in geometrica interrogatio, aut quæ nullam habet cũ geometria proprietatẽ: aut quæ deprauatæ habet. Hanc distinctionẽ cum posuisset: mox: vt Philoponus inquit: Exponit quid sit deprauate habere, & vult quod sit ex p positionibus contrarijs veris. Alterum vero modũ, qui ẽ ob peccatũ in figura, omnino seiunxit a geometria, q̃m (vt diximus) nihil in geometria cõcludi potest ob peccatũ in figura. ¶ Ex hoc patet solõ ad secũdã, ꝙ ingeometrica interrogatio quæ est secundum ignorantiã geometrica, ea est, quæ est secundũ ignorantiã dispositionis. Cõ.125. O P Solõ ad secundam

¶ In mathematicis autem non similiter fraus fit cum disseritur, quia medium est semper duplex, nam alter extremorum de hoc omni, & hoc rursus identidem de altero dicitur atq; prædicatum non dicitur omne.

¶ In mathematibus autem non est similiter paralogismus: quoniã medium semper duplex est. Etenim de hoc omni: & hoc iterũ de alio dicitur omni. Quod autem prædicatur, non dicitur omne. Tex. 29.

¶ Secundũ Iuniorũ expositionẽ Aristo. hic soluit tertiam quæstionẽ: At vt ex commentarijs Philoponi mihi videtur. Aristo voluit ad tertiam quæstionem solutionẽ esse manifestam ex his: quæ dixit ad præcedentes quæstiones. Ex dictis enim patet ignorantiam dispositionis esse syllogismum ex falsis, qui tamen seruat figuram: non autem paralogismum: qui peccat in figura. Et quoniam dixit in scientijs accidere paralogismum: in hoc loco (vt Philoponus inquit). Vult dicere ꝙ non ita paralogismi in scientijs fiunt: sicut in dialecticis methodis. Quoniam in scientijs syllogismi fiunt circa determinatas res: in quibus non accidit multiplicitas. In dialecticis vero cum syllogismi fiant circa sermones: accidere potest multiplicitas. Vnde inquit. ¶ In mathematibus autem hoc est in scientijs: non est similiter paralogismus: Veluti in dialecticis: Et assignat causam: quoniam in scientijs semper medium est vnum & determinatum duplex tamen: hoc est his ante conclusionem assumptum. Etenim de hoc omni scilicet maior de medio omni, & hoc scilicet medium iterum de alio dicitur omni. s. minori. Et nẽ quis dicat prædicatum posse distribui, Addit obiter. Quod autem prædicatur: Cõ.126. Introdũ. Iuniorũ. Philopo. Q

non

A non dicitur omne. Et sic nec maior de medio potest vniuersaliter accipi:nec medium de minori potest distribui, Per quae vult habere in scientijs semper medium esse vnū & determinatum:licet bis assumptum, vt subiectum: & vt praedicatum, Vnum tamen semper. In dialecticis vero nō semper vnū & idem est. verbi gratia. Sapientes discūt: Qui discunt, non sciunt. Sapientes igitur non sciunt. Discere enim aequiuocum est:& in ipso intelligere:& in ipso doceri dictum. Latet autem deceptio propter aequiuocationem. Et rursus Homo animal:animal trisyllabū. homo trisyllabū igitur. Dupliciter enim homo & in substantia: & in nomine. Etenim & res dicitur homo, & nomen etiā. Et iterum. Olera excedūt terram. Quod excedit eo quod exceditur:maius est:Olera igitur terra maiora sunt. Excedere.n. aut secūdum magnitudinē excedere dicitur, aut supra superficiem esse. Quia igitur non circa determinatos, multas deceptionis causas habent. In scientijs vero nō ita, determinatae.n. sunt res:quae secundū vnāquanq; scientiā, & nūq; ob aequiuocationem error in ipsis accidit. Quo fit:vt paralogismi in scientijs non accidant, sicut in dialecticis, nam neq; accidere possunt propter aequiuocationē medij:neq; propter illius multiplicitatem. In dialecticis autem possunt accidere paralogismi in dictione:vt visum ē.

Discere eq uocum est.

B

Quaestio. ¶ Quaerunt Iuniores. Vtrum praedicatum sit forma subiecti:Et licet haec quaestio sit obiter quaesita. Tamen argumentantur q non, quoniam nec genus nec differentia est forma speciei:cum sint illius partes praeterea in hac propositione, homo est homo:homo non est forma sui. ¶ Neoterici asserunt praedicatum esse semper subiecti formam: praeterq; in propositione:in qua idem praedicatur de seipso. Sed contra, qm̄ in hac propositione album est lignum, potius subiectum est forma praedicati q̄ contra, vt Boetius dicit. Propterea dicendum. q in praedicatione naturali:semper praedicatum est forma subiecti:aut inherens:quę in est aut declarans, quae dicitur de alio. In ea autem enunciatione:in qua idem de se enuntiatur:nihil praedicatur, cū non sit propositio, vt alibi diximus, Sed enuntiatio:quae ex nomine constat, & verbo.

Sop. Neotericorū. Cōfutatio

C

Propria solutio.

¶ *Haec autem licet quasi cernere mentis perceptione, in disserendi, uero facultatis disceptationibus latent. Est ne omnis circulus figura, si designauerit patet. Sed quidnam ultra. Carmina ne sunt circulus, continuo patet non esse.*

¶ *Haec autem sunt, ut est uidere intellectu. In orationibus autem, latent. Vtrum omnis circulus figura sit, si autem scribatur, manifestum est. Quid autem sint ne carmina circulus. Manifestum, quoniam non sunt.*

D

Cō.127. ¶ Cum dixisset:q in mathematicis scientijs non accidant paralogismi inductione, Sed in dialecticis methodis:nunc per exempla haec ostendit, & inquit. ¶ Haec autem sunt: terminos dicit. Vt est videre intellectu, videlicet in mathematibus:nam de his est sermo. q.d. In mathematibus autem, non est sisr paralogismus propter duplicitatem termini:in dialecticis. Vnusquisq; enim terminus eorum, qui in mathematibus sunt:eo quod determinatus sit: velut ostēsio est. Et simul cum auditur circulus aut tale quid: statim sciens videt quod dictum est, in seipso depictum, & non fertur in aliud quoddam significatum, sed in hoc solum, cuius & definitionem intra se continet. Ergo quasi dicat. Haec autem. s. termini & terminorū significata sunt eo modo: Vt est videre intellectu:in ipsis mathematibus. Nam (vt Philoponus exponit), Siquis interrogaret geometrā, si circulus sit figura: statim phantasiam aduerteret ad descriptum circulum, & non determinaret: de quo circulo sermo est:aut quot modis circulus dicitur, quoniam ex descriptione patet eius determinatio. Propterea inquit. Haec autem scilicet termini & terminorum significata in mathematibus sunt eo modo, vt est videre intellectu a sensibus atq; phantasia terminorum significato accipiente vel intellectu, in quo sunt depictae figurae & circuli, vt sunt in abaco:vt recte Philoponus exponit. In orationibus autē hoc est in dialecticis conuentibus:latent nomina, propterea q non sint determinata. Vtrum omnis circulus sit figura, Nam in voce circulus est multiplex, quoniam dicitur de figura:& dicitur de carminibus. Si autem scribatr: scilicet aut in phantasia:aut in abaco:manifestum est: & sic tollitur aequiuocatio. Rursus autem si quis te interrogaret quid sint, hoc est vtrum sint ne carmina circulus. Iterū manifestum est:quoniam non sunt circulus, ex descriptione enim in abaco:aut in phantasia:patet q carmina non sint circulus. Ex his sequitur:q cum determinata sint, quę subiecta sunt geometriae, & nulla aequiuocatio est in sciētijs:minus ac raro est paralogizari in ipsis:determinata.n. est (vt Philoponus inquit). Vniuscuiusq; termini significatio, Vtputa quid est circulus, & quid linea:& quid aequipedum:& quid concidere, & vnumquodq; caeterorum eodem modo, & sunt quasi constitutae:dispositęq; in anima figurae: Vnde simul est eum audire circulum:& circulum:qui in anima est figuratus:ac dispositus, est intelligere:Sic autem non est in dialecticis, non enim determinata sunt, quae sunt subiecta dialecticae. ¶ Quo vero ad verba attinet:animaduerte (vt Philoponus perpulchre exponit); q Aristoteles vocat carmina circulum, hoc est epigrammata, eo modo confecta:non vt dictionem finalem primi versus consequatur principium secundi. Et finalem dictionem secundi consequatur principium tertij, & sic deinceps ordinate. Sed vt possit idem versus, & principiū & finis fieri. Huius rei affert exemplum est epigrammatae, quod Homerus, vt Herodotus inquit in vita Homeri, confecit in Midam Regem Phrygum. Exponit & Philoponus haec alio modo sed non curo, quoniam exemplorum non veritas:sed manifestatio requiritur. 2. de aīa. com. 67.

E

F

G

¶ *Atq; non oportet inficiationem ad ipsum afferre, si sit propositio inductiua. Vt enim neq; propositio est ea, quae non ad plura sese extendit. Non enim erit de omnibus. Vniuersalibus autem extruitur ratiocinatio. Sic patet nec eam inficiationem esse, quae uniuersalis non est. Etenim eaedem sunt propositiones, inficiatione suae. Nam quam affert quispiam inficiationem, ea uel disserendi uel demonstrandi propositio fieri potest.*

H

¶ *Non oportet autem instantiam in ipsum ferre, si sit propositio inductiua. Sicut enim neq; propositio est, quae non est in pluribus. Non enim erit in omnibus. Ex uniuersalibus autem syllogismus, Manifestum est, q neq; instantia est. Eaedem enim sunt propositiones, & instantiae. Quam enim fert instantiam. Haec utiq; fiet propositio demonstratiua aut dialectica.*

¶ Quid velit facere hic Aristo. Philoponus dubitat, nec bene ipse exponit. Quidam vero (quorum expositionem narrat Philoponus) dixerunt q cum Arist. Declarasset differentiam inter paralogismos:dialecticos, & doctrinales:hic velit declarare qualis sit instantia, quae fit in paralogismis:qui fiūt in mathematibns. Dato q aliquis paralogismus in illis fiat, veluti esset iste. Circulus omnis figu- Cō.128. Quae Phi.

I ra: carmen circulus, igitur carmen figura, dico dato ꝙ in mathematicis fieret: quia reuera nullus fit paralogismus in dictione, vt in dialecticis. Sic igitur vult declarare qualis instantia fiat in paralogismos mathematicos: si aliquis in mathematicis paralogismus fieret. Et vult ꝙ instantia contra paralogismos mathematicos non fit per inductionem, hoc modo inducendo contra minorem: & hæc: & illa carmina non sunt circulus. Sed oportet vniuersaliter instare, Vtputa, ꝙ nullum carmen sit circulus. Nam sicut propositio non est demostratiua: quæ non est vlis: qm̃ ex vlibus est syllogismus, ita nec instantia est scientifica, quæ non est vlis. Causa autẽ, qm̃ instantia fit aliquando syllogismi pars: Vtputa si aliquis instaret ad propositionẽ dicentẽ carmina circulus, & diceret nullũ carmen est circulus. Instantia nunc fieret syllogismi conclusio dicentibus nobis hoc modo: Nullũ carmen est figura. Omnis aũt circulus figura est. Nullũ igitur carmen circulus est. Si vero ad cõclõnẽ fertur instantia, dicentẽ, ꝙ carmina circulus dicet hoc modo. Nullũ carmen circulus est, circulus autẽ figura est. Nullum igitur carmen figura est. ¶ Hęc est vna expositio: quam Philoponus narrat: & nõ approbat. Primo, qm̃ semper instantia est syllogismi cõclusio. Hanc. n. oportet demonstrare: vt oppositũ ipsi demonstrabimus non recte esse. Amplius: hæc expositio non cõsonat verbis Aristotelis: vt dicit. Tamen ipse exquisitam huius loci expositionẽ transfert ad tẽpus, donec perquirat alios expositores. ¶ Sed si liceat ponere os in cœlum: dicerem ꝙ Aristoteles hic venit ponere differentiam inter instantiam dialecticam, & doctrinalem: siue scientificam. Nam postquam posuit differentiam vnam inter paralogismos dialecticos & mathematicos, hic obiter interponit differentiam inter instantiam dialecticam: & scientificam. Et vult ꝙ dialectica instantia sit particularis: vel inductiua: hoc est singularis. Scientifica vero sit vniuersalis: quoniã est ꝓpositio de omni & per se. Vnde inquit. ¶ Non oportet autem instantiam ferre in ipsum quod volumus destruere in mathematicis. Si illa instantia sit propositio inductiua, hoc ẽ singularis. Sic enim instamus in dialecticis. Affert causam, cur non sic instamus in mathematicis: & inquit. Sicut enim neq; propositio est in mathematicis: q̃ non est in pluribus: hoc est vniuersalis, contra quam instamus, ita nec instantia est quæ non est vniuersalis. Nam (vt inquit) si propositio non sit in pluribus, & vniuersalis: non erit in omnibus. Sed (vt inquit). Syllogismus ex vniuersalibus est. Et ita nec propositio potest esse nisi vniuersalis: quare & instantia vniuersalis est. Per hæc autem verba vult innuere consequentis destructionem, hoc pacto. Si propositio non sit vlis: propõ non erit in omnibus. Et si propositio non sit in omnibus: syllogismus nõ erit ex vlibus. Destruit tunc vltimũ cõsequens dicẽs. Sed ex vlibus est sylls. Et sic vult habere ꝙ propõ sit vlis: q̃re & instantia. Et hoc infert: & inquit. Manifestũ est ꝙ neq; instantia est vniuersalis subaudi si propõ non sit vlis. Cuius causam affert: & inquit. Eędem. n. sunt ꝓpositiones: & instantiæ. cuius cãm affert, dicẽs. Quã enim fert instantiã: hæc vtiq; fiet ꝓpõ demõstratiua in scientijs, aut dialectica in ꝓblematibus. Recte ergo dictũ est: ꝙ instãtia in scientificis fit vniuersalis. ¶ Quo vero ad verba attinet. Quidam & recte dixerũt: ꝙ instantia, quando fit ad propositionem: vt si fieret ad propositionẽ: nẽ dicẽtẽ carmina circulus, diceremus. Nullũ carmen figura est. Omnis autẽ circulus figura. Nullũ igitur carmen circulus est. Si nautẽ fieret ad cõclõnem, instantia fiet propositio, vt ad illã conclusionẽ carmina circulus, dicemus hoc pacto. Nullũ carmen circulus est. Circulus aũt figura est, nullũ igitur carmẽ figura est. Et ita quouis mõ semper instantia est vniuersalis. At in dialectici: põt esse inductiua: hoc est singularis.

K

L

Propria expositio.

M

Verborũ expositio.

¶ Sed circa hanc nostrã expõnem: sunt dubões: & prima quidẽ: quia instare est officiũ opponentis. Sed in mathematicis non licet opponere & respondere, nõ. n. in illis disputationes fiunt. Igitur sunt instantiæ. Secundo, quia ꝓpositiones demonstrationis sunt veræ: Instantiæ autẽ falsæ. Igitur instantiæ non sunt ꝓpões per se. Tertio: instãtia esse põt ad vniuersalẽ propositionẽ. Sed instare ad vniuersalem non fit nisi ꝑ contradictionẽ, & omnis cõtradictio est inter vniuersalẽ & particularẽ. Igitur omnis instãtia est propõ particularis. ¶ Pro solutione animaduerte ꝙ in mathematicis bifariã fieri potest: Aut tentatiue, qualis a ꝑceptore fit erga discipulũ. Et hæc semper est vlis, & vera: eo quia imperitus discipulus semper profert falsam & impossibilẽ propõnẽ. Aut litigiose, & hæc fit ab imperito atq; cõtrariæ affecto: vt de Brysone fertur. Et quãdo fit ex parte imperiti, põt esse impossibilis. Aristoteles loquitur de instantia tentatiua quæ fit a præceptore erga discipulũ. Et per hoc patet solutio ad duas primas disputationes. ¶ Ad tertiã dico ꝙ in his quæ sunt per se: idem est vniuersalis: & particularis secundum rem. Et ita in demonstratiuis instantia particularis secundum rem est vniuersalis: secus est in dialecticis.

N

Dubõ cõtra expositionem. Prima. Secunda. Tertia.

O

Solõnes ad primã: & scdam Instantiã mathematicis bifariam fieri potest.

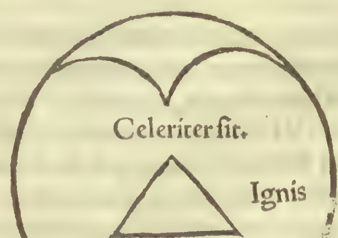
Ad tertiã

¶ Fit autem ut quidam uitiose concludant, propterea quod eos medios sumunt, qui terminos utrosq; sequuntur. Quale quidem facit & Cœneus, ignem gigni multiplicata ratione concludens hoc pacto. Ignis (ut dicit) celerrime gignitur. Quod multiplicata gignitur ratione, id celerrime gignitur. Hoc autem modo cõstare ratiocinatio nequit. Sed si celerrimam generationem multiplicata sequatur ratio, & ignem celerrima generatio. Interdum igitur fieri nequit, ut ex his quæ sumuntur ratiocinatio construatur, interdum uero fieri potest, sed non cernitur.

P

¶ Contingit autem quosdam non syllogistice dicere, propter id quod accipiunt ad utraque consequentia. Vt & Cæneus facit ꝙ ignis in multiplicata analogia fit. Etenim ignis cito generatur, sicut dicit. Et hæc est analogia. Sic autem non est syllogismus. Sed si uelocißimam analogia sequitur multiplicata. Et ignem uelocißima in mutatione analogia. Aliquando quidem enim non contingit syllogizare ex acceptis. Aliquãdo uero contingit, sed nõ uidet.

Q

¶ Cum dixisset ꝙ ob medium terminum æquiuocum est entem: sepenumero in disputationibus fiunt multi paralogismi: quod quidem in scientijs non accipit, nunc vult demonstrare (vt Philoponus inquit) Paralogismos, qui ob figuram fiunt in disputationibus: vt estendat: ꝙ scdm̃ hos differunt

C6. 129

A differũt scientiæ a disputationibus dialecticis: quatenus in dialecticis disputationibus paralogismi fiunt ob figurã, in scientijs autẽ non fiunt. Non fiunt autẽ in scientijs, qm̃ syllogismi scientiarũ sunt ex his, quæ per se: & conuertibilia sunt. At syllogismi in dialecticis non ex conuertibilibus sunt. Hic igitur vult: ꝙ in dialecticis ob figurã paralogismi fiant: Propterea ꝙ idẽ medium ad duo extrema sequatur: hoc est eo ꝙ capiant in secunda figura duas affirmatiuas. Putant.n. ꝙ si idẽ sequatur ad duo: & ea inter se sequantur: hoc autẽ non est: nisi illa conuertibilia fuerint. Nã & ad hominẽ: & ad lapidẽ sub̃a sequitur: non tamen alterũ ad alterũ sequitur: hoc est lapis ad hominẽ, aut hõ ad lapidẽ. Non.n. sunt conuertibilia. Sicut faciebat sophista Ceneus. Syllogizabat.n. ꝙ ignis in multiplicata analogia fit: hoc mõ. Ignis velocissime fit: quæ in multiplicata analogia fiunt: citissime fiunt. Ignis igitur in multiplicata analogia fit. Circa quæ Aristoteles inquit: Interdum in talibus sanã fieri rationẽ: hoc est syllogismũ. Vt puta: cũ ꝓpositiones cõuertuntur. ¶ Disputat hic Philop. cũ Alexã. de multiplicata analogia quid sit. ¶ Ad quod Alex. respõdet: ꝙ Aristo. per multiplicatã analogiã intelligit ꝓportionem qualis est duorũ ad tria: & ducentorũ ad trecẽta. ¶ Cõtra quẽ asserit: eũ non habere multã in mathematicis peritiam. Qm̃ ignorabat ꝓportionem duorũ ad tria, & ducentorũ ad tricenta esse multiplicẽ, cũ reuera sit super particularis. Non.n. tria adsunt duo multiplicia, nec trecẽta ad ducẽta. Non.n. maior numerus cõtinet minorẽ bis aut ter: aut sępius: sed semel cũ aliqua eius particula. Ergo eorũ proportio nõ est multiplex. Proportio.n. multiplicans siue multiplex est: quando in numeris maior bis: aut ter, aut sæpius præcise continet minorem: Vt puta, in duplis duo ad quatuor: & quatuor ad octo: aut in triplis. 3. ad. 9. & 9. ad. 27. & alijs eodẽ modo. Super particularis vero est quando maior numerus habet totũ minorem, & particulam aliquam eius ipsius: aut quartã: aut quintã, aut deincipitẽ. Vt puta: numeri ternarij ad binariũ super particularis est proportio. Habet.n. totũ ipsum, & dimidiũ: quocirca ꝓportio hæc Hæmiolia vocata est propter dimidiũ, latine a Boetio dicitur sexquialtera. Proportio vero quatuor ad. 3. Epitrita habet.n. totum & tertiã eius: Iõ Boetius eã vocat sexquitertiã: hoc est semel cõtinens: & tertiã. Numeri ergo ab Alexandro assumpti ad demõstrationẽ: Vt puta, duo & tria & ducẽta & trecenta non sunt in rõne multiplicata: sed insuper particulari, hoc est in Pemiolio. In qbus auctio non fit sicut in multiplicatis vel multiplicibus. ¶ Propter hec Philoponus cũ Proculo exponit per multiplicatos numeros eorũ: quorũ adinuicẽ est proportio multiplex: vt. 1. 2. 4. & 8. 16. 32. 64. 128 256. & ordine deinceps. Possibile.n. est in infinitũ progredi, nec solũ in duplis hoc accidit: sed in triplis, & quadruplis & reliquis omnibus. In super particularis vero, quos Alex. supposuit: nullo modo sic velociter proportionẽ est inuenire. Non.n. vt ad. 2. ad. 3. Ita deinceps: & 3. est inuenire ad aliquem alium eorum: qui post ipsum eandem rationem habere: quo vero modo sit inuenire plures super particulares proportiones deinceps. Methodo opus est arithmetica: quam Nicomachus in introductione assignauerat. Sic igitur Aristo. per generari in multiplicata analogia: intelligit generari in proportionẽ multiplici: vt quãdo genitum est multiplex ad id, ex quo generatur. Qm̃ velociter est inuenire hanc ꝓportionẽ. Proportionẽ vero super particularẽ: non sic facile est inuenire. Vnde dicit. ¶ Contingit autẽ quosdã non syllogistice dicere. Subaudi in dialecticis, ꝓpter id quod accipiũt ad vtraq; cõsequentia. vt in secũda figura ex duabus affirmatiuis. In dialecticis enim (ꝓpterea ꝙ ꝓpositiones non conuertantur) cõtingit syllogizari ex duabus affirmatiuis. Et ponit exẽplũ, & inquit. Vt Ceneus sophista facit: Syllogizãs ꝙ in multiplicata analogia fit, hoc pacto. Ignis cito generatur, hæc est minor. Hæc est subaudi multiplicata analogia: hæc est maior, vt sit syll'us hoc pacto. Quod in multiplicata proportione generatur: celeriter fit: Ignis celeriter fit. Ergo ignis in multiplicata proportione generatur. Tunc exponit qualis hic syll's sit: & dicit. Sic autẽ non est syllogismus qm̃ est in secũda figura ex duabus affirmatiuis. Sed subaudi erit syll's: si velocissimã. s. generationẽ. Sequitur multiplicata analogia. Hoc est: si maior conuertatur hęc pacto: quod celeriter fit in multiplicata proportione generat̃. Et ignẽ subaudi sequatur analogia in velocissima mutatione: ita vt minor sit, & ignis velociter fit. Nã tũc sequitur ꝙ ignis in multiplicata analogia generetur. ¶ Quo vero ad verba attinet, Per ignẽ esse in velocissima mutatione, intelligitur ignẽ esse in velocissima generatione. Addit aũt Aris. cãm differentiæ, & inquit. Aliquãdo quidẽ.n. non contingit syllogizare ex acceptis. Aliquãdo autẽ contingit: sed non videtur. Diximus ꝙ duas affirmatiuas in secunda figura possibile est introducere ad syllogisticã figurã: quando termini sunt cõuertibiles, vt possit conuerti maior, vt reducamus ipsam ad primam figurãt, quando vero non conuertuntur, non reducitur. Et addit: sed nõ videtur. quia licet sit in quibusdam talibus concludere cõclusionem propter propositiones: sicut diximus: in conuertibilibus vtẽtes cõuersione maioris, nõ tamẽ videtur necessarium: propter insyllogizabilitatẽ complicationis propositionũ. Non.n. complicatio causa est: sed eo ꝙ termini conuertuntur vt possit & recte complicari. Ergo addit: sed non videtur: quia licet contingat syllogizari: nõ tamen videtur, quia nõ apparet necessariũ, nisi facta conuersione. ¶ Sed dices: tũc omnis syllogismus in secũda, & tertia figura erit paralogismus, qm̃ nullus apparet necessarius: nisi facta conuersione. ¶ Dicendum ꝙ in alijs figuris seruatis qualitate & quantitate syllogismi nõ sunt paralogismi: qm̃ semper possunt reduci in primã figurã. At syll's ex duabus affirmatiuis in secunda figura: est paralogismus: qm̃ non semper potest reduci: sed solum: cum termini conuertuntur. Propterea addit, Aliquando enim non contingit syllogizari ex acceptis: Aliquando vero contingit: sed non videtur. At syllogismi secundæ, & tertiæ seruatis qualitate, & quantitate semper possunt reduci: & hac ratione non sunt paralogismi. Patet ergo ꝙ in dialecticis paralogismi contingunt propter figurã: quoniam non fiunt syllogismi ex conuertibilibus. In doctrinis autem tales syllogismi non accidunt, quoniam propositiones sunt semper per se, & conuertibiles, & ita semper maior conuerti potest.

¶ Quia si fieri non posset, ut uerum ostendatur ex falsis, facile esset resoluere. Conuersio nãq; necessario fieret. Si enim a. uerũ, quod cum sit, hæc sunt quæ quidem esse scio, ueluti b. Ex his igitur illud esse ostendam: Conuertuntur autem ea magis quæ in mathematicis sunt, quia nullum accidens: sed definitiones accipiunt, atque hoc etiam ipso a differendi differunt facultate.

Margin notes: Disputatio Philop. cũ Alexã. de multiplicata analo. contra Alex. Phi. cõtra Alex. Alex. obiicit peritiam in mathematicis — Sua põ. — Syll's Cenei. — Verborũ expositio. — Obiectio. — Solutio.

I ¶ *Si autem esset impoßibile, ex falsis uerum demonstrare, facile utiq; esset resoluere. Conuertuntur enim ex neceßitate. Si enim A, ens, hoc autem cum sit. ea utiq; sunt, quæ noui, quoniam sunt, ut, B, Ex his igitur demonstrabo, quoniam illud est, Conuertuntur autem magis, quæ sunt in mathematicis, quoniam nullum respiciunt accidens. (Et in his differunt ab his, quæ sunt in dialogis) sed definitiones.*

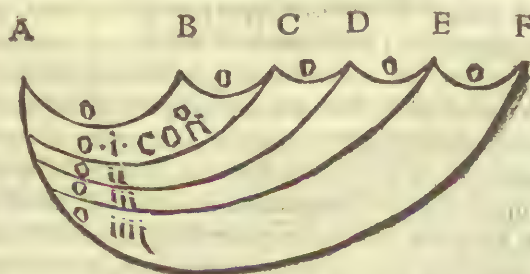
So. 130. ¶ Hic (vt Philoponus autumat) iterum Aristote. assignat aliam differentiam inter demonstratiuos syllogismos & dialecticos: & ait: q̃ facilior sit resolutio in demonstrationibus q̃ in dialecticis. Vocant autē geometræ resolutionē: inuentionē propositionum: per quas conclusa sit vera conclusio. Vtputa: si proponatur nobis aliqua conclusio vera, q̃ hic triangulus sit æquilaterus, per propositiones inuenimus conclusionem: a quibusdam confessis: sumentes initium: & desinentes in id quod quæritur: & hoc
K tale vocatur compositio. Resolutio autem: viceuersa se habet cum compositione. Capientes enim prius id: quod quæritur vt confessum. Vtputa q̃ hic triangulus est ęquilaterus, quærimus quænam fuerunt propositiones, per quas id probatum fuit, vt resoluentes inueniamus ipsas quosq; veniamus ad aliqua confessa, & principia geometriæ.
Cap. 26. ¶ Vnde Themistius hic dicit, q̃ resolutio sit retrocessus a conclusione vera ad principia ex quibus deducta est. Vult igitur q̃ si ex veris solis propositionibus veræ conclusiones concluderentur, facilis vtiq; esset resolutio: & huius causa est, quoniā propositiones conclusionis cōclusiuæ essent determinatæ. Quia vero ex falsis concluditur conclusio vera: & hæ sunt quodā modo indeterminatæ, difficilior ipsarum resolutio est.
L Dña syllõ ru demrã tiuorum a dialecticis ¶ Quare hac ratione differunt demonstratiui syllogismi a dialecticis. Concluditur. n. syllogismo dialectico q̃ homo sit animal: & ex eo q̃ moueatur, & ex eo q̃ ambulet: & ex eo q̃ disputet: & ex alijs infinitis. Amplius: syllogismo dialectico ex falsis concluditur vera conclusio, modo falsa illa concedantur. Quare in dialecticis siquis voluerit omnes propositiones conclusionis conclusiuas inuenire: non facile nāciscetur: propter ipsarum indefinitatem. At in scientijs non hoc modo, nec. n. ex falsis propositionibus, neq; ex his, quæ per accñs rebus insunt. sed ex his: quæ primo & per se concludunt scientiales conclusiones. Hæc autem determinata sunt. Facilior autem est resolutio ad determinata q̃ ad indeterminata. Et ideo facilior in scientijs resolutio est: q̃ in dialecticis.
Verborũ expositio. ¶ Quo vero ad verba attinet: Aristo. vult hunc syllogismum: Quibus conuersio facilior, is &
M resolutio facilior est. In mathematicis couersio facilior est. Ergo & resolutio facilior, De ratione ergo primo affert maiorem cū eius probatione, & inquit. ¶ Si autem est impossibile ex falsis verum demonstrare, ita vt ex solis veris demonstrationes fiāt: Facile vtiq; esset resoluere conclusionem ad propositiones. Affert causam, & dicit. Cōuertuntur. n. ex necessitate a propositionibus ad conclusionē: & viceuersa a conclusione ad propositiones. Cuius rationem assignauimus ex his: quæ Philoponus inquit. Quoniā propositiones tales sunt determinatæ. Hæc exponit per exemplum: & inquit. Sit. n. a. ens hoc est conclusio existens vera: hoc autem. s. a. cū sit, ea vtiq; sunt, quæ noui: quoniam sunt, vt. b. hoc est propositiones, assumit. n. b. ꝓ duabus propositionibus. Ex is igitur demonstrabo, scilicet propositionibus: quæ sunt. b. demonstrabo, quoniam illud. s. a. est: & sic ex. a. conclusio est, b. & ex. b. a. sequitur.

N Quia igitur. b. existente: ex necessitate est. a. & . a. existēte: rursus ex necessitate est. b. Ideo facilis est propositionum inuentio. Secus in dialecticis: quoniam in illis. b. existente sequitur. a. non tamen contra: quoniā. a potest sequi ex infinitis. Et per hæc patet maior & eius probatio. Tunc assignat quasi minorem syllogismi quem in textu intelligit: & inquit. Conuertuntur autem magis: quæ sunt in mathematicis: quoniam syllogismi nullum recipiunt accidens, neq; falsum: sed definitiones recipiunt, tunc quasi conclusionem interponit: & inquit. Et mathematicis syllogismi in his differunt ab his, quæ sunt in dialogis. Quia igitur in mathematicis syllogismis conuertuntur magis, & conclusiones ad propositiones, & propositiones ad conclusiones: ideo in illis facilis est resolutio. Quia vero in dialecticis non conuertuntur: ideo in eis difficilis resolutio est. Est
O Syll's tex. igitur syllogismus textus hic: quibus conuersio facilior in his resolutio est leuior. In mathematicis conuersio est facilior. ergo & resolutio. De hoc syllogismo: vt dixi. Primo vult habere maiorem cum eius probatione secunda ibi: Cōuertuntur autem magis: Vult habere minorem etiam cum sua probatione. Et interponit differentiam syllogismorum dialecticorum a demonstratiuis: vt syllogismi conclusionem: hæc de textu. ¶ Quo autem ad differentiam attinet: Animaduerte q̃ propter tria resolutio in mathematicis facilis est. primo, quia semper vera conclusio ex veris syllogizatur. secundo, quoniam ex per se: & secundum q̃ ipsum: hoc est conuertibilibus. Tertiam causam assignat Auer. quoniam conclusiones mathematicæ non syllogizantur nisi ex proportionatis conclusioni. At dialecticæ conclusiones syllogizantur: ex falsis, & ex ꝓbabilibus, quæ possunt esse infinita, & conclusioni improportionata. Quare ad hæc difficilis est resolutio: ad illa autem: facilis. Resolō in math. ma: cis ē facilis ꝓpter tria In hui' paraphra. cō, 29.
P

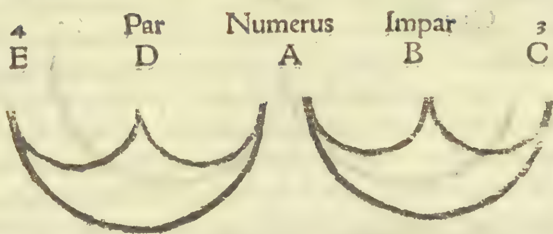
¶ *Accrescit etiam ratiocinatio non per media sed assumendo, nā a. de. b. sumitur, & hoc de. c. & hoc rursus de. d. Atq; hoc in infinito procedit, uersus quoq; latus eius fit incrementum. a. nāq; de c. atq; de. e. concluditur. Sit enim. a. quidem numerus absolute. b. uero simpliciter numerus impar. Et. c. definitus numerus impar. a. igitur de. c. concludetur. Altera rursus in parte. d. quidem sit impar numerus simpliciter sumptus. e. uero definitus numerus par a. igitur de. e. concludetur.*

¶ *Augentur autem, non per media, sed in assumendo, ut. a. de. b. hoc autem de. c. Rursus hoc de. d. & hoc in infinitum. Et in latus, ut. a. & de. c. & de. e. Vt est numerus quantus uel infinitus, hoc autem sit, in quo est. a. Numerus impar quantus, in quo. b. Numerus impar in quo. c. Et ergo. a. de. c. & sit par quantus numerus in quo. d. par numerus in quo. e. Ergo. a. de. e.* Q

Exemplum in assumendo.

A Exemplum in latus.

Cõ.131. ¶ Hic iterũ inter demonstratiuos syllos,& dialecticos(vt Philop.inquit) Aliã affert differentiã: q dialectici sylli augentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumẽdo:& in latus. ¶ Vbi animaduersione dignũ. Auctionem syllogisticã bifariã est. alteram quidẽ per media. Alterã vero in assumendo. ¶ Et per media: bifariã aut per interpositionẽ termini aut per extrinsecus acceptionẽ: per interpositionẽ termini: vt si cõclusio sit q homo sit animal, nam hæc syllogizetur p hoc q homo loquaт: qm̃ quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal:& p hoc q homo mouetur a se, quod.n. mouetur a se: est animal: hõ mouetur a se: homo igitur animal. Hæc ergo auctio est per termini interpositionẽ. Per extrinsecus vero acceptionẽ: quando syllogizamus eandẽ cõclusionẽ per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm̃ hõ est lapis, & lapis est animal, ergo hõ ẽ animal,& qm̃ hõ est lignũ,& lignũ est animal: ergo hõ est animal. Et sic eodẽ modo p alia multa: media extranea, immo q̃si p infinita eadẽ conclusio syllogizari põt. Hæc de syllogistica auctione p media. ¶ In assumẽdo vero bifariã, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumẽdo quidẽ: qñ subiectũ conclusionis primi sylli: fit mediũ ad syllogizãdũ secundã conclusionẽ:& subiectũ secũdę fit mediũ at syllogizandũ tertiã:& sic deinceps. Et hoc mõ fit in geometra: qm̃ primũ Theorema demonstraт p axiomata. Secundũ vero: per primũ,& tertiũ per secundũ,& sic ordine deinceps augumẽtatio fit: nũq̃ medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cãm affert Philop. qm̃ ex his: quæ p se & primo insunt: demr̃ones sunt:& nõ cõtingit p mediatã ppõnẽ demõstrare aliqd. Aut.n. ex axiomatibus demõstranт theoremata in sciẽtijs aut ex his q̃ demõstrata sunt ex axiomatibus. In latus aũt auctio fit: quoties idẽ p̃dicatũ de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizaт, vt si sit prædicatũ numerus. Nã numerus põt demõstrari de, c, trinario p, b, impar:& de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicæ demr̃ones augenт. ¶ Per q̃ patet: q si libri geometriæ essent sic ordinati. vt demr̃ones crescere solẽt: faciles essent cognitu,& q libri Eualidis nõ hoc pacto fuerũt ordinati: ideo nõ fuerũt faciles. Vnde si eũ Arist. librũ haberemus: quẽ in mathematica scripsit oẽs facile esse possent summi mathematici. Ibi.n. demr̃ones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. ¶ Augenт aũt.s. demr̃ones nõ per media. vt dialectici sylli, qui augẽtur p media: aut interpõne termini. Aut extrinsecus acceptione. Sed augentur in assumendo:& hæc duplr: aut in post assumẽdo: vt.a.de.b. hęc aũt.s.b.de.c. Rursus hoc.s.c.de.d. Et hoc in infinitũ.s. quo ad nos(vt Philop. exponit). Qm̃ nõ ita comprẽhẽdimus sciẽtias: vt nõ possit alterũ quoddã inueniri theorema: sed semp posse est per p̃demõstrata: altera inuenire. Hæc de auctione in post assumẽdo. Deinde de auctione ad latus:& inqt. Et in latus: vt.a.s. numerus p̃dicatus,& de.c. subiecto:& de.e. subiecto, vt est numerus quãtus: vel infinitus hoc est p indifferentiã indeterminatus. Hoc aũt fit: in quo est.a. Vtputa numerus cõis, cõiter p̃dicatus de.e.& de.c. At numerus impar quãtus.s. cõis omnibus imparibus fit: in quo est b. numerus impar.s. nomine determinatus: fit in quo ẽ c. Vtputa tria, vel quinq̃, vel. -. aut id genus. Est ergo, a, numerus cõis de c, subiecto numero trinario: vtputa p mediũ, b, qm̃ tria sunt impar. oẽ impar numerus: tria igitur numerus. Et iterũ sit par quãtus numerus.s. cõis omnibus paribus: in quo, d, Par numerus.s. nomine determinatus: sit in quo est, e, Est ergo, a, numerus de, e.s. demr̃atus: vt de q̃tuor: vel sex: vel de aliquo id genus:& p mediũ, d, Hoc mõ: oẽ.d.a. oẽ.e.d. Igiт.e. est.a. Hęc de auctiõe ĩ latus.

Marginalia (left): B — Augumẽtatio syllogistica duplex est. Auctio per media itẽ tũ duplex. — C — Arctio in assumẽdo duplex aut in postassumẽdo aut ĩ latus. — D — Cã difficultatis i mathematicis.

E

F ¶ *Differt autem scire esse & propter quid est, primo quidem in eadem scientia, atq; in hac dupliciter, uno quidem modo, si ratiocinatio non per ea quæ uacant medio fiat non enim prima sumitur causa, scientia autem eius propter quid est per primam fit causam. Alio uero modo, si per ea quidem quæ uacant medio, non tamẽ per cãm, sed per notius eorum quæ conuertuntur efficitur.*

Tex.30. ¶ *Differt autem quia, & propter quid scire. Primo quidem in eadem scientia. Et in hac dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus. Non enim accipitur prima causa. Quæ uero est scientia propter quid, per primam causam est. Alio autem, per immediata quidem, non autem per causam, se per notius eorum, quæ conuertuntur.*

Cõ.132. Philopo. expositio. ¶ Propositũ Arist. (vt Philop. inqt) est ostendere, in quo differãt sylli: qui probãt ipsum qa: ab his: qui pbant ipm ppter quid. Et dicit primo q vno mõ differant: q sylls probans ipsum quia: alterius sit sciẽtiæ. Qui vero probat ipsum ppter quid: alterius: hæc autẽ q̃no se habeant. Postea dicemus. Alio vero mõ: in eadẽ scientia differũt: dico in eadẽ scientia: qm̃ in eadẽ sciẽtia est inuenire & syllm: q pbat ipsum qa & syllm: qui probat ipsum ppter quid. G Verũ differunt hi: qui in eadẽ scientia sunt: secundũ duos modos. Secundũ vnum quidẽ: qm̃ qui pbat ipsum ppter quid: p propositiones immediatas concluditur. Causa.n. debet per se inesse:& pxime. Qui vero pbat ipsum qa: per ppositiones mediatas syllogizat. Ille: diciт sylls probãs ipsum ppter quid: qm̃ non tantũ dicit esse: sed ppter quid res est. Alius aũt dicitur ipsum quia pbans: qm̃ nõ cur est: dicit. Sed simpliciter esse. Probat.n. solũ q his existentibus: illud est: nõ tamen q hoc sit huius causa. Secundum alterũ vero. qm̃ qui probat ipsum quia, ex causato ad cãm procedit. Qui vero ipsum: propter quid: ex causa ad cãtũ, Vñ inqt. ¶ Differt autẽ: qa & ppter qd scire, hoc est sylli: q pbãt ipm qa & sylli, q probãt ipm pp quid, differũt. Primo quidẽ in eadem scientia:& cũ dixit. Primo in eadẽ scientia Innuit etiã q differant in alia atq̃ alia. Et ppterea cũ dixerit quo pacto differãt in eadẽ sciẽtia: dicet post multa: quo pacto differãt secundũ aliã, atq̃ aliã. De primo inquit. Et in hac differũt dupliciter. Vno quidẽ modo: si nõ per immediata fiat sylls. Hoc est: si nõ immediate sint ppositiones. Ipsius.n. quia tunc erit sylls. Non.n. accipitur prima causa, quæ vero est scientia propter quid: per primã causam est. Sylls.n. qui probat propter quid: causam primã vult habere in medio termino. Hic est primus modus deinde assignat secundũ modũ:& inquit. Alio aũt.s. modo: syllogizat ipsum quia p immediata quidẽ, nõ aũt per cãm. Sed per notius eorũ quæ cõ-

H

I uertuntur cũ cauſa. Eſt.n. hic modus ꝓpoſitionibus immediatis exiſtentibus, cõuertẽtibus aũt cauſa, & cauſato: qñ notius ſit cauſatum ꝙ cauſa. Propterea addit, ſed per notius eorũ: quæ conuertuntur: hoc eſt ſed per notiorem eorum effectuũ: qui cũ cã conuertuntur, vt ſi Cinis eſt ignis eſt: Hoc.n. immediatã eſt: qm̃ nullo alio medio termino indigemus ad finẽ. Sic igitur ſylli: probãtes quia eſt: & ſyllogiſmi probantes ꝓpter quid eſt: differunt in diuerſis, & in eadẽ ſcientia. In diuerſis quidẽ: qm̃ ſyllogiſmi ꝓpter quid eſt probantes in ſubalternãte, & ſylli quia eſt ſyllogizantes in ſubalternata habentur. In eadẽ vero dupl͛r, autẽ qm̃ ꝓbãtes quia eſt: procedũt per propõnes mediatas. Vtputa per cãm remotã: aut per propõnes immediatas, hoc eſt per effectũ eorũ: quæ cũ cã conuertuntur, notiorẽ: & immediatũ. Et hæc eſt expõ Philop.

K Expoſitio aliorum. ¶ Alij vero volũt, Ariſt. hic afferre differentiã inter ſcientias. Vtputa inter ſcire qa: & ſcire propter quid: verũ qm̃ nõ ſcimus niſi per ſyllos. ideo nõ poſſumus hr̃e differentiã inter ſciẽtias, quin habeamus differentiã inter ſyllos ſcientiã generãtes. Nec poſſumus habere differentiã inter ſyllogiſmos: qn habeamus differentiã inter ſcientias. Quare expoſitiones hæ parũ differunt.

Cõ. 21. & 34. Vtrũ aũt ſylli facientes ſcire quia ſint demonſtrationes: an ſyllogiſmi demonſtratiui, vel dialectici: ſuperius eſt diſputatum, & Philoponus hic eos vult eſſe coniecturas, verũ de his ſuperius.

¶ Atq; nihil prohibet ut eorum quæ de ſeſe mutuo prædicantur, notius interdum ſit id quod non eſt cauſa.

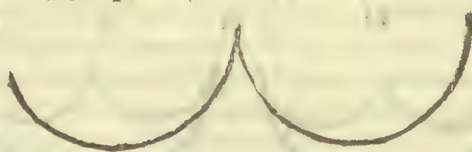
¶ Prohibet enim nihil æque prædicantium notius aliquando eſſe non cauſam. Quare per hanc erit demonſtratio.

L Cõ. 133. ¶ Sed contra prædicta bifariã obijci põt. Primo, qm̃ conuertibiliũ non vr̃ altero alterũ notius eſſe poſſe ꝓpter cõuertibilitatẽ atq; æqualitatẽ. Secũdo quia nõ videt͛: ꝙ effectus: atq; non cã eſſe poſſit notior cã. Ad hæc ergo reſpõdet, & inquit. ¶ Prohibet.n. nihil æque prædicantiũ atque conuertibiliũ notius aliqñ eſſe non cãm ipſa eã. Et ſic nõ eſt abſurdũ alterũ conuertibiliũ altero eſſe notius: & ſic ſoluit͛ prima obiectio. Amplius nihil ꝓhibet nõ cãm, hoc eſt effectũ eſſe notiorẽ cauſa: & ſic deletur ſecũda obiectio. Et ideo concludit. Quare per hãc. ſ. nõ cauſam: quæ eſt conuertibilis, & notior ipſa cauſa: erit demonſtratio.

¶ Quare demonſtratio per idipſum efficietur ueluti uagas ſtellas eſſe prope, quia non micant. Vagæ ſtellæ ſunt, c, nõ micare, b, prope eſſe collocetur in, a, Vere igitur, b, dicetur de, c, uagæ nãq; ſtellæ non micant. At uere etiam, a, de ipſo dicetur, b, quod enim nõ

M *micat, id eſt propinquum. Hoc autem per inductionem uel ſenſum ſumatur, a, igitur neceſſe eſt ipſi competere, c, Quare demonſtratum eſt uagas eſſe propinquas. Hæc igitur ratiocinatio non eſt ipſius propter quid eſt. Non enim quia non micant, uagantes ſtellæ ideo ſunt prope, ſed quia ſunt prope. ideo non micant.*

¶ Vt quod prope ſint planetæ, per illud, ꝙ non ſcintillent. Sit in quo, c, planetæ, In quo, b, non ſcintillare. In quo, a, prope eſſe. Verum igitur eſt, b, de, c, dicere. Planetæ enim non ſcintillant. Sed & a, de, b, Non ſcintillans enim prope eſt. Hoc autem accipitur per inductionem, aut per ſenſum. Neceſſe igitur eſt, a, ipſi, c, ineſſe. Quare demonſtratum eſt, ꝙ planetæ prope ſint. Hic igitur ſyllogiſmus non eſt eius, quod eſt propter quid. Sed ipſius quia eſt. Non enim ex eo ꝙ prope ſunt. Sed propter illud ꝙ prope ſunt, non ſcintillant.

¶ Cũ dixiſſet differentias ſyllogiſmorum: hic eorũ quæ dixit, exẽpla affert: & prius ſecundi modi eorũ: qui in eadem ſcientia, ipſius quia: & ipſius propter quid ſyllogiſmorũ exemplo facit: & inquit. ¶ Vt ꝙ prope ſint planetæ: propter illud ꝙ non ſcintillant. In quibus tetigit conclusionem, videlicet planetæ prope ſunt. Et mediũ atq; ꝓpoſitiones: videlicet planetæ non ſcintillant. Deinde diſponit ſyllogiſmũ in propoſitionibus & terminis ex duabus affirmatiuis in prima figura hoc modo: planetæ nõ ſcintillant. Quæcunq; non ſcintillãt: prope ſunt: planetæ igit͛ ꝓpe ſunt. Vnde inqt. Sit in quo, c, planetę: ita vt minor ꝓpoſitio ſit, b, c, hoc eſt planetæ non ſcintillant. in quo, b, ſit non ſcintillare: hoc eſt non micare, vel non vibrare: & hoc: vt medius terminus: & effectus eius: quod eſt ꝓpe eſſe. In quo, a, ſit prope eſſe. Vtputa cauſa: & maior extremitas, ita vt maior ꝓpoſitio ſit, a, b, hoc eſt: quæcũq; nõ ſcintillãt: prope ſunt. Tunc colligit ſyllogiſmũ. & inquit. Verũ igitur eſt, b, de, c, dicere: planetæ.n. non ſcintillant: hæc fuit minor. Sed &, a, de, b, etiã verũ eſt: non ſcintillãs.n. ꝓpe eſt. Et ſic habetur maior. Et quia hæc maior eſſet forte dubia: quaſi affert ꝓbationẽ, & inquit. Hoc aũt. ſ. ꝙ nõ ſcintillans ſit prope: accipit͛ per inductionẽ: aut per ſenſum: verbũ illud aut nõ diſiũctiue: ſed copulatiue (vt Philoponus inquit). Accipit pro & nã argentũ prope poſitũ non ſcintillat, ꝓcul vero: ſcintillat: ſimili mõ lucernariũ lumen: procul ſcintillat: ꝓpe vero exiſtens: non ſcintillat: & ſic de ſingulis: ergo nõ ſcintillãs prope eſt, & ſic maior perſpicua eſt: & ex ſenſibus manifeſta. ¶ Huius cãm aſſignat Philop. qm̃ in longũ tracti intuitus: debiliores efficiũtur. Et iccirco magis patiẽtes a lumine habẽt ſcintillatiõis phantaſiã. Propinquioribus vero exiſtentibus lucidis corporibus validiores ſeſe illis adijciẽtes aſpectus. Minus ab ipſis patiuntur. Et hanc ob cãm: qui debiliores intuitus habent: etiã propinquo lucida corpora ſcintillare putant: lucernariũ lumen: aut aliquid tale. Si vero ꝙ plurimũ debiles ſint intuitus: neq; reſpicere lucernariũ lumen poſſunt: multa interueniente ſcintillatione: quare quæ prope ſunt: non ſcintillant. Excipiunt autẽ ab his ſolẽ & mercurium. Nam: vt in ſecũdo lib. de cœlo dicit͛. Sol & Mercurius vibrant: & hanc ob cãm Mercurius a veteribus: vt Simplicius dixit. 2. de cœlo. Stilbon dictus eſt: hoc eſt ſcintillans. Sed quæ ſtellæ vibrẽt quæ aũt nõ: & cur in. 2. lib. de cœlo perquirendũ eſt. His ſic diſpoſitis, & in figura ordinatis, colligit: qualis nã ſyllogiſmus ſit: & inquit. Hic igitur ſyllogiſmus non eſt eius: quod eſt propter quid: hoc eſt demonſtratio cuius mediũ ſit cauſa: propter quam cõcluſio eſt. Sed eſt ſyllogiſmus ipſius quia eſt: hoc eſt cuius medium eſt effectum, per quem cauſam eſſe abſolute ſyllogizatur. Et affert cauſam, & inquit. Non.n. ex eo ꝙ non ſcintillant ſtellæ, prope ſunt. Sed propter illud ꝙ prope ſunt: non ſcintillant: vt declaratum eſt: per inductionẽ ex ſenſibus deductam: hæc de exemplo.

Margin notes (right): Cõ. 134. — O — P — Cã cur aliqui a lõge videmus ſcintillare: ꝓpe aũt non. — Q — Te. cõ. 4.

¶ Fieri

A ¶ *Fieri etiam potest, ut per alterum, alterum ostendatur, atq; tunc erit ipsius propter quid est ratiocinatio. Nam stellæ uagantes quidem sint, c, Prope autem esse in, b, & non micare collocetur in, a, Et, b, igitur competit ipsi, c, nam uagantes stellæ sunt prope. Et, a, constat ipsi competere, b, Ea namq; non micant, quæ prope sunt, Quibus fit ut, a, quoq; competat ipsi, C; Atq; hæc est ratiocinatio ipsius propter quid est. Nam sumpta est ipsa causa prima.*

¶ *Potest autem & per alterum, alterum demonstrari, & erit ipsis propter quid demonstratio. Vt sit, c, planetæ. In quo, b, prope esse, a, non scintillare, Est igitur & ; b, in, c, & , a, in, b, quod est nō scintillare. Quare & , a, in, c, Et erit ipsius propter quid syllogismus. Sumitur enim prima causa.*

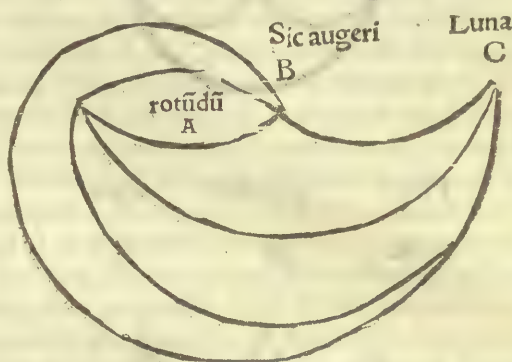
B

Cō.135. C ¶ Cum demonstrasset Stellas prope esse: medio termino existente non scintillare. Maiore autem: prope esse. Nunc ponit exemplum demonstrationis propter quid: & conuertit ordinem terminorum, qui fuerunt in priore demōstratione, & ponit maiorem terminum .s. prope esse, terminum medium vero scilicet non scintillare. Maiorem: & sic syllogismus erit propter quid. Nam causa in medio collocatur, hoc pacto, planetæ prope sunt, quod prope est, non scintillat. Planetæ igitur non scintillant. Hic igitur est syllogismus propter quid: ex causa enim causarū demōstratur: quoniam ex eo ꝙ prope sint, demonstratur planetas non scintillare. Vnde inquit. ¶ Potest autem, & per alterum: alterum demonstrare hoc est viceuersa maiore in terminis conuersa: quæ licet sit vniuersalis affirmatiua, potest tamen conuerti in terminis: quoniam est de omni: per D se, & secundum quod ipsum. & sic conuersa maiore. Erit ipsius propter quid demonstratio. Deinde disponit terminos, vt intelligatur maiorem in terminis esse conuertendam: & inquit. Vt sic, c, planetæ. In quo, b, prope esse, a, sit non scintillare. Tunc ex his eligit syllogismum: & inquit. Est igitur &, b, in, c, ita: vt minor sit, b, c, hoc est planetæ prope sunt. Et, a, in, b, ita vt maior sit .a.b. hoc est: quod prope est: non scintillat. Quare & .a. in. c. id est quare ex his sequitur ꝙ. c. fit. a. hoc est ꝙ planetæ non scintillant. Et hoc pacto terminis dispositis. Erit ipsius propter quid syllogismus. Sumitur. n. in medio illius prima causa. Ergo syllogismus talis erit propter quid.

¶ *Rursus fit ut luna per accretiones demonstretur esse rotunda, quemadmodum quidam demonstrant, nam si rotundum est id omne quod sic accrescit. Luna autem sic accrescit, perspicuum est lunam esse rotundam. Atq; hoc quidem modo ea facta est ratiocinatio, qua ipsum esse ostenditur. At si medium contra ponatur, extruetur ipsius propter quid est ratiocinatio, non enim ob excretiones tales. rotunda est luna, Sed quia est figuræ rotundæ: ideo talia suscipit incrementa, atq; sit in, c, luna rotundum in, b, sit, accrescere ponatur in, a.* E

¶ *Iterum sic lunam demonstrant, quoniam rotunda est, per accrementa. Si enim quod sic augetur, rotundum sit. Augetur autem sic luna. Manifestum, quoniam rotunda est. Sic quidem igitur ipsius quia syllogismus factus est. Contra autem posito medio, ipsius propter quid syllogismus fit. Non enim propter accrementa ipsius rotunda est. sed quia rotunda est, accipit accrementa huiusmodi. Luna sit in quo, c, rotundum in quo, b, Augumentum in quo, a.*

F

¶ Hic ponit secundum exemplum & demonstrationis: q̄a & demonstrationis propter quid. Quoniam primo syllogizat causam per effectum. Secundo causam per effectum: conuertendo maiorem in terminis: & sic vtriusq; syllogismi exempla simul assignat: & inquit. ¶ Iterum sic Lunam demonstrare: quoniam rotunda est: per accremēta qui sunt per corniculationem: & cæteras figuras, quæ in augumento lunæ obseruantur. Tunc ponit syllogismum: & inquit. Si enim quod sic augetur scilicet per corniculationem: & cæteras lunæ variationes: quæ in accremento fiunt. Rotundum fit: augetur autem sic Luna. s. corniculatione & alijs variationibus: Manifestum: quoniam rotunda est. Tunc recolligit vim exempli: & docet facere exemplum demonstrationis propter quid: & inquit. Sic quidem igitur ipsius quia syllogismus factus est: contra autem posito medio: ipsius propter quid syllogismus fit. Et assignat causam: & inquit. Non enim propter accrementa ipsius: Luna rotunda est. Sed quia rotunda ēst, accipit accrementa huiusmodi. s. per corniculationem: & huiusmodi cæteras variationes. Tunc disponit terminos in figura syllogismi propter quid: & inquit. Luna sic fit in quo. c. Rotundum in quo, b, Augumentum in quo. a. Et sic syllogismus erit: luna est rotunda: Rotundum sic augetur, Luna igitur sic augetur. Cō.136. G H

¶ *In quibus autem ipsa media non conuertuntur, & est id notius quod non est causa, ostenditur quidem esse. Ipsum autem propter quid est non demonstratur.*

¶ *In quibus autem media non conuertuntur, & est notius, quod non est causa, ipsum quidem quia demonstratur, non autem ipsum propter quid.*

¶ Hic textus non est clarus: propterea ab expositoribus non vno modo exponitur: nec nos eum vna ratione intelleximus. ¶ Prima ergo ratione exponitur ꝙ medium non conuertibile, trifariam fit: vel quia est maiore minus: & minore maius, vt in hoc exemplo. Progrediens habet animam sensitiuam. Equus progreditur. Equus igitur habet animam sensitiuam. vbi patet terminum progrediēs esse minus: q̄ maior, videlicet q̄ sit habens animam sensitiuam. Et maius q̄ minor, videlicet q̄ equus. Aut est cū Cō.137.

1. expō. Mediū nō cōuertibile in triplici est differentia.

I maiore conuertibile, & maius minore: vt in hoc syllogismo. Non scintillans prope est. Venus non scintillat. Ve-

Hñs animã sẽsitiuã ꝑgrediẽs equus

A B C

K

Prope ꝑgrediẽs equus

A B C

L nus igitur prope est. Vbi patet medium esse cum maiore conuertibile, & in plus ꝙ̃ minor. Aut medium est minore minus: & sic, non est demonstratio, quoniam non potest esse conclusio vniuersalis. Vt in hoc syllogismo: non scintillans prope est. Stella non scintillat. Stella igitur prope est. Vbi patet medium esse in minus ꝙ̃ minor. Aristo. ergo inquit. ¶ In quibus autem media non conuertuntur cum minore termino. Vtputa, quia est in plus, non autem in minus. Et est notius: quod non est causa: hoc est, & est effectus notior causa. Ipsum quidem quia demonstratur: non autem potest conuerti ita. Vt ipsum propter quid demonstretur. Ergo vult dicere, ꝙ quando effectus non est cum minore conuertibilis, & notior sua causa: per ipsum demonstratione quia demonstratur causa contra vero: non potest. Hæc expositio an vera sit postea dicemus. ¶ Aliter etiam consueuimus exponere, & quidem de Alexandri intentione. ꝙ cum Aristo. ostendisset quomodo per effectum conuertibilem fiat syllogismus, & declarasset illum fieri in prima figura: hic declarat quomodo per effectum non conuertibilem fiat syllogismus, & declarat primo hic fieri tales syllogismos in tertia figura: & non posse conuerti ad demonstrationem propter quid: & dicit. ¶ In quibus autem media non conuertuntur: & effectus: qui non est causa est notior ipsa ipsum quidem quia demonstratur, scilicet in tertia figura, non autem ipsum propter quid: quoniam non potest conuerti. (Expositio Alex.) (M)

¶ Philoponus autem exponit, ꝙ cum Aristo. dixisset de causis & causatis: quæ conuertuntur: dicit & de his etiam quæ non conuertuntur: Et vult ꝙ quando non conuertatur medius terminus ad maiorem hoc est causa ad causatum. & fuerit causatum notius ipsa causa: hic erit syllogismus ipsius quia, non autem ipsius propter quid. Et per nõ causam: causatum intelligit: vt syllogismo qui dicit. Mulier peperit, quæ peperit. Viro adhæsit, notius enim est ipsam peperisse: adhoc enim sequitur adhæsisse viro. Non tamen illud sequitur ad ipsum adhæsisse viro. Quare hic erit syllogismus ipsius quia: & non propter quid quoniam ex causato, hoc est ex peperisse causam, hoc est viro adhæsisse conclusit, tanꝙ omnino sequatur ad causatum causa quoniam si peperit, omnino etiam viro adhæsit. In his igitur quæ ita se habent, nõ est syllogismus propter quid: eo ꝙ nõ sequatur ad causam effectus. (Expositio Philopo.) N

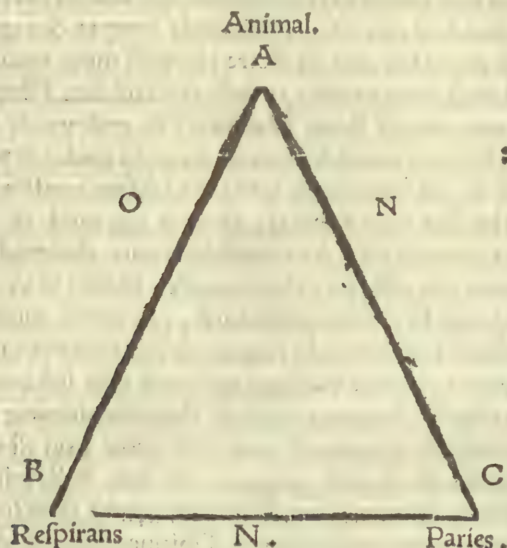
¶ Sed quæres cur alterius modi nõ meminit. Vtputa: causato existente, non omnino causa est. ¶ Dicendum huiusmodi Aristo. non meminisse quoniam omne: quod fit, ex causa fit. & sic omnino necesse est, causato existente: & causam etiam esse. At causatum esse non potest: quin causa sit. Hac ratione solum accepit, ꝙ possibile est causa existente: non omnino esse causatum: non tamen econtrario: causato existente: non esse causam. ¶ Secundo quæres: cã & causatum eorum sunt: quæ sunt ad aliquid: quo pacto ergo dicimus ipsa non conuerti: & contingere causa existente, non esse causatum. ¶ Respondet Philoponus: ꝙ potentia causa. quæ non actu, est potest esse, non existente, causato, non. n. ut causam dicimus esse: sed vt rem. Vtputa: ædificator potest esse, domo non existente: quatenus habitum habet talem. Si tamen (vt causa caperetur) necesse est omnino & causatum esse, hæc. n. sunt eorum: quæ ad aliquid: & vt est alterum. Si enim causa potentia est: & causatum potentia est. Et si causa actu est: & causatum omnino actu est. Vnde dicit. ¶ In quibus autem syllogismis, media non conuertuntur cum maiore extremo: hoc est causatum cum causa: & in talibus: id quod non est causa: hoc est causatum: est notius sua causa. Ipsum quidem quia demonstratur per tales syllogismos, non autem conuersione demõstrari potest, ipsum propter quid. Hæc est Philoponi expositio: quæ mihi placet. Nam parum differt a prima. (Dubõ. 1.) (Solutio.) O (Dubõ. 2.) (Sol. Phi.) P

¶ Præterea in his quibus medium extra ponitur, etenim in his ipsis est ipsius esse, & non ipsius propter quid est demonstratio. Non enim dicit causam ipsam. Veluti propter quid paries non respirat: quia non animal est. Nam si hoc non respirandi causa est, oportebat animal respirandi causam esse. Ceu si negatio causa est non essendi, affirmatio causa est essendi. Vt si calidorum ac frigidorum intemperatio, sanitatem non habendi, causa est, eorundem temperatio, sanitatem habendi, causa est. Pari quoq; modo si affirmatio essendi causa est: ad hæc autem hæc hoc pacto sunt aßignata, non accommodantur id quod est dictum, non enim animal omne respirat. Atq; ratiocinatio causæ talis in media fit figura, a, namque sit animal, b, respirare, paries, c, Igitur ipsum, a, cuilibet quidem, b, competit, omne nãq; quod respirat animal est. Nulli autem inest, c, Quare neq;, b, cuipiam competit, c, Paries igitur non respirat. Q

¶ Amplius in quibus medium extra ponitur. Etenim in his, non propter quid, sed ipsius quia demonstratio est. Non enim dicitur causa. Vt propter quid non respirat paries, quia non est animal. Si enim hoc non respirandi causa esset, oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio causa est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius esse. Sicut si sine mensura esse calida, & frigida causa est non sanandi, & mensurata eam huiusmodi. causa erit sanandi. Similiter autem, & si affirmatio, causa est ipsius esse, &

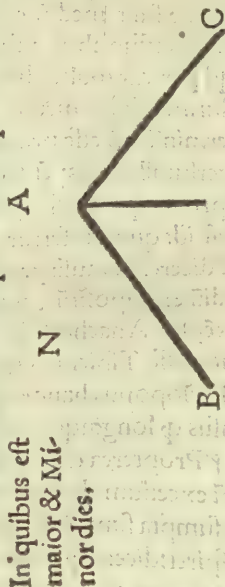
negatio

A *negatio, ipsius non esse. In his autem sic demonstratis, non contingit, quod dictum est. Non enim omne animal respirat. Syllogismus autem huius causæ est in media figura, ut sit, A, animal, In quo, B, respirare. In quo, C, paries, In quo, B, quidem igitur omni est, A, Omne enim respirãs est animal. In, C, autem nullo. Quare neq; B, in, C, ullo est. Non igitur respirat paries.*

B

Cõ.139. ℣Cum posuisset exempla aliorum modorum. Nunc ponit exẽplum (vt Philoponus autumat). Primi modi. Erat C enim primus modus: ꝙ syllogismus ipsius: quia vno modo est: per causam remotam. Ergo huiusmodi exemplũ (Verborũ expositio. Alexan. Cap. 8.) ponere intendit. ℣Quo vero ad verba attinet. Alexander per medium extra poni intelligit secundam figuram. Mouetur, quia exempla, quæ subscribit, sunt secundæ figuræ. Accedit: ꝙ primo priorum sic Aristo. dicit de secũda figura. ℣Aliter autem exponit Alexander: & intelligit per medium extraponi medium esse longinquius a ꝓxima causa: quasi dicat: ꝙ in medio termino nec propria nec proxima sit causa, sed mediatę sint propositiones. Talis enim erat primus differentiæ modus ipsius: quia ad ipsum propter quid. Syll's nãq; ipsius quia: qui per remotã cãm, fit propositiones non immediatas habet: sed mediatas: & ꝙ sic Aris. intelligat, patet ex his, quæ in exemplo dicit. Et patet etiã ibi. (Similes autẽ sunt tales causæ: his: q̃ secundũ excessum dictæ sunt). Vbi patet eũ per medium (Insequẽti parte tex.) extraponi, intelligere: in medio nõ esse causam proximã. D Et licet exemplũ, quod ponit, sit in secunda figura, tamẽ Aris. nõ illud ponit: tanq̃ non possit esse in ea syll's pp quid: vt postea dicemus: Vnde inquit. ℣Amplius in quibus syll's mediũ extra ponitur tãquã cã remota: subaudi in his demõstratio est ipsius quia nõ ipsius pp quid, cãm affert: & inquit. Et. n. in his nõ ꝓpter quid: sed ipsius qa: demõstratio est. Nõ. n. mediũ dicitur causa propria atq; ꝓxima, sed remota. Ecce quõ eius: quod dixerat, assignauit causam: per illud verbũ. Affert exẽplũ: & inquit. Vt propter quid nõ respirat paries, respondetur: quia non est animal. Hic. n. syll's per cãm remotã fit: nõ aũt per cãm proximã: cum effectu conuertibilem: Et ꝙ ita sit: probat Arist. & inquit. Si. n. hoc. s. non esse animal. Non respirandi causa esset. oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio cã est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius eẽ. Quod exẽplo pulchro ꝓbat, & inquit. Sicut si sine mensura esse calida & frigida cã est non sanãdi, hoc est, cã est essendi ægrotũ: & mensurata esse hmõi cã erit sanãdi atq; essendi sanũ. Et q̃m aliquis posset dicere. Vtrũ silr esset in affirmationibus quasi respõdens inquit. Similiter aũt: & si affirmatio cã est ipsius esse, & negatio erit cã ipsius non esse. ℣Sed dubitare põt quispiã, q̃m Aris. dicit si nõ esse animal cã nõ respirãdi esset: oportet animal cãm esse respirãdi. Vr. n. male vti cõuersione ad oppositũ. Non. n. ex opposito ãncedẽtis sequitur oppositũ consequẽtis. ℣Rñdet Philop. ꝙ Aris. nõ loquiř in ꝓpõne simpliciter: sed in causa & causato. Vnde sensus est. Si. n. hoc. s. nõ esse animal. Nõ respirandi cã esset ꝓxima & cõuertibilis: oportere esse animal cãm respirandi: q̃m in cã cõuertibili cũ effectu: si negatio sit cã ipsius nõ esse. Affirmatio est cã ipsius eẽ. Vt si incõmensuratũ esse in humoribus sit cã non essendi sanũ cõmensuratũ esse erit cã essendi sanũ. Silr autẽ & de affirmationibus. in cã. n. quæ cũ effectu conuertiř ẽt si affirmatio cã est affirmationis, negatio erit cã negationis. Ergo Aris. non loquitur in ꝓpositione simplr: sed in cã & causato. Propterea addit. In his aũt sic demonstratis. Vtputa per nõ esse animal: non respirare: nõ contingit quod dictum est. s. ꝙ esse animal sit causa respirandi. Non enim oẽ animal respirat: q̃m nec insecta, nec Pisces omnes respirant. Sed proxima cã nõ respirãdi est non habere pulmonem. Q̃m omne habens pulmonẽ respirat: & omne non habens pulmonem: nõ respirat. Et quia dedit exẽplũ de cã remota ex animali. Exponit nũc in qua figura cõmode fieri põt hoc exẽplũ: & inqt. Sill's aũt huius cãæ. s. remota est in media figura. Vt sit, A, animal. In quo, B, sit respirãs. In quo, C, sit paries. Terminis sic cõstitutis patet ꝙ in omni, B, est, A, Omne. n. respirans est animal. In quo aũt, C, nullo est ipm, A, Nullus. n. Paries est animal. Quare neq; B, in, C, vllo est, non igitur respirat paries. Est igiř totus syllogismus. Nullus paries est animal. Omne respirans est animal. Nullus igitur paries respirat. ℣Sed quæres. Vtrũ in secũda figura possit fieri demonstratio propter qd Aris. postea rñdebit in exẽplo Anacharsis. ℣Tamẽ Philoponus respõdet hic: in secunda figura demřo ꝓpter quid eẽ potest: & ponit exẽplũ: in hoc syllo, in habitatione, quæ est sub recta Sphera. Circulus secũdũ quẽ moueř Sol: æqualẽ habet semicirculũ supra terrã: ei qui est sub terra. At in q̃bus est maior & minor dies, nõ est pars solaris circuli: quæ supra terrã æq̃lis ei, quæ sub terra est. In habitatione igiř q̃ ẽ sub recta Sphera nõ est maior & minor dies. Hic igř ẽ syll's pp qd: ꝓxima. n. cã ẽ in medio termino. ℣Animaduerte (vt Philop. inqt) ꝙ syll's: quo Arist. ꝓbauit parietẽ non respirare: põt reduci ad primã figurã cõuersis maiore & cõc'one in terminis. Q̃m si nullus paries est animal: nullũ

Marginal notes (right): E; Dubõ.; Rñ Phi.; F; G; Quæstio.; Rñ Phi.; H; Notandũ.

I animal est paries,& oē respirās est animal, ergo nullū respirās est paries:quare hac cōuersa:nullus paries respirat. Quia vero simplicius per secundā figurā illud concludebat,pp hoc exemplū fecit in secūda figura.⁋ Sed qres cū prima in figura fieri possit sylls negatiuus, cur nō posuit exemplū in prima figura.⁋ Cām affert Philop.a quidem pulchrā,qm̄ nō pōt in minori accipi mediū negatiue.Nō n.pōt assignari cā:quare maior nō prædicet de minore:nisi minor sit negatiua.Non.n.cū hō animal sit. Iccirco nō est lapis:sed in causis oportet mediū terminum negari de minore:& cām fieri eius ,pximā, & maiorē negari a minori:sicut ēt in affirmatiuis sylls.Iccirco maior de minori pdicatur,qm̄ & medius terminus pdicatur de minori:ita & in negatiuis oportet fieri:siquidē oportet medium terminū esse verā cām eius ꝙ maior in minori nō insit: & negetur medius terminus de minori,& per mediū maior neget a minori: qa igitur in talibus vult medius terminus de minori negate.In prima autē figura nō contingit minorē ,ppōnem negatiuam esse.Iccirco non pōle in prima figura syllm̄ negatiuū causæ fieri,nisi(vt diximus) duabus cōuersionibus factis:& negatiuę ,ppositionis:& cōclōnis:ꝙ autē esse animal non sit cā:ꝙ hō nō sit lapis: patet qm̄ & nō animal exn̄s pōt non esse lapis:vt lignū. Quia vero in secūda figura minor esse pōt negatiua.Ideo solū in illa talis causæ syllogismus est.

Dubium.

Solo Phi.

K

1. priorū cap.6.

⁋ *Tales uero causæ similes sunt hisce quæ per exuperationem dicuntur. Hoc autem est medium id dicere quod superat causam,cuius generis est Anacharsidis illud; in scythia modulatrices non sunt,nam neq; uites. In eadem igitur scientia & in mediorum positione hæ sunt differentiæ ratiocinationis ipsius esse,ad ipsius propter quid est ratiocinationem.*

L

⁋ *Similes autem sunt tales causæ his, quæ secundum excessum dicta sunt. Hoc autem est plurimum distans medium dicere,sicut est illud Anacharsidis,ꝙ in scythis non sunt Tibicines. Neq; enim uites. Secundum igitur eandem scientiam,& secundum mediorū positionem hæ differentiæ sunt ipsius quia ad eum, qui propter quid est syllogismus.*

Cō.139. Expositio quædam.

⁋ Exponit nūc quales causæ sint illæ:q̄ sunt mediū extrapositū.Et vna expō est,ꝙ cāæ quæ sunt mediū extrapositū sunt siles his,q̄ sunt secundū excessum:hoc ē sunt causæ multū distātes:& exponit qd per cās multū distātes intelligit:& inqt.⁋ Hoc aūt est plurimū distās mediū dicere s.a ,pxima cā.Hoc est mediū terminū nō esse proximam causam:sed remotiorē.& ita verbū illud his: q̄ secundū excessum dicta sunt:exponit pro eo quod est multū distantibus,& huius expositiuū est id: quod infertur. Hoc autē est plurimū distans mediū dicere.s.a causa proxima. Ergo per causas:quæ sunt mediū extrapositū, intelligit cās remotas: & hoc declarat exēplo Anacharsidis Scythæ,ꝙ probat apud Scythas non esse Tibicines: quia nō sunt vites.⁋ Reprehendit autē Philoponus hanc expōnē, qm̄ si ita intelligeretur:esset sensus ꝙ longinquæ causę essent similes longinquis causis.⁋ Propterea exponit cum Themistio qui per ea q̄ secundū excessum dicūtur:intelligit ea,quæ ex superabūdantia sumpta sunt.Sufficit.n. ad demonstrādū ꝙ paries non respiret:dicere ꝙ pulmonem non habeat.Illud vero:,ppterea ꝙ non sit animal:ad excessum,& ex superabundātia sumptū fuit.Exponēs autē quid velit intelligere per verbū secūdū excessum subscribit.Hoc aūt est:dicere plurimū distans mediū,hoc est lōginquiorē terminū a ,ppria cā.Talē(vt inqt).Cām & Anacha rsis Scytha assignauit eius ꝙ nō erat Tibicines in Scythis.Interrogatus.n.an essent in Scythis Tibicines: rn̄dit,nullo pacto,qm̄ neq; vites.Remotā.n. & is cām assignauit.Nā proxima cā erat non inebriari,huius autē nō esse vites.Ferē aūt hoc in vetustissimis Annalibus Scytarū:vt Philop.inqt.Vnde dicit.⁋ Similes aūt sunt tales causæ,quæ sunt mediū extrapositū his,quę secūdū excessum dicta sunt hoc est ex superabūdantia sumpta,& exponit hoc,& inqt.Hoc autē est dicere plurimū distās mediū.Sicut est illud Anacharsidis,ꝙ in Scythis nō sunt Tibicines: neq; enim vites:& sic nō Tibicines.Tūc epilogat:& inqt. Secundū igitur eandē scientiā,& secundū mediorū pōnē, hoc est in eadē scientia:& quātū ad ipsam mediorū pōnem.Hæ sunt drīæ ipsius,qa ad eū: q pp quid est sylls. ⁋ Quo vero ad rōnē Anacharsidis attinet. Animaduerte Tibicines eos esse,qui oris instrumētis sibillāt hi vero,vt Aristo.inqt.In octauo politicorū, præ nimia anhelandi necessitate:q̄ ad sibilandū reqritur:in pcordijs exiccantur: & ,ppterea humore indigent qui potu vim instauratur, in hac rōne sibillatores ebrij sunt. Argumentabatur ergo Anacharsis:in Scythia nō sunt vites:igitur non est vinū. In Scythia nō est vinū,igitur nec ebrietas. In Scythia nō est ebrietas,igitur nō sunt sibillatores:quare cū in scythia nō sint uites:nec in scythia erūt Tibicines,sibillatores.Ecce qūo cāæ tales sint similes his: quæ ex superabundātia sumuntur.⁋ Sed dubitat: qm̄ videtur ꝙ plures sint drīæ syllogismorū qa ad syllogismos ,ppter quid in eadē scientia,ꝙ duæ,nā differūt etiā per affirmatiuū: & negatiuū. ⁋ Et dicēdū ꝙ hæ nō sunt drīæ necessariæ.Sylls.n. ,ppter qd potest esse & affirmatiuus,& negatiuus: & sylls quia etiā.Nā qui est per effectū conuertibilē:est affirmatiuus: qui autē per cām remotā:est negatiuus.⁋ Scdo dubitatur, qm̄ nō vr ꝙ duæ tantū sint demrōnis species:qm̄ Auer. addit demōstrationē simplr:cuius mediū est nobis: & naturæ notū.⁋ Græci vero(vt Alexan.Themistius:& Philoponus)duplex esse tm̄ demōstrationis genus alterū ipsius quia.Alterū ipsius ,ppter quid.Nec ab rōne sic dicūt:qm̄ in omni demōstratione:aut mediū est cā,aut effectus,si cā vel ,pxima:vel remota.Remota quidē cōstituit demōstrationē quia.Proxima vero, demonstrationē ,ppter quid. Si aūt sit effectus:demōstratio erit:quia, & sic nulla spēs præter has esse pōt.⁋ Fortasse Auer.asserit tres esse spēs p diuisionē,& subdiuisionē.Qm̄ omnis demrō secundū genus duplex est,aut ipsius quia:aut ipsius ,ppter quid. Et ipsius ,ppter quid demōstratio duplex est,nā cū in omni tali mediū sit cā:talis cā potest esse nobis nota atq; manifesta dupliciter:vel nota nobis per inuentionē: quæ fit ab effectu:quales sunt demonstrationes physice propter qd: quæ fiunt in secūdo processu.Hæ.n.dicuntur demonstrationes puræ propter quid:qm̄ mediū est cā:quæ sua natura nō est nobis notior effectu:sed per inuentionē:quæ ,pficiscitur ab ipso.Aut pōt esse nobis nota,effectuq; manifestior propter eius naturā: & non per inuentionē:vt sunt in demōstrationibus mathematicis.Non.n.in illis cāæ inueniuntur per effectus:nec in illis fit regressus.Immo facta descriptione in abaco:simul habetur effectus inuētio: & inuentionis causa.Et tales demrōnes ab Auer.dicunt demrōnes simplr.siue cāæ & esse: qm̄ p tales demrātur effectus esse,& pp quā cām sunt.⁋ Et sic possunt græci cū Auer.conciliari:quoniam cū dicunt duas esse tm̄ demōstrationis differentias: ad primas demonstrationes differentias N

M

Rephēsio expōnis a Philopo.

Expositio Philop.& Themi.

Notādū de rōne Anacharsidis Tibicines

Dubi.

O

Solutio.

P

2.dubi.

Auer.

Græci.

Q

Cōciliatio græcorū cū Auer.

A rentias respexerunt, q̄ scd̄m genus duae tm̄ sunt. Cū autē Auer. dicit esse tres, respexit ad primas: & subalternas differentias ad diuisionē: & subdiuisionē. ℣ Tertio dubitabis an demōstratio qa sit sill's tm̄: vel sit demr̄o. ℣ Themistius secūdo huius velle vr̄: ꝙ processus ab effectu ad cām sit syllogismus tm̄. Cōtra vero a causis per effectū inuētis sit absolute dicēda demr̄o. ℣ Philoponus voluit processum ab effectu esse demōstrationē cōiecturalē, contra vero esse demōstrationē propter quid. ℣ Ammonius vero primo de anima asserit primū processum ab effectu esse dmr̄ōnē, secundū vero esse sillm̄ tm̄. Qm̄ mediū inuentū nunc̄ redditur notius effectu: q̄ inueniabatur. ℣ Sed de hac re saepe dictū est. Nūc vero dici pōt ꝙ vterq; ꝓcessus est demr̄o. Primus quidē vt Philoponus inqt. Cōiectural', et demr̄o secūdū materiā. Scd's demr̄o absoluta, et pp qd. Quo vero pacto mediū possit effici notius effectu: quo inueniebaṫ, Alibi diximus. ℣ Quarto dubitares: qa nō vr̄ ꝙ demr̄o p̄ cām remotā sit dicēda: qa sed potius pp qd, qm̄ ē demr̄o per cām. Cā aūt. est ęq̄lis ipsi pp quid. ℣ Dicendū ꝙ sola cā ꝓxima est ipsi propter qd ęqualis, quoniā ipsas respondetur affirmatiue ad quaestionem factā propter quid. Non sic respondetur per causam remotam. Si. n. quaeritur propter quid hō respiret: non dicimus quia est animal, se dicimus quia pulmonem habet. Negatiue vero respondemus. Si enim quaeritur an paries respiret: respondetur ꝙ non, quia non est animal. Et sic per tale medium demonstratur non esse: non aūt demōstratur, propter qd nō est.

Tertia dubitatio. Sol. the. — Philopo. — Ammon. — Vide sup̄ cō. 21. 34. & 132. 1. dubō. — B — Solutio.

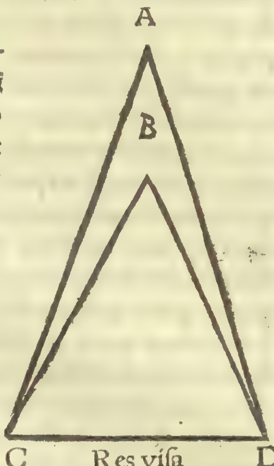
Alio uero modo differunt esse. & propter quid est, q. per aliā atq; aliam utrunq; consideratur. Tales autem sunt hae, quae ita se se hēnt ut altera sub altera collocetur, ut ad geometriā pspectiua, et ad solidorū sciētiā, machinarū facultas extruēdarū, & ad arithmeticā musica, & ad astrologiā sese habet eorū scīa quae apparēt.

C

Alio autem modo differt ipsum propter quid ab ipso quia, quod est per aliam scientiam utrunq; speculari. Huiusmodi autem sunt, quaecunq; sic se habent adinuicem, ut alterum sub altero sit. Vt perspectiua ad geometriam. Et mechanica ad stereometriā. Et harmonica ad arithmeticā. Et apparentia ad astrologiā,

Cum assignasset differētiam ipsius quia, ab ipso ꝓpter quid in eadē scientia, Nunc discrepandi ipsius quia & propter quid non in eadem scientia hoc in loco rationem assignat per id quod dicit. ℣ Alio autem modo differt ipsum ꝓpter quid ab ipso quia: & exponit quis est iste alius modus, & inquit, Quod est hoc est: qui modus est per aliam scientiā atq; aliā vtrunq; speculari. Qm̄ propter quid consideratur in altera: et ipsum quia in altera. Et quia dixit per aliā atq; aliā sciētiā, exponit quae sint istae: & quo modo se se habēt inter se: & inquit. Hmōi autē sunt q̄cunq; sic se habēt adinuicē: vt alterū sub altero sit. Hoc est tales scientiae sunt subalternae: nā in subalternāte ipsum ꝓpter quid consideraṫ. In subalternata, cōsideraṫ ip̄m quia. Hoc pacto: vt inquit. Se habēt ipsa perspectiua ad geometriā. Et ipsa mechanica ad stereometriā et ipsa harmonica ad arithmeticā, & apparētia ad astrologiā. Sunt. n. haec subalterna, quatenus alterū sub altero est: & sp. ipsum propter quid in subalternante: & in ipsum quia in subalternata cōsideratur. Sit autē in exēplo: vt dicat perspectiuus: cur quae ꝓcul cōspiciūtur, minora apparēt, quę vero ꝓpe: maiora. Et assignet huius rei cām. Dicēs ꝙ quae sub minore angulo cōspiciūṫ maiora apparent, Quae vero proprius spectantur, eadem existentia: sub maiore angulo conspiciuntur q̄ quando longinquius fuerint. Sit igitur magnitudo: quę conspicitur. c. d. Oculus vero in. a. puncto. Radij visuales, qui exeūt ab oculo, per quos & susceptio fit: sint. a. c. a. d. Fit igitur triāgulus basim quidem habens. c. d. Latera aūt. s. a. d. & . a. c, Radios: q̄ ex oculo. Verticem vero ipsum oculum. Vt puta. a. Si igiṫ mouetur oculus: & propria fiat visibili: Vt puta secūdū. b. a. quo quidem rectę lineae sese adijciūt in visibili: quę sint b. c. b. d. Erūt perficientes, alterum triāgulū: scilicet. b. c. d. Cuius vertex quidem rursus est. b. Basis autem magnitudo: quę videtur scilicet c. d. Latera vero, b. c. b. d. quae radij sunt ab oculo exeuntes. Sunt igitur duo trianguli Basim quidem habentes eandem. Vertices autem & latera differentia. Quod igitur quae proprius conspiciuntur: sub maiore angulo conspiciantur: dicit perspectiuus. Cur angulus qui est sub. c. b. d. maior sit eo qui est sub. c. a. d. non amplius perspectiuus demonstrat: sed geometra. Ecce quomodo in subalternante propter quid, in subalternata vero quia consideratur. ℣ Quo vero ad verba attinet: animaduerte quod differunt stereometria a geometria: quoniam geometria circa superficies considerationem facit. Stereometria, circa corpora: est ergo stereometria principalior q̄ mechanica Mechanica enim his vtitur: quę demostrata sunt in stereometria: tanq̄ principijs & causis. Apparentia autem vocat: obseruationem eorum: quae apparent: quae a nautis fit. Vtputa, ꝙ hac die haec stella exoriatur: & de alijs omnibus: quae quidem ex obseruatione nautae sciunt. Sed obseruatio quidem nautarū scit solum modo ipsum quia de quibus scit: Astrologia vero causas horum assignat. Haec ex Philoponi commētarijs satis pulchre colliguntur.

Cō. 140. — D — E

F — Verborū expositio. — G

Atq; harum nonnullae scientiarum nomine ratione ue fere cōueniunt, ceu astrologia est. & ipsa mathematica, & nauigandi sciētia, & musica, ea est quae mathematica & quae auditum oblectat. Hic enim ipsum quidem esse ad eos pertinet scire qui sensu utuntur. Ipsum autem propter quid est. ad mathematicos ipsos. Hi nāque causarum demonstrationes habent.

H

Fere autem uniuocae sunt harum scientiarum quaedā, ut astrologia, & quae mathematica, & quae nautica. & harmonica, & quae mathematica, & quae secundum auditum. Hoc enim in loco ipsum quidem quia sensibilium est scire. Propter quid autē, mathematicorum. Hi. n. habent causarum demonstrationes.

Cō. 141. Quia mentionem fecit de subalternis scientijs. Et dixit ipsum propter quid in subalternante, ipsum quia in subalternata considerari: Nunc obiter exponit, quonam modo subalternae scientiae conueniant: & talem diuisionem innuit: ꝙ subalternarum scientiarum, aliae sunt fere vniuocae: quasi nomine ac ratione fere conuenientes: vt mathematica astrologia: & nautica: & mathematica: harmonica, & quae secundum auditum est. Conueniunt enim fere nomine, ac ratione. Aliae nomine & ratione penitus differunt: vt physica: et medicinalis. Nō. n. nomine: nec ratione conueniunt. Vnde inquit. ℣ Fere aūt vniuocae sunt harū scientiarū quędā, & subaudi & quaedā nullo pacto vniuocę, Et q̄ sint ferę vniuocę: exponit: & inquit. Vt

I astrologia,& que mathematica est:hoc est rõnalis, & q̃ nautica ẽ,Nã si quis crassiuscule assignauerit harũ rõnes cões cõspiciet has:Vtputa:siquis dicat astrologiã eẽ cognitionẽ eorũ:q̃ sunt scdm cælũ, cõem assignabit rõnẽ, & ipsius naualis:& ipsius astrologiæ:& ipsius mathematicę:& sic oẽs fere nomine mathematicę cõueniũt: ac rõne quadã cõi. Affert ẽt scdm exẽplũ: & inquit. Et harmonica:& q̃ mathematica:& quę scdm auditũ.Nã siqs cõem rõnẽ assignabit,fere vniuocę omnibus illis cõpetit. Dixit aũt fere:qa nõ penitus vniuocę sunt,sed nec rursus ęquiuocę.Si.n.essent ęquiuocę: nõ hñent cõitatẽ ad res. Nũc aũt circa easdẽ res fere versanť. Et qa dixit has eẽ subalternas:& ipsum qa cõsiderari in subalternata ipsum ꝑpter qd:in subalternãte hoc exponit:& inqt.Hoc.n.in loco ipsum quidẽ qa sensibiliũ ẽ scire: hoc ẽ dico has eẽ subalternas:& differre ipsum qa ab ipso ꝑꝑ qd,quia ipsum quia ẽ sensibiliũ scire. Ipsum aũt ꝑꝑ qd ẽ mathema

K ticorũ,cuius rõnẽ affert:& inqt.Hi.n.hñt cãrũ demõstrationes.Ergo ipsorũ ẽ scire ꝑꝑ qd.Et ꝑ sensibilia particulares:& subalternatas sciẽtias intelligit,qm̃(vt Philoponus inqt)Pithagoricorũ musica,q̃ rõnalis est:rõne ꝓcedit: nõ sensu. At musica subalternata solo sensu indicat quid cõsonũ sit:qdue incõsonũ.Et ꝓpterea dicit musica sensibilis, hac etiã rõne ipsum quidẽ quia solum modo scit. Vtputa:ꝙ harmonia cõsona sit.Mathematica vero:& rationem cur consona sit prębet.

Et per sæpe nesciunt ipsum esse , quemadmodum hi qui contemplantur ipsum uniuersale,nonnulla singularium quia non animaduertunt sæpenumero nesciunt.

L *Et sæpe nesciunt ipsum quia,sicut qui uniuersale cõsiderãt,sæpe quædã singularium nesciunt,propter id quod non intendunt.*

Cõ.142m Quia dixit,ꝙ scientiæ subalternantes habent causarũ demõstrationes:addit. Et sæpe nesciũt ipsum quia.Hoc est licet sub alternantes scientiæ,vt mathematicæ, sciant ipsum propter quid:& causarũ rationes,tamen sæpe nesciunt ipsum quia,quod scitur ab ipsis sub alternãtis sciẽtijs.Et hoc esse possibile,exponit:ꝑ quoddã simile,& inquit.Sicut qui uniuersale cõsiderãt, sępe q̃dã singulariũ nesciũt illius uniuersalis ꝑꝑea ꝙ nõ intendũt,nec animad

Philopo. uertũt.Et hoc Philoponus exponit,Sicut.n.inquit,q̃ scit nullã mulã fieri grauẽ,sępe cõspicatus nullã, cuius ueter in molẽ intumuerit,cõtingit vt suspiceť ꝙ reddať grauis, aut nõ sciens uniuersalẽ rõnẽ.videlicet ꝙ nulla mula pręgnãs efficiať, aut ꝙ pñs animal nõ sit mula:ita qui sciũt ip̃m propter qd,sæpe ignorãt particulare propter in ad

M uertentiã.Et sic uerba illa(ꝑꝑ id quod nõ intẽdunt) dupliciter exponi pñt: uno mõ ꝑꝑ id quod nõ intẽdũt ad uniuersalẽ rõnẽ:alio mõ ꝑꝑ id:q̃d nõ intendunt ad ip̃m particulare:ꝙ sit sub vniuersali:vt musicus sæpe cõsonã harmoniã audiẽs, nõ nouit an cõsona sit q̃uis vniuersaliter sciat q̃ sint cõsonæ rõnes. Propter id q̃d nõ aduertũt ad particulare cõtineri sub uniuersali.Ergo stat subalternantẽ scientiã scire ipsum ꝑꝑ quid & ignorare ip̃m qa.

Duplex expositio ultime ꝑti cule &c.

Hæ autem sunt quæ formis ipsis utuntur,quæ quidẽ sunt alia quædam.substantiaq; diuersa.Mathematicæ namq; scientiæ sunt circa formas.De nullo.n.subiecto dicuntur.Nam & si geometrica ipsa sunt in subiecto,non tamen ut in subiecto sunt geometricæ considerationi subijciuntur.

Sunt autem hæc,quæcunq; alterum quiddam cum sint,secundũ substantiam, utuntur speciebus. Mathemata enim circa species sunt.Nõ.n.de subiecto aliquo sunt. Si enim & de subiecto aliquo geometrica sunt.Sed nõ q̃tenus geometrica,de subiecto sunt.

A Qm̃(vt Philoponus inqt) dixit ip̃m qa sensibiliũ esse: ip̃m uero ꝑꝑ qd:Mathematicorũ:exposuitq; q̃ sensitiuę sint,& uocauit:sensitiuas, harmonicã illã:q̃ scdm auditũ ẽ,& astrologiã,illã,q̃ scdm naualẽ ẽ. Hoc in loco uult exponeř,q̃ sint mathematicę:ergo scdm Philoponũ:postq̃ exposuit sensitiuas:Nũc exponit mathematicas:& inqt.

Cõ.143m Expositio philo.

Sunt aũt hæc,hoc est,sunt autẽ sciẽtiæ mathematicæ: siue mathemata,hæc q̃cunq; alterũ quiddã cũ sint scdm sub̃am subaudi a sensitiuis mathematicis, utunť spẽbus: hoc est formis,& uniuersalibus accñtibus,nõ respiciẽtes ad sub̃a illorũ accñtiũ.Vnde Philoponus inquit, ꝙ mathematicæ dicunť sciẽtiæ: q̃cũq; existẽtes aliud qd scdm sub̃am a sensitiuis,nõ utũť illa sub̃a:Sed solũ spẽs expoliãt ab ipsa sensibili materia. Nã naualis quidẽ astrologia:& musica,q̃ scdm auditũ,nõ spẽbus solis vtunť per se:sed ipsa rerũ sub̃a. Mathematice aũt spẽbus solis, nullo pacto secũdũ sub̃am rõcinantes sunt:neq; sensu utẽtes. Ecce ꝙ Philopõus(vt mihi vř)per sub̃am:sensibilẽ materiã:intelligit:qm̃ Aristo.inquit. Sunt aũt hæc .s. mathemata:q̃cũq; alterũ quiddã cũ sint secũdũ sub̃am: hoc est sensibilẽ materiã vtunť spẽbus abstrahẽdo a sensibili materia.Et assignat cãm:& inquit.Mathemata.n. circa spẽs sunt:& de spẽbus agũt solis,Nõ.n.de sub̃to aliquo sunt, hoc est.de aliq̃ sensibili materia. Expoliãt.n. spẽs ab illa materia sensibili. Sed dices:cõtra qm̃ mathematicus nõ põt cõsiderare lineã, nisi illa sit:aut in cęlo: aut in terra, aut in igne:aut aliquo misto. Ergo nõ põt cõsiderare lineã,nisi materiã sensibilẽ spectet. Rñdet:& inquit. Si.n. & de sub̃to aliquo geometrica sunt,vt de cęlo:aut terra: aut misto,non tñ quatenus geometrica,de sub̃to aliquo sunt.sed per accñs:q̃tenus nõ põt esse linea,quin sit in aliqua materia sensibili. Quo vero ad verba attinet: animaduerte ꝙ verbũ illud spẽbus græce est εἰδεσι, Idest: latine formis:siue spẽbus:verũ ꝑ formas,neq; Arist.neq; Philoponus intelligit:accñtia ipsa nulla penitus rõne habita ad sub̃ta:nõ.n.põt accñs intelligi omnino sub̃to nõ intellecto.Sed per formas, siue spẽs intelligit vniuersalia accñtia:vt lineas,sup̃ficies:& corpora,& numeros q̃ nõ respiciũt certũ datũ sub̃tum,nõ.n.mathematicus abstrahit a subiecto:nõ.n.potest quantũ:vt lineã vel id genus cõsiderare,quin in subiecto saltẽ cõfuse accepto cõsideret:sed dicitur abstrahere a subiecto:quia abstrahit a certo dato subiecto: vt a ligno:ab igne: & cęteris id genus. nõ autẽ a subiecto confuse sumpto.Ex his patet per mathematicas esse intelligẽdum eas sciẽtias, quæ vniuersalia accñtia quãta considerãt abstrahentes a subiectis determinatis illorũ. Per sensitiuas vero scientias: & intelligit eas. quæ considerant illas in ordine ad certa subiecta: vt naualis.de stellis: in ordine ad motũ sensibilem. Musica de consonãtia,in ordine ad sonum audibilem.

B

Obiectio textualis.

Responsio.

C Verborũ expositio

D

Vt autem perspectiua sese habet ad geometriam , sic alia sese habet ad perspectiuam . Veluti de iride , nam ipsum quidem esse ad naturalem pertinet scire, ipsum autem propter quid est,ipsius est perspectiui , aut simpliciter , aut eius qui complectitur mathematicam . Complures etiam scientiarum, quæ non sunt ita dispositæ, ut altera sub altera sit collocata pari modo se habent.ut medicina atq; geometria . Nam scire ulcerum ea quæ orbis subeunt formam tardius cæteris curari,ad medicum spectat.Propter quid autem ad geometram.

Hi autem & se ad perspectiuam , sicut hæc ad geometriam,

E *metriam, alia ad hanc, ut quod de iride est. Nam ipsum quidem quia phisici est scire. Sed propter quid. Perspectiui, aut simpliciter, aut secundum disciplinam. Multæ autem, & non subalternarum scientiarum, se habent sic. ut medicatiua ad geometriam. q. enim uulnera circularia tardius sanentur. Medici est scire quia, propter quid autem, Geometræ.*

Cõ. 144. ¶ Cũ exposuisset, q̃ mathematicę: quæue sensitiuę dicant. Exponit hic, q̃ se hñt, vt sensitiuę ad mathematicas, & inquit. ¶ Hẽt aũt se & alia ad hãc pspectiuã. Si aut hæc scilicet pspectiua ad geometriã. Hoc ẽ quã rõnẽ hẽt pspectiua ad geometriã: eã rõnẽ hẽt aliq̃ alia sciẽtia ad pspectiuã. Vt qđ est de iride. ¶ Supra quo exẽplo. Alexã. inqt: ꝙ quæ cõsiderat theorema de iride: ita se hẽt ad pspectiuã, vt se hẽt pspectiua ad geometriã, qm̃ (vt inqt) sicut geometria vtit solis spẽbus sine subis. Perspectiua aũt rectã lineã: quæ in aere est, assumit q̃ quidẽ cũ naturale sit corpus, subtũ hẽt ipsas intuitiones. Et pspectiua sumit solũ ipsum, qa, Geometria vero ipsum pp qđ ōndit: ita se hẽt, q̃ theorema de iride speculat: ad ipam pspectiuã: Hęc qdẽ Alexãder p q̃ (vt mihi vr̃) innuuit hãc sciẽtiã: q̃ de iride est: esse q̃si aliq̃ spãlẽ sciẽtiã q̃ se hẽt ad pspectiuã, vt pspectiua ad geometriã. ¶ Proculus vero dicebat Aristo. innuere nõ sciẽtiã spãlẽ: sed eã naturalis phię partẽ, q̃ græce Catoptrice dr̃. Catoptrices. n. est theorema de iride: nã Catoptrice de refractionibus facit sermones. Perspectiuus vero de his, q̃ aspectibus accñt: cõsiderat. Atq; Catoptricus vtit his: q̃ pspectiui sunt. nã simpliciter qdẽ sumit: q̃ accñt circa iridẽ ꝙ tricolor: ꝙ non plures duobus: ꝙ nũq̃ maior semicirculo sit: & silia: q̃ qdẽ physicus põt scire, pp qđ aũt hæc fiũt: scit pspectiuus: quo circa & Catoptricus ita se hẽt ad pspectiuũ, vt pspectiuus ad geometriã. Qđ ãt eã naturalis phię partẽ intelligat. q̃ est de iride: cõfirmat ex his, quæ ipse Arist. infert. Nã ipm qdẽ qa, physici est scire. Sed pp qđ pspectiui: aut simplr: aut scđm disciplinã. Per hæc. n. obscure indicat Catoptricũ: hoc ẽ eũ physicũ, q̃ solũ de iride cõsiderat. nõ. n. Catoptricus simplr pspectiuus ẽ: sed scđm disciplinã iridis. Iridis vero disciplinã ob aspectuũ refractionẽ docet accidere. Deinde iterũ affert aliud exẽplũ earũ: q̃ se hñt: vt subalternę. Et tñ nõ sunt subalternæ, & hoc ꝓponit: & inqt. Multe ãt & nõ subalternarũ, sciẽtiarũ: se hñt sic: hoc est nõ sunt subalternæ, & se hñt, vt subalternę. Quarũ exẽplũ affert, & inqt: Vt medicatiua ad geometriã. ꝙ. n. vulnera circularia tardius sanenť, Medici est scire qa: pp quid aũt geometrę: ergo se hñt: vt subalternæ: & tñ nõ sunt subalternæ. ¶ Circa hoc exemplũ de vulneribus circularibus (vt Philop. inqt) Geometra cãm dicit, qm̃ circulus omnibus figuris isoperimetris valde capacior est. Semp. n. isoperimetrã angulosiores, sunt valde capaciores: & qm̃ circulus finis est multãgularũ: Iccirco omniũ figurarũ est capacissima: quocirca & orbiculare vlcus: plurima eget carne, qm̃ diuturnior in ipo repletio fit: atq; cicatrices. ¶ Sed cõtra, qm̃ si supponamus duo vulnera nõ ęq̃lis mẽsurę. Maius quidẽ: rectilneũ Minus vero: circulare: cõstat difficilius cõsolidari circulare: licet sit minus, q̃re nõ ppea ꝙ valde capacius sit circulare, id accidit. ¶ Propter hæc Philoponus aliter asserit, ait. n. huius rei cãm esse, ꝙ partes sane scẽtes nõ adiacẽt: neq; ꝓpe site sint: ꝓcul. Iccirco natura per moleste cõglutinat: & iũgi: ipsas. Huius rei signũ est: ꝙ medici secãt talia vulnera: & angulos faciũt: vt circulare deleãt figurã. Nã vbi sunt anguli, cũ paruũ sit spatiũ

F

Alex. de exemplo iridis.

Proculus.

G

H

Philopo. de exẽplo ulceris circularis cã tardatiõis consolida tionis ulceris circularis.

Refutatio causę.

Alia cã.

N intermediũ: partiũ: q̃ sanę sunt, põt (Propterea ꝙ nõ ꝓcul sint, q̃ sanæ sunt) natura iũgere. ¶ Sed mihi vr̃: ꝙ hæc rõ calũniã patiať: quã ommitto. ¶ Propterea adducamus aliud exẽplũ, & capiamus medicinã & astrologiã: & inueniemus. ꝙ medicus dicit, ꝙ septimi dies in ægritudinibus sint decretorij: Cur vero decretorij sint, non nouit. Astrologijs autẽ causam dicit: propter tetragonicas & diametricas lunæ figuras: & alia quædã, de quibus in libello de Criticis abũde diximus. Siquis autẽ vellet: posset dicere (vt Iuniores autumant) ꝙ hæ sciẽtiæ simpliciter subalternæ non sunt: quoniã principia medicatiuæ non probanť propter quid in geometria. Secundũ ꝙ vero sunt subalternæ, quoniã scđm aliquã partẽ altera alteri subalternatur. Id enim quod de vulneribus circularibus dicitur: probatur propter quid in geometria.

Qualis causa sit. aliud exẽplum.

O ¶ *Prima autem ratiocinationis figura maxime ad scientiam ipsam accommodantur. mathematicæ scientiæ nãq; ut arithmetica, geometria, & perspectiua, per hanc (ut patet) suas afferunt demõstrationes, atq; etiam omnes fere quæ ipsis propter quid est faciunt considerationem, aut. n. omnino, aut per sæpe, & in plurimis, hac in figura ipsius propter quid est efficitur ratiocinatio. Quare propter hoc etiam ipsum maxime ad scientiam erit accommodata. Propriißimus. n. sciendi modus est contẽplari ipsum p p quid est.*

Tex. 31. ¶ *Figurarum autem faciem scire maxime, prima est. Etenim mathematice scientiarũ per hanc demonstrationes ferunt. ut arithmetica. & geometria, & perspectiua, & fere (ut est dicere) quæcunque ipsius propter quid faciunt considerationem. Aut. n. omnino, aut sicut frequentius, & in plurimis per hanc figurã (qui est pp quid syllogismus) fit. Quare & propter hoc erit maxime faciẽs scire. Proprijßimum enim scire est propter quid speculari.*

P

Cõ. 145m Philopo. Introductio text. secundum Iuniores. ¶ Proponit per hæc demõstrare (vt Philoponus inquit) ꝙ propria maxime scientialibus syllogismis sit prima figura & hoc multis modis ostendit. ¶ Iuniores vero sic textum hunc inducunt, ꝙ cum Arist. egisset de materia demostrationis pertractando quales sint propositiones: ex quibus ipsa conficitur: nũc de forma agit. Est. n. rationi consentaneũ eũ qui de materia agit: etiã de forma pertractare. Cæpit aũt prius materia demostrationis: tãq; a re propria magis huic libro. Tractare nãq; de forma potius libro priorũ cõuenit: ꝓponit ergo cõclusionẽ, & inquit. ¶ Figurarum autem faciens scire maxime: prima est. Et (vt dixi) hanc cõclusionem multis modis ostendit: et primo quidem ex eo, ꝙ omnes scientiæ: quæcunq; sunt ipsius propter quid, hac potissimum figura propria theoremata syllogizent: rarẽter aũt per secundam figuram. Quoniã & causæ magis affirmatiuæ sunt. In secunda vero figura nihil concluditur affirmatiuũ. In tertia vero cõcluditur quidẽ: sed omnia particularia: causæ vero vniuersalium sunt. Vnde inquit. Etenim mathematicæ scientiarum: per hãc demostrationes ferunt: vt arithmetica: & geometria, & perspectiua, & fere (vt est dicere) quæcunq; ipsius propter quid faciunt considerationem. Et quia dixit. Fere quæcunq; ipsius pp quid faciũt cõsideratione, Assignat cãm. Cur dixit fere: et inqt. Aut. n. omnino, aut sicut frequentius: & in plurimis per hanc figuram syllogismus fit, qui est propter quid. Et hoc exponit Philoponus, quoniam raro negatiuas cõclusiones, quæ sunt in secunda figura: sciẽtiæ concludunt: dico raro: quoniam (vt Philoponus inducit) aliquando negatiuas conclusiones geometria facit: vt quando dicit. In eadem recta linea duabus eisdem rectis lineis aliæ duæ æquales non simul constiterint vtraq; vtriq; ad aliũ

Q

I & aliū pū̄ctū ad easdē partes eosdē fines habētes cum rectis lineis: quæ ab initio. Hoc enim negatiuum est Theorema. Recte ergo raro dixit, quoniā nō semper. Scientiæ affirmatiuas conclusiones concludunt. Deinde repetit conclusionem simul cū rōne inducta: & cū noua rōne addita, & inquit. Quare & propter hoc. s. quia omnes scientiæ: q̄ ipsius propter quid sunt. per hāc syllogismos suos conficiunt: Hæc figura prima erit maxime faciēs scire: hæc fuit conclusio, & illa fuit eius probatio. Addit quasi nouā rationem, & inquit. Propriissimum. n. scire est propter quid speculari. Et quia propter quid est propriissimum scire, hac ratione impropriissima, & prima figura demonstrationes propter quid cōfici debent: & sic videtur hæc quasi noua quædam ratio.

K ¶ *Deinde hac tantum figura ipsius quid est uenari scientiam possumus. In figura nāq; media nulla fit affirmatiua ratiocinatio, sciētia uero ipsius quid est, affirmationis nimirum est. In ultima uero fit quidem, at non est uniuersalis ut patet, ipsum autē quod est uniuersaliū esse constat. Non. n. aliqua ex parte hō est aīal bipes.* ¶ *Postea ipsius quod qui est scientiam per hanc solam uenari possibile est. In media enim figura nō fit prædicatius syllogismus. Sed ipsius quod quid est syllogismus affirmationis est. In ultima autē fit quidē. Sed nō uniuersaliter quod quid est autem, uniuersalium est. Non enim quodam modo est animal bipes, homo.*

Com. 146 ¶ Secūdo idē probat: & Philoponus (vt mihi videt̄) bene dicit ad materiā rationis: sed ad formā nihil. Pōt tamen ratio sic ad Enthymema syllogisticum reduci: per figuram primam solam est ipsum quod quid est inueniri possibile. Ergo prima figura maxime facit scire. Tenet consequētia: quoniam solum per definitiones scimus, ergo si per primam figuram solum venamur definitiones, per eum solum: aut proprie scimus: & sic videtur maxime scientifica. Quod autem per solam primam figuram venemur definitiones: quod erat antecedens. Arist. probat: quoniam nec per secundā: nec per tertiā inueniri possunt. Et hoc inquit: & primo proponit antecedens: & dicit. ¶ Postea ipsius quod quid est scientiā: per hanc solā venari possibile est: hoc est antecedens ex quo vult habere: ergo prima figura est maxime scientifica. Nam si per hanc habemus id per quod scimus: per hanc maxime scimus. Deinde probat antecedens, & inquit In media enim figura non fit p̄dicatiuus syllogismus, Ergo subaudi per secundam figuram non potest inueniri definitio, assignat causam, & legas: sed, pro quoniā, hoc pacto: quoniam ipsius quod qd est syllogismus affirmationis est. Non. n. potest, nisi syllogismo affirmatiuo definitio ipsa inueniri. Ergo non per secundam figuram definitio potest inueniri. Cum per secundam nihil: nisi negatiuum syllogizetur: Deinde ostendit, q̄ nec in tertia figura: & dicit. In vltima aūt fit quidem, sed non vniuersaliter. Quod quid est autem vniuersaliū est. Non enim quodam modo, hoc est particulariter. Homo est animal bipes: sed vniuersaliter. Ergo cum nec per secundam: nec per tertiam definitio sit inuenibilis: per primam figuram solū poterit inueniri: & sic habetur aṅcedens. Philoponus autē ad materiā rationis bene dicit: ad formā autē: non multum se diffundit. ¶ Sed contra hæc dubitatur primo: quoniā definitio non est propō. Ergo nec vniuersalis: nec particularis. Et sic Aristo. supponit falsum. ¶ Dicendum Aristo. non esse locutum de definitione sumpta pro termino: sed pro oratione definitiua dicente esse vel non esse: hoc est pro propositione definitiua.

Enthymema text.

L

M

Dubō. 1.

Solutio.

N ¶ Secundo dubitant: quoniam Arist. videtur falsum supponere, supponit enim definitionē syllogismo inueniri: quod est contra ipm scd̄o huius. Vbi asserit syllm̄ quo inueniť definitio, petere principiū. ¶ Ad hanc dubōnem dixerūt nōnulli: nō totā definitionē per syllm̄ primæ figuræ demonstrari: sed q̄libet eius partē, vt Boetius inquit. ¶ Quā solutionē Philoponus vir doctissimus offecit. Asserit. n. primo quæ rī genus rei definitæ: vtputa hominis. Mox syllogizantes q̄ animal, rursus vnāquāq; drīarum syllogizamns, & generi adiungimus, nectimusq; quousque quod collectum fuerit: conuertatur ad id: quod propositum sit: & hoc inquiunt esse. definitionem hominis. ¶ Sed cōtra qm̄ definitionū nō est demr̄o, vt patet. s. lib. topicorū. Sed ex ipsa rerū euidētia oportet notas esse definitiones. Preterea ex definitionibus demr̄ones sunt: nō aūt definitionū demr̄ones. ¶ Propterea. Alij dixerūt (vt nos alias diximus) q̄ ipsum qd est p primā figurā demōstrať: nō simplr̄: sed suppositiue: non. n. possumus per primā figurā q̄cq̄ demonstrare: quin definitionē supponamus tāquā mediū demr̄onis. ¶ Sed nō placet ēt mihi hæc solō, qm̄ & in scd̄a figura demr̄o aliqn̄ supponit definitionē. Pōt. n. demonstrari hominē nō esse equū p rōnale animal: qm̄ omnis hō animal rōne est, & nullus equus est animal rōnale. Igiť nullus equus est hō, & sic patet in hac demr̄one supponi definitionē hominis. ¶ Alij dixerunt Arist. intelligere de materiali definitione, qm̄ materialis definitio de definito p formalē, nō nisi in prima figura syllogizať. ¶ Sed nec hęc expō placet: q̄a materialis definitio subō cōparata: nō vt definitio, sed potius vt per se accn̄s habetur. ¶ Alr̄ diximus q̄ id, qd̄ Arist. ait. Intelligi debet hypothetice, videlicet si definitio de definito demr̄one inueniri potest. Nō. n. posset demr̄ari: nisi in prima. ¶ Sed minime nūc placet: qm̄ Arist. loquiť categorice, & nō cōditionalr̄. Alr̄ non esset ad ppositū. ¶ Iterū diximus Arist. locutū eē categorice: qm̄ definitio de definito demonstrari potest, nō tamē in eo quod quid est. Potest. n. de homine demōstrari animal rationale p hoc q̄ est subā animata rōnis capax: non tamē in eo quod quid est: vt secūdo huius patebit.

2. dubō. Sol. Boetij

Philopo.

Cōtra solutio. ca. 2

Vna solō nostra.

O

Refutatio

Alia solō.

Cōfutatio

Scd̄a solō nostra.

Refutatio

P

Propria solutio.

Q

¶ Philoponus etiā asserit q̄ quęlibet definitio pōt de suo definito demōstrari nō in eo qd̄ quid est per cōem descriptionē definitionis. Describitur. n. definitio hoc modo: definitiō est oratio, ex cōioribus sumpta: & ex his: q̄ scd̄m subām insunt. Per hāc ergo syllogizabimus sic, Animal rōnale mortale oratio est ex cōioribus sumpta, & scd̄m substantiā, quod autē ex cōmunioribus sumptū est, & ex his, quæ sunt secundū substātiā: definitio est. Ergo animal rōnale mortale definitio hominis est. Hæc mihi occurrūt. Tu vero si melius habes, melius dicas.

¶ *Insuper hæc figura cæterarum non indiget figurarum. At indigent huius ille profecto, nam hac densantur atq; accrescunt, quousq; ad ea perueniant quæ medio uocant. Patet igitur primā figurā exactissimam atq; accommodatissimam ad scientiam esse.*

¶ Amplius

A ¶ *Amplius, Hæc quidē illis nihil indiget. Ille autem per hanc denſantur, & augmentantur quouſq; utiq; ad immediata ueniant. Manifeſtū igitur eſt q maxime propria ſcientiæ eſt prima figura.*

Subſta Corpus Animatū Animal Hō
A B C D E

B

Cō. 147. ¶ Hæc eſt (vt Philoponus inquit). Tertia rō ad pbandū q propria familiariſq; maxime eſt prima figura ipſi ſciētiæ. Nā (vt inqt) Hæc quidē in nullo indiget alijs figuris. Aliæ vero indigent hac. Vnde inquit. ¶ Amplius hęc quidē. ſ. prima figura. Illis nihil indiget. Illę autē per hāc denſanť, & augumentanť, quouſq; ad immediata veniāt. Ex his concludit id, quod pposuit a principio, & inquit. Manifeſtum igitur eſt: q maxime ppria ſcientiæ eſt prima figura. ¶ Sed quo ad verba attinet. Animaduerte q nō clarū eſt: qūo cætere figuræ p primā dēſenť: atq; augeantur. ¶ Philoponus vir doctiſſimus vno mō dicit eſſe in prioribus oñſum q ſyllogiſmi: q in ſcda, & tertia figura ſunt, nō habeāt neceſſariū qđ appareāt: pficiūtur aūt reductione ad primā figurā. Et ppea prima figura erit ppria: maximeq; familiaris, & per idē maxime faciens ſcire. Quare Philoponus in hac prima expōne p augeri & dēſari intelligit reduci ad figurā talē: vt ex datis id, quod inferť: appareat neceſſariū. Et cū hoc habeat ſola prima figura, ideo cęteræ illa indigēt, ipſa autem nullis. Nec ab rōne reduci ad euidentē figurā dř augumētari & cōdenſari. Nā augumētari eſt tēdere ad formā: diminui ac cōdēſari eſt ire ad materiā. Et qa cuiuſq; ppōnis ſubiectū dř materia, pdicatū vero forma: hinc reductio ſcdę figuræ in primā dř cōdēſatio: ſiue diminutio: qa in illa mediū q erat pdicatū, fit ſubiectū. Reductio vero: tertiæ: dř augerí: qa mediū: quod erat ſubm, reddiť pdicatū dixit ergo dēſanť rōne habita ad ſyllōs ſcdæ figuræ: q ad primā reducunť ex eo, qa mediū: qđ erat pdicatū fit ſubm: dixit augumētanť rōne habita ad ſyllōs tertiæ, q reducunť ad primā medio: qđ erat ſubiectū: conuerſo in pdicatū. Hæc eſt vna Philoponi expoſitio: q mihi nō placet, qm̄ Ariſt. inquit. Illę aūt p hāc dēſanť, & augumentanť: quouſq; vtiq; ad immediata veniāt. Ergo augumētari atq; denſari eſt venire ad immediata, & qm̄ non venimus ad immediata niſi p ſyllogizādo ppōnes quouſq; ſunt p ſyllogizabiles. ¶ Recte ergo Philoponus accipiēs a Themiſtio: per augumentari atq; denſari pro ſyllogizari intelligit quouſq; ad immediata veneri mus. Nā omnis demōſtratio per ppones immediatas fit, aut per eas: quæ pro ſyllogiſmis ad immediatas reducuntur. Conſona autē eſt hæc expoſitio his: quæ libro priorum dixit, Vbi multis exēplis declarauit ſyllogiſticā auctionē eſſe pro ſyllogizationē. Præterea vbiq; immediata appellauit ea: quæ carent medio: dicuntur. n. immediata græce, ἀμέσα: hoc eſt ſine medio. Ergo pro ſyllogizatio idē eſt: quod ſyllogiſtica auctio vel diminutio: quæ nihil aliud eſt: q ad immediatas ppoſitiones accedere. Pro

Verborū expoſitio. Quomodo ſecūda & tertia figura denſentur & augumententur per primam.

C

I. Philop. expoſitio

D

Refutatio primæ opinionis.

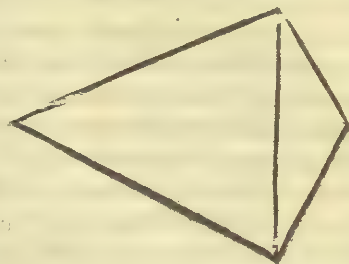
Scda expoſitio Philopo.

ſyllogizatio vero, dicitur denſatio reſpectu termini ad quem: pro quanto itur in propōne indiuiſibilē medio carentē. Dicitur autē augumētatio, reſpectu termini a quo: pro quanto augetur ſup illo ſyllogiſmorum numerus. ¶ Sed dubitatur: quoniam etiam in ſecūda figura poteſt fieri p ſyllogizatio, vt ſyllogizauero. Nullum animal eſt linea: omnis parallelus eſt linea. Nullus ergo parallelus ē animal. Hic ſyllogiſmus eſt in ſecūda figura, & maior poteſt pro ſyllogizari ad immediatam propoſitionem ſic: in ſecunda figura. Omnis linea eſt quātitas nullū animal igitur eſt linea. Vbi patet maiorem primi ſyllogiſmi eſſe denſatā per ſecundam figurā. ¶ Ad hanc innuit ſolutionē Themiſtius: & poſt ipſum Philoponus q duplex ſit dēſatio ſiue pro ſyllogizatio. Altera q̄dē vtriuſq; propōnis. Altera alterius propoſitionis tantum. Pro ſyllogizatio quidem vtriuſq; propoſitionis ſyllogiſmi principalis: ſolū in prima figura fit, & per primā figuram. Non. n. fieri poteſt per tertiā quoniā in illa nihil vniuerſaliter ſyllogizatur. Per ſecundā vero Alterius propoſitionis. ſ. negatiuæ aliqñ fieri poteſt: vt patuit in argumēto. Ambarū autē: minime. Nō. n. ppoſitio affirmatiua per ſecundā pro ſyllogizari poteſt. At per primā figurā: vtraq; pro ſyllogizari poteſt. Quare in ſecunda figura poſſumus pro ſyllogizare alterā tantū. Vtranq; vero: ſolum in prima. Hæc mihi videntur.

E

Dubitatio

Linea

Parallelus Animal

F

Soſo the. & Philo. dēſatio ſiue pſyllogizatio duplex.

G

¶ *Quemadmodum autem fit, ut, a, indiuidue competat ipſi, b, Sic etiam ut identidem non competat fieri poteſt. Atq; tum indiuidue competere uel non competere dico, cum inter ipſa nullum medium eſt. Sic enim non erit ulterius per aliud ineſſe uel non ineſſe.* ¶ *Sicut aut, a, eſſe in, b, contingit indiuiſibiliter. Sic & non ineſſe poßibile eſt. Dico autem indiuiſibiliter ineſſe, uel non ineſſe, eo quod non ſit aliquod eorum medium. Sic. n. non erit ſecundum aliud ineſſe, aut non ineſſe.*

H

Cō. 148. ¶ Iuniores aſſerunt hic Ariſtotelem agere de immediatione propoſitionum negatiuarum: & rationes aſſerunt. Primo quidem: quia oppoſitorum eadem eſt diſciplina: ergo cum egiſſet de immediatione affirmatiuarum, equum eſt: vt hic agat de immediatione negatiuarum. Secundo: quoniam cum egiſſet de materia demonſtrationum affirmatiuarum: debebat agere de materia demonſtrationum negatiuarum. Tertio: quoniam Ariſto. intendit de demōſtratiua ignoratione pertractare, quam rem agere non poteſt: niſi de negatiuarum immediatione primo agat. Prætermiſit autem de negatiuis: vt dicunt: perſeitates: vniuerſalitates, & id genus. Siquidem nulla negatiua eſt per ſe: nulla de omni, nulla etiam poſterioriſtice vniuerſalis. Hęc Iuniores & nos aliquando diximus. ¶ Verum rectius cum Philopono dicendum eſt: q cum dixiſſet q prima quidem figura non indiget alijs. Aliæ vero per primam figuram denſantur, & augumentantur quouſq; ventum ſit ad immediatas propoſitiones: adiūctis ſemper medijs terminis per quos propoſitiones demoſtranť, vult oſtendere per hæc q immediatæ propoſitiones: non ſolum

Quæ Iuniores de intētione Ariſtote.

Philopo.

I affirmatiuæ sint, sed etiã negatiuæ. Est.n. immediate aliud de alio negare. Hęc Philoponus de intẽtione, & de cã intẽtionis. ☞ Quo vero ad verba attinet, Aristo. (vt Philoponus inquit) Dat nobis regulã quo pacto possumus cognoscere terminos immediate se negãtes ab inuicẽ. Nõ.n. facile est hoc cognoscere. Immediatę.n. affirmationes cognoscũtur ex eo: quia si hñt pdicatũ primo inexistẽs subo: & nulli alteri ante ipsum. Hæ sunt immediatæ affirmationes. De corpore.n. substãtia immediate pdicat: & id de animato: & in reliqs eodẽ mõ. In negationibus aũt nõ facilis est cognitio: ppterea de his ponit regulã. Primo ergo pmittit eẽ ppões negatiuas immediatas, & dicit. ☞ Sicut aũt, a, esse in, b, cõtingit indiuisibiliter. hoc est immediate. Sic & nomini esse posse est. Ergo sicut dat affirmatio immediata ita dat negatio immediata. Exponit qd ipe velit p indiuisibiliter inesse: vel non inesse, & inqt. Dico aũt indiuisibilr inesse: vel nõ inesse: eo q nõ sit aliqd eorũ. s. extremorũ ipsius ppõnis mediũ: p qd demrari possit alterũ alteri nõ inesse. Cuius cã m assignat: & dicit. Sic.n. s. p carẽtiã medij. Non erit secũdũ aliud inesse, aut nõ eẽ, qsi dicat. Cã aũt eius qd diximus est: qm cũ mediũ extremorũ nullũ ẽ: sic nõ erit alterũ alteri inesse per mediũ aliud: sed immediate, hoc ẽ sic erit negatio immediata, vel inesse, hoc est affirmatio immediata. Cũ.n. nõ sit mediũ: tã negatio, q affirmatio erit immediata. Et intelligit per indiuisibiliter (vt recte Philoponus exponit) immediate. Nec ab rõne: per indiuisibilr: intelligit immediate qm appõne medij termini q secat immediatas ppões nõ põt facere vnã ppõnẽ duas. Sic.n. non erit secũdũ aliud inesse: aut nõ inesse. Sicut.n. si dixero hõ est suba. nõ primo pdico de homine subam: sed per aliud, & iccirco nõ est immediata ppõ: nã ppter rõnale: & hoc ppter animal: & hoc ppter corpus: sed solũ de corpore

L suba pdicat immediate: de homine vero rõnale: qm nõ cõtingit (vt alius terminus medius inter hos intercidat) cui primo insit pdicatũ: ita & immediatæ negationes hæ vtique esse possent: qbus nõ cõtingit. Vt terminus ab alio subiecto neget. Tũc.n. immediate: et nõ per aliud negatio ẽ. Ergo sicut immediata affirmatio est: qñ inter extrema nullus terminus intercedit, cui primo pdicatũ inest: ita negatio immediata erit: qñ nullũ subm intercidit: a quo primo pdicatũ negat. Recte itaq indiuisibiliter idẽ ẽ qd imediate.

☞ *Cum itaq; uel, a, uel, b, in toto quopiam est, uel etiam utrunq;, tum etiam fieri nequit ut, a, primo non competat ipsi, b.*

M ☞ *Cum igitur aut, a, aut, b, in toto aliquo sit, aut etiam ambo, non contingit, a, in, b, primo non inesse.*

Cõ.149m Regula ppositionis imediatę.

Qm cognoscere immediatas ppões est (vt diximus.) Difficile. Nũc ponit regulã, qua facile illas apphẽdamus. Et regula est (vt Philoponus exponit) q qñ termini: qui negantur ab inuicẽ, tales sunt. Vt neutrũ ipsorum habeat alium talem affirmatum de seipso: propterea q sit ipse ex generalissimis, et possit de quibusdã generibus prædicari: tunc immediate dicũt adinuicẽ negari. Immediatas.n. propositiones eas dicimus inter qs nõ cõtingit intercidere aliquẽ terminũ mediũ: per quẽ fiat syllogismus. Si vero quiuis terminorũ hẽat aliquẽ qui de ipso pdicet. is põt intermedius appositus: facere syllogismũ pdicatũ quidẽ de altero: a reliquo vero negatũ. Vt per primũ quidẽ faciat secundã figurã: per secundũ vero primã. Quare solũmõ negationes hæ vtiq esse possent, q vtrosq habeãt terminos ex generalissimis generibus: nã si alter ipsorũ: aut ambo subalternorũ fuerint: nõ est talis negatio immediata. Aris.

A Negatio tribus modis fit.

ergo declarat quid negatiua mediata sit. Vt ex hoc regula intelligatur per quam immediate cognoscuntur. ☞ Vbi animaduerte trifariam negationem fieri (vt si ambo extrema sub eodem toto continentur) vt homo, & equus sub animali, aut si sub diuersis totis: vt equus & linea, equus qdem sub substantia, linea vero sub qtitate. Aut si alterum sub toto: alterum vero non: & hoc est: aut quia subiectũ sic: pdicatum non: vt equus non est qtitas: aut econtrario: subiectũ non: prædicatum sic: vt qtitas nõ est equus, Aristo. ergo vult omnes has esse mediatas: pter esse: cuius extrema sunt sub eodẽ toto: de qua nihil meminit. Hinc patet: quæ sit immediata. Est.n. illa: cuius extrema nec sunt sub diuersis totis, nec alterum tantũ, vnde inquit. Cũ igit aut, a, aut, b, in toto aliquo sit. Et per. b. subiectum intelligit. a. vero negatum ab ipso. b. Ideo inquit. Cum sit alteri ipsorum in aliquo vniuersaliori hoc est: quando habet aliquod quod pdicatur de ipso. Aut etiam ambo subaudi

B sint sub diuersis totis. Non contingit. a. in. b. Primo non inesse. Hoc est ex his non fit immediata negatio. Non.n. primo negatur. a. de b. sed propter medium aliud. Et per totum, genus vel vniuersale intelligit. Sic.n. in libro priorum ipse loquitur. Species.n. pars est in genere. Hinc patet per oppositum quæ sit immediata. Est enim illa, cuius extrema nec sunt sub diuersis totis. Nec alterum extremorum est in aliquo toto.

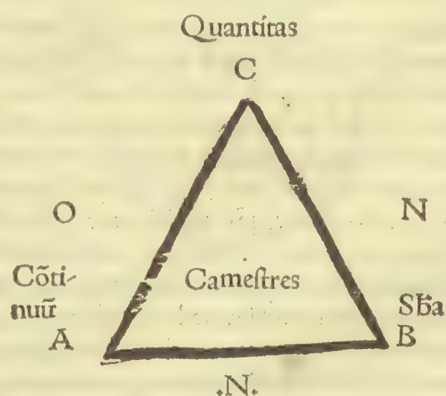
Quid ppositio immediata.

☞ *Sit.n.a, ipsum in toto, c, Si igitur, b, non sit in aliquo toto, c. fieri nanq; potest ut, a, quidem in toto quopiam sit, b, uero in hoc eodem non sit, tum ratiocinatio fiet, ac ipsum, a, non inesse, b, per, c, medium concludetur. Nam si, c, cuilibet quidem competat, a, de nullo uerbo, b, prædicatur, a, sane nulli competet, b.*

C ☞ *Sit.n.a, in toto, c, igitur si, b, non est in toto, c, (Potest.n. a, quidem esse in quodam toto. Sed, b, non esse in hoc). Syllogismus erit q non sit, a, in, b. Si.n. in, a, quidem omni est, c, in, b, autem nullo est, in nullo, b, est, a.*

Cõ.150m

☞ Ea quæ dixit. Nunc per exempla declarat. Et primo declarat: q cum prędicatum sit sub toto aliquo: & subiectũ sub nullo toto, toto negatio fit mediata. Termini autem sint, Quãtitas: Continuũ, Substantia. Nam omne conti-

nuum est quantitas, nulla substantia est quantitas, nulla ergo substantia est continuum. Vbi patet. a. b. negationem esse mediatam, nam prędicatum sub toto est. Vtputa sub. c. quoniam sub quantitate. Subiectum vero sub nullo: quoniam substantia sub nullo est. Et tamen syllogismus est in secunda figura: quoniam nullum. b, est. a. vnde dicit. ☞ Sit enim. a. in toto. c. Vtputa continuum sub quantitate ita: vt hæc sit vera: omne cõtinuum est quantitas. Igit si. b. non est in toto. c. nec sub ali-

E quo toto, vt substantia. Pōt.n.a, quidē esse in quodā toto (vt cōtinuū sub quātitate). Sed.b.non esse in hoc, nec in alio subaudi. Syllogismus erit in secūda figura, ꝙ non sit.a.in.b. Repetit aūt syllogismū, & inqt. Si.n.in.a.quidē omni est.c.qm̄ omne cōtinuū est quātitas. In.b.aūt nullo. Qm̄ nulla substātia est quantitas. Syllogizabit̄, qm̄ in nullo.b.est.a. Nulla.n.substantia est continuū. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte: verba illa. Sed.b.non esse in hoc, esse intelligēda: ꝙ.b.sit in nullo. Qm̄ nec in.c. nec in alio quodā.a.c. Et dixit hoc (vt Philoponus notauit). Qm̄ spēs cōtradistinctę: ēt negan̄t ab inuicē immediate: & tn̄ sub eodē genere cōtinēt. Hęc.n.ē immediata, nullū irrōnale est rōnale. Et tn̄ ambo in toto animali sunt.

Verborū expositio

Obiectio Sol. Phi.

Fecit aūt syllogismū in secūda figura: & tn̄ dixit ꝓpōnes cōdēsari in prima figura. Et dicēdū (vt Philoponus innuit) qm̄ contingit alteram tātum densari per secundā figuram: vtrāq; autem, non nisi per primam.

Idem fiet & si,b,in toto quopiā sit, uel ut in,d, nam ipsum,d, cuilibet quidem competit,b,de nullo uero dicitur,a, quare fit ut,a, per ratiocinationem nulli competat, b. Eadem ostendentur & si utrunq; tam,a,q̄,b,in toto quopiam sit.

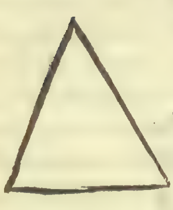
F

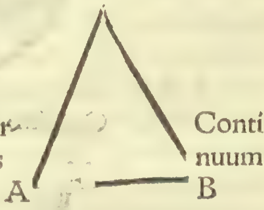
Similiter autem & si,b, in aliquo toto est. Vt in,d,d.n. in omni,b,est. In,a,autem nullo,d. Quare,a.in nullo,b,erit per syllogismum, Eodem autem modo demonstrabitur, & si utraq; in toto aliquo sunt.

G

Suba

A

Cō. 151m

Sumit nunc conuersum, subiectū quidem in aliquo p̄dicatum vero in nullo. Et sit.a.quidem substantia.b.vero cōtinuum.d.aūt q̄titas. In omni ergo cōtinuo q̄tū inest, in nulla autē substantia q̄tū. Quare in nullo cōtinuo substantia. Nō igitur immediata ꝓpositio est, quæ dicit nullū continū est substātia, & vnde dicit. Similiter autē, & si.b.in aliquo toto est. Vt in.d.d.n.scilicet q̄tū in omni.b.est. Omne enim cōtinuū est q̄tū. In.a.autē nullo, est ipsum d.quoniā nulla substātia est q̄tū. Quare.a. in nullo.b.erit. Tertio declarat idē quando ambo extrema sub diuersis totis sunt, vt corpus, cōtinuū nam corpus sub substantia, cōtinuū autē, sub q̄to est. Et sic hæc ꝓpositio corpus cōtinuū est mediata, qa potest per duos syllogismos demonstrari. Vtputa & per.c.hoc est per substātiā, et per d.hoc est per quantum. Ergo est mediata.

H

At uero fieri posse ut,b, non sit in eo in quo toto est ipsum, a,aut rursus,ut,a,non sit in eo in quo totum est ipsum,b,patet ex dispositionibus rerum,quæ inter sese non miscentur, nam si nihil eorum quæ in,a,c,d, scire collocantur de ullo predicat eorum quæ in,b,e,f, diuersa serie collocantur,a, uero in toto est,g,quod quidem eiusdem est seriei,perspicuum est fieri non posse, ut,b,in ipso sit,g. Alioquin conuenirent ac miscerentur hæ series rerum. Idem fiet & si,b,ipsum in toto quopiam sit.

Quod autem contingat,b,non esse in quo toto est,d. Aut iterum,a,in quo est,b. Manifestum est ex coordinationibus, quæcunq; non commutantur ad inuicem. Si.n. nihil eorum, quæ sunt in,a,c,d,coordinatione etiam de ullo prædicet eorum, quæ sunt in, b,e,z,a,autem in toto,d,est, Manifestum est ꝙ,b, non erit in,d. Commutarentur.n.coordinationes. Similiter autem est, & si,b, in toto aliquo sit. N

Substantia	D	Z	Qualitas
Animal	C	E	Passio
Homo	A	B	Color

Cū accepisset ꝙ possibile est.a.quidē esse in toto quodā.b.vero non esse in eodem toto. Nunc id demonstrare vult. Quo vero ad verba attinet. Coordinationē vocat ordinē. Cathenāue quæ ab vnoquoq; generalissimo deducitur, vt substantiam, animal, homo. Per coordinationē quæ cōmutatur, intelligit, eā, quæ cū altera communicat, vt corpus, elementorū graue. Hæc enim cōmunicat cū prima, quoniā cōmunia habēt genera substantiā, uidelicet & corpus. Per coordinationē vero, quæ nō cōmutatur, intelligit eā, quæ nihil cōmune habet, vt est Qualitas Passio, Color, vel q̄tū cōtinuū, superficies. His expositis inquit. Quod autē contingat.b.non esse. In eo toto. In quo est.a. Aut iterum cōtra a.in eo toto. In quo est.b. vt pauloante assumptum est. Manifestū est ex coordinationibus, quæcūq; non cōmutantur adinuicē. Et dixit, quęcunq; nō cōmutan̄t adinuicē, propter coordinationes q̄ cōmutan̄t (Vtputa q̄ habēt gn̄a cōīa, vt dictū est). Ergo vult hr̄e, ꝙ si dentur coordinationes incōmutabiles, atq; impermistæ, p̄nt.a.&.b.esse sub diuersis totis penitus abiunctis, vt.a.sub.d.&.b.sub.z. Quod autē ita sit, ꝓbat, et inquit. Si.n.nihil eorū, quæ sunt in.a.c.d.coordinatione, ēt de vllo eorū p̄dicēr, q̄ sunt in.b.e.z.coordinatione, & a.in toto.d.est. Manifestū ꝙ.b.nō erit in.d.toto. Cōmutaren̄t.n.coordinationes. Cuius oppositū suppon̄r, vt ꝙ sint incōmutabiles. Similiter aūt quod diximus patet. Et si.b.in toto aliquo sit. Vtputa in toto.z. Bene ergo dictū est.a.&.b.eē in diuersis totis. Quo vero ad rōnē attinet. Animaduerte ꝙ vis rōnis Arist.est Enthymema, hoc pacto. Si sunt coordinationes incōmutabiles.a.&.b. sunt in diuersis totis. Sed dan̄t coordinationes incōmutabiles, vt nunc supponitur. Ergo.a.&.b.sunt in diuersis totis. Qd̄ aūt dentur incōmutabiles coordinationes, Arist. supponit hic, quia contra Antiquos probauit non omnia esse vnū vt Parmenides & Melissus dixerūt. Plato ēt dixit omnia cōtineri sub Idea vnius. Arist.aūt supponit esse.x.rerū genera, & quidē impermista, ac incommutabilia. Pithagorici quoq; concesserūt esse coordinationes duas tantū impermistas alterā bonorum, alteram malorum. Arist.vero.x.rerū genera supponens, vult.a.&.b.esse in diuersis totis, vt supposuit in proximo textu. Quod igitur.a.&.b.sint in diuersis totis, patet ex hisce.

O Com. 152. Verborū expositio

P

Enth.tex.

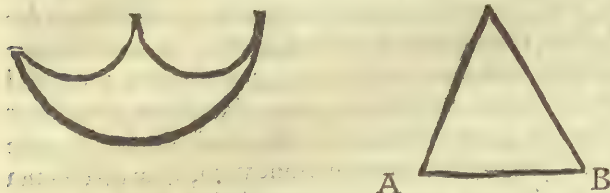
Q Diuersitas inter antiquos de coordinatiōibus pri.ph. 14 &c. Plato. Aristote. Pithago.

Sed si,a,nulli,b,insit, & neutrum in toto sit ullo necesse est, a, sine medio non competat ipsi, b. Nam si quidpiam inter ipsa medium cadet, necesse est alterum ipsorum in toto quopiam esse. Aut.n.in prima figura ratiocinatio eorum, aut in media extruetur. At si in prima,b,nimirum in toto quopiam erit. Propositionem enim eam quæ uersus,b,collocabitur affirmatiuam esse oportet. Si in secunda utrumuis in toto quopiam erit. Nam utrumuis interuallum affirmatiuam esse potest. Atq; nunc uersus maius nūc

I *uersus minus extremum negatiua propositione sumpta, conficitur ratiocinatio. Ambe uero propositiones si fuerint negatiue ratiocinatio nō cōstabit. Patet igitur fieri posse ut sine medio quidpiā cuipiā nō īsit, atq; quādo, et queadmodū fieri pōt satis iā explanauimus.*

Si uero neutrum sit in toto aliquo nullo, non sit autem, a, in b, necesse est indiuisibiliter non esse. Si enim erit aliquod mediū, necesse est aliquod horum in quodam toto esse. Aut .n. in prima figura, aut in media erit syllogismus. Siquidem igitur in prima figura, b, erit in toto aliquo. Affirmatiuam .n. ad hoc oportet fieri propositionem. Sin autem in media, utrunq; contingit. Ad utrunq; enim posito priuatiuo, erit syllogismus, cum autem utraq; priuatiua sit non erit. Manifestum igitur q, contingit & aliud in alio non esse indiuisibiliter, & quando contingit, & quō diximus.

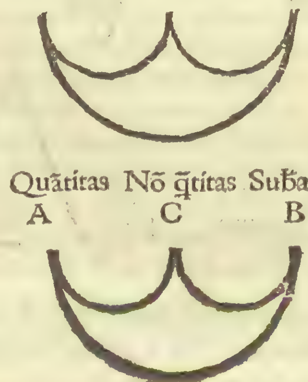
K Suba Qualitas Albedo C
A C B

L ¶ Cum dictum sit trifariam esse negatiuam mediatam, nā ea, cuius vtraq; extrema in diuersis continentur totis mediata est: & ea: cuius subiectum in aliquo toto est: prædicatum vero minime. Et ea, cuius prædicatum in aliquo toto est, subiectum autem nequaq;. Hinc quasi ex his, quæ dixit deducit: quæ nam sit propositio immediata, & dicit q negatiua immediata est: cuius neutrum extremorū in aliquo toto est. Vt nulla substantia est quantitas. Et videtur mihi: q particula δὲ hoc est autem, legi debet δὴ, hoc est igr. Qm̄ ex dictis hoc deducit: vñ inquit. ¶ Si igitur neutrū extremorū ꝓpōnis negatiuę. Sit in toto aliquo nullo, supfluit verbū nullo more gręcorū: apud quos duæ negationes magis negāt: Hoc est, si igr̄ nec subm̄ nec p̄dicatū negatiuæ ꝓpōnis: in aliquo toto sit. Vt puta, si nec. a. nec. b. in aliquo vl̄iori sit: sed sint ipsa vl̄issima: Nō sit aūt. a. in

M b. hoc est & ꝓpō negatiua sit hæc, nullū b. est. a. Necesse ē indiuisibiliter nō esse: hoc est necesse est: vt hæc ꝓpō nullū b. est. a. sit immediata: ꝓbat cōsequentiā ex opposito cōsequētis: et inqt. Si .n. erit aliqd mediū: necesse est aliqd horū s. aut. a. aut. b. in aliquo toto esse: & sic per tale medium poterit syllogizari syllogismo, qui erit aut in prima figura, aut in media. Probatum est .n. omnem propositionem mediatam syllogizari posse aut per primam: aut per secundā figuram. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, q Arist. adiecit. Non sit autem. a. in. b. quoniam ex negatiua non sequitur affirmatiua: nisi cum constantia subiecti. Non .n. sequitur: neutrum extremorum, a. b. propositionis est in aliquo toto. Igitur. a. b. est negatiua immediata: sed oportet addere. Et. a. b. est propositio negatiua: tūc .n. sequitur q sit immediata. Tunc ostendit: q si potest syllogizari in aliqua figura: quod sit aliquod extremorum in aliquo toto: & inquit. Siquidem igitur in prima figura syllogismus sit: quo. a. b. syllogizatur, ipsum. b. erit in toto aliquo: vt in. c. Cuius rationem ait. Affirmatiuam enim ad hoc oportet fieri propositionem, vt minorem, videlicet: omne. b. est. c. Vt sit sillogismus omne. b. est. c. nullum c. est. a. nullū igitur. b. est. a. Sin autem (vt inquit syllogismus.) Quo ad illa verba probatur, sit in media figura. Vtrunq; contingit; hoc est tam maiorem: q̄ minorem: cuius causam affert: & inquit. Ad vtrunq; .n. posito priuatiuo hoc est tam ad maiorem q̄ ad minorem erit syllogismus in secunda figura. Dico autem vtrunq; nō simul: sed seorsum. Quoniam cum vtraq; simul priuatiua sit, non erit syllogismus: ex vtrisq; .n. negatiuis nihil sequitur: Tūc epilogat, & inquit. Manifestum igitur q cōtingit & aliud in alio non esse indiuisibiliter. Hoc est patet: q sit aliqua propositio negatiua immediata, & patet quando contingit: quoniam tunc: cum extrema in nullo sunt toto: vel ambo in eodem toto. Exemplum primi substantia non est quātitas. Exēplū scđi, rōnale non est irrationale. Et manifestū est quō contingit: q ꝓpō negatiua sit immediata. Qm̄ cōtingit negatiuā esse immediatā non eo mō, quo affirmatiua est immediata. Vt dictū est. Nā affirmatio dicit̄ immediata rōne p̄dicationis: negatio vero: rōne status. Vt puta, cū ad p̄dicata est status. Præterea affirmatio dicit̄ immediata: quia est p se: & vl̄is. Negatio vero, nec est per se: nec vl̄is. ¶ Sed dubitat̄: quia hoc nulla suba est q̄titas: nō vr̄ immediata: qm̄ p r̄am: q̄ libro scđo de interp̄tatiōe habetur, hæc ꝓpō malū nō eē bonū, sic ꝓbat̄. Nullū nō bonū est bonū. Omne malū est non bonū: nullū igit̄ malū est bonū. Eodē modo ꝓbat̄ illa. Nulla suba est Quātitas qa sequit̄ nulla nō quātitas est. Quātitas omnis suba est nō q̄titas. Igit̄ nulla suba ē Quātitas, Quare nō est immediata.

Bonū Nō bonū Malum
A C B

Et dicendū q differt ꝓbatio, & expō ut in Ludicris diximus. Qm̄ ꝓbō ē p notiora, expō vero nō: dico ergo q illa ꝓpō nulla suba est q̄titas: logice exponit̄ duplr̄: aut per affirmatiuā, nā si affirmatiua eius est falsa, ipsa est vera. Aut sumēdo mediū terminū infinitāter. Vt si volo ꝓbare: hāc. Nulla substātia est quātitas: sumā negatiuā de p̄dicato illius infinito hoc mō. Nulla nō quantitas est q̄titas: omnis substantia est nō quātitas. Igit̄ nulla substātia ē quātitas. Eodē mō: & hęc Nullus hō est equus: qm̄ nullus nō equus ē equus. Omnis hō est nō equus. Igit̄ nullus hō ē equus. Pōt ēt & metaphysice ꝓbari, vt tertio metaphysice patet. Vt puta: quantitas est quantitas: & substantia est substantia, & neutrum sub neutro est: igit̄ nulla substantia est quātitas. Patet igit̄ q tales nec ꝓbōnes: nec demrōnes sint. Qm̄ nō per notiora sunt. ¶ Hactenus de syllogismo sciētię: & ex q̄bus sit, & qualibus, & q̄ drīa sit syllogismi propter quid a syllogismo quia: & q sicut sunt affirmationes immediatæ ita etiam negationes immediatæ.

¶ Finiunt Cōmētaria super libro primo Posteriorū. Augustini Suessani Philosophi celeberrimi.

N O P Q

Cō.153. — Verborū expositio. — Dubitatio Cap. ulti. — Solo. & Probō & expō quō differant. Ista ꝓpō nulla suba est quantitas logice expōitur dupliciter — Epilogus

A

AVGVSTINI NIPHI MEDICES IN LIBRIS Posteriorum, Commentariorum Liber Secundus.

EA quae quaeruntur tot sane profecto quot sunt ea quae scimus. Quaerimus autem quatuor, esse, propter quid est, si est, atq; quid est.

Tex. primus.

QVaesita sunt aequalia numero his, cuq; qdē scimus. Quaerimus autem quatuor, quia propter quid, si est, quid est.

Com. pri. Discordia apud graecos de intentione huius Libri.

DE intentione huius Libri apud graecos fuit dñā. ☞ Alexāder Aphrodisius huius Secundi libri intentionē de definitione eē asserit: Vtitur āt auctoritate Theophrasti, qui huius libri intentionē & materiam dicit eē difinitionē: Rōne etiā φ liber posteriorū sit de instrīs ac de modis sciēdi, sunt aūt duo sciendi instra siue modi, Alter demonstratio, Definitio alter. Cū igitur demōstratione egit in libro primo, nisi sit diminutus, restat ut nunc de definitione dicat̄, Cui Arist. primo huius assentire vr̄, cū inquit (Siquidē igitur est aliquis alter sciendi modus: posterius dicet̄). Et innuit hunc, qui ē p̄ definitionē: de quo hic agendū esse tradit. ☞ Huic opinioī Robertus Linconiēsis cognomēto Grossatesta cōcordare vr̄ argumentas. In primo libro egit de tribus qōnibus, ut de an res ē: q̄lis res ē, & pp qd res ē. Ergo cōsonū est nunc (vt de quid ē dicere) Alioquin mācus esset. ☞ Sed Simplicius huic aduersat̄ et nō absq; ratione, nā intētio libri cum libri inscriptione cōuenire debet. At nec liber posteriorum: nec hic secundus de termino: aut definitione inscribitur: Non ergo esse pōt de definitione. ☞ Praeterea (vt etiā Philoponus argumentatur) de definitione hic agitur p accidens eo mō: quo de caeteris causis agitur. s. inquātū accidit definitioni eē medium. Sic n. de caeteris causis agit. s. ut illis accidit ratio medij. Ergo de definitione nō est p se intētio in hoc libro. ☞ Praeterea Arist. primo priorū ait eiusdē facultatis p se esse considerare de generatione & de facultate generationis, ideo asserit ad eandē facultatē spectare generationē syllogismorū: & medij inuentionē ergo si, in primo egit de generatione demōstrationis: rationi: consentaneū est nunc agere de medio, quae est facultas generandi demōstrationes. ☞ Facit ad hoc Arist. (vt dicit Philoponus) qui ob aliud nihil demonstrat omnia quaeri medij gratia: nisi (vt ostēdat eius intentionē esse principaliter de medio. (☞ Quae vero Alexā. potuerunt mouere nulla sunt. Auctoritas. n. Theophrasti non cogit: cū ille fuerit illius partis. ☞ Ratio etiam non cogit: quoniā hic liber non ē de omni sciendi mō: sed solum de sciendi mō, qui ē per demonstrationē: De mō sciendi, qui ē per definitionem liber topicorū: & metaphysicae agit p se: hic autē non nisi p accn̄s, sicut de caeteris causis agitur. ☞ Ex his ergo dicamus intentionem praesentis, Secundi eē de medio p se: sed quia accidit medio eē definitionē, siue causam formalē: veluti accidit medio eē omnē causam, ideo p accidēs de definitione agit̄: quae ē causa formalis: & de caeteris causis sit̄r. Et quia intētio Arist. hic ē agere de medio: petit huius rei necessitatē hoc pacto: Id cuius gratia omnes qōnes quaeruntur: ipsū principaliter quaerit̄, Mediū vero, id ē: cuius gratia omnes qōnes quaeruntur, Igitur mediū principal̄r quaeritur. Pro declaratione igit̄ minoris huius sylli: p̄mittit qd quaesitū sit, vel qō: & quot numero quaesita: & quo mō ad scibilia se habeāt: & primo syllogizat quatuor numero esse scibilia, & inquit. Quaesita sunt aequalia numero his: quaecunq; quidē scimus, haec ē minor: Quaerimus aūt quatuor: hoc ē, sed quaesita sunt quatuor: q̄m ē: siue qa est, pp quid ē, si ē: & quid ē. Ergo in tertia figura scibilia erunt quatuor. ☞ Quo vero adverba attinet: Illud relatiuū equalia numero, valet relatiuū substātiae: sed quia quaesitū differt aliqua rōne a scibili: vsus ē relatiuo qualitatis vel quātitatis. ☞ Praeterea Aiaduerte in plus eē quesitū: φ sit qō. Quaesitū enim ē cōclusio ante demōstrationē: & quaesitum est passio de subiecto, & genus de spē. At qō nō ē nisi cōclusio ante demōstrationē: qō enim in demr̄one ē, vt problema in syllogismo dialectico: & vt sophisma in syllō sophistico. At quaesitū dr̄ & complexo, & de incōplexo: hac rōne quod quid est de definito nō quaestio ē: sed quaesitū, & si ē similiter nō qō: sed quaesitum ē, quia ē, & pp quid ē: sunt quaesita: & questiones: ☞ Ex his apparet non bn̄ verbum graecū zetumēta trāslatum eē qōnes, sed quaesita ē trāsferēdū. Ex his ergo patet quō scibilia, & quaesita se habēt: eadē. Etenim sunt: & aequalia. Patet vlterius Aristo. non duas conclusiones hic assignasse (vt Iuniores dixerūt) sed vnū syllogismū quo demonstrat scibilia & quaesita eē eadē. & numero aequalia, licet supponat quaesita eē scibilia: Sed p̄bauit scibilia esse quatuor: & sic illa numero aequalia eē. ☞ Philoponus vero dicit Aristotelē primo accipere inter p̄blemata: & ea, quae cognoscētes scimus: cōuenietiam: & ē illa eē quatuor: nā quae quaerimus sunt quatuor: & quae cognoscētes scimus: ēt quatuor, sunt. Et sic Arist. p aequalia numero, intelligit tot numero, vn̄ litera sic legēda ē. ☞ Quaesita sunt equalia numero his: quaecūq; quidē scimus: idest, tot sunt ea: quae quaerimus: quot cognoscētes scimus. Et dicit Philoponus recte Aristotelē sic dixisse: nam bn̄ quot quaerimus, tot cognoscētes scimus. Nam quatuor quaerimus: & quatuor cognoscētes scimus, cōtra vero nō: non quot scimus tot quaerimus Multa. n. scimus: quae nō querimus. ☞ Quo vero ad verba attinet: dicit Philoponus, verba illa, Quaecunq; quidem scimus non sic intelligenda sunt vt iacent, non enim quae scimus quaerimus: intelligenda ergo sunt: idest quorum scientiam sumimus, nam quae scire volumus: haec quaerimus. Quaesitis ergo, & his quorum scientiam sumimus: cōmune ē eē quatuor. ☞ Aliter autem & forte melius diceremus. Aristotelem. s. duo hic proponere, primum: φ quatuor sunt quaesita: Secundum: φ quatuor sunt inuenta, Et vtrunq; horum inductione probat: & φ haec sit expositio vera. Arist. demōstrat cum epilogat, quae dixerat. Dicit. n. quae quidē igitur querimus: & quae inuenientes scimus: haec & tot sunt. Ecce φ haec duo epilogat scilicet φ quatuor. sint quaesita, & quatuor inuenta. Quare lege: quaesita sunt numero aequalia his, quaecunq; quidem scimus. Quaerimus autem quatuor: Ergo vult habere quatuor esse quaesita: & quatuor quae inuenientes scimus.

☞ Nam cum quaerimus utrum hoc an hoc sit plura complectētes hoc pacto, utrū sol deficiat, annon deficiat, esse tamē quaerimus. Cuius id indicium est. Hoc. n. inuento, solē inquā ipsum deficere statim cessamus. Atq; si a principio solem deficere scimus, nō quaerimus utrum deficiat sol.

☞ Quandoquidem utrum hoc sint, aut hoc, quaerimus in numerū

Margin notes (left): B — Quid Alex. conferit. Rō Alex. Duo sunt instrumen ta sciendi si ue modi. Tex. 5. Comē. 14. confirmatio Linconien. — C — Simplicius & Philo. contra Alex. opi. Primo. Secundo — Tertio. Cap. 24. — D — Quarto. — Ad Theophra. auctoritatē. Ad rōnē Alexan. — Inuentio huius secū di secundum propriam mentem.

Margin notes (right): E — Sylls tex. — Verborū expositio. — Quaesitum in plus est φ questio. — F — Contra Iuniores. — Expositio Philopo. — G — Verborū expositio secundum Philopo. — Propria expositio. H

I *ponentes, ut utrum deficiat sol, uel non ipsum quia quærimus. Si gnum autē huius. Inuenientes enim quia deficit, pausamus, & si in principio sciremus quia deficit, non quæreremus utrum.*

Com.2. Expositio Simplicii. Induc. duplex. ¶Accepit quæsita eē quatuor, & totidē eē scita: siue inuēta: Nūc probat (vt Simplicius inqt) ex diuisione, s. illa eē quatuor: & nō plura: neq; pauciora. Et intelligit Simplicius p diuisionē: inductionē sufficientē. Est. n. inductio duplex: altera cū sufficientia: vt qn̄ inducēs sil' inducit, & sufficit sic. n. Aris. ꝓbauit quatuor eē ṗdicata. Simul. n. induxit: & sufficere visus est. Altera vero ē inductio: in qua inducunť singularia, sed nō oīa. Et hæc ē inductio tantū. Arist. ergo diuisione ꝓbat quatuor eē quæsita: & totidē inuēta (vt Simplicius inquit) qa p inductionē diuisiuā cū sufficiētia. Ordo vero inducēdi hic ē: ꝙ primo cōpositas, & secundo simplices inducit. ¶Reddit cām Simplicius: qa cōposita sunt nobis prius nota simplicius.

K Cā facti secundum Simpliciū. Refutatio. ¶Sed hæc cā nulla est qm̄ quęstio pp quid est cōpositior qōne qa ē. Nam (vt Philoponus inqt) In qōne pp quid ē cōtineť, ipsum quia ē: nō aūt in qōne qa ē cōtineť ipsum pp qd est. Ergo Arist. prius debuisset incipere a qōne qd tāꝗ a magis cōposita.

Alia causa secundū alios Refutatio Propria pō. ¶Alij dixerunt eū incipere a qōnibus cōpositis, qa iste liber ē resolutorius: & resolutio ē a cōpositis a simplicia. ¶Sed nec hęc cā bona ē: qm̄ debuisset īcipere a qōne pp quid, quæ ē omniū maxime cōposita: vt dicit Philoponus. ¶Quare cū Aristo. vtatur inductione, & inductio sit singulariū, vel eorum quæ se habēt: vt singularia: & inter singularia nō sit ordo, nō debet reddi causa eius: qd non ē. Volēs igitur Arist. inducere in cōpositis: incipit a qōne quia ē, & ꝓbat simul ipsam eē qōnem, & enumerat ipsam: & inquit.

L ¶Qn̄quidē hoc: aut illud quærimus in numerū ponētes: vt vtrū deficiat sol, aut nō: ipsum quia quærimus Dixit in numerū ponētes: qa (vt Simplicius dicit) est q̄stio de cōposito, vel vt dicit Philoponus nō de termino, sed de propositione qō est vbi subiectū & ṗdicatum duæ res sunt cōstituētes numerū binariū, Dū. n. quęrimus vtrū sol deficiat ponemus in numerū quia illi subiecto sol addimus hoc ṗdicatū deficit: & quærimus an illi insit.

Obiectio. ¶Sed dices ipsum quia est, habeť p sensum: ergo nō quæriť cū quærimus quæ non sunt nobis nota sensibus.

Solo. ¶Dici pōt ipsum quia ē queri in mathematicis, quādoquidē demōstratio siť ōndit in illis ipsum qa ē, & propter qd ē. In aliquibus etiā naturalibus eē pōt ipsum qa est quæsitū: vt si nō essemus pn̄tes ipsi, quare venit in qōnē.

M Qd vero ipsum qa est fit quæsitū: probat Arist. signo (vt inqt Simplicius sumpto a cōtrario) & intelligo a cōtrario et sumpto a termino a quo, & sumpto a termino ad quē & inquit. Signū aūt huius est: ꝙ inuenientes, qa deficit, pausamus: hic tolliť qō, & hoc signū ē ex parte termini ad quem. q. d. cū ipsum qa dat in rn̄siōe eius qōnis, quæ q̄rebat an sol deficiat, ergo fuit q̄sitū: vtrū sol deficiat, sp enim rn̄sio est de eo: quod q̄rebatur. Et parte vero termini a quo probat, & inqt. Et si in principio sciremus qa deficit: nō q̄reremus vtrū deficiat, ergo pp sciam nō q̄ritur, quare si cōtingit ignorari q̄retur: & sic isto duplici signo patet ipsum, qa q̄sitū esse. Ex his apparet duplici rōne Aristotelē ꝓbasse ipsum qa est: esse q̄sitū. Primo: qa pleruq; p sensum patet, ideo raro q̄ritur. Secundo, qa qd q̄ritur: p notā interrogationis q̄ritur, at ipsum qa nō interrogat. ¶Sed ambiges q̄uo ipsum qa ē: sit qō, cū potius videať ṗcognitio. ¶Occasione huius dubitationis qdā eruditissimi: qd græce est oti, An subiecto ṗdicatū insit latine dixerunt. Alij oti dixerunt an: Alij vtrū, Alij qualis res ē: vt Philoponus exponit. N Dubiō Solo aliquorum. οτι

Propria solutio. ¶Verū ego dicerem oti qd apud nos est ipsum qm̄: vel qa esse quæsitū, cū deť in rn̄sione: & ē cū ignoratur quæritur. Si ergo dať in rn̄sione, ergo q̄rebatur. Nō tn̄ quæritur p notā interrogationis sicut alia q̄sita: & sic est qō: siue q̄sitū nō per modum quæstionis vel quæsiti, cætera vero sunt quisita: & quidem per modum quæsiti.

¶Cum autem scimus esse, tum propter quid est dicere consueuimus. Deficere namq; solem terramq; moueri scientes, cur deficit quærimus aut mouetur. Atq; hoc pacto.

¶Cū autē scimus ipsum quia ipsum propter quid quærimus. ut sciētes quia deficit, & quia mouetur terra, propter quid deficit, uel propter mouetur, quærimus. Hæc quidem sic.

Com.3. O ¶Incepit a cōpositis qōnibus: siue q̄sitis, nec alia rōne: nisi qa inter inductionis partes ordo assignari nō pōt: cū igitur egit de qōne qa est: nūc transit ad q̄stionē pp quid ē: & inqt. ¶Cū aūt scimus ipsum quia: ipsum pp quid q̄rimus, & exēplo ostēdit, cū dicit: vt sciētes qa deficit sol s. p sensum, aut rōne, aut experimēto: aut auctoritate ṗceptoris, & scientes qa moueť terra etiā his modis, mox pp qd deficit sol, vel propter qd mouetur terra: quærimus: tunc epilogādo: inquit. Hæc qdem sic. sup. q̄runtur.

Quæ Sim. ¶Dicit Simplicius: & quidē sapide, in nobis fieri hūc ordinē. s. vt post q̄stionē qa est, surgat qō pp qd est: qn̄ cū rōne viuit aīa: ipsa. n. apta ṗfici a scīa quousq; ṗfectione īdiget quærit: hinc scito qa res (vt qa sol deficit) vel terra tremit: cū ignoret causam, nisi q̄rat cām: nō q̄ret suā totalē ṗfectionem. Est. n. sibi naturale desideriū ad sciendū: quare ꝙdiu cōtingit scire, tandiu q̄rit. P Est aūt ipsum quia prius ipso pp qd, quoniam cōius, nam de quolibet pōt ipsum quia perquiri, non autem ipsum propter quid.

¶Quædā alio quærimus modo. Quærimus. n. si sit, an non sit, cētaurus aut deus. Si sit autē nec ne simpliciter dico, sed nō si albus sit aut non albus. Hoc percepto. Deū inquā esse, uel hominē quid est postea quærimus, ut quid est deus quid hō. Hæc, igitur & tot sunt quæ quærere conuenimus, & quæ iā scimus inuēta.

¶Quædā aūt alio mō quærimus ut si est aut nō est centaurus, aut deus. Hoc autē si est aut non est, simpliciter dico, sed non si albus aut non cognoscentes autem quoniam est, quid est, quærimus. Vt quid igitur est deus, uel quid est homo. Quæ quidē igitur quærimus, & quæ inuenientes scimus. Hæc & tot sunt.

Com.4. ¶Nunc trāsit ad q̄stiones simplices: dixit enim epilogando hæc quidem sic q̄rimus. s. cōposite: atq; in numerum ponētes: vt dicemus: quædā aūt alio mō q̄rimus: qm̄ nec cōposite, nec ponentes in numerū, cū in istis nō sic eē ante ṗdicatū vt Simplicius inquit: de quo postea. Q Incepit autē a q̄stione si est: vel quia simplicior, vt videbitur, quasi ṗsupposita ipsi qd est, vel quia cōior, quandoquidem de omnibus de qbus quæri pōt qd ē ipsum si est quæri pōt, at de multis quæritur si ē: de quibus non quæritur qd: vt de cētauro: & vacuo. Aūt qa ipsum si est quo ad nos prima ē: nos. n. nostro naturali sciēdi ordine: Primo si res eē, offendimus. Inuēto vero ente: offendimus quid res ipsa sit, siquidē & differētia: q̄ sunt definitionis partes posteriora sunt ipso ente.

Notādum. ¶Animaduersione dignū verbū si: qd græce est εἰς posse interdū accipi pro nota ꝓpositionis hypothetice (vt Boetius dicit) vt si diceremus: si equus volat: equus habet alas: & hac rōne nō q̄sitū facit, sed illationis, siue continuationis est signū, nostro aūt in propō accipiť (vt q̄sitū facit) Hoc mō sumptū cōe est ad esse:

A esse:& ad non esse. Quandoquidē quæsitū si res ē vel nō ē terminatur aliqn̄ ad esse, vt si quæratur si deus est, aliqn̄ ad non esse: vt si quæratur si centaurus vel vacuū est: vel ne, & quia sic cōiter accepit ipsum Aristoteles dedit duo exēpla, & inquit. ¶ Quædā autē alio mō quærimus, qm̄ nec cōposite, nec in numerum ponentes quęrimus: vt si est: aut non est centaurus, & hoc exēplū est quando si ē, ad negationem terminatur. Aut deus, & hoc exemplum est qn̄ si ē ad affirmationem terminatur. Et quoniā si est frequenter in præcognitionibus, & q̄stionibus accipitur pro ipso quia ē. Iccirco inquit. Hoc aūt si ē: vel nō simpliciter dico. v℥. in nullā entis partē descendens: qm̄ nō si albus vel non, quæ sunt entis partes q̄rimus, quo mō ipsum qa est facit. Verum de hoc postea. Transit deinceps q̄ōnem quid res ē, & inquit. Cognoscētes autē ꝙ ē deus: quid deus ē, quærimus (vt quid deus ē) vel quid est hō. Sequitur autē quid res ē ipsum si res est: quærere, si anima viuit rōne, quia desiderium naturale est ipsi ad sciēdū

B quousqꝫ ignorauerit. Et quia proposuit quatuor eē quæsita: & quatuor quæ inueniētes scimus: vtraqꝫ epilogans: inquit. Quæ quidem igitur quærimus: & quæ inuenientes scimus: hæc sunt in substantia, tot numero. s. quatuor.

Digressio. ¶ Sed circa hæc plures dubitationes emergunt, & in se: et circa verba Aristoteles. ¶ Dubitaṫ ergo primo q̄uo differūt quæsitū, & inuētū, hoc ē scitū, qđ inueniētes scimus. (prima dubitatio.)

Solō. Simp. ¶ Rn̄det Simplicius q̄situ & scitū siue inuentū eē eadem subiecto: & differre rōne, nam qđ ex principio ꝓponitur vt q̄sitū: hoc vltimo inuentū fit. Vn̄ differūt: vt qō: & conclusio: ante. n. demōstrationē quæstio ē. In fine vero conclusio. ¶ Sed secundū Platonem scitū ē ante q̄situ: qđ animus enim p̄sciuit, quærētes reminiscimur. Vt in Menone ꝓbauit. Præterea secundū Arist. Actus ē prior potentia: scitū actus ē: quæsitū potētia. ergo scitum prius q̄sito est. Insup aliquā sunt scita, quæ nūqꝫ fuerunt quæsita, vt dignitates: hæ scitæ sunt a nobis: & tn̄ nō prius fuerunt quæsitæ. (Dubōnes contra Simp. ter io de anima tex. cō. 20)

C ¶ Pōt Simplicius defendi eū intelligere de scitis: quæ sunt cōclusiones (vt exponit) vel de scitis non primis: scilicet quorū pōt esse qō: & respectu eiusdē quærentis: atqꝫ eiusdē inuenientis: nā respectu diuersorū scitū est prius quæsito: scitū. n. in doctore prius ē quæsito in discipulo. In discipulo vero prius est q̄situm ꝙ scitū eiusdē rei. Plato vero contrariū asserit, fuit tn̄ proprie opinionis. (Defensio Simplicii.)

secūda dubitatio. ¶ Secundo dubitatur: qa nō vidētur q̄sita æqualia numero his quæ inuenientes scimus, Nam sicut apud sensum nō omne: qđ q̄ritur, inuenitur (Quærēs. n. thesaurū, nō ex necessitate thesaurū inuenit, neqꝫ q̄rens amicū necessario inueniet) Ita apud intellectū. Tetragonismus. n. circuli ab antiquis quæsitus ē: nō tn̄ adhuc inuētus.

Rn̄. D ¶ Pōt responderi (vt ex verbis Simplicij colligi pōt) Arist. per numerū non intelligere numerū indiuiduorū: nō. n. quot sunt quæsita numero indiuiduorum: tot numero indiuiduorum sunt scita. Sed intelligit secūdū genus. q. d. quot numerosum gn̄a q̄sitorum. Sunt. n. genera quæsitorum quatuor, & quatuor genera scitorū.

tertia dubitatio. ¶ Tertia dubō q̄riṫ de numero q̄ōnū. Videṫ. n. ꝙ q̄ōnes sunt innumerę. ergo nō tm̄ quatuor. (Primo.) ¶ Præterea Quæstio quid ē: non ē vna, sed tot quot sunt cāæ: ergo nō tm̄ quatuor sunt q̄ōnes. (Secundo.) ¶ Pręterea Si est, & qa ē p sensum sciuntur: ergo nō q̄rūtur. (Tertio.) ¶ Simplicius cognomento magnus Magister ꝓbat quatuor tm̄ esse quæsita. (Quę Sim. p robōnes ꝙ tm̄ quatuor sint quæsi ta.) ¶ Primo, quia vel quærimus cām: vel quærimus esse. Si quærimus esse: aut q̄rimus eē simpliciter: & sic eē quæsitū si res ē, aut q̄rimus esse secūdū qd: hoc ē an hoc sit in hoc, & sic ē q̄situm: qa est. Sin

E aūt q̄rimus cām: aut quærimus cām, quæ est ipsius esse simpliciter, & sic ē q̄situm qd res ē. Aut cām quæ ē ipsius esse in alio, & sic ē q̄situm pp quid ē. (prma probatio.) ¶ Secūdo, hoc idem ꝓbat sic: aut qō est de simplici aliquo: aut de cōposito aliquo: Simplex est qđ nō nisi sub vno p̄dicamento esse pōt: vt hō: deus: & animus. Cōpositū vero qđ cōtingit esse sub diuersis p̄dicamentis vt iustū ē æquale. Si qō ē de simplici: aut ipsum esse quærimus: aut ipsum qd esse: si ipsum esse ē qō si est: si ipsum quid esse: ē qō qđ ē. Sinaūt quæstio ē de cōposito: aut in eo q̄rimus si subiecto inest aliqđ, aut pp quid subiecto aliqd inē. Si q̄rimus si subiecto aliquid inest: ē qō qa ē. Sinaūt q̄rimus pp qd subiecto aliqd inest: erit qō pp quid. (Secunda.) ¶ Tertio: hoc idem ꝓbat rōne physica, nā quatuor sunt cāæ: quę qdem ē si ē: (Tertia.)

F cām vnde motus principiū imitaṫ. Est. n. causa effectrix, principiū essendi simpliciter. Quæstio quid ē: specificatiuā cām imitatur. Spēs. n. & ratio definitio ē. Quæstio qa est materiā imitatur, qm̄ in ea est subiectū: in quo aliud ē Quæstio vero pp quid finem imitatur: qui est omnium causarū pp quid. Iste tres rōnes ex verbis Simplicij satis cōmode eligi p̄nt. ¶ Quarta vero eius rō: quia est theologica, p̄tereunda est. (Quarta.) Pōt tn̄ & quarta rō addi, quod quatuor sint: quia omnis qō: vl' ē de termino: vel de ꝓpositione: si de termino, vel de subiecto: & sic est qō si est: de subiecto. n. quærimus si est: vt si centaurus sit, & si deus est: vel de prædicato: & sic est: qō quid est: quærimus. n. de subiecto quid p̄dicatum est: quid ē & definitio. Sinautem quæstio est de ꝓpositione: aut de illa querimus esse, aut

G cām, si esse, quæstio est quia est, si causam, q̄stio ē pp qd est. ¶ Ex his patet solō ad primā: licet q̄ōnes secundū numerum indiuiduorū sunt innumeræ: generæ non sunt nisi quatuor. (Ad primā) ¶ Ad secundā etiā patet solō. nam licet plures sint causæ: & secundū quodlibet genus causę: & secūdū omnia simul definitio esse possit, tamen (vt dicit Philoponus) omnes q̄ōnes sub vno genere continetur. s. quid ē. (Ad secundam.) ¶ Ad tertiā patet solō. nā licet plerūqꝫ p sensum terminētur: tn̄ aliquādo subiectū eē ē nobis ignotū, ut an deus sit: hoc aūt ꝓbamus syllō hypothetico a constructione an̄tis: quando qō ad partem affirmatiuam terminatus: ut pote si motus est, Deus est: sed motus est: ergo Deus est. (Ad tertiā.) Quando vero ad partē negatiuā, Sillogismo hypothetico destructiue, vt si vacuum est: motus in non tēpore ē, sed non est motus in non tempore: ergo non ē vacuū.

H Similiter aliquando quia est nobis ignotum ē: vt mathematicis: & inquibusdam naturalibus: ideo simul terminamus q̄stionem quia ē: & pp quid est. ¶ Quæritur Quarto de dr̄ia q̄ōnū. (Quarta dubō.) ¶ Rn̄detur ex his quæ Philoponus dicit, ꝙ q̄stionū duæ sunt simplices: & duæ compositæ, si est: & quid est, simplices sunt: nam si est quærit de subiecto, quid est q̄rit de p̄dicato qđ est definitio. (Rn̄. Dr̄ieq̄ōnū inter se & prima.) Cōpositæ sunt quia est, & pp quid est. Nā qa ē quærit esse hoc in alio, pp quid vero quærit causam quare hoc est in alio. ¶ Secunda dr̄ia est: ꝙ q̄ōnum aliquæ sunt p̄suppositæ: vt si ē: & quia est. (Secunda.) Aliqua p̄supponentes: vt quid est, & propter quid est. n. p̄supponit subiectum esse: cuius quærit definitionem: pp quid vero p̄supponit hoc esse in alio: cuius quærit causam. ¶ Tertia differentia est ꝙ aliæ ponunt in numero, aliæ vero non ponunt in numero. (Tertia.) Et intelligit. Simplicius & Philoponus q̄stionē ponere in numerum:

I quando subiecto addit prædicatum: vel quando sumentes duo quærimus si alterũ alteri inest: & qm̃ si est Deus: vel quid est Deus, subiecto non additur prædicatum: sed solum verbum subiecto additur, nec sumentes duo quærimus, si alterum alteri inest: quæritur enim si est Deus: de subiecto, quid vero: est de prædicato: ideo neutra ponit in numerum: quia est vero & propter quid ponunt in numerum: nam ipsum q̃a est: quærit de esse huius in hoc, & ipsum pp̃ quid est querit de causa cur hoc ẽ in hoc: ergo quæ licet quærit addens prædicatum subiecto: assumens duo. ¶ Quarta differẽtia est, q̃ duæ qõnes sunt dialecticæ duæ vero scientię. Si est, & qd̃ est dialecticæ sunt. Sufficit enim ad eas respondere ita: aut non, quia est vero, & pp̃ quid sciẽtificæ, ad eas enim non est satis ita: aut non respondere: sed vtimur pluribus rationibus constructiuis, hæc colligi possunt ex Philopono: & Simplicio.

Quarta.

K ¶ Quinto quæritur cum in omni qõne sit concessum, & quæsitum: quę sunt concessa: & quæsita harum quæstionum. ¶ Dicendum in quæstione si est: concessum esse qd̃ significat nomen quæsitum est esse, verbi causa: cum quęrimus an centaurus sit, concessum est quid significat nobis nomẽ centauri, quæsitum est esse de cẽtauro. In qõne quid est, concessum est duplex, quid significat nomen definiti, & illud significatum esse. Quæsitũ vero est quid est illud. In qõne quia est: concessum est multiplex, & qd̃ significant termini, & subiectum esse. Quæsitum vero si subiecto existenti aliud insit. In qõne vero pp̃ quid est: concessum est hoc huic inesse: q̃situm vero est causa propter quam hoc huic inest. Ex his patet in omni qõne esse concessum: & quæsitum: & quid in vnaquaq; vtrũq; sit.

Quinta dubitatio. Solutio. Quomodo quæsita & concessa diuersificantur in quæstionibus.

L ¶ Sexto dubitabis quia Aristo. libro topicorum formas quæstionum omnes fecit cõpositas, verbi causa, an q̃c q̃; de altero dicatur vt genus. An afferatur (vt propriũ) an affirmetur (vt accñs) an prædicetur, vt definitio? Hic vero aliquas simplices: aliquas compositas fecit. ¶ Themistius respondet & recte: dicit enim qõnum vsum esse alium in topicis: aliũ autem in hoc loco, In topicis enim communes sunt dialecticis propositionibus, & problematibus. At hic omnibus demonstratiuis: & sic (vt Simplicius suppleuit in topicis) omnis quæstio est composita. Hic autem non omnis. ¶ Sed circa hanc Themistij responsionem dubitatio non parua est, nam dialecticus q̃rit de termino scilicet de definitione, ergo nõ omnis qõ topica est composita, cum ea quæ de definitione q̃rit, fit simplex. ¶ Simplcius dicit dialecticum non esse quærere de definitione, quia (vt dicit) Dialectica non exponit qd̃ quid est. ¶ Ego vero non intelligo hæc, quæ Simplicius dicit. Nonne quærit dialecticus an quicq; de altero prædicetur: vt definitio: certum est q̃ sic, & Themistius concedit. Præterea dialecticus constituit loca a definitione: ergo considerat definitionem. ¶ Ideo melius cum Philopono diceremus omnia. s. problemata dialectica esse de numero quæstionum quia est. Nam duo sumentes in omnibus illis quærimus si alterum alteri inest: in definitionibus enim sumentes definitũ, & definitionem quærimus si definitio inest definito, & hoc pacto quæstio composita esse: & quia est. At in hoc loco non accipimus in definitionibus duo quærentes an alterum alteri insit. Sed de prædicato definiti quærimus quid illud sit: & ita quęstio quid in hoc loco simplex est.

6. dubiũ. In primo lib. cap. 3. &c. Rñ. The.

Dubiũ contra rñsionem Themi. Rñ. Sim.

M Quar. rñ.

Propria solutio.

¶ *Cum autem quærimus esse, aut si est simpliciter, tũ si sit, nec ne ipsius mediũ quærimus. Atq; cognito uel esse. qui quidem modus aliqua ex parte rei complectitur qõnẽ, uel si est, quod quidẽ simplex est rei quæstio, rursus propter quid est, aut quid est, quærimus, quidnam sit tunc ipsum mediũ quærimus. Atque modũ tũ aliqua ex parte rei qõnẽ complecti dico, cũ hoc dicitur pacto. Deficit ne luna aut accrescit, tũ. n. ut patet si quippiã cõpetat, insitq; cuipiam quæritur. Simplicem hanc quæstionẽ, appello. Est ne luna, uel nox, uel dies. Fit igitur ut omnibus in quæstionibus quæratur, aut si sit medium, aut quidnam medium ipsum sit.* N

¶ *Quærimus autẽ cũ quidẽ querimus quia est, aut si est simpliciter, utrũ sit medium ipsius, aut non sit, Cũ aũt cognoscentes aut quia est, aut si est, aut in parte, aut simpliciter, rursus propter quid quærimus, aut quidẽ, tunc quærimus quid sit mediũ. Dico aũt quia ẽ, aut si est, in parte, & simpliciter, in parte quidẽ, utrũ deficiat luna, aut augetur. Si enim est aliquid, uel nõ est aliquid. In huiusmodi quærimus. Simpliciter aũt si est, aut non est luna aut nox. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærere, aut si est medium, aut quid est medium.* O

¶ Neoterici asserunt Aristo. velle questiones quatuor reducere in duas. v3. ad si est: & quid est. Quam expositionem (si non male percepi) Simplicius affert hic. Nec ab ratione: nam per hanc reductionem numerum quæstionũ manifestiorem facit Aristo. Cum enim aliquis numerus in tot ducitur: in quot duci potest, et rursus in tot colligitur: in quot colligi potest numerus ille manifestior apparet. ¶ Sed mihi non placet hæc expositio, nam præcipua, & prima Aristotelis intentio nec est de quæsitorũ numero, nec de numero inuentorum, sed est de medio (vt diximus) Sed quia posset quis credere medium quæri quadrupliciter. Propterea questiones medij omnes docet reducere in duas. Quod vero omnes quæstiones medij sint duæ. s. si ẽ: & quid est, ostendit inductione, vt placet Simplicio, postea & syllogismo. Inductione ergo pbatur omnes medij quæstiones in duas reduci: quoniam cum quærimus si est, verbi cã: si est Deus q̃rimus si sit aliqd̃ mediũ: quo sciamus an Deus sit: & si q̃rimus de aliqua ppositione q̃a est: hoc est an sit vera: q̃rimus si ẽ aliquod mediũ: quo illa sit vera, ergo in vtraq; quærit̃ si ẽ medium. Et hoc inquit. ¶ Quærimus aũt cũ quidem quærimus quia ẽ. i. cum quærimus hoc inesse huic: aut cum q̃rimus si est simpliciter. i. cum quærimus esse huius simpliciter, vtrum ipsius esse huius in hoc: aut ipsius esse simpliciter, sit mediũ: aut non sit medium. Ergo in vtraq; quæstione ratione quadam generali, idem quæritur: nam generali ratione quæritur de eẽ medij: qd̃ est si ẽ mediũ. Deinde oñdit qõnẽ quid est, & qõnẽ pp̃ quid ẽ: vtraq; esse qõnẽ quid ẽ medium, & inquit. Cũ aũt cognoscentes aut quia est: aut si est: aut in parte: aut simpliciter, rursus quærimus pp̃ quid, aut quid ẽ. In vtraq; hac qõne quærimus quid sit mediũ. Et intelligas aut in parte: aut simpliciter referẽdo singula singulis: ipsum in parte ad qõnẽ quia ẽ: ipsum simpliciter ad qõnẽ si est, Quærimus. n. in qõne qd̃ est Deus, vel quid est hõ: quid est mediũ, quo Deus sit qd̃ditatiue: vel quo hõ sit quidditatiue: & in quæstione pp̃ quid est, quærimus etiã quid est mediũ pp̃ quod ppositio vera sit: vt quid est illud mediũ: pp̃ quod veluti pp̃ causam hæc ppositio sit vera. Luna deficit: vel terra tremit. Quare rõne quadã generali in vtraq; qõne quærit̃ quid sit mediũ. ¶ Animaduersione dignũ in qõnibus si est: & quia est nos generali quadam rõne nõ q̃rere nisi si est aliqd̃ mediũ: quo sciamus aut eẽ simpl̃r: aut esse hoc in hoc.

Com. 5. Expositio Neotericorum.

P Refutatio.

Q

Notandũ.

A in hoc. Speciali vero ratione si est medium: quod quærimus in quæstione si Deus est: & si est medium, q̃d quærimus in quæstione si luna deficit: differunt, nam si est medium respectu quæstionis si est Deus: est si mediũ est quo probamus de deo esse simpliciter: si ẽ medium respectu quæstionis an luna deficiat: si est medium quo probamus de luna esse in parte. Ergo ratione generali ipsum si ẽ medium in vtraq; est idem. Speciali vero ratione: vt refertur medium ad quæsita: differt vtraq; in quæstione: vt quæstio differt a quæstione. Simili ratione dici potest in quæstionibus quid est, & propter quid est: nam generali ratione: quatenus vtraq; est de quid est mediũ, vna quęstio sunt, respectu vero eorum, respectu quorum quæritur. Alia ratio est. ergo generali ratione quæstiones medij duæ sunt: vt si est medium, & quid est medium, Speciali vero quatuor: vt dictum est. Et quia dixit quęstionem quia est esse quæstionem in parte & quæstionem si est esse quæstionem simpliciter: exponit hæc, & inquit. B Dico autem quia est, aut si in parte: & simpliciter: & referendo singulis singula: in parte quidem quia est, vtrũ deficiat luna aut augetur in lumine: hæc enim quæstio dicitur in parte, nam in huius talibus quæstionibus, quærimus si luna supple est aliquid: vel si luna non ẽ aliquid. Hoc autem non est quærere simpliciter si est: Sed in parte si est aliquid, vel non est aliquid. Simpliciter autem dico si est, aut non est luna: aut si est aut non est nox: non enim quærimus in his aliquid: sed simpliciter. Tunc ex hac inductione concludit, q̃d intendebat, & inquit. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærere, aut si est medium: aut quid est medium. ☞ Sed circa hæc dubitabis primo quia non videtur verum in quæstionibus si est: & an est: medium esse quæsitum si est. Declarauimus enim in quæstione si est, quæsitum esse ipsum esse simpliciter. C In quæstione vero quæsitum esse prædicatum in subiectum. Similiter nec est verum in quæstionibus quid est: & propter quid ẽ quæsitum esse quid est medium, nam in quæstione quid est diximus quæsitum esse prędicatũ, quod est definitio, in quæstione propter quid est: quæsitum esse causam. Ergo hæc quæ dicit, falsa sunt. ☞ Præterea. Si in quæstionibus si est. & quia ẽ: quæsitum ẽ medium cum mediũ & causa idẽ sit. In vtraq; harũ q̃sita erit causa: & sic vtraq; erit quæstio propter quid. Simili ratione si idem est quærere quid est, & propter quid est: quod quærere quid est: tunc idem erit quærere quid est, & causam quærere quare: omnis quæstio erit de causa, & ita omnis quæstio erit propter quid. Insuper si est, & quia est: persæpe quæruntur & terminantur per sensum: igitur non semper in illis quærimus si est medium. ☞ Prę-D terea. Solet quæri, vtrum quia est quærere, sit quærere in parte: & videtur quod non, quia quærere quia est sumere duo: subiectũ & prædicatũ: & postea quærere an alterum alteri insit, tale aut est quærere est ponere in numerum (vt superius dixit) Arist. ponere vero in numerũ est componere: ergo est quærere totum & non in parte: qui enim quærit in toto composito: non quærit in parte. ☞ Ad primam animaduersione dignũ q̃ quærũtur in quæstione si est, esse duo: & esse vnum, respectu quidem q̃rentis quæ quæruntur vnũ sunt, nã esse simpliciter q̃d quæritur: & si ẽ mediũ: quo sciat quærẽs illud esse, ad intentionẽ quærentis vnũ est. s. si est mediũ, nam eo habito quærẽs nõ q̃ri amplius. Et hoc pacto bñ dicit. Aristote-

(Margin: Dubitatio prima. — Secũda dubitatio. — Solutio ad primã.)

E les non esse aliud quærere si est Deus: vel si luna deficit, q̃ quærere si est mediũ, quo Deus sit: & quo luna deficit, Intentione enim habita ad quærentẽ idẽ est quærere. Respectu tamen rerũ non est idem: sicut non est idẽ medium syllogismo: & quæsitũ: est enim quæsitum maior extremitas: quæ nõ est medium. Simili ratione & de alijs duabus q̃onibus dicas, nam intentione quærentis idẽ est quærere quid medium sit: per quod scimus lunam deficere, & ipsum deficere. Tamen ratione habita ad rẽs differunt sicut mediũ in syllogismo differt a quæsito. Aris. superius locutus est ratione habita ad res, hic vero rõne habita ad eum: qui quærit. ☞ Ad aliam eiusdem dubitationis: dicas non semper medium esse causam: In quęstione si Deus est: quærimus si motus est: vbi patet motũ nõ esse causam: sed effectum. Dei Similiter in quæstione si in-F terpositio terræ est, quærimus effectum: q̃n quidem quia est causæ per effectum deprænditur. Et ita in quæstionibus si est & quia est: licet quæramus mediũ: non quærimus causam, sed medium: quod est effectus. ☞ Ad secundam vero dubitationem Philoponus inquit, quærẽs. n. de essentia alicuius: vt si est vacuum: simpliciter de substãtia re vna existente quæstionem: quærit non. n. res & essentia rei differunt, ergo quærere si est vacuũ ẽ quærere de essentia & substantia, re vna existẽte: at quærere an deficiat luna partitam in plura q̃onem quærit: & ita per quærere in parte intelligit quærere q̃onem in plura partitam: Quærere simpliciter ẽ quærere rẽ vnã. Conuenit huic expositioni q̃d superius dixit in numerũ ponẽtes. ☞ Respõdet aliter q̃ quærere in parte est quęrere si huius ẽ hoc: quærens enim si homo ẽ animal: quærit si animal est aliquid hominis: etenim genus aliquid illius est, cuius est genus. Quærens etiam si nix alba est: q̃rit si album est aliquid niuis, nam accidẽs ẽ aliquid illius, cui accidit: Quęrens etiã si luna deficit: quærit si eclipsis aliquid lunæ sit. G v3. an passio sit ipsius. Hanc expositionẽ Alexander affert: vt Simplicius meminit hic, dicit enim Alexandrũ in parte pro diuiso accepisse: simpliciter vero pro indiuiso: qui. n. quærit si Deus est, indiuisum quærit: cũ esse & res idẽ sint: qui vero an nix alba sit diuisum quærit in duos terminos in subiectũ & prædicatum: quare quærens si ẽ quærit simpliciter, quia indiuisum quid: quærens vero si huic hoc insit, in parte q̃rit: hoc est diuisum. ☞ Sed miror græcos interprętes, & longe magis latinos, cũ querãt expositionẽ, vbi Arist. seipsum exponit. Dicit. n. in parte q̃dem: vtrũ deficit luna aut augetur: Nã in huius quæstionibus quærimus si defectus vel augumentum ẽ aliquid: vel non est aliquid lunæ, & ita per partẽ intelligit aliq̃d, simpliciter aũt si est: aut non ẽ luna aut nox, non. n. si aliquid est ipsius lunæ aut nox: ecce quo modo Aristo. seipsum exsposuit: asserens se quærere in parte, cũ quærit H si aliquid est alterius, simpliciter, cũ nõ quærit si aliquid est alterius: exponet etiam & se postea clarius Aristo.

☞ *Causa enim est ipsum medium atq; vniuersis hæc quæritur, deficit ne luna, est ne huius aliqua causa, Postea cognito hoc causam inquam aliquam esse, quidnam sit illa causa quærimus.*

☞ *Causa enim est mediũ, in omnibus autem hæc quæritur. Vtrũ deficit, Vtrum est aliqua causa, aut non. Post hæc cognoscentes, quia est aliqua, quid igitur hæc sit quærimus.*

☞ Non contentus (vt inquit Simplicius) Inductione: nũc syllogismo, pbat oẽs q̃ones esse medij: & quidem prima figura: vt inq̃t hoc pacto, Cã q̃rit̃ in omnibus q̃onibus.

(Margin: Sol'o ad secundam. — Alia sol'o & est Alexand. — Com. 6. Sil'. tex secundum Simp.)

I Medium ẽ cã:Ergo mediũ q̃ritur in omnibus q̃onibus. De ratione primo accepit minorem: & inquit. ⁋Causa n.est medium, hoc est medium est causa. Deinde accepit maiorẽ:& inquit. In omnibus autem hæc quæritur. Ergo supple medium in omnibus quæstionibus quæritur. ⁋Sed pace Simplicij: hic syll's non potest esse in prima figura: alioquin in prima figura ex puris particularibus cõiugatio esset inutilis. ⁋Quare arbitror syll'm esse in tertia figura hoc pacto. Causa quæritur in omnibus q̃onibus. Omnis causa est medium. Ergo medium quæritur in omnibus quæstionibus. Huius sylli primo accepit minorem, quam intelligas vl'r sic. Omnis causa est medium: deinde maiorem: quæ est causa quæritur in omnibus q̃onibus. Ergo sup. medium quæritur in omnibus quæstionibus. Quod causa quæratur in omnibus quæstionibus, vt recte Simplicius inquit: probat inductione & inquit,

Refutatio, Sill's.tex. secundum propria.in mentem. Disamis.

K vt vtrum luna deficiat: vtrum ẽ aliqua causa: aut nõ, qua sciamus lunam deficere: nec induxit in alijs quia in omnibus idem est. Cum.n. quærimus si Deus est: quærimus si medium est, quo Deum esse sciamus: & in cæteris id genus similiter. ⁋Addit Philoponus: & recte: in omnibus quæstionibns quæri causam: quæ medium est, non tamẽ in omnibus eodem modo, nam in quæstione quia est: & si est, si est causa: quærimus in quæstione vero quid est, et propter q̃d ẽ, quid sit causa: quærimus. ⁋Animaduersione dignum vnam eandemq; quæstionem esse quia ẽ, & si ẽ: sc̃dm subiectũ. Alterã vero atq; alterã rõne, nã q̃o si est medium, huius propõnis luna deficit: respectu medij siue causæ dicitur si est: respectu vero propõnibus dr̃ quia est denotans autem Arist. si est mediũ esse q̃onẽ si ẽ respectu medij, subscribit: post hæc cognoscentes: quia ẽ aliqua, quid igitur hæc sit quærimus, quare si est mediũ: vel causa q̃o est si est respectu medij vel causæ, alioquin

Philopo.

Notãdum.

L non quæreremus illa cognito: quidnam illa causa vel medium sit. Bene ergo dictum est q̃onẽ si est cã vel medium esse quæstionem si est: & quia est. Alia tñ atq; alia rõne. ⁋Sed dubitaret fortasse quispiam contra hæc. Primo: q͞a si in omnibus q̃onibus quæreretur causa, tũc omnes q̃ones essent ꝑꝑ quid cum causa & ꝑpter quid, idem sit. ⁋Secundo: dubitat Simplicius q̃uo in quæstionibus si ẽ: & quid medium quæritur. Medium.n. subiecti & prædicati est, quæ extrema sunt. In q̃onibus aũt his non nisi subiectum tm̃ est: aut prædicatum quod quærit: & nõ extrema: ergo in talibus mediũ quæri non potest. ⁋Sed dicendum ad primum Arist. per cãm non principiũ essendi intellexisse, sed principiũ cognoscẽdi, qua ratione ẽt effectus dr̃ causa, cum sit cognoscendi principium, hoc enim pacto causa & medium idem est. ⁋Ad secundũ uero Simplicius longa narratione r̃ndet. Ego vero breuibus dicerem in q̃onibus simplicibus nõ accipi medium,

Dubõnes & prima, secunda dubõ.

Solones ad primã.

Ad secũdã

M vt accipitur in cõpositis. In compositis.n. prædicatur: & subijcitr. In simplicibus vero accipitur bis: cum accipitur semel in hypothetica: & semel in destructione: vel constructione hoc pacto: si motus est: Deus est, sed motus ẽ, ergo Deus est, Medium est motus, cũ in hypothetica, & in constructiua propõne assumatur. Præterea. si vacuũ ẽ: motus elementorũ esset subitarius. Sed motus el'torũ nõ est subitarius: ergo vacuum non est. Medium est motus subitarius: accipitur enim in hypothetica: & in destructiua propositione, & sic in omnibus quæstionibus medium quæritur: licet non eodem modo.

⁋Causa.n.tã essendi simpliciter, q̃ essendi quidpiã eorũ quæ uel per se uel ꝑ accidẽs cõpetunt ipsum mediũ est. Atq; simpliciter eẽ dico subiectũ, ipsum, ut lunã, aut solẽ, aut terrã, aut triangulum quidpiã esse: ut defectionẽ si in medio uniuersi consistat, an nõ in eo consistat, æqualitatem, inæqualitatem & huiuscemodi. N

⁋Causa.n.essendi non hoc aut hoc sed simpliciter substantiam, aut non simpliciter, sed aliquid eorum, quæ sunt per se. aut secundũ accidens, medium est, dico autẽ simpliciter quidẽ subiectũ, ut lunã, aut terram, aut solem, aut triangulum, quid autem defectũ, æqualitatem, inæqualitatem, si in medio sit aut non.

⁋Sed quia accepit in syllogismo proximi textus hãc minorem: causa est medium: exponit illã: & declarat: quæ causa medium est: posset enim quispiam dicere: eam causam esse medium: quæ accipitur solum in quæstionibus compositis, nam illis potest medium esse extremorum, in cæteris duabus, cum non possit accipi inter extrema: causa non erit medium, Ideo vult causam: quæ medium est, esse causam essendi: non hoc aut illud. s. solum in q̃onibus compositis. Sed esse causam essendi simpliciter substantiam, quę est in vtraq; simplici quæstione: vbi non quæritur nisi esse simpliciter, quod est substantia quæsiti: & non solum essendi vel non essendi in q̃onibus simplicibus: sed non essendi simpliciter, sed hoc vel illud eorũ, quæ aut per se: aut per accidens insunt. Quare per causam intelligo quæ est principium in omnibus quæstionibus. s. cognoscendi (vt dictum est) inquit. ⁋Causa enim essendi nõ hoc aut hoc, scilicet compositis quæstionibus. Sed essendi simpliciter substantiam: aut nõ simpliciter essendi substantiã, sed aliquid eorum, quæ sunt per se, aut secundum accidens: medium est: quasi dicat. intelligo per causam principiũ quo cognoscimus, et terminamus omnem quæstionem, & simplices: quæ sunt de esse & substantia, & compositas: quæ sunt de prædicatis: quæ per se: aut per accidens subiectis insunt. Et ita per causam essendi simpliciter: vel essendi hoc, non intelligit principiũ essendi, quod est propter quid. Sed per verbum essendi: & per verbum essendi hoc: intelligit in quæstionibus de esse, & in quæstionibus de inesse hoc in hoc. Talis autem causa essendi, vel essendi hoc: principium est cognoscendi. ⁋Animaduersione dignum quæsitũ quod est de esse substantiam: vel de esse simpliciter: esse quæsitum si est. Quæsitum essendi vel non essendi hoc: aut illud est quæsitum compositum quia est: & propter quid est hoc aut potest esse eorum accidentium, quæ conuersim subiectis insunt, & hæc sũt ac̃ntia ꝑ se, vel q̃ insunt plerũq;, & hęc appellat per accidens. Et exponit quid per simpliciter: et quid per aliquid ipse intelligit: quæ etiam exposuit: & inquit. Dico autem simpliciter quidem, cum dixi essendi simpliciter, subiectum. s. sine prædicato: cum solo verbo est: vel non est: vt lunam: aut terram: aut solem: aut triangulum, & per lunam & solem tangit astrologiam: per terram tangit naturalem scientiam: per triangulum vero tangit geometriam. Quid vero appello defectum de sole, & de luna. Est.n. defectus aliquid solis vel lunæ, æqualitatem de triangulo: æqualitas enim & inęqualitas aliq̃d trianguli sunt. Si in medio sit, aut non de terra: esse enim in medio mũdi est aliquid terræ. Quæstio ergo simplex est, quando quæsitum nihil ponit vltra rei esse, quando vero ponit aliquid alicuius prædicamenti: quæstio est in parte, & dicitur composita.

Com.7. O P Notãdum Q

⁋In his .n. omnibus patet idem esse quid est, atq; propter quid est.

A *est. Quid est lunæ defectio privatio lunæ lucis ob interpōnē terræ propter quid est defectio aut cur deficit luna, quia lux eius deficit, obijciente se terra. quid est concentus. ratio numerorum inter acutum & graue. Cur inter sese suscipiunt rationem acutū ipsum & graue. Est ne inter acutum & graue concētus, consistive ratio ipsorum in numeris. Quod simul atq; percepimus, quenam sit illa ratio querimus.*

¶ *In omnibus .n. his manifestū est, q̄ idē sit q̄d quid est, & pp quid est, quid est defectus, priuatio luminis a luna terræ obiectu. Propter quid est defectus, aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra. quid est consonantia rō numerorū in acuto & graui. Propter quid consonat acutū graui, propter id quod rōnē habet numerorū graue & acutū. Vtrū est cōsonare acutū & graue? Vtrū sit in numeris rō eorum? accipientes autem quia est, qui igitur est ratio quærimus.*

Com.8. Expositio Phil. ¶ Non est facile verba hæc intelligere. Philoponus .n. hic dicit Aristotelem ostendere in quibus idem est quid est,

B & propter quid est: & vult illa esse eadem in his quæ alteri insunt: non autē in his, quæ per se sunt. Defectus .n. est alteri inhærens. s. lunæ: & in hac re quid & propter quid idem sunt. Nam quid est defectus, respectu defectus est quid est, respectu quo alteri inhæret est propter quid est. Interpositio .n. terræ respectu defectus est quid est: respectu quo lunę inhęret: est propter quid, quare in omnibus his: quæ alteri inherent: idem est: quid est, & propter q̄d est: in his vero quæ per se sunt: simpliciter, non idē sunt. Quam expositionē si recte percepi: Simplicius sequitur.

Propria expō. ¶ Potest etiam exponi, & magis ad verba. Aristo. epilogare duo: quæ prolixe declarauit. Declarauit .n. idem esse quid & propter quid, & idem esse si ē, & quia ē. Hæc nunc epilogat: et quasi per exempla illa iterum probat: & propterea vsus est particula .n. quæ est redditiua causæ eorum quæ dixit: inquit. ¶ In his .n. omnibus. s. quæ dicemus, perspicuum est idem esse quid est: & propter q̄d

C est, & quia dixit in omnibus his, exponit quæ hæc sint: & inquit. Quid est defectio: priuatio luminis a luna a terrę obiectu, hęc est quod quid est respectu defectus. Q̄d vero sit propter quid: ostendit, & inquit. Propter quid ē defectus: sup. lunæ inexistens: quod exponit cum inquit. Aut propter quid deficit luna: propter defectum luminis obiecta terra. Ecce q̄ō idē est quid & propter quid. Interpositio .n terræ est quid defectus: & ē propter quid respectu, quādo defectus inest ipsi lunæ. Deinde assignat aliud exemplum, & inquit. Quid est consonantia rō atq; proportio numerorum in acuto et graui proportio (vt Philoponus inquit). Aut dupla, aut tripla: aut sex qui altera: aut sex qui tertia. Propter quid consonat acutū graui .i. propter quid consonantia inest acuto & graui numeris: propter id q̄ acutum & graue habent rationē numerorum, & ita patet idem esse quid & proptes quid.

D Alia tamen atq; alia ratione. Proportio .n. numerorum ē quid ipsius consonantiæ cum ipsa capitur in se: est propter quid cum ipsa accipitur vt inexistens alteri. Deinde per exempla ostendit idem esse si est, & quia est. Nam respectu propositionis si ē medium, est: quia est medium, respectu sui & in se: si est medium, ē si est medium: inq̄t. Vtrum est consonare acutum & graue: hoc est: vtrū numeris acuto & graui insit consonantia, tantum est: ac si quæramus. Vtrum insit numeris ratio acuti & grauis et ita idem est si est medium, & quia est quando medium accipitur respectu propositionis. Quando vero in se accipitur, si est medium: non est quia est medium: sed solū si est medium: cuius signum affert, quia cognoscentes q̄a est medium ipsa ratio: quærimus. quid sit ratio: quod nō quæreremus: nisi idem esset quia est: & si est. E

¶ *Indicat etiam ea quorum medium sensu percipi potest, nos ipsum medium quærere. Nā nō sentientes lunæ defectionem, & ne an non est defectio quærimus lunæ quia si essemus in ipsa luna, neque si fit, neque cur fit defectio utiq; quæreremus, sed simul utrunq; se nobis ultro offerret, atq; patefieret.*

¶ *Quod autem sit medij quæstio, ostenditur quandocunq; medium est sensibile. Quærimus enim non sentientes, ut defectu si est, uel non. Si autem essemus supra Lunam, non utiq; quæreremus neque si fit, neq; propter quid fit, Sed simul manifestum utiq; esset utrunq;.* Tex.2.

Com.9. Continuatio. ¶ Omnes q̄ōnes eē medij inductione, & syllogismo, & exēplis ꝓbauit. Nūc aūt hoc idē sensus astipulatione cōfirmat, nā licet sensus astipulatio imbecilla sit probatio, tn̄ ē via (vt inquit Themistius) qua in cognitionē cāæ su F bimus. Præterea (vt dicit Auerroes) Astipulatio sensus ē examē omnium rationum, inquit. ¶ Q̄d sit medij q̄ō in omnibus quæsitis: ōnditur q̄ncunq; mediū est sensibile: nā cā quare mediū quærimus. ē: q̄a ipsum sensu nō pcipimus: ideo dicit. Quærimus .n. nō sentientes, vt defectu si ē: vel nō est mediū: q̄n. s. non sentimus mediū. At si in ipsa luna essemus: & supple videremus simul lunā deficere, & terræ interpositionē, nō vtiq; quæreremus si fit lunæ defectio: neq;: pp quid fit lunæ defectio, sed sil' vtrūq; s. quia deficit, & pp quid deficit nobis manifestū eē. Simili rōne supplēdū ē, nobis esse notū: & si est mediū, & q̄d est medium. Quare cessaret omnis q̄ō: quæ ratio docet in omnibus q̄sitis solū mediū q̄ri: q̄ ipso apprehenso, nox cesset omnis q̄ō. Et intelligas hæc (ut supius exposuimus) oēs q̄ōnes esse medij respectu quærētis, respectu vero rerum, q̄ quærunt: non oēs q̄ōnes medij sunt, nā si ē. q̄ō ē G subiecti, quid ē q̄ō ē p̄dicati: quia est q̄ō est propōnis an verba sit: pp quid est: q̄ō est propōnis cur vera sit. Ergo respectu rerum, quæ quæruntur: q̄ōnes aliquo: quæ nō sunt media: sed respectu quęrentis: qui nunq; cessat quærere, nisi medium inueniat: omnes quęstiones sunt medij. Supra cō.5

¶ *Etenim ex sensus perceptione, & ipsum uniuersale notum nobis fuisset. Sensu nāq; terram nunc sese obijcere lunæ cognosceremus. Pateret enim uisu nunc deficere lunam, atq; ex hoc ipsum emersisset uniuersale.*

¶ *Ex eo .n. quod sensissemus, & uniuersale factū esset notū. Sensus quidē .n. fuisset, quoniā nunc obijcitur. Etenim manifestum esset, q̄ nunc, deficiat. Ex hoc autem uniuersale fieret.*

¶ Sed obijceret quis, si p sensum perciperemus causam, cum percipere cām sit scire, tunc per sensum sciremus, & ita sentire esset scire, cuius cōtrariū dictum est primo huius. Volunt ergo Themistius, Simplicius, & Philoponus Arist. remouere in dictis suis contradictionem. ¶ Respōdet ergo Aristo. sentire nō eē scire. Sed sensus causæ particularis: scilicet q̄ nunc deficit: esset via: qua vniuersale nobis notū fieret. Multū .n. refert sensum esse viam ad sciēdum: & esse scientiam: inquit. Ex eo .n. quod sensissemus: & vniuersale factum esset notum. Quo modo vero vniuersale fieret notum ex sensatione particularis causæ: exponit: & inquit. Sensus quidem enim fuisset de particulari causa. s. quoniam nunc obijcitur terra. Etenim per particularem causam fuisset notus particularis effectus: & ita esset nobis notum ex hac particulari interpositio- Com.10. Tex.44. H

I ne per sensum nota, ꝙ nunc deficit: ex hoc autem apprę hensõ per sensum.s.ꝙ interposita nunc terra. Luna nunc deficit: fieret vniuersale scilicet ꝙ quandocunq; terra inter ponitur, semper tunc luna deficit. Quare sentire non est scire: sed ẽ via ad sciendum, quatenus ex sensatione particularis causæ respectu particularis effectus, apud intellectũ fieret nota vl̄is causa: seu propositio significãs uni uersalẽ causam: respectu vniuersalis effectus.

Notan. ¶ Animaduertendum per sensum (Vbi fuissemus supra lunam tem pore defectus. Nos tria percipere) Lunã nunc deficere: quod esset particularis effectus. Terram ipsam sese nunc obijcere: quod esset particularis cã, & particularem habitudinẽ illius particularis causæ ad particularẽ illum effectum. Cognosceremus.n.terra tunc interposita: nũc lunã

Dubõ. deficere. ¶ Sed tunc est dubõ non parua: quia ex vna ꝓpositione particulari non sequitur vl̄is, ergo non sequi

K tur. Terra nunc interposita. Luna non deficit. Ergo quan docunq; terra interponitur: semper luna deficit. Sic.n.vl̄e ex particulari deduceretur: contra regulas prioristicas.

Rñ. Simplicij & Philopo. ¶ Rñdent Simplicius, & Philopo. Sensum proprie non cognoscere nisi singulare. Vtpote, ꝙ ad pñs obijcitur: et non quod semper obijciat. Tñ ex hoc singulari sæpius cognito fit secundum intellectum vl̄e. Fortasse ex sensitiua perceptione illius vnius singularis. Intellectus addit de similibus idem eẽ iudicium in his: quæ per se sunt. Non n.refert in his: q̄ p se sunt particulariter, & vl̄iter appræhendere.

Alia dubõ ¶ Præterea adhuc dubitares. Nam primo huius Arist. dixit, ꝙ si essemus supra lunam: adhuc quæremus propter quid. hic vero asserit cessare omnem quęstionẽ.

Solõ. ¶ Potest dici Aristo. primo huius asserere si essemus supra lunam. Nos adhuc quęrere propter quid: vt daret in tellegere sensitiuam perceptionem non esse immediatam causam scientiæ. At hic asserit cessare omnem quæstionẽ:

L ad significadũ, sensitiuam perceptionem medij esse causam remotam: per quam de remoto saltem cessat omnis quęstio: hoc pacto hæc non aduersantur.

¶ *Vt igitur dicebamus idem est scire quid est & propter quid est. Et hoc, aut simpliciter & non aliquid eorum quæ sunt, aliquid eorum quæ competunt, ueluti, duo recti, aut maius, uel minus. & huiuscemodi. Patet igitur omnia quæ quæruntur medij quæstionem esse.*

¶ *Sic igitur dicimus, quod quid scire idem est, & propter quid est. Hoc autem aut simpliciter, & non eorum quæ insunt aliquid, aut eorum, quæ insunt, ut quoniam duo recti sunt, aut maius, aut minus est. Quod igitur omnia, quæruntur, medij quæstio sint Manifestum est.*

Com. 11. Expositio Simplicij. Obiectio. Solutio. ¶ Non facile intelligere: q̄d Arist. hic velit. Simplicius.n. dicit Arist. Nunc dicere idẽ esse quid est: & ꝑꝑ quid est.

M ¶ Et tunc dubitat: quia cum superius hoc dixerit: superfluit nunc idem repetere. Verum innuit solutionem, asserens non esse hoc inductum de per se. Sed tanq̄ sequens

San. tho. ad præsentẽ rõnẽ. ¶ Vnde iniuria expositor dicit. Arist. exemplo assignato de luna nunc concludere: quod superius per se exposuerat: videlicet ꝙ idẽ sit quid est: & ꝓpter quid est. Dicit enim. ¶ Sicut igitur diximus, q̄d q̄d est scre idem est & ꝑꝑ quid est scire. Ex eo.n.ꝙ vidimus terram interpositã: scimus & quid defectus sit: & ꝓpter quid luna deficit. ¶ Quo vero ad verba attinet. Debes

Verborũ expositio. scire Aristo. non dixisse quid & propter quid esse idem. Sed dixit idem esse scire quid est: & propter quid est: ut notauit Simplicius: qm̄ in vtrisq; scientijs in idem cõcurrunt: licet inter se differant. Deinde exponit in quibus N

sunt idem. Et ut Philoponovr̄ aut & aut: pro tã & q̄ in telligenda sunt in hunc modum. Hoc aũt ẽ verum ea eẽ idẽ. Aut id est tã qñ quid est aliquid eorum est: quæ sim- Philop.

pliciter sunt, & in eorum quæ insunt, quasi dicat tã in su biectis: quæ simpliciter sunt: & non alteri inhærent, aut id est q̄ aliquid eorũ: quæ insunt: hoc est q̄ in accidentibus. In vtrisq;.n.his quod quid est: & propter quid est. Exposuit autem illa: quæ insunt per exempla: & inquit. Vt quoniam duo recti sunt: quæ triangulo. insunt: aut qm̄ supple iris maius aut minus est sua Diametro. Hæc enim sunt, quæ alteri insunt: quorũ quod quid est: & ꝓpter quid est. Huius cãm assignat Philoponus, quia in his subiectis: quæ simpliciter sunt: q̄d quid est cã est ipsius eẽ ipsis: vt quid est triãgulus. Hoc.n. causa ẽ ipsius esse trianguli. ¶ Quam expõnẽ (si recte percepi) Simplicius sequitur. Et fortasse textus legendus ẽ (vt iacet) hoc pacto: dico O

autem quod quid est idẽ esse propter quid: non in omnibus, aut in his: quæ simpliciter sunt: aut in his, quæ alteri insunt, quod est verũ ꝓ secunda parte: inquit. Hoc aũt q̄d quid est, aut est aliquid eorum, q̄ simpliciter insunt: vt sunt substãtiæ: & nõ. eorum, quę alteri sunt: vt sunt accidentia: quasi dicat: verum ipsum quod quid est, quod ẽ idem ipsi ꝑꝑ quid est: aut est aliquid id est quod quid ẽ substantiarum: aut eorum: quæ alteri insunt, vt accidentium. Et vult pro secunda parte esse verum, nam quod quid accidentium est propter quid: & cã: cur illa insunt subiectis. Diximus.n. quod quid ẽ accidẽs esse q̄d illius ab solute considerari: propter q̄d vero illius, vt alteri inhæ- Thomas.

ret. ¶ Quã expositionẽ expositor sequitur. Demũ omnẽ qõnẽ esse medij epilogat, cum inqt: ꝙ igitur omnia, quæ

quærũtur: medij qõ sint: manifestũ. ¶ Verũ magna dubi- Dubõ. tatio est. An omnis qõ sit medij: primo quia mediũ est in P

demõstratione p̄cognitum nõ ergo q̄situm. Præterea si qõ esse medij: cũ illa qõ esset qõ. Tunc quæstio medij eẽt qõ alterius medij: & sic in infinitum. Insuper q̄stio medij qualis qõ est, an simplex: an composita. ¶ Debes scire hãc

propõnẽ omnis qõ est qõ medij, posse bifariã ĩtelligi: aut Respon. Hæc ꝓpõ omnia qõ est qõ medij bifariã intelligi potest.

in prædicatione causali: aut in prædicatione formali. In prædicatione causali sensus est: omnis qõ est propter defectum medij: & hoc pacto intelligit Arist. in prædicatione vero formali sensus est: in omni qõne medium est q̄situm, quod falsum est: quia ante demonstrationem ẽ prę cognitum. Argumenta ergo concludũt qõnes nõ esse me dij in prædicatione formali, quod concedo. Cũ quo stat omnes eẽ medij in prædicatione causali: cum omnes sint ob medij defectum: nam si in vnaquaq; qõne mediũ sci- Q

remus: non amplius quæreremus. Vbi.n. sciremus mediũ quo Deus est, non quæreremus: si Deus est. Et si sciremus medium: quo homo esset animal rationale: non quærere mus quid homo est, & si sciremus medium: quo luna de ficit: non quęreremus an luna deficiat: & si sciremus medium: propter quid luna deficit: non quęreremus ꝓpter quid luna deficit. Quare quicquid quærimus & omnis quæstio est defectu medij. Medium ergo non est quæsitum: sed quęrendi causa. Quæsita enim illa quatuor sunt, causa quærendi illa quatuor, est medium.

¶ *His itaq; determinatis dicendum esse uidetur, quonam pacto ostenditur ipsum quid est, qui reductionis est modus, quidem de niq; & quorum est definitio. Atq; antea dubitandum esse uidetur. Idq; initium faciendum, quod maxime dicendis erit accommodatum.*

A *modatum. Dubitauerit itaq; quispiam, utrum fieri poßit, ut idem rationeq; eiusdem, definitione, demonstrationeq;, sciatur.*

ἀναλωγισ Introductionis. Reductionis. Inductionis. ¶ *Quo modo autem quodquideſt demonſtratur, & quis modus introductionis, & quid eſt definitio, & quorum, dicemus, primum opponente, de ipſis. Principium autem ſit futurorum, quod quidem eſt maxime proprium habitis rationibus. Dubitabit .n. utiq; aliquis utrum ſit idem, & ſecundum idem definitione ſcire, & demonſtratione.*

Com.12. ¶ His determinatis: Ariſto. de definitione quatuor proponit. Primum quomodo quodquideſt demonſtretur. i. oſtendatur, an ſyllo, an diuiſione, an compoſitione. Verbum enim demonſtatur: non ſyllogiſmo demonſtratiuo oñſum ſignificat: ſed cõiter accipitur. Secundũ quis modus reductionis ſit, hoc eſt q̃uo definitio in demonſtratione ipſa reducitur. Verbum .n. introductionis græce ẽ ανα λωγισ, Latine ſonat inductionem, ſiue reductionẽ. Erit B ergo ſecũdum problema q̃uo definitio inducitur: ſiue reducitur in demonſtratione: Tertium quid eſt ipſa definitio, an demonſtratio, an propõ. Quartũ quorum eſt definitio an omnium entium: an ſolius ſubſtantiæ: & ſi ſolius ſubſtantiæ: an ſolius ſpẽ: an generum, hæc ſunt quatuor problemata, quæ proponit, & ſtatim ordinat ſe ad dicenda: & inquit. Dicemus, primum opponẽtes de his: nam qui inuenit: prius dubitat: vt ſcribit Ariſt. in methaphyſica. Vnde vero primum dubitationem accipiet: exponit, & inquit. Principiũ autem ſit futurorum: id eſt eorum, quæ in futurum dicemus a dubitatione illius: quod quidem eſt maxime proprium habitis rationibus. Id autem videtur maxime accommodatum, quod erat quartum: videlicet quorum eſt definitio. Vtrum omniũ: quorum eſt demonſtratio. Sed quid per habitas rationes in-C telligit, non eſt planum. Simplicius intelligit per habitas rationes: eas pertractationes, quæ proxime dicentur: hoc eſt cætera tria problemata, quæ cõſequenter dicenẽ poſt declarationem quarti problematis: exponit autem illud, vnde commode principium dibitandi eſſe aſſumendum propoſuit, & inquit. ¶ Dubitabit. n. vtiq; aliquis: vtrum ſit idem: & ſecundum idem definitione ſcire, & demõſtratione. Addit aũt. Secundum idem, vt Philoponus notauit: & Themiſtius: quia ꝓbabile eſt de aliquo vno & eodem cognitionem nos habere ſecundum aliud quidem ꝑ definitionem, ſecundum aliud vero ꝑ demonſtrationem. De triangulo. n. quid ſit: ꝑ definitionẽ cognoſcimus. Q̃d autem duobus rectis æquales angulos habeat: per demõſtrationem ſcimus. ¶ De neceſſitate vero capituli. Expo-D ſitor aſſerit pertractationem hanc eſſe neceſſariam: ex eo: quia prius declarauit omnem quæſtionem eſſe mediȷ̃: & cum medium ſit quodquid eſt: ideo nunc de ipſo quodquid eſt, dicere cogitur. ¶ Simplicius vero dicit neceſſitatem capituli eſſe ex eo: quia dixit idem eſſe ꝑꝑ quid ſcire: & quid ſcire: ideo credet aliquis demõſtrationem eſſe eorum: quorum eſt definitio, & contra definitionem eſſe eorum, quorum eſt demonſtratio. Similiter credet idem eſſe demonſtrabile, & definibile, rurſus idem demonſtrationem: & definitionem. Quæ cum nõ ſint. Iure quærit an idem ſecundum idem ſit demonſtratione: & definitione ſcire. Themiſtius vero neceſſitatem cap. aſſignat ex ea, quia ſupra dictum eſt quomodo quæſtiones compoſitæ monſtrantur. Nunc vult agere an quod quid rei demonſtrari poſſit. At hoc intelligi non poteſt: niſi prius diſputetur. Vtrum omnia eodem reſpectu per demonſtrationem & definitionẽ ſcire contingat. Quare ab hoc recte & incipit, hæc de cap. neceſſitate.

Que expoſitor Thomas de huius capiti neceſſitate Simplicius

Themiſti.

E ¶ *An idipſum fieri nequeat. Etenim diffinitio ipſius quid eſt eſſe uidetur. Omne autem quid eſt, uniuerſale ẽ, atq; affirmatiuum. At ratiocinationes alias negatiuas, alias non uniuerſales eſſe patet. Vniuerſæ namq; ratiocinationes ſecundæ figuræ ſunt negatiuæ Tertiæ autem uniueſales non ſunt.*

¶ *Aut eſt impoßibile. Definitio enim ipſius quod quideſt, eſſe uidetur, ipſum autem quod quid eſt omne uniuerſale, & prædicatiuum eſt. Syllogiſmi autem ſunt. Alij quidem priuatiui. Alij autẽ non uniuerſales. Sicut in ſecunda figura priuatiui omnes ſunt, in tertia uero non uniuerſales.*

¶ Soluit problema propoſitum: & inquit. ¶ Aut eſt impoſſibile. Aut enim quod græce eſt υ eſt ſolutionis nota: non tamen certæ ſolutionis: ſed dubiæ, eſt ergo ſolut. vt Themiſtius Philoponus & Simplicius: exponunt, non omnium quorum demonſtratio eſt: eſſe definitionem. ¶ Latini vero interpretes non bene textum intelligunt, cum verbum, aut diſiunctiue legunt, nam (vt diximus) eſt nota dubiæ ſolutionis. Quod vero nõ omniũ: quorum eſt demonſtratio, ſit definitio, probat: & primo accipit definitionem eſſe rei vniuerſalis: & affirmatiuæ. Quam ſuppoſitionem probat ſic. Omne quodquideſt: eſt vniuerſale, & prædicatiuũ. Definitio eſt ipſius quodquideſt, ergo definitio eſt rei prædicatiuæ & vniuerſalis. Ariſtoteles accipit minorem, & inquit Definitio enim ipſius quodquideſt, eſſe videtur. Deinde accipit maiorem: cum inquit. Ipſum autem quodquideſt omne vniuerſale & prædicatiuum eſt: patet ergo definitionem eſſe vniuerſalium: & prædicatiuorum: & per quodquideſt: intelligit eſſentiam definiti, ſiue illa ſit ſpecies: ſiue genus. Accepta ergo hac ſuppoſitione pro maiore: hoc pacto: definitio eſt rerum vniuerſalium: & prędicatiuarum. Syllogiſmi autem ſunt. Alij quidem priuatiui. Alij autem non vniuerſales. Sicut in ſecunda figura priuatiui omnes ſunt. In tertia vero non vniuerſales. Ergo nõ omnium: quorum eſt demonſtratio: eſt definitio.

Com.13. F

Siũs tex.

G

¶ *Deinde nec eorum omnium eſt deffinitio, quæ per primã affirmatiue demõſtrantur figurã. quale eſt hoc. Omnis triangulus habet tres angulos duobus rectis æquales, aliamq; ſimilia. Huius autem ratio eſt: quia id ſcire quod demonſtrari poteſt nil aliud eſt q̃ demonſtrationem eius habere quare ſi eſt alium demonſtratio, patet earundem & diffinitionem non eſſe. Nam ſi eſſet, per diffinitionem etiam quiſpiam ſcire demonſtrationem non habens. Nihil .n. uetat, non ſimul demõſtratio atq; diffinitio habeatur.*

H ¶ *Poſtea neq; eorum, quæ ſunt in prima figura prædicatiuorũ omnium eſt definitio, ut quoniã omnis triangulus duobus rectis æquales Habet. Huius autem ratio eſt, quoniam ſcire demonſtrabile ẽ demonſtrationem habere. Quare ſi in talibus aſt demonſtratio, eſt manifeſtum, q̃ non erit utiq; eorum definitio. Sciet. n. utiq; aliquis, & ſecundum definitionem non habens demonſtrationẽ. Nihil enim prohibet non ſimul habere.*

Com. 14. Latini. Expoſitio Philopo. ¶ Latini expoſitores Ariſtotel. facere ſecundam rationem ad idem exponunt. ¶ Verum Philoponus: Ariſtote. dicit ſoluere inſtantiam: nam cum ea: quæ in prima figura demonſtrantur: ſint vniuerſalia: & affirmatiua: poſſet quiſpiam dicere ſaltem eorum eſſe definitionem. Propterea hanc inſtantiam ſoluens: inquit. ¶ Poſtea neque eorum, quæ ſunt in prima

I figura prædicatiuorum, & vniuersaliū omnium est definitio, vt quoniam non est definitio eius quod est omnis triangulus habet duobus rectis æquales: cuius tamen est demonstratio in prima figura. Quod vero illorum non sit definitio: ꝓponit causam se velle assignare, & inquit. Huius autem ratio est: & in assignando causam: accipit quid est scire ipsum demonstrabile: & inquit. Quoniam scire demōstrabile est demonstrationē habere, hoc stante: proponit conclusionem: quam vult probare, & inquit. Quare si in talibus. s. vniuersalibus prædicatiuis ē demonstratio, est manifestum, quod non erit eorum definitio: hæc est conclusio: quam intendit, & (vt mihi videtur) ipsam probat per oppositum. Dicas enim ꝙ eorum demonstrabilium sit definitio: sequitur tunc aliquem scire illa, & quidem per definitionem non habens demon-
K strationem. Probat autem consequentiam: & inquit. Nihil. n. prohibet aliquem illas non simul habere: immo potest aliquis habere definitionem: & tunc non habere demonstrationem, quo fit: vt aliquis sciet demōstrabile, & non per demonstrationem. Vtpote sciendo illa demonstrabilia per definitionem: quorum dicis esse definitionē. & tunc habetur contra suppositionem: supposuit. n. demonstrabile nō sciri nisi demōstratione. Patet ergo qua-
Obiectio. tenus instantia nō valet. ¶ Sed occurres: quia primo huius Arist. tradit definitionem neq; esse in toto, neq; esse in parte: hoc est necesse vniuersalem: nec particularem: hic vero eā esse asserit & prædicatiuorum, & vniuersalium. Præterea prædicatiuum est cōditio propositionis, at definitio nec propositio est: nec enuntiatio. ¶ Et dicēdum:
Solo. definitionem nec vniuersalem esse, nec particularem: nec vniuersalium: nec particularium vniuersalitate aut particularitate signi: licet sit eius: quod est quodquidest, quod
L est vniuersale. Simili ratione nec affirmatiua: nec negatiua est: nec negatiuorum, nec affirmatiuorum qualitate propositionis, sed virtute eius, quod est quodquidest.

¶ Inductione etiam idem satis ostendit, crediq; potest. Nihil enim unquam eorum quæ uel per se uel per accidens insunt diffinientes cognouimus.

¶ Sufficit autem fides & ex inductione. Nihil enim aliquando definientes cognoscimus neque eorum, quæ per se insunt neq; eorum quæ accidunt.

Com.15. ¶ Præterea ꝙ non omnium quorum est demōstratio sit definitio fides est ex inductione: scilicet de vno particulari. Non enim per inductionem hic intelligit argumentum, quod in omnibus particularibus inducit. Sed inten
M dit inductionem in vno, ad probandum enim non omnem hominem esse: album. Sufficit inducere vnum hominem non esse album, vt Ethiopem. Sic ad probandū nō omnium quorum est demonstratio: esse definitionē sufficit inducere in accidentibus: quorum est demonstratio: & tamen non est definitio. Cognoscimus enim aliquādo accidentia per se alicui inexistentia, & per se accidens inexistentia demonstratione: quorum nullum definimus, inquit. ¶ Sufficit autem fides: & ex inductione: scilicet nō in omnibus: sed in aliquibus. Aliquando enim nihil eorum: quæ per se insunt, aut accidunt definientes: cognoscemus. s. illa per demonstrationem. Ergo non omnium: quorum est demonstratio, est definitio. Superfluit autem duplex negatio: vt duplex neq;. More enim græco magis negant. Et per ea, quæ per se insunt: intelligit ea, quæ insunt omni: soli: & semper, per ea, quæ accidunt: intelligit ea, q̄ insunt omni: soli: & sp, ꝑ ea, q̄ accidūt: intel- N
ligit q̄ insunt plerūq;: vt accidentia corporū Physicorū.

¶ Præterea si definitio subiectum explicat atq; declarat, patet talia nō substantias esse. Perspicuum igitur est nō omnis eius diffinitionem esse cuius est demonstratio.

¶ Amplius si deffinitio quædam substantiæ cognitio est, & huiusmodi manifestum est ꝙ non sunt substantiæ, quoniam quidem igitur non definitio omnis, cuius quidem & demonstratio, manifestum est.

¶ Vltimo ratione hoc idem probat: & accipit duo. Pri-
mum ꝙ definitio sit cognitio substantiæ. Secundū quod Com.16.
accipit est: & demonstrabilia non sunt substantiæ: quia sunt accidentia. Ex his sequitur demonstrabilium nō esse definitionem: de ratione accipit illa duo: & prætermi-
sit conclusionem: inquit. ¶ Amplius: si definitio substan- O
tiæ quædam cognitio est, hoc est primum. Et huiusmodi demonstrabilia manifestum est, ꝙ non sunt substantiæ: & hoc est secundum. Ex his non concludit conclusionē. Sed loco illius infert epilogum, & inquit. Quoniam quidem igitur non est definitio omnis cuius est demonstratio: manifestum est: tacuit ergo conclusionem: quia in epilogo habetur. Dixit autem talia demonstrabilia non esse substantias, & non dicit nulla: nam genus demonstratur de specie: quod est illius substātia: bene tamen aliqua demonstrabilia non sunt substantiæ. s. accidētia: quæ aut per accidens insunt. Quia si aliqua demonstrabilia non
sint substantiæ, non omnium quorum est demonstra- P
tio: definitio erit.

¶ At est ne eius omnis demōstratio cuius est diffinitio. At uidetur non esse, una nāq; & eadem de hoc etiam ei ratio. Constat. n. unius ea ratione qua unum est, scientiam unam esse, quare si id scire quod demonstrari potest, nil aliud est q̄ demonstrationē eius habere, eueniet aliquid quod fieri nequit. Sciet enim is quid diffinitionem habet sine demonstratione profecto.

¶ Quid aūt cuius est deffinitio, nunquid omnis demōstratio est, Aut non, una quidem iam ratio & de hoc eadem est. Vnius. n. in quantum unum. est una scientia. Quare si scire demonstrabile est demonstrationem habere, accidit quoddam impossibile. Definitionem. n. habens, sine demonstratione sciet.

¶ At nunc probat: ꝙ non omnis cuius est definitio sit de- Com.17.
monstratio, & causa est, quia particularis negatiua non conuetitur, ideo non sequitur: non omnis cuius est demonstratio est definitio: ergo non omnis cuius est definitio est demonstratio, propterea cogitur hoc probare. Et
primo quærit cum inquit. ¶ Quid autem est supple id: Q
cuius est definitio. Vtrum illius omnis sit demonstratio. soluit an non: & declarat hoc eadem ratione. Primo tamen facit vnam suppositionem quæ est vnius inquantum vnum vna scientia est, Ex hac suppositione posset sequi immediate propositum: nam si vnius inquantum vnum est vna scientia: ipsius definibilis inquantum definibile non potest esse demonstratio, alioquin ipsius esset & definitio & demonstratio: & ita duæ scīetiæ. Tamen accepta hac suppositione: accipit duas alias, quarum primam ponit cum inquit. Quare si scire demonstrabile est de ipso demonstrationem habere. Secundā non posuit, sed Philoponus suppleuit, & inquit. Et sup. & concesserimus ipsum demonstrabile etiam definitione cognosci: ex ipsis infert accidere quoddam impossibile: habere scilicet cognitionem demonstrabilis: sine demonstratione:

quia

A quia qui definitionem haberet illius demonstrabilis: illud sciret sine demonstratione. ¶ Sed hæc ratio probat potius demonstrabile non sciri definitione, q definibile non sciri demõstratione. Ideo Philoponus supplet rationẽ: nã pari cã, si definibile demonstratione sciretur, cũ non posset sciri definibile demõstratione, nisi (vt demõstrabile per assumpta: tunc demonstrabile sine demonstratione sciri posset.) Posset.n.sciri definibile: quod esset demonstrabile, sola definitiõe: & priusq̃ sciretur demõstratione, & ita demonstrabile sciretur sine proprio eius modo sciendi. Sic.n. Supplet Philoponus & bene. ¶ Sed dices ad quid seruit prima suppõ.q est vt unins inquãtũ vnum non sit nisi vna scientia. ¶ Fortasse seruit ad tacitã rationẽ: nam ex illa põt fieri alia rõ: quam nõ expræssit. Trãsiuit.n.ad aliam: quam expræssit non totam. ¶ Theophrastus: & Alexander (vt narrat Simplicius) Dixerunt Aristo. addidisse in suppõne inquãtum vnum, quia eiusdem rei pñt esse plures scientiæ: non tamen quo vnũ est: sed quo subit vicem plurimum scibilium.

Philopo. — Dubitatio. — Respon. — Theophrastus & Alexan. — B

¶ Præterea demonstrationũ principia sunt diffinitiones. Quorũ non esse demõstrationes, antea demonstrauimus. Alioquin in infinitum esset processio. Etenim aut principia demonstrãtur, & principiorum sunt semper principia, modusq; nullus unq̃ occurrit, aut in primis stetur necesse est, quæ quidem æ diffinitiones sunt, & demonstrari non possunt.

Aut ἀλλὰ Et

¶ Amplius principia demonstrationũ definitiones sunt, quorũ q non sint demonstrationes demonstratũ est prius. Aut erunt principia demonstrabilia & principiorũ principia, & hoc in infinitum ebibit. Et primæ definitiones erunt indemonstrabiles.

Com. 18. — C

¶ Secundo idẽ probat & sumit primo definitiones esse principia demonstrationũ. Accipit secũdo principia demonstrationũ esse indemonstrabilia, nã si erunt demonstrabilia, erunt principiorũ principia, & sic ibitur in infinitum. Aut oportet dicere prima principia esse definitiones: indemõstrabiles: inquit. ¶ Amplius principia demonstrationum sunt definitiones: hoc est definitiones sunt demonstrationum principia. hoc est primũ, accipit secũdũ: & inquit. ¶ Quorum q non sint demõstrationes: oñsum est prius. Et probat hoc secũdũ: & inquit. Aut erũt principia demonstrabilia: & principiorũ principia: & hoc in infinitũ abibit. Patet ergo secundũ.s. principia demonstrationũ eẽ indemonstrabilia, illis assumptis, infert conclusionẽ, & inquit. Et pro ergo primæ definitiones erũt indemonstrabiles. Vnde syllogismus ẽ. Principia demõstrationũ sunt indemonstrabilia: hæc est maior: & fuit secundũ assumptũ. Definitiones sunt principia demonstrationum: hæc est minor, fuit primũ assumptũ. Ergo definitiones sunt indemonstrabiles. ¶ Quo vero ad verba attinet. Et græce καὶ scribitur, & in trãslationibus antiquis uel habetur: tũ & legi debet pro ergo: hoc pacto et definitiones erunt indemonstrabiles, id est ergo primæ definitiões indemonstrabiles erunt. Addi verbũ primæ: non ad necessitatem: sed ad innuendum definitiones omnes respectu eorum quorũ sunt: eẽ primas. ¶ Sed dices ex hoc syllogismo nihil aliud hr̃ nisi definitiones esse indemõstrabiles. At nostra intẽtio est probare non omnium: quorũ est definitio: esse demõstrationem. Quam dubitationem Simplicius tetigit. ¶ Dicendum ex hoc haberi propositum: nam si definibilium sunt definitiones: quæ de illis non sunt demonstrabiles: aliquorum erunt definiones.s. definibilium, quorum non erunt demõstrationes. Et ita non omnium erunt demonstrationes, quorum erunt definitiones. ¶ Themistius legit hunc textum causaliter hoc modo. Principia demonstrationum per definitionem intelligũtur. Per demonstrationẽ vero minime: alioquin p cederetur in infinitum. Ergo non omnium, quorum est definitio est & demonstratio. Inquit Aristo. principiorum demonstrationum sunt definitiones: quorum q non sit demonstratio ostensum est prius, iterum probat (vt patet: ergo non omnium, quorum definitio est) est demonstratio. Verum melius hic textus legitur: ut nos fecimus, nam eum illo modo Simplicius legit.

Syll's.tex. — D — Verborũ expositio. — Dubitatio Simplicii. — Solutio. — Themisti. — E

ἀλλὰ — Ne

¶ At si non omnis eiusdem, cuiusdam ne saltem diffinitio ac demonstratio est.

¶ Sed utrum si non omnis eiusdem, sed alicuius eiusdem definitio & demonstratio.

Com. 19. — F

¶ Duo problemata Aristo. persoluit.s. q non omnis cuius est demonstratio, sit & definitio: & q non omnis: cuius est definitio, sit demonstratio. Ex solutione horum duorum. Sequitur non omnis eiusdem esse demonstrationem, & definitionem: ideo quærit tertio, si non omnis eiusdem est definitio: & demonstratio (vt sequitur ex solutione illorum duorum) Vtrum saltem eiusdem est definitio & demonstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet, ἀλλὰ græce hic potius pro ne intelligitur: licet vetus trãslatio sed: habeat. Sed nihil variatur: quouis modo legatur. ¶ Philoponus vero hanc tertiam dubitationem sic inducit: nunquid si non in omnibus accidit hoc vnum & idem subiectum simul: & secundum idem per definitionem: & demonstrationem cognosci, saltem aliquo erit possibile. ¶ Themistius vero: & Simplicius hanc dubitationem induxerunt, vt nos exposuimus: & quidẽ magis ad verba: licet ad rem nulla prorsus sit differentia.

Verborũ expositio. — Phi. introductio. Themi. et Simpli. — G

¶ An neq; hoc esse põt. Nõ enim eius est demonstratio cuius est definitio. Etenim definitio est ipsius quid est, substantiaq; declarat. Demonstrationes autem idipsum subiicere sumereq; uidentur. Mathematicæ namq; quid est unitas, quid par, quid impar, accipiunt. Cætereq; demonstrationes similiter.

¶ An impoßibile est, non.n.est demonstratio, cuius est definitio. Definitio quidẽ.n.ipsius quid est, & substãtiæ est. Sed demõstrationes omnes uidentur supponere, & accipientes quodquid est, ut mathematicæ quid unitas, & quid impar, & aliæ similiter.

Com. 20.

¶ Soluit nunc tertiam dubitatiouem. Verbum enim an, siue aut, solutionis signum est (vt Philoponus inquit) & Themistius exponit. Et syllogizat sic assumens primo quod vult probare: & inquit. Non enim est eiusdem demonstratio: cuius est & definitio: hoc est quod vult probare, & debet vniuersaliter intelligi hoc pacto, nullius est demonstratio: cuius est definiri: quod probat, cum inquit Definitio quidem.n. ipsius quid est & substantiæ est: intelligit autem per quid est: & substantiam (vt exponit Philoponus) naturam & speciem. Sed demonstrationes omnes non sunt ipsius quid est & substantiæ, cuius causam assignat: quia demonstrationes omnes videntur supponere: & esse accipientes quod quid est, hoc est (vt Philoponus inquit. Omnes demonstrationes supponunt ipsum quodquidest) vt concessum: atq; præcognitum, vt mathematicæ scilicet arithmeticæ supponere videbuntur quid vnitas sit, vt quod sit quantum indiuisibile. Et quid impar, quia est numerus non possibilis diuidi in duo æqualia. Hæc enim arithmetica: vt concessa sumit: similiter nec aliæ scientiæ propria principia

H

I ostendunt.Ex his sequitur ꝙ nullius est demonstratio,cuius est definitio.Quod si nullius est demonstratio,cuius ē definitio,nō alicuius eiusdē erit definitio: & demostratio. ⁋Sed occurres:quia hæc ratio si valet:probat nullam demonstrationem esse definitionem : nam syllogismus ē Dubō pulchra. iste.Omnis definitio ē substantiæ. Nulla demonstratio ē substantiæ. Ergo nulla demonstratio est definitio . Sed non hoc proposuit.Præterea stat nullam demonstrationem esse definitionem & vtranq; esse eiusdem. ⁋Fortasse vis rationis Arist.hæc ē.Concessa non demōstrantur. Solutio. Quod quid & substantia: et definitiones cōcessa sunt.Nō ergo demonstrantur:quare nullius est demonstratio: cuius est definitio.Vel si aliter occurret:aliter dicam.⁋Præterea dubitabis:videtur.n.definitio nō solum substantię: Alia dubō sed accidens,cum accidens habeat proprium genus:& ꝓpriam differentiam.⁋Præterea falsum est definitionē esse K concessum:cū sit duplex definitio.Altera (ut principiū). Tex. 22. Solo. Substātia multiplex est. Altera ut conclusio primo huius.⁋Dici potest ad primū substantiam esse multiplicem.Alia.n.est secundum rem: & modum:ut prima substantia Alia secundū rem: & nō modum:vt differētia:Alia secundum modum & nō rē: vt abstracta accidentia: & concreta respetu prædicatorū sui generis.Dicerem ergo definitionem esse substantiæ aliquo horum modorum.Accidentium vero non nisi quatenus considerantur respectu eorum:quæ sunt sui generis:respectu.n.subiectorum quorum sunt:non. ⁋Ad secundum patet solu.loquitur.n. de definitione: quæ dicit quid:& propter quid. Hæc enim vt concessum accipitur,definitio vero quæ est:vt conclusio:est definitio materialis:de qua hic non loquitur.

⁋Præterea omnis demōstratio aliquid demonstrat de aliquo, ut eē,aut nō esse.At in diffinitione nihil de alio prædicatur , ueluti neq; animal de bipede,neq; hoc de animali,nec itē figura de pla L *no. Non est enim planum figura,neq; figura planum.*

⁋Amplius omnis demōstratio aliquid de aliquo demōstrat, utq; est,aut nō est. In definitione nihil alterū de altero prædicatur , ut neq; animal de bipede,neq; hoc de animali,neq; de plano figura. Non enim planum figura est neque figura planum est.

⁋Secundo idem probat:sic Omnis demonstratio ostenCom. 21. dit aliquid de aliquo:vt quia est:vel non ē,hoc ē,affirmatiue:vel negatiue.Sed in definitionem nihil alterum de altero prædicatur:quod quasi inductiue probat: nā in definitione hominis quæ est animal bipes,nec animal genus de bipede differentia,nec contra bipes differentia de animali genere prædicatur : itemq; nec in definitione trianguli,quę ē figura plana:figura genus de plano differētia prædicatur:nec contra.Ergo nulla definitio ē demonstratio.⁋Sed primo dubitabis:quia ex hac ratione non conM cluditur propositum,sed ꝙ definitio non demonstratio. Dubōnes. Prima. ⁋Præterea in Topicis dicit Aristo.definitionem esse oraSecunda. tionē siue propositionem:igitur in ea ꝑdicatur quoddam Libr. primo.cap.4 de quodā.⁋Præterea animal ꝑdicatur de homine, ergo Tertia. de omni eo,quod conuertitur cum homine: ergo de rationali:& de differentia hominis. ⁋Et dicendum ad primā ꝙ hæc ratio potest reduci quoniam definitio non est Solones. ad Primū. nisi de termino:demonstratio non nisi de propositione : ergo nihil ē de quo sit definitio:& demonstratio.⁋Ad secundam vero: Ad secundam. Cap.5. Dico ꝙ propositio definitiua(ut hic Themistius dicit)ē oratio in qua definitio prædicatur de definito:at definitio pro ratione: quæ dicit rei essentiam , Ad tertiā. non ē propositio,in qua ꝑdicatur aliquid de aliquo, &

de hac loquitur Arist. ⁋De tertia dubitatione disputant metaphysici an genus de differētia,an non ꝑdicetur: sed quia res hæc ē extra propositum,ideo dicamus Aristo. voluisse genus non ꝑdicari de differētia:nec contra in definitione ipsa,cū quæritur quid ē homo,et respondetur animal rationale,nam in hac oratione animal rationale: neutrum de neutro prædicatur:ut tum vero alterum de altero prædicari possit extra hanc orationem: quæstio ē metaphysica:& præter propositum. N

⁋Præterea differt quid est,& esse ostendere. At diffinitio quidem quid est patefacit. Demonstratio uero quidpiam inesse cuipiam uel non inesse demonstrat.

⁋Amplius alterum quod quid est,& quia est,est demonstrare . Sed definitio quid est,ostendit,demonstratio autem, quia est hoc de hoc,aut non est.

⁋Tertio idem probat. Alterum dicens esse quid ē: quod O indicat definitio,& quia ē:vel non est : quod indicat demonstratio:ergo demonstratio non ē definitio. ⁋Sed nō Com. 22. Dubō. Rñ.Phi. videtur hæc ratio differre a proxima. ⁋Respondere videtur Philoponus accipiens a Themistio:quia hæc ratio accipitur a differentia quæstionum:nam per deffinitionem quæstio quid est terminatur , per demonstrationem quæstio quia ē & ꝑp quid.Proxima vero ratio processit ex differentia definitionis & demonstrationis ex sē ipsis sumpta.⁋Animaduerte hanc rationem debere reduci ad propositum,vt cætere reductæ sunt,quoniam non concludit:quod proposuit.

⁋Diuersorum autē diuersa est demonstratio, nisi quid totius sit pars. Quod quidē propterea dictū est,quod si demonstratū est, triangulū omnē duobus rectis angulos tres æquales habetur demonstratum est etiā triangulū duorū æqualiū alterū tres angulos P *æquales duobus rectis habere. Iste nāq; partis,ille totius rōnem habere uidetur. At quid est esse , non ita sese habere uidentur. Quippe cum neutrum ad alterum partis habeat rationem.*

⁋Alterius uero altera demonstratio est,nisi sit tanquā pars quædā totius.(Hoc aūt dico,quoniā ostēsum est duobus rectis æquale habere de Isochele,si omnis ostēsus est triangulus. Pars enim hoc est,illud totum). Hæc autem adinuicem se nō habent sic,quia est,& quid est,non enim alterius alterum pars est.

⁋Soluit hic quæstionē tacitam: vtrum videlicet quia ē: Com.23. & quid ē aliquo pacto idem sint. Videtur.n. prima facie illa eadem esse, quia quid ē:quæstio simplex:quia ē, est quæstio composita:at simplex videtur pars compositi, ergo quæstio quid est videtur pars quæstionis quia ē:& ita aliquo pacto idem esse pñt.Quod si quia est, & quid est aliquo modo idem sunt: etiam definitio & demonstratio illo mō idem eē videtur.⁋Soluit & sumit ꝓ solutione. Primo ꝙ diuersarum rerum vna ē demostratio,quoniā illæ res ita se hñt:vt totum & pars:hoc ē: vt Q vle:& minus vle:verbi causa:vna ē demonstratio,qua de triangulo demonstratur æqualitas angulorum,& de Isochele:quæ ē species trianguli.Est.n.triangulus totum vniuersale.Isocheles ē spēs illius:& minus vniuersale.Hoc accepto tanq̄ maiori: subiungit minorem : sed quid est & quia ē non sic se hñt quoniam neutrum neutrius ē pars, non.n.quid ē:vniuersale totum est ad quia est,nec econtra.Quare si ipsius quid est : est definitio : illius non poterit esse demonstratio:& sic nec econtra. Patet ergo solu.dubitationis.

⁋Patet igitur nec eius demonstrationem esse cuius est diffinitio , nec eius omnis diffinitionem , esse ,

A *cuius est demonstratio. Quibus efficitur, ut omnino cuiusquã eius dẽ utrũq; haberi non possit, quare perspicuum est, neq; idem esse diffinitionem demonstrationemq;, neq; alterum in altero esse. Nã ea quæ subijciuntur similiter profecto sese haberent. Sed de his ha ctenus, satis enim de hisce diximus dubitando.*

¶ *Manifestum ergo quoniam neq; cuius definitio est, huius omnis demonstratio est, neq; cuius demonstratio est, huius omnis de finitio est. Quare omnino eiusdem nullius contingit utraq; habere. Manifestum itaq; q; neque definitio & demonstratio idem erunt, neq; alterum in altero. Etenim subiecta similiter se haberent. Hæc ergo usq; huc dubitata sint.*

Cõ. 24. ¶ Epilogat nunc quæ declarauit: & quæ ex declaratis se quuntur: & inquit. ¶ Manifestum ergo: quoniam neq; cu ius definitio est: huius omnis demonstratio est: vt secun=
B do loco fuit probatum, neq; cuius est demonstratio: hu ius omnis definitio est, vt primo loco dictum est, deinde deducit quod ex his sequitur, & inquit. Quare omnino eiusdem nullius contingit vtraq; habere, scilicet demon strationem & definitionem. Deducit etiam quod secundo loco ex dictis sequitur, & inquit. Manifestum itaq; q; neq; definitio & demonstratio idem erunt, neq; erit alterum in altero, vt species in genere: & causam dicit: quia si ecnt idem: & alterum in altero esset: subiecta illarum. s. defini bile: & demonstrabile similiter se haberent. s. q; erunt idẽ: & alterum in altero erit Vsq; vero quantum processe rit: inquit. Hæc ergo vsq; huc dubitata sint. Appellauit au tem definibile subiectum definitionis: & demonstrabile su biectum demonstrationis, quia sub sunt illis consideratio nibus, quæ sunt definitio: & demonstratio. Et dixit vsq; huc de his esse dubitatum: quia more dialectici persoluit
C has dubitationes. s. dubitando, non asserendo.

Tex. 3. ¶ *Nunc inuestigemus oportet utrum ipsius quid est, ratiocinatio sit demonstratioq;.*

¶ *Ipsius autem quid est. utrnm syllogismus sit, & demõstratio?*

Cõ. 25. Cuntinuatio. ¶ Quatuor proposuit problemata, de quibus vltimum (quod erat) quorũ est definitio, dissoluit: declarauitq; nõ esse idem secundum idem definibile atq; demonstrabile: Ex cuius solutione tertium determinauit: declarauitq; nõ esse idem demonstrationem, & definitionem: quo fit vt il lorum problematum duo sint modo definita. At nũc ad primum transit. Vtrum scilicet definitio demonstretur:
Obiectio. nam hoc definito. Secundum apparebit. scilicet quo mo do definitio in demonstratione cadet, & ita omnia erunt determinata. ¶ Sed occurres, quia Aris. videtur supfluus, nam (vt Philoponus exposuit) solutio præsentis proble
D matis apparet ex solutione præcedentis. Si enim habemus q; definibile secundum idem non sit demonstrabile: & q; definitio non est demonstratio. Sequitur statim definitio nem de definibili non esse demonstrabilem: quo fit: vt su
Sol. The. Tex. 22. cõme. 92. perfluũ sit problema istud per se disputare. ¶ Innuit The mi. solu. asserens hoc problema rursus esse seorsum dispu tandum: quia controuersia dignum est, & huius causa est, quia (vt primo huius dictum est) triplex est definitio: Alia quidem demonstrationis conclusio: Alia demonstratio nis principium: Alia tota demonstratio positione diffe rens: ergo aliqua est definitio, quæ potest demonstrari. Et ideo dignum est dubitatione si definitio possit demõstra ri: & quæ sit illa: & quis modus sit: quo demonstrabitur.
Sol. Phi. ¶ At Philoponus aliquo modo aliter dicit hoc problema non esse ex dictis solutum, quia dato q; definibile secun dum idem non sit demonstrabile: nec contra: adhuc est p

se dutabile si definitio de definito demonstrari possit. Est E
ergo problema si ipsius quid est syllogismus sit aut demõ stratio: quod est quærere an definitio de definito demon stretur, vel syllogizetur.

¶ *An non sit, ut nunc sermo noster supponit. Patet enim ratioti nationem quidem aliquid per medium de aliquo semper ostẽdere. Ipsum autem quid est proprium esse. & hoc ipso quid est prædica ri. hæc autem conuerti necesse est. Nam si, a, sit proprium ipsius c, patet, b, quoq; ipsius, c, et, a, rursus ipsius, b, proprium esse. Quo fit ut omnia conuertantur mutuamq; prædicationem suscipiant. At uero si tam, a, competit ipsi, b, ut quid est ipsius quã, b, competat identidem ipsi, c, necesse est tum, a, de, c, prædicetur, ut quid est ip sius. Quia si non hoc pacto his illud quispiam sumpserit, nulla sa ne necessitas omnino compellet ut, a, de, c, ut quid est ipsius dica* F
tur. Vt si, a, quidem. ut quid est ipsius, b, competere dixeris, b, uero non eodem modo de quolibet, c, prædicaueris, quare non solũ, a, de, b, dicatur oportet, ut quid est ipsius, sed, b, quoq; de, c, modo eo dem prædicetur necesse est.

¶ *An non est, sicut nunc ratio supposuit. Syllogismus enim ali quid de aliquo demonstrat per medium, sed quid est & propriũ est, & in eo quod quid est prædicatur. Hæc autem necesse est con uerti, Si enim ipsius, c, proprium est, a, manifestum q; & ipsius, b, & hoc ipsi us, c. quare omnia sunt adinuicem. At uero & si, a, in eo quod quid est, omni, b, inest, & uniuersaliter, b, de omni, c, in eo quod quid est dicitur, necesse est &, a, in eo quod quid est de, c, dici. Si autem non sic aliquis accipit duplicans, non necesse erit, a, de, c, prædicari in eo quod quid est, Vt si, a, quidem de, b, in eo quod quid est, non autem, b, de quocunq; in eo quod quid est. Si au tem ipsum quid est utraq; habebunt, erit ergo &, a, de, c, in eo quod quid est.* At particu la supp. Si particu la suppleta In græco ...

¶ Soluit nunc problema, asserens ipsum quid est non de monstrari de definito, nec syllogizari: inquit. ¶ An non est scilicet ipsius quid est demonstratio: nec syllogismus: sicut nunc nostra ratio supposuit: Debes scire Arist. in so lutione proximi problematis supposuisse definitionem demonstrationis esse principium: & indemonstrabilem, quia si esset demonstrabilis: tunc (vt dixit) principiorum esset principium: & ita in infinitum. Propterea dicit nunc verificando suppositum q; definitio sit indemonstrabilis. Pro veritate ergo solutionis accipit quatuor suppositio nes. ¶ Prima est: q; omnis syllogismus aliquid de aliquo ostendit per certum medium: vtpote prædicatum de su biecto per certum medium. Et hoc inquit. Syllogismus, n. aliquid de aliquo demonstrat per medium. ¶ Secũda est: q; definitio est prædicatum conuersim de definito in eo quod quidem: vt primo libro topicorum est dictum, di citur quidem prædicatum loco generis: quia omnis defi nitio est prædicatum, & non econuerso. Dicitur conuer sim ad differentiam generis: & accidentis: quæ sunt præ dicata, non conuersim: dicitur in eo quod quid est ad dif ferentiam proprij: quod non prædicatur in eo quod qd est, inquit. Sed & inquit est & proprium est: hoc est con uertibile: & in eo quod quid est prædicatur. ¶ Tertia est: si definitio de definito syllogizetur: oportet maiorem & mi norem terminum & medium inuicem conuerti: inquit. Hæc autem necesse est conuerti. s. si definitio de ipso defi nito syllogizetur, nam si ipsius, c, proprium est. a. hoc est si. a. conuertitur cum. c. vt necesse dicere, quia est. a. ipsius definitio: manifestum q; & ipsius. b. proprium etiam con

Quatuor suppõnes Aris. pro solone accipit.
H
Pria suppositio. Secunda.
Tertia.

I uertibile erit:& hoc.b.necesse est etiã esse propriũ ipsius c.quare omnia sunt adinuicẽ conuertibilia. ¶ Philoponus vero asserit hanc non esse tertiam suppositionẽ: sed probationem secundę. Accepit.n. definitionem esse propriũ: ideo hoc probat:ex eo quia connertitur. ¶ Expositor autem arbitratur Arist.in hac probatione syllogizasse intentum ex illis duabus suppositionibus. ¶ Quod non placet. Nam Arist. clare probat illa tria cõuerti:quod est tertia suppositio. ¶ Quarta suppositio est ꝙ si debet syllogizari aliquid de aliquo:vt illius definitio, verbi causa.a. de.c. vt eius definitio : debet syllogizari duplicato quid est, quia semel assumpto ad prædicatum vt ad.a.& semel ad mediũ, vt ad.b. hoc pacto: videlicet omne.b. est.a. vt quid est, omne.c.est.b.vt quid est. Igitur omne.c.est.a.vt

Quid Phi. de.3.suppositione. Sã.Tho.

Refutatio Quar. suppositio.

K quid est:nã si duplato quid ẽ. Sequitur.c.esse.a, vt quid ẽ, inquit. At vero & si.a.in eo quod quid est omni.b.inest, & vniuersaliter.b.de omni.c.in eo quod quid est, dicitur: terminis & propositionibus sic stantibus, necesse est &.a. de.c.in eo quod quid est dici. Si autem non sic aliquis accipit ipsum quid est duplicans:non necesse est.a.de.c.prædicari in eo quod quid est. Verbi causa:si.a. quidẽ de.b. vt quid est prædicetur:ipsum vero.b.nõ de quocunq; .c. prædicetur:vt quid est, supple non sequitur.a.vt quid est prædicari de.c. Ideo addit. Si autem ipsum quid est vtraque habebunt, scilicet maius extremum & medium mõ, quo diximus. Erit ergo &.a.de.c.prędicatum in eo quod quid est. In græco Codice sic legitur. Erit ergo.a.de.b.in eo quod quid est. Et vt mihi videtur, error est in libro:& loco.b.legi debet.c. Vt græci legunt. Verba autẽ illa si autem ipsum quid est vtraq; habebunt. In græco non sic

Verborũ expositio.

L leguntur. Sed hoc pacto. Ipsum autem quid est vtraq; habebunt. Et Philop.per vtraq; intelligit vtrasq; propõnes: scilicet.a.b.&.b.c.quia non solum.a.b.propositio, Sed ẽt b.c.habere debet quid est. Et intelligit ꝑ aũt certe, vt sit q̃ si nota illationis. Vnde secundũ Philoponũ debet tex.sic legi. Si autem non sic accipit aliquis duplicans:non necesse erit.a prædicari de.c.in eo quod quid est. Post positis autẽ verbis exẽplificatiuis, infert suppositionem ipm certe quid est vtraque habebunt. Erit ergo.a.de.c. in eo qd quid est. Verba autem illa vt si.a.quidem de.b. interponũtur(vt exemplũ in contraria suppositione) quasi velit per illa ꝙ si nõ sic disponantur termini, ipsum.a. (vt qd est) de.c.non prædicabitur. Sic legit Philop.& non male: tamẽ(vt nos legimus)textus clarus est. ¶ Sed hic sunt dubitationes non leues. Prima quia videtur posse syllogizari definitionem de definito sine dupla ipsius quid est acceptione.

Dubõnes Prima.

M Potest.n.animal bipes de homine syllogizari per animal rationale, & tamen animal bipes est definitio hominis. Sequitur.n. Omne animal rationale est animal bipes. Omnis homo est animal rationale. Ergo omnis homo est animal bipes. Ecce ꝙ animal de homine syllogizatum est, & est definitio. Igitur definitio syllogizari potest de re, cuius est definitio sine dupla acceptione ipsius qd est. ¶ Præterea videtur sufficere vna ipsius quid est acceptio:quia sequitur: Omne animal rationale est animal bipes: vt quid est. Homo omnis animal rationale est. Ergo omnis homo animal bipes est, vt quid est. Ecce quod definitio, vt quid est:syllogizatur siue illã duplicatiõe. ¶ Insuper(vt probauimus primo priorum)omnis sylľs reduplicatiuus, reduplicat:aut medium:aut minorẽ extremitatem. Non.n. potest reduplicare maiorem extremitatem,

Secũda.

Tertia.

N quia esset inutile, & falsum:& intelligibile, vt Arist. illic ꝑbat, & quouis mõ fiat:reduplicatio non potest addi nisi propõni maiori, & ad prædicatũ illius, vt Aris. ibidẽ probat. ¶ Ex his sequitur magna dubitatio:cũ.n. ipsum quid est, nec medium sit, nec minor extremitas: non videtur facere syllogismũ reduplicatiuũ. Prçterea si faceret:nõ deberet addi, nisi maiori:& prædicato. Ergo vr̃ Arist. sibijpsi cõtrarius. ¶ Hæ sunt dubõnes mihi non leues: nec has legi in aliquo libro. Propterea in harũ solutione pro libenter præceptorẽ audirẽ. ¶ Animaduertendũ ergo primã & tertiã dubitationẽ non multũ esse difficiles:quia Arist.nõ negat definitionẽ de definito demonstrari posse absolute, quia(vt docuit primo huius)vna definitio est:quæ est demonstrationis conclusio. Altera quæ est demonstrationis principiũ, & ita definitionẽ demõstrari de definito est necessariũ. Sed intentio Arist. est hic probare ꝙ definitio non possit demonstrari de definito: vt est definitio:quod

Ca.35.primi priorũ

Difficultas dubõnum. Solo ad primã dubitationẽ

Tex.a...

O est dicere(vt Philop.exponit)ꝙ non possumus demonstrare animal bipes, esse hominis definitionem. Nemo.n. dubitare debet animal rationale demõstrari posse de homine, qa vel ꝑ propriã hominis passionẽ:vel per aliã definitionẽ, vel per definitionẽ definitionis. ¶ Sed tota dubõ nostra est, si põt animal bipes demõstrari esse hominis definitionẽ:vel vtrũ possit animal bipes demõstrari de homine, vt quid est:vel vt definitio hominis:& Aris. ꝓbat hoc fieri nõ posse(vt videbiť). Ex his sequiť, ꝙ si debeat syllogizari animal bipes de homine:vt definitio. In ꝓpõnibus sylľi omnibus vel aliq̃ addi debet verbũ illud vt definitio:vel verbũ illud:vt quid est:quod idẽ sonat, alioqn non habebitur de hoĩe animal bipes:vt qd est:vel vt definitio:vel animal bipes esse definitionẽ hominis:quę eadẽ

P sonat. Et sic diluiť prima dubõ. ¶ Pro solutiõe tertię gręci videntur facere differẽtiã inter reduplicatiuũ syllogismũ, & duplatiuũ:nã reduplicatiuus dr̃:qui aut medij:aut minoris extremitatis est replicatiuus: vtpote qñ reduplicat mediũ vel minorẽ in ꝓpõne maiore, & ex parte pdicati:& de hoc posuit Aris.præcepta in lib.priorũ. Duplatiuus vero vel duplãs sylľs est:q bis aliquid in ꝓpõnibus, vel qui in vtraq; ꝓpõne aliquid idẽ accipit:sicut hic, q in a.b.& in.b.c. ꝓpõnibus vtrisq; accipit verbũ illud:vt qd est:aut vt definitio:& hoc pacto appellãt ipm gręci duplãtẽ syllm. Fit aũt hic sylľs ad syllogizandũ aliquod prædicatũ specificatũ de aliquo subto : vt si velemus ꝓbare de homine pdicari de pluribus vt vľe : acciperemus bis verbũ vt vľe, hoc pacto, spẽs prædicatur de pluribus:vt vľe. Homo est spẽs vt vľe. Hõ pędicatur de pluribus:vt vni-

Ad tertiã Sylli duplicatiui & sylli reduplicatiui diff. sed. græcos.

Q

uersale:eodẽ mõ ad syllogizãdũ aĩal bipes:vt qd ẽ de hoĩe ꝓbatio ẽ alicuius specificati de aliquo. Et iõ duplãdo illud specificãs, dicetur sylľs duplatiuus: vel specificatiuus. ¶ Possumus ẽt aliter dicere reduplicatiuũ syllm esse duplicẽ: veluti duplex est reduplicatio, aut rei:aut intẽtionis; rei quidẽ est quoties subiectũ reduplicatur ex parte pdicati,

Reduplicatiuus sylľs duplex.

cati,

A cati, vt si dixero animal est Orthographus inquantū grā maticus. Reduplicatio intētionis est:nō qñ sub̄m:aut p̄dicatū reduplicat̄. Sed qñ additur p̄dicato aliq̄ intentio, rō ne cuius prædicatū verificat̄ de sub̄to, veluti si dixero, hō est species vt vl̄is: quo fit: vt syll̄s bifariā reduplicatiuus sit rei quidē:& intētionis:rei est duplex, vt Arist. dixit primo priorū:aut medij, aut minoris:nā reduplicatione maioris nullus vtilis est, vt ibi Aristo. exposuit:reduplicatione intentionis est:nō q̄ui aliquē syllogismi terminū reduplicat. Sed aliquā intentionē in propōnibus duplat:vt syllogizet̄ prædicatū specificatū de subiecto, veluti in ,ppo sito nostro: q̄a volumus syllogizare de homine animal bipes(vt quid est)siue(vt definitio) reduplicamus ipsum quid est vt animal bipes specificatū p quid est verificetur

B de homine. Hic ergo syll̄s est duplicatiuus intentionis, & sic delet̄ tertia dubō. ¶ Restat ergo q̄ō in secūda, cur videlicet requirat̄ illa duplatio intētionis: cū ex vna sola illius acceptione in p̄dicato maioris sufficiat. Hæc. n. q̄ō est mihi nō leuis. Ab Arist. n. nō plus habemus nisi q̄ si duplatio illa nō fieret:ipsum q̄d est vt definitio de definito nō syllogizabit̄, hoc. n. valde diminutū est: q̄a vr̄ posse syllogizari p vnā solā illius acceptionē in. a. b. ,ppone. ¶ Ex verbis igit̄ Themistij, & Simplicij: & Philoponi colligēdū esse arbitror quod q̄d est, vt definitio. Syllogizari nō posse de eo cuius est:nisi ad p̄dicatū addat̄ verbū vt q̄d ē: vel vt definitio, nā sine illius assumptione quod quid est de eo cuius est, nō, vt definitio syllogizabit̄: sed absolute, & ita nō haberemus ipsum quod quid est esse eius definitionē:cuius est quod q̄d est, sine ergo acceptione verbi,

C vt quid est in ,ppōne. a. b. syll̄s noster esse nō pōt. Restat nūc assignare cām cur in. b. c. ,ppōne ipsum (vt q̄d est) sit replicandū, & dicamus hoc esse: q̄a qñ aliq̄d prædicatū de aliquo subiecto p̄dicatur aliquo addito, & sub̄m illud eo dē addito iterū de alio sub̄to p̄dicatur: necesse est illo addito primū prædicatū de vltimo sub̄to p̄dicari: vt si. a. de b. ipso. d. addito p̄dicatur, & b. de. c. eodē addito iterū p̄dicatur. a. de. c. illo. d. addito necesse est p̄dicari. At vbi primū prædicatū. s. a, de primo sub̄to. s. b. p̄dicaretur. d. ipso addito: & b. p̄dicaretur de. c. Sed non. d. ipso addito:non oportet. a. p̄dicari illo addito de. c. Substātia. n. de animali vt genus p̄dicatur. Hæc. n. vera est animal est sub̄a:vt genus. Sed q̄a non accipitur animal vt genus p̄dicari de homine:iō nō sequit̄ hominē esse substantiā: vt genus p̄dicari de homine:iō nō seq̄tur hominē esse substantiā, vt ge

D nus. Quare si animal bipes: vt definitio syllogizabit̄ de homine:debet p̄dicari de animali rōnali, vt q̄d est:vel vt definitio, & animal rōnale de homine vt q̄d est. Sic. n. sequit̄ animal bipes vt quid est p̄dicari de homine: q̄a (vt Philop. inq̄t) q̄cquid est definitio definitionis est definitio definiti: q̄bus fit syll̄m nō esse vtilē ad ,ppositū si solū. a.

Quæsitū. b. ,ppōni adderet̄. ¶ Sed adhuc q̄res cur in syll̄o reduplicatiuo reduplicatione rei nō req̄ritur illius rei in vtraq; ,p

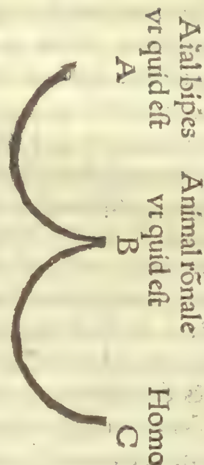
Respon. pōne acceptio. ¶ Cā est: q̄a additio intētionis est quasi diminuēs:illa rei nō:hac rōne intētionis additio dupla eē debet, non aūt illa rei. Cū. n. illa intētionis sit q̄si diminuēs: nisi medio adderet̄:fiet q̄si syll̄s in q̄tuor terminis cōmittēdo paralogismū accūtis. At in additione rei nulla fit diminutio:nō ergo oportet addere eā in vtraq;. Hæc mihi videtur, & fuerūt mihi nō facilia. Verū si melius occurret

Notandū. nō recusabo aliter dicere. Satis. n. mihi fuit mōstrasse locū. ¶ Animaduerte tñ syll̄m duplātē fieri posse intētione ad

E dita ad vtraq; ,ppōnē, nō tñ ad alterā earū bis, possumus n. sic syllogizare. Spēs p̄dicatur de pluribus vt vl̄e. Hō est spēs:vt vl̄e. Ergo hō p̄dicatur de pluribus vt vl̄e. Silr̄ valet. Animal rōnale est animal bipes:vt q̄d ē: Hō est animal rōnale vt q̄d est, ergo hō est animal bipes:vt q̄d est. Alij aūt volūt sic esse syllogizandū: Animal rōnale:vt q̄d est, ergo animal bipes vt quid est. Sed istud nō refert: nā ipsum, vt q̄d est:si nō adderet̄, nisi semel a parte p̄dicati: cōcluderet syll̄s ipsum animal bipes esse ipsius hominis, vt q̄d est. ¶ Sed dices tūc aliquid bis sumptū ingrederet̄ cōclusionē. ¶ Et solutio est:hoc nō esse absurdū, q̄a illud bis sumptū nō accipitur:vt mediū, sed, vt specificatio p̄dicati:& medij:quā ingredi cōclusionē ,phibet nihil: immo in distractiuis necesse est vtriq; addi, si debet in cōclusione addi. Ex his colliget̄ hæc q̄rta suppō, q̄ si quod q̄d est Obiectio. Solutio.

F syllogizabit̄ de eo cuius est:vt q̄d ē, & vt definitio oportet ip̄m vt q̄d est in vtraq; ,ppōne semel saltē accipi, videlicet:in. a. b. & in. b. c. Nā sic sumpto:seq̄tur. a. p̄dicari vt q̄d quid est de. c. & illo nō sic sumpto:nō sequitur.

¶ Hæc. n. ita sint, si in utroq; rōcinationis interuallo ipsum quid est quidditasq; sumatur, quidditas nimirū antea quā concludatur, in ipso medio ratiocinationis termino collocabitur. Atq; omnino si fieri potest, ut ostendatur quid nam sit homo, sit, c, quidem homo, a, uero quid est ipsius, siue sit animal bipes siue aliquid aliud. Si igitur huiusce ratiocinatio fiet, necesse est. a. de quolibet, b, prædicetur. Hoc autem erit alia media inter, a, & c, ratio, quæ quidem etiam quid est ipsius hominis erit. Sumitur igitur id profecto quod demonstrare oportet, b, nāq; diffinitio ipsius hominis est.

G *¶ Si igitur quod quid est, & quid erat esse utraq; habent, in medio termino erit prius quod quid erat esse, & omnino si est demonstrare quid est homo, sit, c, homo, a, uero quid est siue animal bipes, siue aliquid aliud. Si ergo syllogizatur, necesse est, a, de omni, b, prædicari, huius autem erit alia media rō, quare & hoc erit quid est homo. Accipit igitur quod oportet ostendere. Etenim, b, est quid est hōis.*

¶ His quatuor sumptis. Nunc ostēdit ,ppositū. s. q̄ definitio demōstrari nō possit de definito(vt quid est) nā si quid est demōstrari possit de definito. Com. 27.

H Maius extremū de medio: & mediū de minori extremo vt quid est necesse est prædicari. Hæc consequentia patet ex tertia & quarta suppositione. Vltra si maius extremū de medio, & medium de minori extremo ut quid est prædicatur. In medio termino erit prius quod quærebatur. s. quod quid erat esse, quare cū consequens sit absurdum, Primum antecedens erit absurdum:non ergo potest definitio vt quid est de ipso demonstrari:inquit. ¶ Si igitur quid est: quod alio verbo ēt quod quid erat esse dicitur: vtraq; interualla habent. s. ita q̄ extremū maius de medio, & mediū de minori extremo:vt quid est prædicetur. In medio termino erit prius quod quid erat esse:& ita sumetur, quod quærebat̄. Deducit consequentiā in terminis, & inquit. Et omnino si est demōstrare quid ē homo, sic. c. homo, a. vero quid est ip

I fius hominis: siue tale hominis quid est: sit animal bipes, siue aliquid aliud. s. animal rõnale terminis sic collocatis: inqt. Si ergo syllogizatur: scilicet. a. de. c. hoc est animal bipes de homine: vt qd est, necesse est. a. de omni. b. prędicari: vt qd est p tertiã & quartã. Huius autẽ erit alia media rõ, hoc est: qđ quidẽ. b. erit huius. s. ipsius. c. alia media rõ. i. alia definitio quasi medias inter. a. primã rõnẽ: & c. minorẽ: & quia. b. erit quædã media rõ inter. a. &. c. erit & illa qd est hõ: videlicet rõnale animal. Quare si. a de. b. vt qd pdicatur: &. b. vt rõ media pdicatur de. c. & ita iterũ vt qd: demõstrans accipit in medio termino, qđ oportet õndere. Etenim accipit. b. qđ est qd est hominis: & ita eius erit petitio: qđ principio qrebaṫ. ☞ Sed occurres Aris. accepit qtuor suppõnes, quarũ prima erat syllm esse alicuius de aliquo p mediũ. Scda fuit, definitionẽ esse pdicatũ conuersim in eo qđ quid est. Tertia fuit: ꝙ ad syllogizandũ definitionẽ de definito, oportet oẽs terminos sylli esse cõuertibiles. Quarta fuit ad syllogizandũ qđ qd est de eo, cuius est, oportet accipi ipsum vt quid est, in vtroque interuallo sylli. Postea cũ ꝓbauit propositũ. s. nõ posse definitionẽ demõstrari de definito p syllm. visus est qrta tm: & ita cæteræ videtur supfluæ. ☞ Et dicendũ, oẽs illas suppõnes fuisse necessarias: tertiã quidẽ & quartam ad vsum ꝓbationis: nã in ꝓbatione necessariũ est supponere nõ posse syllogizari definitionẽ de eo, cuius est, nisi p mediũ conuertibile cũ vtroq; extremo: & huic seruit tertia suppõ: iterũ necessariũ est. Supponere. b. cõuertibile cũ c. &. a, cũ. b. habere ipsum quid est: nã (vt dictũ est) nisi in vtroq; interuallo accipiatur ipm vt qd est: nõ sequiṫ syllogizatũ esse. a. de. c. vt quid est, & ita tertia & qrta seruiunt ꝓbationi. Prima autẽ & secũda seruiunt terminis: quibus vtimur in ipsa ꝓbatione, nã si intẽdimus ꝓbare ꝙ definitio accipi nõ potest de definito p syllm: oportet scire qd sylls sit: p quẽ acciperet: vel nõ acciperet: & ad hoc seruit prima: & oportet scire qd nã sit definitio: de qua dicimus ipsam syllogizari nõ posse, & sic seruit secũda. Oẽs igitur vtiles sunt. ☞ Vlterius occurres: quia definitio quæ qritur est. a. quæ aũt sumitur petiturq; est. b. Et ita nõ idẽ quæsitũ: & concessum. ☞ De hac dubõne multe erũt rñsiones: diximus. n. olim quinque modis peti principiũ: vel sumi qđ quærebaṫ, vt libro topicorũ. 8. dicit Aris. & elencorũ. 1. Primo quidẽ mõ: vt si qs in ꝓpõnibus id qđ demõstrare vult assumat. Secũdo vt si qs volẽs demõstrare particularẽ vlem assumat illi subalternã. Tertio vt si qs vlem velit demõstrare: particularẽ petat illi subalternatã. Quarto vt si qs velit demonstrare aliquod cõiũctũ, petat partẽ illius qlibet seorsum. Quinto vero vt si qs velit demonstrare vnũ cõuertibile. Petat suũ cõuertibile æquenotũ cũ illo, vł minus notũ: & hoc quinto mõ qui ꝓbare vult definitionẽ de definito vt qd est. Sumit alterã definitionẽ vt qd ẽ aut æquenotã cũ priore aut minus notã, ẽt diximus: illud qđ quæriṫ atq; probaṫ, videlicet. a. esse aliud ab eo qđ petitur in syllo: videlicet. b. Tamen sub eadẽ rõne petitur. b. sub qua ꝓbatur. a. qa. b. vt qd est petiṫ de homine: &. a. de homine qritur vt qd est: & ita est idẽ qsitũ & concessum saltẽ secundũ rõnem. ☞ Qua rõne nõ imperite dixerũt Neoterici in hoc syllo esse petitionẽ eius: qđ in principio quærebaṫ secũdũ intentionẽ: nõ autẽ secundũ rem: qm quærebaṫ. a. sub intentione definitionis de. c. & petiṫ b. de. c. sub eadẽ intẽtione: sub qua qrebatur. a. quare eadẽ intentio sumitur: quæ quæritur. ☞ Them. aũt dicit in hoc

Dubium.

K

Solutio.

L

Aliadubõ

Solutio. Quinque modis fit petitio principij. Cap. 5. Ca. 5. et. 6

M

Quæ Neoterici.

Themi.

syllo peti qđ quærebaṫ, qtenus qui intẽdit ꝓbare definitionẽ de definito: instituebat demõstrare definitionẽ hominis p demonstrationẽ. Sed statim sumit sine demrone aliquã esse hominis definitionẽ. Est ergo petitio eius qđ in principio: qa qui volebat syllogizare definitionẽ de eo, cuius est nullã supponebatur definitionẽ. In ꝓbando vero accepit aliquã, & ita eadẽ quærebaṫ, & cõceditur. Nã supponẽdo nullã: eã quã sumpsit: nõ supposuit: & accipit quã non supposuit, quare eadẽ quærebaṫ: quæ cõcediṫ. Quã rẽ Philop. approbat. Sed postea aliã assignat Arist. eius qđ in principio quærebatur: petitionẽ. ☞ Vlterius occurres: quia Aris. ꝓposuit an definitio de definito possit demõstrari, & syllogizari: & tñ solũ ꝓbat illã demõstrari non posse. Propterea quispiã dicet eam saltẽ posse syllogizari. ☞ An quia idẽ est: nã si syllogizaretur, id qđ quærebatur peteretur. Propterea quod de demonstratione asserit, de syllogismo voluit esse assertum. N Dubõ. 3. O Solutio.

☞ Id autem ipsum in duabus propositionibus, & primis medioq; uacantibus terminis cõsideretur oportet. Maxime autem id quod dictum est elucescit.

☞ Oportet autem in duabus propositionibus & primis, & immediatis considerare. Maxime enim manifestum, quod dicitur sit.

☞ Quid velit Aristo. hic nõ facile patet, qñquidẽ Alexã. verba hæc aliter, Aliterq; Simplicius intelligit. ☞ Propterea vr mihi Aris. remouere quãdam dubitationẽ circa ea, quæ dixit. Accepit. n. a. esse definitionẽ ipsius. c. Syllogizandã. b. vero eiusdem. c. esse mediã aliã definitionẽ. s. inter. a. &. c. Posset ergo quispiã dicere adhuc inter. b. &. c. esse tertiã definitionẽ, quã oportet assumere anteq̃. b. assumatur de. c. ☞ Respondet igitur Aristo. & inquit. ☞ Oportet autẽ hoc ipsum qđ pauloante diximus, cõsiderare in duabus ꝓpõnibus: & primis: & immediatis. Nã siue inter b. &. c. deṫ alia media rõ, siue nõ, cũ non sit ꝓcessus in infinitũ, tandẽ ad immediatã & primã rõnẽ oportet venire. Et tũc in talibus exemplũ nostrũ cõsidereṫ: nã tale exẽplũ in his magis elucescet. ☞ Vel vt placet Simplicio. a. de b. &. b. de. c. (vt immediatas ꝓpõnes & primas assumpsit) Assignat nũc cãm: cur vt immediatæ: & primæ assumptę sunt: qa si p se accñtia p prima & immediata demõstrãtur, multo magis qđ quid est p prima & immediata demõstrabitur: & maxime qa si p immediata definitio demonstrabiṫ: fiet manifestius: qđ dictũ est. s. qđ petatur qđ quærebaṫ. ☞ Vel aliter (vt Simp. ẽt exponit) dicamus ꝙ Aris. declarat qũo volẽtes demõstrare definitionẽ: ꝓpõnes debent assumere: & dicit oportere ꝓpõnes duas assumere eũ: qui demõstrare qrit definitionem de definito: & primas: & immediatas. Primas quidẽ & immediatas, vt seruet ius demõstrationis: qđ est: vt sit ex primis & immediatis, duas vero: vt magis eluceat: qđ dictũ est de petitione eius qđ quærebaṫ, nã multitudine propõnũ nõ ita elũceret, cũ accideret confusio. ☞ Hæc tertia expõ refert hæc verba ad demõstrationẽ: p quã inducebaṫ definitio de definito. Primæ duæ verba retulerunt ad exemplũ. Cõ. 28. P Simp. Alia expõ Simplicij. Q

☞ Qui igitur per ea conuertuntur: quid sit anima, quid homo, uel quoduis aliud conantur ostendere, hi petunt id sine dubio quod initio quærunt, demonstrareq; nituntur. Vt si quis censuerit id animam esse. quod est sibi uiuendi causa, atq; hoc numerum esse seipsum mouentem. Is enim necesse est postulet adeo animam numerum esse seipsum motu cientem, ut idem sit anima numerusq; seipsum mouens.

☞ Qui

A Putauerit Afsignauerit ἀξιώσῃ Putet. enim igitur. ¶ *Qui quidem igitur per conuersionem ostendentes sunt quid est Anima, aut quid est homo, Aut aliud quodlibet entium, quod est ex principio petunt, ut si quis putauerit animã esse eandem sibijpsi causam uiuendi. Hoc autem numerum seipsum mouentem. Necesse est enim petere animam, quod quidem est esse numerum seipsum mouentem, sic sicut idem ens.*

B Cõ. 29. Duplex expõ tex. vna secũdũ veritatem, altera scdm Iuniores Expõ scdm Veritatem. ¶ Hic textus vno mõ exponitur secundum veritatẽ. Alio modo secundũ Iuniores: secundũ veritatẽ quidem. ¶ Debes scire, ꝙ quidam constituebant cuiuslibet definiti duas definitiones, & dicebant alteram de definito per alteram demõstrari: verbi causa: ipsius animæ duæ definitiones sunt secundũ Xenocratem: altera quæsita: altera concessa, quæsita vt numerus seipsum mouens: concessa sibijpsi viuendi cã. Dicebant itaqꝫ quæsitam demõstrari per concessam. qm̃ per ipsi viuendi cãm: demonstratur de anima numerus seipsum mouẽs. Vbi patet in demõstratione tali demonstrari definitionẽ de definito: & tamẽ nec in ꝓpositionibus, nec in cõclusione ponitur ipsum vt qd est. Aris. ergo primo demõstrauit nõ posse demonstrari definitionẽ de definito nisi in conclusione addatur vt qd est. Alioquin non magis sciremus prædicatũ syllogizatum esse definitionem: ꝙ aliud prædicatũ. s. genus: vel accidẽs: vel ꝓpriũ. Postea declarauit: nõ posse definitionẽ demõstrari de definito vt quid est: nisi in vtraqꝫ propositione ponatur ipsum (vt quid est). Quibus deduxit esse petitionem principij in medio termino. At nũc vult ostendere: ꝙ dato ꝙ non demonstratur definitio de definito vt qd: propositiones nõ debẽt accipere vt qd est: & vbi non acciperetur conclusio vt quid est, neqꝫ propositiones: licet non peteretur principiũ formaliter: peteretur ꝑ identitatẽ. s. (vt ita loquar) identice: vnde inquit. ¶ Qui quidẽ igiꝰ per conuersionẽ ostendentes sunt quid est anima, vt Xenocrates: qui ostẽdit animã esse numerũ seipsum mouentẽ per conuersionẽ. i. ꝑ esse sibi causa viuendi, quæ est definitio cõuertibilis cũ illa definitione demõstrata. Aut qd est hõ: Aut quid est aliud quoduis entiũ: quod ex principio petunt. Et assignat exemplũ: & inquit. Vt si quis putauerit animã esse eandem sibijpsi cãm viuendi. Hoc aũt s. cãm sibijpsi viuendi putauerit esse numerũ seipsum mouentẽ, hic sic syllogizans petit qd est in principio: nã necesse est petere animã, quod quidẽ petere est accipere ipsam esse numerũ seipsum mouentẽ: & ita quærebamus an

C

D

Obiectio. anima sit numerus seipsum mouẽs, & hoc petitur. ¶ Sed occurres, quia nõ petitur animã esse numerũ seipsum mouentẽ, sed in minore petitur animã esse causam sibijpsi viuẽdi. ¶ Rñdet Philop. Aris. supponere idẽ esse. b. & . c. hoc

Rñ. Phi. est animã: & sibijpsi cãm viuendi. Cuius causam assignat. Quia si. b. esset aliud. a. c. tũc. a. in quo ponitur numerus seipm mouẽs: esset definitio duorũ. s. ipsius. b. & ipsius. c. qđ est cõtra p̄cepta definitionis: qa igiꝰ ita est. Patet idẽ eẽ. b. & . c. & idẽ sibi viuẽdi cã, & anima. Quod si. b. & . c. idem sunt, cũ qcquid petiꝰ de aliquo: petaꝰ de eo: qđ est idẽ illi.

E Si de. b. in maiore petitur. a. hoc est, si de sibijpsi viuẽdi cã petiꝰ numerus seipm mouẽs: Et. b. est idẽ ipsi. c. qa sibi viuendi cã ẽ. i. animæ, ergo & . a petiꝰ de. c. hoc est numerus seipm mouẽs peteꝰ de ipsa anima: sed hoc q̃rebaꝰ: igiꝰ qđ principio q̃rebaꝰ: petiꝰ. Hãc rñsionẽ innuit Aris. cũ inqt. Sic sicut id est ens, q̃si dicat sic syllogizãs petit animã eẽ numerũ seipm mouentẽ nõ formalꝛ. Sed sic sicut idẽ ens hoc est ꝑ idẽtitatẽ: petiꝰ. n. in maiore idẽtice: qa accipiꝰ de b. hoc est de cã sibijpsi viuẽdi: qđ est idẽ ipsi. c. aĩæ. Quare petiꝰ idẽtice: & cũ ita sit sequiꝰ in talibus syllis. In qbus nõ ꝓbatur definitio, vt qd est de definito. Adhuc cõmitti saltẽ ꝑ identitatẽ petitionẽ principij. ¶ Sed dices Aris. docuit demõstrare formalẽ definitionẽ ꝑ materialẽ: & ecõtra. Ergo docuisset demr̃are per fallatiã petitionis principij. ¶ Vno mõ dici põt vtranqꝫ definitionẽ differre a definito qa vtraqꝫ dicit partẽ: quæ nõ est suũ totũ, & vtraque inter se differt. Formalis. n. ẽ res alia a definito, & materialis ẽt: sicut forma alia a cõposito, & materia silr: inter se quoqꝫ differũt sicut materia & forma: at definitiones cõuertibiles, de qbus locutus est Xenocrates: erãt ambæ totales: & simplr datæ de anima. Iõ ambæ inter se eædẽ: & cũ ipsa anima. ¶ Vel dici põt nõ esse absurdũ comitti petitionẽ principij demr̃onibus identicã. Mõ nõ comittaꝰ formaliter: & si diciꝰ Aris. inducit hoc taꝙ absurdũ cõtra Xenocratẽ: dici põt hoc nõ duxisse taꝙ absurdũ: qa nõ destruxit ipsum. Sed solũ voluit innuere ẽt aliquo mõ peti in talibus syllis: licet nõ ꝓbeꝰ per ipsos definitio vt qd est, & ita nõ vt absurdũ hoc induxit: sed vt dignũ cõsideratione. ¶ Alr hic textus exponi põt secundũ Iuniores: vt dicamus Aris. velle ꝓbare nõ posse alterã definitionẽ demõstrari ꝑ alterã vt qd est, qa peteret principiũ secundũ intẽtionẽ, nã cũ assumeretur in minore animã esse sibijpsi cãm viuẽdi vt qd est: petitur numerus seipsum mouẽs: nõ sed secũdũ rẽ intentionẽ: nã licet. a. sit aliud. a. b. tñ sub ea rõne petiꝰ. b. sub qua ꝓbaꝰ. a. nã. b. vt qd est petiꝰ de anima, & . a. vt qd est q̃riꝰ de hoĩe: & ita est idẽ cõcessum & q̃situ saltẽ scdm eandẽ intẽtionẽ, & hoc inqt. Necesse est. n. petere animã, qđ quidẽ petere est accipere numerũ seipsum mouentẽ in minore. Licet. n. hoc scdm rẽ nõ accipiatur in minore accipitur sic sicut idẽ ens, qm̃ accipiꝰ. b, tanqꝫ idẽ ens ipsi. a. cũ accipitur sub eadẽ intẽtione. At qđ sub eadem intentione accipitur, & si non accipiatur vere idem illi: sub cuius intentione accipitur: tamen accipitur quasi idem illi: & sic in minore petitur. a. non vere: sed vt idem ens saltem secundum intentionem. At hoc esse absurdum superius declaratum est.

Dubium. Solutio.

F

Alia solo.

Expositio Iuniorũ.

G

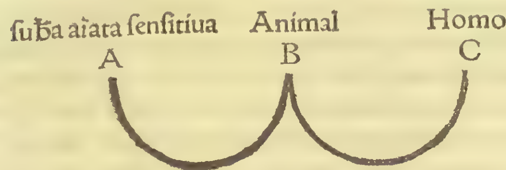
H

¶ *Non enim si, a, quidem ipsum, b, b, uero, c, ipsum se quatur, a, diffinitio erit ipsius, c, sed de ipso tantum uere dicetur, ut patet. Neqꝫ si rursus, a, ratione substantiæ competit & de omni, b, prædicatur a, continuo diffinitio erit ipsius, c.*

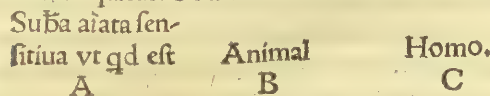
¶ *Non enim si consequitur, a, b, & hoc, c, erit ipsi, c, a, quod quid erat esse. Sed uerum erit dicere solum. Neqꝫ si est, a, quod quid ẽ, & de, b, prædicetur omni.*

¶ Superius Aristoteles accepit nõ posse ꝓbari definitionem de definito vt qd est: nisi vtraqꝫ interualla habeãt vt qd est. Sed qa accepit hoc: & nõ ꝓbauit. Nũc ꝓbat: cũ inqt. ¶ Nõ. n. si cõsequiꝰ. a. ad. b. & hoc. b. ad. c. erit ipsi. c. a. qđ quid erat esse. Sed verũ erit dicere solũ: sic igitur nõ põt definitio de definito demonstrari vt qd est: si vtraqꝫ ꝓpõ accipiãtur absolute: qa vbi sic absolute acciperentur: non sequetur . a. de. c. vt quid est. Sed absolute. a. de Com. 30.

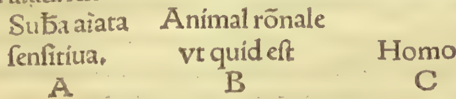
I t.verbi cã, siquis sic syllogizabit: Oẽ animal ẽ suƀa aĩata sensitiua. Omnis hõ ẽ animal: nõ ꝑpea sequit̃: Ergo hõ est substantia animata sensitiua: vt qd est. Erũt.n. Assumpte

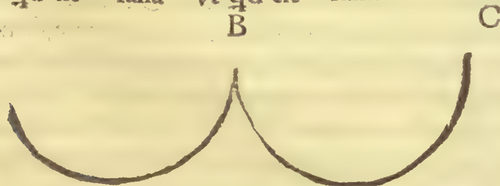
ꝓpões veræ: & cõclõ falsa. Non.n. suƀa animata sensitiua de hoĩe dr̃ vt definitio hoĩs: cũ dicat̃ de animali vt definitio: & nõ de hoĩe. Pręterea neq; sequit̃.a.de.b.vt qd ẽ, si altera ꝓpõ solũ sit vt qd est: qa non si in maiore accipiatur vt qd est. K Non.n. sequit̃ si.a.de.b.vt qd est p̃dicatur: &.b.de.c.nõ vt qd est. sed absolute: vt.a.de.b.p̃dicetur vt q̃d est, vnde inquit. Neq; si est.a.qd̃ quid est: & p̃dicetur de omni.b.vt qd est: supple sequtur.a.p̃dicari de.c. vt qd est. Nõ.n. sequitur: Oẽ animal est substãtia aĩata sensitiua

vt qd est. Omnis hõ est animal: Ergo omnis hõ est suƀa aĩata sensitiua vt qd est: nã ambæ ꝓpões sunt verę: & cõclusio falsa: cũ (vt dictũ est) Suƀa aĩata sensitiua nõ p̃dicet̃ de homine vt qd est, sed de animali: sili rõne si sola minor hẽat qd est. Nõ.n. sequtur. Oẽ animal rõnale ẽ sub L stantia aĩata sensitiua: Oĩs hõ est animal rõnale: vt qd est,

Ergo omnis hõ est suƀa animata sensitiua: vt qd est: quia (vt diximus) Suƀa animata sensitiua non est definitio hominis: ideo non põt inferri de homine: vt illius qd̃ qd est. Tacuit aũt hoc Arist. qa de silibus idẽ est iudiciũ. Cũ.n. ꝓbauit ex sola maiore hñte qd est nõ sequi cõclõnẽ hr̃e qd M est, idẽ voluit esse intelligẽdũ de minore. Quare si debet demr̃ari de hoĩe suƀa aĩata sensitiua: vt qd ẽ. Vtraq; debet

hr̃e quid est: hoc pacto. Oẽ animal rõnale est suƀa animata sensitiua vt qd est, Omnis homo est animal rõnale vt qd est, Ergo oĩs hõ est suƀa aĩata sensitiua, vt qd est. Sed qa cõclõ est falsa: & nõ rõne minoris, ergo rõne maioris. Patet ergo nõ posse definitionẽ de demr̃ari definito vt qd est. Quod erat quarta suppõ superius assumpta.

❡ Quãquam.n. animalis esse, de hominis, esse dicitur, omne.n. animal rationalis particeps substãtia uere est animal particeps, quæ est principiũ sentiendi, quemadmodũ & omnis hõ est animal, nõ tamen hoc dicitur pacto ut unum sit. Si igitur quispiã non hoc pacto terminos sumpserit, nunquam.a. sane quidditatem ipsius.c. substantiamq; esse concluserit. N

❡ Et.n. animalis esse prædicantur de hominis esse. Verum.n. est de omni, hoĩs esse aĩalis esse, sicut & de omni homine animal. Sed non sic sicut unum esse. Siquidem igitur non sic accipiat non syllogizatur q̃.a, sit ipsius, c, quod quid erat esse & substantia.

O

❡ Qd̃ autẽ ex duabus absolutis non syllogizetur definitio de definito vt quid est exponit ꝑ terminos. Et in.a. ponit rõnẽ animalis.s. substantiã animatã sensitiuã. In.b. rõnẽ hominis.s. animal rõnale. In.c. vero ponit hominẽ: & inquit. ❡ Et.n. animalis esse.s. suƀa animata sensitiua, quæ ẽ animalis esse & rõ prædicatur de hominis esse.s. de animali rationali: quod est esse atq; hominis ratio. Verũ.n. est de omni: hominis esse animalis esse, qm̃ omne animal rõnale est substantia animata sensitiua: Sicut & de omni homine prædicatur animal: nõ tamẽ rõ animalis de rõne hominis prædicatur vt vnũ esse hoc est vt qd est: nec rõ hominis de homine vt qd est: qm̃ igitur rõ animalis prędicatur de rõne hominis nõ vt vnũ & idẽ rẽ: qd̃ est prædicari vt quid est: nec ẽt in minore accipitur vt quid est, licet possit accipi. Dicit siquidẽ igitur non sic accipiat.s. vt qd est in vtraq; ꝓpõne nõ syllogizatur q̃.a. sit ipsius.c. qd̃ quid erat esse & substantia, quia ꝓpões erunt veræ & cõclõ falsa: vt intelligenti patet. Perspicuũ igitur est definitionẽ nõ posse syllogizari de definito vt quid est: nisi in vtraq; accipitur (vt quid est) qd̃ erat quarta suppõ: tacuit aũt exẽpla alia. Vbi aut maior: aut minor absolute acciperet̃: quia facile est inuenire. ❡ Debes scire q̃ Simplicius probat hic non posse syllogizari definitionẽ de definito vt quid est: ex altera reduplicatiua solũ: nã modus cõclõnis sequitur modũ alterius ꝓpõnis. Altera igitur ꝓpositio nũ erit reduplicatiua: q̃ si vna, ergo & omnes. Si.n. altera tantũ sit reduplicatiua. Altera vero absoluta: cũ reduplicatiua sit potior, absoluta vero debilior pars: & conclusio semper debiliorẽ partẽ sequitur, vt in prioribus patet: conclusio absolutã propositionem sequetur. Quare conclusio erit absoluta: quod est contra præsuppositum. Si igitur conclusio est reduplicatiua. Oportet omnes esse reduplicatiuas.

Com.31. P Qu: Simplicius. Prio prio. Cap.15. in digressiõe. Q

❡ Sin autẽ hoc acceperit modo, tum antea profecto, b, ipsius, c, diffinitionẽ sumpserit esse, quare non demonstrabit. Sumit enim id quod initio quærebatur.

❡ Si uero sic accipiat, prius erit accipiens in, c, quoniam est quod quid erat esse, b, Quare non demonstratum est. Quod.n. erat in principio, accepit.

❡ Probata quarta suppõne: breuibus repetit vim rõnis: q̃ hypothetice sic cõficitur. Si definitio de definito demonstrabitur. Oportet vt demonstretur vt quid est de suo de Cõ.32.

finito

A finito. Alioquin non magis sciremus ipsam esse de suo definito definitionē, q̃ aliud prædicatū. Si definitio demōstratur de suo definito vt q̄d est: oportet vt vtraq; ꝓpō habeat vt quid est. Sin autē sic accipiat in vtraq;.s.assumendo semꝑ vt quid est: prius erit accipiens in.c.definito: q̄m b.est q̄d quid erat esse ipsius, quare non demonstratum est: quod.n.erat in principio, accepit. Supponēs.n.nullam ipsius.c.esse definitionē, & quærens a principio an aliq̄ sit ipsius.c.definitio, accepit, b, esse ipsius.c.definitionē: & ita accipit in medio, q̄d quæsierat. Quæ Simplicius. ¶ Simplicius tribus rōnibus probauit definitionē de definito, vt quid est demonstrari non posse. Prima quidem ex eo, quod nullū antecedens demonstrationem: per demonstrationē demōstratur. At definitio antecedit demonstrationē. B Secunda vero ex eo: quia ita quidditas ad demonstrationē se habet, vt intellectus ad animā. At intellectus prior anima est, quare & q̄dditas demōstratione: nō per demonstrationē accipi poterit. Tertia deniq;, q̄ subā accñte prior sit: definitio est substantia, demonstratio accñtiū ꝑ se: quo fit: vt definitio demrone sit prior. ¶ Sed q̄tū rōnes hæ valeāt: disserēdū nūc nō est: Trāseat āt, atq; quo valere pñt: valeant.

¶ At qui neq; per diuisionis uiam fit ratiocinatio ut in priorum resolutiuorum diximus libro. nunquā enim in diuisione fit ut cū hæc sint necessario illa sequantur, sed fit per inde atq; cum quispiā inducit. Non enim demonstrat, nam non interrogare conclusionē oportet, nec quia data est. ideo ipsam esse oportet, sed necesse est ipsam esse cum illa sint, & si hisce qui respondet non dicit nec assentitur. Etenim si quispiam hoc interrogat pacto, homo animal ne an inanimatum est, deinde accipit animal, nullam prorsus ratiocinationem facit ut patet. Rursus si omne animal gressibile esse, aut aquaticum dixerit. Deinde gressibile ceperit, nullam ratiocinationem fecit profecto, nec hominem hoc esse totum animal inquā gressibile necessario ex dictis emergit, sed hoc quoq; perinde ut illa sumit. Atq; nihil omnino refert siue in multis siue in paucis hoc pacto fiat, est.n.idem.

C

Tex. 4. *¶ At uero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquā.n.necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q̄ concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticū, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autē nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.*

D Com.33. Intentio Arist. secūdū The. Auer. & alios Simplicius & Philopo. Continuatio.

¶ Omnes fere arbitrantur Arist. nunc velle ꝓbare definitionē de re, cuius est definitio, per diuisionē ꝓbari nō posse. ¶ Quā expositionē Them. & Auer. innuunt, sequuntur que ipsam cæteri. ¶ At melius cū Simplicio atq; Philopono dicendū est. Cū.n.Arist. declarauit demōstratiuā sciētiam aliā esse a definitiua, & definitionē alterā esse a demonstratione, quia igitur, qui diuisione definitionē inuenit, syllogizare videtur. Ideo ostēdit nūc diuisionē a demōstratione syllogismoq; ipso alterā esse, simulq; cū hoc ostēdens, eos, qui ad definitionis inuētionē diuisione vtūtur, nequaq; syllogizare. Error expositorū. ¶ Ex his apparet error expositorū: qui arbitrantur Aristotelē velle probare definitionē inueniri nō posse diuisiua. Methodo, q̄d falsum est: nā definitio nulla alia via inueniri pōt, q̄ diuisione, licet illa nō sit absq; petitione principij. Sed intendit ꝓbare diuisionē alterā esse a syllō: demonstrationeq; ipsa: & q̄ qui vtitur diuisione ad definitionis inuentionē: non syllogizat: E neq; demonstrat. Et hoc proponit Aristo. cū inquit. ¶ At vero neq; via: quæ ꝑ diuisiones est: hoc est neq; via diuisiua: qua vtimur ad inuentionē definitionis: syllogizat: sicut in libro priorū fere dictū est: qui liber est inscriptus de solutione figurarū. Ergo Aristo. non negat definitionem inueniri diuisiua via. Sed ait illā non esse syllm: neq; demonstrationē, Sylls tex. ꝓbat vero Arist. hoc primo. Syllogismus est oratio: in qua quibusdam positis aliud sequitur de necessitate. Diuisio non est oratio, in qua quibusdā positis aliud seq̄tur, ergo in secūda figura diuisio nō est syllogismus. De ratione ponit minorē, cū inq̄t. Nequaq; enim necessario fit rem illā esse: cū hæc sint: q̄si dicat. Diuisio non est oratio, in qua q̄busdā positis necessario alia res seq̄tur ex illis. F Quare repete cōclusionē: s. q̄ diuisio non est syllogismus. Dubium. ¶ Sed dubitabis fortasse, & quidē non ab rōne: nā in diuisiua Methodo sunt duo ꝓcessus alter syllogismus: alter enthymema, verbi cā. Si voluero ꝓbare oēm hominē esse animal: faciā hoc pacto, Oē animatū animal est: vel in animal: Omnis hō est animatū: Ergo omnis hō animal est, aut in animal. Hic est primus ꝓcessus: qui syllogismus ē. Secūdus vero est enthymema hoc pacto, Omnis hō est animal vel inanimal. Sed nō est inanimal: ergo est animal. Hoc.n.enthymema est, in quo ꝓceditur a toto disiuncto cū destructione alterius partis ad alterā, vel est processus quidā hypotheticus: in quo proceditur a toto disiuncto cū destructione alterius partis ad alterā. Quia si indiuisiua Methodo sunt duo ꝓcessus, tunc saltem ipsa erit syllogistica secundū primū ꝓcessum. Nō ergo recte Arist. asserit nullo mō diuisionē esse syllm: cū secūdū partē sit sylls, quare minor rōnis Aristo. falsa est: q̄m saltē G secūdū partē diuisio est oratio: in qua q̄busdā pōsitis aliud emergit. ¶ Et dicendū q̄ definitio non probatur de definito per primū ꝓcessum: vt recte Neoterici asserunt. Sed per secundū: vt omnibus perspicuū est. At secundus nō est sylls, nec oratio in qua duobus ad minus positis, aliud sequitur necessario ex illis: non ergo diuisio erit sylls. Cū secūda pars, quæ ꝓbat definitionē sylls non sit. ¶ Deinde Quæ Phi. sequūtur illa verba. Sed sicut neq; inducens. Quæ Philoponus copulat ad præcedentia, accipit.n. diuisionē nō eē orationē: in qua q̄busdā positis aliud sequitur: nō ꝓbauit ideo secundū Philoponū nūc illud ꝓbare videtur. Simplicius vero vult Arist. hic facere secundā rōnē: ꝑ argumētū a simili, sunt enim vt inquit. Tria argumēta: Aliud: q̄d 2.topic. Cap.27. ꝓcedit ab eo, quod est magis: ad id: q̄d est minus: & quidē negatiue: hoc pacto, vt si quod magis dicitur esse, non H est, quod minus videtur esse, minime erit. Aliud q̄d ꝓcedit affirmatiue ab eo, quod minus est, ad id, q̄d magis ē, vt si quod minus videt̄ esse, est, quod magis vr̄ esse, erit. Aliud q̄d procedit indifferenter affirmatiue, & negatiue ab eo, q̄d est simile, ad id, q̄d simile est, & hoc pacto (vt Simplicius autumat) Arist. argumentatur. Nā si quod alicui simile est, nō est, id cui simile est, minime erit, sed diuisio similis est inductioni, & inducēs neque syllogizat, neque demonstrat, ergo nec diuisio vnde inq̄t. Sed sicut inducēs nō demrat, ita supple nec diuidēs demōstrat. ¶ Sed Quō nec inductio nec diuisio demōstret Græci. q̄nō nec inductio demōstret, nec diuisio, Græci interpretes, vt Simplicius, & Philoponus Arist. declarare volūt ex verbis sequētibus. s. q̄a demrō nō interrogat cōclusionem, nec sumit illam, vt concessam. At diuidēs, & inducens aut conclusionem interrogat, aut illam datam con-

I cessamq; sumit: vt postea declarabitur. ℙ Hæc expō vera est, sed in vno ē dubō: qa p̄ verba sequētia Aris. solū ostē dit de diuidēte: qꝫ ipse cōclōnē interrogat: aut cōcessam sumat. ℙ Propterea tātis viris nō cōtradicēdo. Sed solū in nuēdo dicerē. Aris. reliqsse nobis declarandū qūo inducēs nō demōstrat: neq; diuidēs. Accepit. n. tāq; aut declaratū secūdo priorū: aut tāq; nobis declarandū. ℙ Quidā intelligentes p̄ diuisionē primū ꝓcessum syllogisticū in diuisiua Methodo, dixerūt Aris. voluisse eū nō esse demrōnē: sicut nec inductio est demrō. Qđ vero nec primus ꝓcessus diuisionis sylľs sit demrātiuus: nec inductio: ꝓbant: qa primus ꝓcessus diuisionis solū syllogizat vnā categoricā de p̄dicato disiūcto: vt qꝫ hō sit animal vel inanimal: q̄ postea assumpta cū destructione alterius partis infert alterā partē definitionis. s. genus, ergo ꝓcessus primus in diuisiōe nō est demrō: cū sit ordinatus ad ꝓbandā categoricā illā q̄si p̄missam in scđo ꝓcessu: sili rōne nec inductio demōstrat: cū sit ordinata ad ꝓbādā vlēm: q̄ postea accipieť vt ꝓpō in demrōne: q̄re nec inductio: nec diuisio demōstrat. ℙ Sed hæc expō verba Aris. reddit æquoca: qm̄ Arist. loquēs de diuisione, solū facit mentionē de scđo ꝓcessu: q̄ q̄si argumētū est a toto disiūcto cū destructione alterius p̄tis ad alterā: vt in eius exēplo videbiť. ℙ Expositores ēt græci: vt Them. Simpl. & Philop. nihil primi ꝓcessus meminerūt. Aris. ēt ꝓposuit de diuisione scđm ꝓcessū secūdū, qa ab illo dr̄ diuisio. ℙ Thomas expositorū latinorū princeps: loquēs sp̄ de scđo diuisiōis ꝓcessu. Ait nec inducētē: nec diuidētē posse cōcludere alterā p̄tē, vel vlēm nisi deť sibi a r̄ndēte, qꝫ nihil aliud cōtineať sub illo cōi, sub quo diuisionē fecit. Nisi. n. deť qꝫ oē animatū est aīal, vel inanīal, nō pōt cōcludere qꝫ hō sit aīal. Præterea nisi deť qꝫ oīs hō est Plato Cicero, Cato: & nullus alius: non pōt inducere: oēm hominē currere: si Plato: Cicero: & Cato currāt. Quare tā inducēs: q̄ diuidēs accipit cōsensum r̄ndētis. At demrō nullū cōsensum q̄rit: & ita patet silitudo inter inductionē: & diuisionē: & qꝫ inductio nō sit demrō & ita nec diuisio. ℙ Pōt ēt alr̄ dici, qđ inductio n̄ ē demrō: qa cū acceperimus Socratē currere: & Platonē currere: & Ciceronē currere, nō seq̄tur oēm hominē currere: nisi inducēti deť a r̄ndēte, vel qꝫ isti sint oēs hoīs: & nullus alius reperiať p̄ter hos: vel qꝫ si q alij reperianť: ēt illi currāt. Inductio ergo nō est demrō, cū sine cōsensu r̄ndētis nihil cōcludat. Silr̄ neq; diuisio: diuidēs. n. cū accipit hoīem eē animal vel inaīal: nūq; poterit inferre hoīem eē aīal, nisi sibi deť hominē nō esse inanimal: aut nisi sibi deť oēm eē aīal aut inanimal: & nihil aliud. Patet ergo silitudo: & qūo neutra ē demrō. ℙ Deiñ sequūť illa verba, nō. n. oportet. Vbi scđm græcos interp̄tes Simpliciū & Philop. Aris. declarat: q̄tenus diuidēs nō demrāt: & rō hæc ē. q diuidit aut interrogat, aut sumit cōclōnē: q demrāt neq; interrogat: neq; sumit cōclōnē igiť, q demrāt nō diuidit: nec cōtra q diuidit, demrāt. Huius rōnis accipit maiorē: & inqt. Nō. n. eū supple: q demrāt: oportet cōclōnē interrogare a r̄ndēte: neq; supple: eā sumere ab ipso r̄ndēte, sed necesse est cōclusionē esse, cū illa sint: q̄ assumūť in orōne: & si nō dicat r̄ndēs: neq; assentiať: hæc ē maior, deiñ ponit exēplū, ex quo (vt mihi vr̄) vult hr̄e minorē. s. qꝫ q diuidit: interroget cōclōnē, aut ipsam sumat: & inqt. Verbi cā si qs primo interroget, Vtrū hō sit aīal: vel inaīatū, & intelligit p̄ inaīatū, nō cōius ipso aīali: qđ cōe est aīalibus & plātis p̄ negatione: sed intelligit qđ æq̄le aīali. s. inanimali: ecce quo id sic q̄res interrogat de disiūcto mō q q̄rit de aliquo disiūcto, vr̄ interrogare de q̄libet disiūcti parte: & sic ita q̄rēs a r̄ndente eū interrogare vr̄ an hō sit animal, q̄ erit cōclō, facta igiť interrogatiōe, postea accipit aīal, & sic accipiēs nō syllogizat: sed solū p̄ cōsensum r̄ndētis q dicit hominē nō esse inanimal: sumit sine syllō hominē esse animal. Patet ergo q̄tenus diuidēs & cōclōnē interroget: & illā sine syllō sumat: q̄ fuit minor. Præterea idē ōndit de diuisione: qua diuidēs inuenit differentiā definiti: & inqt. Iterū si qs quærat a r̄ndente vtrū oē animal: aut gressibile, aut aq̄ticū: sic quærens interrogat de disiuncto: & de q̄libet parte illius. & ita de cōclōne, assumpto cōsensu, qꝫ animal oē sit gressibile vel aq̄ticū, accipit qꝫ hō sit gressibile sine syllogismo: qa p̄ cōsensum accipit qꝫ hō nō sit aquaticū, & ita sine syllō sumit hominē esse gressibile, & sic patet minor. ℙ Debes scire: qꝫ ꝓposita interrogatione si hō est animal vel inanimal: diuidēs nō accipit animal nullo alio accepto (vt recte expositores animaduertūt) qa accipit hominē esse animal accepto qꝫ nō sit inanimal. Sed diciť accipere animal sine syllō: qui. n. accipit a r̄ndente hominē nō esse inanimal sine syllō accipit hominē esse inanimal, & hoc pacto exponit Simplicius. Hoc aūt accepto ipsum subdiuidit: hō est animal: aut gressibile: aut volatile: aut aq̄tile, postea sine syllō accipit hominē esse animal gressibile, dico sine syllō: qa solū hoc accipit, qa r̄ndēs dicit hominē nec esse animal aquatile, nec volatile: & ita sine syllō sumit cōclōnē. s. hominē esse animal gressibile, & nō solū accipit, qui sic diuidit ipsum quod quid est, secundū partē. Sed totū simul, & quidē sine syllō, & sine necessitate: vnde inquit. Et hominē esse totum animal gressibile nō necesse erit ex dictis: sed sicut accipit partes sine syllogismo, ita & hoc sine syllogismo accipiet. Quod totum illud sit acceptum sine syllogismo, Patet, nam diuidēs a respondēte accepit partes ex destructione oppositarū partiū. Qđ vero nō de necessitate, patet ēt: quid cōcessis partibus seorsum: non sequitur totum. Non enim valet a diuisis ad cōiunctum, vt in libro de interpretatione dictum est. Non enim valet Socrates Cytharedus, & bonus: ergo bonus Cytharedus. Patet igitur diuisionem qua inuenitur quælibet pars, & totum non esse demonstrationem. Tum qa aut interrogat conclusionem, ant sumit: & totum non de necessitate concludit. Et quia pauca erant: quæ in exēplo accepit. Duo enim accepit. s. animal: & gressibile: & quia possent plura accipi, propterea inquit. Differt autem nihil in multis: aut in paucis sic dicere: idem enim est: quia omnia accipientur sine syllogismo.

ℙ *Fit igitur ut hisce qui hoc procedunt modo inutilis sit hic usus, & ad ea quorum fieri ratiocinatio potest. Quid uero prohibet ut illud totum uere quidem dicatur de homine: non tamen quid est, neq; quidditatem declaret.*

ℙ *Assyllogisticus quidem igitur & usus sit sic procedentibus, Et de contingentibus syllogizare, quid enim prohibet hoc, Verum qui dē omne esse de homine, non tamen quod quid est, neq; quod quid erat esse ostendens.*

ℙ Primo concludit diuisionē esse assyllogisticam: & inqt. Assyllogisticus & non demōstratiuus igitur & vsus diuisionis, fit. s. ꝓcedētibus (vt dictū est) est ergo cōclusio: vsus diuisiuus, qui inuenitur definitio est assyllogisticus. ℙ Sed tūc est dubitatio: qm̄ quælibet definitionis pars potest syllogizari de definito: verbi causa: possumus syllogizare

Primo

Marginalia: Qualis expositio. | ꝓpria pō. | Expō alia quorundā. | K | Cōfutatio | Sā. Tho. | L | Debitum mediū inductionis. | M | N | O | Notādū. | P | Q | Com. 34. | Dubitatio

A de homine syllogizare bipes: hoc pacto. Oē animal erectæ staturæ est bipes: Hō erectæ staturę est, Ergo hō bipes est. Ergo via diuisiua definitio. pōt syllogizari de definito, hoc pacto. s. q̄libet partē ꝓprio syll'o syllogizando: quibus seorsum syllogizatis: pōt diuidēs inferre totā definitionē de definito, vnde inquit. Et de contingentibus. i. de partibus definitionis indifferenter sumptis syllogizare seorsum: quid. n. prohibet hoc, hęc est dubitatio. Vbi verbū. n. interrogatiue legendum est. ℣ Respondet illud fieri posse: & seorsum: & simul. non tamē qui sic syllogizaret & partes seorsum & totum: ostenderet quod quid est, aut quod quid erat esse, quia non haberetur illud totum de definito vt quid est, quare non haberet intentum.

Respon.

B *℣ Quid insuper obstat, ut aut addatur subæ quidpiā, aut auferat. ℣ Amplius quid prohibet aut apponere, aut auferre, aut excedere aliquid substantiæ.*

℣ Probauit ꝙ via diuisiua ad probandum definitionē de definito non est vtilis ad venandum definitionem de definito vt quid est. Sed ad venandū ipsam absolute. Secundū igitur Latinos interprætes Arist. probat ipsam definitionē de definito non posse probari vt quid est secundū rōne: & iusta aliquos syll's sic cōponitur: Definitio alicuius rei deducitur per aliqua certa: q̄bus nec addere, nec subtrahere: nec excedere oportet. Nihil aūt ꝓhibet diuidentē apponere supra his: quæ sufficiunt ad ipsum, est q̄d est, aut auferre aliquod necessariorū, aut excellere rei substantiā. Ergo diuidens non syllogizabit definitionē: vt quid est. Iuxta vero alios, sic cōponitur, Nullus syll's indifferens ad definitiones sup̄fluas: & diminutas, & excedentes est conueniēs in probando definitionē: vt quid ē. Sed diuisio est hmōi. Igitur nō est conueniēs ad probandū definitionē de definito, vt q̄d est syllogistice. ℣ Sed licet hęc expō diligens sit: nō tamē litera Aristotelis vr̄ syllogistica: sed q̄onaria: siue interrogatoria: vt inspicienti verba græca patet. ℣ Propterea Philop. dupl'r exponit textum hunc. Primo, ꝙ cū Arist. accepisset diuisionē vtilē esse ad venandū definitionē absolute: licet nō vt quid est. Cōtra hoc dubitat ex eo, quia in diuisionibus accidunt peccata: & Diuidens in diuidendo trifariā peccare vr̄. Primo si diuisioni addat differentias quasdā: quæ nō aptæ sunt addi, vt dato ꝙ hō sit animal, & velit inuenire differentiā: diuisioni animalis apponat masculinū & fœmininū ducens ꝙ animal aliud sit masculinū: aliud fœmininū: nō. n. in his animal oē continetur: nā quæcunq; ex putrefactione animalia fiūt, neq; fœminina sunt neq; masculina, vt hic Philop. inquit, & Aristoteles in libro de generatione animaliū. Secundo si dato ꝙ homo sit animal, & velit quęrere differentiā ipsum diuidat per vliores differentias: vt per rōnale aut irrationale, & particulares subticuerit: quæ sunt post illas: vt bipes: & quadrupes: & id genus. Tertio vt dato ꝙ homo sit animal: & velit per diuisionē inuenire differentiā: transcendat diuidendo animal p̄ particulares differentias, & vniuersaliores intermedias omittat: vt si dixerit animal aliud esse mortale: aliud immortale derelinquens vniuersaliores differentias rationale: scilicet & irrationale. ℣ Est ergo dubitatio diuidēs in diuidendo pōt trifariam errare: ergo diuisio erit inutilis ad venandū definitionem etiā absolute de definito, cum. n. in regula error esse potest: non bene aliquid per ipsam colligi potest: inquit. ℣ Amplius quid prohibet ipsum diuidentē postq̄ sumpsit genus definiti apponere aliquid substantiæ diuisæ: faciendo generis diuisionē per differentias extraneas, & non aptas generi, quod diuiditur. Aut quid ꝓhibet aliquid subæ diuisæ auferre: vt si diuidens genus diuidat p̄ differentias cōmunes in illis sistendo: nec vltra illas procedendo. Aut quid ꝓhibet excedere aliquid substantiæ diuisæ: id est transcendere diuidendo genus p̄ particulares differentias, p̄termittēdo cōes & intermedias, & sic p̄ substantiā intelligit illud: quod diuiditur, vt genus. Cum igitur in diuidendo peccata sint. Iure diuisio regula eē nō potest ad colligendū definitiones nec absolute, nec vt q̄d est de definito. ℣ Hæc ergo expositio refert illa tria verba: apponere: auferre: & excellere ad diuisionē: & substātiā ad illud genus: quod supponitur de definito: & quod postea diuiditur. ℣ Vel aliter tria illa verba referri possūt ad definitionē: & substantiam ad ipsum definitū. Nam cū dixisset: ꝙ nihil impedit omne: quod ex diuisione cōponitur: vt animal bipes: prædicari de homine: non tamē vt quid est. ℣ Obijcit contra hoc, quoniam diuidēs potest vltra essentialia definitionis apponere accidētia: ex quibus corrumpetur definitio: vt si vltra animal rationale mortale, quæ sunt essentialia: apponat recte ambulans, & latas habens vngues, nam sic non erit proprie definitio: cū addat accidentia. Insuper pōt diuidens accipere ex diuisione genus & cōmunes differentias: auferens proprias: vt si ex diuisione dixerit animal rationale, prætermittēs bipes vel mortale. Præterea potest diuidens ex diuisione colligere genus: & vltimas particularesq; differentias: prætermittens intermedias. Vt si dixerit animal bipes prætermittēs rationale. Cum igitur ex diuisione colligere possit has definitiones improprias: & in diuidendo committere hæc peccata in definitione: non videtur diuisio via conueniēs ad colligendum definitione de definito nec absolute, nec vt quid est: inquit. ℣ Amplius quid prohibet diuidentem ipsum in diuidendo apponere aliquid substantiæ definitæ, vt differentias accidentales. aut auferre aliquid substātiæ definitæ, scilicet relinquendo vltimam differentiam: colligendo solum ex diuisione communes differentias. Aut excellere siue transcendere. siue (vt ita dixerim) saltare, ex diuisione prætermittendo intermedias differentias: & aliquid substantiæ definitæ: hoc est differentiā particularem colligere, quasi dicat nihil: si ergo ex diuisione diuidens colligere potest definitiones ita peccantes, videtur ex diuisione definitio non esse colligenda: nec absolute, neq; vt quid est. ℣ Animaduerte non nullos dixisse hanc instantiam fuisse Speusippi Platonis discipuli aduersus ea, quæ dixit Aristo. nam cum dixisset Aristo. diuisionē vtilem esse ad colligendum definitionem saltem absolute de definito. Obijcit Speusippus: ex diuisione diuidens colligit definitiones peccantes, ergo est simpliciter inutilis, & ita nec ad colligendum definitionem absolute, nec vt quid est, vtilis est. ℣ Alexander vero asserit hanc obiectionem esse factam ab ipso. Aristote. sibijpsi: & non a Speusippo. Sed quouis modo sit: hoc ad rem paruum refert.

Com. 35.

Expō latinorum.

Syll's tex.

C

Refutatio expōnis.

Expositio Philopo. Diuidēs in diuidendo trifariam peccare potest.

D

E

Ad quod refert illa 3. uerba. s. apponere auferre: & excedere.

F

G

Nota.

H

℣ Aut prætermittatur, A' q; hæc quidem eueniunt, sed summā quisp ā dixerit uniuersa ea quæ hoc ipso quid est prædicantur. Et adhibita diligentia post primi diuisionem alteriusue postulationem, ipsius rursus postulare distributionem deinceps faciam. Atq; adeo ut nihil prætermittatur quod quidem est necessarium. Si omne cadit in diuisionem, & nihil deest. Id uero est necessarium. Indiuiduum enim iam esse oportet.

I *Hæc igitur dimittuntur quidem, contingit autem soluere accipiendo in eo quod quid est omnia, & quod est consequenter ad diuisionem, faciendo concessum primũ, & nihil relinquendo. Hoc autem necessarium est, si omne in diuisionem cadit, & nihil relinquit, hoc autẽ necessarium est. Indiuiduum.n. specie oportet esse.*

Com.36. Dicebamus Arist. soluere nunc instantiam, verũ primo secundũ alios, cũ inquit. Hæc igitur dimittũtur: hęc.s. apponere, & auferre, & transcendere: dimittũtur quidẽ: hoc esse concedi solent: & põt intelligi in diuisione, & põt intelligi in definitione: quasi velit dicere instãtiam illã ab aliquibus recipi, vt in solutũ argumentũ: vel fortasse nõ soluit secundũ alios: sed secundũ veritatẽ, quasi dicat concedo peccata illa tria in diuisione accidere posse: aut in defi-

K nitione: quæ diuisione colligitur. Verũ (vt dicit Simplicius) corrigi possunt duobus seruatis in ipsa diuisiõe, quorũ primũ est: vt diuidẽs essentialia sumat, vt genera: & differentias. Secundũ est vt diuisione continua ꝓficiscaẽ vsque ad vltimã differentiã: quæ est specie indiuidua. Nam cũ hæc duo obseruẽtur, tria peccata: quæ dicta sunt: corriguntur. Vel fortasse tria illa peccata corrigi possunt: tam in diuisione: q̃ in definitione, si tria obseruẽtur, quæ Aris. tangit, vnde inquit. Hæc igitur.s. tria peccata.s. apponere: auferre, & transcendere diuisioni, vel definitioni dimittuntur quidẽ, hoc est ꝑmittũtur quandoq;, atq; concedũtur fieri. Contingit autẽ hæc tria peccata soluere hoc est corrigere. Quõ vero corrigantur exponit: cum inquit. Primo in accipiendo in eo quod quid est omnia: hoc est

L in accipiendo ea: quæ secundũ sub̃a ꝑdicantur: & nõ accidẽtia: & sic corrigiẽ primũ peccatũ: quod erat, cũ diuidẽs accipiebat genus, & ipsum postea diuidebat ꝑ quędã accñtia: & accipiẽdo quod est consequẽter ad diuisionẽ: nõ saltando ad vltimã differentiã relinquendo intermedias, & ꝑ hoc corrigitur tertiũ peccatũ, quod erat cũ diuidẽs post assumptũ genus ipsum diuidebat ꝑ vltimas differentias omittens cões & intermedias. Addit faciẽdo primũ genus, vt cõcessum hoc est mõ sumat primũ genus, vt cõcessum de definito (vt exponit Philop.). Nã vt pulchre Simplicius declarat: diuidẽs a principio supremũ genus sine demõstratione petit, & vt cõcessum sumit, postea ipsum diuidit ꝑ essentiales differẽtias ordinate atq; continuate, & corrigẽdo peccatũ secundũ inquit: & nihil relinquẽdo vsq; ad vltimã differentiã: cũ.n. sic facit, corrigitur

M secundũ peccatũ: q̃d erat: cum diuidẽs non cõplebat diuisionẽ vsq; ad vltimã differentiã. Ecce q̃ tres sunt obseruationes quę haberi debẽt in diuisionibus vtilibus ad colligendũ definitiones, & nõ duæ (vt Simplicius autumat). Addit: hoc aũt (vt Philop. inquit) vt nihil apponatur diuisioni vel definitioni: nihilq; auferatur: atq; transcendaẽ: tunc fit de necessitate, cũ omne in diuisionẽ cadit: & nihil relinquat diuidẽs. Simplicius vero exponit si omne in diuisionẽ cadit: quod in recta linea est: & nihil diuidẽs relinquat eorũ, quæ in latitudine sunt: & a latere: quasi dicat corriguntur illa tria peccata necessario: cũ omne quod in recta linea est: diuiditur: & quidẽ nihil relinquendo de differẽtijs illius lateralibus, vt si diuidiẽ animal non per gressibile: & volatile tantũ: sed ẽt per aquaticũ: & cætera. Addit aũt: hoc aũt necessariũ est: hoc ẽ vtile: nã (vt Simplicius & Philop. dixerũt). Primũ necessariũ sumptũ est pro necessario sequi: Secundũ ꝓ vtili, quasi dicat, hoc aũt.s. diuidere hoc mõ diuidenti vtile. Indiuiduũ.n. spẽ oportet esse: & per indiuiduũ spẽ: intelligit vltimã differentiam; vt Simplicius & Philop. intellexerũt: quæ nõ dicitur indiuidua: quia nõ possit diuidi: sed q̃a ipsa addita, nõ opus est vlteriori additiõne, vel q̃a ꝑ ipsam indiuisibiliter definitio cõuertitur cum definito: Aut (vt Philoponus inq̃t) indiuidua dicitur: quia vltimo occurrit diuidenti: & non apta est in vlteriores differentias diuidi. Patet igitur quomodo diuisio vtilis est ad colligendũ definitiones: vtpote cũ diuidens tribus illis seruatis in diuisione, proficisciẽ. N

Sed occurres, quia nullo modo diuisio vtilis videẽ ad definitionẽ colligendã: q̃m diuisio est posterior cõpositione: & definitio compositio quædã est: posterior ergo est diuisio definitione, non ergo ad illam vtilis videtur. Dubiũ.

Dici potest quod diuisio est prior compositione: & posterior: prior: quia diuisio generis est prior compositione speciei, quæ est definitio: Posterior vero, quia diuisio speciei posterior est compositione speciei. Solutio. O

At quãquã id fieri potest, nulla tamen hoc pacto unquã efficitur rõcinatio. Sed si noscere diuisio facit, alio quodam id facit modo.

Sed syllogismus tamen non inest. Sed siquidem alio modo cognoscere facit.

Ostendit vtilem esse diuisionem ad definitionem colligẽdam saltem absolute: licet non vt quid est: tribus obseruatis: & quia posset quispiam dicere: est ne diuisio his seruatis syllogismus, vel demõstratio: Respondet: & inquit. Sed syllogismus tamen non inest, & per inest: intelligit est, quasi dicat, licet diuisiua Methodus sic correpta vtilis sit: non tamen est syllogismus, scilicet demonstratiuus. Sed siquidem diuisiua Methodus definitionem cognoscere facit: supple tu, alio modo illam facit cognoscere: q̃ facit demonstratio. Facit enim cognoscere alio modo, q̃a sicut inductio ex datis a respondente aliquid cognoscere facit: non tamen demonstratiue, ita diuidens ex diuisione definitionem componens aliquid cognoscere facit: licet non syllogizat. Sed (vt Philoponus supplet) per parabolam vel comparationem ostendit. Cõ.37. P

At q; hoc quidem non est absurdum. Neq;.n. is qui utitur inductione fortasse demonstrat. Notum tamen aliquid facit.

Et hoc quidem non est inconueniens, neq; enim inducens fortasse demonstrat, sed tamen ostendit aliquid.

Sed adhuc obijcies: Omnis cognitio alicuius ex alio deducti est syllogistica: atq; syllogismus. Sed cognitio definitionis per diuisionem est alicuius, quod ex alio infertur. Ergo diuisio est syllogismus. Respondet ergo Aristo. negando maiorem: quia non omnis cognitio alicuius, quod ex alio deducitur est syllogistica vel demonstratiua. Propterea dicit. Et hoc quidem non est inconueniens: nam falsa est maior, ideo non est absurdum asserere aliquam cognitionem alicuius ex alio deducti non esse demonstratiuam: & affert instantiam: quoniam cognitio propositionis vniuersalis ex particularibus fit per inductionem: quę tamẽ non est syllogismus demonstratiuus inquit. Neq;.n. inducens fortasse demonstrat: dixit fortasse; quia aliqua inductio vim habet demonstrandi: vt secundo priorum dicit Auerroes: & secundo physicæ auscultationis, vtpote illa, quæ fit ex his, quæ sunt per se. Licet igitur inductio non demonstraret: tamen ostendit aliquid: quia vniuersale ex manifestis nobis singularibus. Com.38. Q Cap.16.

Rõcinationẽ autẽ non dicit, qui diffinitionẽ ex diuisione dicit. Nã ut in cõclusiõibus q̃ sine medijs inferũtur, si quispiã dixerit hoc necesse ẽ esse cũ ista sint, fit ut interrogetur ꝓpter q̃d, sic et i diffinitionibus

A *nitionibus cum per diuisionem inuestigantur fieri potest. Nam cum hæc constituitur diffinitio hominis, animal mortale pedes habens, bipes, ac alias uacans. Cur hoc in unaquaq; partium additio ne nimirum interrogatio fieri potest.*

Si syllogismum autem non dicit ex diuisione eligens definitionem. Sicut enim in cõclusionibus quæ sine medijs sunt, si aliquis dicat quoniam his existentibus, necesse est hoc esse, contingit interrogare propter quid, sic & in diuisiuis terminis, quid est homo, animal mortale, pedes habens, bipes, sine pennis, propter quid secundum unamquanq; appositionem.

Com. 39. Syll's tex. Quod proximis verbis acceperat hoc pacto syllogizare videtur. Nulla ratio qua habita, & completa contingit quærere propter quid est, demonstratio. Sed diuisio est ratio, qua habita & completa contingit quærere propter quid. Ergo non est demonstratio: Primo accipit conclusionem: & inquit. Syllogismum autem: scilicet demõstratiuum non dicit ex diuisione eligens definitionẽ. Hęc est conclusionis vis. Deinde ponit minorem: & quasi eius expositionem per comparationem: & inquit. Sicut enim in conclusionibus, quæ sine medijs sunt: si aliquis dicat: quoniam his existentibus, necesse est hoc esse: contingit interrogare propter quid: sic & in diuisiuis terminis: hoc ẽ in definitionibus: quæ per diuisionem inuestigantur, supple contingit interrogare propter quid, vt si per diuisionem concludatur quid est homo, & dicatur ꝙ est animal mortale, habens pedes: bipes: sine pennis contingit interrogare propter quid secundum vnamquãq; appositionẽ: idest secundum vnamquamq; partium additionem: hæc est quasi minor. Et per conclusiones sine medio Themistius intelligit Enthymemata. In quibus medium verbis explanatum non est: sed mente conceptum, nam post illatam conclusionem contingit quærere. Philoponus vero intelligit syllogismos: qui ex mediatis ꝓpositionibus constant: nam post illatam conclusionem contingit quærere. Ego vero dicerem cum Themistio, nam Aristoteles per hanc similitudinem vult habere, ꝙ sicut in conclusionibus sine medio contingit quærere de illata conclusione propter quid: ita post illatam conclusionem a diuisione, contingit quęrere de vnaquaq; parte eius propter qd. Modo quando syllogismus est ex mediatis non de conclusione: sed de propositionibus contingit quærere. Melius ergo cum Themistio: nam post illatam conclusionem Enthymematis de conclusione contingit quærere propter quid: & ita similitudo verior est.

Quid the. intelligat p con. sine medio Philopo. — C — Propria expo.

D *Dicet. n. atq; ostendet per diuisionem, ut putat, omne animal aut immortale esse aut mortale. Talis autem oratio tota non per ratiocinationem esse ostenditur. Quare etiam si definitio per diuisionem demonstraretur, nunquam tamen per ratiocinationem conficitur.*

Animal verbũ additũ est. *Dicet. n. & demonstrabit diuisione sicut opinatur, quoniam animal, aut mortale, aut immortale est. Huiusmodi autem oratio omnis, non est definitio, quare si diuisione demonstrauit, tamen quod & definitio est, non syllogismus fit.*

Com. 40. Dictum est diuisionem non esse syllogismum. Contra: quia diuisio fit ex duobus processibus. Primus sumit pro concesso hominem esse animal: & postea accipit, omne animal esse mortale vel immortale: ex concesso pro minore, & assumpto pro maiore sequitur hominem esse mortalem vel immortalem. Secundus sumit a respondente E hominem non esse immortalẽ, & ita argumentatur, Omne animal est mortale vel immortale: & homo non est immortalis: ergo est mortalis. Vbi patet primum processum esse syllogismum: qui tamen est diuisio: vel diuisiuæ Methodi pars. Respondet Aristo. Dicet enim & demõstrabit per diuisionem sicut opinatur ipse diuidens cum syllogizat: quoniam omnis homo est mortale: aut immortale, & sic legit Simplicius, nam in verbis græcis non legitur verbum animal: vtpote sic argumentans. Omne animal mortale aut immortale. Omnis hnmo est animal. Ergo omnis homo est mortalis vel immortalis. Philoponus illi verbo omne, quod græce est πᾶν, suppleuit animal: & tunc lege sic. Etenim diuidens cum syllogizat, dicet & demonstrabit per diuisionem omnem hominem esse mortalem vel immortalem: quoniã animal aut mortale: aut immortale est: & supple omnis homo est animal: F dicet & demonstrabit: non propria demonstratione: sed vt opinatur demonstrare, quia sibi videtur demonstrare. Verum huiusmodi vniuersa oratio: quæ est cathegorica de prædicato disiuncto: non est definitio: & addit: quare etiam si concedamus: quod ostenditur aliquid ex diuisione non sit tamen ex diuisione demonstratio definitionis: quoniam neq; definitio sit syllogismus: id est cõclusio (vt exponit Philop.) Sic igitur diuidens nõ syllogizat: & dato ꝙ syllogizat: syllogizat vnam cathegoricam de prædicato disiuncto: quæ non est definitio. & dato ꝙ tota diuisiua Methodus, quæ constat duobus processibus, aliqd ostendat definitio, quã demonstrat, non est syllogismus, hoc est conclusio. Non enim demonstrat ipsam vt quid est. Debes scire ꝙ tam diuidens ꝙ̃ inducens aliquid ostẽdit: vterq; tamen sumit a respondente: diuidens enim sumit a respondente primum genus de definito: verbi causa ꝙ omnis homo sit animal. Deinde accipit ꝙ omne animal aut mortale est: aut immortale: ex his concludit: ꝙ omnis homo mortalis vel immortalis: deinceps in secundo processu sumit: ꝙ homo non sit immortalis ab ipso respondente: & demum infert ꝙ omnis homo est mortalis, quare animal mortale. Inducens vero accipit Socratẽ currere, & Platonem currere: & Ciceronem. Sed ꝙ alij omnes similiter: sumit a respondente: vel ꝙ isti sint omnes homines: vel quod omnis homo sit Socrates: & Plato, & Cicero, & nullus alius: etiam sumit a respondente, & ita tam diuidens: ꝙ̃ inducens aliquid ostendit: vterq; vero petit, aut aliquid a respondente: aut id: quod in principio quęrebatur. Diuidens enim petit a respondente: aut quod est æque notum: aut quod est conuertibile, & ęquale. Inducens vero petit: quod a principio quærebatur: quia sumit a respondente conclusionem formaliter: antequam inferat eam: vtpote cum dicit, & sic de singulis, vel aliquid tale.

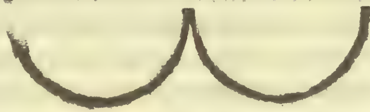
Notandũ. G — H

Sed ne fieri potest ut ipsum quid est, accommodatum substantiæ demonstraretur, ex suppositione tamen, hoc pacto, ut accipiatur id quidem propriũ quod ex hisce constat, quæ hoc ipso quid est, prædicantur, diffinitionem esse, hæc autem sola dicto prædicari modo, totumq; quod ex hisce constat proprium esse. Id est enim illius nimirum ratio.

Tex. 5. *Sed utrum etiam sit demonstrare quod quid est secundum substantiam? ex suppositione tamen, accipientem ipsum quidem quid erat eße, id esse, quod ex his est, quæ in eo quod quid est, sunt proprijs. Hæc autem in eo quod quid est sola, & proprium omne. Hoc enim est esse illi.*

I

Hoīs qđ quid est	Propriũ hoīs qđ de hoīe vt qđ est dr̃.	Aīal bipes rōnale mortale.
A	B	C

Com. 41. Expō the. Quid sit syl'is diffinitiuus.

¶ Transit in aliud problema: quod secundum Themistiũ sic intelligitur: Vtrũ definitio possit demonstrari de definito per syllogismum definitiuum: est autem syllogismus definitiuus ille, qui definitionem definitionis pro medio accipit: verbi causa, definitio definitionis hominis est, proprium hominis, quod de homine: vt quid est, dicitur, erit K ergo syllogismus. Omne propriũ hominis, quod de homine vt quid est: dicitur: est hominis quod quid est. Animal bipes rationale mortale est proprium hominis, quod de homine prædicatur: vt quid est: Ergo animal bipes rationale mortale est hominis quod quid est. Quærit ergo vtrum definitio de definito demonstrari possit per syllogismum definitiuum: inquit. ¶ Sed vtrum etiam sit demõstrare quod quid est secũdum substantiam. i. essentiale de definito ex suppositione tamen, sit demonstrare dico accipientem ipsum quidem quod quid erat esse: id esse: qđ ex his proprijs est: quæ in eo quod quid est, sunt quasi dicat: ita vt accipiens sumat, quod quid erat esse: scilicet hominis est illud, quod ex his proprijs est: quæ in eo quod quid est: sunt, & hanc tanq̃ maiorem. Hęc autem. s. animal bipes rationale mortale sola sunt in eo quod quid est, & L omne ex his compositum est proprium, & hanc accipiat tanq̃ minorẽ. Et concludo: ergo hoc totum, videlicet animal bipes rationale mortale est illi: scilicet homini esse atque ratio, vbi patet: verbum. n. illatiuum esse quærit ergo vtrum hoc pacto ex definitionis definitione possit definitio de definito demonstrari. Appellat autem Aris. hunc syllogismũ ex suppositione definitionis, definitionis. Nõ n. dicitur hic syllogismus ex suppositione, cum sit categoricus: sed dicitur ex suppositione: quia in ipso supponitur definitio definitionis, & hoc pacto etiam Philoponus exposuit, & Simplicius: licet obscure.

¶ An & hic rursus sumitur diffinitio, necesse est enim per mediũ ipsum ostendere.

¶ An iterum accipit quod quid erat esse, & in hoc, necesse est. n. per medium demonstrare.

Cõ. 42. ¶ Respondet definitionem de definito hoc pacto demon M strari non posse, q̃a in medio acciperetur quod quid erat esse: quod demonstrandum erat, accipitur quidem actu atque in propria forma, & non solum potentia. Cum. n. dicitur in minore animal bipes rationale mortale propriũ hominis est: qđ de homine: vt quid est, dicitur: nihil aliud est. q̃ constituere hominis definitionem esse animal rationale mortale bipes: quod quærebamus: inquit. ¶ An iterum vtens hoc syllogismo accipit in medio, & in hoc syllogismo quod quid erat esse: necesse. n. est, hoc est: qđ quidem necesse est per medium demonstrare.

¶ Præterea quemadmodum nec in ratiocinatione sumitur quid ē ratiocinari, semper. n. tota uel pars est propositio ex quibus rõcinatio constat, sic neq; diffinitionem oportet in ratiocinatione inesse, sed seorsum a propositionibus esse. Atq; ut si quis ambigat, si ratiocinatio sit confecta necne, obuiandum est asserendo ratiocinationem esse extructam, id. n. ratiocinatio, sic & ad eum qui dicit non diffinitionem esse conclusam asserendum est diffinitionẽ esse conclusam. Id enim nobis supponebatur esse ratio diffinitione. N *Quare necesse est & sine ratiocinationis & sine diffinitionis ratione, aliquid per ratiocinationem conclusum esse.*

¶ Amplius sicut in syllogismo non accipitur quid est syllogizare (Semper enim tota aut pars est propositio ex quibus est syllogismus) sic neq; quod quid erat esse oportet esse in syllogismo. quidē eni. *Sed seorsum hoc appositis esse: & ad dubitantem si syllogizatur uel non syllogizatur hoc, obuiaudo, quoniam hoc quidem erat syllogismus, & ad eum, qui dicit, quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur quoniam sic. Hoc enim positum est nobis, quod quid erat esse, quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus, aut* O *sine quod quid erat esse, aliquid syllogizare.*

¶ Secundo hoc idem probat exemplariter (vt dicit Philo Cõ. 43. ponus) hoc modo, quemadmodum non contingit in cõbinatione syllogistica sumi medium definitionem syllogismi. Sed alterum proprium & conueniens, quoniam ꝓpositio sumpta in syllogismo semper totum aut pars est idest semper velut maior sumitur: aut minor: ex quibus propositionibus fit syllogismus: sic neq; definitionem definitionis possibile est medium sumere terminum in demonstratione definitionis, in qua concluditur ꝙ hæc definitio animal gressibile bipes definitio est huius definibilis: scilicet hominis. Sed debet definitio syllogismi & definitionis seorsum a positis in mente seruari velut regula duplici de causa ad obuiandum contra dubitantem an sit syllogismus hic vel ne: quem fecimus: & hæc definitio: P quam conclusimus sit definitio vel ne: & ad confirmationem, eius, qui dicit hunc esse syllogismum, & definitionem esse conclusam: vnde inquit. Sed seorsum hoc appositis esse oportet, scilicet definitionem definitionis: & definitionem syllogismi, & hoc duplici ratione, & ad dubitantem si syllogizatur: vel non syllogizatur hoc, obuiando: quoniam quidem hoc erat syllogismus asserendo & syllogizatum. Similiter ad dubitantem an conclusum sit definitio: asserendo contra ipsum, ꝙ est definitio. Et ad eum, qui dicit: quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur: confirmando quoniam sic syllogizatur: simili modo & de syllogismo: confirmando esse syllogizatum si quis dixerit esse syllogizatum. Hoc enim & ad hoc ipsum quod quid erat esse syllogismi & definitionis positum erat esse, vt obuiemus: & confirmemus ex his conclu Q dit propositum: & inquit. Quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus aliquid de aliquo syllogizare, & sine quod quid erat esse definitionis aliquid de aliquo vt quid est syllogizare. Secundum ergo Philoponum probatio est per exemplum. Potest tamen esse vis syllogismi, nam quod vt regula supponitur non accipitur in syllogismo: definitio definitionis: vt regula supponitur ad obuiandum & ad confirmandum: ergo in syllogismo non accipitur. ¶ Quo vero ad verba attinet. Debes scire hunc textum esse in græco: & in latino valde fragmentatum. Propterea de licentia interpretis suppleui quædam verba, vt patet consideranti verba græca.

¶ At. n. neq; sic bene sese habebit ipsius quid est probatio, si ex suppõne etiã quispiã ipsum oñdat hoc pacto, si rõ mali ē diuisibile eē,

quibus

A *quibus aũt cõtrariũ, eorũ & rõ cõtraria est rõ cõtrarij atq; bonũ ẽ malo cõtrariũ, & indiuisibile diuisibili, rõ boni nimirũ est indiuisibile esse. Et hic.n.accipietis diffinitionem ostendit.*

Tex.6. ¶ *Et si ex suppositione demonstraret: ut si malo inest diuisibile esse: In cõtrario autem est: quod in contrario est esse: in quibuscunq; est aliquod contrarium: Bonum autem malo contrarium est: & iudiuisibile diuisibili. Est itaq; bonum quod est indiuisibile esse. Et.n.hic accipiens quod quid erat esse, demonstrat.*

Com.44. ¶ Transit ad aliud problema an scilicet definitio de definito demõstrari possit p syllogismũ hypotheticũ acceptum a loco contrarij, quẽ Themistius appellat syllogismũ a fictione & subiectione, q hoc mõ cõficitur: si definitio mali ẽ diuisibilitas: & contrarij cõtraria definitio ẽ, Dico in quibuscũq; reperit contrariũ, Bonũ autẽ malo cõtrariũ est: & indiuisibile diuisibili: ergo definitio boni est esse in diuisibile. Simul itaq; querit, & soluit problema cũ inqt.

B ¶ Et si ex suppõne: scilicet sumpta a definitione cõtrarij demonstraret: etiã sup. minime syllogismus valeret: cuius cãm dicit. Etenim hic idest in hoc hypothetico syllogismo demõstrat: accipiens qd qd erat esse, & ita acciperet (vt concessum) qd erat q̃situ. ¶ Animaduersione dignũ, vt ex Themistio accipit, vnũ contrariũ ita se habere ad ꝓpriã definitionẽ, sicut alterũ ad suã: & ita ęqualiter boni rõ de bono ignota ẽ, vt illa mali de malo. Pręterea vt illa mali põt sumi pro medio ad syllogizandũ: illã boni de bono: sic cõtra illa boni accipi põt ad syllogizandũ eã quę est mali, de malo: ita (vt ꝓbatio reciproca sit) cũ alterũ alteri mediũ eẽ possit & ecõtra. Est ergo secundũ Themi. spẽs petitionis eius, qd in principio q̃rebatur nõ in ꝓpria forma: Sed in suo æqualiter ignoto: & reciproco. Philoponus aũt dicit eũ q hoc pacto syllogizat petere qd in principio: qa querebat definitionẽ: & accipit definitionẽ sine demõstratione. Nã volẽs oñdere de

Notãdum ex The.

C finitionẽ boni eẽ qd indiuisibile: assumpsit vt cõcessum q definitio mali ẽ diuisibile: & ita petit qd in principio sumẽs vt cõcessum: q̃situ: oñdere.n. q hoc ẽ definitio huius: qa hoc ẽ definitio huius, principiũ petere est: cũ alterũ p alterũ ostẽdat, Hæc Philoponus & quasi innuit eẽ petitionẽ in ꝓpria forma. Qui.n. ꝓbat boni definitionẽ eẽ indiuisibile: quia definitio mali ẽ diuisibile, nõ scit definitionẽ mali eẽ diuisibile, nisi quia scit definitionẽ boni eẽ indiuisibile, cũ alterũ p alterũ ostẽdatur: & q̃rebat definitionẽ boni eẽ indiuisibile: ergo sumit (vt cõcessum definitionẽ boni) quã q̃rebat. Addit aũt Simplicius q dato hoc modo syllogizari posse definitionẽ de definito: regula non erit vniuersalis, qm̃ non in omnibus habebit locum: Sed (vt dicit Aristo.) in solis contrarijs.

Philopo.

Simp.

¶ *Sumit aũt diffõnẽ ad ostẽdẽdã diffõnẽ. At sit aliqd aliud. Et in*
D *demonstrationibus.n. aliquid de alio dici sumitur. Non tamen ipsum neque id cuius est eadem ratio atque conuertitur.*

¶ *Accipit autem ad demonstrandum, quod quid erat esse. Alterum tamen sit. Etenim in demonstrationibus est hoc de hoc: Sed non ipsum: neq; cuius est eadem ratio, & conuertitur.*

Com.45. ¶ Dubitaret quispiã: nã accipiens definitionẽ mali ad syllogizandũ definitionẽ boni: non videtur sumere qd q̃rit, vt cõcessum, nã quærit definitionẽ boni sumit vero: ut concessum definitionẽ mali, mõ definitio.n. an quasi, vt concessum sumit, alterum qd ẽ a definitione boni, quam q̃rit: & ita qd quærit nõ vt cõcessum sumit: inquit. ¶ Accipit aũt ad demonstrãdũ qd quid erat eẽ: supple etiam qd quid erat eẽ. Alterũ tñ sit: hoc ẽ nõ idẽ, sed alterum, nã sumit qd quid erat eẽ mali ad syllogizandum qd qd erat eẽ boni, & ita qd quæritur nõ sumitur: vt cõcessum. E

Expõ Simp.

Respondet in omni demonstratione p̄dicatum eẽ de subiecto, verũ in demonstratione p̄dicati de subiecto non debet sumi ipsum p̄dicatum neq; aliquid, cuius scilicet p̄dicato eadẽ ratio ẽ, & conuertibile cum p̄dicato. Modo licet in offensione definitionis boni non sumatur definitio boni, sumitur definitio boni: sumitur definitio mali, p medio, cuius cum definitione boni eadẽ ẽ ratio: & reciproca, quoniam ita se habet ratio mali ad malum: vt rõ boni ad bonum: & sicut ratio boni de bono p rationẽ mali demonstrari potest: ita contra mali de malo p rõnem boni. Inquit. Etenim in demõstrationibus omnibus est hoc p̄dicatum de hoc subiecto: sed qd pro medio sumitur non est ipsum prædicatum: neq; ẽ id, cuius cum p̄dicato ẽ eadẽ ratio: & conuertitur cum prædicato. hoc ẽ F
neq; ẽ aliquod conuertibile cum p̄dicato, cuius cum p̄dicato ẽ eadem rõ: modo sic est in tali syllogismo, in quo p̄dicatum quod est definitio boni de subiecto, quod est bonum ostenditur. Nam licet nõ sumatur pro medio ipsamet boni definitio: sumitur mali definitio: Quæ eodẽ modo se habet ad malum: vt definitio boni ad bonum, & est quid conuertibile & reciprocum: cum alterum per alterum: mutuo syllogizari possit hoc pacto (vt mihi videtur) Simplicius intellexit hunc locum. Philoponus vero aliter textum intelligit: Nam in omni demonstratione sumitur quod quid erat esse: Ergo in omni demonstratione sumitur definitio vt concessum: & ita petitur. ¶ Respondet hoc non esse incõueniens: quia sumitur qd quid est esse subiecti, ad demonstrandum p̄dicatum de subiecto: & sic non est idem quæsitum & concessum, Quærimus enim risibile de homine: sumimus vt concessum animal rationale de homine. Modo hæc non idem sunt: Al- G
terum.n. est risibile prædicatum quod quæritur de homine subiecto: & Alterũ definitio hominis: quæ vt cõcessa sumitur. Inquit. Accipit autem ad demonstrandum p̄dicatum de subiecto ipse demonstrans qd quid erat esse terminum medium. Alterum tamẽ sit ab eo p̄dicato: qd quærebat. Etenim: (vt inquit) vt demõstrationibus omnibus est hoc p̄dicatum, uidelicet risibile de hoc subiecto, scilicet de homine, sed mediũ qd sumitur, non est ipsummet p̄dicatum: neq; aliquid qd & cum prædicato conuertitur: & cuius cum p̄dicato ẽ eadem ratio: idest idẽ ratione. Quasi dicat medium in demonstrationibus non esse ipsummet p̄dicatum, nec definitionem conuertibilẽ cum p̄dicato, Sed definitionem subiecti cum subiecto cõuertibilẽ: & ita qd quæritur non sumit, vt cõcessum. ¶ Quo vero ad verba atinet: Dixit & conuertitur: quia (vt dicit H
Philoponus) aliquid põt esse idẽ ratione alicui non cõuertibilẽ, vt substantia animata sensitiua idem est homini, nõ tñ cum homine cõuertitur: sed cũ animali. ¶ Ex his sequitur definitionem subiecti esse medium in demonstratione: non autem definitionem prædicati: Alioquin in demonstratione sumeretur, vt concessum, quod quæritur: Verum de his postea. Arbitror autem expositionẽ Simplicij magis ad mentem Aristotelis esse.

Expõ. Philop.

Verborũ expositio.

An definitio subiecti medium sit in demonstratione.

¶ *Ad utrosq; aũt, quorum alter diuisione, alter tali rõcinatione ostẽdit, eadẽ ẽ dubitatio, cur hõ simul animal bipes gressibile, sed nõ aĩal seorsum, & bipes erit seorsum. Nulla naq; necessitas cogit ut ex his q̃ sumuntur unum efficitur qd prædicetur, sed erit forsitan perinde atq; idem homo & musicus est & grãmaticus.*

I ☞ *Ad utrosq; autem & secundum diuisionem demonstrantem, & ad sic syllogizantem est eadem dubitatio: propter quid est homo animal greßibile Bipes: sed non animal & Bipes: ex acceptis .n. nulla neceßitas est unum fieri: quod prædicatur: sed utiq; sicut idem homo erit & Musicus: & grammaticus.*

Com.46. ☞ Nunc vero quadã cõi ratione refellit & eum: qui p diuisionẽ enititur ,pbare definitionem de definito, & eum, qui ex suppositione definitionis contrarij etiã intẽtat de definito ,pbare definitionẽ, et ,pponit hoc: & inquit. ☞ Ad vtrosq; aũt expositiue: & ad eum: q secundũ diuisionem demõstrat definitionem, & ad sic syllogizantẽ .s. ex suppõne definitionis contrarij ẽ eadẽ dubitatio: hoc est idem argumẽtum: quo refellitur vtraq; põ. Deinde exponit illam: verũ solum de oñdente definitionẽ p diuisionẽ: relinquit tñ nobis exponere: qũo eadem rõ facit cõtra eum, qui ex suppõne definitionis contrarij enititur ,pbare definitionem de definito. ☞ Ad diuidentẽ ergo sup. dubitauerit qspiã: & vt exponit Philoponus, pp quid totũ cõpositũ ex tot differentijs hominis est definitio hominis, & nõ vnaquęq; ipsarũ seorsum (vt animal seorsum) & gressibile seorsum, nõ .n. diuidens hæc omnia simul concludet: sed seorsum animal, seorsum gressibile: seorsum et Bipes. Ex acceptis .n. hoc est quantum est ex ipsa diuisionis natura nulla necessitas est vnum fieri, qd prædicatur, idest nulla necessitate concluditur totã illã cõpositionẽ definitionẽ esse hominis & nõ vnũquodq; seorsum. ☞ Sed hæc expositio non vr̃ cõueniẽs: Dicet .n. aduersarius vna diuisione non cõcludit illud totum: sed pluribus diuisionibus: quia vna cõcludetur hominẽ esse animal: alia hominem eẽ gressibile, alia vero hominem esse Bipes: omnibus vero concluditur tota cõpositio: qm̃ si hõ est animal: & gressibile: & Bipes: erit hõ aĩal gressibile Bipes. ☞ Propterea aliter expõit Philoponus: pp qd (ut inqt) Est hõ animal gressibile Bipes p̃ponendo gressibile ante Bipes: sed non animal & Bipes p̃ponendo Bipes ante gressibile: nã ex diuisionis natura habetur q̃ differentia Prima, quæue Secunda esse debeat: etiam dato q nihil derelinquat, nec transitũ faciat. Simili rõne ex diuisionis natura nec ordo patet. Hęc secunda expõ bona est: verũ põt vrbis textus omnibus accõmodari. ☞ Propterea saluo sp meliori iuditio aliter dicerẽ: Vbi debes scire diuisionẽ quantũ est ex ipsius natura nõ magis concludit vnũ prædicatum copulatum atq; cõpositũ: q̃ vnũ p̃dicatum simplex sine copulatione: ex natura .n. diuisionis non magis concluditur q hõ sit animal gressibile, Bipes sine copulatione: q̃ q hõ sit animal: & gressibile & Bipes cũ copulatione seorsum assumpta, nam vbi concluderet diuisio p̃dicatum sine copulatione simplex concluderet p̃dicatum: Vbi concluderet cũ copulatione: concluderet cõpositũ, inqt. ☞ Dubitauerit .n. qspiã ,ppter qd est hõ animal gressibile Bipes sine copulatione: sed non animal & Bipes cum copulatione, Ex acceptis .n. quantum est ex natura diuisionis nulla necessitas est vnũ fieri .s. absq; copulatione, qd p̃dicatur de ipso definito: sed vtiq; fit ex acceptis sicut idẽ homo erit & Musicus & grãmaticus cum copulatione. ☞ Debes ergo scire ex ipsius diuisionis natura non magis concludi vnum prædicatum abiunctum, q̃ copulatum, p diuisionem .n. non magis hẽtur q hõ sit animal gressibile Bipes q̃ hõ sit animal: & gressibile, & Bipes. Præterea ex diuisionis natura non habetur ordo partiũ, nõ .n. magis habetur vt genus primo loco: dr̃ia secundo ponaſ, q̃ contra. Non .n. magis habetur vt hõ sit animal gressibile Bipes, q̃ vt hõ sit gressibile Bipes animal, vel Bipes gressibile animal. Præterea ex diuisionis natura non habetur cur tot differentiæ sint ponendæ, & nõ plures, aut pauciores. vt cur homo est animal gressibile Bipes: & nõ animal Bipes, immo ex diuisionis natura omnes differẽtiæ deberent addi. Hæc cõtra diuidentẽ, subticuit autẽ declarare cur hæc dubitatio accidat ei: qui ,pbat definitionem de definito ex suppõne definitionis contrarij, qm̃ per se patet: Si .n. diuisibile est mali definitio: statim habetur definitionem boni esse indiuisibile, ergo quantum, est ex suppõne non habetur q prædicatũ debeat esse copulatum: vł abiunctum, immo ex ipsius suppõnis natura nec simplicitas habetur: potissimum vbi plura contraria fuerint, nec ordo, nec numerus partium.

Com.46.: Marginal notes (left column): K — Prima expõ Philopo. — Refutatio. — Secunda phi. expositio. — L — Qualis ex põ Propria expõ. — M — Non de natura diuisionis.

O ☞ *Hæc aũt ita sint quonã pacto is qui diffinit substantiã, & ipsum quid est ostendet rei differendæ, neq; .n. ut is quid demõstrat ex hisce quæ cõceduntur notũ faciet ipsum, ut cũ illa sint necessario aliquid aliud sit. Hæc .n. est demõstratio, neq; etiã ut is qui p singulã nota inducit uniuersa. Ex eo sic se habere, quia nihil singulorũ sese aliter habet. Nõ .n. qd est, sed eẽ, aut nõ esse ostendit. Quis igr̃ alius modus restat. Non .n. sẽsu uel digito demr̃abitur. ☞ Qualiter igitur diffiniẽs demonstrabit substantiã, aut qd quid est, Neq; .n. sicut demõstrans ex certis. Manifestũ eẽ faciet, q necesse est cũ sint, illa alterum aliquid esse, demõstratio .n. hoc est. Neq; sicut inducẽs per singularia, cũ manifesta sint, quoniã omne sic est, eo q nihil aliter est. Non enim quid est demonstrat, sed quoniam est, aut non est. Quis igitur est alius modus reliquus, Non enim demonstrabit sensu aut digito.*

☞ In præsenti textu Aristo. quasi epylogando ostendit, q non est poẽ demonstrationẽ ostendere: neq; p demõstrationẽ sine syllogismum: neq; p inductionem: neq; p sensum & hoc ,pponit: & inquit. ☞ Qualiter igitur definiens demonstrabit: hoc est ostendet Substãtiam, aut qd quid est supple de ipso definito. Et per substantiam, vt inquit Philoponus intelligit naturalem definitionem, p qd quid est, intelligit formalem: nam Aristo. duplicem naturam nouit materiã .s. & formam: ideo duæ sunt definitiones. Altera materialis: Altera formalis. Deinde ,pbat hãc conclusionem, definiens non demostrat definitionem de definito, neq; syllogizat, ,pbatur demõstrans, & syllogizans quibusdam concessis notũ facit, qd p ipsam de necessitate ostenditur. Definiens non facit notum quibusdã cõcessis: ergo definiens non demonstrat: neq; syllogizat: inquit. Triplici existente ostensione: aut demonstratiua, aut inductiua, aut sensitiua: neq; vt demonstrans notum faciet .s. definitionem de definito. Dico vt demostrãs ex certis .s. concessis ,ppositionibus) atq; firmis ex se fidem habẽtibus, vt q necesse sit illis existentibus: idest talibus ,ppositionibus sumptis alterum quid esse, idest talẽ conclusionem esse. Demonstrationis .n. hoc est proprium dico .s. sumere tales ,ppositiones: & ex talibus ,ppositionibus talem concludere conclusionem. Secundo ,pbat q definiens non inducit definitionem de definito: ,pbat primo inducens per singularia manifeste existentia vniuersale confirmat. Definiens vero non sic ostendit: ergo definiẽs non inducit: inquit. Neq; rursus põt quis ostendere definitionem sicut inducens per singularia, cum manifesta sint: qui supple inducit: qm̃ omne sic est, idest, qui inducit vniuersale eo q nihil aliter est, vt qm̃ hic hõ currit, & ille, & nullus ẽ quin ille currat: ergo omnis hõ currit: vel

Marginal notes (right column): Com.47. — P — Q

A vel legẽ sic: Neq; sicut inducens supple põt ostẽdere definitionem:idest vtẽs inductione ostẽdit p singularia nota existentia, vt q̃ omne animal inferiorẽ mandibulã mouet, eo q̃ nihil aliter est, idest eo q̃ nullum ẽ animal aliter se habens:hoc est q̃d non moueat mandibulã inferiorem:Secundo hoc idẽ ꝓbat:quia inducẽs demonstrat eẽ: aut nõ esse, definiẽs vero neq; esse, neq; nõ eẽ demõstrat, ergo definiens non inducit, inquit sup. definiẽs nõ inducit:non.n.quid est demõstrat:sed esse vel nõ esse: idest affirmationẽ:vel negationẽ, Vel intellige sic, non.n. quid ẽ demonstrat ipse inducẽs hoc est determinate quid est sed q̃m est, vel non ẽ indifferẽter: Qui.n. inducit non oñdit determinate quid ẽ:sed indifferẽter negationẽ & affirmationẽ:cum inductio cõmunis Via sit & negationi & affirmationi:at definitio ꝓpria est Via ipsius quid ẽ. Vel lege sic secundũ Philoponum:Inducẽs.n. non ostẽdit quid est idẽ naturã rei, sed q̃ res inest, aut nõ inẽ:definitio vero est natura & formã rei, q̃m ergo neq; p demõstrationẽ:neq; p inductionẽ põt quis ostẽdere definitionẽ:Ideo quærit, qs igitur ẽ alius modus reliquus: nunqd qui p sensum: Respõdet hoc eẽ impoſle:& inquit. Nõ.n.demõstrabit sensu:aut digito:non sensu quidem:q̃m definitũ & definitio non sunt sensibilia, Sunt.n. vlia:neq; digito:qa nõ syllogismo expositorio vel resolutorio:qui digito fit, cũ fiat hoc pacto hoc ẽ definitio hominis:& hoc est animal Bipes, ergo animal Bipes est definitio hominis, Hoc.n. pacto definitio syllogizari non põt: cũ digito monstrari neqt. Philoponus vero dicit digitũ eẽ instrumẽtũ eius offensionis, quæ p visum. Propterea dixit. Nõ.n. demõstrabit aut sensu aut digito:ad significandũ p sensum intelligere visum:cæteri.n.sensus p digitũ non demõstrant

B

Quomodo syll's expositorius vel resolutorius mõstretur digito.

C

Digressio Prima dubitatio.

¶ Sed circa ea:q̃ dicta sunt dubitabis Primo: quia Arist. sexto Topicorũ docuit terminare definitionẽ de definito p definitionẽ definitionis, hic aũt asserit totũ cõtrariũ. ¶ Iuniores dixerunt trifariã quæri posse definitionẽ de definito aut secũdum substãtiam:atq; rẽ: vt vtrũ animal rõnale insit homini, aut secundum intentionẽ, vt vtrũ animal rõnale sit definitio hominis:aut secũdum substãtiã, et intentionẽ, vt vtrũ hõ sit animal rõnale in eo q̃d est. Dixerũt igitur Aristotelẽ sexto topicorũ voluisse definitionẽ de definito probari posse Primo atq; Secundo mõ: hic aũt loquitur Tertia mõ. ¶ Sed pace horum dixerim quouis mõ definitio de definito demõstretur, petitur id:q̃d in principio quærebatur, saltẽ secũdum aliquã speciẽ. Propterea vr̃ mihi Aristote. sexto Topico. voluisse definitionem definitionis vtilẽ esse ad terminãdum definitionẽ de definito ꝓblematice, nõ aũt scientifice:Insuper dixit esse vtilẽ ad terminãdum definitionem de definito huic vel illi, nõ autem simpliciter. ¶ Secũdo dubitabis, quia Arist. sexto etiã Topicorũ docuit: terminare definitionẽ vnius cõtrarij p definitionem alterius:hic aũt oppositum asserit. ¶ Dicẽdum ibi loqui ꝓblematice, & huic vel illi: hic aũt loquitur scientifice, & simpliciter. ¶ Debes scire q̃ Arist. reliquit hic locum ab alijs oppositis priuatiuis: vel relatiuis:vel contradictorijs: quoniã contraria vtraq; habent esse in rerum natura:cætera nõ habẽt esse in rerum natura:sed alterũ. Reliquit exẽplũ: quia videlicet habet inductionis, reliquit Enthymema, quia habet vim syllogismi.

Rñ. Iuniorũ Definitio de definito trifariam quæri potest.

Cõfutatio.

Propria solutio.

D

secũda dubitatio. Cap. 4.

Solutio.

Notandũ.

¶ Præterea quonã pacto ipsum quid ẽ ostẽdet. Necesse .n. eũ qui scit, quid est hõ, aut aliud quoduis, & esse etiã scire. Id.n. quod non est in ratione, nemo scit unq̃ quid est, sed quidnã oratio uel nomen significat, cum dico hippocentaurus bene percipimus. Fieri uero nequit ut sciamus quid hippocentaurus est. E

¶ Amplius quomodo modo strabit quid est hõ, necesse est.n. scientẽ quid ẽ hõ:aut aliud quodcũq;:scire & quia est Nõ ens.n. nullus scit quid ẽ: Sed quid quidẽ significat oratio, aut nomẽ, cũ dico Tragelaphus, quid autẽ est Tragelaphus impoßibile est scire. Tex.7.

¶ Repetit quæ dixit, & ostendit p cõmunes quasdã rationes ipsum quid est demonstrari non posse de definito, & Primo repetit ꝓblema:& inquit. ¶ Amplius quomodo aliquis ostẽdet quid ẽ homo:vl' quoduis aliud id genus, hoc ẽ ꝓblema, Pro solõne vero p̃mittit quoddam: q̃d necessarium atq; vtile videtur (vt Themistio placet) ad solõnẽ ꝓblematis:& p̃missum est:nihil sciri posse q̃d ipsum est, nisi p̃cognoscatur quia est, hoc est ipsum esse: nam (ut Philoponus inquit) Necesse est cognoscẽtẽ naturam hominis alterius cuiusuis rei habere p̃cognitam atq; p̃sumptam ipsius existentiam, dico quid ipsum est: quia non est necessarium ad scire quid oratio aut nomẽ significat, scire ipsum esse. Inquit. Necesse est .n. scientem quid est homo, aut aliud quodcũq; scire & quia homo ẽ, hoc est scire hominem esse, ꝓbat hoc (cum inquit) Non ens n. nullus scit quid est:non.n.scimus quid est Hyppocentaurus: Sed bene scire potest cum dico Tragelaphus, q̃d significat oratio vel nomẽ Tragelaphus:non sciẽdo Tragelaphũ esse, possumus.n.scire hoc nomen Tragelaphus significare. Hircum & Ceruum, hoc est quoddã animal, q̃d est simul Hircus & Ceruus:dato q̃ non p̃sciamus tale animal esse. Quid autem Tragelaphus sit:impossibile ẽ scire:nisi p̃sciamus ipsum esse. Ex his patet ꝓsuppositum: ex quo vlterius patet:quæ sunt definitiones non entiũ: nam (vt Philoponus inquit) Quid nomen aut oratio significat:est definiti non entium. Quæ vero significat naturam & existentiam, est definitio entium. Com.48. F

¶ At uero si quid est, ostenderit, & esse quoq; ostendet. Et quonã modo ratione eadem ostendet. Nam unum quiddam diffinitio ipsa declarat. Et demonstratio etiam unum. Quid autem est homo, & hominem esse, diuersa sane, non eadem sunt. G

¶ At uero si demonstrabit quid est, & quia est, & qualiter est, eadem ratione demonstrabit, quando definitio unum aliquid, & demonstratio Quid autem est homo, & hominem esse aliud est.

¶ Proposito problemate: & suppositione: exequitur & probat ipsum quid est non posse de ipso definito demõstrari:& (vt mihi vr̃) supponit ipsum quia ẽ: siue ipsum si est:siue ipsum esse rei:quæ definitur: demonstratione ostendi:Diximus.n.superius questionẽ si est:terminari demonstratione, licet Hypothetica:quare bene supponit ipsum esse demonstratione ostendi:hoc itaq; p̃misso:argumentatur. Si aliquis demonstrabit quid est, vtpote quid homo est, cum hominem esse non nisi demonstratione ostendatur:eadem ratione, qua quidest homo, ostendet: & quia est:& qualiter est, hoc est & hominem esse ostẽdetur:nam demonstratione ostendetur quidest homo p aduersarium & demonstratione ostendetur hominem eẽ secundum veritatem, quare vtruq; ostendetur eadem ratione:quæ est demonstratio:& si non eodem tẽpore, nã licet diuersis tẽporibus: tamen eadem specie rationis: vtpote demonstratione ostẽdetur vtrunq;. Destruit autem consequens:& inquit sup. Sed hoc est falsum, quia definitio vnum quoddam & demonstratio vnum aliud declarat:nam demonstratio declarat esse:& definitio quid est: quid autem est homo:& hominem esse aliud est. Et per Com.49. H

I qualiter est:quod graece est τι;, quid est intelligit: vnde sensus ē:si aliquid demr̃one quid est ōndet:eadē rationis specie vtpote demr̃one ostendet rem esse terminãdo qōnem si ē,& quid ipsa res sit:terminando qōnē quid ē, & ita eadē rōnis specie quia ē: & qualiter id ē & quid est res ōndet,cuius hypotheticæ:cũ consequens sit falsum: erit & antecedens falsum. ℞ Philoponus autē hũc locũ nō intellexit,nã sic cōponit hypotheticam:si quid ē demr̃one ōndet quispiã:simul ōndet eadem via quia ē, & quid ē: Non.n.video quõ eadem via simul illa ostēdi sequitur. Semp.n.aduersarius negabit consequẽtiã:Dicet.n.bene illa demonstrari eadem rationis specie:non tamen simul: semper.n.ipsum si est prius est ipso quid est.

Philopo. expositio.

℞ Deinde etiam dicimus omne quoduis nisi sit substantia necessario per demonstrationem esse ostendi. Esse uero rei, nullius est ut patet substantia. Id enim quod est, non est genus. Demonstratio igitur, idest quo quidpiam ostenditur esse.

K

℞ Postea & p demõstrationẽ dicimus necessariũ esse demõstrare omne quia est:nisi substantia sit: Esse aũt nulli est substantia: Non.n.est genus ens:demonstratio itaq; erit ipsius quia est.

Com. 50. ℞ Hic(vt Philopono placet) Aristo.soluit instantiã nam esse demonstratur:vt dictũ ē:esse est natura rei:natura rei est definitio rei,ergo a primo ad vltimũ:si eē demõstraт: definitio rei demonstraт.Soluit Aristo. ipsum esse posse accipi ꝓ rei substantia atq; essentia:& posse accipi ꝓ ipso quia ē,siue ꝓ ipso esse,qđ quæritur in quæstione si ē; qđ Philoponus existentiam rei appellat:dicit ergo eē ꝓ substantia bene esse rei naturam atq; definitionem: nõ autem esse pro eo,qđ in quæstione si est quæritur.Inquit. ℞ Postea & per demonstrationem dicimus eē necessariũ vt demonstretur omne quia ē:id ē quoduis esse, nisi rei substantia sit,at esse:qđ in quæstione si est:quæritur,nulli est substantia:hoc est essentia:vel pars essentiæ: & sic licet demonstretur esse:definitio non demonstrabitur: qm̃ esse,qđ demonstratur:ē esse:qđ in quæstione si est, quæritur:& non eē acceptum ꝓ substantia,atq; essentia.Et dixit p demonstrationem ōndi omne quia ē: nam demonstratur quia ē simplex:qđ quæritur in qōne si ē: & quia est cōpositum:qđ quærit in qōne cōposita. Et dicit Philoponus Aristo.dixisse nisi fuerit substantia: quia aliqñ quia ē concidit cũ substantia, vtpote qñ quis diceret hæc definitio ē huius rei:nam cum sic diceret, quia ē esse substantia. ℞ Sed vr̃ mihi hęc consideratio nõ necessaria,nam satis Aris.explicauit quando quia ē: demõstrabile & qñ non,Dixit.n.tunc demonstrari,quando non ē rei substantia,& hoc satis est. ℞ Sed dices ens ē genus: & ens ab esse sumitur,ergo esse est genus sed genus ē substantia, vel saltem pars substantiæ,ergo esse ē substantia: vel pars substantiæ. ℞ Respondet:non enim ens ē genus: & ita negatur antecedens,quia ens nec genus est:nec differẽtia: nec definitio:quia(vt Philoponus inquit) Ens est æquiuoce dictum:quare nec substantia erit,nec substantiæ pars.Ex his concludit recte esse dictum demonstrationem eē ipsius quia ē,& non ipsius quid est, nam demonstratione ostenditur rem esse,non autē quid res ipsa sit,& nõ modo rem esse demonstratione ostenditur: sed ipsam esse talem vel talem, & propter quid talis est vel talis nunquã tamen demonstratione ostenditur quid res sit.

L

Considератio Phi.

Qualis cō sideratio.

M

℞ Quod quidem etiam tunc ipse scientiæ faciunt Geometra nãq; quid significat quidem triangulus sumpsit. Esse autem ipsum demonstrat. Quo modo igitur ostendet ipse diffiniens quid est triangulus. Sciens ergo quispiam diffinitione quidpiam quid:est si sit illud nesciet. At nunquam fieri potest.

N

℞ Quod quidem & nunc faciunt scientiæ: quid enim significat triangulus accipit geometra. quia autem est:demonstrat: quid igitur monstrabit definiens quid est, an triangulus, sciens itaq; aliquis definitione quid est, si est nesciet: sed impossibile est.

℞ Quæ dixerat, Nunc ꝓbat obseruatione scientiarum, quæ demonstratione ostendunt quia est,siue rē esse: definitione vero ostendunt quid res est Geometra.n.definitione ostendit non hoc totum triangulus est, Sed solum triangulum incomplexe sumptum:demonstratione, vero ostendit, quia triangulus est:vel triangulũ esse. ℞ Sed pro verborum expositione debes scire triangulum accipi posse pro subiecto: de quo demonstrabilis est angulorũ ęqualitas:& pro quæsito siue passione, quæ est demonstrabilis de alio, vt de data linea: vt in illo problemate. Supra datam lineam contingit æquilaterum triangulum collocare,hic.n. triangulus erit vt passio & quæsitũ.Ideo hęc verba Philoponus dupliciter exponit. Vno modo vt triangulus pro subiecto sumitur: Alio modo, vt triangulus sumitur pro quæsito, Iuxta primum modum lege sic.q.d.quod quidem id est aliud definire, aliud demonstrare & nunc faciunt sciẽtiæ: & ponit exemplum in Geometria,& inquit.Quid.n.significat triãgulus sum & Geometra per eam definitionem: quæ est figura plana tribus lineis contenta:& non demonstrat:ꝙ vero habeat tres angulos ęquales duobus rectis:ostendit:per demonstrationem & ita quia est demonstrat, quid vero est definitio ostendit. Et in hac expositione Philoponus accepit quia est in quæstione composita:Aristo.vero superius accepit quia est pro si est in ipsa simplici quæstione. Non tamē refert,quoniã quia est reducitur ad si est:vt diximus.Sed quia non loquitur Aris.in definitione qd est: sed in definitione quid nomē significat:Ideo Philop. aliter exponit sumendo triangulum vt quæsitũ. ℞ Vbi debes scire in demonstratione esse concessum & quæsitũ:Concessum q dē est subiectũ:quæsitũ vero est prædicatũ siue passio, de subiecto igitur præcognoscimus:quia est: & quid significat:de q̃sito vero qd significat p̃cognoscimus: quia est autē q̃rimus atq; demonstramus. Tũc lege sic. Quid n.significat triangulus vt p̃cognitũ sumit Geometra & ñ demõstrat.Nã in illo ꝓblemate supra datã lineã cōtingit triangulũ æquilaterũ collocare:qd triangulus significat, sumit.Quod autem sit,ostendit, quãdo vt quæsitũ hoc sumit:vt si quærat si est super datã lineã triangulum æquilaterum collocare,& ita triãgulũ esse demonstrat. ℞ Vbi animaduerte in quæsito idem esse quia est & si est: & ipsum esse:& alteri inesse, Propterea bene dictum est scientias illud facere,quia esse demonstrat, quidnam est: aut quid significat definitione ostendunt. Propterea quasi interrogando concludit:quid igitur monstrabit siue ostendet ipsa definitione ipse definiens:quid est,an triangulũ: certũ est ꝙ sic:definitione.n.ostendit incomplexum illud triangulum quid sit,demonstratione vero demonstrabit ipsum esse,vel in quæstione illa:qua quæritur:si triangulus habeat tres angulos:vel in illa:super datam lineã: vel aliter & melius:qui igitur monstrabit qui definit:quid est ne triangulus? hoc est dicere, Vtrum definiens triangulum, demonstratione ostendet quid sit triangulus? Contra obijcit & quasi dicat: Si ita fuerit: igitur sciens definitione quid est triangulus, nesciet si est:

Com.51.

Verborũ expositio triangulus & p subto & ꝓ passione accipi potest.

O

Duplex expō Ph.

P

Prima

Secunda

Notabile.

Q

potest

A potest.n.demõstratione scire qd est:& nescire si sit,& hoc sequr si demõstratione qd est scire potest,modo hoc est impõle.& contra primã suppõnẽ,quæ fuit nihil posse sciri est:nisi sciatur si est:vel ipsum esse:Debes scire: ꝙ si qd est alicuius rei demrõne sciri põt,non egemus præcognitione quia est, vt iuuans est ad cognitionẽ quid est quia demonstratio erit polles ꝑ sciẽtia illius rei qd est:Propterea recte argumẽtatur Aris.si definiẽs scit demrõne qd ẽ, scietqd est:ignorato qa ẽ:qđ est cõtra suppõnẽ. Quo vero ad verba attinet, Verbũ illud an cũ dicit an triangulus græce est ", Verũ qa ita in græco multis modis potest & accentuari & proferri,Ideo Philoponus diuersimode verbum illud legit:Nos vero exerpsimus veriorem sensum: Ideo non oportet immorari.

Verborũ expositio.

Patet autem per ipsos etiam diffinitionem,quæ nunc aßignantur
B *modos eos qui diffiniunt non ostendere esse, Nam & si est medio quid æquale,tamen cur est ipsum diffinitum. Et propter qđ hoc circulus est quæretur. Poterit.n.illud dicere quispiam diffinitionem orichalci etiam esse.*

Manifestum est autem & secundum nunc modos terminorum ꝙ non monstrant definientes quia est, nam & si est ex medio æquale quid,tamen propter quid est quod definitur, & propter quid est hoc circulus,non apparet. Esset enim & Orichalci utiq; dicere esse ipsum.

Nõ apparet Verbũ suppletũ qđ linea inter præris.

Thomas exponit ꝙ Aris.per excẽpla earũ definitionũ, quæ nunc assignantur.ostendat ꝙ qui definit aliquã rẽ: nõ demonstret quia res illa sit. Et videtur hæc expõ verbis primis satis bene cõuenire:Iuxta vero Philop. Simplicij atq; Themistij interpræratiõnẽ debes scire,non nullos voluisse definitionẽ non esse syllogizandã de definito ,quia ipsa seipsa,atq; qua definitio est,Patet esse quod quid est de definito:& ꝑpter quid est de definito in eo ꝙ
C quid est.Cũ.n.dicitur circulus est figura a cuius cẽtro ad circũferentiã omnes lineæ ductæ sunt æquales, Volunt hanc definitionẽ ex suipsius natura de ipso circulo patere qa sit illius vt quid est:& ꝑpter quid vt quid est,est illius:Ideo nõ põt vt quid est de suo definito ostendi Syllogismo:aut demõstratione,cũ esse vt quid est: suapte natura pateat. Contra ergo hos obijcit Aris.& ostendit ꝑ definitiones:quæ nunc solẽt assignari nõ apparere illas eẽ: vt qd est de definitis:nec apparere cãm quare sunt vt qd est de suis definitis:& notanter dixit ꝑ definitiones quæ sunt nũc:quia posset dici esse alias definitiones: quæ nr̃is tpibus nõ patẽt:quæ tñ fuerunt notæ illis:Inquit.Manifestũ autẽ est,& secundũ terminorũ hoc est definitionũ modos,qui nũc sunt nostris tpibus: & qbus cõsueuimus vti
D ꝙ definientes non ostẽdunt qa est.s.definitio de definito, vt quid est:neq; ostendũt ꝑpter quid est definitio de definito:vt quid est.Supple ex sola definitionũ natura, & probat exẽplo definitionis circuli: & inquit. Nam & si circulus est aliquod æquale ex medio vtpote figura plana e cuius cẽtro medio ad circunferẽtiã omnes lineæ ductæ sunt æquales:tamẽ propter quid est quod definitur: hoc est ꝑpter quid circulus sit hoc:vtpote figura plana e cuius medio omnes lineæ ductæ æquales sunt, vel ꝙ circulus sit illud,ex definitionis illius vi atq; natura non apparet: Verbũ.n.non apparet supplendũ est:vt dicit Philoponus.Esset.n.quantũ est ex parte illius definitionis posset quispiam dicere illã esse definitionẽ alterius rei.s.figmẽti.vel cuiusuis,vtpote Mõtis Erei:q græce dr̃ Orichalcos: Nõ.n.vi illius apparet ipsam esse magis circuli ꝙ Orical-

Com. 52. expositio Tho. Phi.Simplicii & Th. expõ

ci:cũ vi sua nõ dicat se esse:vel nõ esse circuli:& ita vi sua nõ magis habemus ipam esse circuli:ꝙ Orichalci.Propterea inqt.Tamẽ ꝑpter qd est qđ definit̃ .s. circulus figura & reliqua:& ꝑpter qd est hoc circulus.s. figura & reliq: vel ꝙ circulus sit figura & reliqua:ex definitionis vi non apparet,immo ipsum esse idest ipsam circuli rõnem esset hoc est posset quispiã dicere ipsius Orichalci,cũ nulla vis ex ipsa apparet:vt sit magis circuli,ꝙ Orichalci,cũ ex vi sua non se esse illius asserat. E

Neq;.n.id esse posse qđ dicitur,ipse definitiones insuper faciũt manifestum.Neq; illud & non aliud esse cuius inquiunt diffinitionem esse,sed propter quid semper dicere licet.

Neq;.n.quia poßibile sit esse,quod dicitur, aßignant termini, neq; quia illud est,cuius dicunt esse definitionem:sed semper licet dicere propter quid.

Com. 53.

Posset adhuc quis dicere definitionẽ non asserere se esse definiti vt quid est:Sed dicere ex sua vi se esse definiti vel F posse esse definiti:Obijcit cõtra definitionẽ ex sua vi non dicere se esse definiti:vel posse esse:nec dicere cãm:cur possit esse:aut sit definiti:nã postꝙ assignata est: licet quærere an definitio illius,cuius assignabat̃ sit, & ꝑpter qd illius est,Inquit. Neq;.n.etiã qa possibile sit id esse definitũ,quod dicit̃ esse suã definitionẽ,termini atq; definitiões ex suis naturis assignãt,neq; ꝙ illud sit id:cuius dicunt eẽ definitionẽ:sed sp definitionibus assignatis licet dicere pp quid definitio sit illius:cuius assignatur,& an illius sit.Patet ergo definitionem non qua definitio est: se asserere esse definiti:vel propter quid sit definiti dicere.

Si igitur is qui diffinit,aut quid est ostendit, aut quid ipsum nomen significat.Si diffinitio nullo pacto est ipsius quid est,erit ipsa ꝑfecto oratio idẽ qđ nomen significans.At hoc absurdũ ẽ sane.

Si ergo definiens monstrabit aut quid est,aut quid significat nomen,si nullo modo est eius quid est, erit utiq; ratio nomini idem significans:Sed est inconueniens. G

Si, Vel Sed.

Philoponus legit hunc textum:sic: Vtrum definitio sit rei acquisitiua, vult Arist. respondere ad hãc quæstionẽ hoc pacto. Si ergo duorum alterum definiens demonstrabit.s.aut quid est:id est naturam rei:aut quid significat nomen hoc est significationem nomini conuenientem, Si nullo modo definitio est ipsius quid est: id est si non sit acquisitiua rei:erit vtiq; definitio ratio nomini idẽ significans:hoc est eiusdem potentiæ cum nomine:sed hoc est inconueniẽs.s.definitionem significare idẽ cũ nomine. Vbi patet Philoponum legere ",pro si quia dicit.Si nullo modo & reliqua:hoc pacto exponit Simplicius:Dicit .n. si definiens monstrabit aut quid est: aut quid significat nomen:Si definitio nullo modo est sup. ostensiua quid rei, definitio erit oratio significans idem quod nomen : hæc Simplicius.Alij non imperiti exponunt, Si ergo is qui definit demonstrat:aut demonstrat quid est res,aut quid significat nomen. Sed nullo modo definiens demonstrat quid est res:ergo demonstrabit quid nomen significat,q̃re definitio erit oratio significans idem,quod nomẽ: Qđ quidẽ absurdũ est:& tunc iuxta hanc expõnẽ Arist. nõ soluit qõnẽ,sed probat eũ:qui definit,non demõstrare. H

Com.54. expõ Phi.

Expõ aliquorũ.

Refutatio.

Primo nãq; & non substantiarum, & eorum quæ nõ sunt in ratione rerum erit utiq; diffinitio.Nam & ea quæ non sunt significare nomine licet.Deinde omnes orationes diffinitiones erũt sine discrimine ullo.Fieri nãq; potest ut cuius orationi nomen ponatur. Quare diffinitionibus disserimus omnes atq; loquemur.Et ilias ipsa diffinitio erit. Prætered nulla scientia demõ-

I *strabit. Hoc nomen hoc indicare ac significare, ergo nec diffinitiones idipsum indicant. Ex his igitur nec idem esse diffinitionem ratiocinationemq; uidetur. Et insuper neq; diffinitionem demonstrare quidnam sic quicquam, fieriq; non posse, ut ipsum quid est demõstratione diffinitioneue unquã percipiatur: aut cognoscatur. ¶ Primo quidem quia & non substantiarum esset definitio, & eorum, quæ non sunt significare enim est, & quæ non sunt. Amplius omnes orationes definitiones erunt, esset. n. utiq; nomen ponere cuilibet orationi, quare terminis utiq; disputabimus omnes. Et Ilias definitio erit. Amplius nulla scientia demonstrat utiq; quia hoc nomen huius aliquid ostendit. Neq; igitur definitiones hoc aßignant. Ex his igitur neq; definitio & Syllogismus idem uidetur esse: neq; eiusdem definitio, & Syllogismus, Adhuc autẽ q nec definitio aliquid demonstrat, aut monstrat: neq; quid est definitione aut demonstratione cognoscere est.*

K
Com. 55. ¶ Quod vero absurdum sit definitionem esse idem: q̃ significatio nominis: Multifariam probat. ¶ Primo quia tunc definitio esset non substantiarum, vtpote accidentiũ, quoniam horum sunt nomina, quæ possunt illa significare. ¶ Secundo quia definitio esset non entium: quoniam contingit aliqua nomina significare non entia: vt Hippocentaurus: & Chimera & id genus. ¶ Tertio tunc omnes orationes essent definitiones, nam potest imponi nomen cuicq; orationi, & illud nomen significabit idem, quod oratio: quare cum significatio nominis sit definitio: & oratio cui nomen imponitur etiam significat idem quod illud nomen, iure omnes orationes essent definitiones: cũ æquiualeant nominibus in significando. ¶ Quarto si significatio nominis esset definitio, cũ nos disputemus nominum significationibus semper terminis hoc est definitionibus
L disputaremus. ¶ Quinto tunc Ilias: quæ est significatio nominis belli Troiani esset definitio: vel sic: tunc Ilias id est significatio Ilias: quæ est de bello Troiano, esset definitio. ¶ Sexto nulla scientia demonstrat hoc vel illud nomen vel illud significare: definitiones sunt scientia, ergo definitio non demonstrat hoc nomen hoc significa-
Philopo. re. Philoponus vero sic intelligit: nulla sciẽtia demonstrat per hoc quia hoc nomen huius aliquid significat non. n. medium in demonstratione est significatio nominis: at definitio est medium in demonstratione ergo definitio nõ est significatio nominis. Tunc epylogat, & enumerat: quę hucusq; pertractauit: & dicit probatum esse definitionem non esse Syllogismum. Secundo probatum est non esse eiusdem definitionem & Syllogismum. Tertio probatũ est definitionem nihil demonstrare. Vltimo probatum est quod quid est nec definitione nec demonstratione, nec
M diuisione: nec aliis id genus probari posse.

¶ Verum considerandum est rursus: quid istorum bene & quid non bene recteq; dicitur. Et quid est diffinitio: Et utrum aliquo modo sit ipsius quid est demonstratio diffinitione, an nullo sit mõ.

Tex. 8. *¶ Iterum autem speculandum quid horum dicitur bene, & quid non bene: & quid est definitio: & eius quod est nunquid quodãmodo est demonstratio, aut definitio aut nullo modo.*

Com. 56. ¶ Repetit earum considerationum: quas dixit, nonnullas & hoc proponit: cum inquit. ¶ Iterum autem speculandum quid horum pauloante consideratorum dicitur bene: & quid eorum dicitur non bene: & iterum secũdo speculandum est quid est definitio. Et tertio iterum speculãdum est vtrum ipsius quid est: sit aliquo modo demonstratio vel definitio: vel nullo modo. Et vt Philoponus declarat bene dictum est eiusdem eodem respectu nõ esse N
demonstrationem & definitionem, bene etiam dictum est quid ipsa definitio sit, est enim oratio ex iis: quæ ad essentiam pertinent: composita. Bene etiam dictum est definitionem non esse demonstrationem. Bene etiam dictum est ipsius definitionis non esse demonstrationem, neq; syllogismum diuisiuum: neq; Hypotheticum: neq; inductionem. Hic emergit dubitatio, quomodo vult retractare Dubõ.
hæc, & quomodo asserit velle reuidere, quæ non bene dicta sunt: cum omnia bene dicta sint. ¶ Et dicendum vt Solutio.
Auer. innuit Paraphraxi Aristo. proponere velle reuide- Com. 8.
re quæ bene quæ non bene dicta sunt: non q̃ illa non bene dicta sint: sed propter recipientes: qui bene dicta tãq̃ maledicta reciperent. Preterea (vt Themistius innuit) repetit hæc Vt altius eadem pertractet: quasi dicta ruminando. Et per aliquo modo: intelligit aliqua: vt sit sensus, O
Vtrum definitionis sit aliqua demonstratio. & dicet definitionis materialis esse demonstrationem eam, cuius medium est formalis definitio. Et per nullo modo: intelligit vl̃r: vt sit sensus an nulla demonstratio esse potest.

¶ Cum itaq; scire quid est, & scire causam ipsius si est, idem sit. uti diximus: fieri potest, ut quid est ostendatur.

¶ Quoniam (sicut diximus) idem est scire quid est: & scire causam ipsius si est.

¶ Vt Philoponus inquit: Aristo. agreditur Primum. s. Com. 57. expõ phi.
q̃ definitio ostẽdi potest per definitionem. Et vtitur ad huius rei probationem primo his: quæ præostensa sunt. Ostendit enim idem esse quid est, & propter quid est: & q̃ quærens quodqd est: cãm quærit. Nam quod quid ẽ, & definitio est eius: cuius est, & causa. His præsuppositis, P
Argumentatur hoc pacto (vt placet Alexandro: Philopono: & Simplicio) quoniam (vt diximus) scire quid est: id est substantialẽ atq; definitiuam rationẽ rei, & scire causam ipsius si est: id est existentiæ rei: idẽ est: littera est diminuta & deficit consequẽs secundum Alex. Ideo sup. tu Alex.
(vt Alexan. inquit) contingit deinceps fieri demonstrationem definitionis. Antecedens patet ex dictis, quia causa essendi Eclypsim Lunæ est priuatio Luminis in Luna obiectu Terræ: & hoc est Eclypsim esse. Sed quomodo valeat hæc consequentia: idem est scire quid est: & causam existentiæ, ergo definitio demonstrari potest per definitionem: licet superius sit declaratum. Adhuc declaratur, nam existentia demonstrari potest de aliqua re, quæ non scitur an sit: veluti de Diis: & quidem per definitionem: vt nunc supponatur ex his: quæ diximus. Definitio est rei existentis: quia idem est scire quid est: & causam ipsius si est: ergo definitio per alteram definitionem demon- Q
strari potest, quare hypothetica patet: cuius si ponatur Antecedens: relinquetur Consequens.

¶ Cuius quidem hæc ratio est. Est. n. quædam causa: & hæc aut est eadem, aut alia, & si sit alia, aut est demonstrabilis: aut indemonstrabilis. Si igitur alia sit demonstrariq; potest, cum causa sit medium, & prima figura ratiocinationis ostendatur. necesse est id quod ostenditur uniuersale esse & affirmatiuum, ut patet. Vnus igitur is est modus, quem nunc, inquisiuimus per aliud inquam ipsum quid est ostendere.

¶ Ratio autem huius est, quoniam est aliqua causa, & hæc aut eadem: aut alia est, & si utiq; alia, aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis. Si igitur est alia, & contingit demonstrari: necesse

A *est medium causam esse, & in figura prima demonstrari, Vniuersale enim & prædicatiuum est, quod demonstratur. Vnus quidē modus nunc exquisitus est per aliud quod quid est monstrare.*

Com. 58. expō phi. ¶Quod definitio vna per alteram demonstrari possit. Secunda ratione declarat: & non modo per ostensa: & Philoponus exponit hunc locum valde breuiter. Propterea secundum eius expositionem Aristo. primo sumit in rerū natura dabilem esse causam aliquam, & hoc inquit Quoniam est aliqua causa: hanc non probat: quia patet. Est.n. aliquod causatum: ergo & aliqua causa. Secundo sumit duplicem esse causam: nam alia est, quæ eadem est definito, Alia quæ non est eadem definitio: Inquit. Et hæc aut eadem. s. definito causatoq; est: aut alia a causato definitoq; ipso. Causa eadem definito atq; causato (vt arbitror) est formalis, cum sit tota essentia ipsius causati, quod definitur.
B Cætere vero causæ sunt aliæ a definito: materia quidem: quia non est essentia rei definite. Efficiens, & finis: q̃a sunt extrinsecus existentes. Tertio sumit ꝙ earum causarum, quæ aliæ sunt a definito ipso, Aliqua est demōstrabilis de suo causato, vtpote, quando de illo ignoratur: Alia vero est indemonstrabilis. s. quando de illo est per se manifesta. Et hoc inquit. Et si vtrīq; alia, aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis quæ per se de suo causato quæritur. Est indemonstrabilis: quæ de suo causato manifesta est. Ex his suppositionibus concludit Primo esse aliquam causam: quæ est medium. s. eam, quæ indemonstrabilis est: vt est formalis: & aliquam esse demonstrabilē videlicet eam, quæ non per se patet de suo causato, vt ipsa materialis. Itemq; & demōstrationem talem esse in prima figura: quia causa materialis: cūm sit definitio materia
C lis: vniuersaliter & affirmatiue prædicetur de eo: cuius est causa materialis. Inquit. Si igitur ē causa aliqua alia a suo causato, & contingit demonstrari: ita: vt sit non per se nota de suo causato, necesse est aliquam causam esse: quę est indemonstratione illius causæ medium, & sup. aliquam causam esse demonstrabilem, Medium est formalis causa, quia est tota essentia causati: & eadem Illi demonstrabilis est causa materialis, quæ est alia a causato, etiam efficiens: & finalis. Et necesse est demonstrabilem demonstrari de suo causato per indemonstrabilem in prima figura, immo in primo modo, nam causa: quæ demonstratur cum: sit definitio: vniuersalis & prædicatiua est. Ex his deducit intentum quod proposuit: & inquit. Vnus quidem igitur modus nunc exquisitus est: quod demonstrari possit ipsa definitio: & est ipsam materialem definitionem
D demonstrari de definito per aliud quod quid est. s. per formalem definitionem: nam materialis cū sit alia a suo definito, non est per se nota de illo, Formalis vero: cum sit eadem suo definito: est per se nota de illo: Ideo materialis per formalem demonstrari potest. Hæc græci quo ad hæc verba, & quidem dilucide.

¶*Nam medium ipsorum quid est necesse est esse quid est, & proprium identidem proprium. Quare diffinitionum eiusdem rei alia ostendet, alia non ostendet. Atq; hisce modus non est demonstratio ipsius quid est, ut antea diximus, sed ratiocinatio ad disserendi modum accommodata.*

¶*Horum enim quod quid est necesse est medium esse quod quid est: & propriorum proprium. Quare hoc quidem demonstrabit. Illud uero non demonstrabit eorum, quæ sunt quod quid est eiusdem rei. Hic quidem igitur modus, ꝙ non sit demonstratio dictum est prius. Sed est syllogismus logicus ipsius quid est.* E

¶Et quia quispiam dicere posset materialem definitionem esse demonstrabilem de eo: cuius est causa materialis: sed non per definitionem formalem, sed per aliud quippiam definito accommodatum: quasi confirmando id: quod dixerat, refellit tacitam hanc responsionem: & inquit. ¶Horum enim quæ sunt quod quid est demonstrabilia: necesse est medium esse quid est: & non propriorum accidentim aliquod, Sed & propriorum maxime proprium: veluti est definitio formalis: quæ est omnium conuertibilium cum definito maxime proprium. Huius rei pulchrum exemplum affert Philoponus, exempli gratia inquit. In Socrate feruet sanguis circa cor. In quo autem feruet sanguis circa cor: Irascitur. Si vero quispiam interroget: quæ sit causa eius: quod est eum, in quo feruet sanguis circa cor, Irasci: dicemus ꝙ est appetitus vindictæ, modo formalis est hæc definitio Iræ, & hac definitione in medio termino posita: concludet definitionem materialem in syllogistica demonstratione. Ex his Aristo. concludit quare eorum, quæ sunt quod quid erat esse eiusdem rei. Hoc quidem monstrabit: id est faciet demonstrationem, vt materiale: Illud vero non monstrabit, id est non faciet demonstrationem: vt formale quid est: hoc pacto exponit Philoponus: aut sic quare eorum: quæ sunt quod quid erat esse eiusdem rei: hoc quidem monstrabit, scilicet est medium in demonstratione: vt formale quod quid est. Illud vero non monstrabit, vt medium, sed erit potius demonstratum: vt materiale quod quid est. ¶Sed contra: quia superius dictum est totum oppositum: diximus enim definitionem demonstrari non posse de definito: vt quid est, & hic dicit oppositum: ait enim illam posse demonstrari per aliud quid est: Soluit. & inquit. Hic quidem igitur modus, ꝙ non sit demonstratio, dictum est prius: quia petit principium ergo Syllogismus in quo materialis per formalem syllogizatur: non est demonstratio. Sed est syllogismus Logicus definitionis materialis: vt quid est, quia ex probabilibus concludens, non autem demonstrans. Et ita in toto hoc capit. cum dictum est ipsum quod quid est per aliud quod est demonstrari posse, sumpsimus demonstrari pro Dialectice ostendi: vt Philoponus inquit. Hæc sunt, quæ mihi videntur circa hæc obscura verba.

[Right margin: Com. 59. — F Exemplū Philopo. — G — Superiori textu cō. 47. & ide. — H]

¶*Quo autem modo fieri potest, ut quid est eliciatur ex demonstratione: deinceps dicamus oportet, hinc rursus initio sumpto. Nam ut quærimus propter quid est prius habentes esse, interdum uero & simul nota nobis hæc fiunt, sed nunquam fieri potest, ut antea cognoscamus cur est quā percipiamus esse. sic pari ratione neq; quid est quærere, atq; cognoscere possumus sine perceptione ipsius esse. Fieri enim nequit ut quid est unquā sciamus, si ignoremus si est.*

¶*Quo autē modo cōtingat, dicemus, dicentes iterū ex principio. Sicut enim propter quid quærimus habentes quia aliquando au-*

I *tem: & simul manifesta fiunt, Sed neq; prius propter quid poßibile est cognoscere quã quia, Manifestum est ꝙ similiter et quod quid erat esse non sine quia est. Impoßibile enim est scire quid est ignorantes si est.*

Com. 60. ¶ Hactenus quomõ Dialectice quod qd est ostendi põt: dictũ est. Nunc vero q̃uõ ꝑ demõstrationẽ ostẽdi cõtingat: declarare ꝓponit: & inqt. ¶ Q̃uõ aũt contingat .s. definitionem per demonstrationẽ ostendi dicemus: dicentes iterũ ex principio tãq̃ nihil de re hac dictum sit. Proposita intentione exequit̃, & Primo p̃mittit suppõnẽ, ꝙ sicut est in q̃onibus cõpositis: ita est in simplicibus: vt. n. in cõpositis q̃onibus nõ possumus hr̃e ꝓpter quid est: nisi prius quia est habuerimus, & sicut aliquando in talibus cõpositis q̃onibus aliq̃n simul habemus ꝓpter quid & quia est, & nũq̃ prius ꝓpter qd est: q̃ qa est: vel sic sicut

K in cõpositis q̃onibus dupl̃r nos habemus aliq̃n prius qa: & postea pp̃ qd, aliq̃n simul, nũq̃ aũt prius ꝓpter quid q̃ quia. Ita ẽt in simplicibus dupliciter habemus: aliquãdo. n. prius si est habemus: & postea qd est, aliq̃n simul vtrũq;, & nũq̃ prius qd q̃ si est: Ex hac ergo silitudine vult habere si est & qd est dupl̃r se hr̃e: vt ad nos cõparata: aut ordine quodã: aut simul: & si ordine quodã nũq̃ prius qd est q̃ qa est: hæc est suppõ, Inquit. Sicut. n. pp̃ qd q̃rimus hñtes sup. prius qa ẽ: aliq̃n aũt & sil̃ manifesta sunt: nũq̃ aũt prius pp̃ qd poẽ est cognoscere q̃ qa est. Ex hoc infert idẽ esse in simplicibus q̃onibus: & inq̃t. Manifestũ est ꝙ sil̃r & quod qd erat esse scire nõ possumus si ne qa est. Impoẽ. n. est scire qd est ignorãtes si est. Patet ergo nos bifariã posse scire qd est & si est, aut simul vtrũq;

L habẽtes, aut prius habẽtes si est, & postea quid est. Tertio mõ non est poẽ, nõ. n. possumus scire quid est prius ignorãtes si est: nec probauit hoc Aristo. nisi ex similitudine accepta in quæstionibus compositis.

¶ *Habemus autem si est nonnunquã per accidens: nonnunquã aliquid habentes ipsius rei. Veluti tonitruum esse scimus, habentes sonum quendam nubium esse. Et defectionem lucis esse quendam priuationem. Hominem item quoddam animal esse. Et animam ẽt id esse: quod ipsum se motu ciet.*

¶ *Hoc autẽ si est aliquando secundũ habemus: aliquando autem habentes aliquid ipsius rei, ut Tonitruũ, quoniã sonus quidã nebularum est, & defectum: quoniam priuatio luminis est: & hominem quoniam animal quoddam est, & animam, quoniam ipsum seipsum mouens est.*

Com. 61. ¶ Supposuit nos posse hr̃e si est: & qd est: aut simul, aut si est prius q̃ quid est. Nunc hãc suppositionẽ volens de

M clarare, ꝑmittit vnã distinctionẽ: ꝙ nos possumus habere existentiã rei dupliciter, aut ab his: quæ per accidens in

Philo. exẽplum. sunt ipsi rei. Cuius exemplũ ponit Philop. vt si Socratem cognosceremus esse, ex eo quia est Albus: aut quia latas vngues habet. Aut ab his: quæ rei insunt essentialiter & ꝑ se: vtpote (vt exponit Philop.) Si cognosceremus existẽtiam rei cognoscentes aliquã partem essentiæ rei essentialiter atq; per se illi inexistentẽ, vt quando cognosco Tonitruum esse: quia est aliquis Sonus Nebularum, & cum cognosco esse Eclypsim: quia est priuatio luminis, & cũ cognosco hominem esse, quia est aliquod animal: vtpote rationale: aut mortale: similiter & cum cognosco animã esse, quia ipsa seipsam mouet.

¶ *Quæ igitur per accidens esse scimus, necesse est ad eorum percipiendum quid est nullo modo nos quicquã habere. Neq;. n. illa esse scimus: atq; quærere quid est non habentes esse, perinde atque est si nihil prorsus quæratur. Quorum autem habemus aliquid eorum, quid est facilius percipere possumus. Quapropter ut habemus ipsum esse, sic & ad ipsum quid est percipiendum sumus dispositi.* N

¶ *Quæcunq; quidem igitur secundũ accidens scimus quia sunt necesse est nullo modo se habere ad quid est, neq; enim scimus quia sunt, quærere autem quid est non habentes quia est, nihil est quærere. Secundum quæcunque autem habemus aliquid, facile est quærere. Quare quemadmodum habemus quia est, sic habemus ad ipsum quid est.* Est q̃rere verbũ additũ de licentia interpretis.

¶ Philoponus videtur velle ꝙ Aristo. intendat probare ꝙ ea quæ sunt per accidens non conferunt ad inuentionem definitionis quia non sunt immediata. neq; propria subiectis rebus: sed omnino aliena, & ait ꝙ non solum, vt inquit Philoponus, Hæc non conferunt ad inuentionem definitionis: sed neq; ad acquisitionem existentiæ rei, non enim cognoscitur Socratis existentia eo quia dicatur esse: aut Musicus: aut Grammaticus: aut Albus: qui vero temptat scire rem ab his: quæ illi per accidens insunt, non solum non poterit comprehendere quid est: idest naturam rei: sed omnino neq; existentia rei si interentia sit aliquid vnum: nam quæstio acquirens rem simpliciter accidentibus, non est quæstio. In quibus vero sumimus non quæ per accidens, sed quæ per se insunt: vt partes rei: in illis facilius venemur definitionem. Hæc Philoponus. Ego vero puto Aristote. nunc declarare quando simul si est: & quid est habemus, & quando non: præmisit enim distinctionem: & nunc illa vtitur: & vult nos non habere simul si est & quid est, quando si est per accidentia: sciuerimus: probat: quia quando nos scimus si est per accidentia, nos non scimus si est, & si per accidentia non scimus si est: ergo nec quid est: non enim possumus scire quid est ignorato si est. Inquit. ¶ Quæcũque quidem igitur secundum accidens scimus quia sunt, necesse est nullo modo se habere ad quid est, & ita quæ scimus si est per accidentia, non scimus quid sint simul. Probat. & inquit. Neq;. n. scimus: quia sunt, quasi dicat ꝑ talia accidentia: ergo nec quid sunt: quærere autem quid est non habentes prius quia est: nihil est quærere. Patet ergo si est: quod scitur per accidentia non simul scire cum ipso rei quid est: Cum reuera non sciatur res quia est per talia accidentia. Deinde exponit quando simul vel de facto: vel de facili. & inquit. Secundum quęcunq; habemus aliquid: hoc est quæcunq; vero scimus quia sunt: per aliquid essentiale eis: facile supple est quærere quid est: est quidem facile: quia habens partem rei, videtur facile habere totum. Qui enim scit rem esse per aliquam partem definitionis, videtur scire partem definitionis: & ita facile simul potest scire totam. Ex his concludit quomodo ad quid est disponimus per cognitionem ipsius quia est: & inquit. Quare quemadmodum habemus quia est, sic habemus id est disponimur ad ipsum quid est, quia si habemus quia est per accidentia disponimur per accidens ad ipsum quid est, & si habemus quia est, per aliqd essentiæ rei: disponimur facile ad habendum totam definitionem. ¶ Themistius ad expositionem huius exerpti notat accidentia quædam esse, quæ rei existentiæ non insunt: Et hoc pacto Chrysippus ostendit Deos esse, quia visitantur

Com. 62. Expõ Philopo. O

Propria expositio. P

Q

Quæ Themi.

A visitantur altaria: Stoici vero Deos esse asserũt: quia mortalibus suppetias plurimas afferunt. Hæc probatio est ab accidente: quod non existit in re. Quædam vero sunt, q̃ adsunt in re: & hæc duplicia. Alia propius, Alia remotius: per accidentia remotiora non ostenditur existentia rei propriæ: vt dixit Aristoteles, per accidentia vero propiora ostenditur aliquo modo rei existentia, non tamen facile per hanc existentię cognitionem scimus quid est: licet disponimur ad illud: at per ea, quæ per se: & essentialiter insunt, facile scimus quid est. Propterea ait ita nos disponi ad percipiendum quid est alicuius rei: Sicut habemus illius quia est: & quia per accidentia extranea non habemus quia est, Ideo non disponimur ad percipiendum quid est, quia vero per accidẽtia: quæ rei insunt: habemus aliquo modo quia est communiter: si communia sunt,

B proprie si propria sunt, Ideo disponimur ad percipiendũ quid est communiter: vel propriæ: licet non facile: sed qa per partes definitionis scimus quia est propriissime: ideo disponimur facile ad percipiẽdum quid est: Hæc ex Themistio, & bene.

¶ Quarum igitur rerum aliqui habemus ipsius quid est earum hæc sint exempla. Sit defectus eo in loco quo ipsum est, a, luna in eo quo ipsum est, c, interpositio uel obiectio terre, in quo ipsum positum, b, Quærere igitur utrum luna deficiat, an non deficiat nil aliud est quã ipsum, b, quærere si sit: nec ne. At idipsum nil ab hac quæstione differre uidetur sit ne ratione eius. Quod si sit: & illud dicimus esse. Vel quæratur utrius partium contradictionis sit ratio: utrũ habendi duobus rectis æquales: an non habendi. Quod cum inuenerimus. & esse, simul & propter quid scimus: si modo si medium.

C *¶ Quorum igitur habemus aliquid ipsius quid est. Primum quidẽ sic. Defectus in quo, a, luna in quo, c, Oppositio terræ in quo, b, Vtrum quidem igitur deficit aut non, b, quærere est. Vtrum est aut non est. Hoc autem nihil differre quærere quã si est ratio ipsius. Et si sit hoc, & illud dicimus esse: aut utrius contradictionis est ratio, Vtrum habendi duos rectos, aut non habendi. Cum autem inueniamus, simul quia & propter quid est scimus, si per media sit.*

D

Com. 63. ¶ Dixit aliquando simul haberi si est, & quid est: vtpote quando si est scitur per definitionem rei: cuius quærimus existentiam. Aliquando autem dixit nos habere si est: & non quid est: vtpote quando scimus si est per aliquod accidens eius: cuius quærimus est: Hæc nunc per exempla ostendit, & inquit. ¶ Quorum igitur habemus aliquid ipsius si est: idest eorũ, quorum existẽtiam habemus per aliquam definitionem eorum, quorum quærimus existentiam: Exemplum primum sit sic: vt sit defectus, vel deficiens in quo A, Luna sit in quo C, oppositio Terræ siue paciens oppositionem Terræ sit in quo B, Patet igitur terminis sic dispositis, ꝙ cum quærimus: Vtrum deficiat Luna: aut non, B, est quærere: Vtrum est aut non est. Hoc autem nihil est quærere q̃ si ipsius defectus sit aliqua ratio causalis & definitiua: nam si habemus ꝙ sit & aliq̃ ratio causalis defectus definitiua: illud dicimus esse: nam simul habemus esse defectum, & quid defectus est, hoc ẽ primum exemplum, tangit secundum, & inquit. Aut ipsum B vtrius contradictionis est ratio causalis & definitiua: vtrum eius contradictionis partis: quæ est habendi duos rectos: aut eius contradictionis partis: quæ est non habendi duos rectos: nam si sit definitiua ratio & causalis definitio eius partis, quæ est habere duos rectos, in a. pone duos rectos habens, In b. pone rationem definitiuam: atq; causalem eius prædicati: quod est positum in a. E

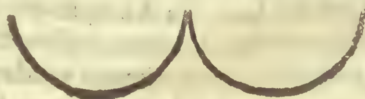
F

scilicet habendi duos rectos, In c. vero pone triangulum, & tunc patet ꝙ cum inuenerimus b. esse rationem definitiuã atq; causalem ipsius a. quod est habere duos rectos, simul quia, & propter quid scimus, nam scimus ipsum habere duos rectos esse: & propter quid: & quid est ipsum habere duos rectos, scimus dico simul quia & propter quid: si modo per media sit hæc scientia, quæ media sunt definitiones causales: & definitiuæ rationes. ¶ Sed dubitabis & non ab ratione: quia proposuit declarare quando simul scimus si est: & quid est, Et tamen declarat per exẽpla quando simul quia est: & propter quid est. ¶ Et dicendum in accidentibus idem esse si est. & quia est, accidentis n. esse est inesse: Idem n. est scire defectum esse, & defectũ inesse Lunæ, Similiter idẽ est scire propter quid est: & qd est nã propter quid est, est ratio causalis: atq; definitiua ratio prædicati: cuius quærebamus existentiam.

G Dubiũ Solutio In accñtibus idẽ est si & quia est scire ꝓpter quid est & quid est.

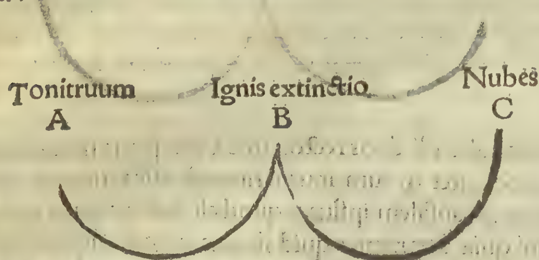
¶ Quod si non sit, esse quidem scimus: propter quid autem ne scimus. Atq; idipsum hoc exemplo patefieri potest. Sit namq;, c, luna, a, defectio, b, non posse, cum est tota refecta lumine umbram efficere intercedente manifesto corpore nullo. Si igitur, b, quidẽ ipsi, c, insit, a, uero competat ipsi, b, lunam quidem deficere notum sit nobis. Cur autem deficit nondum est notum. Atq; defectionem quidem esse scimus, sed quid est defectio ne scimus. Atq; cum, a, quidem ipsi inesse, c, patet, quæritur autem propter quid inest. Nil aliud tum quæritur quã quid. Nam sit ipsum, b, utrum obiectio terræ an econuerso lunæ, an lucis eius extinctio. Hoc autem alterius extremi ratio est, ut hoc in exemplo ipsius, a, Est. n. defectus obiectio terræ. Præterea quid tonitruum, est extinctio ignis in nube: propter quid tonitat: quia ignis in nube extinguitur. Nubes sit, c, Tonitruum, a, ignis extinctio, b, Igitur ipsi, c, nubi inquam, b, ipsum inest, extinguitur. n. ignis in nube. At huic, a, ipsum inest tonitruum seu sonus. Atq;, b, ratio ipsius est, a, primi inquã extremi. Quod si rursus huius aliud medium sit, id ex hisce rationibus erit quæ restant. H

¶ Si uero non: quia scimus, propter quid autem non scimus.

I *Sit igitur Luna C, defectus A, Lunam plenam umbram non posse facere nullo nostrum medio manifesto existente: in quo B. Si igitur in C est, quod est Lunam non posse facere umbram, cum nullus nostrũ in medio sit. In hoc autẽ A quod est deficere, quia deficit quidem manifestum est: sed propter quid: nondum. Et quia defectus est quidem scimus, quid autem est: nescimus. Cum autem manifestum est quia A in C est: propter quid autẽ est quæritur: B est quærere quid est: Vtrum sit obiectio aut conuersio Lunæ, aut extinctio Luminis. Hæc autem est ratio alterius extremi: ut in his, quæ sunt ipsius A, Est enim defectus obiectio a Terra: quid est Tonitruum, Ignis extinctio in Nube: propter quid Tonat, propter extingui Ignem in Nube, sit Nubes C, Tonitruum A, extinctio Ignis B, In C igitur Nube est B, extinguitur enim in ipsa Ignis, Huic autem inest Sonus, & est ratio ipsius A primi termini. Si autem iterum huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.*

K

Com.64. ¶ Declarauit in quibus scimus simul quia est, & quid est: Et dixit nos scire simul si est: & quid est: quando scimus quia est per medium hoc est per causam: nam causa est definitio causalis. Nunc vero declarat quando non scimus simul quia est: & quid est, & inquit: ¶ Si vero nõ scimus

L per medium s. causale alicuius rei existentiam, sed per accidens illi existentiæ: quia est scimus: quid autem res sit, nescimus: & ponit exemplum sit Luna C, defectus A, Lunam plenam omni impedimento deducto Vmbram non posse facere, dico omni impedimento deducto, ita vt nec Nebula occultet Lunam, nec aliquo nostrum in medio existẽte manifesto: quo ipsa Luna occultetur: Lunam igitur plenam omni impedimẽto deducto Vmbrã non posse facere ponatur in quo B. Si igitur terminis sic dispositis: In C est B, Hoc est in Luna est non posse facere Vmbram: cum nullus nostrum in medio sit. Hæc .n. vera est Luna non facit Vmbram deducto omni impedimento. In hoc autem s. B est A, quod est deficere, quoniam omne lumine deficiens non facit Vmbram: terminis & propositionibus ita cõcessis, quia deficit Luna quidem manifestum est: sed ꝑpter quid deficiat nondum

M manifestum est: & ne quis dicat exemplũ non esse ad ꝓpositum, quia nos loquimur in qõne simplici, & exemplum est in composita: Ideo subdit: & quia defectus est, quidem scimus: quid autem est defectus, nescimus. Et ita patet in simplici qõne quando non simul scimus quia ẽ, & quid est. Deinde ostendit ordinem in quæsitis: vt ostẽdat hoc, quod dictum est, esse bene dictum, et inquit, Cũ autem manifestum est quia A defectus in C Luna est: & quæritur propter quid A inest ipsi C, hoc quærere ẽ B quærere quid est: Vtrum sit obiectio, aut conuersio Lunæ: aut extinctio lucis. Ab Antiquis tres causæ Eclypsis Lunæ assignate sunt. Quidam .n. dixerũt Lunã Eclypsari: quia habet duas facies: Alteram lucidam, Alteram Opacam: Cum conuertit ad nos Opacam faciem dixerunt illã Eclypsari. Alij dixerunt Lunam extingui in sua luce certo tempore: & certo non. Dicebant vero Eclypsari, cum extinguitur in luce. Veriores dixerũt Lunã Eclypsari cum Terra interponitur inter ipsam & Solem. Propterea Aristo. dicit B quærere est quid est: Vtrum obiectio Terræ, quæ reuera causa est Eclypsis: aut conuersio Lunæ: aut extinctio luminis. Verum istæ vltimæ duæ causæ (vt Philoponus inquit) falsæ sunt. Sed quæuis assignetur: hæc (vt Arist. inquit) ẽ ratio, & definitio alterius termini: vt in his definitionibus: quę sunt ipsius A, Est .n. defectus obiectio a Terra, & ita est definitio prædicati: cum reponatur in his definitionibus: quæ sunt ipsius A, quod est prædicatum. Et non contentus vno exemplo, apponit aliud secundum Pythagoram (vt dicit Philoponus) & inquit, Quid est Tonitruum Ignis extinctio in Nube facta, ꝑpter quid Tonat: quia extinguitur ignis in Nube: ergo sit Nubes C, Tonitruũ A, extinctio ignis B, terminis sic dispositis: C Igitur Nube est B, Eextinguitur .n. in ipsa Nube Ignis, Huic autem B inest sonus siue Tonitruum: quod .n. extinguitur in Nube: tonat. Patet etiam hoc exemplo B esse rationem definitiuam atq; causalem ipsius A primi termini. Si autem iterũ huius aliud medium sit: ex reliquis erit rationibus. ¶ Thomas bonus Aristotelis interpres exponit hæc: Si autem inquit: Oportet accipere adhuc aliud medium ad demonstrandum definitionem Maioris aut de subiecto: aut de ipsamet Maiore: ex reliquis erit rationibus: hoc est tale medium erit ex rationibus subiecti, nam definitio subiecti potest esse medium ad demonstrandum definitionem maioris de maiore, & de subiecto illius maioris, potest .n. definitio hominis esse medium ad demonstrandum aptum ridere de risibili: & de ipso homine. Philoponus autem hæc Aristo. dicit addere: quia contingit quandoq; demonstrari prædicatum aliquod de subiecto per aliud prædicatum per se: quod per se competit prædicato demonstrato, vt si demonstraremus risibile de homine per disciplinæ capax: hoc pacto hominis homo ẽ disciplinæ capax, omne disciplinæ capax est risibile: ergo omnis homo est risibilis, Vbi patet risibile de homine demonstrari per quoddam prędicatum per se de risibili, & de homine: qđ non est definitio risibilis: ideo dicit, Si autem iterum huius maioris propositionis: videlicet omne disciplinæ capax est risibile, aliud medium sit, quia medium non est definitio: ex reliquis erit rationibus demonstrandum: vt pote ex ratione risibilis prædicantis de homine: & ita quotiens demonstratur passio de aliquo subiecto, & non per definitionem passionis, sed per aliam passionem: Potest adhuc accipi aliud medium scilicet definitio passionis: Illius ad probandam maiorem propositionem: hæc vt puto: Philoponus intelligit.

Tres causæ de eclypsis lunæ assignatæ fuerunt ab antiquis.

N

O

Quæ S. Tho.

P Philopo.

Q

¶ *Quo igitur pacto sumitur ipsum quid est & sit notum, satis iã diximus. Quare ratiocinatio quidem ipsius quid est demonstratio quæ non sit per ratiocinationem tamen innotescit & demonstrationem. Quo circa neque sine demonstratione fieri potest, ut cognoscatur ipsum quid est cuius est alia causa, neque rursus ipsius est demonstratio, ut in dubitationibus etiam diximus.*

¶ *Quomodo quidem igitur accipitur quid est, & fit notum, dictum est. Quare syllogismus ipsius quid est non fit, neque demonstratio. Manifestum tamen est per syllogismum & demonstrationem. Quare neque sine demonstratione est cognoscere*

A *scere quid est, cuius est causa alia, neq; est demonstratio ipsius: sicut & in oppositionibus diximus.*

Com. 65. Aliud est aliquid eē demonstrationem aliud est eē notū per demonstrationem. ¶ Epilogat & ꝑpositum concludit, Vbi debes scire aliud esse alicuius esse demonstrationē, & aliud est esse aliquid notum ꝑ demonstrationem: vel non sine demonstratione. Prędicati q̃d de aliquo subiecto demonstratur, demõstratio atq; syllogismus est. Et ipsum per demonstrationem innotescit: medium vero ꝑ q̃d ꝑdicatum illud de subiecto demonstratur: ꝑ demonstrationē innotescit, quia non sine demonstratione patet: non tñ eius est demostratio aut syllogismus: cũ de nullo vt prædicatum demonstratur. Simplicij & Philop. expositio. vult igitur (vt Philoponus & Simplicius exponunt) definitionis non eē demonstrationē tanq̃ ꝑdicati: q̃d de subiecto demr̃etur. Sed vult ipsam ꝑ demonstrationē haberi, qm̃ in demostratione simul habetur q̃a est: & quid est, inquit. ¶ Q̃uo quidem igitur accipitur q̃d ē: & fit notum: & dictum est: & mihi videtur verbũ quare legẽdum esse causaliter. q. d. causam eius: quod Epylogauit, dicens, nam syllogismus ipsius quid est: vt de altero ꝑdicantis non fit, neq; demonstratio: manifestũ tñ est ꝑ syllm̃ & demõstrationem: saltem quia cõnotescit cum eo: quod demostrat. Et propterea concludit: quare neq; sine demonstratione est cognoscere quid est: eius rei videlicet: cuius est alia cā. & definitio causalis. Neq; est demõstratio ipsius (vt ꝑdicati: vt in oppōnibus diximus) quia esset petitio principij. Ex his apparet q̃uo definitio cā & medium idē est (vt Themistius colligit) Nã definitio est medium compositionis syllogisticæ, causa vero essendi prædicati: definitio autem prædicati.

B

¶ *Est aũt quorũdã quidē alia quædã causa, quorũdã aũt nõ est. Quare patet ut ipsorum quid est quædã uacare medio principiaq; esse. Quæ quidē & esse, & quid sunt supponere. uel alio mõ facere manifesta oportet. Quod arithmeticus facit. Nam & quid sit unitas, & unitatē eē supponit. Eorũ aũt quæ mediũ habẽt, & quorũ est aliqua cā, alia a substãtia fit. ut ꝑ demonstrationem ipsum quid est, ut diximus declaretur, non demonstretur.*

C

¶ *Est aũt quorundã quidem altera quædã cā: quorundam aũt non est. Quare manifestum est quoniã & eorum: quæ sunt quid est:*

Tex. 9. *Alia quidem sine medio & principia sunt: quæ & esse: & quia sunt supponere oportet: aut alio modo manifesta facere: q̃d quidē Arithmeticus facit. Et namque quid est unitatem supponit: & quia est. Sed habentium medium: quorum est quædam altera causa a substantia: est per demonstrationem (sicut dictum est) ostendere: non quid est demonstrantes.*

Com. 66. expō Phi. ¶ Iste textus nõ ē leuis, nec clarus (vt vides) Philoponus exponit, q̃ Aristo. postquã declarauit in ipso quia ē, q̃d per causam demonstratur, videri ipsum quid ē, Nũc ostendit non esse hoc in omnibus: nam definitionũ alia est: q̃ nec ꝑ demonstrationem, nec in demonstratione innotescit. Alia vero, quæ licet non demonstratur, in demonstratione innotescit: ꝑcedit autem a diuisione rerum: ad diuisionem definitionum: & inquit. ¶ Est autem quarundam rerum: quæ alteri inexistunt: vt Iræ Eclypsis: Tonitrui: & cæterarum id genus. Altera quædam causa, quia ipsæ non sibiipsis causæ sunt: vt alteri insint. Non enim ipsa Ira sibiipsi causa est: vt alicui insit: nec Eclypsis vt insit Lunæ: nec Tonitruum: vt insit nubibus. Quarũdã autē rerum, quæ alteri insunt: non ē altera causa, Sed ipsæ sibiipsis causæ sunt: vt alteri insint. Vt Linea Vnitas Pũctus & similia: Vnũquodq; enim horũ ipsum sibiipsi cā est linea. n. sibiipsi causa est: quatenus est longitudo sine latitudine, & vnitas siliter sibiipsi causa ē, Et si q̃ris hæc habere cām: quia sunt accidentia. Rñdet Thomas: & quidem bene, hæc habere causam, Sed non vt contrahunt ad aliquod genus subiectum alicuius scientiæ, Vnitas. n. licet habeat causam, nõ tñ (vt contrahitur ad Arithmeticã) cuius subiectum est Vnitas: habet causam: nam in numeris est deuenire ad vnitatem: cuius in hoc genere nõ ē aliud principium. Ex hac diuisione rerum. cõcludit diuisionem definitionũ, & declarat quę definitiones in demõstratione patent: & quæ non patent: sed sunt ꝑ se notæ vel ꝑ sensum: uel seipsis: & inquit. Quare manifestũ ē qm̃ & ipsorum q̃d quid est siue definitionũ. Alia quidē sine medio & principia sunt: sine medio quidē: quia earũ non est demõstratio, principia vero, quia ipsa & esse & quia sunt supponere oportet, aut alio modo manifesta facere: vtpote per sensum. Sic igitur patet esse quasdam definitiones: quæ nec demonstrantur: nec in demõstratione innotescunt, Sed (Vt principia in scientijs supponuntur) & tales definitiones earum rerum sunt, quæ in scientijs sibiipsis causæ sunt. Quod quidem Arithmeticus facit: nã & quid vnitas sit: supponit, & quia est. Deinde tangit aliud membrum: & inquit. Sed rerum: quæ habent medium, hoc est, Sed rerum quæ alteri insunt per medium: quarum est altera causa ab ipsarum substantia siue existentia: vt sunt Ira: Eclypsis: Tonitruum, & id genus: ipsum supple quid est, est vt dictum est, ꝑ demõstrationem ostendere: non tñ quid ē demonstrantes. Sic igiť definitiones aliæ sunt: quæ in demonstratione innotescũt: licet ꝑ demonstrationē (vt ꝑdicata nõ demõstrãtur) & hæc sunt earum rerũ: quæ nõ sunt ipsæ sibiipsis causæ essendi: sed in subiecto genere alicuius sciẽtiæ habent alterã causam, ideo clarescunt, atq; silr̃ cũ demonstrationibus inuestigãtur. ¶ Quo vero ad verba attinet: Verba illa definitiones quidē secundũ speciē factæ nullũ habẽt medium: quo demonstrẽtur: sed definitiones secundũ materiã factæ possunt habere medium: non legi in Græcis Codicibus, nec Philoponus: nec Simplicius in suis libris habebant, nec sunt ad ꝑpositũ expositionũ Græcorũ. Propterea rectę Thomas inquit, Illa fuisse potius glossam, quæ per errorem scriptorum introducta est loco textus.

D

E Dubiũ Responsio Sã. Tho.

F

G Verborũ expositio.

¶ *Cum autem definitio dicatur esse oratio ipsius quod est, patet quandam definitionem orationem esse, quæ id explicat quod nomen significat, uel quæ nominis interpretationem complectitur, ueluti quid significat triangulus nomine, quem habentes esse, querimus. deinde propter quid est.*

H

¶ *Definitio autē: quoniã dicitur rõ ipsius quid est: manifestũ est: quoniã aliqua quidē rõ erit ipsius quid significat nomē: siue altera rõ nominalis: ut ipsum q̃d significat: quid ē inq̃tum triãgulus, quod quidem habentes quid est: Quærimus propter quid est.*

¶ Duo hucusq; declarauit: an definitionis sit demonstratio, & q̃uo definitio in demõstratione colligatur: At nũc distinguit definitionē, & declarat quot modis dr̃ definitio: & hoc ꝑpter duo (vt Phil. inquit Et vt intelligamus de qua definitione ea, quæ: dicta sunt intelligenda sunt, & vt sciamus quid ipsa definitionis definitio sit: Cum. n. definitio sit multiplex: non potest sciri quid ipsa definitio sit, nisi multiplicitas tollatur: inquit. ¶ Quoniam autem definitio dicitur ratio ipsius quid est: & quid est duplex est: aut quid est absolute: aut quid est ipsum nomē significãs: manifestum est, quoniam definitio duplex est, Aliqua quidem rõ erit ipsius significantis: vt ipsius quid Com. 67.

I significat nomē. Siue (qđ idem est) Altera est ratio nominalis: quæ dr̄ interprætatiua nominis, Altera supple erit ipsius significati (vtpote quid ipsum ē) et ponit exēplum nominalis definitionis: & inquit. Vt ipsum nomē triangulus, qđ significat, quid ē inquantum triangulus, hoc ē inq̄tū nomen trianguli. Deinde sequuntur illa verba qđ quidem hñtes & reliqua, & possunt legi sic: Qđ quidem habētes: quid est, illud qđ significat: q̄rimus pp̄ quid est. Et tunc iuxta hanc expōnē velle videtur Aristo. de nomine esse: duas qōnes vt quid significat nomen: ꝑpter qd significat, ut hoc nomen Lapis quid significat, si dr̄ Silicem, vel Marmor, quæri pōt vlterius: quare: & possumus dicere quia ledit pedē: Siliter de nomine trangulus, q̄ri pōt quid hoc nomen significat, & possumus dicere hanc figuram, q̄ in puluere ē, Iterum si quis q̄rat ꝑpter quid. dicemus, quia triangulus dr̄ quia ē trium angulorū. Vel

K lege sic: quod quidē significatū trianguli habētes qd est idest esse, & ꝙ sit: quærimus pp̄ quid est, & tunc vult sciri aliq̄n rem esse ex interpræta tiua rōne: & quum scit̄ rem esse ex interpræta tiua rōne, quærimus: pp̄ quid est res il-

Philopo. la. Philoponus legit sic: qđ quidem habētes quid ē: hoc ē quam definitionem nominalē cum inuenimus prius ꝙ est: Tunc quærimus pp̄ quid est: id est cālē rei definitionem: quæ est assecutiua naturæ rei, & ita innuit ordinem definitionum: est definitio nominalis prior, postea essentialis: quæ est & causalis: & hæc expositio magis placet.

Difficile autem est hoc pacto sumere ea quæ nescimus esse, causamq; difficultatis antea diximus nam neq; si sint an non sint scimus, nisi per accidens.

Difficile autem est sic accipere, quæ non scimus quia sunt, causa autem prius dicta est difficultatis, quia neq; si est aut non est scimus nisi secundum accidens.

L

Com. 68. Quia Arist. accepit duas esse definitiones, Alteram nominis: Alterā rei: quam cālē: & pp̄ quid appellādi: Nūc

Expositio Philopo. (vt Philoponus arbitratur ponit drīam inter illas) & vult definitionē nominis posse haberi sine p̄scientia ipsius qa est: Scimus. n. quid nominis Vacuum: & nō scimus qa ē. At definitio rei haberi non pōt, nisi præsciamus quia est res. Et iuxta hæc lege dificile autē immo impoīe ē sic id est quiditatiue accipere ea, quæ nō scimus qa sunt: & cā difficultatis dicta est prius. s. qa si ē p̄cedit quid est. At qd nominis haberi pōt sine p̄sentia existētiæ rei. Et dices contra quoniā definitio qd nominis vr̄ sufficere pro scientia exñtiæ rei, Rñdet talem non sufficere: quia neq; si est aut non ē scimus p definitionē quid nominis sup. nisi p

Alia expō accidens: vtpote inquantum rō nominis sumitur: aliquo mō ab accidentibus rei, quæ significat̄ p nomen. Vel fortasse aliter hæc verba intelligi possunt: dictum est. n. post sciētiam quid rei. Contra q̄s obijceret, quia tūc qd

M rei posset haberi sine præsentia existētiæ: cum statim ad quid nominis sequatur quid rei. Respōdet diffcile autē ē si. s. quiditatiue accipere ea: quæ nō scimus quia sunt: & ita post scientiam quid nominis: non statim scimus quid rei, nisi cū difficultate & cā difficultatis dicta est prius: qa nō mō ignoramus quid ē ignorato quia ē, immo nō possumus scire quia est nisi sciamus quid ē, quia ignorato quid est, ignoramus quia ē: & solū p accidens posset sciri. Quare intelligendum est post scientiam nominis sequi scientiam quid rei, non tñ sine scientia existētiæ illius rei. Sed post sciam quid nominis, habebimus simul qd rei, & qa ē p artem superius assignatam, Diximus. n. quia est quādo habetur non p definitionem, non sciri nisi p accidēs. N

At. n. oratio ē una dupliciter. Alia nāq; cōiunctione est una, ut ilias. Alia quia unū de uno declarat, nō p accidēs. Vna igitur hæc ē diffinitio diffinitionis quā diximus. Alia aūt ē diffinitio oratio quæ declarat pp̄ quid ē. Quare prior significat quidē, sed non ostendit, posteriorem autem patet quasi demonstrationem esse ipsius quid, est positione differentem a demonstratione.

Ratio autem una dupliciter ē: hæc quidē cōiunctionē: ut Ilias: Alia uero unum de uno ostendens nō p accidēs. Vnus quidē igitur terminus termini est: qui dictus ē. Alius uero terminus est rō demōstrās pp̄ quid est: quare prior significat quid ē: demōstrat aūt minime. Posterior uero: manifestū est quoniā erit ut demonstratio ipsius quid est positione differens a demonstratione. Tex. 10.

Dictū est definitionē eē rōnē: siue orationē, ipsius quid est, ꝑpterea ex his: q̄ orationi accidunt (vt Philoponus inquit) Ponit accidentia definitionis. Et inquit. Rō autem vna dupliciter est: hæc quidē coniunctione vna est, vt Ilias. Tota. n. historia de bello Troiano est vna oratio cōiunctione vnius dictionis, quæ est hæc Ilias. Significatur n. tota oratio de bello Troiano vno nomine videlicet Ilias. Pōt etiā oratio esse vna coniunctione idest copulatione: vt copulatiua propō. Socrates est Philosophus & Socrates est Musicus: vel disiunctione: vt omne Ens est agēs vel patiens. Sic igitur oratio est vna primo modo: q̄ cōiunctione est vna: siue illa coniunctio sit dictio: siue nota: Alia vero dicitur una: quia declarat vnum prædicatum & non per accidens de vno subiecto, eo ꝙ est assecutiua vnius naturę. Dixit non per accidens, quia si p accidēs: prædicaretur prædicatum de subiecto: cum accidēs sit aliud quid ab ipso subiecto: Talis definitio non dicet̄ vna oratio sic igitur oratio dupliciter dicitur vna: aut cōiunctione, aut assentia & vnitate prædicati: quare cū definitio sit oratio, etiam definitio dicetur vna dupliciter, coniunctione, & sic definitio nominalis est vna: aut vnitate prædicati: & sic definitio quid rei est vna. Patet ergo (vt recte. Philoponus inquit) ex accidentibus orationis: quę est genus definitionis, colligi accidentia definitionis, quæ est illius species. Ex his colligit definitiones definitionum: & primo definiōnis dicentis quid: est. n. definitio dicens quid, Oratio vna vnum de vno declarans nō per accidens: & hoc inquit. Vnus quidem igitur terminus & definitio termini idest definitionis est: qui dictus est. Dictum est. n. definitionem dicentem quid esse orationem vnā Vnum prædicatū de vno subiecto p se declarantē. Deinde ponit definitionem definitionis causalis, q̄ dicit ꝑpter quid & inquit. Alius vero terminus est Oratio demonstrans ꝑpter quid, hæc est definitio definitionis dicentis ꝑpter quid: tacuit autem definitionem definitionis nominalis: quia superius eam posuit. Ex his (vt mihi videtur) Colligit differentiam inter definitionē dicentem quid: & definitionē dicentē pp̄ quid, & inquit. Quare prior quidē definitio, quæ dicit quid: significat quidē ipsum quid rei sup. demonstrat vero minime: cū potius sit vt Conclusio: & non vt demonstratio: Vt dicemus postea. Posterior vero. s. quæ dicit propter quid: manifestum est quoniam erit quasi demostratio ipsius quid est: idest ipsius definitionis dicentis quid pōne differens a demonstratione: hæc est differentia. Ex hoc apparet Error eorū: q dixerunt Arist. posuisse differentiā inter nominalem definitionem, & definitionem dicentē pp̄ quid. Hoc enim falsum est: & superfluum. quia superius posuit.

Com. 69. O P Q Error aliquorum.

Interest

A *¶ Interest.n.cum propter quid tonitat,atq; quid est tonitruum dicitur.Quippe cum ad primum hæc accommodetur redditio, quia in nubibus ignis extinguitur. Ad secundum hæc competat,sonus cum extinguitur in nubibus ignis.Quare eadem ratio diuerso dicitur modo,Et illo quidem modo continua est demōstratio,hoc autem est diffinitio.*

¶ Differt enim dicere propter quid tonat, & quid est tonitruum. Dicet enim sic quidem propter id,quod extinguitur ignis in nubibus.Quid tonitruum est.Sonus extincti ignis in nubibus.Quare eadem oratio alio modo dicitur, & sic quidem demonstratio continua,sic autem definitio.

Cō.70. ¶ Dixit causalē,definitionē quā propter quid vocat: a demonstratione nō differre nisi positione. Nūc illud declarat:& sumit pro demonstratione hāc:videlicet. Quia extinguitur ignis in nubibus,pro definitiōe vero ,ppter qd: B sumit sonus extincti ignis in nubibus, q̄ illa demonstratio patet quia si quæratur propter quid Tonat:ipse demonstrans.Dicet,quia extinguitur ignis in nubibus.Quod vero alia sit definito,etiā constat,quia si quærat̄ quid sit tonitruū.Dicet definiens.Sonus extincti ignis in nubibus. Quare prima est demonstratio, cū assigneī pro cā quęsiti ,ppter qd.Secūda definitio,cū assignetur rñsio ad quæsitū qd est,vnde inqt.¶ Dixi definitionē ,ppter quid non differre a demrōne,qa differt dicere in qōne ,ppter quid tonat:& qd est tonitruū:nā ad primā qōnē dicet demōstrans sic qdē:,ppter id qd extinguitur ignis in nubibus, & sic totū hoc qa extinguitur ignis in nubibus:,p demrōne sumitur:qa assignatur ,p cā in quæsito ,ppter quid: tonitruū est si fiat qō:dicet definiēs, Sonus extincti ignis in C nubibus,& sic hoc totū.Sonus extincti ignis in nubibus est definitio ,ppter qd:qa assignatur pro rñsione ad quæsitū qd est.Mō hæc duo .s. & illud qd assignatur pro cā in q̄sito ,ppter qd,& qd assignatur pro rñsione in q̄sito quid est eadē sunt:& in paucis differūt:ideo cōcludit.Quare eadē oratio alio mō dicitur atq; alio,licet re & subiecto eadē sit:& sic quidē(vt assignat̄ pro causa in quæsito ,propter qd)est continua demrō:sic autē.s.vt assignatur rñsio Obiectio. in quæsito qd est:est definitio.¶ Sed dices non vr̄ eadem oratio esse.Vtraq; illarū,quia prima quæ assignatur pro cā,non sumit sonū:per quē datur intelligi definitio dicēs quid.Vt n.dicemus:Tonitrui definitio dicēs quid:quam Philop.vbiq; materialē appellat:est hæc : Sonus in nubibus,modo illud : quod assignatur pro cā in quæsito pp qd:nō sumi hanc partē,quæ est loco definitionis materia D lis:siue dicētis quid:illud vero qd assignatur ,p definitione in quæsito qd est:sumit illā partē: nā definiens rñdet, est sonus extincti ignis in nubibus:ergo hæc oratio nō vr̄ eadē:immo differt re:cū in vna aliqd sumatur:quod non sumitur in altera:aggregat.n.scda vtrāq; definitionē & dicentē qd siue materialē:& dicentē ,ppter quid siue formalē:quas prima oratio nō cōpræhendit:vt intelligenti pa Solutio. tet.¶ Et dicendū(vt innuit Philop.) demonstratorē prætermisisse materialē cām tonitrui,scilicet sonū:vt facturus ipsam concl'ōnē:sumpsit aūt formalē vt vtilē sibi ad demonstrationē:& sic si recte intellexi : vult materialē esse subintelligendā,hoc pacto,,ppter quid tonat.Demōstrator rñdet:qa extinguitur ignis in nubibus tonat. Modo tota hæc:quia extinguitur ignis in nubibus,Tonat,est assignata pro demōstratione:,p cā vero quæsiti. Illa solū: quia extinguitur ignis in nubibus.Prætermisit ergo:quia assignauit cām:ex qua sequitur illud qd prætermisit.Debet aūt subintelligi:cū assignetur illa oratio pro demōstra E tione.Nā tunc in tali oratione habentur tres termini maior:quæ est passio:videlicet tonat.Minor subiectū: videlicet nubes,& cā,videlicet extinguitur ignis in nubibus,& ita habetur tota demonstratio,Arist.vero partē illā:quia (vt dicit Philoponus)definitio habens in seipsa cām existentiæ rei:modo quodā ostendit rē illam, quare oratio: quā pro cā assignauit:videtur quodāmodo tota demonstratio.¶ Sed dices dato q̄ debeat subintelligi in oratio- Dubō.1. ne illa,quæ asignatur pro demōstratione,materialis definitio:qūo differt positione ab eadē oratione quæ assignatur pro definitione.¶ Præterea, Vtrū sit alia differentia: etiā dubitatur.¶ Respondet Philop.ad primā,eas positio Secunda. Rñ.Phi. Ad primā ne differre:inquantū definiens quidē in secunda:quā pro definitiōe assignat,incipit a materiali cā cū dicit est sonus: F & descendit in formalē cām , cum inquit extincti ignis. Demōstrans vero in prima: quā pro demonstratione assignauit.Primo sumit formalē cām tanq̄ mediū terminum cū dicit:quia extinguitur ignis.Deinde sic concludit materialē,cū sub intelligit:Tonat:& sic differūt pōne siue ordine terminorū.¶ Vel aliter (vt Philoponus etiā innuit) Alia Rñ. differunt positione,quia in oratione, quæ ,p cā assignat demonstrans separauit formalē cām a materiali: quia accepit expresse formalē,prætermittēs materialē:volēs illā esse subinferendā,definiens vero in oratione,quā pro definitione assignat:simul formalē & materialē quasi ,p vno termino sumpsit.¶ Ad secundā vero dicendū est: q̄ non Ad secūdā solū oratio illa est alia vt assignat pro cā:& vt assignatur pro definitione ,ppter pōnē terminorū,sed ,ppter diffe- G rentiā modi:quo accipiuntur termini:nā ea oratio vt assignatur pro definitione,termini sumūtur in abstracto.Vt vero asignatur pro cā & demonstratione, termini assignantur in cōcreto.Quā differentiā Arist.non expressit: qa quasi per se patet.¶ Sed dices nonne accidens,& in abstracto:& in concreto sumi potest:ergo vtroq; modo definiri.¶ Propter hanc cām fortasse Arist. tacuit hāc diffe- Obiectio. Solutio. rentiā in tali oratione,cū vtroq; modo illa passio : quæ tonitruū est,accipi & definiri possit:& solū accepit differentiā penes positionē.Siquis.n. dicere tonare est sonare ignis extincti in nubibus,non male diceret.¶ Vel fortas- Alia solō. se dici potest,accidētia nō posse definiri proprie.nisi vt sumuntur in abstracto:quia definitio non est nisi substātiæ, vel eius quod habet modū substantiæ:modo accidens in H cōcreto nec est substantia,nec se habens per modū substātię. Propterea ,pprie in abstracto definitur,vt vero demōstratur,accipitur in concreto,quia nō demonstratur:nisi, vt prædicatū de subiecto:de quo proprie in concreto p̄dicatur.¶ Animaduerte Arist.Orationē: quā demōstrans Cur Arist. eā orōnē quæ a demōstrante ,p demōstratione asignat cōtinuā demōstrationem appellauerit. assignat pro demōstratione:siue pro cā: appellare continuam demonstrationē,quod cur sic appellarit,non constat.¶ Alexander eā orationē continuā dicit inquantū nō habet diuisas propositiones aut separatas a conclusione: sed vt in vna quadā cōtexione enūciatas.Quā expositionē Thomas noster sequitur . ¶ Philoponus vero dicit eā Alexā. & Sā.Tho. Philopo. orationē esse continuam demōstrationē: quia est in prima figura:cū nec mediū supponatur extremis:nec extraponitur.¶ Ego vero his non aduersando, dicerē Aristo. Propria expō. totā illā orationē(quia extinguitur ignis in nubibus)Tonat,appellare continuā demōstrationē: qa ,ppōnes sunt cōiunctæ per notā cālem qa cuius oppositū est in demōstratione explicita:nā in ea propōnes abiunctę sumuntur

I per nullam notam coniũctæ:nisi solo medio termino.

¶ *Præterea est tonitrui diffinitio sonus in nubibus, atq; hoc est demonstrationis ipsius quid est positio. Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est conclusio. Eorum autem diffinitio quæ mediis uacant indemonstrabilis est ipsius quid est positio.*

¶ *Amplius est terminus tonitrui sonus in nubibus, hoc autem ē ipsius quid est demonstrationis conclusio. Immediatorum uero terminus positio est ipsius quid est indemonstrabilis.*

Com.71. ¶ Locutus est de definitione nominali:& de definitiõe cãli dicēte ,ppter qd:at nunc de alijs duabus definitionibus inqt. ¶ Amplius.vltra has definitiões, quas dixit est alius tonitrui terminus dicens qd:q̃ eius materialis definitio dr̃: vt placet Philopono:qa datur p genus & p subiectũ:in quibus vt in materia fit tonitruũ:& est sonus in nubibus. Deinde innuẽs differentiã huius ad definitionẽ dicentẽ ,p [K] pter quid,inqt. Hæc aũt est ipsius qd est: hoc est dicentis qd.& cõclo demonstrationis. In demonstratione.n.concluditur sonare siue sonare nubes: quia patiũtur in ipsis ignis extinctionẽ. Deinde ponit aliã definitionẽ:quæ nec est demõstratio, nec cõclusio demõstrationis, sed positio in sciẽtia:quasi illius dignitas, vt in geometria ipsius puncti. Punctus est:cuius pars nõ est, & in arithmetica vnitas est principiũ primũ nũeri. Et inqt. Immediatorũ vero terminus atq; definitio põ est ipsius qd est:q̃d est indemõstrabile. Dicũtur aũt hæc immediata pũctus in geometria: & vnitas in arithmetica:qa in talibus sunt primã nihil habẽtia prius in quo resoluũtur in talibus sciẽtijs (vt diximus) definitiones ergo taliũ dicuntur dignitates particularium scientiarũ:quia supponuntur, vt positiones.

¶ *Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est indemõ-* [L] *strabilis. Alia uero rõcinatio ipsius quid est a demonstratione differẽs casu, Et tertia demonstrationis ipsius quid est conclusio.*

¶ *Est ergo terminus unus quidem ratio ipsius quid est indemõstrabilis. Vnus uero syllogismus ipsius quid est casu differens a demõstratione. Tertius uero ipsius quid est demõstrationis cõclusio.*

Com.72. ¶ His declaratis. Nunc colligit omnes definitiones rei. Dico rei:quia nominalẽ non enumerat fortasse suppositiones illam enumeratã:& inquit. ¶ Est ergo terminus vnus quidem ratio eius quid est expositiua:quod demonstrari nequit:quam positionem appellauit in scientijs. Vnus vero terminus & secundus est definitio propter quid syllogismus ipsius quid est casũ differens a demonstratione:casu quidem, quia penes concretum & abstractum (vt dictũ est)& nõ modo casu:sed positiõe, vt dictũ est. Tertius vero terminus est ipsius quid est:& materialis definitio de- [M Dubitatio] monstrationis conclusio. ¶ Sed videntur quinq; definitiones (vt Themistius innuit) Prima nominalis. Secunda dicens quid & materialis tantum. Tertia causalis tantum. Et dicens propter quid. Quarta vtraq; complectens, scilicet & quid & propter quid. Quinta deniq; positio in scien- [Solutio.] tijs. ¶ Et dicendum sine dubio esse quinq; si enumerentur distincte. Sed quia causalem & quid complectẽtem Aris. simul enumerauit. Ideo quatuor esse videntur, vna scilicet comprahendente duas.

¶ *Patet igitur ex hisce quæ diximus, quo pacto est, quo pacto nõ est ipsius quid est demonstratio. Et quorum est & quorum non est, quotq; modis præterea dicitur diffinitio, quoq; pacto ipsum quid est ostenditur. Et quo pacto etiam non ostenditur. Atq; quorum est & quorum non est. Insuper quomodo sese habet ad demonstrationem, quo nãq; modo fieri potest, & quomodo fieri nequit, ut eiusdem sit diffinitio demonstratione.*

N ¶ *Manifestum igitur ex dictis est & qualiter est ipsius quid est demonstratio, & quomodo non est. Et quorum est, et quorum nõ est, Amplius autem definitio & quot modis dicitur, & qualiter quid est demonstrat, & quomodo non demonstrat. Et quorũ est, & quorum non est. ¶ Adhuc autem & ad demonstrationem quo-* [Tex.11.] *modo se habet & quomodo contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit.*

Com.73. ¶ Epilogat omnia:quæ dixit, & inquit. ¶ Manifestum est igitur ex dictis, & qualiter est ipsius quid est demonstratio:quia simul scilicet inuestigatur cum demonstratione, & quomodo non est: quia vt conclusio & prædicatum non demonstratur. Præterea ex dictis etiam patet & quorum:id est quarum definitionum proprium est inuestigari cum demonstratione: quia illarum rerum definitionũ proprium est inuestigari cum demonstratione: quæ alijs inexistunt:vt definitionum eclypsis:Tonitrui & taliũ. Et [O] quarum definitionum non est proprium cum demonstratione inuestigari, quia definitionum immediatorum. Amplius ex dictis patet quot modis definitio dicitur:quia duplex nominalis, & rei declaratiua: quæ vlterius quot modis subdiuisa sit: etiã patet. Insuper ex dictis patet, quomodo quid est atq; definitio demonstrat:hoc est quomõ definitio est vtilis ad demonstrationem: nam formalis definitio dicens propter quid est vtilis:vt medius terminus: & quomodo non est vtilis: quia formalis definitio non est vtilis, vt fiat conclusio demonstrationis. Rursus ex dictis patet quorum est definitio, quia incomplexorum, & quorum non est:quia non est complexorũ. Adhuc patet ex dictis q̃uo definitio se habet ad demonstrationẽ: nã dictum est:q̄ est demonstratio positione differens. Demum [P] patet ex dictis q̃uo contingit eiusdẽ esse definitionẽ & demonstrationẽ:quia secundũ aliã atq; aliã rationẽ:nã alicuius est definitio inquantũ definibilis:& eiusdem est demõstratio, inquantũ demonstrabilis: & q̃uo non contingit, quia eiusdem eodem respectu nõ est definitio & demonstratio. ¶ Sed circa hæc dubitaret quispiam: quia Philop. [Dubitatio] dicit duas definitiones dicentẽ quid:& materialẽ:& dicentem propter quid:& formalẽ:definitio data per agens & per finẽ quæ definitiones sunt, Vtrũ formales an materiales. [Quæ Lin.] ¶ Robertus Linconiensis cognomento Grossatesta tradit definitionem omnẽ esse aut formalẽ, aut materialem:& dicit eam, quæ dicit finalẽ cãm:esse formalẽ:quia finis operatio est ab ipsa forma agrediens. Eã vero, quæ dicit agentẽ cãm, asserit esse materialẽ: quia agens potius in materiã reducitur qa vtraq; causa vnde motus princi- [Q] piũ est. ¶ Sed hoc non placet: quia licet forma finis & ef- [Refutatio. T.cõ.70.] ficiens (vt secũdo libro physicorũ dicitur) multoties concidant in idẽ: nũq̃ tamẽ agens venit in speciem materiæ. [Alia solu.] ¶ Alij vero dixerũt agentẽ causam:& finem reduci in formam:& ita definitiones illæ formales dici possunt. ¶ Sed [Refutatio.] eadem ratione definitio dicens materiam dicetur formalis:quia materia reducitur ad agentem causam (vt secũdo physicorum dicitur). ¶ Ego vero in verbis Aristo. non le- [Te.cõ.26 Propria solutio.] gi quæ sit formalis definitio, & quæ sit materialis. Sed dicit aliquã esse dicentem quid. Aliquam vero causalem dicentem propter quid. Propterea saluo meliori iudicio:dicerem omnem definitionem dicentem causam quamuis esse formalem, modo sit quietans, & faciens propositiones immediatas. Vnde siue detur per materiam: siue per formam, siue per quamuis causam:siue simul: siue seorsum modo faciat propositiones demonstrationis immediatas,

diatas,

A diatas, formalis dicetur definitio. Vnde causalis definitio & formalis, & dicēs ꝑpter quid idē est. Cur vero omnis talis: quæ dicit cām: dicat formalis. Arbitror esse qa forma dicitur oē declarās: & alio notius. Definitio vero dicēs quid (vt genus & subiectū) verbi cā sonus in nubibus: dicitur materialis: quia omne declaratum & ignotū potest materia dici respectu declarantis & respectu notioris. Pręterea genus & subiectū alicuius passionis semper sunt materiæ: in quibus passio illa fit. Fateor tamen Aristo. in hac definitionum numero nec materialis definitionis, nec formalis meminisse. Melius autem res hæc patebit per ea: quę Aristo. dicet postea.

Quare oīs definitiōis quæ dic t cām dicat formalis & quæ di cit quid materialis

¶ Cum autem tum arbitremur scire cum cognoscimus causam. quatuor uero causæ sunt. una quidē quidditas alia aūt quæ cū sint hoc esse necesse est, & tertia quæ primū mouit, & quarta gratia cuius cætera fiūt oēs hæ per demonstrationis mediū ostenduntur.

B *¶ Quoniam autem scire opinamur, cum scimus causam, Causæ autem quatuor sunt. Vna quidem quod quid erat esse. Vna uero cū hæc sint, necesse est hoc esse. Alia autē, quæ aliquid primo mouit. Quarta uero, cuius gratia, oēs hæ per mediū ostenduntur.*

Com. 74 ¶ At nūc: ꝙ mediū demōstrationis sit cā, vult declarare, quo fit (vt recte illud Themistij dictū sit) mediū cām, & definitionē idē esse. Accipit itaqꝫ primo omnes causas ꝑ mediū ostendi: & intelligit nō ꝙ illæ per mediū ostendātur: vt prædicata vel conclusiones. Sed ꝙ vnaquaqꝫ ipsarū ostendatur per mediū (vt Philop. inquit.) Quia locum medij cōplet. Vel ostendūtur per mediū. Vt cointellectæ in demonstratione, nō vt intellectæ per demonstrationē. Vnaqueqꝫ enim causa ostenditur per mediū quia nobis innotescit eius rō in demonstratione per rationē medij inquit.

C ¶ Qm̄ autē scire opinamur cū scimus cām rei existētiæ. Et causę ipsæ quatuor sunt. Forma: quæ dicitur quod quid erat esse. Materia, quæ est de numero illarum causarum: quæ cum sint necesse est hoc esse: & loquitur in plurali: ꝑpter effectus artificiales: qui nō materia cōstant, sed pluribus. Vel loquitur respectu proximarū materierū, ex quibus constāt effectus naturales, nā licet in prima materia vna omniū sit: eiusdē effectus plures sunt materię ꝓximæ. Modo materia cōmuni posita non necessario effectus est: sed proximis materijs acceptis: & dixit signanter quæ cū sint necesse est hoc est: quia res rōne materiæ est necessaria necessitate simpliciter: necessitas cæterarū causarū est ex conditione (vt secūdo physicorū dicitur) Tertia causa efficiens est, quæ est aliquod mouens, vel quæ aliquid primo mouet: & dixit primo: fortasse ad differentiam instrumentaliū causarū. Vel dixit primo (vt Philop. innuit) ꝑpter causas agentes secundarias. Quarta est finalis cā, quæ est cuius gratia cætera fiunt. Ideo concludit omnes has per medium demonstrationis ostendit: quia sub ratione medij in demonstratione indicantur: propter quod verbum per: sonat potius similitudinem, & accipitur pro ipso vt: quasi sit sensus omnes has nobis patere in demonstratione vt medium.

D

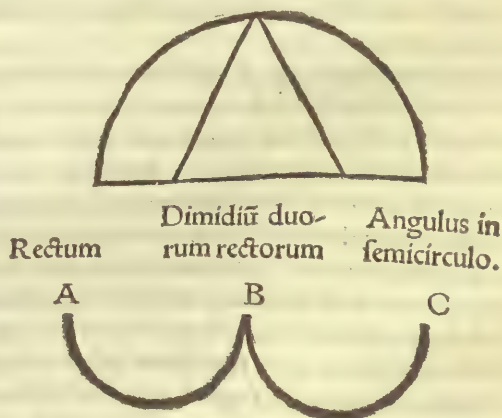
¶ Nam id quod cum sit necesse est hoc esse, non est una propositione sumpta, sed saltem duabus. Hoc autem est cū unum medium habent. Hoc igitur uno sumpto necesse est conclusionem esse.

¶ Etenim id, quo existeute, hoc necesse est esse. Vna quidem propositione accepta non est, duabus autem ad minimum, Hoc autē est, cum unum medium habeant. Hoc igitur uno accepto, conclusionem necesse est esse.

¶ Quia Aristo. in proximo textu de materiali causa ita dixit. Vna vero, quæ cum sint necesse est hoc esse. Ideo nunc exponit quomodo hæc verba intelligenda sunt. Potest enim intelligi ex materia aliquid sequi. Vel vna propositione assumpta: vel duabus: ideo inquit. ¶ Etenim id: quo existente: necesse est hoc esse, vna quidem propositione accepta: non est, quia ex vna propositione syllogistice nihil sequitur: sed necesse est hoc, acceptis duabus propositionibus ad minus. Hoc autem est, hoc est dico autem in duabus propositionibus cum propositiones habeant vnum medium: in quo communicant: nā hoc vno medio sic in duabus propositionibus assumpto necesse ē conclusionem esse: sed si in vna propositione assumeretur, non esset conclusio necessario sequens. Similiter si duæ ꝓpositiones assumerentur non in vno medio communicātes: nihil sequitur. Et (vt recte expositor inquit). Hæc expositio in omnibus causis intelligitur: non enim ex causa in vna propositione assumpta necessario conclusio sequitur sed cum causa assumitur in duabus propōnibus. E Com. 75. F Sā. Tho.

¶ Patet autem & hoc pacto. Cur rectus his angulus est. qui in semicirculo designatur, quid cum sit rectus est ille. Sit itaqꝫ rectus, a, Dimidium duorum rectorum, b, angulus deniqꝫ qui est in semicirculo designatus, c, Vt igitur, a, id est rectus competat ipsi c, id est angulo qui est in semicirculo designatus. causa est ipsum b. Nam duorum quidem rectorum dimidium æquale est ipsi, a. Ipsum autem, c, æquale est ipsi, b. Angulus enim in semicirculo dignatus duorum rectorum dimidium est. Cum igitur, b, duorum rectorum dimidium sit, a. competit ipsi, c, quod quidem est rectum cum angulum esse qui est in semicirculo designatus.

¶ Manifestum autem & sic, propter quid rectus est, qui in semicirculo est, quo existente rectus est. Sit igitur rectus in quo, a, mediū duorum rectorum, in quo, b, qui est in semicirculo, in quo, c. Eius igitur, quod est, a, rectum inesse, c, quæ est in semicirculo. Causa est, b. Hic quidem enim ipsi, a, æqualis est, c, autem ipsi, b, duorum enim rectorum medium est, b, igitur existente medio duorum rectorum, a, inest ipsi, c, hoc autem in semicirculo rectum esse. G

H

¶ Exemplificat de his, quæ dixerat, & ostendit per exempla, quomodo per vnumquodqꝫ genus causæ contingit demonstrationem fieri: & primo in genere causæ materialis ponit exemplum, & quidem in mathematicis: supponit. n. angulum qui est in concauo semicirculi, esse dimidium duorum rectorum: quod ex tertio libro Euclidis Com. 76.

I demonstrari potest:& nunc supponatur:non enim exẽplorum quærimus veritatem. Supponit secundo dimidium duorum rectorum esse rectum: quod Ilico patet, sicut dimidium duorum palmorum est palmus: & duorũ digitorũ digitus. Tunc disponit terminos, & inquit. ¶ Manifestum est autem & sic, scilicet per exempla, quod diximus: dixit enim per vnumquodq; genus causæ fieri posse demonstrationem. Ideo ostendit per exempla. Et primo in genere causæ materialis in mathematicis, & inquit. Propter quid rectus est is angulus: qui in semicirculo est. Vel supple tu: quid est illud: quo existente rectus est is angulus: qui in semicirculo est. Respondet per causam materialem: & disponit terminos, & inquit. Sit igitur rectus in quo.a. hoc enim quęritur (vt maior extremitas de angulo) qui est in semicirculo. Mediorum duorum rectorum sit in quo.b. Angulus vero q est in semicirculo sit in quo c. Terminis sic dispositis. Eius igitur quod est a rectũ inesse ipsi.c. qui est in semicirculo angulus: causa est.b. cuius rationem affert: & inquit. Hic quidem enim ipsi.a. æqualis est: conuertitur enim b. cum ipso.a. nam omne dimidium duorum rectorum est rectum: & omne rectum est dimidium duorum rectorum.c. autem ipsi.b. æqualis est: conuertuntur enim similiter, est enim.c. duorum rectorũ dimidium: & econtra. Terminis sic dispositis: inquit.b. igitur existente medio duorum rectorum.a. inest ipsi.c. hoc autem erat maior quæsita.s. angulum in semicirculo rectum esse. Quare demonstratio patet: omne enim dimidiũ duorum rectorum est rectum. Et qui est in semicirculo angulus: est dimidium duorum rectorum, ergo est rectus.

K (margin)

L ¶ Sed dices quomodo hæc demonstratio est per materiã.

Solutio. Dubitatio ¶ Patet solutio: quia dimidium duorum rectorum est materia anguli recti, constat enim rectus ex duobus angulis rectis: ergo dimidium duorum rectorũ est pars recti: qd demonstratur de angulo, qa est in semicirculo: & cũ pars sit totius materia, iure hæc demõstratio erit per materiã.

¶ Quidditas autem est idem quod hoc, & eo sane quia hoc significat ipsa ratio. At uero quidditatem etiã causam esse mediam antea demonstrauimus.

¶ Hoc autem idem est ipsi quod quid erat esse, quod est significare ipsam rationem. At uero & ipsius quod est, quod quid erat esse, causa demonstratur media.

Com.77. ¶ Sed dices medium causa, & definitio maioris extremi idem est, modo dimidium duorum rectorum non est qđ quid erat esse recti, quod demonstratur. Ergo hæc demõstratio non est per causam aliquam. Respõdet dimidium

M duorum rectorum esse quod quid erat esse maioris extremi.s. recti: non quidem (vt Philoponus inquit). Substantifice atq; quidditatiue: sed significatiue: non enim dimidiũ duorum rectorum est substantia recti: sed significatum recti: & sic demonstratio bona est, quoniam medium est cã materialis: & definitio quid significans ipsius recti, & medium: inquit. ¶ Hoc autem.s. quod æquale est ipsi.a. & ipsi.c.s. dimidium duorum rectorum: idem est ipsi quod qd erat esse, non quidẽ ipsi quod quid erat esse, quod est substantia recti: nam tale quod quid erat esse assignatur per causam formalem: sed ipsi quod quid erat esse: quod est rationẽ significare, id est ipsi quod quid erat esse quod est idem rationi significanti: cũ sit causa materialis recti: quæ non potest esse quod quid erat esse substantiale. Modo ipsius quod quid erat esse quod est idem rationi significanti causa. demonstratur medium: hoc est accipitur in demõstratione vt causa media. ¶ Vel aliter exponi potest, quia dictum est in tertio metaphysice, demonstrationes mathematicas non fieri per materiam, sed solum per formalem causam. Respondet Talem causam materialem concidere cum causa formali: quæ est quod quid erat esse. Secus in physicis: Vbi causa materialis nunq; concidit cum formali, Causa vero quare in mathematicis causa materialis cõcidit cum formali est: quia non demõstrat mathematicus per causam formalem, quæ est altera pars compositi & perficiens materiam: vt facit physicus. Sed per causam formalem: quæ declarat rem: modo materialis causa cum declaret rem: etiam formalis dici potest: & hoc inqt. ¶ Hoc autem scilicet medium quod diximus esse causam materialem recti: idem est ipsi quod quid erat esse id est formę significanti rationẽ, id est declaranti rẽ, & non perficienti materiã, Modo & ipsius quod est quod quid erat esse: id est forma declarans rem demonstratur, id est accipitur in demõstratione: vt causa media: & hæc expositio mihi placet. ¶ Potest & tertio exponi, Vt expositor inquit. Et nõ ab ratione. Vt legenti quæ ille dicit: patet.

N Alia expõ

Tex.cõ.

O

Lectiones xi. secũdi huius.

¶ Idem fit cum quæritur propter quid aduersus athenienses persicum bellum exarsit, quæ causa fuit, ut athenienses bello uexentur, quia contra sardes ipsi cum eretriensibus irruerunt. Hoc.n. primum mouit. sit itaq; bellum, a, priores irruisse, b, athenienses, c, b, igitur, priores inquam irruisse ipsi, c, id est athenienses inest a, quoq; b, ipsi competit. Medij nãq; lacessiti bellum aduersus eos agunt qui priores iniuriam intulerunt, a, igitur id est bellum, uexariq; bello, b, ipsi inest, id est hisce qui priores bellum gessere, b, uero ipsi, c, id est atheniensibus inest. Hi nãq; tractare bellum cedere medosq; lacessiuere. Medium igitur & hoc in loco causa est, atq; ea quæ primum mouit. P

¶ Idem autem, propter quid Medorum bellum factum sit Atheniẽsibus, quæ causa fuit præliari Athenienses, quoniam in Sardes cũ Eretriensibus commiserunt. Hoc enim mouet primum. Sit bellum in quo, a, prius commisisse, b, Atheniensibus, c. Inest igitur, b, ipsi, c, prius enim commisisse Atheniensibus, a, autem ipsi, b. Debellari enim prius inest iniustis, inest itaq; ipsi, b, a. Debellari prius incipientibus ipsum uero, b, ipsi. siue Atheniensibus. Priores enim inceperunt Medium itaq; hic causa est primum mouens.

Præliari vt vexaretur bello. Cõmiserũt. Irruerũt. Cõmisisse Irruisse.

Q

Com.78. ¶ Hoc exemplum est de demonstratione, cuius medium est causa effectrix: siue primum mouens. Sit igitur hęc cõclusio. Athenienses vexantur bello. Medium vero, quod est mouens causa: est: quia ipsi prius cum Eretriensibus in Sardes irruerunt. ¶ Quo vero ad verba attinet. Medi sunt populi Asiæ Vicini vero Parthis: Assyrijs, Persis, & Mari Hyrcano: qui olim Regi Persarum tributa impendebant. Athenienses qui sint, clarum est. Eretrienses vero Euboiæ insulæ populi sunt. Sardes vero ciuitas in Lidia ẽ: olim regia Cresi. Exemplum autem significat Sardes: & Medos

Verborũ expositio.

A Medos confœderatos fuisse ex vna. Athenienses vero cū Eretriensibus ex alia inquit. ¶ Idē autē supple fit: cū quæritur: propter quid Medorum bellum factum sit Atheniēsibus, hoc est propter quid priscum bellū aduersus Athenienses exarsit & exponit propter quid & causam idem esse: cum inquit. Quæ causa fuit præliari Athenienses id ē quæ causa fuit: vt Athenienses vexarentur bello. Causam autem assignās: inquit. Quoniam in Sardes cum Eretriensibus commiserunt idest prius irruerunt. Et ait hoc causam esse: quia mouit primum Medos: vt bello Athenienses vexarent. Prius ergo irruisse fuit causa mouens. His declaratis, constituit terminos: & inquit. Sit bellum in quo .a. prius commisisse in quo .b. Atheniensibus sit .c. Tunc patet ipsum .b. ipsi .c. inesse: hoc est prius commisisse inest Atheniensibus Athenienses enim cum Eretriensi B bus prius in Sardes irruerunt. Ipsum autem .a. ipsi .b. inest. Vexari enim bello inest prius iniustis .i. committentibus iniuriam: qui iniuste agunt. Quare ipsi .b. quidem ipsum a. inest. Hoc est debellari inest prius incipiētibus: vel prius commitentibus iniuriam. Ipsum autem .b. ipsi .c. sine Atheniensibus; nam Athenienses priores inceperunt: ex hoc exemplo concludit medium esse causam: primo mouentem.

¶ Ea uero quorum causa est id quod alicuius est gratia, eundem subeunt modum, ceu propter quid deambulat, ut ualeat. Cur domus est, ut conseruetur suppelex. Nempe ualitudinis deambulatio, suppellectilis conseruande domus est gratia. Atq; inter hæc propter quid post cænam ambulare oportet. & cuius oportet gratia, C *nihil interesse uidetur. Sit itaq; deambulatio post cænam, c, non notare cibum cum occupet locum in quo est, b, ualere sit .a. Competit igitur deambulationi post cænam id efficere, 'cibum in quam sumptum in ore uentris non supernatare, atq; idipsum sanitatem conseruet. Sic enim uidetur. b. Igitur cibum inquam haud natare, c, ipsi inest, idest deambulationi post cænam. At, a, ualitudinem inquam conseruare, b, ipsi competit. Quæ igitur est causa, ut, a, gratia cuius cætera fiunt ipsi competat, c, nempe, b, ipsum est, non supernatare inquam cibum. Atq; hoc est tanquam ipsius ratio, nam, a, hoc aßignabitur pacto. Cur autem, b, competit ipsi, c. Quia sanum est id nimirum est sic inquam sese habere, Verum mutentur ratiocinationes oportet, magis enim hoc pacto singula elucescent.*

¶ Quorumcunque uero causa est ipsum cuius gratia, Vt propter quid ambulat. Vt sanus fiat. Propter quid domus est. Vt seruentur uasa. Hoc quidem gratia huius, quod est sanari. Illud D *uero gratia huius, quod est seruari est propter quid autem oportet post cænam ambulare. Et cuius gratia oportet. Differt nihil. Ambulare autem post cænam sit, c. Non eminere cibus in quo, b. Sanari in quo, a. Sit igitur ipsi post cænam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os uentris. Et hoc esse sanum. Videtur enim ipsi ambulare, quod erat, c, inesse, b, quod erat non eminere cibos. Huic autem, a, quod erat sanum esse.*

Facta — Seruans vasa — Domus

A — B — C

Sanū esse — Nō eminēr cibos. in ore stomachi. — Ambulare post cęnam. E

A — B — C

Quæ igitur causa est, ut ipsi, c, insit, a, quod est ipsum cuius gratia est, b. Hæc autem (ut illius ratio est) a, enim sic demonstrabitur, propter quid autem, b, ipsi, c, inest, quoniam hoc est sanari, qđ est sic se habere. Oportet autem. commutare rationes & sic singula magis apparebunt. F

Nō supnatare cibos. — Sanū esse. — Ambulare post cęnam.

A — B — C

¶ Nunc de finali causa exempla ponit: & inquit. ¶ Quorumcunq; vero causa est ipsum cuius gratia: idest finis, Com. 76. idem est iudicium. Vt propter quid ambulat Socrates. Respondebitur. vt Sanus fiat. G Vnde demonstratio sic cōponitur. Omne quod sanum fieri vult, ambulat. Socrates sanus fieri vult. Ergo Socrates ambulat: demonstratio est per medium: quod causa finalis. Aliud exemplum ponit & inquit. Propter quid domus facta est, vt seruentur Vasa. Ergo demonstratio erit. Seruans vasa factum. Domus seruans Vasa: Domus ergo facta. Hæc ergo demonstratio est, cuius medium causa finalis est. Et hoc inquit. Hoc quidem igitur huius gratia, quod est sanari: vt ambulare Socratem. Illud vero gratia huius est: quod est seruari vasa: vt Vasa seruari finalis causa est domus factæ. Vlterius vult ponere aliud exemplum. Et ideo ne sit de verbis contentio, nomina exponit: & inquit. Propter quid autem oportet post cęnam ambulare, & cuius gratia oportet: H differt nihil. Et ita pro eodem habendum est propter qd, & eius gratia. Terminis expositis, ponit exemplum, & inquit. Ambulare autem post cænam sit, c, non eminere cibos: sit in quo, b, Sanari sit in quo, a. Terminis dispositis: docet demonstrare: & inquit. Sit igitur ipsi post cænā ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os ventris: ita (vt propositio minor sit) ambulare post cænā est cibos non eminere: & hoc scilicet. b. sit esse sanum: & ita maior erit: non eminere cibos est sanum esse. Nam terminis & propositionibus ita constitutis: videtur ipsi ambulare: quod erat. c. inesse. b. quod erat nō eminere cibos, huic autem scilicet ipsi. b. inerat. a. quod est sanum esse. Erit ergo demonstratio: ergo omne. c. est. a. quoniam omne ambulare post cęnam est sanum esse. Colligit deinde qualis nam hæc demonstratio sit: & inquit. ¶ Quæ igitur causa est, vt ipsi. c. insit. a. ipsum: quod est cuius gratia.

I ¶Respondet causam esse, quia est.b.quare cibos non eminere causa est ipsius.a.id est ipsius sanum esse, hoc autem scilicet.b.ipsius prædicati videlicet.a.quod erat sanum esse non est definitio. Sed vt illius ratio, & ita quasi definitio. Et ita patet.b.esse, causam ipsius.a.non simpliciter: sed quasi rationem esse illius. Propter quid autem.b.ipsi.c.inest, quoniam est ipsum sanari, quod sic se habere est. Et ita a.&.b.sunt inuicem causæ, nam.b.est causa ipsius.a.vt efficiens.a.vero ipsius.b.vt finis. ¶Sed dices: si ita est: exemplum non respondet proposito: proposuit enim dare exemplum in demonstratione: cuius medium est finis: & dedit demonstrationem: cuius medium est effectrix causa. ¶Respondet, & inquit. Oportet autem commutare rationes: scilicet vt conuertatur maior: nam maiore conuer-
K sa in terminis: sic singula magis apparebunt ad propositum, erit enim demonstratio: cuius medium erit causa finalis. Sic locum istum intellexit Philoponus: secundum
Alia expō melior. alteram eius expositionem. ¶Aliter etiam exponi potest: & fortasse melius: & magis ad verba. Dicemus.n. Aristotelem primo dare exempla in causa finali: cum inquit.

¶Quorum vero causa est ipsius cuius gratia: idem est iudicium in demonstrando: nam medium etiam est propter quid: vt de alijs causis dictum est. Et ponit duo exempla in causa finali: cum inquit. Vt propter quid ambulat supple Socrates siue Plato, vt sanus fiat: sit ambulans.a.sanū esse.b.Socrates.c. & patet demonstrationem esse per medium: quod est causa finalis. Secundum exemplum ponit (cum inquit). Propter quid domus est facta: vt seruentur vasa, factum sit.a.Seruari vasa.b.domus.c.Tunc verificat exempla, & inquit. Hoc quidem scilicet Socratē am-
L bulare est gratia huius: quod est sanari. Et ita prima demonstratio est per causam finalem. Illud vero scilicet domum esse factam gratia huius est: quod est vasa seruari. Et ita demonstratio secunda etiam est per causam finalē. ¶Sed dices medium in demonstrationibus talibus est cuius gratia: ergo nulla harum demonstrationum est propter quid. ¶Respondet, propter quid autem oportet Socratem post cęnam ambulare, & cuius gratia oportet: differt nihil. Ergo prima demonstratio est propter quid. Similiter propter quid domus facta est, & cuius gratia facta est, differt nihil. Et ita secunda demonstratio (licet medium sit cuius gratia) erit propter quid. Hæc sunt exempla causæ finalis. ¶Quæres vlterius, vtrum vna causa possit per aliam demonstrari: & si sic. Vtrum causa demonstrans, sit definitio causæ demonstratæ. ¶Respondet cau-
M sam finalem posse demonstrari de aliquo: per efficientem & hoc per exemplum & inquit. Ambulare autem post cęnam sit.c.non eminere cibos in quo.b.sanari sit in quo a.Terminis sic constitutis: sit ipsi post cęnam ambulare.s. ipsi.c.inexistens ipsum, nō eminere cibos iuxta os stomachi, hoc est ipsum.b.ita vt minor sit hæc, ambulare post cęnam est non eminere cibos iuxta os ventris: & hoc: scilicet.b. sit esse sanum: ita vt maior sit, non eminere cibos est sanum esse, & sequitur conclusio. Ergo ambulare post cænam est sanum esse. Nam (vt inquit) videtur ipsi ambulare, quod erat.c.inesse.b.quod erat nō eminere cibos. Huic autem scilicet.b.a.videtur inesse: quod erat sanū esse ergo conclusio erit ambulare post cibum est sanum esse. Ex his concludit finalem causam de aliquo demonstrari posse per efficientem: & inquit. Quæ igitur causa est: vt ipsi.c.insit.a.quod.a.est ipsum cuius gratia: id est quæ causa est: vt finis demonstretur de aliquo: scilicet.a. finis de ipso N
c. Respondet causa est ipsum.b. quod est causa effectrix. Ergo altera causa per alteram de aliquo demonstrari potest. Quærebatur secundo: Vtrum causa demōstrans possit esse definitio causæ demonstratę: & respondet. Hos autem.s.causa demonstrans vt ratio est illius.i.causæ demōstratæ. Nam (vt Philoponus inquit) non eminere cibos non est simpliciter definitio sanitatis, sed vt ratio. Non.n. vna causa est ratio atq; definitio alterius proprie. Et propterea dicit.a.quod est sanum esse: & causa finalis sic hoc est per aliquid, quod est vt ratio, demonstrabitur: econtra vero (vt propter quid.b.ipsi.c.inest propter quid simpliciter demonstrabitur) quoniam hoc est sanari, quod est sic se habere (vt.s.cibi non natent) & ita medium quod est causa effectrix, quo demonstratur finalis causa nō est definitio simpliciter sanitatis: neq; ꝓpter quid simplr, ecō- O
tra vero cā finalis bñ est simplr ꝓpter quid causæ ef- Notandū.
fectiuæ. ¶Debes scire (vt Philoponus inquit) aliquando nomina esse rationibus manifestiora. Aliquando rationes manifestiores nominibus. Ideo Aristoteles inquit. Oportet autem commutare rationes manifestas ad nomina, & aliquando contra, & sic singula id est vterq; propositiones syllogismi magis apparebunt. Vel melius iuxta hāc expositionem: quia vsus est infinitis pro rationibus. Dixit enim non eminere cibos esse sanari: & ambulare post cęnam esse non eminere cibos, quæ res est aliquatenus cōtra vsum, inquit. Oportet autē commutare rationes quæ sumptæ sunt per verba infinita: ad nomina: quia vbi dicebatur ambulare dicere possumus: Ambulans: & vbi dicebatur non eminere cibos: potest dici prohibens cibos,
& vbi sanari dicebatur: dicatur sanum: & ita singulæ pro- P
positiones magis apparebunt. Hæc est expositio quę mihi magis placet.

¶Ordo autem generationis ac ortus uerso modo sese habet in his & in mouentibus causis. In illis enim primo medium fiat oportet, In his autem, c, ipsum extremum primo, deinde id ultimū gratia cuius cætera fiunt.

¶Generationes autem econtrario hic, & in causis secundum motum. Ibi quidem enim medium oportet fieri primum. Hic autem ipsum, c, extremum. Vltimum uero ipsum, cuius gratia est.

¶Declarauit per quodlibet genus causæ fieri posse demō-
strationem. Nunc vero de medijs, quibus demonstratio- Com. So.
ne fiunt: vt Themistio placet. Talem differentiam ponit: Expositio
q trifari medium in demonstratione constituitur. Aut vt Themi.
prius ordine ipso effectu: qui demonstratur aut vt posterius ordine: aut vt simul: Prius ordine effectu demonstrato est medium quod est causa effectrix: posterius vero ordine: est medium, quod est causa finalis. Simul deniq; est
definitio: hoc est quid est: & quod rei esse est. Et huius rei Q
causa est: quia rerum generationes aliter fiunt ab ipsa mouente causa, Aliter a finali causa, aliter a formali: & hoc inquit. ¶Generationes autem econtrario hic, & in causis secundum motum fiunt. Ergo supple & media: quæ sunt causæ illo effectuum aliter se habent in demonstrationibus, nam ibi hoc est in demonstrationibus effectuum causarum efficientium medium oportet ordine primum fieri, cum effectrix causa ordine effectu prior sit. Hic vero scilicet in demonstrationibus effectuum causæ finalis .c. id est medium est vltimum ordine, atq; effectu posterius. Et per .c. intellexit medium proximæ demonstrationis. Propterea subdit. Vltimum autem supple intelligo illud,

quod

A quod est cuius gratia.i.finis, quod in proxima demonstratione.a appellabatur. Tacuit autem tertium medium, quod simul est cum effectu demonstratio:propter breuitatem:& quia intelligitur ex his duobus:accepit. ¶ Vel intellige sic:Generationis aliter fiunt in causis, quæ agunt p motum:& aliter in causis finalibus, nam in causis: quæ agunt per motum:oportet medium fieri primum & ante effectum:hic autem scilicet in causis finalibus ipsum.c.vltimum hoc est effectu:supple oportet fieri primum:& ante causam:vltimum autem sup.dico cuius gratia. ¶ Philoponus vero scdm secundã expõnem per generationes intelligit consequentias syllogisticas:& tũc est sensus. Generationes autem syllogisticæ contrario hic, scilicet in causis finalibus:& in causis secundum motum.i.effectiuis fiũt In consequentijs enim syllogisticis, quæ per causam mouentem fiunt:causa præcedit effectum tempore. In consequentijs vero syllogisticis, quæ per causam finalem fiunt: effectus præcedit causam, inquit. ¶ Generationes autem: scilicet syllogistice econtrario hic: scilicet in finalibus causis:& in causis secundum motum fiunt. Ibi quidem enim scilicet in causis effectiuis medium oportet fieri primum. Hic autem scilicet in causis finalibus ipsum.c.extremum, quod est effectus: oportet fieri primum. Sed vltimum: quod vltimo loco fit: est ipsum. Cuius gratia:hoc enim est:quod vltimo fit.

ExpõPh.

B

¶ Fieri autem potest, ut idem gratia sit alicuius, & ex necessitate, ueluti propter quid per laternam penetrat lumen. Et enim id quod minores habet partes, subtiliore suæ, necessario per meatus maiores penetrat, ampliore sue. Siquidem lumen fit, quia transit. & cuiusnam gratia, ut non deuiemus, pedesq; etiam offendamus, At ut est in hisce quæ sunt, sicne etiam est in hisce quæ fiunt, ut si cum ignis extinguitur tonitat, necesse est strepitus sonusq; fiat. Et ut pythagorici dicunt, terroris gratia quo pertineant hi qui in tartaro degunt.

C

Tex.12. *¶ Contingit autem idem, cuius gratia esse, & ex necessitate. vt propter quid penetrat laternam lumen. Etenim ex necessitate disgreditur, quod in parua est partibilius. per maiores poros, si quidem lumen fit disgrediendo. Et gratia cuius, ut non offendamus. Nonne igitur si esse contingit, et fieri contingit: Sicut si tonat ex tincto igne necesse est septire, & sonare. (Et quemadmodum Pythagorici dicunt) Minarum causa his, qui in Tartaro sunt, ut timeant.*

Σίζειν Sizire Septire.

Cõ.81. Cõtinuatio ¶ Cum declarauit Aristoteles demonstrationem fieri posse per vnumquodq; genus causæ. Nunc Aristo. declarat vnum & eundem effectum posse per plures causas declarari atq; demonstrari. Et hoc proponit:cum inquit. ¶ Cõtingit autem idem: hoc est eandem rem esse:cuius gratia i.esse per causam finalem:& ex necessitate: idest per materialem causam. Et hoc pacto exponit Philoponus. Et ponit exemplum, & inquit. Vt propter quid penetrat laternam lumen. Ad hoc responderi potest per materialẽ causam:& per finalem. Et respondet per materialem, & inquit. Etenim ex necessitate disgreditur: quod in parua est partibilius, per maiores poros. Hoc est qui tenuissimum lumen per minus tenues, & latiores poros vitri: videlicet aut laternæ siue pellis aut alicuius talium pertransit. Hæc enim demonstratio ex dispositione luminis: & ex dispositione laternæ procedit:& ita ex necessitate materiæ. Ad dit siquidem lumen fit disgrediendo:quia secundum veritatem lumen non est corpus: & ita non per poros pellis

D

E penetrat. Propterea dicit. Siquidem lumen fit disgrediendo:qa reuera nõ fit disgrediẽdo:Lumẽ intra laternã contẽto nõ penetrãdo illuminat:sed recipit in diaphano vitro vel pelle seipm p totũ Aererũ Hemisphæriũ multiplicãdo. ¶ Rursus rñderi põt:& p cãm finalẽ, vt nõ offendamus, hoc est ne deãbulãtes noctu his, quæ ante pedẽ iacẽt:offendamus. Deinde ponit aliud exẽplũ (vt inqt Philop.) vt reducat quõ vna & eadẽ res fieri põt:& p finalẽ cãm:& per materialẽ. Cũ.n. quæritur ,ppter qd Sonat, ex cã materiali rñderi põt:qa nubes septit & sonat Tonitruũ.n.cõstat tanq̃ ex materia ex ipso sono & septiõe. Ex cã vero finali rñderi põt (inqt Pythagoras) vt timeãt hi, qui in Tartaro sunt:inqt. Nõne igit si esse cõtingit supple aliquẽ effectũ ex cã finali, & materiali, fieri cõtingit ẽt ex cã finali, & materiali:quasi dicat sic:& p ea quæ eẽ cõtingũt:intelligit effectus, q pmanẽtes sunt:& aliquo tpe durabiles (vt illuminatio:& id genus) & p ea:quæ fieri cõtingit:intelligit effectus instabiles:q parue tpe durãt:vt Tonitruũ:& id genus. Propterea dicit si esse cõtingit.i. si de effectu pmanẽte cõtingit:qd dictũ est:vt.s.per plures cãs sic:etiã de effectu nõ pmanẽti, qd in fieri esse habet, cõtingit ipm fieri ex pluribus causis, Sicut si Tonat ex extincto igne, necesse est Sizire siue Septire:& Sonare. Et ita Tonitruũ vt ex materia cõstat septione & sono. ¶ Alij vero sic intelligũt si Tonat:necesse est ignẽ extingui in nubibus. Si aũt extinguit:necesse est Sizire siue Septire: & cõsequẽter sonare:mõ sonare ẽ tonitrui materialis cã. ¶ Vel fortasse melius hoc exemplum est ad mentem Empedoclis:q voluit ignẽ in nubibus extinctũ esse materialẽ cãm tonitrui:q̃re tonat vt ex cã materiali scdm Empedoclẽ ex ipso extincto igne. Si.n. tonat ex extincto igne, necesse ẽ sizire & sonare.s. tonitruũ effici, ideo materialis cã tonitrui est ignis extinctus. ¶ Quo vero ad verba attinet, Sizire græce latine est septire, est aũt septire (vt cũ extinguitur ferrũ in aq̃:sonare). Quæ vero sit materia tonitrui, & q̃ effectrix cã, In meteorologicis declarauit Aris. ¶ Nonnulli vero dicũt hoc exẽplũ:qd Aris. de tonitruo assignauit:fuisse exẽplũ, quo voluit eũdẽ effectũ demõstrari posse p finalẽ:& per efficientẽ cãm. Nã extinctio ignis effectrix cã est tonitrui. Et tũc exponũt verba sic nõne igitur si esse cõtingit, id est cõtingit demõstrari p cãs:essendi, vt sunt materia & finis:ita etiã cõtingit fieri.i. demõstrari per cãs fiendi:quæ sunt effectiua:& finalis. Finalis.n. causa dicitur essendi:& fiendi. Propterea in vtroq; exẽplo intelligitur. ¶ Quæ expõ licet nõ cõsonet verbis Aris. rẽ tamẽ propositã non variat. Quod vero responderi possit per causam finalẽ:etiã ostẽdit:cũ inqt. Et (quẽadmodũ Pythagorici dicunt) Tonat Iuppiter minarũ causa his. qui sunt in Tartaro. vt timeant, Hæc.n. cã finalis est secundũ Pythagoricos. Sed secundũ Aristotelẽ causa finalis tonitrui est (vt Aer expugnaretur ab exhalationibus) quæ aerem inficiebant. Aer enim expurgatus viuentibus animalibus prodest.

F

Expõ.1. exempli Ari. de cã tonitrui Secũda tertia

G Verborũ expositio.

Alia expõ aliquorũ exemplo.

Qualis expõ.

H

¶ Atq; plurima talia sunt, præsertim in hisce quæ natura talia fiunt, & constant. Altera nãq; natura alicuius gratia facit. altera necessitate. Necessitas autem est duplex. Alia enim est secundum naturam, & appetitionem. Alia uiolenta, quæ quidem est præter appetitionẽ. He necessitates extant cum lapis nunc sursum, nunc deorsum mouetur. Nam tametsi necessitate lapis utroq; motu cietur, non eadem tamen necessitate.

I ¶ *Plurima autem huiusmodi sunt, & maxime in his quæ natura subsistunt, & constant, nam hæc quidem propter hoc natura facit. Illa uero ex necessitate. Necessitas autem duplex est, hæc quidem secundum naturam, & aptitudinem. Hæc uero uiolenta & contra aptitudinem, sicut lapis ex necessitate & sursum & deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem.*

Com. 82. ¶ Cum declarauit effectum demonstrari posse per plures causas: ostendit qui sint hi effectus, & inquit. ¶ Plurima autem huiusmodi sunt, qui per plures causas demonstrari possunt: & dixit plurima, quia non omnia. Ideo exponit: quæ sint ista plurima, & inquit. Et maxime in his, quę natura subsistunt: & constant: quales sunt effectus naturales. Nam vna natura est: quæ facit propter hoc: vt quoties id facit, per se & non præter intentionem. Alia natura est: quæ facit ex necessitate quia præter intentionem:
K & solum ex materiæ necessitate: vt quæ causaliter facit. Ex hac distinctione patet aliqua fieri propter finem: vt quæ natura facit: secundum propriam intentionem. Aliqua ex materiæ necessitate, vt quæ natura facit præter intentionem.
Verborũ expositio. ¶ Quo vero ad verba attinet. Cum dicit. Hæc quidem propter hoc natura facit. Verbum hæc est feminini generis in græco, & construi debet cum verbo natura. Verbum vero illa similiter feminini generis est: & eodem verbo construendum.
Dubiũ. Rñ. The. ¶ Sed quæres vtrum eadem fieri possint ex naturæ necessitate: & ex fine. ¶ Respondet Themistius multa talia vtraq; necessitate fieri posse: vt dentes: quorum primores acuti sunt. Tum ꝙ ex osse gignuntur tenuiore. Tum gratia finis: vt cibo secando dirimendoq; habiles sint. Alia quoq; exempla assignat: vt legenti patet.
L ¶ Ex his patet quæ sint illa, quæ pluribus causis demonstrari possunt. Et quia dixit ex necessitate naturæ aliqua fieri. Ideo necessitatem subdistinguit, & inquit. Necessitas autem duplex est. Hæc quidem secundum naturam & aptitudinem, vt pote quæ est ex conditione materiæ. Hæc vero violenta & contra aptitudinem: vtpote quæ est secundum causam mouentem. Cuius exemplum est lapis, qui ex necessitate & sursum & deorsum fertur: sed non propter eandem necessitatem. Sursum. n. fertur propter necessitatem agẽtis, a quo violenter mouetur. Deorsum vero propter necessitatem naturæ atq; materiæ, ex qua constat.
Philopo. Quot modis necessitas accipiatur apud Aris. hic & quo i alijs locis 5. meta. te. cõ. 6. ¶ Et (vt recte Philoponus notat) Aristo. hic necessitatem duplicem assumpsit: tamen in alijs quadrupliciter dixit necessitatem dici: vno modo simpliciter. Secundo ex suppositione. Tertio secundum naturam. Quarto præter naturã. In alijs aũt dixit quinq; modis sumi necessitatem. Addit. n. quintũ modũ pro vtilitate.

M ¶ *In his autem quæ proficisci solent a mente, quædam nunquam sunt a casu, ut domus uel statua, neq; necessitate, sed alicuius gratia. Quædam sunt etiam a fortuna, ut sanitas atq; salus. Maxime uero in quibus fit, ut sic & aliter sese habeant, cum generatio non est a fortuna.*

¶ *In his autem, quæ sunt ab intelligentia. Alia quidem si nequaquam sunt ab eo, quod est per se frustra, ut domus. aut effigies neque ex necessitate sunt, sed propter hoc. Alia uero a fortuna sunt (ut sanitas. & salus). Maxime autem in quibuscunq; contingit & sic, & aliter, cum non a fortuna generatio fit.*

Com. 83. ¶ Declarauit Aris. quæ per plura media. Nunc: quæ per vnum demonstrentur: quæue per nullum, & ponit talem diuisionem, videlicet. Eorum: quæ fiunt ab intelligentia i. a cognitione, & proposito. Alia fiunt solum propter hoc. Alia vero penitus a fortuna. Fiunt autẽ propter hoc solum: quæcunq; nec præter intentionem fiunt, nec necessitate materiæ: vt domus: & effigies: & vniuersaliter: quæcunq; arte conficiuntur. N Quæ. n. arte conficiuntur (vt Philoponus inquit) nec sponte fieri dicuntur. Id. n. sponte fit: quod sine causa manifesta fit: nec præter intentionẽ. Nullus. n. domum aut statuam erigit pręter intentionem. Nec ex necessitate materiæ: non. n. ex lignis solis: & lapidibus solis sine artifice domus fieri potest. Quare hæc quæ arte conficiuntur, solum propter hoc: hoc est propter finem aguntur. Patet ergo eorum: quæ fiunt ab intelligentia: aliqua fieri solum propter hoc.
Verborũ expositio. ¶ Quo vero ad verba attinet. Intelligentia græce est διάνοια, & pro cognitione, & proposito intelligitur. Eorum insuper quæ fiunt ab intelligentia alia sunt, quæ fiunt a fortuna, vt sanitas, & salus. Sanitas quidem in ægrotante per absentiam medici. Salus vero in naui per absentiam gubernatoris. O Affert autem conuenientiam inter hæc: quæ ab arte, & hæc: quæ a fortuna fiunt: ꝙ vtraq; in contingentibus fiant (vt Philoponus inquit). Verum ab arte fiunt contingentia, cũ eorum factio non est a fortuna: sed ab ipsa cognitione opificis, & hoc inquit Maxime autem artificialia sunt in quibuscunq; cõtingit sic: & aliter. i. in contingentibus, modo talium contingentium generatio atq; productio non sit a fortuna. Sed ab intelligentia.
Diuisio eorũ quę fiũt. ¶ Patet ergo eorũ: quæ fiũt alia fieri a natura. Alia ab intelligentia: eorum vero quæ fiunt ab intelligentia: alia fieri ab ipsa arte, alia fieri a fortuna. Tunc patet quæ pluribus medijs. quæ vno medio. s. fine, quæ nullo demonstrantur. Naturalia quidem pluribus medijs demonstrantur: ꝙ pluribus e causis proficiscantur. Artificialia vno medio, ꝙ e fine tantum exoriantur. P Fortuita vero nullo, quod ob nullam causam fiant. Hoc pacto textus iste exponatur. Non autem habemus a græcis expositionẽ, cũ & quæ Philop. & Themistius dicunt, ad textus expositionẽ pauca sint.

¶ *Quare si finis sit bonus, ea quæ ad illum consequendum efficiuntur alicuius gratia fiunt. Et aut a natura, aut ab arte. A fortuna uero nihil cuiusquam fieri gratia solet.*

¶ *Quare finis bonus alicuius gratia fit, & aut a natura, aut ab arte. A fortuna autem nihil propter aliquid fit.*

Com. 84. ¶ Corollariũ istud est: cũ sit pulchrum: & nõ ad rem. Sed quasi extra propositum, ꝙ a fortuna nullus finis bonus fiat, sed solum aut a natura: aut ab arte: probat: Omnis finis bonus alicuius gratia fit. Fortuna nihil facit alicuius gratia, sed sola Ars, vel natura. Ergo a fortuna nullus finis bonus fit, sed solum a natura vel fortuna.
Obiectio. ¶ Dices thesauri inuentio non est bonum: certum est esse bonum: & tamen aliquando a fortuna fit.
Solutio. ¶ Fortasse bonum est: non tamen finis bonus: cum non sit finis suffodientis, vt fodiens est. Sed alia ratione est bonum. Q

¶ *Eadem autem causa est in his quæ sunt, & in his quæ fiunt, et in his quæ fuere, & in his item quæ fient, futuraq; sunt. Medium enim ipsum causam esse constat. Verum differentia quædam esse uidetur, Eorum enim quæ sunt, est, eorum quæ fiunt, fit eorũ quæ fuere, fuit, eorum deniq; quæ fient, erit. Nam ut hæc patefiant exẽplo, cum interrogamur cur fuit, uel fit, uel erit, uel est, defectio lunæ, quia fuit, uel fit, uel erit, uel est terra inter solem & lunam accommodatissime respondemus. Quid est glacies, & accipiatur aquam congelatam ipsam esse. Atq; sit aqua quidem, c, congelata autem a causa deinde collocentur in medio quod ipsum occupat*

A *cupat,b, absentia penitus ipsius caloris,b,igitur ipsis ,c, inest,a, quoq;,b,ipsi competit. Atq; sit glacies,cum ipsum,b,fit,& fuit cũ fuit,eritq; cum erit. Ea igitur quæ hoc pacto est causa sit, & est, & fuit,& erit una cum eo cuius esse causa dicitur.*

¶ Eadem autem causa est & in his,quæ fiunt,& factis, & futuris,quæ quidem est his,quæ sunt. Medium enim causa est. Præter quã in his,quæ sunt,quæ est,in his,quæ fiunt,quæ fit. Factis autẽ facta. Futuris uero futura. Vt propter quid factus est defectus, propter id ꝙ in medio,facta est terra, fit autem propter id ꝙ fit. erit autem,propter id quod erit in medio,& est autem, propter id quod est, Vt quid est chrystallus accipiatur iam, quoniam aqua congelata est,aqua in quo,c.Congelata in quo,a.Causa media in quo,b,defectus caloris penitus.Inest igitur ipsi,c,quidẽ.b. Huic autem congelatum esse,quod est in quo,a.Fit itaq; chrystallus,cũ fiat,b,facto est autem facto est Erit autem,futuro,b, Sic quidem B *igitur causa & cuius causa est,simul fit,fit,cum fit, & est. cum sit, & in eo,quod factum est,& in futuro eodem modo.*

Com.85. ¶ Intentio huius partis est probare ꝙ idem medium fit in his quæ fiunt,& in his:quæ facta sunt:& in his:quæ futura sunt in rebus generalibus & corruptibilibus: quod est C in his:quæ sunt:hoc est medium in rebus generalibus & corruptibilibus ita coæuum est effectui,qui fit: sicut medium in rebus quæ sunt,i.æternis,coæuum est rebus ipsis æternis: probatur in rebus generalibus causa eadẽ est in his,quæ fiunt:& in his:quæ facta sunt,& in his quę futura sunt fieri:quæ est in his quæ sunt,i.in rebus æternis, in rebus enim æternis causa coæua est rei hoc pacto ꝙ cũ effectus est,causa est:dum effectus fuit,causa fuit,dum effectus erit,verbi causa . Rotunditas cœli cum causa ita se habet,ꝙ dum est rotunditas:eius causa est:dum fuit,eius causa fuit,dum erit,eius causa erit,ergo eodem modo in his:quæ fiunt:& generantur:causa se habet:cum .n. effectus fit causa fit,cum effectus factus est:causa facta est,& cum futurus sit,causa futura erit. Addit minorem: & inquit.Medium.n.causa est,ergo medium in his quæ gene- D rantur ita se habebit sicut in his,quæ sunt, quia cum effectus fit,medium fit:& cum effectus factus est: mediũ factum est,& cum effectus est futurus:medium erit futurũ. Veluti etiam in his:quæ sunt. ¶ Sed dices nõ videtur causa esse eadem quæ est cum ipso fieri: & cum ipso facto: & cum ipso futuro fieri.Cum causa quæ est cum fieri habeat esse actuale:causa autem:quæ est cum futuro fieri habet esse potentiale:modo esse actuale & esse potẽtiale differunt valde,non ergo est idem. ¶ Respondet: Verum tamen in his quæ sunt videlicet in æternis causa est:quæ est & ita defuit & erit in his autem quæ fiunt:causa est:quæ fit:in factis autem,causa facta est. Futuris vero causa est futura,& ita vult in æternis causam esse eadem numero, quia semper ea:quę est,coæua tamen: quia fuit & erit cũ effectu. ¶ In rebus generabilibus (vt inqt Philoponus) cã eadem specie coæua est effectui:non.n.eadẽ numero causa est:quæ erat in potentia,& quæ est in actu,cũ actus & E potentia sint differentiæ valde oppositæ:est tñ eadẽ causa specie,quia licet causa in potentia non sit idem sibi ipsi in actu secundũ numerũ:est sibĳpsi eadẽ specie. Pôt tñ dici esse eandẽ numero causam:sed priuatiue.Sicut.n.Socrates generandus sibi ipsi genito idẽ numero est priuatiue:quia nõ alius est qui generatur:& qui erat generãdus, ita quoq; cã quæ est eius vt generandi : & eius vt geniti eadem est priuatiue,quia non alia.Quod vero sit eadem aut specie:aut priuatiue:per exẽpla exponit:& inqt. Propter quid factus est defectus:propter id ꝙ in medio facta est terra.Fit autẽ defectus ꝓpter id ꝙ fit . Erit autẽ factus defectus:ꝓpter id ꝙ in medio erit facta terra.Simili rõne in his quæ sunt qualia sunt æterna:effectus est (vt rotunditus Cœli ꝓpter id ꝙ causa est).Hoc est primũ exẽplũ. F Deinde ponit secundũ,& inquit:Vt quid est chrystallus: accipiatur iam qm̃ aqua congelata est:dicit accipiatur,qa de eius esse qõ est Meteorologica. Verũ pro exẽplo accipiatur nunc ita esse.Et tunc aqua sit in quo .c. congelata vel cõgelatum esse sit in quo.a.causa media sit in quo.b. videlicet defectus caloris penitas.Congelatur.n. aqua & in duritiẽ vertitur ob omnimodã caloris euanescentiam. Igitur inest ipsi.c.aquæ.b.s.defectus caloris penitus, huic autẽ.b.inest congelatũ esse:qua rõne(vt inquit) Chrystallus fit:cũ fit.b.facta est:facto ipso.b.erit autẽ facta ipso.b. futuro fieri.Tunc recolligit maiorem:& inquit. Sic quidẽ igitur causa:& id cuius cã est simul fit cũ fit effectus in rebus generabilibus:& ẽ cũ fit effectus in rebus ęternis,et in generalibus nõ modo cã fit:cũ fit effectus:sed in eo qđ factũ est.causa facta est,& in futuro eodem modo cã fu- G tura est.Est tñ differentia aliqua inter coæuiternitatẽ cãæ cũ effectu in generabilibus:& in æternis:qa in generabilibus coæuiternitas causæ cũ causato est respectu huius verbi fio:quia cũ fit effectus:cã fit:& cũ factus est:cã facta ẽ: & cũ futurus est fieri:cã futura est fieri.In ęternis vero coæuiternitas causæ & causati est respecti verbi sum es est: quia simul est fuit:& erit cũ effectu. Præterea(vt Them. inquit).In generabilibus causa coęua effectui est formalis:hæc enim non fit ante nec post , sed simul cũ effecto: vt Aris.inquit duodecimo libro primæ Philosophiæ. In æternis quælibet cã est coæua effectui:nõ solũ formalis, sed effectrix:& finalis,vt intelligẽti patet.Hoc pacto textus iste erit intelligendus. ¶ Philop. autem & Them. licet verba exposuerint,Intentionem Aris.ignorarunt. ¶ Alĳ nec verba Aris.nec intentionem appręhenderunt. ¶ Cum igitur patet causas coæuas esse in generalibus & æternis H eodem modo:& media causę sunt.Media profecto & in generabilibus,& æternis eodem modo coæua erũt. Qđ si coæua media causatis sint,Patet demonstrationes fieri posse a media ad causata categoricæ:& hypothetice.Seqtur.n.categorice aquam esse congelatam , quia est calore deficiens,& sequitur hypothetice aquam esse congelatã, sic calore deficit:& non modo a causa ad effectum,sed cõtra ab effectu ad causam:& totius rei huius causa est coęuiternitas medĳ cum causato.

¶ Sed in hisce quæ non sunt simul,fit ne ut in continuo tempore. Quemadmodum nobis uidetur alia aliorum sint causæ, ceu factum facti,fiens fientis,futurumq; futuri.

¶ In his autem quæ non simul sunt nunquid sint in continuo tpe, sicut uidetur nobis alia aliorũ cã esse,ut facti eẽ,altera facta. Et futuri,altera futura. Et eius, quod fit,si aliquid antea factũ est.

In rebus gñabilib' cã eadem spẽ ẽ coæua effectui

In generabilib' coæuiternitas cãæ cũ cã to ẽ respectu huius v̓bi fio:in æternis vero ẽ respectu huius verbi sũ, es,est.

Quæ expõ Philo. Them. & aliorum.

I Com. 86. ¶ Vt dictum est causæ aliæ sunt simul factæ cum effectibus: vt formales: & finales. Vt addunt Philoponus: & Themistius, quod verũ est de fine generationis, qui concidit cum forma, & non de fine rei generatæ qui est gratia cuius, & acquiritur post formã. Aliæ sunt prius factæ. (vt effectrix & materia) vt Artifex, & calx, cemẽtũ: & lapides. Aliæ vero posterius factæ: vt finales quæ gratia cuius dicuntur. ExpōPh. ¶ Tunc Philoponus si quæstionem hanc intelligit. Vtrũ in effectiuis causis & materialibus nõ simul existentibus cum proprijs causatis, sint aliæ atq; secundũ tempus: sicut effectus est alius atq; alius secundũ tempus: sicut nobis prima facie deceptis ꝓpter continuitatẽ temporis videtur. Qm̃.n. (vt inquit Philop. in tpe sunt talia facta: tempus vero continuũ est, quia ipsius partes. s. Præterita & futura ad aliquẽ cõem terminũ. s. ad tẽpus p̃sens copulantur. Videmur in his facile nos habere quod ẽ in K his alterũ alterius causa. Et ita per continuũ tẽpus intelligit correspondens & vnũ tẽpus: & inquit. ¶ In his autẽ causis: quæ non simul sunt, nunquid sint in continuo tempore: supple cũ suis effectibus: hoc est vtrũ in tempore suis effectibus correspondeant, sicut videtur prima facie nobis deceptis tẽporis continuitate: alia aliorũ causa esse, vt facti: esse altera: scilicet facta: & futuri: altera. s. futura: & eius: qđ fit. Si aliquid antea factum est: esse cã quæ fit. Patet igitur quæstio: quæ est an causæ p̃cedentes effectus, suis effectibus correspondeant secundũ eorũ temporum differentias. Patet & causa quæstionis, nam prima facie videtur ita esse ex temporis continuitate, adeo q; effectui facto causa respondeat facta: & effectui in fieri causa in fieri: & effectui futuro causa futura. Hoc modo Philop. intelligere videtur. L Refutatio expōnis Philopo. ¶ Quæ expõ non placet: nã intelligẽdo sic quæstionẽ Aris. mouisset qõnem: & illam non soluisset, non.n. in hoc libro talem qõnẽ soluit. Expositio Themi. ¶ Themistius vero sic (vt mihi videtur) intelligit: cum enim Aris. declarauerat, in his causis, atq; in his medij quæ simul sunt cũ effectibus ipsas causas & effectus quo ad tẽpus sibijnuicem correspondere: quia a causa de fieri sequitur effectus de fieri & econtra, & a causa de facto in præterito sequitur effectus in præterito: & econtra: similiter & de futuro: quærit nunc: Vtrũ in causis non simul existentibus cũ suis effectibus: sint in continuo tẽpore. s. vt sibi ipsis correspondeant mutuo secundũ tempus. (Vt liceat syllogizari ab effectu in causam & econtra semper seruata temporis vnitate) sicut prima facie videtur nobis ex eo quia alia aliorũ causa est, vt facti facta: & futuri futura, & præsentis p̃sens. M Cũ.n. videatur alia aliorũ causa: videbitur causa præcedens & effectus mutuo conuerti seruata tpis vnitate. Hoc pacto si hæc verba exponantur, quæstio soluitur statim cũ inquit. (Est igitur a posterius facto) & reliqua. Et Sequenti pte text. Expōn. Thomas. hæc expõ non displicet. ¶ Expositor Thomas verba hæc aliter intelligit: & quidẽ nõ ab rõne: nã cũ Aris. ostẽdisset in his effectibus, q̃ simul sunt cũ suis causis esse mutuũ syllogismũ ab effectu ad cãm & ecõtra. Quærit nũc vtrum in causis: quæ cũ ꝓprijs causatis simul nõ sunt, sint in cõtinuo tẽpore cũ suis causatis: & intelligit per continuum tempus (vt postea dicet) Ita vt facta cã mox sit fieri effectus, & cũ sit effectus mox fiat cã, ita vt sit dicere catũ secundũ tẽpus cõtinuũ sequaƚ ad cãm: sicut ecõtra ex cãto cã: ita vr̃ prima facie sicut vr̃ nobis alia aliorũ cã esse (vt facti facta) vt futuri futura: & præsentis præsens.

¶ At constat in his ab eo rõcinationẽ extruẽdã esse qđ postea fuit, principia autẽ & eorũ ea sunt quæ prius fuerunt. Quapropter idẽ & in hisce quæ fiunt seruandus est modus. Sed ab eo quod ante fuit non extruitur ratiocinatio, ut quoniam hoc fuit hoc qđ est posterius ortum est, similiter & in futuro. N

¶ Et igitur a posterius facto. Syllogismus, principium autem & eorum est, quæ facta sunt, Vnde & in his, quæ fiunt, similiter. A priori autem non est (ut quoniam hoc factum est) q; hoc posterius factum sit, & in futuro similiter. An de Igitur.

¶ Expositor Thomas propositã qõnẽ Aris. asserit soluisse ibi (Speculãdũ ergo quid est continuũ) Sed nescio cur hic eũ soluisse non putauerit: nã si sensus quæstiõis est (vt Thomas exposuit) An causæ quæ non simul sunt cũ effectibus: sint in continuo tpe cũ suis causatis, hoc est vt e cãtis liceat ad cãs, & ecõtra syllogizare: cur hoc loco non soluit: nõ video, Vnde & Them. hic videtur colligere solutionẽ. Philop. etiã: & alij græci interpræetes, inquit. ¶ Est igitur a posterius facto. Sylls necessarius, & principiũ talis necessarij syllogismi est de numero eorũ, q̃ facta sunt, quasi dicat in talibus cõclusio est propositio significans causam, & mediũ propositio significans effectũ. Et non mõ in his quæ facta sunt principium syllogismi necessarij est effectus, sed etiã in his: quæ fiunt de præsenti similiter. A priori vero non est syllogismus necessarius ꝓbans: videlicet: vt quoniã hoc factũ est: hoc posterius factũ sit. & sicut dixi de præterito & præsenti syllogismũ non esse necessariũ a causa ad effectum: & in futuro etiam similiter dico, hoc pacto potest esse solutio. ¶ Thomas tamẽ vult hoc non esse solutionem: sed quoddam per necessarium ad solutionem. Com. 87. Quæ San. Tho. O Thc.phi. & alij græci.

¶ Siue nãq; determinatum, siue indeterminatum fuerit tempus, nõ erit unquã, ut cum hoc fuisse uere dicatur posterius inquã ipsum. In medio.n. tempore falsum erit profecto hoc ortum fuisse dicere altero iam orto. Eadem est & in futuro penitus ratio. neq; qnoniam hoc fuit, hoc erit. P

¶ Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tẽpore. ut quoniam hoc uerum est dicere factum esse. hoc uerum sit dicere factum esse posterius. In medio.n. falsum erit hoc, iam altero facto. Eadem autem ratio est & in futuro.

¶ Posset quis dicere: licet in talibus non sit necessarius syllogismus a causa ad causatũ secundũ tẽpus indeterminatũ, potest esse necessarius secundũ tempus determinatum. Com. 88. Quia licet non sequatur fuit fundamentũ factũ: ergo fuit domus facta, secundum tẽpus determinatũ sequi videtur: sequitur enim, Anno elapso fuit factũ fundamentum. Ergo anno elapso fuit facta domus. Et de futuro ẽt sequi videtur: Anno proximo fiet fundamentum. Ergo anno ꝓximo fiet domus: & de præsenti etiã sequitur: Præsenti anno fit fundamentum. Ergo præsenti anno fit domus. Respondet & inquit. ¶ Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tempore necessario sequens: Vt quoniã hoc verum est dicere factum scilicet fundamentum, hoc scilicet domum verum est dicere factum esse posterius illo: scilicet tempore determinato, nam ex quo illud factum est tempore posterius. In medio tempore falsum erit dicere hoc factum esse. Altero iam facto, non .n. sequitur ergo domus anno elapso facta est: facto anno elapso fundamento. Et sicut dico de præterito eadem est ratio & de præsenti & de futuro. Q

¶ Mediũ.n. simul hẽat ortũ oportet, ut sit factũ factorũ, futurorũ quæ futurũ, et cæterorũ silr. Ad id qđ fuit et id quod erit fieri nequit,

A *¶ Neq; quoniam hoc factum eſt.hoc erit. Medium enim ſimul genitum oportet eſſe, factorum factum, futurorum futurum, cum his quæ fiunt, fieri. Cum his quæ ſunt, eſſe. Sed futurum eſſe, & eſſe non contingit ſimul eſſe genita.*

ὁμόχρονον Coelementare ſimul tpe Cōtēporaneum Com. 89. ¶ Dices nunquid cā: quæ in præterito facta eſt: poſſit eſſe medium neceſſariū eius effectus: qui erit in futuro, vt fundamentum iam factum medium eius domus, quæ in futuro fiet, Reſpondet. ¶ Neq; quoniam hoc factum eſt.ſ. in præterito: hoc erit in futuro, non enim quia fundamētum factum eſt domus in futuro erit. Affert cauſam, & inquit: Medium.n.homogonū, hoc eſt cōtemporaneum oportet eſſe cum proprio effectu: vt factorum factum, futurorum futurum, cum his, quæ fiunt medium oportet fieri cum his effectibus, qui ſunt medium oportet eſſe. Aſſignat autem cauſam Philoponus, quoniam quod factū B eſt, nūquā eſt cauſa futuri. Sed futurum eſſe, & eſſe vel fieri non ſunt Homogona hoc eſt contemporanea, vel coelementaria: ergo factum non poteſt eſſe medium neceſſarium ad effectum futurum.

¶ Præterea fieri non poteſt, ut aut indeterminatum, aut determinatum ſit ipſum mediū tēpus. Falſum.n.erit medio illud dicere tpe.

¶ Amplius neq; indeterminatum cōtingit.eſſe tempus medium, neque determinatum.falſum.n.erit dicere in medio.

Com. 90. ¶ Occurres his, quæ dicta ſunt, ſi non licet ſyllogizare a cauſa facta ad effectum futurum ſecundum abſolutum tempus: nunquid liceat ſyllogizare ſecundum tempus determinatum (verbi cauſa) Heri fuit fundamentum. Ergo poſt duos, aut tres dies fiet domus. Reſpondet Ariſ.hic, & inquit. ¶ Amplius neq; determinatum contingit eſſe C tempus medium inter cauſam factam & effectum futurū, ita vt fundamēto facto: dici poſſit poſt duos aut tres dies fiet domus. Neq; indeterminatum: ita vt poſſit dici fundamento facto; fiet domus: nulla temporis determinatione facta. Falſum.n.erit dicere in medio, hoc quia in medio tēpore contingit impediri: & ita contingit falſum eſſe.

¶ Conſiderandum eſt autem quid nam ſit quod cōtinet.ut in rebus poſt factum eſſe ſit fieri. An patet facto fiens non hærere, nec enim facto factum etiam hæret. Sunt.n.fines ac indiuidua, nā ut punctū pūcto nō hæret ſic neq; facto factū. Ambo nāq; ſunt indiuiſibilia.

Tex. 14. *¶ Speculandum igitur quid eſt coniungens ut poſt id, quod factum eſt ſit fieri in rebus. ¶ An manifeſtum eſt, quod non eſt habitum cum facto quod fit. Neq;.n.factum cum facto. Termini.n.ſunt, & Atomi. Sicut igitur puncta adinuicem nō ſunt habita, neq; facta, utraq; enim indiuiſibilia ſunt.*

Com. 91. D ¶ Mouet Ariſto. circa ea: quæ dicta ſunt, quæſtionē non leuem, Nam nos videmus poſtquā factum fundamentū: ſtatim fieri parietem: iterum facto pariete: videmus fieri domum. Ideo quærit Ariſto. (vt Philoponus exponit). Expoſitio Philop. Quid eſt cauſa in tali rerum generatione (vt poſt factū vnum ſit fieri alterius) ſic ordinate vſq; ad finem. Hæc.n. quæſtio non eſt leuis. Quia non videtur materia facta prius (vt fundamentum cauſa ipſius fieri parietem) neq; factus paries cauſa ipſius fieri domum. Neque agens videtur eſſe cauſa copulans factam cauſam cum fieri ſcilicet factum fundamentum cum fieri parietem. Materia quidem non: quia materia non cauſat: niſi mota: agens minime: quia agens poteſt impediri. Ideo quæſtio eſt non leuis de cauſa copulationis facti cum ipſo fieri. Ariſto. ergo pro ſolutione præmittit primo factum non eſſe facto habitum & cauſa eſt quia facta ſunt indiuiſibilia: modo vnum indiuiſibile non eſt alteri indiuiſibili habitum. E Ariſ. ergo primo proponit quæſtionē: cum inquit. ¶ Speculandum igitur quid eſt coniungens (vt poſt) quod factum eſt.ſ.fundamentum, ſic fieri in rebus, cum materialis cauſa, nec effectrix eſſe poſſit. Pro reſponſione ergo pmittit factum non poſſe eſſe habitū facto, & inquit. An manifeſtum eſt: quod non eſt habitū cū facto id, quod ſit: & ita quæſtio ſupponit falſum. ſupponit.n. factū eſſe habitum ipſi fieri: quærit cauſam huius copulationis. Modo falſum eſt factum eſſe habitum ipſi fieri. Quod vero factum ipſi fieri habitum eſſe non poſſit: probat: & præmittit primo factū facto non eſſe habitum: & inquit. Neque.n.factū cū facto ſupple habitū eſt, cuius cām affert: cū inquit. Termini.n.ſunt & Atomi facta ipſa. Tunc quaſi reſumens probationē, repetit ſuppoſitionē, & inquit. Sicut igitur puncto adinuicē non ſunt habita: quia.ſ.ſunt in F diuiſibilia: neq; facta ſunt habita: Vtraq;.n.Punctū.ſ. & factū indiuiſibilia ſunt, nō ergo factū facto habitū eſſe poteſt. Ex hoc vult habere factū non eſſe cām copulatiuā ſui cū altero facto. Vt fundamentū: cū pariete: qm̄ eā nō poteſt copulatiua ſui cū aliquo eſſe niſi illi ſit habita, ergo fundamentū non poteſt eſſe cā copulans ſe cum pariete, & ita nec alterū factum cū altero: & per conſequens cauſa materialis prius facta (quā hic factū Ariſt. appellat) nō poteſt eſſe cā ſeipſam copulās cū altero facto, & tota cā A.te. 40. vſq; ad. 50 eſt: quia factū (vt dicitur ſexto phyſicorū) ſicut & mutatū momēto cognoſcitur. Et cū indiuiſibile ſuapte natura nulli continetur: nulliq; habitum eſſe poſſit, vt ibidē dictū eſt. Iure factum facto non pōt habitū eſſe. ¶ Debes ſcire Circa principium Notandū. habitum eſſe in minus: ꝙ immediatum: qm̄ immediatum non addit contactum: habitum vero addit: & ideo non poſſunt aliqua eſſe habita, niſi ſe mutuo contingant. Præterea ſecundum alios habitu includit ſitum, immediatum G non. Ideo non poſſunt eſſe aliqua habita, niſi in ſitu aliquo collocentur. Quod ſi ita eſt: non ab ratione dictum eſt factum facto non eſſe habitum: cum ſint indiuiſibilia tempore quæ: & tactu: & ſitu carent in tempore.

¶ Nec igitur ob idipſum facto fiens hærere poteſt. Fiens.n.diuiſibile, factum indiuiſibile conſtat eſſe. Vt igitur linea ſeſe habet ad punctum, ſic fiens ad factū. Nā in eo quod fit infinita ſunt facta. Magis aūt de hiſce clarius eſt dicendū in uľibus libris de motu.

¶ Neq; igitur quod fit, cum facto propter idem. Quod.n.fit, diuiſibile eſt, factum autem indiuiſibile, ſicut igitur Linea ad punctum ſe habet. ſic id, quod fit, ad factum. Sunt.n.infinita facta in eo, qđ fit. Magis autem manifeſtum in uniuerſalibus de motu oportet dicere de his.

H Com. 92. ¶ Præmiſſa ſuppōne: videlicet ꝙ factū non pōt facto eſſe habitū: ꝑpter indiuiſibilitatē facti, per quā nulli pōt eſſe habitū: nō ex ſuppoſitione: ſed ex ratione: qua probauit ſuppoſitionē: Deducit ſecūdo factum non poſſe eſſe habitum ipſi fieri, nā cū factū ſit indiuiſibile: nulli habitum eſſe poteſt, propter ſui indiuiſibilitatem: quia nec indiuiſibili, nec diuiſibili. Eſt enim indiuiſibile ſua indiuiſibilitate nulli habituabile, & hoc inquit. Neq; igitur quod fit: cū facto habitū eſſe pōt propter idē & ita non ex ſuppoſitione hoc deducit: ſed ex ratione, quæ ſuppō ꝓbata fuit: propterea dicit ꝑpter idē: vt det intelligere ex ꝓbatione eſſe hoc deductū nō ex ſuppoſitione. Et ꝙ ex ſuppoſitione non deductū ſit hoc: ſed ex ſuppoſitionis rōne: inquit. Quod enim fit licet ſupple diuiſibile ſit, & alicui habituabile: factum tamen quia indiuiſibile eſt: nulli habituabile ē: quia neque indiuiſibili, neque diuiſibili, & ita nec ipſi

I fieri habituabile est. Deinde quasi epilogans ratione & id, quod ex ratione deducit: inquit. Sicut igitur linea ad pũctum se habet: sic id, q᷑ fit ad factũ: nã in vno fieri infinita facta sunt, vt in vna linea, infinita puncta, quare vt pũctum non potest esse habitum lineæ propter puncti indiuisibilitatem: ita nec factum esse potest ipsi fieri habitum propter facti indiuisibilitatem. Sed quia sexto physicorũ
Te. cõ. 26 dictum est punctum esse immediatum lineæ, non tamen puncto (quia indiuisibile potest esse immediatum diuisibili) non tamen indiuisibili, ne quis credat eodem modo factum posse esse habitum ipsi fieri: ideo rem hanc ad sextũ physicorum transmittit. Ibi.n. declarabitur non esse simile, nec valere argumentum hæc possunt esse immediata: ergo habita, quoniam habitum addit contactum & situm: immediatum non, vt dictum est, & quia indiuisibile sua indiuisibilitate nihil contangere potest, ideo nulli potest esse habitum. Potest tamen bene alicui esse immediatum, quia potest esse rei diuisibilis terminus: atq; finis: & p consequens rei diuisibili immediatus. ☞ Ex hac secunda cõclusione vult habere fundamẽtum ipsum siue causam materialem prius factam, non posse se copulare ipsi fieri: ita vt post ipsam sit immediate ipsum fieri alterius rei: & ita Arist. solum declarauit negatiuam: quia solum exposuit factum non posse esse habitum ipsi fieri, & per consequẽs patet factam causam, quæ est materia, non posse esse ipsi fieri habitam, nec posse seipsam copulare ipsi fieri. ☞ Sed
Te. cõ. 2. K
Dubõ. quid sit copulans factũ cũ fieri. ☞ Themistius innuit tale
Rñ. The. copulans esse tẽpus: nã cũ tempus continenti serie est: facit videri res, quæ modo fiunt: contineri cũ factis. Cũ.n. omnis generatio sit in tempore: & generatum atq; factum finis sit generationis, qui finis esse nõ potest nisi momẽto.
L tempus ergo facit vt copuletur factũ cũ fieri: qm̃ facit (vt fieri copuletur suo fini). Et ita licet factum nõ possit esse habitũ ipsi fieri: potest illi copulari secundum temporis seriẽ: eo modo quo finis tandẽ copulatur ei, cuius est finis. ☞ Ego vero non intelligo hanc copulationẽ fieri a tẽ
Propria solutio. pore sine agente. Sed intelligo hanc fieri ab agente, quod in tempore tandem complet eius actionẽ. ☞ Ex his sequitur. ꝙ licet nec factũ facto: nec factũ ipsi fieri habitũ esse possit, tñ per tẽpus põt fieri ipsum copulari facto eo modo: quo fieri copulatur immediate suo fini.

☞ *De eo igitur ipso quomodo sese habet medium cum deinceps fit generatio, hæc eo usq; sumantur. Nam & in his ipsis medium, et primum necesse est medio uacare, uelut, a, fuit cũ sit factum, c, Antea autem fuit, a, Atq;, c, principium est ex eo quia propinquius ẽ*
M *eo puncto, quod est principium temporis. Item, c, fuit quoniam, d, fuit. Orto igitur, d, necesse est, c, fuisse, c, uero orto, necesse est, a, prius ortum fuisse. Atq; si medium hoc acceperis modo, ad id tandem accesseris quod medio uacat.*

☞ *De eo igitur quomodo cum eo quod consequenter fit generatione, se habeat media causa, in tantum acceptum sit. Necesse est enim & in his primam & mediam immediata esse, ut, a, factum, quoniam, c, factum est. Posterius autem, c, factum, a, autem prius est. Principium igitur est, c, propter id, quod proximum est ipsi nũc, quod est principium temporis. Sed, c, factum est. Si, d, factum est. Cum igitur, d, factum est, necesse est & a, factum esse. Causa autẽ est, c, d, enim facto, necesse est, c, factum esse, c, autem facto, necesse est, a, prius fuisse factum. Sic autem accipiens aliquod medium stabit alicubi ad immediatum.*

Cõ. 93. ☞ His declaratis ostendit quomodo in talibus liceat demõstrari, & primo epilogat. Et potest intelligi per mediam causam: vno modo materiam ipsam: quam superius factum appellauit. Nam dici hæc causa potest media: quia assumi potest vt medium ad demonstrandum primum. N
Causa enim materialis posterius facta accipi potest vt media ad demonstrandum prius factum. Vt paries ad demõstrandum fundamentum. ☞ Vel melius epilogus sic intelligitur: vt intelligatur per causam mediam causam priorẽ quæ media dicitur: non (quia assumi possit vt medium) sed quia mediat in generatione inter vltimo factum: & primo factum. vnde inquit. ☞ De eo igitur hoc est de causa media: quo modo se habeat: cum eo, quod consequenter secundum generationem: in tantum acceptum sit: nã accepimus ipsam non posse habitã esse ipsi fieri. Sed quo modo licet demonstrari in talibus: subscribit: cum inquit. Necesse est enim in his primam & mediam immediata esse. Et per primam intelligit maiorem extremitatem: quæ O
est prius factum posterius enim factum potest esse immediatum medium ad prius factum, vt paries factus posterius ad fundamentum prius factum. Propterea subdit, vt a. factum. s. fundamentum: quoniam. c. factum est: modo c. factum est posterius ipso. a. & . a. factum prius ipso. c. Est n. fundamentum pariete prius factum. ☞ Sed dices supe- Dubitatio
rius dictum est vnum factum nõ esse habitum facto. Modo dicit medium factum & primum factum esse imme- Solutio
diata. ☞ Intelligas vel quia differentia est inter habitum: & immediatũ, vt superius diximus: vel quia (vt Themistius inquit) Vltimo factum est finis præcedentium, & sic licet præcedentia non sint immediata vltimo facto: vltimum factum semper est immediatum proximo facto, vt paries P
fundamento, & domus parieti, cum finis semper his immediatus sit, quorum est finis. Ex his concludit quomodo fiat demonstratio in talibus: & vult illam fieri posterius facto in demonstratione pro medio assumpto: nam licet hæc demonstratio non sit a causa ad effectum, est aliquo modo a causa finali: & principio: quatenus est ab eo: quod est proximum ipsi nunc: quod est principium vltimi effectus: & finis præcedentis effectus, inquit. Principiũ igitur: & medium est. c. s. paries: propter id: quod proximum est ipsi nunc. i. ipsi facto in nunc videlicet ipsi domui quod quidem nunc est principium temporis: in quo fit vltimum, factum. s. domus. Propterea subdit: sed factũ

Q
est: si. d. domus factũ est. Erigit ergo demõstrationẽ, & inquit. Cũ igit. d. factũ est: necesse est & . a. factũ esse, cã autẽ media est. c. Nã. d. domo facto: necesse est. c. parietẽ factũ esse. c. aũt pariete facto, necesse est. a. fundamẽtũ prius fuisse factũ: sic aũt accipiẽs aliquod mediũ. s. ꝙ sit cõplete factũ: stabit alicubi ad immediatũ, quod scilicet primo factũ est: nõ supponẽs aliud cõplete factũ. ☞ Ex his patet in talibus demonstrationẽ fieri ab effectu ad cãm. Qui tñ effectus aliquo mõ est principiũ: quatenus se habet (vt finis respectu prius factorum.) Verum de his postea.

☞ *An semper ob infinitionem medium cadet. Non enim factum facto hæret, ut diximus, attamen a medio incipiendum est, & ab eo quod nunc est primum.*

☞ *Nunquid semper extra cadet, per infinitum, non enim*

A *enim est habitum factum facto (ut dictum est). Attamen incipere necesse est a medio tantum, & ab ipso nunc primo.*

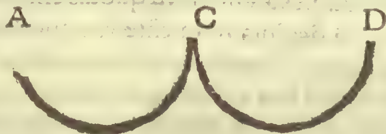
Com. 94. ℣ Sed quærit quæstionẽ quæ videtur cõtra ea, quæ dicta sunt. Dictũ est.n. vnũ factum nõ esse alteri facto habitũ: & immediatum: at nunc dicit semper posterius factũ esse immediatum ꝓximo facto, & inquit. ℣ Nũquid semper extra cadet.s. factum post factum: per infinitum: siue in infinitum, & videtur ꝙ semper: quia vt dictum est factũ non est habitu facto. ℣ Respondet hoc ꝓpositũ nõ tollere: qa

6. phy. te. cõ. 47. & 59. Factũ accipi põt dupliciter. siue ꝓcedatur in infinitũ in factis: siue nõ: semper necesse est in demõstratione taliũ incipere quod est in ipso nunc primo, siue illi ꝓximo: & ꝓcedetur ad prius factũ. Nõ curauit aũt explicare vnũ factũ esse immediatum alteri, & quo non, quia in sexto explicauit. Factũ.n. vt ibidem dicitur, põt accipi pro facto cõpleto, quod dicitur factũ in

B actu. Et pro facto incõpleto: qđ dicitur: factum in potẽtia. Loquendo ergo in factis in potentia factũ facto nõ põt esse immediatũ: quia inter quæcunq; duo talia mediat aliud factũ in potentia. Nõ.n. fieri potest fundamẽtũ: nisi prius fiat eius mediatas: nec fieri potest eius medietas, quin prius fiat illius medietatis medietas: & sic in infinitũ. In factis vero cõpletis, factũ est immediatum facto: quia paries fieri põt immediate post fundamentũ: licet nõ simpliciter immediate, quum fieri nõ possit paries: quin prius fiat eius medietas: & iterum medietas medietatis in infinitum: bene ergo facto factũ hic vult esse immediatũ, quia loquitur de factis cõpletis: superius loquitur de factis incõpletis. Et sic, quæ dicit, bene dicta sunt.

C ℣ *Idem & in futuris seruandum est. Nam si uerum est, d, fore, uerum sit prius oportet, a, fore. Huius autem causa est ipsum, c. Etenim si erit, d, prius erit.*

℣ *Similiter autem est: & in eo, quod erit. Si.n. uerum est dicere quoniam erit, d, prius, c, erit. Si uero, c, erit, prius, a: erit.*

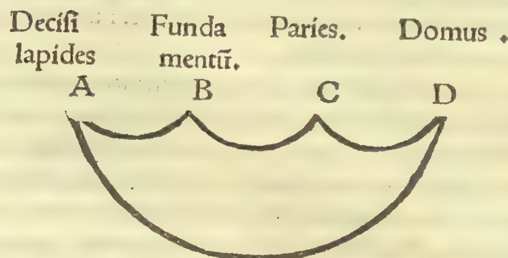

Com. 95. ℣ Ostendit & in futuris etiam demonstrationẽ in talibus fieri semper a posteriori ad prius, vt quoniam si domus erit, paries erit, & si paries erit, lapides parabũtur. Ergo si domus erit: lapides parabuntur. Inquit. ℣ Similiter autem demõstratio fiet in eo quod erit: vtpote in futuris: quia semper a posteriori ꝓficiscendum est ad prius. Nam

D si verum est dicere: quoniam erit, d, scilicet domus: necesse dicere: quoniã prius erit. a. s. ꝙ lapides parabuntur. Huius autem causa est. c. scilicet quia paries erit. quia (vt inquit) Si. d. domus erit: prius. c. paries erit. Si vero. c. paries erit prius. a. erit: scilicet prius lapides parabuntur. Patet ergo in futuris eodem modo demonstrationem fieri.

℣ *Similiter autem & in his ipsis infinitio diuisionis extitit. Futurum nãq; futuri non heret. Atque principium & in ijs est sumendum quod medio uacet. Hæc autem in ipsis operibus ita sese habent, ut diximus. Nam si domus extructa est: lapides incisos fuisse necesse est. At id quamobrem: quia necesse est fundamenta fuisse, si domus est facta. Si uero fundamenta iacta fuere, necesse est lapides ante fuisse, Rursus si domus erit: pari ratione lapides prius erunt. Quod quidem per medium modo demonstratur eodem. Iacientur.n. antea fundamenta.*

℣ Similiter autem & infinita est decisio & in his. Non.n. erunt futura habita adinuicem. Principium tamen & in his sine medio accipiendum est. Habet autem se sic res in operibus, si facta est domus, & necesse est & decisos esse lapides. Et factum esse hoc propter quid est, quoniam necesse est fundamentum esse. Siquidẽ & domus facta est. Sin autem fundamentum factum est, prius lapides esse factos necesse est. Iterum si erit domus, similiter prius erunt parietes. (Demonstrantur autẽ & per medium similiter). Erit.n. fundamentum prius. E

F

℣ Sed contra obijcit: quia & in futuris diuisio factorum erit in infinitum, ergo non possumus procedere ab vno facto ad aliud: factum nisi semper mediet aliud: quare demonstratio in talibus non potest esse per immediata. Inquit. ℣ Similiter autem & infinita est decisio & in his futuris. Non.n. (vt inquit) futura erunt adinuicem habita: qn semper mediet aliud factum. ℣ Respondet & inquit. Principium tamen & in his (vt in præteritis) sine medio accipiendum est. q. d. ꝙ siue procedatur in infinitum in futuris factis: siue non. Principium tamen quo ad nos sine medio accipiendũ est. nam quo ad nos illud est principium, quod est apud nos primo factum: & tu intelligas illud eẽ primo factum quo ad nos, quod est cõplete quo ad nos primo factum, & non in potentia, quia sic non datur primum, tale.n. primo factũ cõplete accipiendũ est sine medio, ita vt factũ sit primo, & nullum aliud cõplete factũ præcedat. Et ponit exemplũ in factis de præterito. Cũ inquit. Habet autẽ se sic res in operibus. hoc est in factis cõpletis: vt si facta est domus necesse est & decisos esse lapides: & factum est hoc. i. & decisi sunt lapides ꝓpter quid est. i. ꝓpter id est: qm̃ necesse est fundamentũ factũ esse: siquidem & domus facta est. Sin autem fundamentum est: prius lapides esse factos necesse est: & ita in præteritis: in futuris vero similiter. Iterũ si erit domus: silr prius erunt parietes. (Demonstratur autem & per medium similiter) hoc quia erunt parietes: qm̃ erit fundamentũ prius. Ergo a primo ad vltimũ, si domus erit: paries erit, si paries erit fundamentum erit: si fundamentum erit, lapides erũt: quare si domus erit: lapides erunt. Tu vero hæc intellige (vt superius diximus). Diximus.n. superius facta siue in futuro fieri, siue in præterito sumantur: in potentia siue incomplete esse infinita, actu vero siue complete sumpta esse finita. Quare: vt incomplete sumuntur, nõ possunt esse immediata: quia quibuscunq; duobus factis acceptis: inter ea mediat factum: Vt vero sumuntur cõplete: possunt esse immediata hoc pacto põt demõstratio in talibus ex immediatis esse. ℣ Sed quæres vtrum demonstratio ab vltimo facto ad prius factum sit a causa: an ab effectu. Et dicendum vltimo factum vno modo esse effectum præcedentium. Alio modo causam. Est effectus præcedentium, quatenus præcedentia sunt causæ in genere causæ materialis: & efficientis illius. Est vero effectus: in genere causæ

Com. 96. G H Dubiũ. Solutio.

I finalis. Est autem finis præcedentiũ: inquantũ est in ipso nũc, quod est finis p̃teriti: & principium futuri. Factũ vero mediũ: intantũ est principiũ atq; cã: inquantũ est propinquius primo, vt paries inquantũ est ꝓpinquior ẽ domui, quare erit præcedentiũ finis subseque͠ter vero finis. Et hoc intellexit Arist. cũ inquit. Attamen a medio incipiendum est. s. completo & actu & ab ipso nunc primo, hoc est indiuisibili & finali termino: qui est in ipso nunc: (hæc mihi videntur). ¶ Philoponus vero & Simplicius non bene (vt mihi videtur) exposuerunt. Tu vero quæ ipsi dixerunt bene per libra.

¶ Sed quoniam in hisce quæ fiunt generationem quandam modo circuli conuerti uidemus, fieri potest, ut idipsum sit: si medium, & termini mutuo se sequantur. In ijs enim consistit ĩ ipsis conuersio. Atq; idipsum in sermonibus primis ostendimus, conuerti inquam ipsas cõclusiones. hoc est. n. circuli mõ rõcinationẽ cõuerti.

K

Tex. 15. *¶ Quoniam autem uidemus in his quæ fiunt: circulo quandam generationem esse: contingit hoc esse, siquidem consequantur sese ad inuicem medium & extrema. In talibus. n. conuerti est. Ostensum est aũt hoc in primis, qm̃ cõuertũtur cõclones. Circulo aũt hoc ẽ:*

¶ Cũ ostendit quõ licet demõstrare in his causis: quæ effectum præcedunt, & in his quæ simul sunt cũ effectibus,

ακροι Extrema & quõ mediũ in talibus vtrisq; ẽ ordinandum. Nũc ostẽdit quõ demõstratio fiat in his, quorum alterũ est alterius cã: & econtra. Sunt. n. quædam quorũ alterũ alterius est cã, & ecõtra. Vt hõ ẽ cã hoĩs, & ecõtra: & vt de pluta terra cã de plutę terrę: & ecõtra: & inqt. ¶ Qm̃ aũt videmus in his, quæ fiunt esse quandam generationem circularẽ: hoc modo ꝙ alterũ alterius sit causa (vt. a. ipsius. b. & . b. ipsius a. etiam causa est) propter hanc circularẽ generationẽ: quã in rebus experimur: contingit simili ratione in demõstratiuis hoc esse. s. circularem ostensionẽ: cõtingit dico circularẽ ostensionẽ in talibus: quæ circulo generantur: siquidẽ

L mediũ & extrema sese inuicẽ cõsequantur, hoc est si mutuo conuertantur. Vbi. n. mediũ & extrema circulo non conuerterentur, etiã si talia circulo fierent: circularis demõstratio non fieret. ¶ Vel aliter intelligit: vt legatur siquidẽ pro quia: & tunc est sensus: qm̃ uidemus in his, quæ fiũt: generationẽ aliquã fieri circulo, hac de causa contingit hoc idẽ esse in demõstratione. s. vt circulo sit: siquidẽ pro quia in talibus circulo factis mediũ & extrema adinuicẽ sese mutuo cõsequatur: qm̃ in his (vt inquit). Est conuerti

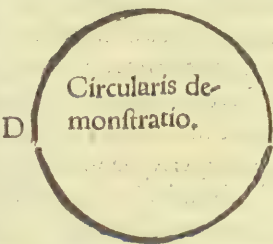
De hoc uide. 2. prio. cap. 5. vt per exẽpla demõstrabit. Nec hoc est nouũ: qm̃ in prioribus ostensum est conclusiones cõuerti ad ꝓpões: & ꝓpositiones cõuerti ad cõclusiones, hoc aũt quod est cõuerti cõclones ad ꝓpões: & ꝓpões ad cõclones ẽ circulo

M demr̃ari. Quare patet in talibus: quæ circulari gñone gñanẽ, circularẽ fieri demr̃onẽ: & ita patet quõ demr̃o fiat in his, quorũ alterum alterius causa est: & econtra.

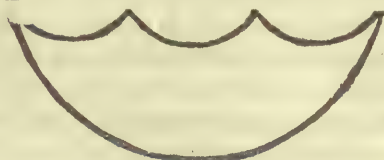
¶ In rebus autem ipsis hoc uidetur fieri modo Humida facta pluuia terra uapor necesse est oriatur. Quo quidam orto nubem constare necesse est. Qua facta fieri aquam. Qua orta, terra pluuia necesse est humectetur. Hoc autem id erat quod initio sumpsimus. Quare modo circuli conuersio fuit. Quicquid enim ex hisce sumpseris, aliud sequitur quidem cũ sit aliud. Quod quidẽ cũ sit aliud itẽ est. Quod rursus cũ sit: primũ ipsum emergit.

¶ In operibus autem uidetur sic. Depluta terra, necesse est uaporem fieri, hoc autem facto, nubem. Hac uero facta, aquam. Hac uero facta, necesse est terram deplutam esse. Hoc autem erat ex principio, quare circulo circuit. Vno. n. horum quouis existente: alterum est, & illo, aliud, & hoc, primum.

N

O

¶ Assumpsit in his, q̃ fieri videmus aliq̃ circulo fieri: ita vt alterũ alterius cã sit: & econtra. Nũc ostẽdit talẽ generationẽ circulo fieri in aliqbus p̃ exẽplũ, & inqt. ¶ In operibus aũt vr̃ sic. q. d. nõ solũ verbo patet assumptũ. sed opere, & ponit exẽplũ. Qm̃ depluta terra: necesse est vaporẽ fieri. hoc aũt facto & in sublimi collocato, necesse est nubẽ fieri. hac iterũ geniti, necesse est aquã gigni. facta iterũ aqua, necesse est terrã deplutã esse. Qđ quidẽ a principio (vt ꝓpõ) assumebatur, & cã: nũc assumitur (vt cõclusio) & effectus. Verificato assumpto: repetit qđ ex assumpto intulerat, & inquit. Quare circulo circuiuit generatione:

P & ita demõstratio. Nã vno horũ quouis existẽte, alterum quoduis est. Nã depluta terra ẽnte, erit quoduis eorũ: q̃ in exẽplo assumpta sunt. Et illo ecõtra existẽte: alterũ iterũ quoduis erit. Et hoc existẽte quouis eorũ, erit primũ. Quare mediũ & extrema cõuertũtur, & ita demõstratio circularis. ¶ Sed occurres, quia primo huius demr̃o circularis reprobata est hoc modo facta. Nã si ex terra depluta demõstretur terra depluta: non plus haberetur ex tali demõstratione: ꝙ si hoc est: hoc est: & ita facile est omnia demonstrare. ¶ Iuniores dixerũt hoc fieri posse ꝓpter differentiam numeralẽ: nã terra depluta, & terra depluta differunt numero. Quã rẽ expositor Thomas affirmat dicẽs: nõ fieri reditũ ad idẽ numero, sed ad idẽ specie. Sed cõtra: quia si reditus est nõ idẽ numero: sed ad idẽ specie, tũc demõstratio esset singulariũ, tã vt per quæ, ꝙ vt quorũ. Esset. n. singulariũ p̃ quæ, quia singularia demõstrant: & quorũ: quia singulariũ esset demõstratio. Depluta. n. terra: quæ demonstrat, differt numero a terra ipsa depluta: quæ demonstratur: ergo demonstratio esset a singulari ad singulare. ¶ Ideo primo huius Arist. negauit cõtrarias & concessit sub cõtrarias. Negauit. n. illa omniũ esse demõstrationẽ circularẽ: & illã nullorũ esse demõstratio nẽ circularẽ, cõcessit vero aliquorũ. esse, & aliquorũ non esse. Aliquorũ quidẽ esse (vt inquit hic.) Quia eorũ quorũ generatio est circularis. Tũc possem dicere non eorum quorũ generatio ẽ circularis aliquorũ vero nõ esse: vt ad uersando his: quæ primo huius dixi, demõstrationẽ talẽ esse

Com. 98.

Dubi. t. 6. cõ. 35 Solutio. Iuniorum Sã. Tho.

Cõfutatio Q

Quæ Ari. Tex. 6. com. 31.

Ad dubitationem.

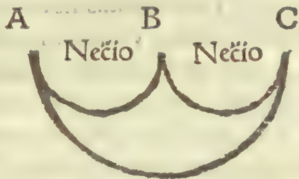
A esse in singularibus secundū rem:sed vt vniuersaliter concipiuntur. Terra.n.deplura vl'r cōcepta cā est terræ depluтæ vl'r cōceptæ(Licet vtraq; sit singularis secundū rem) nec absurdū arbitror de singularibus,& p singularia hoc modo demōstrationes circulares esse: Nā licet demōstrās: & demonstratū solo numero differant:intellectus illa cōsiderari vl'r. Tu vero lege,q̄ primo huius disputauimus.

Tex.16. Sic uerbū iterp̄tis ē. τεγχονται Emittit Pilis barbā afficit. *Sunt autem rerum nonnullæ quæ fiunt uniuersaliter, semper n. & omnes aut eodē modo sese habent, aut eodē fiunt pacto. Nōnullæ sunt rursus: quæ semper quidem non fiunt eodem modo, fiunt tamen plerunq;. Nam non omnis quidem mas homo barbā emittit. Fit autem plerunq;, ut homo mas barbam emittat. Talium igitur & medium esse plerunq; necesse est. Nam si tam, a, de, b, quā, b, de, c, uniuersaliter prædicetur: &, a, de, c, necesse est:*

B *& semper, & de quolibet prædicari. Id enim est uniuersaliter prædicari, & de omni semperq; dici. At supponebatur, a, plerunque de, c, prædicari. Necesse est ergo medium etiam ipsum, b, conditionem eandem subire: ac esse plerunq;. Erunt igitur & eorum quæ sunt plerunq; ea principia uacantia medijs, quæ plerūq; sic sunt uel fiunt.*

Sunt autem aliqua quidem, quæ fiunt uniuersaliter. Semper.n. aut in omni, aut sic se habent, aut fiunt. Alia uero semper quidē non: sed ut in pluribus sunt, ut non omnis homo masculus barbam emittit. sed (ut in pluribus.) Talium igitur & necesse est mediū ut in pluribus esse. Si enim, a, de, b, prædicatur uniuersaliter: & hoc de, c, uniuersaliter necesse est, a, de, c, semper, & de omni prædicari. Hoc est enim uniuersaliter, & de omni, & semper, sed suppositum est ut in pluribus esse, necesse est ergo & medium ut in pluribus esse, quod est, in quo, b, Erunt igitur & eorum principia (ut in pluribus sine medio). Quæcunque (ut in pluribus sic sunt) aut fiunt.

C

Cō.99. Ostendit non eodē modo ea quæ semp sunt demōstrari, & quæ nō semp sunt. Et primo p̄mittit diuisionē eorū quæ fiunt: siue eorū quæ sunt: & diuisio debet sic cōponi secundū Philoponū. Sunt aūt aliqua quidē: quæ fiunt semp vl'r: & sup.tu, quædā, quæ sic se habēt semp vl'r: cuius cām dicit: qa ea quę sunt semp vl'r: aut in omni, & semper sic se habēt: aut in omni, & semp sic fiūt. In omni & semp sic fiūt (vt Philop.inqt). Vt ortus astrorū: aut occasus: & ver fieri si sol est in ariete. In omni & semp sic se habent (vt Philo.inqt). Quemadmodū circulus est sphæricus: Deus est bonus, anima est immortalis: & id genus. Quare eorū quæ semp sunt: duplicia sunt, aut quæ semp eodē modo fiūt: aut quæ semp eodē modo sic se habent. Alia: vero nō semper sunt: qa nec semp fiunt: nec semper sic se habent, sed vt in pluribus aut fiunt, aut sic se habēt. Vt omnis homo masculus barbā emittit: non.n. semper homo masculus barbam emittit, nec omnis homo: vt in pluribus: & aliqui.nā (vt Philop.inquit) Crassiores nō habent pilos in genis eorū. Ex hac diuisione infert, taliū igitur quæ (vt in pluribus sunt) necesse est mediū vt in pluribus esse, innuēs eorū: quæ semp sunt, mediū esse debere vt semper. Probat aūt hāc cōclusionē Aris.per deductionē ad impossibile: siue deducēdo ad oppositū, sit cōclusio

Diuisio eorum quæ fiunt secūdū Philo.

D

E a.c.vt in pluribus mediū vero.b. Vel igitur (vt in pluribus) & habetur proposita cōclusio: vel dicet quispiam ipsum necessarium esset & tunc.a.de.b. necessario prædicabitur, &.b.de.c.similiter: quare &.a.de.c.semp & de omni prædicabitur.i.de necessitate, hoc.n.est prædicatum necessarium, quod est de omni: vniuersale & semper supponebatur.a.c.conclusionē vt in pluribus esse: & sic deductum est ad oppositū concessi. Propterea concludit, erūt igitur eorum quæcunq; vt in pluribus sic sunt, (aut fiunt principia ut in pluribus sine medio) quemadmodum & eorum quæcunq; semper sic se habent: aut fiunt principia semper sic se habentia sine medio, & per hoc vult habere tales demonstrationes non esse simpliciter scientificas cum non faciant simpliciter scire, sed secundum quid: cū sint secundū quid scientificæ. Sed occurres: q; bene.b. de.c.necessario prædicatur, cū minor necessaria sit.a. autē de.b.non necessario, & sic non oportet cōclusionē esse necessariā. Potest dici mediū.a.c.cōclusionis non posse dici mediū necessariū: nisi.b. ad.a. & ad.c.necessario se habeat. Et propterea Aris.hoc supponens: accipit.a.de.b.necessario prædicari: &.b.de.c.necessario similiter. Dubiū. F Solutio.

At enim quonam pacto ipsum quid est ad ratiocinationis terminos accommodatur. Et quomodo uel est ipsius, uel non est demōstratio diffinitione, satis antea pertractauimus. Nunc dicendum esse uidetur, quonam pacto uenari nos ea oportet quæ hoc ipso quid est prædicantur. Eorum itaq; quæ semper cuiq; competunt, quædam extendunt sese quidem ad plura, non tamen genus egrediuntur. Atq; ea sese ad plura extendere dico quæ quāquam uniuersaliter cuiq; competunt, non tamen soli, sed etiam alij insunt. Est.n.quoddam quod omni competit trinitati: & etiam non trinitati. Id.n.quod est trinitati & etiam non numero competit. At impar inest & ipsum quidem trinitati, & alijs etiam pluribus. Quinario nāq; competit, non tamen genus egreditur. Quinarius n.numerus est, & nihil est extra numerum impar. G

Quomodo quidem igitur ipsum quid est, in terminis aßignetur, & quomō est demōstratio, aut est definitio ipsius, aut non ē, dictum est prius. Quomō autem oportet uenari in eo quod quid est prædicantia, nunc dicamus. Eorum igitur quæ insunt semper unicuiq;, quædam se extendunt in plus, non tamen extra genus. Dico autem in plus inesse: quæcunque insunt quidem unicuiq; uniuersaliter. At uero & alteri: ut est aliquid quod omni trinitati inest, sed & non trinitati, sicut ens inest trinitati: sed & nō numero. Impar uero & inest omni trinitati: & in plus inest. Etenim ipsi quinario inest: sed non extra genus. Quinarius quidem n.numerus est: non aūt extra numerum impar est. Tex.17.

Primo epilogat circa dicta, & inquit. Quomodo quidem igitur quod quid est in terminis assignetur: quia in terminis.assignātur.(vt mediū) & qūo est demōstratio ipsius quoſt quid est: qm̄ est demōstratio (vt simul facta cū cōclusione) vel diffinitio eius, vel quid nominis: vel quid rei: vel non est, dictum est. Sic igitur dictū est prius ipsum quid est inter terminos demōstrationis assignari vt mediū. Dictū est etiā, ipsius quid est esse definitionē nominalem: & dictū est ipsius nō esse demōstrationē: sed in demonstratione accipi. Hæc de epilogo: subdit intentionē ad dicenda: & inquit. Qūo autem oportet venari ea, quæ prædicantur in eo, quod quid est: nunc dicamus. Animaduertēdū Aris.post ea: q̄ dixit de definitione ipsa: inter posuit qūo per vnuquodq; genus cāæ fieri possit demōstratio: nec ab rōne.nā ex hoc patet q̄dlibet genus cāę definitionē assignari posse. Præterea ex hoc patet mediū & Cō.100. H Notandū.

I causam idem esse. Completo ergo hoc aggreditur quartum propositorum.s.quomodo definitio inueniri possit. Est autem duplex modus inueniendi definitionem, compositio.s.& diuisio, seu resolutio:& cum cōpositio prior sit: quoniam ab vniuersalibus atq; simplicibus incipit. Iō prius docet componere definitionem. Est autem (vt inqt. Philopo.) Methodus hæc cōmunis omnibus speciebus: & vniuersalibus definibilibus indiuiduis exceptis, quorū neq; definitio, neq; scientia est, & quia definitio est cōpositio ex genere & differentia. Venaturus definitionē alicuius rei, docet sumere vniuersaliora illius rei & excedentia illam rem: non tamen quæ excedunt illius rei: genus, nam quæ non excedunt genus rei definibilis: cum componuntur cum differentijs: non excedere debent rem definitam: sed cum illa conuerti: cum horum compnsitio sit definitio illius. nam compositio talis non est genus rei: cū

Duplex modus inueniendi definitionē cōpō.s.& diuisio.

K hæc cum genere conuertatur, genus non. Quare primo q̄ excedentia definibilem rem sint extra genus, & quæ non extra genus: exponit: & assignat hanc diuisionem, eorum quæ insunt rei definibili: quædam excellunt rem ipsam: non tamen transcendunt genus illius: vt impar inest trinitati: & quidem in plus, non tamen excellit numerum genus trinitatis: quæ insunt definito, & excedunt illius genus, vt ens: inquit. Eorum igitur: quæ insunt semper vnicuiq;: intellige vniuersaliter & temporis, & subiecti vniuersalitate: quædam se extendunt in plus, non tamen extra genus illius: & exponit quæ dixit, & inquit. Dico autem in plus inesse: quæcunq; insunt quidem vnicuiq; vniuersaliter.s.& quo ad subiectum & quo ad tempus. At vero & alteri hoc est extra genus, vt est aliquid, quod omni trinitati inest, sed etiam non trinitati .i. & etiam extra

L genus trinitatis alicui: vt ens inest trinitati: & extra etiam alicui non sub numero cōtento: & ita extra genus. Impar vero & inest omni trinitati: & in plus inest, non tamē extra genus numeri. Etenim ipsi quinario inest, sed non extra genus. Quinarius enim numerus est, non autem extra numerum impar est. ¶Ex his patet hæc diuisio, eorū quę alicui insunt vniuersaliter & semper, quædam insunt in æquo, quædam in plus: & eorum quæ insunt in plus: quędam insunt in plus extra genus prædicamenti rei quædā vero nō extra genus p̄dicamēti rei, hæc Aris. intelligit.

Diuisio Aris.

¶Talia igitur eousque sumenda sunt, quousq; tot fuerint sumpta primo, ut unumquodq; quidem illorum pluribus competat, cuncta autem simul non ad plura sese extendant. Hanc.n.necesse est substantiam esse rei diffiniende. Velut omni trinitati competit numerus impar primum utroq; modo, & quia non mensura-

M tur numero: & quia non ex numeris constat. Id igitur iam ipsa trinitas est, numerus inquam impar primus: atq; hoc pacto primus. Horum enim prima cæteris etiam uniuersis imparibus insunt, ultimum dualitati etiam competit, At uniuersa simul nulli præter trinitatem numero competunt.

¶Huiusmodi igitur accipienda sunt usq; ad hoc: quousq; tot accipiantur primum, quorum unumquodq; quidem in plus sit, omnia autem non in plus. Hanc.n.necesse est substantiam rei esse, ut trinitati inest omni, numerus impar primus utroq; modo, & sicut non mensurari numero: & sicut non componi ex numeris. Hoc igitur iam est trinitas, numerus impar primus: & sic primus. Horum.n.unumquodq; illa quidem & imparibus omnibus insunt. Vltimum autem & dualitati. Omnia autem nulli.

Cō. 101. ¶Cum posuit prædicatorum diuisionem: nunc ex tali diuisione docet Methodum: qua definitio habeatur: & primo Methodum: qua spetialissimarum definitiones colliguntur. Et consistit in hoc vt talium prædicatorum non excedentium genus rei definiendę tot: & eousq; assumantur quot & quousq; coniuncta rem definitam non excedant, & si seorsum singula in plus se habeant hoc pacto Themistius & Philoponus Methodum intelligunt. inqt. ¶Huiusmodi igitur accipienda sunt vsq; ad hoc quousq; tot accipiantur primum hoc est in æquo: quorum sup. & si vnumquodque quidem in plus sit omnia autem simul iuncta non in plus sint. Dixit huiusmodi accipiant. s. quæ non excedant genus rei: cuius definitionem quærimus. Et huius methodi quasi rationem affert, & inquit. Hanc.n.necesse est substantiam rei: esse.q.d. Quoniam ea accipere debet artifex, quæ indicant substantiam rei, vt superius patuit. Modo tale coniunctum ex talibus prędicatis substantiam rei inducat: ergo est definitio rei. Exem- O

plū affert. ¶Vbi debes scire (vt Philoponus per pulchre exponit) q̄ numerorum alij sunt primi, qui & incompositi ab arithmeticis dicuntur, & hi sunt: qui nec mensurantur ab alio quodam numero: neque constant ex numeris vt. iij. v. vij. & cæteri id genus. Alij vero secundi & compositi dicuntur: qui non ab vnitate sola mensurantur: sed etiam ab alio numero, & constant ex numeris: vt. ix. Mēsuratur.n.& ab vnitate & a ternario. Ter.n. tria nouem sunt. Etiam constant ex numeris: quia ex tribus ternarijs. Similiter &.xv.&.xxi. nam.xv.& a ternario: & a quinario. Ter.n.quinq; sunt.xv. etiam.xxi. a ternario: & a septenario, quia ter septem sunt.xxi. Inquit. Vt omni trinitati inest totum hoc numerus, impar primus vtroque modo. Primus dicitur dupliciter: vel quia non mensuratur

Notandū Numeri alij sunt primi, alij secundi.

numero: vel quia non componitur ex numeris. Trinitati P ergo inest numerus: ē enim trinitas numerus. Inest impar: quia est impar, inest primus vtroque modo, quia est numerus primus, & sicut nō mensurari numero, & sicut nō componi ex numeris: vtroque horum modorum trinitas est primus, tunc recolligit definitionem trinitatis: & ostendit Methodum per tale exemplum, & inquit. Hoc itaque iam trinitas est: videlicet numerus: impar primus, & sic primus (vt dictum est vtroque modo) quia nō mēsuratur numero, & quia non constat numeris. Dico numeris compluribus. Constat.n.numero: quia binario & vnitate. non tamen pluribus numeris. Vt animaduertit Philoponus. Complet Methodum & inquit. Horum.n.triū, verbum vnumquodque superfluit ad sensum: illa prima duo imparibus omnibus insunt, videlicet numerus, & impar. Vltimum autem.s.primus illa duplici primitate: com- Q petit trinario: & dualitati. Dualitas enim est primus numerus: quia neque constat numeris, neq; mensuratur numero. Omnia autem simul nulli competunt præter q̄ trinitati. Et sic patet exemplum & regula.

¶Cum autem necessaria quidem sint ea quæ hoc ipso quid est prædicantur, ut antea patefecimus, uniuersalia nāq; necessaria sunt, trinitati uero uel cuius alii sic competunt ea quæ sumuntur, hoc modo necessario quidem trinitas ea quæ diximus erit.

¶Quoniam autem ostensum est a nobis in superioribus. q. necessaria quidem sunt in ipso quid est prædicantia. Vniuersalia autē necessaria sunt. Trinitati autem: & cuilibet alteri sic accipiuntur in ipso qd ē accepta. Sic qdē utiq; ex necessitate erit trinitas hæc.

¶Duo de definitione propria constituta sunt, & q̄ insit rei definitæ: & q̄ insit illi solum: & alteri nulli. Probat ergo primum de definitione cōstitutum, v; q̄ definitio in- Cō. 102.

sit rei

A Sylls tex. sit rei definitę & hoc in exemplo: quod de trinitate attulit: & syllogizat hoc pacto. Necessaria prædicantur in q͂d & insunt ei, cuius sunt necessaria. Vniuersalia autem omnia: quæ ponuntur in definitione trinitatis: sunt necessaria ergo insunt trinitati & prædicantur in quid de illa. Et sic per tale exemplum vult habere vniuersaliter definitionē

T.10.et.11 inesse definitæ rei: inquit. ℣ Quoniam autem ostensum est a nobis in superioribus. s. primo libro ꝙ necessaria quidē insunt rei, cuius sunt: & prædicantur de illa in eo quod quid est: & intellige de his necessarijs, quæ per se primo insunt rei: hæc est maior. Vniuersalia autem necessaria sunt: exponit in exemplo: quæ vniuersalia: & inquit Trinitati autem & cuilibet alteri definibili sic accipiuntur in ipso quid est accepta, scilicet vniuersalia necessaria. & sic habes minorem videlicet ꝙ ea vniuersalia quæ accipiuntur

B in eo quod quid est trinitatis: & non solum trinitatis: sed definibilis cuiuslibet: sunt necessaria scilicet per se primo prædicata: dat conclusionem: & inquit. Sic quidem vtique ex necessitate erit trinitas hæc simul iuncta: & sic patet primum constitutum de definitione, videlicet ꝙ insit

Philopo. definito. Philop. vero syllogizat ex duabus affirmatiuis in secunda figura. Ideo eius expositio non placet.

℣ Substantiam autem hæc eius esse rationemue ex hisce patere potest. Nam si id quod assignauimus non sit ipsius ratio trinitatis, necesse est ipsum quasi genus quodam ipsius esse, aut nomine uocitatum, aut nomine carens. Igitur non trinitati modo sed præter ipsam alijs etiam competet. Genus enim huiuscemodi ponatur esse naturæ, ut insit potentia pluribus, atq; ad plura sese extendat. Quod si istud præter indiuiduas alij nulli competit rei, id erit profecto ipsa ratio trinitatis. Nam & hoc etiam supponatur id cuiusq; substantiam esse, quod ultimum de indiuiduis tali dici-

C *tur modo. Quare similiter & in quibusuis alijs id erit cuiusq; ratio, quod hoc ostenditur modo.*

℣ Quod autem substantia sit, ex his manifestum est, necesse est enim si hoc non sit trinitatis esse: ut genus aliquod esse hoc: aut nominatum, aut inominatum. Erit igitur in plus quā trinitati inexistens. Supponatur. n. huiusmodi esse genus, ut quod insit secun-

Utoxe uso Supponaẽ Cōcedaẽ. *dum potentiam in plus. Si igitur nulli inest alteri quā atomis trinitatibus, hoc utiq; erit trinitatis esse. Supponatur enim & hoc substantia uniuscuiusq; esse, quæ in atomis ultimum huiusmodi prædicatum est. Quare similiter & alteri cuilibet sic demonstratorum hoc huic esse erit.*

Cō. 103. ℣ Quod definito insit definitio (quod est primum de definitione constitutum). Hactenus declarauit: quod vero

D insit soli definito: & nulli alteri (quod erat secundum de definitione constitutum). Nunc declarat, & quidem in exemplo definitionis, quæ de ipsa trinitate assignata est: & inquit. ℣ Quod autem definitio trinitatis sit substantia trinitatis: ex his, quæ dicemus, manifestum est, & per substantiam: intelligit esse. Esse vero rei est, quod rei conuenit: & nulli alteri, quare per substantiam: intelligit esse q͂d soli rei conuenit, & nulli alteri: hæc est intentio. Deinde proposita intentione: in exemplo definitionis de trinitate: probat definitionem trinitatis soli trinitati competere, & nulli alteri, quia si definitio trinitatis non sit soli trinitati competens: sed alteri specie trinitatis: talis definitio vt genus aliquod erit: vno videlicet nomine: vel non vno nomine nominatum. consequentiam probat ex eo: quia definitio generis (vt nunc supponitur) est prædicatum di

1. top. c. 4 cens esse: quod potest pluribus inesse. Hæc. n. definitio nunc supponatur ex libro topicorum. consequens vero E

falsum est. nam tunc definitio trinitatis est in plus, cuius contrarium accipiebatur definitionem esse in æquo: cum suo definito, inquit: Necesse est enim si hoc totum: quod est definitio trinitatis: non sit trinitatis esse. s. illi soli: & nulli alteri competens: hoc esse (vt aliquod genus trinitatis). Dico aliquod genus aut nominatum. s. vno nomine: aut inominatum. s. non vno nomine: est ergo consequentia. Si totum illud (numerus impar vtroq; modo primus: nō est esse proprium trinitatis: totum hoc erit) vt quoddam trinitatis genus: licet pluribus nominibus sit nominatum. Vltra infert: erit igitur in plus q̃ trinitati inexistens: quod est falsum: & contra ea, quæ proximo textu diximus. Diximus. n. definitionem totā esse in æquo: & qualibet eius partem esse in plus. Et consequentias probat ex supposi- F

tione definitionis generis: & inquit. Supponatur. n. huiusmodi esse genus: videlicet vt sit illud quod secundum potentiam insit in plus. i. quod est illud: quod potest de pluribus prædicari: vel pluribus inesse: & ita patet consequē

tia. ℣ Et si dicas cur non potest esse accidens vel differen- Dubō.

tia non vltima. quodlibet. n. horum speciei competit, & alteri: & tamen nullum horum est genus. ℣ Dicendum accidens esse non posse: quia non dicit esse: differentia vero Solutio.

inter media genus est: vel in generis rationem redigit: q̃re si definitio trinitatis competit alteri a trinitate secundum esse, & essentialiter, erit genus: cum accidens esse non possit: cum non competat essentialiter: & si est differentia intermedia, redigit in generis rationem. His declaratis, recolligit nūc quod proposuerat: & inquit. Si igitur nulli inest alteri q̃ atomis trinitatibus, hoc vtiq; erit trinitatis eē: hoc G

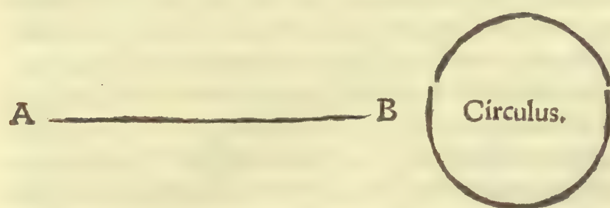
est soli illi competens, & nulli alteri. Et per atomas trinitates: non species specialissimas trinitatis intelligit (vt Philo. inquit). Sed indiuidua trinitatis, quæ sub trinitate vltima sunt. Erit ergo sensus, si totum illud: quod vt definitio de trinitate ipsa assignatur: nulli alteri q̃ indiuiduis trinitatis competit: hoc totum erit trinitatis esse: & ita esse conuertibile, esse. n. rei proprium illi est. Deducit consequentiam ex suppositione, quam sumit: cum inquit. Supponatur n. & hoc vniuscuiusq; substantia esse, quæ est tale vltimū prædicatum in atomis. s. solis indiuiduis speciei trinitatis competens, quare bene diximus. Si hoc totum nulli alteri competit: esse proprium trinitati esse. Ex hoc infert non solum sic esse intelligendum in trinitate: sed in quolibet alio quouis definibili: & inquit. Quare similiter & cuilibet alteri definibili: non solum trinitati. (Dico cuilibet alteri definibili eorum) quæ sic demonstrantur, atq; sic se H

habent (vt trinitas se habet) erit hoc huic esse: scilicet proprium, & nulli alteri competens. Vniuersaliter ergo definitio est esse & proprium suo definito, & ita quæ in exēplo de trinitate diximus: in alijs omnibus intellige.

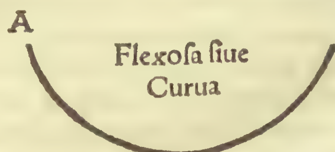
℣ Oportet autem cum totum aliquod quispiam tractat: genus in ea diuidere quæ sunt prima. Atq; indiuidua specie, ueluti numerum in dualitatem trinitatemue. Deinde illorum eniti diffinitiones accipere, ut rectæ lineæ: & circuli, atq; anguli recti. Post hoc sumpto quid nam sit genus, utrum quantitas, an qualitas, proprios affectus per communes primos contemplari. Nam ea quæ ijs accidunt quæ componuntur ex indiuiduis, ex diffinitionibus innotescent, propterea q; diffinitio simplex quæ principium est omnium. Et ea quæ simplicibus accidunt. per se quidem ipsis solis: per ipsa uero cæteris competunt.

℣ Oportet autem cum totum aliquod negocietur aliquis, diuidere Tex. 81.

I *genus in atoma specie prima. Postea sic illorum definitiones ten tare accipere, ut rectæ lineæ, & circuli, & recti anguli. Post hæc autem accipientem, quod genus sit: ut utrum quantitatum, aut qua litatum, proprias paßiones speculando de communibus primis. Compositis.n.ex atomis conuenientia: ex definitionibus erunt manifesta, propterea q; principium est omnium definitio, & qđ simplex. Et simplicibus p se inesse cōueniētia solis, alijs aūt p illa.*

K

Cō,104. Continuat. ¶ Hactenus de Methodo inueniendi definitiones specierum spālissimarū: nūc vero Methodū assignat, qua inuenire poterimus generum definitiones. Cuius rei cā est: qm̄ definitio nō tm̄ specierū est: sed generū, ergo oportet assignare artē cuiq; ꝓpriā. Sed quæ gn̄a sint, quorū definitiones quærimus: Auer. asserit illa esse subalterna. Hæc.n. definitionem habent, vt Them.& Philop. dixerunt. Constat aūt Methodus hæc tribus præceptis. Primū est: (vt genus definiendū in primas & p se spēs diuidas) verbi cā: lineā: cuius quærimus definitionē: in rectā circularē: & flexuosam. Hæc.n.est diuisio lineæ in primis eius species. Se

Causa cōtinuatiōis. Auerr.

L cundū est (vt spēs illas definias p Methodū assignatā) & colligas cōia vnū vel plura, in qbus oēs spērum definitiones cōueniunt. Tertiū est (vt his factis) & memoria seruatis, reponas genus cuius definitionē quæris in suo proprio gn̄e, speculādo ꝓprias passiones primorū generū. Horū p̄ceptorū exempla: & vsus, & vtilitas patebit ex pōne verborū Aris. inqt. ¶ Oportet autē cū totum aliqđ negocieť quispiā, tale genus totū in prima atoma spē diuidere, hoc est in spēs primas spālissimas illius gn̄is: & p totū: genus intelligit. Est.n.genus totū spērū, & spēs partea gn̄is: vt Auer. inqt primo ausculationū physicarū: Est ergo p̄ceptū, vt genus definiendum diuidatur in suas primas spēs, verbi causa: vt numerū in trinitatē: & dualitatē. ¶ Inquit Philop. verbū illud prima supfluū esse, qa satis est dicere in atomas spēs. Atomæ.n.spēs primæ sunt & indiuiduæ. ¶ Sed pace Philoponi dixerim, nō supfluit verbū illud. nā animal pōt diuidi p aliquas atomas spēs vt per albū & nigrū, hæc.n.atoma sunt spēs, non tn̄ sunt primæ animalis spēs: sed primæ coloris. quare nō ab rōne primas & atomas apposuit. Seruit aūt hoc p̄ceptū secūdo: qđ statim subdit. Non.n.possunt colligi cōia definitionū spērū gn̄is, cuius definitionē quærimus: nisi ipsum genus in spēs illas diuiseris. Deinde affert exemplū, inqt. Vt numerū in trinitatē, & dualitatē, hæc de primo præcepto. Affert & secundū, cū inqt. Postea oportet tentare p propriā Methodū superius assignatā: definitiones illorū primorū spē accipere, vt definitionē rectę lineę, & circuli: idest lineæ circularis, & recti anguli.s.fluxuosę lineę. Verbi cā, recta est longitudo: cuius extrema sunt duo pū

Quæ Phi.

Cōfutatio M

Definitiones spērū lineæ.

N cta: in qbus mediū nō discrepat. Circularis vero est, lōgitudo: cuius extrema sunt duo pūcta, ad vnū reducta. Flexuosa deniq; est longitudo: cuius extrema sunt duo puncta, in qbus mediū discrepat. In his definitionibus cōe est, longitudo: cuius extrema sunt duo puncta: cætera vero propria. Est ergo secundū p̄ceptū vt facta diuisione generis: definiātur illius gn̄is spēs, & hoc inqt. Postea sic illorū definitiones oportet tētare accipere, vt definitionē rectæ, & definitionē circularis: & definitionē flexuosę. Verū p̄ceptū est incōpletū, nisi suppleas: qbus definitionibus assignatis colliganť cōia, in qbus spēs & definitiones earum cōueniūt: & seruenť talia cōia: siue vnū sit: siue plura. nā tale cōe erit in definitione gn̄is: cuius definitionē q̄rimus, dr̄ia, vel loco dr̄iæ cōstitutū: & hæc est scdi p̄cepti vtilitas. Nā tale cōe: qđ ex spērū definitionibus reponiť: dr̄ia

O vel loco dr̄iæ est in definitione gn̄is definiēdi, hæc de secūdo p̄cepto. Deinde assignat tertiū & inqt. Post hæc aūt accipere oportet qđ genus est ad genus: cuius definitionē quęrimus: vtrū sit quātitatū, an q̄litatū: & dat modū quo poterimus tale genus quærere: & inquit. Proprias passiones speculando de cōibus primis gn̄ibus, quæ p̄dicamēta dicuntur, Poterimus ergo genus lineę q̄rere speculādo ꝓprias passiones primorū generū q̄ gn̄alissima dicunť, vt subæ: propriū, vt accn̄tibus nō subijci, quātitati ꝓpriū, vt secundū ipsam æq̄le vel inæq̄le dicať. qualitati secūdū ipsam sile vel dissimile. nā sic p passiones generū primorū discurrēdo poterimus scire, an linea sit gn̄is quātitatis: qa si ipsi cōpetit esse id: secundū qđ æq̄le vel inęq̄le aliqd diciť, erit genus lineæ quātitatis. Si verō lineæ cōpetit id qđ est propriū qualitati erit genus lineæ qualitas. Ex his

P patet vtilitas p̄ceptorū. Ex scdo.n. colligimus id, qđ ē differētia: vel loco dr̄iæ in definitione lineæ. Primū seruit secūdo: nō.n. poterimus ex definitionibus spērū cōe colligere: qđ differētia est gn̄is definiēdi, nisi genus in illas prius diuidať Ex tertio vero præcepto colligimus genus, eius generis subalterni: cuius definitionē quærimus. Quare tota definitio resultat quæ est quātitas lōga cuius extrema sunt duo puncta: dr̄ia quidē ex primis duobus p̄ceptis genus vero ex tertio. Et qa quis posset quærere: cur generū definitiones ex eis cōibus habentur, quæ ex specierum definitionibus colliguntur. Specierū vero definitiones nō ex cōibus collectis aliunde. Ideo respōdēdo huius dr̄iæ cām assignat. q d. quia cōpositis ex aliqbus Atomis atq; simplicibus aliquibus ex definitionibus eorū simpliciū cōia manifesta erūt, ex quibus cōstant, verbi cā: cōia quæ cōpetunt mistis ex elemētis: ex definitionibus elemētorum

Q colliguntť, cōia quæ cōpetunt dictioni: quæ ex syllabis est, ex definitionibus syllabarū colliguntur & sic de alijs, quare cū gn̄a cōposita sint ex Atomis spēbus: est.n. genus cōpositū ex Atomis spēbus (vt inquit Philoponus) inquantum genus toti assimilatur: species vero partibus, & totū ex partibus cōstat: & ita genus ex spēbus: fit vt cōmunia generi ex definitionibus spērum eius colligantur. Tū quia (vt Aris. inqt) definitio principiū omniū eorū, q̄ sunt post ipsam. Tū quia est quid simplex respectu definitionis gn̄is: veluti spēs ipsa respectu gn̄is: patet ergo cōia gn̄is ex qbus cōstat gn̄is definitio: colligi ex definitiōibus spērū, & tota cā est, qa genus est cōpositū ex spēbus nullā habēs naturā p̄ter spēs, q̄re gn̄is definitio ex definitionibus spērū reponēda erit. Simplicibus vero conueniētia siue cōia p se solis inesse oportet, nō aliūde: cū sint prima

atq;

A atq; simplicia, qbus nihil prius est, vñ cõia pdicata repo nere possint: propterea alijs per illa simplicia reponẽda sunt. Patet igitur cã: cur genus cõia suæ definitionis: quæ loco dřiæ ponũtur, ex specierũ definitionibus reponit, species vero est nullo sua cõia. Nã gña cõposita sunt ex spẽbus. Spẽ: vero primo simplices, & nullis reponentes

1. dubiũ. prioribus. ¶ Sed occurres, qm ita spẽs indiuiduis cõparatur: vt genus spẽbus: ergo (vt genus suas dřias reponit a cõibus specierũ) ita spẽs a cõibus indiuiduorũ. Quare hæc Methodus põt esse spẽrũ, sicut generũ: accedit q Methodus definitionẽ spẽrũ pñt cõuenire definitionibus gñis. Cur. n. generũ definitiones inuenire nõ possumus p Methodũ, quã assignauimus definitiõibus specierũ. ¶ Innuit

Solutio. Them. solutionẽ: qa gñi nulla rñdet natura ppria alia a naturis spẽrũ, pp quod qcquid gñi cõpetit ex naturis spẽ

B rũ reponit. At spẽi certa natura rñdet: & qdẽ alia a naturis sine rebus indiuiduorũ: rõne cuius cõpetere pñt quædã: quæ nõ ex indiuiduis reponũtur. ¶ Quũ vero quærebat an Methodus definitionibus specierũ cõueniẽs possit cõuenire definitionibus generũ. ¶ Arbitror q sic, possumus. n. cũ genus subalternũ quærimus qd sit: accipere ea pdicata in qd, quæ nõ trãscendũt genus eius: totq; eorũ accipere, & eo vsq;, quousq; totũ sit in æquo, & qdlibet sit in plus: qre prima Methodus põt omnibus definibilibus cõuenire. Hæc vero gñibus solũ: quã Aris. ad plenio

Secũda dubitatio. Solutio. rẽ doctrinã addit. ¶ Secũdo occurres: quæ cõia ex definitionibus spẽrũ reponẽda sunt. Sunt. n. quædã q omnibus spẽbus cõpetunt, & alijs. ¶ Innuit Them. solutionẽ: ea cõia ex definitionibus spẽrũ esse reponẽda, quæ nõ vltra genus definiendũ trãscẽdunt: quæq; omnibus spẽbus cõpe

C tant illius & nullis alijs, nã hæc cõia in definitione gñis

3. dubiũ. Solutio. dřiæ loco ponent. ¶ Tertio quæres. Cur definitio spẽi est principiũ definitionis gñis. ¶ Et dicendũ q quemadmodũ spẽs generis principiũ est: dico principiũ: quo genus existit. Sic definitio speciei principiũ est definitionis gñis: Præterea quoniã simplex (vt Speusippus inqt) Vult hře rõnẽ principij. At cũ definitio spẽi simplex quoddã sit: definitio generis quasi illã cõtinens, cõpositũ quoddã, iõ

4. dubiũ. definitio spẽi principiũ esse põt definitionis gñis. ¶ Quæres deniq; cũ sint aliquæ spẽs, quæ nihil cõe habent. Vt spẽs magnanimitatis: qũo definitio generis earũ vestigabi

Respõdet Themi. tur. ¶ Rñdet Them. tales spẽs nõ habere genus vnũ cõe, nisi æquiuocum, & sic nõ oportet illius definitionẽ quærere. ¶ Hæc sunt: quæ intellexi de hoc textu: nec sine labo

D re, est. n. (vt vides) textus obscurus: & hoc omnes fatentur, pauci vero elaborarunt in eius expositione.

¶ At qui diuisiones quæ per differẽtias proficiscuntur, utiles sunt ad diffinitiones hoc pacto inuestigandas. Ipsas tamen non ostendere dictum est antea. Vtiles autem erunt hoc pacto solum ad ratiocinandum ipsum quid est. Atq; uidebitur ipsa diuisio nihil facere prorsus, sed uniuersa statim accipere: perinde atq; si eadem ab initio sine diuisione quispiam sumeret.

Tex. 19. *¶ Sed diuisiones quæ sunt secundum differentias: utiles sunt ad*

Demõstrare Verbũ interpiis est. *sic procedendum, quomodo tamen demonstrant, dictum est prius, Vtiles autem utiq; erunt ad sic syllogizandum quod quid est, & tamen uidebitur utiq; demonstrare, sed mox accipere omnia tanquam si ex principio acceperit aliquis sine diuisione.*

Cõ. 105. Cõtinuatio ¶ Cum assignauit Methodus: quibus definitiones colligere poterimus. Nunc (vt Philoponus inquit) ostendit vtilitatem diuisiuæ Methodi: & secundũ Philoponũ prima vtilitas est ex eo: q per diuisionem: quę est secũdum differentias generis cuius speciem quærimus definire, colligimus ea, quæ in eo q quid est prædicantur. ¶ Quæ expo-

E

Expõ ph. Refutatio Propria expositio. sitio non mihi placet: hæc enim vtilitas proximo textu patuit. ¶ Ideo videtur mihi q Arist. declarauit diuisiuam Methodum vtilem esse ad sumendum vniuersalia, & per se prædicata in plus: ex quibus congregatis propria cõpositi essentia declaratur. Cum ergo Aristo. hoc declarauit: nunc ostendit talem diuisionem Methodum non simpliciter syllogizare ipsum quid est: sed sic, hoc est aliquo modo saltem cum petitione principij (vt superius dictũ est) & facit hoc Arist. ne quis credat eum approbare hic: quod superius improbauit: inquit. ¶ Sed diuisiones: quæ sunt secundum differentias generis: vtiles sunt, non quidẽ ad simpliciter syllogizandum quod quid est, sed ad sic procedendum, hoc est ad syllogizandum cum petitione principij. Et de hoc se remittit ad ea, quæ dixit. Ideo in-

F quit: quomodo tamen demonstrant, dictum est prius. & quia dixit esse vtiles ad sic procedendum: exponit quid ipse intelligat per sic procedere: & inquit quasi dicat dico ad sic procedendum: hoc est ad sic syllogizandum: & tamen videbitur diuidens vtiq; demonstrare sup. non tamẽ supple demonstrat. Sed mox vř accipere omnia: ac si

Sup. c. 17. ex principio quis accipiat sine diuisione ea, quę in diuisione accipit, accipit enim in diuisione quæ sine diuisione videntur accipi, quatenus accipiuntur cũ petitione eius rei: quæ in principio quæritur. Ergo diuisiua Methodus licet sit vtilis, tñ non simplř syllogizat qd qd est: sed sic: hoc est cũ petitione eius rei: quæ quæritur in principio.

¶ Refert autem ea quæ prædicantur primum & posterius prædicari ueluti si animal mite bipes, animal bipes mite dicatur. Etenim si ex duobus omnis definitio constet: & unum quid sit ipsum

G *animal mansuetum, atq; rursus ex hoc & differentia fiat unum: homo inquam, uel quicquid tandem id sit quod unum efficitur necesse est diuidentem petere semper.*

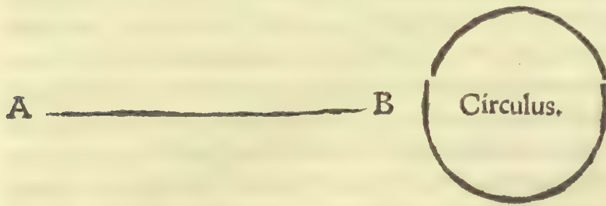
¶ Differt autem aliquid primum & posterius prædicamentorũ prædicari, ut est dicere animal mansuetum bipes, uel bipes animal mansuetum Si enim omne ex duobus est: & unum quid sit animal mansuetum: iterum ex hoc & differẽtia homo, aut quicquid iam sit: quod aliquando unum fiat, necesse est diuidentem petere.

Com. 106 ¶ Hic (vt mihi vř) diuisiuæ Methodi vtilitatẽ tangit sed quæ sit hæc vtilitas non facile est discernere. ¶ Quidã di

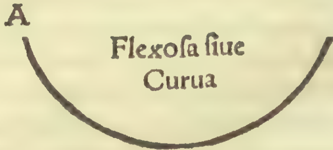
Vtilitas diuisiuæ methodi secũ dũ aliquos Philopo. xerunt diuisiuã Methodum esse vtilẽ ad colligẽdũ ea, q vt quid est pdicantur in vna definitione: & sic (vt dicunt) vtilis est ad ostendendum vnitatẽ definitionis, non enim potest definitio colligi in vnum, nisi ex diuisione primo præcedat multitudo. ¶ Philoponus vult Aristote.

H ostendere quomodo diuisiua Methodus vtilis est ad ordinem eorum, quæ in definitione assumuntur. ¶ Vbi debes scire q ordo eorum quę in definitione ponuntur: esse potest, aut respectu generis: & differentiæ, aut respectu differentiarum, Aristo. ergo ostendit ordinem respectu generis & differentiæ hic, & si hoc pacto intelligit, bene dicit inquit. ¶ Differt autem aliquid primum hoc est primo loco: & posterius hoc est posteriori loco prędicari, eorum prædicamentorum: quæ in definitione prædicantur. Cuius exemplum ponit, & inquit. Vt est dicere animal mansuetum bipes, vel bipes animal mansuetũ. Hoc accepto: pbat diuidẽtem aliquid accipe primo loco: & aliquid posteriori loco: & accepit tria: q reqrunt ad definitionis rõnẽ: & inquit. Si. n. omne. i. qdlibet compositũ est ex duobus ad minus: vel ex pluribus reducibili-

I *genus in atoma specie prima. Postea sic illorum definitiones ten tare accipere, ut rectæ lineæ, & circuli, & recti anguli. Post hæc autem accipientem, quod genus sit: ut utrum quantitatum, aut qua litatum, proprias paßiones speculando de communibus primis. Compositis.n.ex atomis conuenientia: ex definitionibus erunt manifesta, propterea q́ principium est omnium definitio, & q́d simplex.* Et *simplicibus p̄ se inesse cōuenientia solis, alijs aūt p̄ illa.*

K

Cō,104. Continuu. ¶ Hactenus de Methodo inueniendi definitiones specierum spālissimarū: nūc vero Methodū assignat, qua inuenire poterimus generum definitiones. Cuius rei cā est: qm̄ definitio nō tm̄ specierū est: sed generū. ergo oportet assignare artē cuiq; ꝓpriā. Sed quæ gn̄a sint, quorū definitiones quærimus: Auer. asserit illa esse subalterna. Hæc.n. definitionem habent, vt Them. & Philop. dixerunt. Constat aūt Methodus hæc tribus præceptis. Primū est: (vt genus definiendū in primas & p̄ se spēs diuidas) verbi cā: lineā: cuius quærimus definitionē: in rectā circularē: & flexuosam. Hæc.n. est diuisio lineæ in primis eius species. Secundū est (vt spēs illas definias p̄ Methodū assignatā) & colligas cōia vnū vel plura, in q̄bus oēs spērum definitiones coueniunt. Tertiū est (vt his factis) & memoria seruatis, reponas genus cuius definitionē quæris in suo proprio gn̄e, speculādo ꝓprias passiones primorū generū. Horū p̄ceptorū exempla: & vsus, & vtilitas patebit ex expōne verborū Aris. inqt. ¶ Oportet autē cū totum aliq̄d negociet̄ quispiā, tale genus totū in prima atoma spē diuidere, hoc est in spēs primas spālissimas illius gn̄is: & p̄ totū: genus intelligit. Est.n. genus totū spērū, & spēs partea gn̄is: vt Auer. inqt primo auscultationū physicarū: Est ergo p̄ceptū, vt genus definiendum diuidatur in suas primas spēs, verbi causa: vt numerū in trinitatē: & dualitatē. ¶ Inquit Philop. verbū illud prima supfluū esse, qa satis est dicere in atomas spēs. Atomæ.n. spēs primæ sunt & indiuiduæ. ¶ Sed pace Philoponi dixerim, nō supfluit verbū illud. nā animal pōt diuidi p̄ aliquas atomas spēs vt per albū & nigrū, hæc.n. atoma sunt spēs, non tn̄ sunt primæ animalis spēs: sed primæ coloris. quare nō ab rōne primas & atomas apposuit. Seruit aūt hoc p̄ceptū secūdo: q̄d statim subdit. Non.n. possunt colligi cōia definitionū spērū gn̄is, cuius definitionē quærimus: nisi ipsum genus in spēs illas diuiseris. Deinde affert exemplū, inqt. Vt numerū in trinitatē, & dualitatē, hæc de primo præcepto. Affert & secundū, cū inqt. Postea oportet tentare p̄ propriā Methodū superius assignatā: definitiones illorū primorū spē accipere, vt definitionē rectę lineę, & circuli: idest lineæ circularis, & recti anguli. s. fluxuosę lineę. Verbi cā, recta est longitudo: cuius extrema sunt duo pūcta: in q̄bus mediū nō discrepat. Circularis vero est, lōgitudo: cuius extrema sunt duo pūcta, ad vnū reducta. Flexuosa deniq; est longitudo: cuius extrema sunt duo puncta, in q̄bus mediū discrepat. In his definitionibus cōe est, longitudo: cuius extrema sunt duo puncta: cætera vero propria. Est ergo secundū p̄ceptū vt facta diuisione generis: definiātur illius gn̄is spēs, & hoc inqt. Postea sic illorū definitiones oportet tētare accipere, vt definitionē rectæ, & definitionē circularis: & definitionē flexuosę. Verū p̄ceptū est incōpletū, nisi suppleas: q̄bus definitionibus assignatis colligant̄ cōia, in q̄bus spēs & definitiones earum coueniūt: & seruent̄ talia cōia: siue vnū sit: siue plura. nā tale cōe erit in definitione gn̄is: cuius definitionē q̄rimus, dr̄ia, vel loco dr̄iæ cōstitutū: & hæc est scdi p̄cepti vtilitas. Nā tale cōe: q̄d ex spērū definitionibus reponit̄: dr̄ia vel loco dr̄iæ est in definitione gn̄is definiēdi, hæc de secūdo p̄cepto. Deinde assignat tertiū & inqt. Post hæc aūt accipere oportet q̄d genus est ad genus: cuius definitionē quærimus: vtrū sit quātitatū, an q̄litatū: & dat modū quo poterimus tale genus quærere: & inquit. Proprias passiones speculando de cōibus primis gn̄ibus, quæ p̄dicamēta dicuntur, Poterimus ergo genus lineę q̄rere speculādo ꝓprias passiones primorū generū q̄ gn̄alissima dicunt̄, vt subāe: propriū, vt accn̄tibus nō subijci, quātitati ꝓpriū, vt secundū ipsam æq̄le vel inæq̄le dicat̄. qualitati secūdū ipsam sil̄e vel dissimile. nā sic p̄ passiones generū primorū discurrēdo poterimus scire, an linea sit gn̄is quātitatis: qa si ipsi cōpetit esse id: secundū q̄d æq̄le vel inęq̄le aliq̄d dicit̄, erit genus lineæ quātitatis. Si verō lineæ cōpetit id q̄d est propriū qualitati erit genus lineæ qualitas. Ex his patet vtilitas p̄ceptorū. Ex scdo.n. colligimus id, q̄d ē differētia: vel loco dr̄iæ in definitione lineæ. Primū seruit secūdo: nō.n. poterimus ex definitionibus spērū cōe colligere: q̄d differētia est gn̄is definiēdi, nisi genus in illas prius diuidat̄. Ex tertio vero præcepto colligimus genus, eius generis subalterni: cuius definitionē quærimus. Quare tota definitio resultat quæ est quātitas lōga cuius extrema sunt duo puncta: dr̄ia quidē ex primis duobus p̄ceptis genus vero ex tertio. Et qa quis posset quærere: cur generū definitiones ex eis cōibus habentur, quæ ex specierum definitionibus colliguntur. Specierū vero definitiones nō ex cōibus collectis aliunde. Ideo respōdēdo huius dr̄iæ cām assignat. q d. quia cōpositis ex aliq̄bus Atomis atq; simplicibus aliquibus ex definitionibus eorū simpliciū cōia manifesta erūt, ex quibus cōstant, verbi cā: cōia quæ cōpetunt mistis ex elemētis: ex definitionibus elemētorum colligunt̄, cōia quæ cōpetunt dictioni: quæ ex syllabis est, ex definitionibus syllabarū colliguntur & sic de alijs, quare cū gn̄a cōposita sint ex Atomis spēbus: est.n. genus cōpositū ex Atomis spēbus (vt inquit Philoponus) inquantum genus toti assimilatur: species vero partibus, & totū ex partibus cōstat: & ita genus ex spēbus: fit vt cōmunia generi ex definitionibus spērum eius colligantur. Tū quia (vt Aris. inqt) definitio principiū omniū eorū, q̄ sunt post ipsam. Tū quia est quid simplex respectu definitionis gn̄is: veluti spēs ipsa respectu gn̄is: patet ergo cōia gn̄is ex q̄bus cōstat gn̄is definitio: colligi ex definitionibus spērū, & tota cā est, qa genus est cōpositū ex spēbus nullā habēs naturā p̄ter spēs, q̄re gn̄is definitio ex definitionibus spērū reponēda erit. Simplicibus vero conueniētia siue cōia p̄ se solis inesse oportet, nō aliūde: cū sint prima

Margin notes: N; O; P; Q; L; Causa cōtinuatiōis. Auerr.; Quæ Phi.; Cōfutatio M; Definitiones spērū lineæ.

atq;

A atq; simplicia, quibus nihil prius est, vñ cõia pdicata reponere possint: propterea alijs per illa simplicia reponẽda sunt. Patet igitur cã: cur genus cõia suae definitionis: quae loco dñae ponũtur, ex specierũ definitionibus reponit, species vero est nullo sua cõia. Nã gña cõposita sunt ex spẽbus. Spẽ: vero primo simplices, & nullis reponentes

1. dubõ. prioribus. ☞ Sed occurres, qm ita spẽs indiuiduis cõparatur: vt genus spẽbus: ergo (vt genus suas dñas reponit a cõibus specierũ) ita spẽs a cõibus indiuiduorũ. Quare haec Methodus põt esse spẽrũ, sicut generũ: accedit q Methodus definitionẽ spẽrũ pñt cõuenire definitionibus gñis. Cur. n. generũ definitiones inuenire nõ possumus p Methodũ, quã assignauimus definitiõibus specierũ. ☞ Innuit

Solutio. Them. solutionẽ: qa gñi nulla rñdet natura ppria alia a naturis spẽrũ, pp quod qcquid gñi cõpetit ex naturis spẽ

B rũ reponit. At spẽi certa natura rñdet: & qdẽ alia a naturis sine rebus indiuiduorũ: rõne cuius cõpetere pñt quaedã: quae nõ ex indiuiduis reponũtur. ☞ Quũ vero quaerebat an Methodus definitionibus specierũ cõueniẽs possit cõuenire definitionibus generũ. ☞ Arbitror q sic, possumus. n. cũ genus subalternũ quaerimus qd sit: accipere ea pdicata in qd, quae nõ trãscendũt genus eius: totq; eorũ accipere, & eo vsq;, quousq; totũ sit in aequo, & qdlibet sit in plus: qre prima Methodus põt omnibus definibilibus cõuenire. Haec vero gñibus solũ: quã Aris. ad pleniore doctrinã addit. ☞ Secũdo occurres: quae cõia ex definitionibus spẽrũ reponẽda sunt. Sunt. n. quaedã q omnibus spẽbus cõpetunt, & alijs. ☞ Innuit Them. solutionẽ: ea cõia ex definitionibus spẽrũ esse reponẽda, quae nõ vltra genus definiendũ trãscẽdunt: quaeq; omnibus spẽbus cõpe

Secũda dubitatio. Solutio.

C tant illius & nullis alijs, nã haec cõia in definitione gñis dñae loco ponent. ☞ Tertio quaeres. Cur definitio spẽi est principiũ definitionis gñis. ☞ Et dicendũ q quemadmodũ spẽs generis principiũ est: dico principiũ: quo genus existit. Sic definitio speciei principiũ est definitionis gñis: Praeterea quoniã simplex (vt Speusippus inqt) Vult hr̃e rõnẽ principij. At cũ definitio spẽi simplex quoddã sit: definitio generis quasi illã cõtinens, cõpositũ quoddã, iõ definitio spẽi principiũ esse põt definitionis gñis. ☞ Quae res deniq; cũ sint aliquae spẽs, quae nihil cõe habent. Vt spẽs magnanimitatis: quõ definitio generis earũ vestigabitur. ☞ Rñdet Them. tales spẽs nõ habere genus vnũ cõe, nisi aequiuocum, & sic nõ oportet illius definitionẽ quaerere. ☞ Haec sunt: quae intellexi de hoc textu: nec sine labo

3. dubõ. Solutio.

4. dubõ.

Respõdet Themi.

D re, est. n. (vt vides) textus obscurus: & hoc omnes fatentur, pauci vero elaborarunt in eius expositione.

☞ At qui diuisiones quae per differẽtias proficiscuntur, utiles sunt ad diffinitiones hoc pacto inuestigandas. ipsas tamen ostendere dictum est antea. Vtiles autem erunt hoc pacto solum ad ratiocinandum ipsum quid est. Atq; uidebitur ipsa diuisio nihil facere prorsus, sed uniuersa statim accipere: perinde atq; si eadem ab initio sine diuisione quispiam sumeret.

Tex. 19. *☞ Sed diuisiones quae sunt secundum differentias: utiles sunt ad sic procedendum, quomodo tamen demonstrant, dictum est prius, Vtiles autem utiq; erunt ad sic syllogizandum quod quid est, & tamen uidebitur utiq; demonstrare, sed mox accipere omnia tanquam si ex principio acceperit aliquis sine diuisione.*

Demõstrare verbũ interpius est.

Cõ. 105. Cõtinuatio ☞ Cum assignauit Methodus: quibus definitiones colligere poterimus. Nunc (vt Philoponus inquit) ostendit vtilitatem diuisiuae Methodi: & secundũ Philoponũ prima vtilitas est ex eo: q per diuisionem: quę est secũdum differentias generis cuius speciem quaerimus definire, colligimus ea, quae in eo q quid est praedicantur. ☞ Quae expositio non mihi placet: haec enim vtilitas proximo textu patuit. ☞ Ideo videtur mihi q Arist. declarauit diuisiuam Methodum vtilem esse ad sumendum vniuersalia, & per se praedicata in plus: ex quibus congregatis propria cõpositi essentia declaratur. Cum ergo Aristo. hoc declarauit: nunc ostendit talem diuisionem Methodum non simpliciter syllogizare ipsum quid est: sed sic, hoc est aliquo modo saltem cum petitione principij (vt superius dictũ est) & facit hoc Arist. ne quis credat eum approbare hic: quod superius improbauit: inquit. ☞ Sed diuisiones: quae sunt secundum differentias generis: vtiles sunt, non quidẽ ad simpliciter syllogizandum quod quid est, sed ad sic procedendum, hoc est ad syllogizandum cum petitione principij. Et de hoc se remittit ad ea, quae dixit. Ideo inquit: quomodo tamen demonstrant, dictum est prius. & quia dixit esse vtiles ad sic procedendum: exponit quid ipse intelligat per sic procedere: & inquit quasi dicat dico ad sic procedendum: hoc est ad sic syllogizandum: & tamen videbitur diuidens vtiq; demonstrare sup. non tamẽ supple demonstrat. Sed mox vr̃ accipere omnia: ac si ex principio quis accipiat sine diuisione ea, quę in diuisione accipit, accipit enim in diuisione quae sine diuisione videntur accipi, quatenus accipiuntur cũ petitione eius rei: quae in principio quaeritur. Ergo diuisiua Methodus licet sit vtilis, tñ non simplr̃ syllogizat qd qd est: sed sic: hoc est cũ petitione eius rei: quae quaeritur in principio.

E Expõ ph. Refutatio Propria expositio.

F Sup. c. 17.

☞ Refert autem ea quae praedicantur primum & posterius praedicari ueluti si animal mite bipes, animal bipes mite dicatur. Etenim si ex duobus omnis definitio constet: & unum quid sit ipsum animal mansuetum, atq; rursus ex hoc & differentia fiat unum: homo inquam, uel quicquid tandem id sit quod unum efficitur necesse est diuidentem petere semper.

G

☞ Differt autem aliquid primum & posterius praedicamentorũ praedicari, ut est dicere animal mansuetum bipes, uel bipes animal mansuetum Si enim omne ex duobus est: & unum quid sit animal mansuetum: iterum ex hoc & differẽtia homo, aut quicquid iam sit: quod aliquando unum fiat, necesse est diuidentem petere.

Com. 106 ☞ Hic (vt mihi vr̃) diuisiuae Methodi vtilitatẽ tangit sed quae sit haec vtilitas non facile est discernere. ☞ Quidã dixerunt diuisiuã Methodum esse vtilẽ ad colligẽdũ ea, q̃ vt quid est pdicantur in vna definitione: & sic (vt dicunt) vtilis est ad ostendendum vnitatẽ definitionis, non enim potest definitio colligi in vnum, nisi ex diuisione primo praecedat multitudo. ☞ Philoponus vult Aristote. ostendere quomodo diuisiua Methodus vtilis est ad ordinem eorum, quae in definitione assumuntur. ☞ Vbi debes scire q ordo eorum quę in definitione ponuntur: esse potest, aut respectu generis: & differentiae, aut respectu differentiarum, Aristo. ergo ostendit ordinem respectu generis & differentiae hic, & si hoc pacto intelligit, bene dicit inquit. ☞ Differt autem aliquid primum hoc est primo loco: & posterius hoc est posteriori loco praedicari, eorum praedicamentorum: quae in definitione praedicantur. Cuius exemplum ponit, & inquit. Vt est dicere animal mansuetum bipes, vel bipes animal mansuetũ. Hoc accepto: pbat diuidẽtem aliquid accipe primo loco: & aliquid posteriori loco: & accepit tria: q̃ reqrunt ad definitionis rõnẽ: & inquit. Si. n. omne. i. qdlibet compositũ est ex duobus ad minus: vel ex pluribus reducibili-

Vtilitas diuisiuae methodi secũ dũ aliquos Philopo.

H

I bus ad duo:hoc est primum.Deinde accipit secundum,et inquit.Et vnum quid sit animal mansuetum: hoc est : & quælibet definitio est quoddam compositum:quod dicitur vnum quid:accepit.n.animal mãsuetum loco cuiuslibet definitionis:hoc est secundũ. Accipit tertium & inqt. Iterum ex hoc & differentia homo est, aut quicquid iã sit,quod aliquando vnum fiat:hoc est : & omnis definitio constat ex genere & differentia:vt illa hominis: hoc ẽ tertium . Ex his infert ordinem generis & differentiæ in definitione,& inquit.Necesse est diuidentem petere.s.genus absq; diuisione sup.& differentiam secundo loco colligere ex diuisione.Et ita genus primo loco:differentia secundo accipitur. ¶ Verum hæc conclusio (vt mihi videt̃) ex vltimo assumpto sequitur:sequitur.n. definitio est ex genere & differentia vnum quoddam,ergo necesse est ge-
K nus accipi primo loco,non.n.potest accipi differẽtia primo loco,cum accipiatur vt concessum:& differentia accipitur per diuisionem generis.Cætera assumpta.s.q̃ omne compositum constet duobus: & quod omnis definitio sit quid vnum compositum , accipiuntur non ad rationem,sed ad declarationẽ terminorũ , quia posset quis quærere quomõ definitio sit quid vnũ:& ex quot cõstat: ideo ad tollendum hæc accipit definitionem esse vnum ex duobus compositum:& ipsam esse quoddam compositum:& ita non assumuntur frustra.

¶ Præterea hoc pacto dũtaxat fieri potest,ut nihil eorum prætermittatur quæ sunt in diffinitione ponenda . Sumpto nãq; genere primo:si accipiatur aliqua diuisionum inferiorum, non omne cadet in illa,ceu non omne animal,aut continuarum aut diuisarum alarum est,sed uolatile animal omne,huius est enim hæc differẽ-
L *tia. Prima autem animalis ea est differentia in quam omne animal cadit, & cuiusq; cæterorum similiter generum , & eorum quæ sunt extra animal: & eorum quæ sub ipso sunt collocata,ceu uolucris ea est differentia prima:in quam omnis uolucris cadit, & piscis itidem ea,in quã omnis piscis. Hoc igitur si proficiscatur quispiam pacto sciat nihil prorsus prætermisisse q̃. si non hoc mõ ꝓcedat: et prætermittere eũ necesse ẽ,et idipsum quoq; nescire.*

¶ Amplius ad nihil relinquendum. In ipso quid est,sic solummodo contingit.Cum.n.primum accipitur genus siquidem inferiorum aliquam diuisionem accipiat,non incidet omne in hoc. Vt nõ omne animal totipennes,aut scißipennes. Sed uolatile animal omne, huius.n.differentia hæc est. Prima autem est animalis, in quã omne animal incidit. Similiter & in unoquoq; aliorum, & in his, quæ extra genera, & quæ sub ipsis sunt ut in aue, in qua est omnis. Et in pisce,in qua omnis est piscis. Sic quidem igitur uaden-
M *ti est scire quoniam nihil relictum est. Aliter autem & relinquere necesse est, & non scire.*

Cõ. 107.
Notandũ.
Duplex diuisio gñis
Pria siue immediata & remota

¶ Nunc tangit secundã vtilitatẽ : & quæ sit hæc vtilitas , primo ꝓponit,& inqt. ¶ Amplius ad nihil relinquẽdũ in ipso quid est:sic idest p̃ diuisiuã Methodũ solũmõ contingit:ergo scd̃a vtilitas est:qua p̃ diuisionẽ nihil in diffinitione derelinquat̃ eorũ : q̃ necessaria sunt in ipso qd̃ est . ¶ Animaduersione dignũ generis esse diuisiones:alteram primã & immediatã:& hęc est quæ euacuat totã diuisi naturã:& dico euacuare, quãdo nihil sub diuiso cõtinetur, qd̃ non cõtineat̃ sub aliquo diuisionis mẽbro.& ecõtra, quãdo nihil sub aliquo diuisionis mẽbro,qd̃ nõ cõtineat̃ sub diuiso. Alterã vero remotã: quæ subdiuisio dicitur: & hæc cũ sit alicuius mẽbri eorũ:quæ sub gñe continent̃: nõ euacuat vniuersam diuisi naturã . Rursus diuisio prima duplex est:altera prima primitate æquationis : altera

Diuisio generis pria iterum duplex est.

& primitate æqtionis & essentiæ.Primitate æqtionis diuisio est:vt si animal p̃ rudibile:& risibile diuideret̃. Sin aũt per rõnale,& irrõnale diuisio est prima & primitate æqtionis.& essentiæ. Vtraq;.n.æquata est:cũ vtraq; euacuat vniuersam diuisi naturã, licet secũda animali sit essentialior. ¶ Arist.ergo per diuisionẽ primã & subdiuisionẽ intelligit eã,quæ p̃ essentialia assignant̃ . Tunc qũo diuisio vtilis sit ad nihil relinquẽdũ,inquit. Cũ enĩ primũ accipit̃ genus,tãq̃ concessum,siquidẽ aliquã diuisionẽ inferiorũ accipiat:hoc est derelinquat diuisionẽ primã:& trãseat ad subdiuisionẽ,quæ est diuisio alicuius spẽi earũ , quæ sub genere continentur:nõ incidet oẽ animal in hoc.i.in hanc diuisionẽ:cũ non euacuabit vniuersam diuisi naturã. cuius exemplũ affert:& inquit. Vt nõ omne animal totipẽnes:aut scissipẽnes est,totipẽnia animalia sunt vespertilio: Aĩalia totipẽnia & scissipẽnia
musca:& id genus. Scissipennia,vt coruus:& picus . Sed volatile animal omne est totipennes:vel scissipẽnes,nam huius animalis volatilis dr̃ia hęc est. Prima aũt animalis diuisio est,in quã oẽ animal incidit,vt volatile,aquatile,& terrestre. Nullũ est.n.animal non incidens in aliquod horũ:nec contra (vt patet) & sicut dico de animali. Siır intellige & in vnoquoq; aliorũ generũ : tã in his: quæ extra genera sunt,qualia sunt nõ subalternatim posita: q̃ in his quæ sunt sub ipsis:hoc est subalternatim posita:& affert exẽpla eorũ generũ:quæ nõ subalternatim ponuntur & inquit. Vt in aue ea diuisio est prima in qua est oĩs auis. Et in pisce ea:quæ est omnis piscis. Tũc recolligit vtilitatẽ & inquit . Sic quidẽ igitur vadẽti ordinate p̃ diuisiones, & non saltando ad subdiuisionẽ omittendo primã diuisionẽ est scire: qm̃ in definitione nihil relictũ est. Aliter au- O
tẽ vadenti.s.per saltũ & derelinquere necesse est : & non scire. Quare via diuisiua vtilis est ad sufficientiã definitionis. Quatenus cum proceditur ordinate, nihil prætermittitur de necessarijs ad definitionem. P

¶ Non autẽ oportet qui diffinit ac diuidit omnia scire quæ sunt. Quãquam nõnulli essent fieri non posse,ut quisquam unquã differentia ad unũquodq; cuiusq; sciat nisi scierit unumquodq;. Sine uero differentijs nunquam fieri posse, ut quicquam sciatur . A quo nãq; non differt quispiam , idem quod illud inquiunt esse a quo uero differt ab eo diuersum esse.

¶ Neq; autem oportet definientem, & diuidentem:omnia scire entia. Et tamen impoßibile dicunt esse quidem differentias cognoscere,quæ sunt ad unumquodq; non cognoscentem unũquodq;. Sine autem differentijs nõ esse unumquodq; scire , a quo enim non differt: idem esse huic, A quo autẽ differt alterũ ab hoc. Tex. 10.

¶ Speusippus Ph̃s (vt Them.& Philop. narrãt) diuisiuã Methodũ inutilẽ esse tradit.Et vtebat̃ (vt arbitror) hoc syllogismo. Si cõtingit definire:& diuidere aliquod : cõtingit scire oẽs dr̃ias illius. Si cõtingit scire oẽs dr̃ias illius,cõtingit scire oẽs spẽs illius. Ergo si contingit definire:& diuidere aliquod,cõtingit scire omnes spẽs illius , cuius est illud definibile:quod falsum est:& impoĩe . ¶ Respondet primo ad naturam:& inqt. Neq; autẽ oportet definiẽtẽ & diuidẽtẽ omnia scire.i. oẽs spẽs cognoscere eius gñis: cuius diuisio fit:hæc ad materiã. Deinde sumit duo : quæ Speusippus asserebat cõtra diuisiuã Methodũ. & inquit. Et tñ impoĩe dicũt esse qdam dr̃ias oẽs alicuius gñis cognoscere : quæ sunt ad vnũquodq; hoc est ad vnãquãq; speciẽ : non cognoscẽtẽ vnũquodque idest vnaquãque speciẽ. Est ergo primũ qd̃ Speusippus asseruit : cognosci nõ posse dr̃ias:q̃bus genus diuiditur: nisi omnes generis

Cõ. 108. Quæ sp lipp' ph Q

A spēs cognoſcanť:qbus drīæ illę attribuunť. Secūdo accepit huic q̄ſi conuerſum:& inqt:aūt pro et.q.d.& et cōtra: ſine differētijs dixerūt non poſſe ſcire vnūquodque hoc eſt vnāquamq; ſpēm, dixit ergo Speuſippus:& q̄ diuidi poteſt genus p̄ drīas, niſi ſciamus oēs ſpēs, qbus attribuunť differētiæ:& ita differētiæ gn̄is ſciri nō p̄nt non cognitis ſpēbus Et q̄ nec contra:ſpēs cognoſci p̄nt: nō cognitis drījs. Et huius ſecūdi cām aſſignat Speuſippus: quia ſpēs nō poſſunt cognoſci eſſe diuerſas, niſi p̄ differētias. Dicebat.n. oē nō differēs ab aliquo eſſe idē illi ſicut a quo differt aliquid alterū eſſe ab illo:q̄re ſine differētijs nō poſſunt ſpēs cognoſci. (Alia forma sylli.) Spēs.n.cū cognoſcūtur:oportet vt cognoſcanť quatenus differūt:nō differens.n. ab aliquo idē illi eſt. Et ſi non cognoſcerenť vt differētes:cognoſcerentur vt eædē. ☞ Ex his pōt elici alia forma ſylli. Si diuiſio B eſſet vtilis:oportet ſcire oēs differētias gn̄is. Si oportet ſcire oēs differētias gn̄is, oportet ſcire oēs ſpēs:hoc aūt falſum eſt:hoc igitur eſt primū Speuſippi argumentū, quo (Notandū.) viā diuiſiuā refutauit. ☞ Animaduerte de mēte Speuſippi: duo. Primū q̄ oē non differens ab aliquo eſt idem illi. Secundū eſt q̄ oē differēs ab aliquo, eſt alterū ab illo. Ex his duobus vult habere ſine cognitione drīarū nō poſſe ſpēs cognoſci, & tu intellige cognitione p̄fecta, nō.n.pōt ſpēs p̄fecte cognoſci, niſi per drīam:& cōuenietiā. Quare ſine drīam cognitione ſpēs p̄fecte cognoſci non poterit. Verū ſi hoc qđ ſcđo aſſumit Speuſippus:ſit verū, ſiue n̄: ſatis ex primo eius aſſumpto argumētū Speuſippi patet, nā ſi nō p̄nt drīæ cognoſci: niſi cognitis ſpēbus:quarum ſunt drīæ, ſequiť genus diuidi non poſſe ſufficienter: niſi omnibus ſpēbus cognitis:quod eſt impoſſibile.

C *☞ Primo igitur hoc eſt falſum. Non.n.quauis differētia res ſunt diuerſæ:Complures.n.inſunt rebus eiſdem ſpecie differētiæ: ſed non per ſubſtantiam, neq; per ſe. Primum quidem hoc falſum eſt: non.n.ſecundum omnem differentiā alterū eſt, multæ.n.ſunt differentiæ in eiſdem ſpē, nō tamē ſecundū ſubſtātiā neq; per ſe.*

Cō. 109. ☞ Refutat Ariſt. ea, quæ Speuſippus dixit, & primo refutat, qđ vltimo loco dixit Speuſippus. Secūdo reſpondet ad primā Speuſippi rōnē. ☞ Vbi debes ſcire vltimo loco dixiſſe Speuſippū oē differēs eſſe alterum:redarguit hoc Ariſt. nā aliquod indiuiduū ſpēi differt ab alio eiuſdē ſpeciei, vt Socrates ab Alcibiade, & tamē non eſt alterū ab illo inqt. ☞ Primū quidem hoc falſum eſt.ſ. quod vltimo Speuſippus ait:nō.n.oē differens ſecundū quāuis differētiā alterū eſt. multæ.n.ſunt differentiæ in indiuiduis eiſdē ſpē:quibus illa differūt, & tn̄ illa cū ſint eiuſdē ſpeciei:nō ſunt altera ſecūdū ſubſtantiā atq; per ſe, & ſic nō oē dif- D ferēs ab aliquo eſt alterū ab illo. Et p̄ alterū Ariſt. intelligit aliud:hoc eſt eſſentialiter differens nō.n. habuit curā de nominibus, ſicut Porphyrius in libro de quinq; vocibus, qui voluit oēm differentiā facere alterū: non tamen aliud. Ariſtotiles.n. alterū & aliud idē appellat hic. Vtrū vero oē non differens ab aliquo ſit idē illi: Ariſto. non diſputat. Speuſippus enim aſſerit, omne non differens ab alio:eſſe illi idem. Ariſtoteles vero de hoc nihil loquitur: tamen ſcias hoc etiam falſum eſſe, hippocentaurus.n.nō differt ab homine, & tamen non eſt idem homini.

☞ Deinde cum quiſpiam acceperit ea quæ opponuntur, & differentiam, & omne, aut in hanc partem, aut in illam cadere, ſumpſeritq; in altera parte rem eam quam quærit eſſe: & idipſum cognouerit, nihil refert ſi ſciat, necne de quibus aliæ differētiæ prædicantur. Patet.n. eum habiturum eſſe rationem ſubſtantiæ, ſi ſic proficiſcens. ad ea tādē peruenerit, quorū nō eſt ulterius drīa. E

☞ Poſtea cum accipiat oppoſita & differentiam, & q̄ omne incidit hinc aut inde: & accipiat in altero eſſe, quod quæritur, & hoc cognoſcat, nihil differt ſcire aut nō ſcire de quibuſcunq; prædicantur alijs differre. Manifeſtum enim quod ſi ſic uadens ueniat in hæc, quorum non eſt amplius differentia: habebit rōnē ſubæ.

☞ Nūc reſpōdet ad formā argumēti Speuſippi: & aſſerit Cō. 110. nō oporteret vt definitionē inueniēs: & quidē p̄ æquatā generis diuiſionē: vt ſciat oēs per ſe ſpēs illius generis: quibus illæ drīæ attribuunť: ſtat.n. cognoſci genus diuidi p̄ aliquas drīas ſufficienter:& non oēs illius ſpēs cognoſci. Poſſumus.n.ſcire animal ſufficiēter diuidi p̄ rōnale, & irrōnale:& tn̄ nō oēs ſpecies animalis cognoſcimus:ſed hominē & equū ſolū. Et q̄ ita ſit, probat, & enumerat omnes conditiones requiſitas ad diuiſiuam Methodū, oſtendens ſecundū nullā earū oportere ſpēs generis eius rei.q̄ F definitur:oēs cognoſcere, & inqt. ☞ Poſtea cū aliquis accipiat oppoſita & differentiā illorū oppoſitorū: eſt ergo prima cōditio, vt genus primo loco cōſtitutū diuidatur drīas oppoſitis.i.cōtradictorijs. verbi cā, vt animal per rōnale, & irrōnale. & cognoſcatur differētia taliū oppoſitorū quibus genus prima diuiſione ſui diuidiť. Deinde tangit ſcđam:& inqt. Et q̄ oē incidat aut hinc, aut inde:hoc eſt, vt diuiſio talis p̄ oppoſita ſit æquata diuiſo ſaltē ex parte eius, qđ diuidiť: ſic q̄ oē diuiſum contineatur in altero diuidentiū. Deinde tāgit tertiā:& inquit. Et accipiat in altero diuidentiū eſſe id qđ quæriť, verbi cā, res quæ definitur, ſit in altero mēbro Tāgit & quartā, & inquit. Et hoc cognoſcat.ſ. determinate:ſub quo illorū non ſit, vt determinate q̄ nō ſit irrōnale. Nā ſi hæc omnia diuidens obſeruauerit:nulla drīa erit ſcire, aut nō ſcire de quibuſcū- G que alijs drīæ non p̄dicanť. poterit.n. definitionem inuenire nō ſciendo omnes generis ſpēs. Manifeſtum eſt enim (vt inquit) q̄ ſi vadens ſic, veniat tandē in hæc.ſ. vltima, quorū non eſt amplius drīa: habet rōnē ſubſtantiæ eius rei: cuius quærebat rōnē. ☞ Debes ſcire nos poſſe h̄re talē conditionē in diuiſione, & cognoſcere ſpecies oēs generis. Poſſum.n. diuidere animal cōtradictorijs differentijs: vt per rōnale, & irrōnale:& non appræhendere omnes animalis ſpecies. Nā ſcire potero hoc per regulā cōtradictoriarū, quæ eſt vt de quolibet dicatur altera, & ita de animali potero ſcire dici rōnale, vel irrōnale. Secūdo poſſumus ſcire talē diuiſionē eſſe adæquatā ſaltē ex parte diuiſi:(vt dicit ſecūda cōditio) dato q̄ nō ſciā omnes animalis ſpēs. Nā per regulā cōtradictoriarū omnis diuiſio H p̄ cōtradictoria eſt adæquata diuiſo ex parte diuiſi, cum omne in altero illorū cōtineať. Tertio poſſum cognoſcere hominē cōtineri ſub altero illorū cōtradictoriorū p̄ regulā cōtradictoriorū, etiā non ſcitis omnibus ſpeciebus animalis. Quarto poſſum ſcire hominē nō eſſe alterū illorū determinate, vt q̄ nō ſit irrōnale. p̄ ſyllm̄: vel p̄ modū ſuperius aſſignatū:& nō ſcire oēs ſpēs animalis. & cum hæ conditiones ſufficiāt pro diuiſiua Methodo, & ad nullā harum requiritur omniū ſpecierum generis cognitio: ergo ceſſat argumentum Speuſippi.

☞ Omne autem ipſam diuiſionem cadere: ſi ſint ea oppoſita quorū non eſt medium quicquā, non eſt poſtulatio. Neceſſe eſt.n. omne in altero ipſorum eſſe, ſi illius eſt differentia.

☞ Omne autem incidere in diuiſionem, ſi ſint oppoſita, quorum non eſt medium non eſt petitio, neceſſe eſt.n. omne in altero ipſorum eſſe, ſiquidem illius differentia eſt.

I Cõ. 111. Sed dices cõtra, quia in prima cõditione petitur id, qđ in principio quærebatur. assumitur .n. omne animal rõnale esse, vel irrationale modo hoc quæritur sumitur .n. & non probatur. Respondet Aris. & inquit. Omne aut. s. animal incidere in diuisionẽ. s. esse rõnale, vel irrõnale, si sint opposita, quorũ non est mediũ. i. si sint cõtradictoria: nõ est petitio: qa assumptũ illud patet vigore primi principij, qđ est vt de quolibet dicaꝛ alterũ cõtradictoriorũ: & hoc subdit dicens: necesse est .n. oẽ animal in altero ipsorũ diuidẽtiũ esse. siquidẽ illius animalis dr̃ia est p opposita cõtradictoria: & ita nõ petitur: qa cõstat illud assumptũ primo principio, & ita patet solo ad scđm argumẽtũ Speusippi: quo enitebatur diuisiuã Methodũ refellere.

Ad extruendam autem probandamue p diuisiones diffinitionem hæc tria sunt obseruanda. Primum ut ea sumantur quæ hoc ipso quid est prædicantur. Secundum ut hæc adeo disponantur, ut primũ in primo, secũdũ in scđo loco ponatur. Tertiũ ut hæc oĩa sint.

K Tex. 21. *Ad probandum autem terminum p diuisiones tria oportet coniecturare (ut accipiantur prædicata in eo quod quid est). Et hæc ordinare quid primũ est aut secundũ. aut quoniã hæc oĩa sint.*

Cõ. 112. His disputatis, p̃mittit tria p̃cepta obseruanda in diuisiua Methodo: & hoc ꝓponit: & inqt. Ad ꝓbandũ autẽ terminũ siue definitionẽ p diuisiones tria oportet cõiecturare: & diligenter obseruare, quorũ. Primũ est vt in diuisione ea p̃dicata accipianꝛ: quę de diuiso p̃dicantur: vt qđ est, hoc est per se, & essentialiter. Secundũ ẽ ordinare qđ primũ est, & vñus, qdue secũdũ, & minus vl̃e. Tertiũ est: vt hæc omnia sint: & nullũ relinquatur: alioq nõ eẽt diuisio pfecta. Hæc .n. tria in mẽte semp tenẽda sunt.

Atq; primum istorum erit si possumus quemadmodum ad accidẽs rõcinari ipsum inquã cõpetere & per genus probare.

L *Est autẽ horum unum primũ per id: quod possumus sicut ad accidens syllogizare, quoniã inest, & per genus probare.*

Cõ. 113. Expõ Sã. Tho. Illa tria p̃cepta p ordinẽ exponit: & primo primũ. Habet aũt hic textus tres expões. Prima est expositoris, vbi debes scire primũ p̃ceptũ fuisse: vt ea p̃dicata in diuisionibus accipiantur quæ prædicãtur in eo qđ quid est in qbus intelligunꝛ. & quæ accipiuntur genera, & q̃ accipiuntur dr̃ię. Et qm̃ quæ p̃dicanꝛ in eo qđ qd est, siue genera sint, siue dr̃iæ insunt p ea loca ꝓbantur: qbus ꝓbari solẽt accñtia: cũ ꝓbantur inquantũ insunt: qa est inesse cõmune accñtibus: & his, quæ in qd prædicantur. Quatenus vero in qd p̃dicantur, ꝓbantur: p loca quibus terminãtur ꝓblemata de gñe. Et hoc inquit. Est autẽ horũ vnũ p̃ceptum primũ p id possibile a nobis ꝓbari, p qđ possumus sicut ad accidẽs. i. ꝓblema de accñte syllogizare: qm̃

M inest & ꝓbare p genus. i. per id p qđ possumus ꝓbare ꝓblema de genere. Nã per locos, qbus terminamus accidẽtia: scimus p̃dicata in quid inesse: p locos qbus termina

alia expõ mus genera scimus genera & dr̃ias, vt qd p̃dicari. Alij vero referũt primã partẽ ad differẽtias, quæ prædicanꝛ in quale, & dñr inesse spẽbus per modũ accñtis. Scđam vero referunt ad genera: quæ prædicantur in quid. Inqt. Est aũt horũ vnũ primũ per id p qđ possumus: sicut ad accidens syllogizare. & hoc modo inueniuntur dr̃ię, q̃ per modũ accñtis insunt. Nã per talia loca syllogizamus accñtia: qm̃ insunt: & p genus ꝓbare, & hoc modo inue

Expõ th. & Philo. nimus genera. Sed Them. & Philop. litterã legunt cõparatiuã hoc modo. Est ãt horũ vnũ primũ p id quod possumus & per genus ꝓbare: sicut ad accñs syllogizare qm̃ inest. In Topicis .n. ꝓbamus aliqd esse genus p loca, quibus terminamus ꝓblema de genere, quasi dicat primum præceptũ impleri a nobis per id, qđ possumus ꝓbare p genus, qm̃. a. vel. b. est genus alicuius. Nã eadẽ arte ꝓbabimus dr̃ias: veluti syllogizare possumus aecñs de aliquo, qm̃ inest. Nã sicut accidẽtia ꝓbantur ꝓprijs locis: qm̃ insunt, sic & aliqua: qm̃ sunt genera ꝓbantur ꝓprijs locis: & his etiã differẽtiæ ꝓbantur. Ergo litera est cõparatiua, & sensus est categoricus hoc modo, ꝙ p̃dicata in quid hr̃i possunt p loca: quibus terminãtur ꝓblemata de genere veluti accñs p loca, quibus terminanꝛ ꝓblemata de accidentibus. Sed occurres. Si ea quæ p̃dicanꝛ in eo quod qd est, hr̃i pñt sufficienter p loca, quibus ꝓblemata de gñe terminãꝛ: tũc & genus: & dr̃ię, ex qbus cõstat definitio, sufficiẽter habeꝛ p loca topica. Hic ergo supfluit via diuisiua: cũ abũde via topica compositiua sufficiat.

N Libro. 4.

Dubõ.

O Solutio. Põt dici p̃cepta topica valere ad inuestigationẽ ipsius qd est. hæc vero valent ad inuestigatæ definitionis experientiã. Iõ illic inuẽtiue: hic resolutiue definitio inuenitur.

alia expõ. Vel fortasse & quidẽ subtilius dici põt Aris. p ea q̃ p̃dicatur in qd, intelligere gñ̃a definibiliũ rerũ. Hæc aũt in Analytica Methodo supponunꝛ (vt superius dixit) definitis inesse. Probanꝛ aũt inesse p topicã Methodũ: qa his locis: qbus gñ̃a ꝓbanꝛ: supposito aũt gñe rei, q̃ definiꝛ: p Analyticã Methodũ dr̃iæ inueniunꝛ & ordinatæ, & sufficiẽter. Quare primũ p̃ceptũ: qđ est eorũ: q̃ de definito p̃dicanꝛ in qd, vt gñ̃a topica Methodo cõpletur. Cætera p̃cepta Analytica diuisione cõplentur. Et hęc põt esse quarta expositio huius loci: quæ pulchra est.

Secundum fiet si ipsum primum sumpserimus. Hoc autem erit si id accipiatur quod tale est, ut ipsum quidem omnia sequatur. Omnia autem ipsum non e contra sequantur. Necesse est .n. aliquid esse tale, quo sumpto idem iam erit & in inferioribus modus. Id .n. erit secundũ quod cæterorũ est primum. Et id etiã tertium, qđ est hærentiũ primũ. Supo nãq; sublato, id quod hæret cæterorum erit primum ut patet. Et in cæteris eodem modo. P

Ordinare autem sicut oportet, erit si primum accipiat. Hoc aũt erit si accipiatur, quod ad omnia sequitur, ad illud autem non omnia. Necesse est .n. aliquod esse hmõi. Accepto autẽ hoc, iam idem modus in inferioribus est. Secundũ .n. aliorum primum erit, et tertiũ eorũ, quæ consequenter se habẽt. Remoto .n. quod est sursum, consequens aliorũ primum erit, Similiter autem & in alijs.

Hoc scđm p̃ceptũ supponit tertiũ. Nõ .n. possumus ordinare res nisi illæ prius fuerit inuẽtæ & quidẽ sufficiẽter Et qa de dr̃iarũ inuentarũ sufficiẽtia loquiꝛ tertiũ p̃ceptũ, ideo in hoc scđo supponẽdo tertiũ dicamus (vt Philop. & The. dixerũt). Secũdũ p̃ceptũ esse: vt dr̃iæ collocentur seriatim. Et notãter dicit de dr̃ijs: qm̃ de genere nulla qõ est cũ .n. genus definiti aut supponiꝛ: aut ex topica via accipiꝛ: nemo dubitat primo loco esse sumendũ eo mõ quo suppões accipiunꝛ. Quare scđm p̃ceptũ erit solũ de dr̃iarũ ordine. Hoc autẽ p̃ceptũ impleꝛ: si (vt inqt Them.) maiores dr̃ias atq; vl̃iores loco priore cõstituas. Vel (vt inquit Philop) hoc præceptũ intelligit de ordine omniũ eorũ: q̃ ponũtur in definitione: & ita vult genus esse intelligendũ in tali numero. Et tũc hoc p̃ceptũ cõpletur: si prĩo loco ea sumanꝛ: q̃ sunt natura priora: vt gñ̃a ver. gr. vt in definitione hoĩs aĩal: qđ ad ea oĩa seqtur, q̃ in hoĩs definitione ponunꝛ: ad ipm vero illa nõ sequunꝛ, inqt. Ordinare ãt sicut oportet: dr̃ias definitionis scđm expõnem Themistij vel dr̃ias: & gñ̃a, scđm expõnẽ Phil. erit si inueniẽs definitionẽ primũ natura, & vl̃itate accipiat, & cõ-

Cõ. 114.

Q

Them. Philopo.

sequenter

A quēter id accipiat:quod est natura secundū: & cōsequenter id:qđ est natura tertiū vsq; ad vltimū natura. Sed qđ sit natura primū:& qđ natura secūdū:exponit,& inquit. Hoc aūt.s.natura primū erit,si accipiatur:quod ad omnia sequif,ad illud aūt nō omnia.Et loquif Prioristice, nam Prioristice sequēs est magis vle: aūs siue pcedens minus vle.Ergo primo loco secundū Them.vlior drīa post genus accipiēda est.Secundū Philop. vero genus ante omnes differentias collocandū est:quod sequaf ad oēs illas, & nō ecōtra,cuius cām ait:cū inquit.Necesse est.n.liqđ eē hmōi:accipif.n.genus(vt cōcessum simplr) vel via Topica inuentū de re,cuius definitionē qrimus.Hoc mō in hominis diffinitione primo loco accipiaf Animal: qa vlius qđ est rōnali,mortali:& Bipede:q sunt differentiæ: quid
B igitur sit natura primū:ex hisce patet.Quid vero sit natura secundū,exponit:& inqt.Accepto aūt hoc eo modo: quo diximus:qa sequtur ad cætera,& nō ecōtra.Iā idem modus in cæteris inferioribus est.Quia id accipiaf scđm: qđ ad cætera sequtur:& nō ecōtra.Nā(vt inquit)Natura secundū cæterorū post ipsum primū erit.Tertiū erit: qđ est ante alia,quæ cōsequēter se habēt.Nā remoto secūdo quod est sursum:ipsum aliorū primū erit.Similiter aūt & in alijs post scđm vsq; ad vltimū idē modus seruef.

¶Patebit autem hæc omnia esse,quod erat tertium, si sumpserimus primum ipsum per diuisionem: omne aut hoc,aut hoc animal esse.Esse autem hoc, & rursus totius differentiam,huius extremi uero non ulterius differentiam esse,uel etiam statim cum ultima differentia ab ipso toto:non differre id specie.

¶Quod autem omnia hæc sint,manifestum est ex eo: quia accipitur hoc,& primum secundum diuisionem, quoniam omne aut hoc,
C *aut illud est.Est autem hoc.Et iterum huius totius differentiam. Vltimi autem non amplius esse differentiam.Vel etiam statim cū ultima differentia a toto non differre specie hoc.*

Com.115. ¶Hoc est tertiū pceptū.s. vt oēs drīæ accipianf quousq; genus pōt diuidi.Perficif aūt hoc pceptū:vt Them.innuit & Philop.exponit:duobus.Primo:vt diuisio eousq; euadat:donec pueniaf ad vltimā differentiā scđm speciē.Secūdo q dū ex omnibus drījs & gñe qđdā pprīū exeat, qđ in aliā rē nequeat trāsferri:Inqt.¶Qđ aūt omnia hęc sint & nihil in definitione sit ptermissum,manifestū ex eo est:qa accipif hoc.s.genus,vel simplr:vel Topica Methodo:& accipif primū hoc ē prima drīa scđm diuisionē:dico diuisionē:qua habef genus nō aut hoc.s.rōnale:aut illud eē.s.irrōnale. Hæc.n.dr̄ prima diuisio & drīa: q hac prima diuisione accipif,dr̄ prima:vel primū acceptū analytica Methodo.Est aūt hoc.i.& accipif q id q definif sit
D hoc(vtpote hō q; aīal rōnale) Animal quidē acceptione simplr:vel Topica:rōnale vero prima diuisione gñis. Et iterū accipif huius totius drīam esse:qsi dicat esse illius totius:qđ est animal rōnale.Iterū drīam esse accipiendā,qm oē animal rōnale est,aut mortale,aut immortale.Vltimi autē cōpositi ex vltima drīa:quale est animal rōnale mortale Bipes:nō amplius sumaf aliquā aliā esse differentiā. Quare p obseruatione tertij pcepti primo necesse est genus diuidere,& cū diuisa drīa cōstituere eousq;: quo ad vltimū cōpositū pueniaf nō vlterius p differētias diuisibile.Deinde exponit qđ secūdo obseruandū est p obseruatione eiusdē pcepti:& inqt.Vel etiā:hoc est: & etiā statim hoc aggregatū cū vltima differētia cōpositū: quale ē aīal rōnale mortale:accipiaf nō differre a toto, immo(vt Them.inqt)accipif tāq; definitio pprīū : qđ nulli alteri cōpetat.His ergo duobus seruatis, tertiū pceptū in Analytica Methodo cōplebif.Nā cū genus vsq; ad vltimam E
differētiā diuidif:& totū aggregatū cū illa accipif. Et totū hoc cū definito cōuertif:plene omniū drīarū sufficiētia habebitur.Et ita patet tertium præceptum, quod fortasse bene pspicienti secundū debuit esse.

¶Patet enim neque plus oportet quicquā additum esse.Omnia nāque sumpto hoc ipso quid est prædicantur.Neq; quicquam deesse.Nam aut genus aut differentia esset. At genes est ipsum primum, & hoc cum differentijs simul est sumptum,differentiæ etiā uniuersæ sunt sumptæ,nulla.n.prorsus posterior est.Spē nāq; differret ipsum extremū.At hoc dictum est non differre.

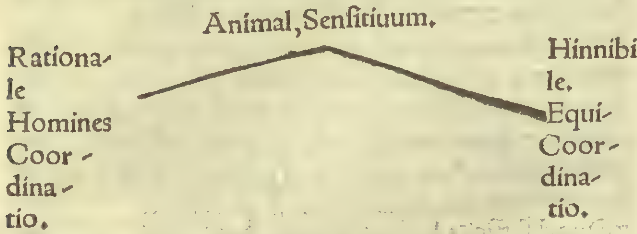
¶Manifestum.n.dictum est,quoniam neq; plus apponitur.Omnia enim in eo q quid est accipiuntur horum. Neq; deficit aliquid, F
aut.n.genus:aut differentia utiq; erit.Genus quidem est hoc: & primum, & ipsum cum differentijs acceptum.Differentiæ autem omnes habentur.Non.n.amplius est posterior.Specie.n.utiq; differret ultimum.Hoc autem dictum est non differre.

¶Quod sufficiāt hæc tria pcepta, Aris.ostēdit, quia solis Cō.116. his concessis,atq; obseruatis:definitio nec est in prius neq; in minus:& ita per hæc sufficienter habetur.Et hoc pacto Themistius Philoponus & expositor recte verba Arist. legunt.Inquit enim Aristoteles. ¶Manifestum enim est, quoniam neq; plus apponitur. Idem patet in definitione iuxta hæc præcepta nihil apponi, quo definitio suo definito sit in plus.Cuius causam ait: nam horum: quæ vt quid est prædicantur:omnia accipiuntur,& ita totum aggregatum erit proprium conuertibile cum definito:& G
ita non poterit esse in plus definito.Hoc autem accipitur partim ex primo:partim ex secundo præcepto. Deinde q nihil deficiat proponit:neq; deficit aliquid: quo definitio sit in minus vel extranea,quia si quid deficeret, esset genus aut differentia. Genus quidem est hoc: & est primum:& ipsum est cum omnibus differentijs acceptum: & ita genus non deficit.Differentiæ autem omnes habentur non.n. amplius aliqua est posterior: alio q vltimum constitutum differret vel diuidi posset differentijs adhuc: cuius contrarium sumptum est dictum est.n.ipsum vlterius non differre,nec diuidi posse.¶Vel verba Aristo.fa 2.expō.
cilius intelligi possunt:q præcepta illa sufficiant, quia illis obseruatis:definitio cōpletur:ex eo quia nihil in plus, hoc est nihil extranei habebit. Extraneum .n. dicitur in plus ei:cui additur,quia non est illi conueniens.Quod vero nihil extranei habeat:partim ex primo,partim ex tertio præcepto accipitur:quia ex illis habetur ea, quæ ac- H
cipiuntur in definitione:accipi vt quid est: & ita nō sunt extranea.Insuper illis obseruatis,& potissimum tertio pręcepto concesso:in definitione nihil deficit,quia omnia necessaria ponuntur,genus.n.non deficit: vt primo & tertio præcepto patet.Differentiæ etiam non desunt: vt ex tertio præcepto patet. Ergo his obseruatis: Analytica Methodus patebit eritq; sufficienter assignata,quando in definitione,quæ hac Methodo colligitur, nihil extranei: nihilq; deficientis continuatur.

¶Quærere autem oportet inspiciendo,primum ad ea quæ sunt similia: & nullam inter se differentiam habeant,quidnam idem habeant uniuersa,Deinde ad alia quæ sub eodem cum illis genere collocantur & sunt quidem eiusdem inter se speciei: ab illis autē spē sunt diuersa:Atq; si in his accipiatur aliquid penitus idem, et in alijs simili mō.Rursus cōsiderandū ē si in his quæ sunt sumpta sit aliquid idem, quousque ad unam rationem fiat accessio.

I *Hæc.n.erit ipsius definitio rei. Quod si ad unam rationem, sed ad duas uel plures itur, patet id quod quæritur non unum quid esse, sed plura.*

Tex.22. ¶ *Quærere autem oportet intendentem in similia, & non differentia. Primum quid omnia idem habeant. Postea iterum in altera quæ in eodem quidem genere sunt cū illis. Sunt aūt ipsis quidē idem specie ab illis autem altera. Cum autē in his accipitur quid omnia idem, & in alijs similiter. In acceptis iterum intendendum est: si idem sit, quousq; in unam conueniant rationem, hæc.n. erit rei definitio. Si uero non uadit in unam, sed in duas, ac plures, manifestum est ꝙ non esse unū aliquod, quod prædicatur, sed plura.*

K

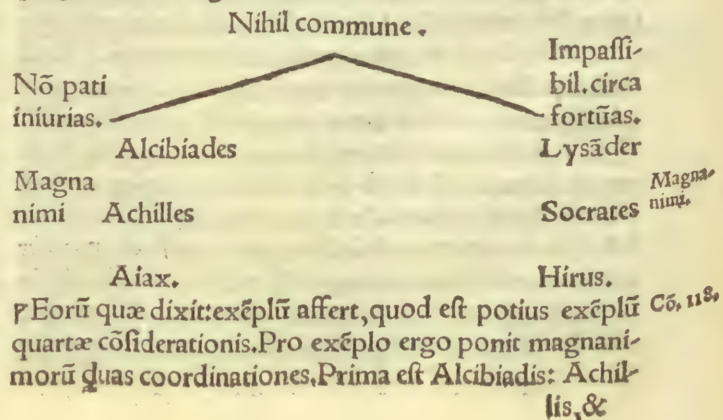
Cō.117. Intentio Aris. secūdū aliquos Cōfutatio Propria intentio. ¶ Nonnulli autumant Aristo. velle assignare Methodū: qua definitio passionis inuenitur. ¶ Et non placet: quia passio: vt definitur, subit vicem speciei, & ita non alia Methodo eius definitio accipitur, qua & cætere definitiones specierum sumuntur. ¶ Alij asserunt Aris. velle assignare aliam Methodum: quæ definitio inueniri possit: cuiusuis rei definitio sit. ¶ Et videtur mihi ꝙ velit resumere iterū Methodum quæ possit inueniri definitio generis, & quia æquiuocatio impedit genus definiri, addit quasi considerationem quartam: qua in illo depræhendatur æquiuocatio. Assignat ergo tres considerationes pro hac Methodo: dans intelligere quartam. ¶ Vbi debes scire sub genere tot esse coordinationes, quot sunt species sub ipso cōtente, quelibet enim species est quædam coordinatio eorum, quæ sub ipsa continentur: vt verbi causa, omnium hominum vna. Altera omnium Equorum & aliæ aliorū quæ sub Animali habentur. Pro inuentione igitur definitionis generis: videlicet. Animalis. Prima consideratio est: vt ad contenta vnius coordinationis sub tali genere, scilicet Animali prospiciatur, vt ad coordinationem hominum. Secunda consideratio est, vt prospiciatur ad contēta alterius coordinationis eiusdem generis, vt ad coordinationem hominum. Tertia: vt colligatur quid in prima & quid in secunda commune sit: vt in coordinatione hominum rationale. In coordinatione Equorum hinnibile: & quid commune sit illis acceptis, vt quid commune sit rationali: & hinnibili: vt sensitiuum. Est.n. sensitiuum vtrisque cōmune. Quarta cōsideratio est in considerando, an hæc ratio acceptis communis sit æquiuoca: an vniuoca,

(Notandū. L — in margin)

M vt vtrum sensitiuum sit ratio vniuoca an æquiuoca, nā si est vniuoca: sensitiui ratio erit animalis definitio. Sinautem sit æquiuoca tale genus caret definitione. ¶ Ex his patet quomō loquitur de Methodo, qua generis definitio inuenitur. nam æquiuocatio nō cadit (nisi in genere) hoc pacto Philop. exposuit, & satis apud me ad mentē Aris. inquit. ¶ Eum qui intendit inuenire generis definitionem, oportet quærere in similia: quæ sunt non differentia. Primum quid est illud: quod omnia idem atq; cōmune habeant. Est ergo prima cōsideratio: vt cōsiderentur similia eiusdem coordinationis, quæ sub genere est, ꝗd cōmune habeant, vt homines quid habeant cōmune: & si illud cōmune est rationale: seruetur ad partem. Deinde affert secundam cōsideratione: & inquit. Postea oportet quærere N iterum in altera similia alterius coordinationis, quæ in eodem quidem genere sunt cum illis: videlicet ad equos: quid cōmune habeant, & si illud est hinnibile, seruetur iterum ad partem. Exponit autem hæc altera: quæ sunt: & inquit. Sunt autem ipsis quidem inter se idem specie: ab illis autem prioris coordinationis altera specie. Deinde ponit tertiam considerationem: & inquit. Cum autem in his accipiatur quid omnia idem habeant: & similiter fiat in alijs: vt si in hominibus rationale: in equis hinnibile assumantur: in talibus acceptis rationali & hinnibili iterum intendendum est: si illis aliquid idem sit: & hæc eousq; fiat: donec in vnam rationem cōueniant: vt in sensitiuum. nā hæc erit rei quesitæ definitio, vt ipsius animalis. Addit quasi quartam cōsiderationem, & inquit. Si vero nō vadit ꝓgrediens sursum in vnam naturam: sed in duas: aut O plures: manifestum est vtiq; ꝙ nō est vnum aliquod, qđ prædicatur. s. genus, cuius quærebamus rōnem, sed plura atq; æquiuocum. ¶ Sed dicet quispiam hanc viam nō Dubiū. sufficere ꝓ inuentione totius definitionis: quoniam hæc docet solum differentiam generis. est.n. sensitiuum nō tota animalis rō, sed differentia tantum. ¶ Fortasse Aris. nō Solutio. curauit dare regulam inueniendi genus generis, vel quia superius assignauit: vel quia genus rei per loca topica colligitur, vel quia sumitur rem definitam esse in genere (vt concessum) vt superius dixit.

¶ *Veluti si quæratur quidnam sit magnitudo animi, considerandum est in aliquibus quos quidem scimus esse magnanimos quidnam habeant unum omnes pacto quo tales esse dicuntur. Ceu si Alcibiades fuit magnanimus, & Achilles: ac etiam Aiax. Quid unum omnes habeant. Atq; id est eos affectos contumelijs non perferre. Nam primus intulit bellum. Secundus iratus se a socijs de* P *finiendis seiunxit. Tertius sibi mortem consciuit. Rursus in alijs considerandum est, ut Lysandro ac Socrate quidnam & istis inerat unum. Atq; id est æquabiliter sese habere in secundis atq; aduersis rebus fortunæ. His sumptis considero quid nam idem habeant hæc æquabilitas inquā in rebus fortunæ: & non patientia cum contumeliæ afferuntur. Quod si nihil habeant idem: duæ profecto magnanimitatis species erunt.*

¶ *Vt dico, si quid est magnanimitas quærimus, intendendum est in quosdam magnanimos, quos scimus, quid habeant unum omnes, inquantum sunt huiusmodi. Vt si Alcibiades magnanimus et* Et *Achilles: & Aiax, quid unum omnes habent, non tollerare iniu*Aut*riati. Hic.n. dimicauit. Ille insaniuit. Hic autem interfecit seipsum.* Et *Iterum in alteris: ut in Lysandro, & Socrate, si iam indifferentes* Aut *esse fortunati, & infortunati. hæc duo accipiens, intendas* Et *quid idem habent, & impaßibilitas, quæ est circa fortunas: et nō* Aut *tollerantia cum iniuriātur. Sinautem nihil sit commune: duæ utique species erunt magnanimitatis.* Q

Magnanimi.

Cō.118. ¶ Eorū quæ dixit: exēplū affert, quod est potius exēplū quartæ cōsiderationis. Pro exēplo ergo ponit magnanimorū ꝗuas coordinationes, Prima est Alcibiadis: Achillis, &

A lis, & Aiacis: q̃ fuerũt magnanimi in nõ patiẽdo iniurias. Alcibiades.n. cũ dux atheniẽſiũ fuiſſet: re parũ fauſte geſta in Sicilia: cũ audiſſet ſe nõ mõ dãnatũ, ſed p̃ omnium ſacerdotũ religiones Dijs deuotũ: impatiẽs iniuriæ: totũ cõuertit ingeniũ: vt atheniẽſibus bellũ inferret, cõſiliato ſibi Tiſapherne Darij regis p̃fecto. Achilles vero ob raptã ſibi a Menelao Briſeidã vſq; adeo: exarſit: vt maximo grę cis diſcrimine laborãtibus, eis ſuppetias aduerſus Troes negauerit. Aiax iniuria affectus ab Vliſſe ſibi mortẽ cõſciuit ĩ inſaniã verſus. Patet ergo hos fuiſſe magnanimos ĩ nõ patiẽdo iniurias, & ita ijs cõe eſt nõ pati iniurias. ¶ Lyſander vero & Socrates in tollerãdo aduerſa: magnanimi fuerũt: nõ.n. in aduerſis ſubmittebanť, nec in ſcðis extollebãtur. Fuit ãt Lyſander claſſis Lacedęmoniorũ p̃fectus & patiẽtiſſimus, vt Marcus Tullius inquit. Quãta vero fuerit Socratis tolerãtia: in Phedone & Menexeno legiť. His ergo cõe eſt impoſſibilitas circa fortunas: inqt.

B

¶ Vt dico ſi quid eſt magnanimitas q̃rimus intendendũ eſt in quoſdã magnanimos, quos ſcimus ex hiſtorijs & ex geſtis fuiſſe magnanimos, qd habeãt cõe vnũ oẽs: inq̃tũ ſunt hmõi.i. magnanimi ſunt, vt ſi Alcibiades magnanimus, & Achilles: & Aiax: quid vnũ cõe oẽs hñt, vtpote iniuriati nõ tollerare iuiurias. Hic.n. dimicauit .ſ. Alcibiades aduerſus Atheniẽſes: ille inſaniuit: Achilles.ſ. ob raptã ſibi a Menelao Briſeidã. Hic aũt interfecit ſeipſum .ſ. Aiax. Ergo ijs omnibus cõe eſt iniurias nõ pati, hæc ẽ vna prima magnanimorũ coordinatio: & p hanc habeť exẽplũ primæ conſiderationis. Deiñ ponit exẽplũ ſcðe cõſiderationis: & inqt. Iterum in alteris magnanimis, alterius coordinationis idẽ agẽdũ ẽ: vt in Lyſandro: & Socrate, Hiro: & Diogene: ſi iã indifferẽtes eſſe dicanť.i. nõ mutati fortunati & infortunati. Hñt.n. oẽs hi impaſſibilitatẽ circa fortunas tanq̃ cõe: hæc erat ſcða cõſideratio. Deiñ tãgit tertiã, & inqt. Hæc duo accipiẽs intẽdas ꝙ idẽ hñt illa duo accepta in vtriſq; coordinationibus, videlicet quid impaſſibilitas q̃ eſt circa fortunã, q̃ erat cõe in ſcða coordinatione: & quid nõ tollerãtia cũ iniurianť quæ erat cõe in prima, habeãt cõe: erit.n. illud cõe: magnanimitatis rõ. Sin aũt nihil cõmune ſit, vt rei veritas eſt: duæ vtriq; ſpecies erunt magnanimitatis, & ſic indicatur tertiæ: & quartæ conſiderationis exemplum.

C

D *¶ Omnis aũt diffinitio vniuerſalis eſt ſemper Medicus.n. nõ diffinit ſalubre cuidã oculo, ſed aut oĩ: aut ſpecie determinato.*

¶ Semp.n. oĩs definitio vniuerſalis eſt, nõ.n. in quodã oculo dicit ſanabile medicus: ſed aut in omni, aut in ſpẽ determinans.

Cõ.119. ¶ Quia dixerat nõ eſſe definibile æquiuocũ: q̃ſi aſſignat cãm: qa definitio eſt rei vlis: mõ æquiuocũ nõ eſt res vlis. Quod vero definitio ſit rei vlis: exẽplo p̃bat: quia medi-
2.expõ. cus nõ definit ſanitatẽ particularẽ: ſed vlẽm. ¶ Vel fortaſſe cũ aſſignauit regulas definitionũ nunc aſſignat regulã rei definitæ, aſſerẽs rẽ definitã debere eſſe vlẽm. Quia (vt inqt) nõ in quodã oculo dicit medicus ſanabile cũ definit. ſ. Socratis: aut Platonis, ſed aut in gñe quod omni cõpetit ſ. hoĩbus: e brutis aut definit ſanabile determinãs in ſpẽ. ſ. hominis ergo regula eſt nihil definiri niſi genus aut ſpe-
3.expõ. ciẽ. ¶ Vel (vt alijs placet) cũ Ariſto. poſuit regulã inueniẽdi definitiones: p̃bat regulã, & primo illã p̃bat ex parte termini ad quẽ: aſſerẽs bene eſſe dictũ in regula, vt procedamus ad vlẽ, qa rerũ vlium p̃priæ definitiones ſunt: vt exẽplo rerũ: quas medicus definit: oſtendit. nõ.n. cũ definit ſanabile in oculo: definit ſanabile in oculo Socratis: aut Platonis: ſed ſanabile in animali: vel homine. E

¶ Atque facilius eſt ſingulare diffinire quã vniuerſale. Quapropter a ſingularibus ad vniuerſalia oportet aſcendere. Equiuocationes enim in vniuerſalibus magis latent, quam in his quæ non differunt.

¶ Et facile magis eſt ſingulare definire quã vniuerſale. Vnde oportet a ſingularibus ad vniuerſalia aſcendere. Etenim æquiuocationes magis latent in vniuerſalibus quã in indifferentibus.

¶ Secundo probat Ariſto. regulam ex parte termini a quo Methodus.n. qua generis definitio inuenitur, habet 120. duos terminos: vt viſum eſt: ipſum genus: quod p̃ximo textu appellauit vniuerſale, & ſpecies ipſas: e quibus ad definitionem generis proceditur colligendo commune: quod eſt ratio generis, vt dictum eſt: Cũ ergo regulæ ſuf- F ficientiam probauit ex parte termini ad quẽ: nunc p̃bat eius ſufficientiam ex parte termini a quo: aſſerens bene eſſe dictum, vt in tali regula procedamus a ſpeciebus, quia facilius eſt ſpeciem q̃ genus definire: & facit talem illationem: ſiue enthimema facilius eſt indiuiduam ſpeciem definire: q̃ genus. Ergo oportet procedere a ſingularibus ſpeciebus colligendo commune ad vniuerſalia vt habeatur tale commune: vt ratio generis vniuerſalis. Antecedens aſſumptum probat ex eo: quia ęquiuocationes magis latẽt in vniuerſalibus generibus: q̃ in indifferẽtibus ſpeciebus. Huius primo accepit antecedens & inquit. Et facilius eſt ſingulare.i. atomam ſpeciem definire q̃ vniuerſale genus hoc eſt añs. Dat cõſequens: & inquit. Vñ oportet a ſingu- G laribus.ſ. ſp̃ebus atomis in vlia genera aſcendere colligendo (vt diximus in Methodo cõe omnibus illis) quod eſt: vt generis ratio Deiñ p̃bat aſſumptũ, & inquit. Etenim æquiuocationes magis latent in vlibus gñibus: q̃ in indifferentibus.i. ſingularibus ſpeciebus. Appellat autẽ ſpẽs indifferentia quatenus indiuidua ſub his nõ differunt: niſi p accñs. Patet igitur recte eſſe dictũ in Methodo eſſe procedendũ a ſingularibus ſpeciebus. colligendo cõmune vt rõnem generis. ¶ Sed huic aduerſatur, quod primo phyſicę Dubõ. auſcultationis dictũ eſt. Vbi ab vlibus dixit eſſe ad ſingu Te.cõ.4. laria procedendũ. ¶ Sed dicendũ illic Ariſto. eſſe locutũ Solutio. in ordine doctrinarũ totaliũ: quales doctrinæ totales ſunt Metaphyſica: Phyſica: & Mathematica. Hic loquitur in Methodis definitiuis: quæ docent inuenire definitiones, et ſic tollitur contradictio. ¶ Animaduerte tamen Themi- H ſtium velle Ariſto. comparare inter Methodos ſuperius aſſignatas. Aſſignauit Methodum quæ docet genus definire, & Methodum quæ docet ſpeciem definire, comparando ergo inter has Ariſtoteles (vt vult Themiſtius) dicit ſpecies atomas facilius definire quã the.c.14 ſcð huius genera. ¶ Quam expoſitionem iuniores nonnulli ſecuti ſunt: aſſerentes, rem hanc Ariſtoteles tribus rationibus probare. Quarum ſecunda ponitur ibi. (Etenim æquiuocationes.) Tertia ibi. (Sicut autem in refutatio demonſtrationibus.) Ego vero non video quomodo hęc expoſitio verbis Ariſto. bene applicari poſſit, propterea hanc omitto.

¶ Vt autem in demonſtrationibus ratiocinandi forma, ſic in diffinitionibus dilucidatas inſit oportet. Quæ quidem fuerit, ſi ſeorſum id diffiniat quiſpiam quod in pluribus generibus eſt, per ea quæ in unoquoq; dicuntur ueluti ſimile non omne, ſed id quod in coloribus eſt & figuris, & acutum ſimiliter quod eſt in uoce, et ſic ad ipſum commune proficiſcatur cauens ne æquiuocationem offendat.

I *Sicut aũt in demõnibus oportet syllogizari in esse, sic & in terminis, certũ. Hoc aũt erit, si p ea, quæ secũdũ unũquodq; dicuntur, sit in unoquoq; gñe definiri separatim, ut sile non oẽ sed in coloribus & figuris. Et acutum, quod est in uoce, & sic in cõmune erit ire cautum ne æquiuocatio contingat.*

Cõ.111. Intentio Aristo. Aliqui volunt Aristo. velle probare in definitiua Methodo esse standum in vniuoco. Quod verbis Aristo. non bene accommodatur. Melius ergo videtur Aristo. velle hic assignare Methodum: qua sciamus analoga ipsa definire. Cum. n. aliquando nos speciem, aliquando genus: & aliquando analogum definimus: si assignauit Methodum pro inuentione definitionum generis, & speciei est rationi consentaneum, vt assignet Methodũ pro inuẽtione definitionis analogi: alioquin esset diminutus in Methodis definitiuis. Est ergo Methodus: vt definiatur vnũquodq; genus propria definitione: postea genera hęc sub K analogo contenta accipiantur sub disiunctione pro definitione analogi: aut accipiantur definitiones generũ sparsim definitorum pro definitione generis analogi. Quã rem (vt Alexander primo de interpretatione, & primo priorum notauit.) Seruat Aristo. in definitione propositionis, cum inquit. Propositio est orõ alicuius de aliquo & in libro de interpretatione idem seruauit in definitione 1. piher. cap. 4. enuntiationis, inquit. Sicut autẽ in demonstrationibus oportet syllogizari inesse. s. prædicatum subiecto: alioqn non esset demonstratio, sic & in terminis. i. definitionibus: oportet seruari certum. i. oportet esse talem, vt per ipsam deprǣhendatur certe definitum ipsum. Deinde declarat quomodo in analogo poteſt hoc fieri, vt ipsum definiatur: & seruetur certum, & inquit. Hoc autem erit: idest ser L uabitur certum in analogi definitione, si per ea, quæ secũdum vnumquodq; dicuntur. i. si per propria vnicuiq; generi eorum, quæ sub analogo continentur, sit separatim in vnoquoq; genere definiri: hoc est si vnumquodq; genus sub analogo contentum per proprium ipsi definiatur. Et postea supple. per tales definitiones ipsum analogum definiat. reponendo illas sub disiunctione in analogi definitione: huius rei exemplum affert: & inquit. Vt si quis velit simile ipsum definire: definiat non omne. i. non simile vniuersale omnibus similibus: sed simile in coloribus, & simile in figuris, per propria coloribus, & figuris, & Deinde has similium definitiones sumat in definitione similis vniuersalis. Similiter & siquis acutum voluerit definire: acutum: quod est in voce, & acutum in sapo- M re, & acutum in stilo prius deueniat, & sic ex his erit ire in commune analogum cautum & prohibitum ne æquiuocatio contingat. Sic enim demitur æquiuocatio: & poterunt definitiones talium sub disiunctione assumi in definitione communis analogi. Hæc videtur huius loci expositio. Philoponus autem exponit verba: sed non ponit intentiones verborum. Ideo expositiones eius non sunt vtiles: nisi ad verba.

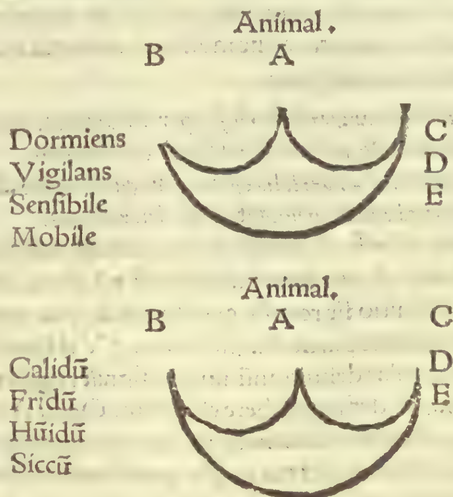
Quod si neq; differrere translationibus oportet. Patet neq; diffinire oportere, aut translationibus aut hisce quæ per translationem dicuntur, Erit. n. necessitas ut translationibus differatur.

Si autem non oportet disputare in metaphoris, manifestum est neq; definire metaphoris, neq; quæcunq; dicuntur in metaphoris. Disputare enim erit necesse in metaphoris.

Cõ.112. Quoniam Academici (vt Plato & Socrates: & Cinici vt Diogenes voluerunt res esse definiendas per Metaphoras, Vnde Diogenes definit hominem. Homo est planta euersa. Ideo Aristo. excludens hunc modum procedendi N in definitionibus inquit. Si autem non oportet disputare in demonstratiuis disputationibus in Metaphoris. (Non enim præceptor cum discipulo disputat per Metaphoras) manifestum est nec esse definiendum res ipsas Metaphoris. Nam disputatio demonstratiua demonstratione: & demonstratio definitione constat: neq; quæcunq; dicuntur. s. scientificæ, in Metaphoris dicenda sunt. Disputare n. erit necesse in Metaphoris: si quæ scientificæ dicuntur. Metaphoris dicantur. Modus ergo procedendi Acadēmicorũ definiendis rebus non conuenit.

Vt autẽ facultatem habeamus mediorum ad ea demonstranda quæ proponuntur: peruestigare oportet, & ea quæ animantibus apertis inspiciuntur, & ipsas quoq; diuisiones: atq; sic peruestigare oportet supposito genere communi omnium. Ceu si anima- O lia sint ea quæ considerat, quænam omni competũt animali. Quibus sumptis rursus identidem peruestigare oportet, quænam cæterorum primo cuilibet insunt, ueluti si id sit auis, quænam omnem auem sequuntur. Et sic semper quæ nam propinquissimo competunt. Patet. n. nos posse iam dicere propter quid insunt ea quæ competunt hisce quæ sub ipso communi sunt collata, ut propter quid homini competunt, aut equo. Sit autem animal quidem b, in a, uero ponantur ea quæ animal omne sequuntur, his autem in locis in quibus, c, e, d, literæ designatur, animalia singula collocentur. Patet itaq; propter quid, a, competit ipsi, c, propter, b, nãq; competit. Et similiter cæteris.

Ad habenda problemata, eligere oportet, & decisiones, & diuisiones. Sic autem eligere subiectum genus, commune omnium, ut si animalia sint, & quæ considerantur. qualia omni animali P *insunt. Acceptis autem his, rursus reliquorum primum qualia omne sequantur ut si hoc est auis, qualia omnem sequantur auem, & sic semper illi proxima. Manifestum enim est, quoniam habebimus iam dicere propter quid insunt sequentia his, quæ sunt sub communi, ut propter quid homini, aut equo insunt. Sit autem animal in quo, a, b, autem sequentia ad omne animal; In quo autem sunt, c, d, e, sint quædam animalia. Manifestum igitur est propter quid inest ipsum, b, ipsi, d. propter, a, enim inest. Similiter autem & in alijs, & semper in alijs eadem est ratio.*

Q Equus Homo Piscis.

Equus Homo Piscis Bos

Aristoteles hic (vt mihi videtur) ostendit quid sit Cõ.113. Quomõ differat p̃blema & cõclusio. medium: siue propter quid in problematibus. Differt autem problema ab ipsa conclusione multifariam: sed in proposito differt ex eo: quia problema non constat ex proprijs, & conuertibilibus: sed ex his: quæ accidunt subiecto. Conclusio autem ex proprijs, & eũ subiecto couer-

A cōuertibilibus cōstat. Problema est, pp qd hō dormit: & pp qd hō vigilat. Conclusio est pp qd hō est risibilis: & ppter qd equus est hinnibilis. Arist. ergo oñdit quid sit mediū, nō simplr, sed in ꝓblematibus, nā mediū in cōclusionibus demr̄auit. Assignat aūt ꝓ inuētione talis medij q̄tuor cōsiderationes. Prima est vt genus supponaᷓ: eorū quorū ꝓblemata q̄rimus: vt hoīs, eq, & piscis. Hoc vero supponaᷓ, aut vt cōcessum, aut per loca topica. Scđa est, vt hoc genus diuidaᷓ in omnia ea: q̄ sub ipso cōtineᷓ: vel in plura eorū: q̄ nobis cōstant. Tertia est: vt colligant̄ oīa cōia illis: in q̄ diuisum ē genus. Vt si animal diuidiᷓ in hominē, equū, & piscē: colligātur somnus: vigilia, motus: & sensus. Quarta est, vt videaᷓ an hæc ei gñi insint: qđ in illa

B erat diuisum, nā si illi gñi insit, iā habeᷓ pp qd & mediū in ꝓblematibus: q̄ quæruntᷓ de spēbus illius gñis. Erit.n. genus ipm: vt animal in talibus omnibus mediū: inquit. ¶ Ad hñda ꝓblemata de cōtētis sub aliquo: eligere oportet & decisiones & diuisiones. i. oportet genus diuidere in omnia, vel plura: q̄ sub ipso sunt, hæc fuit scđa cōsideratio. Sic āt eligere oportet genus omniū cōe: vt sit subm atque cōcessum, vel aliūde inuentū. Hæc erat prima cōsideratio. Innuit āt tertiā in exēplo, qđ subscribit, & inqt. Vt si animalia sint & q̄ cōsideranᷓ. i. si spēs animalis sint ea, quorū ꝓblemata q̄rūᷓ: oportet sup. eligere q̄lia omni animali insunt: ē ergo tertia cōsideratio, vt facta gñis diuisione cōsiderenᷓ q̄lia cōia sint: q̄ his omnibus insunt: q̄ animal diuidebāt. Prætermisit quartā, qa satis ex his tribus

C habeᷓ. Nā si habetur cōia: q̄ omnibus spēbus cōpetūt: statim cognosciᷓ ꝙ illa insunt gñi, q̄ in talia diuidebaᷓ, & ꝑ cōsequēs habeᷓ mediū, & ꝓpter qd in ꝓblematibus: q̄ de cōtētis sub animali q̄rebanᷓ. Docet eodē mō esse agendū ꝑ diuisionē alicuius eorū, q̄ sub gñe cōtinebantur. Verbi cā: ipsius auis: q̄ sub animali cōtinetur: nā si q̄rimus ꝓblemata de cōtētis sub aue, oportet auē diuidere in coruū, & picū & sturnū: & id genus, & deinde colligere cōia his omnibus, & illa attribuere aui, nā auis erit mediū, & pp quid in spēbus auis: de q̄bus ꝓblemata q̄runᷓ. Idē in cęteris agēdū ē: donec venerimus ad spēm atomā, q̄ vlterius in spēs nō est diuisibilis: inqt. Acceptis aūt his: sup. de gñe cōi, & assignatis his cōsiderationibus ꝓ inuentione medij in spēbus supmi gñis, rursus reliquorū: q̄ genus diuidebāt, oportet diuisionē facere & q̄rere q̄lia primū oē sequā

D tur. i. q̄lia sunt q̄ sequūtur primū omnibus cōe. Vtpote ꝑ tot & siles cōsiderationes: vt si hoc quod vlterius subdiuiditur, sit auis, q̄lia sequātur oēm auē, & breuiter ita agēdū est, vt egimus in prima diuisione: Et sic eligere oportet et diuidere semꝑ illi ꝓxima, nā sic faciēdo habebimus iā dicere ꝓpter quid sequētia siue accñtia insunt his: q̄ sunt sub cōi. Exēplū affert, vt ꝓpter qd homini: aut equo insunt. Disponit aūt terminos, vt res facilius deprehēdatur, & inquit. Sit āt animal in quo. a. b. aūt sequētia ad oē animal. In quibus autē sunt. c. d. e sint q̄dā animalia, videlicet hō: equus, piscis, q̄bus patebit quā ob cām ipm. b. insit ipsi. d. nā ꝓpter. a. inest. Silr̄ aūt fieri pōt & in alijs per diuisionē & subdiuisionē, nā sꝑ in alijs est eadē rō. ¶ Quo vero ad verba attinet dixit decisiones, & diuisiones: vel qa alterū alterius est expō, vel qa res pōt diuidi: & decidi diuiditur ꝑ partes subtiuas, decidiᷓ ꝑ integrales. Mō animal pōt eē mediū tā ad spēs, cū diuidiᷓ per partes subtiuas, & accipiuntur cōia omnibus partibus subtiuis, q̄ ad spēs cū diuidiᷓ per partes integrales, Et accipiuntur cōia omnibus il

Verborū expōtio

E lis partibus, cū. n. animal diuidiᷓ per mēbra cōia omnibus mēbris sunt calidū, frigidū: humidū, & siccū. Modo hoc de omnibus animalis speciebus possunt demonstrari per ipsum animal: vt in exemplo patet.

¶ Eadē autē est semper & in alijs rō, atq; nunc sic dicimus ꝑ tradita nobis nomina cōia rebus. Oportet autē nō solū in his ipsis dicto mō cōsiderare, sed ēt si aliquid aliud uideatur cōe cōpetēs, & idipsum accipere, deinde sumere & ea quæ ipsum sequuntur, & ea quæ hoc sequūtur ueluti cornigeris cōpetit eritiū habere, superioribusq; uacare dentibus. Sumātur igitur hæc, & rursus accipiēda sunt ea quibus cōpetit, sequiturq; gerere cornua. Patet. n. propter quid illis competūt ea quæ diximus. Nam ob idipsum illis ine

F *runt, quia cornua gerunt.*

¶ Nūc quidē igitur scđm ea, q̄ assignātur cōia noīa dicimus. Oportet autē non solū in his cōsiderare, sed ēt si aliquid aliud uř cōe exñs accipientē. Postea quæ nā hoc sequitur. Et qualia hoc sequuntur. Vt cornua habentia habere omasum & nō bidētia eē. Itē habere cornua, quæ sequitur. Manifestū est. n. propter quid in illis est, quod dicitur. Propter id. n. q. cornua habent, inest. — Tex. 23. Echinon. Omasum. ἀμφόδοντα Bidentia. Vtrinque dentata.

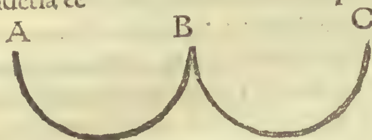
¶ Themistius exponit (vt mihi vř) alio mō cęteris. Posset n. qs q̄rere: si genus: qđ dictū est esse mediū in ꝓblematibus, nō habeat nomē, quid agendū erit. Quæri. n. solent hæc ꝓblemata in naturali sciētia, ꝓpter quid bos: ceruus, & capra nō sunt bidētia. i. vtrinq; dentata: & ꝓpter quid habēt multiplicē vētrē, vbi patet genus ꝓximū: qđ ē cōe illis nō hr̄e nomē. Animal. n. nō est illis ꝓpriū genus, sed remotū. Quæriᷓ ad quid recurrēdū erit. Rñdet Arist. (vt Themistius interpretatur) esse recurrendū ad cōem passio — Cō. 124. expō the.

G nē: quæ illis cōmunis sit: qualis est cornigerū esse. Nā talis passio erit mediū: & ꝓpter quid in talibus, mō seruentur cōditiones, quas in cōsiderationibus diximus: videlicet, vt subta de quibus quæruntur, sub tali passione sint: & q̄ sita cōpetāt omni tali passioni. Erit. n. tūc talis passione mediū conueniens in talibus ꝓblematibus. ¶ Philoponus vero & Thomas nō ab rōne asserunt Aristotelē velle Methodū dictā ampliare nō mō ad genus nominatū: sed ad genus proprio nomine innominatū. Nā siue nominatū sit genus antiquo: & cōsueto nomine, siue nominatū nouo: & inconsueto nomine: modo sit cōe omnibus subiectis: quorū quærimus ꝓblemata, & illa quæ quærunᷓ, cōpetat omni tali generi, semper est conueniēs mediū, & ꝓpter quid in talibus ꝓblematibus: inquit. ¶ Nūc quidē igr̄ scđm ea: q̄ assignanᷓ antiq̄tus cōia generū noīa Methodū dicimus. q. d. hactenus de Methodo q̄n gñā hñt assignata cōia noīa, & antiq̄tus appropriata. Sed extēdo Methodū. — Expositio Phi.

H Oportet accipiētē ꝓblemata ñ solū cōsiderare dictā Methodū in his gñibus: q̄bus assignatū iā ē nomē: sed ēt gñibus, q̄bus ñ assignatū ē antiq̄tus nomē. Si aliqđ tale. i. mō aliqđ tale vř oībus illis: de q̄bus q̄rimus ꝓblemata: cōe exñs: cui nomē assignatū nō sit: sed de nouo factū. q. d. mō tali gñi cōpetāt oēs cōsideratiōes, q̄rū prima erat: vt sit cōe omnibus eis: quorū ꝓblemata q̄runᷓ. Deiñ replicat secūdā considerationē, & inqt. Postea q̄ nā sint illa, q̄ hoc cōe genus sequaᷓ: hoc est: & mō aliq̄ spēs sint: quas tale genus innominatū sequaᷓ. Replicat tertiā: cum inquit. Et qualia hoc sequantur, idest, & mō aliq̄ cōia quæsita sint, quę hoc innominatū genus sequuntur. q. d. eadē est Methodus in genere innominato. Si sit cōe aliquibus: & aliqua cōtineātur sub illo: & sint quędā accñtia illi cōi cōpetētia. Nā his stātibus Methodus eadē est in gñe nominato: & innominato. Ex ēpla ponit: & inquit. Vt sunt hæc problemata:

I quorũ primũ est cornigera hr̃e omasum: siue simplicẽ vẽtrẽ. Secundũ est, & cornigera nõ esse amphodota: idest bidẽtia, siue vtrinq; dentata. Vel intellige sic & melius: vt sit exẽplũ cõsiderationũ. q. d. vt si illud cõe genus: cui nõ est nomẽ assignatũ, sic cornigerũ, & q̃sitũ cõe omni tali sit habere omasum. Ad oẽ.n. cornigerũ sequit̃ hr̃e omasum: & sit aliud quæsitũ omni tali cõpetens nõ bidẽtia esse. Itẽ habere cornua: siue cornigerũ esse: quæ nam sequit̃, idest & aliquæ spẽs sint: quibus competit esse cornigerũ. Nã si cornigerũ sit tale cõe (vt dicit prima consideratio) & habere omasum & non bidẽtia esse sint quæsita: quę tali cõi insunt (vt est secunda cõsideratio) & sint aliquę spẽs sub tali genere: quod nouo nomine dicitur Cornigerum (vt est tertia consideratio) Methodus erit ꝙ cornigerũ sit

K mediũ in talibus quæsitis: & hoc dicit.

⁋ Manifestũ est.n. his sic stantibus, ꝑpter qd est, quod dr̃ .i. quod quæritur, vt ꝑpter quid bos, ceruus, & id genus habeãt omasum: & bidẽtia nõ sint Propter id.n. qd̃ cornua hñt. i. quia cornigera sunt, inest eis hr̃e omasum: & nõ bidẽtia esse. Sint in.a. hr̃e omasum: & bidẽtia nõ esse, in.b.

L cornigerũ. in.c. bos ceruus: & ouis. Hæc quo ad expõnẽ.

⁋ Quo vero ad verba attinet verbum omasum græce esse ἐχῖνον Echinon: qd̃ interpretat̃ Argyropolus Ericiũ Theodorus vero in libris de animalibus Omasum. Vñ Philoponus inqt. Echinũ dicit vnũ ex tribus vẽtris receptaculus: quẽ vẽtrẽ nominare cõsueuerunt multi. Qua rõne fit: vt nõ bene dicat, q velint cornigera hr̃e tres vẽtres. Non n. ex anotomia eorũ taliũ visi sunt. Sed vnus est taliũ vẽter: tribus receptaculis, q̃si vasculis dissecutus, quorũ receptaculorũ vnũ Echinõ dr̃. Hunc Theodorus Omasum latine dicit. Argyropilus Ericiũ, forte quia est simile ei animali, quod Erinaceũ dr̃, vel aliã ob cãm. ⁋ Alij dixerunt in ventrẽ taliũ animaliũ q̃tuor esse receptacula: quorum

M aliud Cęliã, latinę vẽtrẽ: aliud Cecryphalũ latine arsineũ siue reticulũ, omasum aliud: quod græce echinũ, ab omasum, aliud quod græci enystrũ appellarũt. Quod an ita sit tertio de partibus animaliũ quærat̃: aut ex annotomice. Satis aũt nobis sit, echinũ esse receptaculũ vnũ ex eis esse: quæ sunt in ruminãtiũ ventre, Philoponus & Themistius exposuerũt. Habuerũt aũt hæc animalia omasum atque multiplicẽ vẽtrẽ, quia caruerũt dentibus, vt possint ruminare cibũ. Caruerũt vero dẽtibus, quia materia dentiũ fuit trãsmissa ad cornua. Nõ.n. põt duo natura ęq̃liter agere, iõ materiã dentiũ superiorũ transmisit ad cornua. Hæc Aristoteles libris de animalibus longius.

Verborũ expositio Echinum quid.

κοιλία κεκρυφαλος ἐχῖνον ἐνυστρον

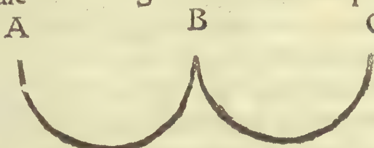
⁋ *Et insuper alius modus peruestigandi per similitudinem rõnis. Nõ.n. potest unum quidpiam idem sumi quod quidem sepium & spina & os appellare oportet. Inerunt autẽ & his atq; sequentur aliqua, quasi talis sit una quædam natura.*

⁋ *Amplius alius modus est secundum analogũ eligere. Vnum.n. accipere non est idem. Hoc autem est uacare sepium, & spinam, & os. Sunt autem quæ sequuntur & ad hæc tanquã una: quadã natura tali existente.*

Sepiũ est os sepie, vt exponit Phi. et The.

N

Sepium Spina. Os.

O

⁋ Scđo ampliat dictã Methodũ ad analogũ mediũ. Quærũt.n. aliq̃ ꝓblemata scđm analogũ hoc pacto, pp q̃d piscis hẽt spinã, & hõ os, & sepia sepiũ, iõ vult mediũ in talibus esse analogũ & per eadẽ Methodũ, & tot cõsiderationes reperibile. Oportet.n. inuenire aliqđ cõe analogũ, vt reuerberatione indigere: analogũ: ad qđ sequat̃ illud. verbi cã, sit analogũ reuerberatione indigere.b. hr̃e os: vel ꝓportionale.a.c. vero sit hõ: piscis & sepia: patet mediũ esse analogũ: & q̃sitũ silr̃: inqt. Amplius alius modus est sup. inceniẽdi pp qd in analogis: scđm analogũ mediũ eligere & qa dixit aliũ esse modũ, ne q̃s putet hũc modũ eẽ aliũ scđm formã addit vnũ.n. accipere nõ est idẽ: sed oportet sup. uacare qđ q̃rit̃ sepiũ: & spinã, & os, vel vno noĩe os: aut ꝓportionale ossi. Sic igr̃ nõ differt Methodus in analogis q̃sitis: & vniuocis quo ad formã: sed solũ quo ad mãm qa alia sunt analoga: alia vniuoca. Forma tñ inuestigãdi mediũ in talibus q̃sitis analogis est, vt q̃rebamus in vniuocis. Addit ea q̃ sequũt̃ ad hęc. s. ad os, sepiũ & spinã: ñ ꝓpriẽ vna: sed q̃si q̃dã nã vna tali exñte. Ex his vult hr̃e in q̃sitis analogis media eẽ analoga: tñ eadẽ Methodo repiri. ⁋ Aĩaduerte vt Philop. innuit. Idẽ posse eẽ q̃sitũ & mediũ. Reuerberatiõe.n. indigere põt esse q̃sitũ. Possumus.n. q̃rere q̃re piscis, hõ: & sepia: reuerberatione indigẽt: & tũc dicemus, qa eorũ carnes sunt porose: cũ.n. carnes sint porose, nisi hęc sit spũs reuerberãtia exhalarẽt tãdẽ spũs. Põt et esse mediũ: q̃rimus.n. q̃re piscis hẽt spinã: & hõ os: & sepia sepiũ. Dicemus qa indigẽt reuerberatione spirituũ ad intra. Propterea Aristo. ait, cũ talia quæsita sint analoga: nõ.n. õs, spina: & sæpiũ, cõueniũt in vno gñe: sed in vno ꝓportione: iõ oportet mediũ esse analogũ. Sumat̃ ergo mediũ analogũ: ad qđ sequit̃ q̃sitũ analogũ. & sic modus est eadẽ secũdũ formã: secũdũ materiam alia.

Cõ. 125.

P

Quęsitũ medium põt esse idem.

Q

⁋ *Eadẽ aũt sunt nõnulla eorum quæ proponuntur multipliciter. Quædã.n. ex eo sunt ea, quia mediũ idẽ habent, ueluti quia sunt omnia antiperistasis. Atque horũ nonnulla sunt eadẽ genere quæcunq; differẽtias habẽt, ex eo quia sunt diuersorũ, uel alio modo. Vt propter quid resonat, aut propter quid apparet, et propter quid iris existit. Vniuersa.n. hæc idẽ sunt propositum genere, omnia nãq; sunt plane reflexo, sed spẽ sunt diuersa: Quædã autem differunt, ex eo quia medium est sub alio medio, ueluti propter quid nilus decrescente mense magis affluat aquis, quia mensis decrescens similis magis hyemis est. Propter quid mensis decrescens, similis magis hyemis est: quia luna decrescit. Hæc.n. sic. inter sese habent, ut patet.*

⁋ Eadem

A *¶Eadē autē ꝓblemata sunt, quę quidē idē mediū habēt ut quoniā omnia antiperistasis sunt, horum autē quędam genere eadē sunt, quę habent differentias, aut quę aliter sunt, ut propter quid resonat: aut propter quid apparet, aut propter quid iris. Omnia n. hęc unum problema sunt genere. Omnia.n. repercussio sunt, sed specie altera. Alio autem ex eo quia mediū sub altero mediū est differunt problematū, ut ꝑꝑ quid nilus deficiēte mēse magis fluit? ꝑꝑ id quod himealior est deficiēs. & ꝑꝑ quid himealior est deficiēs ꝑꝑ id quod luna deficit. hęc.n. sic se habent adinuicem.*

Cõ.126. Cõtinuatio. ¶Hactenus de ipo ꝓpter quid in ꝓblematibus. Nūc q̄ dicant̄ ꝓblemata eadē: & quot modis dicantur eadē: exponit: & inqt. ¶Eadē aūt ꝓblemata sunt: q̄: q̄dē idē medium hn̄t. Verbi cā: vt si omnia sint antiperistasis: & tu intellige in p̄dicatione cāli.i. ꝓpter antiperistasim, dr̄ aūt graece, antiperistasis: latine cōtra pulsio: & de verbo ad verbū cōtraria circūstatio. Si ergo sint aliq̄ ꝓblemata, quorū omniū mediū ē antiperistasis: hæc dicunt̄ eadē. Deinde quot modis eadē dicant̄. exponit & inqt. Horū aūt q̄dā gn̄e eadē sunt: quædā sunt eadē subalternatione. Exponit aūt: q̄ gn̄e eadē sunt: & inquit. Eadē gn̄e sunt: quæcunq; habēt drīas: aut q̄cunq; aliter sunt. i. q̄ūolibet diuersa, mō alterū sub altero nō collocet̄. Exēplū ponit & inquit. Vt ꝓpter quid resonat locus iste. i. ꝓpter quid in hoc loco fit echo: & ꝓpter quid apparet. s. in speculo imago: & ꝓpter qd in nubibus est iris. Omnia.n. (vt inquit.) Hæc vnū ꝓblema sunt gn̄e: quia omnia repercussio sunt. i. ꝓpter repercussionē. Echo.n. repercussio vocis ē. Imago rep̄cussio spēi visibilis. Iris repercussio in luminis, verū altera sunt spē, vt patet. Deinde exponit, q̄ dicant̄ eadē subalternatione, & inquit. Alia vero de numero ꝓblematū eadē sunt subalternatione, ex eo quia drūt per hoc ꝙ mediū est sub medio. Exēplū, vt ꝓpter quid nilus deficiēte mense. i. in fine mēsis fluit, & inūdat, ꝑꝑ id quod himealior est deficiens mēsis, & ꝓpter quid himealior est deficiēs mensis, ꝓpter id quod luna deficit. nā deficiēte lumine, deficit calor: qui resoluebat pluuias. Hæc.n. (vt inquit) ꝓblemata sic se hn̄t adinuicē in subalternatione. dubitatio Solutio. ¶Sed q̄res q̄re nō posuit nec docuit inuenire mediū in q̄onibus si est: & quia est. alia dubō. ¶Et dicendū: quia si est ad quid est: & quia est ad ꝓpter qd ē reducūtur. Vel quia si est: & q̄a ē nō sunt sciētificę q̄ones. Sępe.n.p sensus termināt̄. Solutio. ¶Vlterius dubitabis ēt q̄a nō videtur ꝓblemata eadē eē ꝑꝑ mediū. Est.n. mediū extra extrema ꝓblematis. ¶Et dicēdū ꝓblemata aliq̄n differre rōne materiæ, quę est cōpositio terminorū. Aliq̄n rōne formę, nō quidē perficientis: sed declarātis esse, & sic propter media differunt: & propter media conueniunt.

¶Ambiget aūt quispiā de cā & de eo cuius est causa: & ne tum causa, cū est id cuius est cā. ueluti cū frondes decidunt, est ne tū ipsa cā defluēdi frōdes latitudo inq̄ foliorū, si idipsū illius sit cā.

Tex.25. *¶De cā autē, et cuius cā est. Dubitabit aliquis, utrum cum cātū ē, & cā est (ut folio fluit) aut deficit, & causa deficiendi, et folio fluendi erit, ut si hoc est, lata habere folia. Deficere autē huius, quod est in medio esse.*

Cõ.127. Expō Tho. Qualis expositio. ¶Thomas exponit Aristo. velle quærere de mutuo coexistentia effectus cū cā, vtrū patet cā exn̄te effectus sit: & econtra effectu existente cā sit. ¶Sed hæc expositio ambiguā vr̄. nam Aristo. quærit solū vtrū effectui existente cā sit. vtrū vero causa existēte: effectus sit: Aristo. nō q̄rit. Præterea Aristo. quæsiuit: & dissoluit hoc ꝓblema, cū q̄siuit, vtrū cā & effectus simul sint. Declarauit.n. agentē et materiā nō simul esse cū effectu. Formalē vero & finalē simul esse. E ¶Quare exponit Philoponus solū: vtrū existēte effectu cā sit: contra vero non querit. Expositio Philo. Refutatio ¶Sed hæc expō licet conueniat verbis his: non tamen conuenit exemplis inferius exponendis. Propria expositio ¶Ideo arbitror verba hæc esse supplēda hoc pacto. ¶De cā aūt: & de eo: cuius est aliqua cā, hoc est de causa: & effectu dubitabit aliquis. Vtrū cū cātū est, est & causa, & supple econtra cū causa est. erit & causatum. Vt si folio fluit aliquid. s. vitis, aut deficit. s. luna: erit & deficiendi causa: & folio fluendi causa, vt si hoc est. s. folio fluere, sit lata folia habere: deficere aūt si sit: supple: sit terram esse in medio. Subaudi & econtra: si sit terra in medio, sit lunam deficere, & si sit folio fluere: sit lata folia habere. Si ergo verba sic legantur suppletorie: q̄ō est de mutua coexistētia causæ & effectus. Cum vero Philoponus dicebat hanc quæstionem superius fuisse motam, & dissolutam. F Dicemus alia forma fuisse superius quæsita, & alia forma hæc quæri: superius.n. quærebatur de mutua coexistentia effectus & causæ secundum rem. Hic vero secundum syllogisticam cōuersionem. Præterea hic copiosius rem attingit: ibi breuius. Quare cum Thoma expono Aristotelem velle quærere de mutua effectus & causæ coexistentia. Nam verba legenda sunt suppletoriæ: vt in exemplis patebit. Themi.2. Soso phi. huius c.30 ¶Themistius vir doctissimus in sua Paraphrasi sic textum legit: cum inquit. Ad hæc ambigat quispiam de causa: & eo, cuius est causa. Et exponit verba: & inquit: causam: ipsum medium voco. Id cuius est causa, conclusionem. Nunquid in contrarium commeet conclusione posita vti medium afferatur. G Ecce quod quærit vtrum demonstratio sit reciproca ab effectu in causam, & a causa ad effectum.

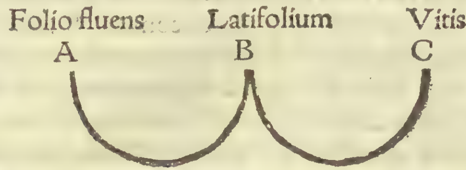
¶Vel cū deficit luna, est ne tū interpō terræ. nam si nō est aliqua alia, erit ipsorū causa, Sin simul sunt cā: & id cuius est cā, ceu si intercedit terra, deficit luna, aut si latitudo est foliorum defluunt frondes, tum mutuo profectæ demonstrabuntur.

¶Si.n. non est aliqua alia erit cā ipsorum. Si uero causa sit simul & cantum, ut si in medio est terra, deficit, aut si latum est folium folio fluit. Si autem sic est, simul utique erunt, & demōstrabuntur per inuicem.

Com.128. ¶Cū mouit q̄onem. Hic argumētatur pro vtraq; sui parte & lege sic verba. ¶Si.n. nō est. s. mutua cāæ & effectus coexistentia, ipsorum effectiuū aliqua alia causa erit, & ipsi effectus erunt alterius causæ. Pro altera parte lege sic. H Tex.6. Si vero causa sit simul & causatū. s. conuersim coexistentes, vt si in medio est terra: deficit: & econtra: si deficit: in medio est terra: aut si latum est folium, vitis folio fluit, si inq; sic conuersim coexistant, simul vtiq; erunt, & demōstrabuntur per inuicē circulariter: quod est reprobatum primo huius. Quare quæstio pro vtraq; sui parte est ambigua. Nam si effectus & causa mutuo non conuertuntur erit effectus sine causa, vel causa sine sui effectu. Sin autem conuertuntur: erit circularis demonstratio.

¶Sit enim, a. frondes deponit, d, plāta cuius sunt folia lata, c, uitis. Si igitur, a, cuilibet competit, b. Omnis.n. planta cuius folia sunt lata frondes deponit, b, uero, c, ipsi competit. Latas.n. frōdes quęlibet uitis habet, a, etiam ipsi, c, competit. Omnisq; uitis frondes suas deponit. Atque causa. b. medium est, ut patet. At licet ēt per foliorū defluxū lata uitem habere folia demōstrare. Sit.n. d. lata habere folia, abiicere frondes, e, uitis autē, f, e, igitur cuilibet inest, f. Omnis.n. uitis abijcit suas frondes, d, uero cuilibet cōpetit, t, omnis nanq; planta quæ frōdes deponit habet folia lata, omnis ergo uitis habet folia lata. atq; cā est foliorum defluxus.

I ¶ *Sit.n.folio fluere in quo,a,Latifolium in quo,b, Vitis uero in quo,c.Si igitur inest ipsi,b,a.Omne enim latifolium folio fluit, c,autē inest,b,Omnis enim uitis latifolia est,&,a,inerit,c.Omnis uitis folio fluit.Cā autē est,b,mediū.Quod autē & latifolia uitis sit,est per id,ꝙ folio fluit, demostrare. Sit enim,d, quidem latifolium,e,autē folio fluere.Vitis uero in quo,z,ipsi igitur,z, inest,e.Etenim folio fluit omnis uitis.Ipsi autem,e,inest,d. Omne enim fluens folio est latifolium. Omnis itaq; uitis latifolium est,Causa autem est folio fluere.*

K

Cō. 129. ¶ Deduxit ad hoc absurdū demrōnē esse circularem: si p inuicē cā & effectus demrarentur.Nūc quō fieret hæc circularis demrō per excpla ondit. Vbi cā & effectus in demostratione couerterenť:& inquit.¶ Sit.n.folio fluere in L quo.a.latifoliū vero sit in quo.b.vitis aūt sit in quo c.terminis sic cōstitutis.Si ipsum.a.inest ipsi.b.medio:vt rei veritatē inest.Nā oē latifolium folio fluit.Ipsum autem.b.insit ipsi.c.vt rei veritate inest:nā omnis vitis latifolia est:cōclusio erit,ꝙ &.a. inerit ipsi .c. Quia omnis vitis folio fluit.In hoc syllō cā est.b.mediū, effectus siue passio est a folio fluere.c.vero subiectū passionis:quare demrō erit p cām.Deinde ponit excplū demrōnis:quæ est per effectū. & inquit.Quod autē & latifolia vitis sit, est per id quod est folio fluere demonstrare:& sic demrō erit per effectū cōstituit vero sic terminos,& inquit: Sit enim.d.quidem latifoliū:e.aūt folio fluere.Vitis vero sit in quo.z. igitur terminis sic collocatis , ipsi.z. inest .e. Etenim folio fluit omnis vitis.Ipsis autē.e.inest.d.omne enim folio fluens ē M latifoliū.Omnis itaq; vitis latifoliū est, cā autem est folio fluere,qua cōcludetur vitē esse latifoliā. Et ita vř circularis demrō:quia in prima latifoliū est cā concrōnis.In scda folio fluere est cā conclusionis . ¶ Quo vero ad verba attinet.Verbū folio fluere græce est φυλλοῤῥεῖν. Latinis diceretur defrondescere.Sunt vere stirpiū aliæ lata folia habentes(vt ficus,pirus,vitis:& id genus).Aliæ vero angustiora folia habentes(vt oliuæ,pinus: & id genus).Quæ folia angustiora habent(vt inquit Theophrastus in libro de stirpibus)perpetua coma virēt:pp pinguedinē atq; oleaginitate,q̄ viscositatē facientes. cū difficultate defrondescunt.Quæ vero folia lata habēt: facile defrondescunt: ex eo quia cito perdunt frondiū humorē. Vnde & Aristo.postea asserit hæc defrondescere ob arescentiā succi: ob magnitudinem enim foliorū in talibus desiccatur succus.Ex his patent tum verba:tum exempla.

Verborū expositio. Cur arbores hñtes paruissima folia cōtinuo virēt & cū difficultate defrondescunt et cur habentes lata ecōtrario.

¶ *Quod si fieri nequit,ut sint sibi mutuo cāæ,cā nāq; prior est eo cuius est causa,& deficiendi quidem causa est in medio terram esse.huius autem non est causa deficere lunā.Atq; demostratio quæ fit per causam:est propter quid,demonstratio uero quæ non per causam fit,est ea qua quidpiam tantū esse ostenditur. Qui per defectum terram in medio esse percepit:is scit quidem idipsum esse propter quid aūt est non cognoscit.Atq; deficere lunam non esse causam ut sit in medio terra,sed econtra causam esse , ut deficiat luna:inde perspici potest: In rōne nāq; deficiendi inest in medio terrā esse,Quare patet p hoc illud,sed non p illud hoc inotescere.* N

¶ *Si autem non contingit cās esse adinuicē(causa enim prius est eo,cuius est causa) & deficiēdi quidem est causa,Terram esse in medio:eius quod est,in medio terram esse non est causa deficere. Si igitur per cām demostratio est:propter quid est.Si autē nō per causam,ipsius quia est.Quoniā quidam terra in medio est cognouit.Propter quid autem non.Quod autē deficere nō sit cā in medio essendi,sed,hoc.deficiendi manifestum est.In ratione.n.deficiendi est,quod est in medio.* O *Quare manifestum est ꝙ per hoc illud cognoscetur,sed non hoc per illud.*

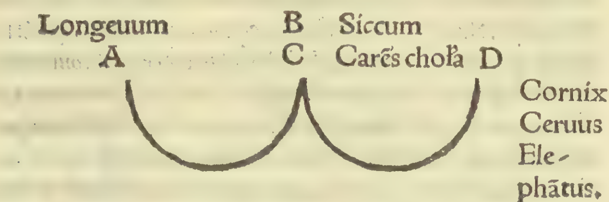
Cō. 130. Expō The.& Philo.

¶ Secūdū expositionē Themistij:& Philoponi,hic Arist. soluit:licet expositor solutionē acceperit proximo textu. Est autē solutio demostrationē circularē nō esse:quia tūc folio fluere esset effectus latifolij:& cā eiusdē: cōcedit tamē cām effectum,& effectum causam demonstrari posse, verū nec eodem genere demostrationis,nec eodem genere cognitionis.Nā cum demonstratur effectus per cām: demostratio est ,ppter quid:& cognitio est rei,& conclusionis.Cū econtra per effectum demonstratur cā,demōstratio est quia:& cognitio est cōclusionis tm̄.Est autē hęc solutio ex Hypothesi,ideo inquit. ¶ Si autē nō cōtingit causas esse sibijnuicē cās:vt est rei veritas in eodē genere cāæ: quia causa prior est eo,cuius est cā:hæc est Hypothesis.ideo infert: P & deficiēdi quidē cā est terrā esse in medio: eius vero quod est in medio terrā esse: nō est cā deficere: sed effectus.Tūc vltra ,pcedit ad drias demrōnū: & inquit.Si igitur demrō per cām:est demostratio ,ppter qd: demōstratio vero non per causam, demostratio est quia est,sequitur ex hoc vt terrā esse in medio cognouit:qm̄ ē, propter quid aūt non cognouit.Ergo prima differētia ē, ꝙ demrō per cām est in genere demonstrationis ,ppter quid:demrō per effectū in genere demonstrationis quia: hæc est prima dria.Deinde exponit secūdā:& inquit, ꝙ autē deficere non sit cā secūdū rē essendi in medio,sed potius ecōtra hoc:scilicet esse in medio cā est deficiendi.manifestū est.Nam in definitione defectus ponitur esse in me Q dio,& cum nihil ponatur in definitione: nisi cā , erit esse in medio cā secūdū rē defectus.Ex hoc dat scdam driam, & inquit.Quare manifestū est ꝙ per hoc illud cognosceť secūdū rē:scilicet per esse in medio cognoscetur defectus. Sed nō hoc,scilicet esse in medio per illud:scilicet per ipm deficere:& sic scda differētia est ꝙ in demostratione per causam:mediū est causa conclusionis & rei.In demostratione per effectum medium est causa cōclusionis , & nō rei.Et sic non est absurdum causam effectum,& effectum causam demonstrare:quoniā nec est idem demostrationis genus:nec eadem cognitionis species hoc pacto (vt mihi videtur) Them̄.exponit.

¶ *An fieri potest,ut unius plures sint causæ.Etenim si sit, ut idē primo de pluribus prædicetur.Sit,a, quod quidem tam,b, quā,c, cōpetat primo,quorū alterum insit,d,alterū ipsi cōpetat,e, Inerit igiť ipsum,a,illis utrisq;,e,inquā et,d, Atq; ut insit qdē ipsi,d,cā ē ipsum,b.Vt cōpetat aūt ipsi,e,cā est ipsum,c. Quare si cā est, necesse est & rē esse.Si uero res est, non est neceße id esse quod est causa,sed cām quidem:esse non tamen omnem.*

¶ An

A *An contingat unius plures esse causas. Etenim si est idem de pluribus prædicari, primo sit, a, ipsi, b, primo inexistens. c. alij primo: & hæc insint ipsis. d. e. inerit itaq; a. ipsis. d. e. Causa aūt q. a. insit ipsi. d. quidem: est. b. Ipsi uero. e. est. c. Quare cū causa sit: ne cesse est rem esse. sed res cum sit, non necesse est id omne esse quod cunque causa est: sed causam quidem non tamen omnem.*

B

Cō. 131. Hactenus egit de mutua cāæ atq; causati coexñtis. Nūc quærit scdo an huius effectus pñt esse plures cāæ. Quæ qō si qrit scdm diuersum genus cāę: dubia minime videř. Nemo enim dubitat eiusdē statuæ esse effectricē cām: Phidiā: materialē. Et formalē. Cæsaris figurā. Finalē vero memoriā. Quærit ergo (vt Philopono vř) an eiusdē effectus spē esse possint diuersæ cāæ spē: quæ tamē genere eadē sint. Venit aūt ad hāc qōnē Aristo. (vt Philoponus innuit) ex eo quia in solone ꝓxime. q. fecerat enthimema tale. Si cā cū effectu nō cōuertiř: accidit eiusdē effectus plures esse cās. Et qm̄ non exposuit an eiusdē effectus plures eē cās sit absurdū vel ne, ꝓpea q̄rit an eiusdē effectus plures possint eē cāæ: oñdēs qūo possunt: & qūo nō possūt: hoc pacto Philoponus colligat qōnes hasce. Ego vero dicere qōnē hanc esse per se in hoc libro perscrutabilē: ꝓpterea siue cū p̄cedēte colligari possit: siue nō: erat Arist. necessariū illā hoc libro disputare. Et quidē loco hoc: cū hic agatur de cāis: inquit. An cōtingat vnius eiusdēq; effectus plures cās esse: scilicet specie drñtes. Respōdet, & inquit Etenim. q. d. affirmādo cōtingit: si est idē effectus: de pluribus p̄dicari primo. Q. d. cōtingit eē eiusdē rei plures cās, mō p̄diceř idē effectus de pluribus subiectis: verbi cā. Lōgęuū de cornicę, ceruo: & elephāto, nā hæc concesso alia cā p̄dicař longeuū de cornice, alia de ceruo elephāto. De cornice. n. prædicař lōgæuū, ex eo quia cornix ē animal siccū, melācholicū. q̄si terreū: & fixæ naturæ. De elephāto vero ex eo, quia est animal carens cholera quę est in cæteris animalibus cā corruptionis in humoribus propter facilē eius motū, & ita cā mortis (vt exponūt Philoponus & Themistius etiā de ceruo) An vero hæ sint causæ longeuitatis taliū animaliū: in libris de animalibus inuestigetur, satis aūt nobis sit accipere eiusdē rei posse esse plures cās specie, cū illa res p̄dicetur de subiectis spē differentibus: nā cū p̄dicetur de diuersis subiectis spē: eadē causa non poterit de illis prædicari. Affert aūt exēplū & disponit terminos, & inquit Sit. a. scilicet lōgeuū ipsi. b. primo inexistēs: scilicet animali sicco. Et sit etiā alij: scilicet. c. primo inexistens idest animali charenti cholera, ita vt longeuum vtrisq; insit. Et hęc duo. s. siccū, & carēs cholera insit ipsis. d. e. siccū quidē cornici: carēs cholera ceruo, & elephāto. Terminis sic dispositis a. longeuum inerit ipsis. d. e

Expō phi.

C

Propria expositio

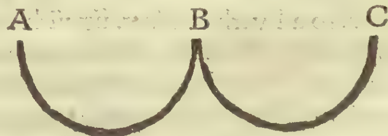
D

cornici & elephāto: & erit cā, qua longeuū. a. inest ipsi. d. quidē: hoc est cornici. b. quidē. i. siccū esse. Ipsi vero. e. elephāto cā qua longeuū inest: erit. c. hoc est carens cholera. Et ita patet eiusdē rei esse plures cās specie: si eadē rei prædicatur de pluribus subiectis spē: & quoniā eandē rē prædicari de pluribus subiectis spē perspicuū est: etiā eiusdē rei plures esse causas perspicuū erit. Ex his infert tale corolariū, ꝙ quotiescunq; idē effectus pluribus subiectis inest: qui habet plures cās. semper quādo altera eius effectus cā omnibus illis subiectis inest: omnibus illis inerit idem effectus: vt si cornici: & elephāto inest siccū animal esse: inest vtrisq; esse longeuū. Contra vero non. Non. n. si vtrisq; longeuum esse insit, vtrisq; inest siccum animal esse. Ergo ex causa sequitur effectus vlr in omnibus, in quibus cā reperitur: nō autē ex effectu sequitur cū omnis: in quibus effectus reperitur, quia ex effectu habente plures causas non sequitur nisi altera earū sub disiūctione: inquit. Quare cū cā sit scilicet in omnibus subiectis: in quibus reperiri potest: necesse est rē esse in illis omnibus, & omnē effectū esse: sed res: cū sit in illis omnibus, non necesse est id omne esse: quodcunq; cā est eius effectus, sed necesse est cām sup. aliquā esse in illis, vt siccū animal esse, vel carens cholera: nō tamē oēm hoc est vtraq;, vt enim dicebamus ab effectu habente plures causas, non omnis cā sequitur: sed altera. Ex his patet & secundæ. q. determinatio: & corollariū. E

F

At si semper id qđ proponitur uniuersale est: causa quoq; tota quædā est. & id cuius est causa uniuersale etiam est. Veluti folijs spoliari: toti cuidā inest determinato: & si species sunt illius: & his uniuersaliter aut plantis: aut huiuscemodi plātis cōpetit: quare & medium in his: & id cuius est causa equa sint oportet: & conuertantur: ueluti propter quid arbores folijs spoliantur. Quid si id ipsum ob congelationem esse oportet: & si congelatio non cuius inest: sed arbori: folijs arborem spoliari oportet. G

An si semper uniuersale problema: & cā totū quoddam est: & cuius est cā: uniuersale (ut folio fluere toti cuidā determinato) & si species ipsius sint: & his uniuersaliter: & plantis: aut hmōi plātis. Quare & mediū æquale oportet esse in his, & in eo cuius est causa, & conuerti. Vt pp quid arbores folio fluūt. Si ergo pp dēsitatē: humidi, si & folio fluit arbor oportet esse densitatē. Si et dēsitas est nō in quolibet. sed in arbore, est folio fluere. Aut. vel. Tunc.

H

Hæc pōt esse tertia qō: an cū est vle ꝓblema: & cā & effectus vles mediū cōuertař cū extremis. s. cū cā: & cū effectu. Et tūc oportet exponere verbū gręcū interrogatiue ꝓ an. Et hoc pacto cōplures exposuerūt. Mihi aūt vř textū eē legēdū disiūctiuæ, cū. n. dixerat ex effectu nō seq oēm cām. Nūc declarat qñ ex effectu sequiř omnis cā, et q̄bus cōditiōibus ex effectu seqtur omnis cā. Et vult ex effectu oēm cām seq: cū ꝓblema ē vle. Problema vero ē vle cū cā vlr p̄dicař de effectu: & effectus p̄dicatur vlr de aliquo subō, cuius sunt aliq̄ spēs: de quibus vlr effectus p̄dicař, vt si cā esset arescēs esse, & effectus folio fluere, & subm plāta: sub qua sunt oēs arbores: quibus cōpetit arescere: tūc ꝓblema est vle: & cā infert oēm effectū, & effectus oēm cām: inqt. Aut si semper vle problema est: & Cō. 131.

I exponit quo pacto vl'e: p cõditiones reqsitas ad ,pblema vl'e: & inqt. Et cã totũ quoddã est hoc est vl'r effectui cõpetẽs, & id cuius est cã.i.effectus est vl'e vt folio fluere: qđ est vl'is effectus alicui toti determinato vl'r cõpetẽs: ita ꝗ sub illo toto & spẽs aliq̃ sint, & his vl'r insit (vt & plãtis & talibus plãtis.s.arboribus). Sunt igit̃ conditiones ,pblematis vl'is hæ (vt causa vl'r effectui cõpetat) & effectus vl'r alicui subõ: sub quo spẽs sunt: qbus vl'r effectus cõpetit, tũc q̃si infert: & mediũ esse æq̃le in his spẽbus: & in effectu, cuius est cã: & cõuerti. Et ita exponẽdo verbũ: quare quod grece ẽ ἐστὶ latine hic sonat tũc, q.d. cũ ,pblema ẽ vl'e mõ, quo expositũ est: tũc & mediũ æq̃le oportet esse in his spẽbus: & in eo cuius est cã, & cõuerti: & ita a cã sequet̃ omnis effectus: & ab effectu omnis cã. Vbi vero eiusdem effectus
K fuerint plures cãę spẽ differẽtes (vt ,pximo textu diximus) nõ cõuertit̃ effectus cũ cã. Exponit aũt p exẽplũ: quod dixerat, & inqt. Vt pp qđ arbores folio fluũt, & p arbores intelligit plãtas latifolias. Si ergo pp dẽsitatẽ.i.arescẽtiã: humidi, tũc si & arbor folio fluit: oportet esset dẽsitatẽ.i. arescẽtiã: si & dẽsitas ẽ nõ in quolibet siue q̃libet plãta, sed in q̃libet arbore: ẽ folio fluere: ecce igit̃ qũo ex cã seq̃t̃ omnis effectus: & ex effectu oĩs cã seruatis his: q̃ diximus. Si ergo legat̃ hoc pacto disiũctiue tex. verba eius clara sunt.

¶ At quæret quispiã rursus si fieri poßit, ut non eadem eiusdem sit uniuersis causa, sed diuersa, necne. An si per se quidem est demostratum: & non per signum aut per accidens id fieri nequit, quippe cum ipsum medium extremi sit ratio, Sin uero nõ hoc pacto est demonstratum, fieri potest.

¶ Vtrũ aũt cõtingat nõ eandẽ esse cãm eiusdẽ effectus, sed alterã uel ne? An si quidẽ per se demonstretur, et nõ per signũ, aut accñs
L *nõ põt esse. Rõ.n.extremi. mediũ est. Si uero nõ sic cõtingit.*

Cõ.133. ¶ Hæc qõ nõ facile intelligit̃: mihi tñ vr̃: qõnẽ esse sic intelligendã. Vtrũ alicuius effectus possit esse cã altera, & extranea, p quã ille demõstret̃: & hoc inqt. ¶ Vtrũ aũt cõtingat nõ eandẽ cãm esse alicuius eiusdẽ effectus: sed alteram hoc est extraneã: p quã effectus ille demr̃ari possit, ita vel ne. ¶ Rñdet ꝗ si demr̃o est p se: & nõ p signũ: neq; p accidẽs: nõ põt esse demr̃o talis effectus p talẽ cãm alterã.i. extraneã. Quia in demr̃one p se rõ alterius extremi medium est: q̃ nõ põt esse extranea alicui eorũ. Sin aũt demr̃o nõ sic fuerit p se, cõtingit demr̃ari talẽ effectũ p cãm extraneã. ¶ Quo vero ad verba attinet. signũ hic differt ab accñte (vt Philop. inqt.) Et Arist. declarat primo rhetoricorũ. Est.n. signũ qđ infert id: cuius est signũ necessario: vt lac hr̃e in mamillis, & seq̃t̃.n. hęc mulier habet lac in mamillis, ergo peperit. Accñs vero est qđ infert id cuius est: nõ necessario. Vt noctu vagari: nõ.n. sequitur necessario noctu vagat̃ ergo fur: bñ.n. coniecturabil'r sequit̃. Verũ de his libro scđo priorũ. Ex his patet p cãm nõ intellexisse: cãm rei, sed cõclusionis. Nõ.n. signũ vel accñs est cã rei, sed cõclusiõis. Verũ cũ demr̃o est p se: cã est rei & cõclusionis, cũ est extranea: est cã conclusionis nõ rei. Sic mihi vr̃ esse intelligendum quod Aristo. asserit hic.

Verborũ expositio

Signum quo differat ab accidente

M

¶ Fit autẽ id cuius, & id cui est cã, per accñs considerentur. Non tamẽ ex numero eorũ esse uidentur quæ proponuntur. Quod si ita non est similiter habebunt & mediũ. Si.n. æquiuoca sint, medium habebunt æquiuocum. Si sint ut in genere, mediũ hẽbuut similiter, ueluti pp quid ẽt mutuo ordine similitudinẽ subeũt rõnum. Est enim alia cã in lineis, & in numeris. Atq; eadẽ alia quidẽ est, ut linearũ rõne subit. Eadẽ autẽ ut tale habet incrementũ & eodẽ in omnibus modo. Vt color autẽ colori figuraq; figuræ sit similis, Alia erit alij cã. Simile nãq; in his est æquiuocũ. In figuris.n. in similitudine forsitan rõnum consistit. quæ inter latera sunt & angulorũ æqualitatæ. In coloribus autẽ in unitatẽ ipsius sensus, aut aliquo tali, ea uero quæ similitudine rationum eadem sunt, mediũ identidem similitudine rationum idem habebunt.

Conuertibiliter. Mutuo Cõmutabiliter.

N

¶ Est autẽ & cuius causa: & cui considerare secuudum accidẽs: non tamen uidentur problemata esse. Si autem non similiter se habebit mediũ. Nam si sunt æquiuoca, æquiuocum medium est. Si uero sicut in genere similiter se habebit, ut propter quid conuertibiliter, analogum est. Alia enim est causa in lineis, & in numeris, et eadẽ, inquantũ quidẽ lineæ, alia est. Inquantũ uero habens augumẽtum tale, eadem est, sic in omnibus. Similem autẽ esse colorẽ colori, & figurã figuræ, aliã esse alij. Equiuocũ.n. est simile in his. Hic quidẽ est fortaßis secũdum analogiã habere latera, & æquales angulos. In coloribus autem unum sensum esse, aut aliquid aliud huiusmodi. Quæ autem secundum analogiam eadem sunt, et medium habent secundum analogiam.

O

¶ Themistius vult Aristo. velle declarare mediũ seq cõditionẽ maioris extremitatis. Nã cũ declarauerat de coexñtia cãæ & cãti: cõsentaneũ vr̃ esse declarare quonãmõ mediũ se hẽat ad extrema: q̃re (vt Them. innuit) declarabit mediũ seq cõditionẽ maioris extremi. Et tũc iuxta hãc expõnẽ Arist. primo p̃mittit extrema demr̃onis: q̃les sunt maior & minor extremitates nõ p se cõsiderari in demr̃one: sed p accñs. Et ppea inqt. ¶ Est aũt id cuius cã: & id cui est cã: p accñs cõsiderare in demr̃one, nõ tñ sunt ,pblemata, & ,ppões, q̃ p se in demr̃one cõsiderant̃. Quo vero ad verba attinet: in demr̃onibus maior extremitas dr̃ cuius cã: minor extremitas cui causa: mediũ vero ipsa cã dr̃, Quia igit̃ id cuius cã est, & id cui cã est: termini sunt, in demostratione p accñs cõsiderant̃, q̃ licet p accñs cõsideret̃, ,pblemata nõ sunt: sed termini, ex qbus cõficiũt̃ ,pblemata: hoc ergo est, qđ Arist. p̃mittit: & (vt puto ,p expõne terminorũ) q̃ extrema appellat̃. Hoc ergo p̃misso: oñdit mediũ seq cõditionẽ maioris extremi qñ demr̃o nõ fuerit p signũ: vel p accñs, & hoc inqt. Si aũt non sup. demr̃o fuerit p signũ: aut p accñs, mediũ similiter se hẽbit cũ maiori extremitate: q̃ dr̃ cuius cã. Et signat Arist. p hęc verba (vt Them. innuit) mediũ nõ seq cõditionẽ extremitatis: cũ demr̃o fuerit p signũ, aut p̃ accñs. ¶ Philop. vero (si recte verba eius intellexi) refert hęc verba ad ,pxime dicta, Nã cũ Arist. declarauerat aliq̃ demr̃onẽ posse esse p cãm extraneã, q̃si remouẽdo qõnẽ: inqt. ¶ Est aũt & id cuius cã aliq̃ est: & id cui cã aliq̃ est: cõsiderare scđm accñs: vtpote in demr̃onibus: quarũ mediũ est accñs: nõ tñ vident̃ ,pblemata esse: sup. ea, q̃ ex talibus p accñs deducunt̃: sed q̃dã rhetoricæ cõclusiones. Qđ si dicant̃ ,pblemata: simĩr se hẽbit mediũ (vt se hẽt maior extremitas) q̃ est p̃dicatũ ,pblematis: & hoc inqt. Si aũt nõ sic se habẽt, sed q̃runt̃ vt ,pblemata: simĩr se habebit mediũ, vt p̃dicatũ ,pblematis se hẽt, & tũc iuxta hãc expõnẽ Aristo. dedit intelligere qñ mediũ sequit̃ conditionẽ maioris extremitatis, & qñ nõ. Sequit̃.n. tũc maioris extremitatis cõditionẽ: cũ ,pblemata sunt p se, & p media ,ppria: cũ vero q̃ demr̃ant̃, nõ sunt per se ,pblemata: neq; p media ,ppria: tũc nõ sequit̃ mediũ maioris extremi cõditionẽ. Põt ergo textus hic cũ p̃cedẽti sic copulari: si aũt nõ sic.i. si aũt demr̃o nõ fuerit p se cõtingit demr̃ari p cãm extraneã. Est ãt cõtingit aũt demr̃onẽ ñ eẽ p se, cũ & cuius cã: & cui cã cõsiderãt̃ p accñs, vt rhetor cõsiderat. Addit tñ hęc q̃ demr̃o p accñs demr̃at, nõ eẽ ,pblemata, sed Theses, q̃ sũt qõnes rhetoricę. Deiñ põit

Cõ. 134. Expositio Themi.

Verborũ expositio.

P

expõ phi.

Q

cõditiones

A cõditiones q̄bus seruatis, mediũ sequit̃ cõditionẽ maioris, & inq̄t. Si aũt nõ fuerit demr̃o per accñs, sed ꝑ se: & ꝓblemata ꝑ se: tũc mediũ se habebit sĩlr̃, sicut maior extremitas. dico sĩlr̃: quo ad æquiuocationẽ: & vniuocationẽ. In rhetoricis vero syllĩs mediũ nõ seq̃r cõditionẽ alicuius extremi: q̄a nõ fiunt per media ꝓpria, sed extranea. Nec quo ad rẽ expõ Them̃. differt ab hac: licet videat̃ aliqua dr̃ia quo ad prima verba textus. Vterq; tñ vult Arist. declarare mediũ seq cõditionẽ maioris extremitatis, q̄n demonstratio est ex his: q̄ sunt ꝑ se, & ꝓblemata sunt per se. Et q̄a mediũ in talibus sequit̃ cõditionẽ maioris extremitatis: exponit quo ad q̄, mediũ sequit̃ cõditionẽ maioris extremitatis: & inq̄t. Nã si maiora extrema in demr̃onibus sunt æquoca: ęquiuocũ mediũ est. Si vero sint sicut in genere, hoc ẽ vniuoca mediũ sĩlr̃ se habebit: & erit vniuocũ. Affert exẽpla: & inq̄t. Vt ꝑꝑ q̄d cõmutabiliter analogũ idest ꝑꝑ q̄d cõmutata ꝓportio aliq̄bus inest. Constat. n. hãc passionẽ esse maiorẽ extremitatẽ, & analogũ siue æquocũ q̄d, & eius mediũ sĩlr̃: & hoc exponit: & inquit. Alia. n. est cã in lineis, & numeris, & eadẽ. Inquãtum quidẽ lineæ sup. aliæ sunt a numeris alia cã est, q̄ de lineis cõmutata ꝓportio demr̃at̃: & qua de numeris. Inquantũ vero hñs augumẽtũ tale (q̄d est rõ cõmutatæ ꝓportiõis. Est. n. cõmutata ꝓportio, q̄ auget̃ vniformiter) cã eadem est & ita quo ad sub̃a: cã alia est. Quo ad rõnẽ passionis, est eadẽ. Addit sic eẽ intelligẽdũ in oĩbus, hoc ẽ tp̃ibus & corporibus: & sup̃ficiebus, in q̄bus omnibus cõmutata ꝓportio reperit̃: In omnibus. n. rõne habita ad sub̃a mediũ est aliud, atq; aliud: rõne vero habita ad nomẽ vel nominis sig̃nationẽ, mediũ ẽ idẽ omnibus. Vlterius assignat

B

C aliud exẽplũ, & inq̄t. Similẽ aũt esse colorẽ colori: & figurã figurę: aliã esse sup. cãm aliã aliȷ̃: dicẽdũ est nã sĩle in his, nõ est uniuocũ, sed æquocũ. Hic q̄dẽ. s. in figuris sĩle est scd̃m ꝓportionẽ hr̃e latera: & æq̄les angulos. Oẽs. n. figuræ eiusdẽ gñis ęq̄laterę sunt, & ęqangulę. In coloribus aũt sĩle est hr̃e vnũ sensum: aut aliud hmõi. Et nõ mõ mediũ sequit̃ maiorẽ quo ad vniuocationẽ & æquocationẽ: sed quo ad analogiã, iõ inq̄t. Quæ aũt extrema maiora in demr̃onibus ꝑ se sunt scd̃m analogiã eadẽ: et mediũ idẽ hñt scd̃m analogiã. Patet ergo mediũ in demr̃onibus ꝑ se seq cõditionẽ maioris extremitatis, quę ad æquocationẽ vniuocationẽ: & analogiã. ¶ Queres & nõ iniuria: minor

Dubitatio. Solutio. D extremitas in demr̃one quẽ locũ teneant. ¶ Esset autẽ ad hoc dicendũ minorẽ extremitatẽ in demr̃one se hr̃e vt cõcessum: & materiã. Maior aũt extremitas se hẽt (vt cãtũ) & quęsitũ. Mediũ vero (vt cã) & mediũ. Est. n. minor extremitas cõcessum: quod supponitur, & materia vtriusq; s. mediȷ̃, & q̄siti. Quare nõ ab re Themistius, & Philop. tria esse in demostratione affirmarunt quod: cuius causa: & cui causa. Est. n. mediũ: quod cã: est quæsitũ siue maior: cuius cã, est minor siue concessum cui est causa.

¶ Causa aũt & id cuius est causa, atq; id cui est cã, ita se habent ad mutuo sese sequendũ. Nã si hoc sumas ꝑ singula, id cuius est cã ad plura sese extendit: uelut externos angulos quatuor rectis equales habere extẽdit triangulũ atq; quadratum. Quod si omnia sumas, æquatur. Sunt. n. quæcunq; quatuor rectis æquales externos angulos habẽt. Similiter sese habet & mediũ. Est autẽ ipsum mediũ extremi ratio primi. Quo circa scientiæ omnes per diffinitionẽ fiunt, ueluti spoliari frondibus simul sequitur uitem, atq; excedit. Et ficum itẽ atq; excedit, sed non omnis superat, sed equatur. Si igitur primũ mediũ sumpseris rõ illud erit abijciendi folia. Erit. n. primũ quidẽ mediũ uersus extremũ alterũ, tales inq̄ uniuersis esse, deinde mediũ huius succũ cõgelari, uel aliquid aliud tale. At si quispiã interrogauerit quid est defluere folia, congelari respõdebimus eum succum qui in seminis coniunctione consistit. E

¶ Habent autẽ se sic ad consequendũ adinuicẽ cã, & cuius causa, & cui est cã: unũquodq; tamẽ accipiẽti, cuius est cã, in plus est, ut quatuor æquales, qui sunt extra, plus sunt q̄ triangulus, aut quadrãgulus in omnibus autẽ æqualiter. Quæcunq;. n. quatuor rectis æquales qui sunt extra. Et medium similiter est. Est autẽ mediũ rõ primi extremi, ex quo omnes scientiæ per definitionẽ fiunt. Vt folio fluere similiter sequitur uitẽ, & excellit, & ficũ, & excellit sed non omnia, sed æqualia. Si igitur accipias primum mediũ (rõ folio fluendi est. Erit. n. primũ quidẽ in altera medium, quoniam huiusmodi sunt omnia, deinde huius medium) quoniam succus densatur, aut quoddam aliud huiusmodi. quid autem est folio fluere? densari in contactu seminis succum. F

G

¶ Secũdũ Them̃. Arist. agit de reciprocatione eius cuius est causa, & eius: cui est cã. hoc ẽ de reciprocatione sub̃ti & passionis. Appellat aũt id, cui est cã, sub̃m, vt arborẽ: vitẽ, ficũ. Id cuius est cã: affectionẽ: vt defrondescere: siue folio fluere. Causam vero, humorẽ cõrrahi: aut quod vis aliud. Quia igr̃ supra dictũ est cãm, & id cuius est cã conuerti: si definitio cã sit, & quod definit̃ effectus: nũc q̄uo cuius cã. i. affectio, & cui cã. i. sub̃m cõuertatur, exponit. Et (vt placet Them̃.) affectio & sub̃m primũ reciprocantur: vt defrondescere & plãta latifolia. Affectio vero: & sub̃m particulare, quod subi primi est aliq̄ pars: nõ reciprocant̃: vt vitis: & defrõdescere. Iuxta hãc expõnẽ lege verba: inquit. ¶ Sed cã: & cuius cã & cui cã ad consequẽdũ inuicẽ se habẽt sic: hoc est partim vt diximus, & partim: vt dicemus. Diximus. n. cãm: & cuius cã cõuerti: q̄n cã est definitio eius quod est cuius cã. Nũc vero dicemus cuius cãm: & cui cã cõuerti: cũ cui cã: hoc est sub̃m vl̃r, et primo sumitur, nõ aũt particulariter. Iõ subdit: vnũq̄dq; tñ accipiẽti hoc est accipiẽti subiectũ tñ particulariter: cuius cã in plus est sub̃to. Exẽplũ affert, & inquit, vt q̄tuor æq̄les, qui sunt extra: hoc est oẽs extrinsecos angulos quatuor rectis æq̄les hr̃e est affectio in plus se hñs q̄ triãgulus, aut quadrãgulus: & ita est in plus q̄ sub̃m particulare quoduis sumptũ. Est tñ hæc affectio æq̄lr̃ se hñs in omnibus. i. in sub̃to primo cõtinẽti omnia particularia sub̃ta. ¶ Debes scire Cãpanũ virũ doctissimũ libro primo elemẽtorũ Euclidis demr̃atiue ꝓbasse in omni figura multiãgula oẽs extrinsecos angulos q̄tuor rectis hr̃e æquales: vbi cõstat subiectũ primũ esse figurã multiãgulã: affectionẽ esse oẽs extrinsecos angulos q̄tuor rectis hr̃e æq-

Cõ. 135. Themi. expõ.

H

Quæ Cãpanus. Propositionem. 34.

I les. Cōstat aūt affectionē cōuerti cū subto primo: nō autē cū subo particulari. Iō inqt. Quæcunq; .n. figuræ multiangulæ angulos, q sunt extra q̄tuor rectis ęq̄les hn̄t. Et ppea hæc affectio cū primo subto cōuertitur: nō aūt cū subto particulari. Mihi aūt vr̄ Arist. agere de duplici reciprocatione: & affectionis cū subto, & de hac in prima parte textus. Et medij cū subto: & de hac agit in scda parte textus, & hęc ē expō Phi. & cōuenit verbis Arist. & tūc: lege sic. Hn̄t aūt se cā: & cuius cā: & cui cā ad cōsequēdū se: cū sup. sic se hn̄t (vt dictū est) hoc est in demr̄onibus p se, quæ pcedūt p media ppria. Ponit tn̄ primo qn̄ affectio cōuertit̄: cū subo, & qn̄ nō cōuertit̄ & inqt. Vnūquodq; tn̄ accipiēti .i. subm particulare accipiēti cuius cā .i. affectio in plus est. Vt q̄tuor æq̄les: q sunt extra in plus sunt q̄ triāgulus, aut q̄drāgulus, In omnibus aūt æqualr̄ sunt .i. in subiecto primo æq̄lis est affectio illa. Nā q̄cūq; figura angulos, q sunt extra q̄tuor rectis æq̄les hēt. Et ita patet passionē & subtū primū cōuerti, nō tn̄ subm particulare. Secūdo declarat: q̄uo mediū cōuertit̄ cū subto: & q̄uo nō, & inqt. Et mediū sil̄r ē: cū subto se hn̄s: nā cū primo subto se hēt cōuertibil̄r, cū subto particulari se hēt in plus. Exponit aūt quid p mediū intelligit, & inquit. Est aūt medium rō primi extremi: & assignat cām: & inqt. Ex quo .i. ex eo mediū est rō primi extremi: quia oēs sciētiæ p definitionē primi extremi fiūt: vt supponit. Deinde ponit exēplū, p qd̄ dat intelligere qn̄ passio cū subto cōuertit̄: & qn̄ nō & inquit. Vt hæc passio q̄ est folio fluere sil̄r seqt̄ vitē, & excellit, & si cū & excellit. sed nō excellit oīa .i. subm primū, qd̄ omnia cōtinet: sed æq̄lia excellit .i. particularia excellit: q̄ hic vocat æq̄lia, forte quia omnia sunt æq̄lia sub gn̄e, vel spē, Demū epilogat: & obscure loqtur: & inquit. Si igit̄ accipias primū & propriū mediū: & nō extraneū uel per accn̄s. videlicet qm̄ succus densat̄ siue arescit, aut quodcūq; aliud mediū fuerit: tale mediū erit rō folio fluēdi: qd̄ est affectio. Et qm̄ duplex est demr̄o altera prima: & vl̄is: in q̄ demr̄at̄ vl̄r: qm̄ omnis plāta latifolia folio fluit. Alia particularis: in qua pbat̄: qm̄ ficus vel vitis folio fluit, iō inqt. Erit .n. mediū primū quidē in altera demostratione: q̄ demr̄at: qm̄ hmōi sunt omnia .i. q̄ est vl̄is, pbans qm̄ omnis plāta latifolia folio fluit. Deinde huius s. particularis demr̄onis erit mediū, in qua pbat̄ qm̄ ficus: ve vitis folio fluit. Et ita in vtraq; erit mediū, in prima erit primū & vl̄e mediū cū subto cōuertibile: in scda erit mediū, scdm, & in plus. Quia accepit succū dēsari: esse definitionē folio fluēdi, hæc demr̄at ex cōi interrogatione, q̄ fieri solet: & inquit. Quid aūt est folio fluere? Rn̄deri solet est dēsari in cōtactu seminis succū. Hoc ergo mediū vtraq; in demr̄one mediū est: in vl̄i quidē æq̄le cū subto. In particulari in plus. Patet ergo q̄uo affectio sit in plus & q̄uo in æquo cū subto: & q̄uo medium, sit in plus, & q̄uo inæquo cū subo: q̄ duo pposuit Arist. declarare. Animaduerte tn̄: oēs hos textus eē obscuros, & grecos circa illos nō cōcordes eē: nec (vt mihi vr̄) bn̄ exponūt. Tu vero iudica: Quo vero ad verba attinet: Arist. dicit qm̄ succus dēsat̄, aut q ddā aliud: qm̄ duę sunt cāę q̄bus arbores latifoliæ defrōdescūt. Altera: q̄a humidū contrahit̄. Altera: quia humidū fit fluidū: propterea ait, aut aliqd aliud.

Propria expositio

K

L

Demr̄o vl̄is & particularis.

M

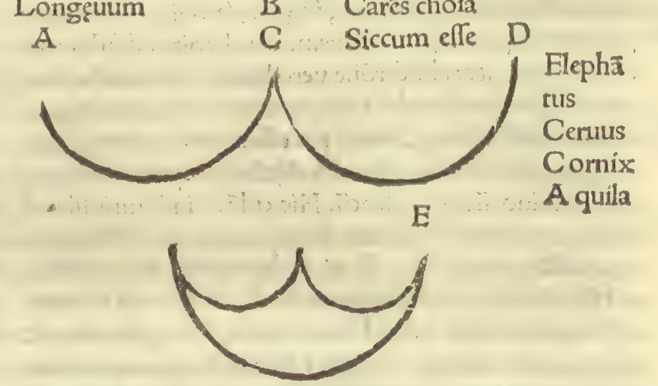
Verborū expositio.

In figuris aūt hoc pacto quispiā assignabit, quærentibus quonā pacto se sequuntur cā & id cuius est cā. Ponatur, a, cuilibet ines se, b, ipsum aūt, b, cuiq; cōpetat eorū quæ sunt, d, a, igitur uniuersale hisce fuerit quæ sunt, d. Etenim id uniuersale dico quod nō cōuertitur. id aūt uniuersale uocito primū cū quo unumquodq; quidē non cōuertitur uniuersa aūt conuertūtur atq; æquantur B. igitur cā est ut, a, cunctis hisce cōpetat quæ sunt, d. Oportet ergo ipsum, a, ad plura sese extendere quā ipsum, b. Quia si ita non est, cur magis hoc erit illius causa? Quia si, b, nō omnibus cōpetit, e, erunt uniuersa illa unū quid aliud ab ipso, b. Aliqui quonā pacto dicere licebit. A quidē ipsum omni cōpetere, e, ipsum aūt, e, nō omni cōpetere, a, Cū uero nō erit aliqua cā. nā ipsum, a, cūctis cōpetit, d, at ipsis ēt, e, Et ipsa igitur unū quid erūt, atq; id cōsiderare oportet, et sic, c, Fieri igitur pōt, ut eiusdē, sed nō eisdē spē plures sint cāæ, ueluti ut lōge sint uitæ quadrupedes quidē cā est ipsas bili uacare, uolucres autem ipsas esse siccas aut aliquid aliud.

N

In figuris autē sic assignabit consecutionē cāæ, & cuius ē cāæ. Insit, a, ipsi, b, inexn̄s omni, b, aūt unicuique, d, in plus tn̄, b, quid est igitur uniuersale inerit utiq; ipsius, d, Hoc. n. dico uniuersale quod non conuertitur. primū autē uniuersale, cui unumquodq; quidē non cōuertitur: omnia aūt cōuertuntur, & non excedūt. Ipsis igitur, d, cā ipsius, a, est, b. oportet ergo, a, in plus quā, b, extendi. Si uero nō, quid magis cā erit hoc illius. Si igitur omnibus, e, insit, a; erūt aliquid illa unū omnia aliud, a, b. Si .n. nō q̄uo erit dicere, quoniā cui ipsum, e, inest, ei omni ipsum, a. Cui aūt ipsum, a, inest, ei non oī ipsum, e, Propter quid .n. non erit cā aliqua, ut ipsum, a, insit omnibus, d. Sed nūquid et quæ sunt, e, erunt aliqd unū. Cōsiderare igitur oportet hoc, & sic, e. Cōtingit igitur eiusdē plures cās esse, sed nō eisdē spē ut lōgeua esse quidē quadrupeda non habere cholerā cā est. Volatilia aūt sicca esse, aut alterū quid.

O

P

Quæ superius pertractauit. Nūc p̄ exēpla exponit: & hoc facit (vt Philoponus inquit) vt notius & credibilius faciat: id quod oñsum est. Et primo per exemplū exponit, q̄uo eiusdē effectus sint plures cāæ, non tn̄ in eodē subo: sed in diuersis subiectis spē: & hoc pponit: & inquit. In figuris aūt .i. exēplis sic assignabit aliquis cōsecutionē cāę: & eius cuius est cā: & primo per exēplū assignabit: q̄uo eiusdē effectus sint plures cāæ: nō quidē eidē subiecto, sed spē diuersis, & inquit. Insit .a. lōgæuū ipsi .b. carenti cholera inexn̄s omni, ita vt oē carēs cholera sit longæuū .b. vero insit vnicuiq; .d: vt elephāto & ceruo: in plus tamen, quia alijs multis ab his. Ex isto casu infert p̄ter ppositū .b: quidē igit̄ vl̄e inerit vtiq; ipsis .d. eo quia inest omnibus .d. & est in plus: vt assumpsit. Est autem hoc obiter dictū: quia ppositū est per exēplū declarare q̄uo eiusdē effectus sint plures cāæ. Et qm̄ hoc: quod hinc infert: est p̄ter ppositū, etiā p̄ter ppositū declarat quid hic p̄ter vl̄e velit. nā vl̄e primo huius accepit pro pprio: & adequato: iō inquit. Hoc .n. dico vl̄e, quod nō cōuertit̄, & ita hic loquitur de vl̄i Prioristico, primū aūt vl̄e, cui vnūquodq; quidē nō cōuertit̄, hoc est cū quo nullū particulare cōuertitur: oīa aūt .i. subiectū oīa cōtinēs cōuertit̄: & non excellit: & hoc

Cō. 136

Q

Cap. 11

A dr̃ vl̃e.Posterioristicũ vt definitio, & propriũ. Ergo hic loqtur de vl̃i Prioristico:qđ p̃dicat̃ & inest omnibus, & est in plus his expositis:& deductis extra ꝓpositũ, redit ad ꝓpositũ.& inqt.Ipsis igitur.d.cã ipsius.a.est.b.hoc est ꝙ omnibus.d.insit.a.causa est ipsum.b.carẽs cholera. Deinde vult ꝓbare ꝙ ipsius.a.cã est q̃dã alia ab ipso.b. vtpote.c.)hoc est ꝙ.c.sit cã ꝙ.a.insit alijs subiectis gñe diuersis ab ipsis.d.vt ꝙ insit ipsis.e.per.c. mediũ atq; cãm. Ad huius ꝓbationẽ sumit.a.plus esse q̃.b. hoc est pluribus cõpetere q̃ cõpetat.b.Et hoc ꝓponit:& inquit. Oportet ergo.a:in plus q̃.b.extendi.Et intelligit per.a.longæuũ: per.b.vero carens cholera. Verbũ ergo executiue. & nõ illatiue tenetur.Probat aũt hoc assumptũ, scilicet ꝙ.a.in plus sit q̃.b.& inquit.Si enim non sit in plus:sed in ęquo. quid ꝑ cur, magis hoc:scilicet.b.sit cã illius, scilicet.a. ꝙ insit ipsis.d.q̃ sup.ecõtra.Et per cãm intelligit nõ scđm rẽ B sed scđm cõclõnẽ.Et recte dicit:q̃a si.a.effectus cõuertitur cũ.b.cã nõ magis.b.erit cã scđm cõclusionẽ ipsius.a. ipsis d.ꝙ insit ipsis.d.& ita erit cõuersio syllogistica:q̃m termini cõuertibiles sunt:cuius contrariũ superius ꝓbauit: & nũc supponit.Dixit.n.eiusdẽ posse esse plures cãs: quarũ cũ nulla cõuertit̃ effectus.Ex hoc assumpto, infert aliud, & inquit.Si igit̃ omnibus.e.insit.a.& sup. est in plus:omnia illa.e.erũt aliqđ vnũ aliud ab ipso.b. aliud dico ab ipso.b.quia erũt omnia lõgęua.Et nõ per.b.ꝓbat hoc,& inquit.Si.n.nõ erũt.e.aliud qđ ab ipso.b. sed erunt lõgęua ꝑ ipm.b.q̃uo erit dicere, q̃m cui ipm.e.inest:ei omni ipm a.inest:cui aũt ipsum.a.inest, ei nõ omni ipsum.e.imo erũt a.&.e.cõuertibilia q̃a.a.cõpetit omnibus.e.per.b.& ita ipsa.d.nõ erũt alia ab ipsis.c.nã ꝓpter quid,e.sint.a.nõ erit C aliq̃ alia cã:vt ipm.a.insit omnibus.d.immo eadẽ:quia.b. erit cã,& ꝙ.a.insit.e.& ipsis.d.sed q̃m hoc falsum est,inquit.Sed & nũquid & q̃ sunt.e.ipsa:erũt aliqđ vnũ.s.sed cur.a.insit ipsis.e.erit aliq̃ vna alia cã ab ipso .b. ꝑpea cõcludit, cõsiderare igitur oportet hoc: scilicet quid sit illud vnũ:per qđ.a.inest ipsis.e.& sit ꝑ mõ illud vnũ.c. scilicet siccũ esse, quo.a.inest omnibus.e.Ex his vult hr̃e per exẽplũ.a.lõgęuũ esse hr̃e duas cãs:alterã:ꝑ quã inest omnibus d.alterã per quã inest omnibus.e.Propterea cõcludit intẽtũ,& inqt.Cõtingit igit̃ eiusdẽ plures cãs eẽ,sed nõ eiusdẽ subiõ sed spẽ. Vt lõgęua quidẽ esse q̃drupeda nõ hr̃e cholerã:cã est. Volatilia autẽ lõgęua esse:cã est sicca esse, aut D alterũ quid, quodcũq; illud sit:patet igit̃ exẽplo eiusdẽ in diuersis subiectis plures cãs esse. ⁋ Quæres an sint duæ demõstrationes hæ:quarũ altera ꝑ.b.altera per.c.fit. ⁋ Philoponus autumat has demr̃ones nõ esse per se,sed ꝑ accñs: aut per signũ. Quia demr̃o per se fit ex primis. ⁋ Sed si q̃ Philop.inquit bñ intellexi:nõ placet, q̃m media taliũ demostrationũ:nec sunt accñtia, nec signa. Vt Arist.in exẽplis innuit.Præterea q̃dlibet illorũ mediorũ Arist.appellat ꝓpter quid, ergo nulla illarũ esse põt demr̃o ꝑ signũ: aut ꝑ accñs. ⁋ Vr̃ ergo mihi q̃libet talẽ demr̃onẽ esse ꝑ se nõ tñ vl̃em, q̃m nõ est ex primis, nec ꝓhibet eiusdẽ effectus ꝑ se esse plures cãs, mõ insit diuersis subiectis. ⁋ Quæres ẽt an effectio:vt lõgęuũ esse sit vnius rõnis in omnibus illis subiectis:vtpote in.d.&.e. ⁋ Philoponus affectionẽ nõ esse vnius rõnis in omnibus subiectis, sed asserit eẽ analogũ quoddã, licet videat̃ vnũ quid & huius rei cãm affirmat ex eo:q̃a plures cãæ primæ nõ possunt esse eiusdẽ effectus. ⁋ Iuniores vero asserunt fieri posse vt alidđ vnũ eiusdẽ rõnis fit in diuersis subiectis: qđ tñ rõne habita ad

Dubõ.1.

Solo phi.

Refutatio

Propria expositio

2.dubõ.

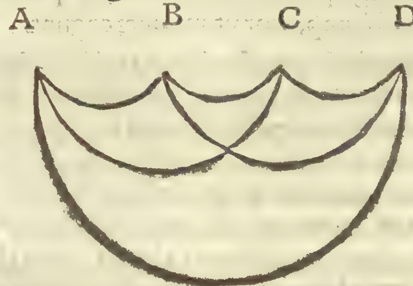
Sol. Phi.

Iuniores.

suũ genus:vniuocũ est.Rõne vero habita ad sua subiecta:q̃bus inest analogũ est. Vt dimensio in cœlo, & ælementis.Rõne quidem habita ad genus quãtitatis, est vniuoca.Ratione vero habita ad cœlum:& ad elementũ, est analoga:sed hæc quæstio metaphysica est. E

⁋ *Quod si nõ statim accedũt ad indiuiduũ, & si non solũ unũ, sed plura sunt media, plures etiã & causæ sunt. Vtrũ aũt mediorum sit singulis causa, utrũ id qđ est uersus uniuersale primum, an id quod uersus singula collocatur. Patet igitur ea eẽ que propinquissima sunt unicuiq; cui ẽ cã, nã ut primũ sit sub uniuersali hoc est causa, ueluti ut, a, cõpetat ipsi, d, cã est ipsum, c, Vt igitur, a, cõpetat ipsi, d, causa ipsum, c, ut aũt, a, cõpetat ipsi, e, cã est ipsum, b, at ut huic insit id ipsum. At .n. de rõcinatione quidem demostrationeue quidnam utrunq; sit. Et quo fit modo satis iam patuit, & simul ẽt demostratiua scientia. Est.n.idem.*

F ⁋ *Si autẽ in atomũ non statim ueniunt, & non solum unum mediũ est, sed plura, et causæ plures sunt. Vtrũ autẽ cã mediorũ, quæ est ad uniuersale primũ sit, an quæ singularis, ad singularia. Manifestũ igitur, quoniã quæ proximæ unicuiq; sunt, cui cã est. Eius n.esse, quod primũ sub uniuersali est, hæc est causa: Vt ipsi, d, eius quod est a, inesse, c, causa est. Ipsi igitur, d, ipsum, c, causa est eius quod est, a, ipsi aũt, c, ipsum, b, Huic autẽ idẽ de syllogismo igitur & de demostratione quid unumquodq; sit, & quomodo fiat, manifestũ est, simul aũt, & de sciẽtia demostratiua. Idẽ.n.est.*

G

⁋ Quærit Aristo.q̃õnẽ hypotheticã.s. dato ꝙ maior extremitas nõ immediate insit minori extremitati, sed inter maiorẽ & minorẽ extremitatẽ plura media sint, & per cõsequens plures cãæ. Vtrũ potior cã.cur maior minori insit, sit ea cã, que ꝓpe minorẽ est, an ea:q̃ ꝓpe maiorẽ, verbi cã, vt si a.insit ipsi.d.nõ statim:sed inter sint.c.b.medię cãę. Vtrũ potior cã:cur.a.inest ipsi.d.sit.c.an.b.de hac q̃õne Arist.primo sumit hypothesim:ꝙ videlicet.a.insit ipsi d.nõ statim:sed ꝑ plura media:& ita ꝑ plures cãs,& inqt. Si aũt in atomũ.i.ad immediatũ maiores cũ de minoribus p̃dicãtur:nõ statim veniũt:& nõ solũ vnũ mediũ est inter maiores & minores:sed plura:& ẽt cãæ plures sunt:ꝑ quas maiores minoribus insunt, hæc est hypothesis, q̃rit hac sumpta. Vtrũ de numero mediorũ, quibus.a.inest ipsi d.ea potior cã sit, q̃ est ad vl̃e, hoc est ad maiorẽ, videlicet b.an q̃ singularis.i.ꝓxima:q̃ est ad singularia hoc est ad minores.s.ad.d.vtpote.c.Rñdet Aristo.potiorẽ cãm esse ꝓximã.s.c.& inqt.Manifestũ igitur, q̃m potiores cãę eius effectus:cui est aliq̃ cã:sunt illæ:q̃ sunt illi minori ꝓximę: vt.c.potior est.b.Et assignat rõnẽ:& inqt.Quia eius esse, qđ est minorẽ esse sub vl̃i primo & ꝑ se:hoc est sub maiore:hæc cã:q̃ illi est ꝓxima potior est.Est ergo rõ:ꝙ iõ cã ꝓxima minori:est potior, q̃a est illa:ꝑ quã maior inest minori.Per.c.enim.a.ipm inest ipsi.d.per.b.aũt nõ ipsi.d.inest sed ipsi.c.Per latifoliũ.n.defrõdescere inest ipsi Ficui,ꝑ

Cõ.137

H

scdm succū cōdēsabile inest ipsi.c.hoc est ipsi latifolio:ergo cā ꝓxima minori est potior cū cā. Hæc: quæ dixit exēplo manifestat: & inquit. Vt ipsi.d.eius: qđ est.a.inesse.c. cā est. Et repetit hoc: & inqt. Ipsi igit̃.d. cā est eius qđ ē.a. ipsum.c. Ipsi aūt.c.ipsum.b.hoc est, cā vero cur ipsi.c.insit a.est ipm.b.huic āt.s.b.cur.a.insit idē est cā.i. nulla alia est cā: ꝙ idē.a.est.n.illi immediate exn̄s. Ergo bn̄ dcm̄ est potiorē cām: q̄re.a.inest ipsi.d.esse.c.qa p.c.inest ipsi.d.p.b. vero.inest ipsi.c.epilogat: & inqt. De syll'o igit̃.s. in libro priorū, & de demr̄one in hoc libro: qđ vnumqđqꝫ sit: & q̄uo fiat: hoc est & de medio syll'i: & demr̄onis, manifestū est. Sil'aūt & de sciētia demr̄atiua manifestū est: idē.n.ē demr̄o & sciētia demr̄atiua. Est tn̄ dr̄ia vt Philop. inquit. Quia sciētia demōstratiua est vt habitus demr̄o vt actus.

Scīa demr̄atiua et demr̄o in quo differant.

Dubiū. K ☞ Sed cōtra hæc dubitares: vr̄.n.potiorem cām esse, quæ ꝓpe.a.est primo: qa habet rōnē prioris scđo quia lōgius se habet ab effectu: ergo habet magis rōnē cāæ. Præterea in ipsa cessat qō: si.n.q̄rimus pp qđ Ficus defrōdescit, qm̄ est latifolia; si adhuc q̄rimus pp qđ latifoliū defrōdescit: dicemus: quia est scdm succo cōdēsabile cum vero quæreremus pp quid scdm succū cōdēsabile: ē defrōdescēs, nō possumus cām assignare: qa ē immediata: ergo potior

Solutio. cā est.b.cū in ipsa cesset qō. ☞ Et dicēdū cām potiorē esse: bifariā dici, aut simpl'r, aut huius simpl'r cā potior, ē.b.vt rōnes cogūt: huius vero, hoc est ꝙ.a. insit ipsi.d. potior cā est.c.a.n.nō pōt inesse ipsi.d. nisi p.c. Ipsi vero.c. non nisi per b. Ergo potior causa cur.a.inest ipsi.d.est.c. non, autē est absolute potior vt rationes cogunt.

L ☞ *De principijs aūt quo nā pacto nota nobis euadunt, & quis habitus ea cognoscit hic patefiet, si antea dubitamus. Fieri itaqꝫ nō posse, ut demōstrationē quisquā scientiā consequatur, si non cognoscat prima principia uacātia medijs: prius est dictum ac explicatū. Dubitauerit autē quispiā utrū cognitio eorū quæ medijs uacāt sit eadē, an ante non eadē, & utrum scientia sit utriusqꝫ; an ante sit, sed alterius quidē scientia alterius autem aliquid aliud genus, & utrum habitus eorum non insint, sed fiant ac acquirantur, an insint quidem licet lateant.*

Tex.17. ☞ *De principijs autē, & q̄uo fiat cognita, & quis est cognoscēs habitus, hinc manifestū est dubitantibus primū. Quod quidē igitur non contingit scire per demōstrationē nō cognoscentē prima principia immediata, dictū est prius. Immediatorū autē cognitionē, & utrum eadem est an non eadē. Dubitabit utique Aliquis. Et utrū scientia utriusque est, an: non. An huius quidem scietia illius aūt alterū aliquod genus sit. Et utrū cum non insint habitus, fiant. An cum insint: lateant.*

M

Cō.138. ☞ De principijs demr̄onis mouet qōnem quo ad duo: vt q̄uo illa nobis innotescāt, & q̄ potētia sit: qua illa cognoscimus, vn̄ inquit. ☞ De principijs aūt: & q̄uo fiāt cognita, & quis est habitus.i.potētia illa cognoscēs. Hic manifestū est dubitātibus primū. Hæc est qō in gn̄e. Per spēs vero q̄rit tres qōnes: & primo sumit eū: q nō cognoscit prima principia immediata: saltē qa vera sunt, nō posse scire p demr̄onē: & hoc inqt. Quod quidē igit̃ nō cōtingit scire per demr̄onē nō cognoscētē prima principia immediata,

Tex.5. dictū est prius lib.i. Ibi.n. dictum est ante oēm demr̄onē oportere scire prima principia: qa vera sunt. Tūc circa cognitionē primorū principiorū, q̄rit tria: & inquit. Immediatorū aūt principiorū cognitionē. ☞ Dubitabit vtiqꝫ qs: & vtrū eadē est cū sciētia demōstratiua.s.spē: an nō eadē: sed altera spē. Est ergo prima qō: vtrū cognitio primorū principiorū sit eiusdē spēi cū sciētia demr̄atiua: an alterius spēi. ☞ Scđo q̄rit & vtrū sciētia vtriusqꝫ.s.principij & cōclusionis est, an nō. Est ergo qō scđa, vtrū cognitio immediatorū principiorū: & cōclusionū vtraqꝫ sit sciētia: an huius quidē sciētia.s.cōclusionū. Illius aūt.s. principij alterū aliqđ genus sit honorabilius, & excellētius. ☞ Tertio q̄rit: & vtrū cū nō insint nobis a natura habitus primorū principiorū: fiāt nobis de nouo: An cū insint nobis a natura, vt Plato autumat in Cratillo: lateāt: & nō cognoscamus illos inesse. Hæc enim qō est valde desiderabilis. ꝓpter qđ (vt Themistius inquit) Aristo. incepit disputare hāc.

N

☞ *Si igitur ipsos habemus absurdū est sane. Fit.n. ut lateat nos habentes certiores demōstratione cognitiones has habere. Sin uero non habentes prius acquirimus. quonā pacto cognoscamus atque discamus ex non antecedenti. Id.n. fieri nequit, ut de demōstratione etiam dicebamus. Cōstat igitur fieri nō posse: ut aut habeamus ipsos, non.n. sane ignoraremus, aut ignari nullūqꝫ habentes habitum consequamur.* O

☞ *Si quidem igitur habemus ipsos, inconueniens est. Contingit.n. certiores habentes cognitiones quā demōstratio sit: latere. Sin aūt accipiemus non habētes prius, quomodo utique cognoscemus & addiscemus ex non præexistente cognitione. Impossibile.n. est: sicut in demōstrationē diximus. Manifestum igitur est: quoniam neque habere possibile est. Sic ignorantibus, neque etiam non habentibus habitum fieri.*

☞ Pertractat vltimā qōnē, & disputat ꝓ vtraqꝫ pte. Erat enim qō: vtrū habitus primorū principiorū sit nobis cōgenitus, an sit de nouo acq̄situs. Argumētatur ergo, si ipsos habitus habemus cōgenitos, incōueniēs est. Contingit enim certiores habētes cognitiones ꝙ demr̄o sit, nos latere. Quod vr̄ ridiculū, quia (vt Them. inquit). Quemadmodū demr̄onē tenere nullus pōt: si tenere se ignoret, ita nec scire principia: q̄ scire se nesciat. Ego .n. potissimū, ꝙ principiorū cognitio certior est. Sic igitur nō pōt cognitio eorū esse nobis cōgenita: & nos latere. Sin aūt accipiamus supple demr̄onē nō habētes prius cognitionē principiorū cōgenitā, vel sic (& est melius) Sin aūt accipiamus cognitionē principiorū nullā prius congenitā hn̄tes: tūc illa cognitio fiet in nobis de nouo, & nulla alia ꝓcedet: ꝙ vr̄ falsum. Nā q̄uo vtiqꝫ cognoscemus: & addiscemus illā ex nō præexn̄te cognitione. Impoſſe.n. est aliquā hr̄e doctrinā siue principiorū siue cōclusionū ex nō p̄exn̄te cognitione: sicut de demr̄one diximus. Ex his qōnē concludit, & inquit. Manifestū igitur est, qm̄ neqꝫ habere possibile est a natura congenitā eā sic nobis ignorantibus. Neque ēt possibile est habitum eorum fieri de nouo etiā nullam præexistentem cognitionem habentibus: ergo quæstio pro vtraqꝫ parte est dubia. Cō.139. P Q

☞ *Necesse est itaqꝫ uim quidē nos aliquā potentiāqꝫ habere, nō tn̄ talē ut his ipsis exactior sit, ac certitudine præstabilior. Videtur aūt idipsum animalibus cunctis inesse. Nā habent uim quandam insitā discernēdi, quā quidē uniuersi sensum appellant.*

☞ *Necesse est itaqꝫ habere quandam quidē potentiā, non talem aūt habere, quæ sit his honorabilior secundum certitudinem. Videtur autē hoc omnibus inesse animalibus. Habent.n. cōnaturalem potentiam discretiuam, quam sensum uocant.*

Cō.140. ☞ Nūc soluit qōnē. Et primo pro solōne sumit nos homines hr̄e quādā, siue vim: siue potētiā, siue virtutē, nō tn̄ necesse est talē hr̄e: quæ sit his principijs honorabilior scdm certitudinis excellentiā. Cuius cām affert Philoponus ex eo ꝙ illa potētia respectu principiorū est veluti subiectū & materia: vel potius vt Seminariū, Cognitio aūt principiorū:

A piorũ: veluti finis & forma, & ita potẽtia illa nõ põt esse pstantior cognitione principiorũ. Et ne quis credat hanc potentiã propriã esse hominibus, subscribit. Vr̄ aũt hoc: siue principiũ: siue potẽtia omnibus inesse animalibus: q̃d ꝓbat ex eo, quia cũcta animalia videnẗ habere naturalẽ quandã potentiã iudicatiuã, siue discretiuã: qua discernũt vtile ab inutili & delectabile a tristi, quã physici vocãt sensum. Dixit aũt vr̄ hoc oĩbus inesse animalibus: qa hic accipiẗ, & nõ probaẗ. Sed in libro de anima, & de sensu satis abunde probatur. Sic igitur ex his pro suppositione accipitur homines habere potentiã discretiuam, quæ sensus dicitur: cunctis animalibus tributam.

B *Insito autem animalibus sensu natura in quibusdam sit formæ sensibilis mansio, in quibusdam non fit.*

Que quidam, *In quibus igitur non sit hisce præter ipsum sentire non est cognitio, aut omnino, aut eorum circa quæ non sit formæ mansio. In quibus autem sit, ut causa sentiunt unum quid in anima habeant. In his cum multa talia fiunt differentia quædam emergit, ut quibusdam ex talium mansione rõ fiat, quibusdam non fiat.*

Cum autem insit sensus, his quidem animalibus fit mansio sensati, Alijs aũt non fit. Quibuscunq; igitur non fit: aut omnino, aut circa quædam non fit, his nec cognitio extra ipsum sentire est. In quibus autem inest sentientibus, habere est unum quoddã in anima. Multis igitur factis hmõi iã, differẽtia quædã fit, ut in his sit fieri rationẽ ex taliũ memoria, in alijs autem non.

Cõ.141. Scdo pro solutione sumit diuisionẽ animaliũ. Cũ.n. omnibus animalibus insit sensus. Prima diuisio est, ꝙ his animalibus fit mãsio sensati: ita, vt post sentire remaneat aliquid in sentiẽte: q̃d dr̄ memoria. C Alijs aũt animalibus talis mãsio nõ fit: cũ nihil post ipsam sentire derelinquaẗ. Hãc diuisionẽ alijs verbis Arist. in libro de memoria sic affert, ꝙ animaliũ habentiũ sensum. Alia eius, quod sentiũt: memoriã seruãt. Alia post sentire nullã ꝓrsus memoriã hñt. Quæ memoriã seruãt: perfecta animalia sunt: & prudẽtia: vt primo metaphysicæ dr̄. Quæ vero post sentire memoriã nõ seruãt impfecta animalia sunt. & nõ prudẽtia. Rursus eorũ: q̃ post ipsum sentire memoriã nõ hñt: quorundã hñt. Hñt.n. eorũ memoriã: q̃ fortiter mouerũt sensum. Quæ vero debiliter fortasse memoriã nõ habẽt. Puto.n. muscas eorũ hr̄e memoriã: quæ fortiter sensum earũ mouerũt. (In ꝓhemio.) Aliquorũ aũt debiliter mouentiũ fortasse memoriã nõ habent. Verũ hæc animalia siue habeãt aliquorũ D memoriã siue nõ hẽant: post sentire, nihil seruãt eorũ saltẽ: quorũ illis nõ inest memoria: & hoc inquit. Quibuscũque igitur nõ fit. s. memoria aut omnino. s. nullorũ penitus, aut saltẽ nõ fit circa q̃dã debiliter mouẽtia, his nec cognitio extra ipsum sentire est, saltẽ eorũ, quorũ nõ est memoria. Ecceq; innuit aliã subdiuisionẽ. In quibus aũt (vt inquit) sentiẽtibus inest aliquid, est hr̄e vnũ quoddã simulachrũ in anima: q̃d dr̄ memoria. Vlterius eorũ animaliũ: q̃ memoriã hñt: subscribit diuisionẽ: & inqt. Multis igiẗ factis hmõi memorijs iã, drĩa quædã fit subaudi animaliũ: vel taliũ memoriarũ, vt sit ex memoria taliũ in his animalibus fieri rõnẽ. In alijs autẽ nõ fit fieri rõnẽ. Q.d. eorũ animaliũ. quæ multas memorias hñt, alia sunt, q̃ ex illis memorijs gñare rõnẽ. i. experimentũ: quod est aliqua rõ, vt homines, qui ex multis memorijs quãdã rõnẽ colligũt, q̃ dr̄ experimẽtũ. Alia vero, quæ ex multis memorijs nullã rõnẽ deducunt: aut experimentũ: vt Bruta. Est ergo diuisio animaliũ, ꝙ alia eorũ: quę sentiunt memoriã seruant, alia nõ: quæ nõ seruant memoriã, vt penitus nullorũ seruãt, aut aliquorũ. E eorũ vero: quę seruãt: alia ex illis memoriis deducunt experimentũ, alia non. Ex his vult habere secundam suppositionẽ: scilicet ꝙ homines & sensum, & memoriã: & experimentũ habeant.

Ex sensu igitur fit memoria quemadmodum dicimus: ex memoria uero sæpius eiusdem facta, experientia nascitur. Plures.n. memoriæ numero una experientia est. Experiẽtia uero aut ex omni uniuersali quietẽ iam in anima consecuto, quod est unum præter multa quodq; in omnibus illis unũ inest, idemq; principiũ artis atque scientiæ pullulant, artis si sit circa generationem: scientiæ si sit circa id quod est.

Ex sensu igitur fit memoria, sicut dicimus. Ex memoria autem multoties eiusdem facta, experimentum. Multæ.n. memoriæ numero experimentum est unum. F *Ex experimento autẽ, aut ex omni quiescente uniuersali in anima, aut uno præter multa (quod in omnibus illis idẽ unũ sit). Artis principiũ & sciæ est. Si quidẽ igitur circa generationẽ artis est. Si uero circa ens, scientiæ.*

Cõ.141. Ex his deducit quõ cognitio primorũ principiorũ in nobis fiat, & vnde accedat, & inqt. Ex sensu igitur fit memoria: scilicet in hominibus: sicut nũc diximus. Ex memoria aũt multoties eiusdẽ facta, fit experimentũ. Nam multæ memoriæ numero sunt vnũ experimentũ saltẽ in pdicatione cãli. Ex experimento aũt: quod est aut vl'e de omni, vel de nullo quiescẽs in anima, vt in subiecto, aut quod est vnũ: pter multa. s. singularia: nõ ita pter singularia, sicut diuersum secũdũ esse (vt Plato dixit) sed quod in omnibus illis est vnũ & idẽ secũdũ rẽ: & solũ rõne diuersum: est artis, & scientiæ principiũ. G Artis quidẽ secũdũ generationẽ: & operationẽ: qua aliquid fit. Scientiæ vero secundũ ens, vt intelligibile, & speculabile. Est ergo ordo, sensus hominibus inest a natura, sensatio vero ex sensibilibus, ex sensatione fit memoria: ex memorijs experimẽtũ, quod vl'e pdicatiuũ in anima: vel in singularibus ipsis positũ. Et experimẽto tandẽ fit principiũ artis & scientiæ: hoc pacto sciẽtiarum principia nobis insunt. Dixit autem experimentũ, q̃d est vniuersale: eẽ aut in anima, aut vnũ cõe pter multa, sed in illis omnibus positũ: qa (vt Philop. inquit) Per vl'e hic intelligit ꝓpõnem vl'em, quæ aut est in intellectu: aut in rebus singularibus, aliquo modo ab illis distincta, est enim vt inquit: vl'e multiplex.

H *Neq; igitur determinati habitus insunt, neq; ab alijs ad cognoscendum magis aptis habitus, sed a sensu fiunt ut diximus, ueluti in prælio facta fuga, si stetit unus & stetit alius, deinde alius, donec ad principiũ est puentũ. Anima autẽ & talis ut possit id pati.*

Neq; igitur insunt determinati habitus, neq; ab alijs habitibus fiunt notioribus, sed a sensu. Vt in pugna euersione facta. uno stãte, alter stetit. Postea alter, quousq; in principium ueniant. Anima autem est, qualis possit pati hoc.

Cõ.143. Ad formã ergo qõnis rñdet, ꝙ habitus primorũ principiorũ neq; sunt nobis insiti atq; a natura instituti (vt Plato: & Socrates autumant) neq; ex alijs habitibus notioribus in nobis fiunt. Sed fiunt sensu mõ quo dixit: & per exemplum rursus exponit, & inquit, vt in pugna euersione siue in p̃lio cũ terga vertũt: vno nãq; stante, alter se illi adiungendo stetit: postea alter, quousq; in principiũ belli veniat: quasi iterũ belli principiũ instaurent, sic fit principiũ artis & scientiæ: ꝙ ex sensu memoria: ex multis memorijs experimentũ: & sic fit vniuersale: quod est principiũ artis, & scientiæ. Et quia quis posset dicere, qũo in anima tale principium fieri possit, cũ non videaẗ passiua. Rñdet: & inqt. Anima autẽ est talis exñs: qualis possit pati

I hoc,eo quia hēt intellectū passiuū,quo pati pōt a sensibilibus.Nihil ergo ꝓhibet hoc fieri in anima:licet sit forma.

¶ Quod aūt dictum est antea,sed non dilucide dictum est,id rursus dicemus.Nam cum steterit unum quæ non differunt,primum uniuersale tum in animā nascitur.Etenim sentit illud quidem singulare.Sensus autē est ipsius uniuersalis ut hominis,sed non calliæ hominis.Rursus in his ipsis stat quousq; ad ea stet quæ partibus uacāt,atq; ad ipsa uniuersalia, ueluti tale animal donec stet animal, & in hoc mō eodem,Necesse est igitur nobis ut ex hisce patet,ipsa prima inductione cognoscere. Sic enim & sensus efficit in nobis ipsum uniuersale.

¶ Quod autē dictum est quidē ante,non clare autē dictū est,iterū dicamus.Stante.n.uno indifferentiū. Primū quidē in anima uniuersale est.Etenim sentire quidem singulare est,sensus autē uniuersalis,ut hoīs,sed non Calliæ hominis.Iterū in his statur, quo K *usque utiq; impartibilia, & uniuersalia sint. Vt huiusmodi animal,quousq; animal,& in hoc similiter. Manifestum igitur est, quoniam nobis prima inductione cognoscere necessarium est.Etenim & sensus sic uniuersale facit.*

Cō.144. ¶ Multipliciter ea,quæ dicta sunt,videntur obscura.Primo,quia nō vr̄:quonā pacto anima:cū sit vna:a tot memorijs possit pati.Scdo:quia nō vr̄ ex sensu deduci posse vl'e:cū nō sit nisi singulariū.Tertio,qa nō vr̄:qūo intellectus possit ꝓcedere vltra vl'e: qd ex singularibus deduxit:Videmus.n.intellectū scādere ad vlissima: quorū singularia sensus apphēdere nō vr̄. Quarto, qa ex his,q̄ dixit:nō apparet q̄lis nā sit hæc methodus,q̄ intellus ex singularibus vl'e deducit,iō inqt.¶ Q̄d aūt dictū est quidem L ante:nō clare aūt dictū est.Iō iterū dicamus.Nō clare eē dictū asserit ꝓpter illa q̄tuor.Resoluēdo ergo illa q̄tuor ꝑ ordinē:resoluēdo primū inquit.Stante.n. vl'i ipso vno de numero indifferentiū primū quidē in anima vl'e est:nā licet vl'e sit multa singularia, est vnū vl'e: sub cuius vnitate anima pōt pati a multis.Hæc de primo.Resoluēdo vero secūdū inqt.Etenim sentire quidē est singulare:resq; singularis.Sensus aūt est rei vl'is.Nā sensus est hominis:nō Calliæ hominis.Rē hāc Philop.& Them.exposuerūt.Nam quoties sensu cognoscimus Socratē: vna in Socrate cognoscimus hominē.Et qui hoc rubrū: illud calidū videt: simul & rubrū & calidū videt.Sensus ergo cognoscit vl'e nō seorsum a singulari:sed aliquo mō singulari mixtū.Et licet cognoscamus sensu vl'e hoc mō singulari mixtū. Tñ M sentire ē res singularis:veluti calefacere,& vrere. Alibi vero alr̄ diximus,nūc vero sic dixisse nobis satis sit.Hæc de scdo.Resoluēdo tertiū:inqt.Iterū in his stat̃ quousq; vtiq; impartibilia:& vl'ia sint:vt hmōi aīal sensu ꝑcipimus:quousq; aīal sit:intellu apphensū.Et hoc.s.corpe sili' quousq; corpus sit:& ī hmōi subā quousq; subā sit:& in hoc ente, quousq; ens sit.Percipius.n.sensu hoc aīal:quousq; intellu ꝑcipimus animal seorsum a singulari animali.Percipimus sensu hoc corpus,quousq; intellectu ꝑcipimus corpus vl'e seorsum a singulari corpore,& sic de alijs.Hæc de tertio. Ex his tribus resoluit q̄rtū,& inqt.Manifestū igit̃ est,qm̄ nobis prima principia necessariū ē cognoscere inductiōe, nō aūt syllō,aut demrone:& cām affert, cū inqt.Etenim & sensus sic inducēdo vl'e facit saltē dispositiuæ:qa ꝓprie intellectus vl'e facit:& ꝑspicua est solutio primæ.q.

¶ Cū autē mentis habituū quibus uerū perspicimus quidam ueri perpetuo sint,ut intellectus atq; scientia,quidam interdum falsum suscipiant:ut opīo,subducendeq; rōnis principiū, nullumq; aliud genus exactius sit scientia quā intellectus,atque principia notiora sint demōstrationibus,scientiaq; cum rōne sit omnis, hæc inq̄ N *cum ita sint,scientia quidem principiorum non erit,sed cum fieri nequeat ut aliud quicquā uerius scientia sit quā intellectus ipse. Intellectus profecto principiorum habitus erit.Quod ex eo quoque perspicuum fuerit , quia demōstrationis principium non est demōstratio.Quare neque scientia.Si igitur præter scientiā nullum aliud genus uerum habemus quā intellectum,intellectus sane scientiæ principium erit,atq; principium quidem est ipsius principij.Scientia autem ad rem omnem sese habet similiter.*

¶ Quoniam autē circa intelligentiā habituum, quibus uerū diximus.Alij quidem semper ueri sunt.Alij autē recipiunt falsitatem, ut opinio, & rō.Vera autē semper sunt scientia & intellectus. Et nullū genus scientia certius est,quā intellectus.Principia autē demōstrationū certiora sunt. Scientia aūt omnis cum rōne est. Principiorū scientia quidem non utiq; erit. ¶ Quoniam autem nihil uerius contingit esse scientia quā intellectum,Intellectus utique erit principiorum ex his considerantibus. Et quoniam demōstrationis principium non demōstratio est.Quare neque scientiæ scīa.Si igitur nullū aliud præter scīam habemus genus uerū.Intellectus utiq; erit scīæ principium.Et principium quidem principij utiq; erit.Si aūt omnis,similiter se habet ad omnem. O

¶ Nūc soluit duas primas q̄ones.Pro quarū solōne sumit quatuor.Quorū primū est:q̄ sciētia:& intellectus sunt habitus semꝑ veri.Et ꝑ sciētiā:intelligit demonstratiuā intelligentiā:ꝑ intellectū vero nō potentiā:sed cognitionē principiorū,q̄ iō intellectus dr̄:qa nobilior est sciētia.Cū n.cognitio principiorū, & sciētia demr̄atiua ex intellectu ꝑficiscant̃: cognitio primorū principiorū retinet nomen suæ originis:& dr̄ intellectus,inqt.¶ Qm̄ aūt circa dianoeā hoc est intelligentiā habituū:quibus verū dicimus:atq; explicamus.Alij quidē semꝑ veri sunt. Alij autē veri:sed nō semper:quia recipiūt falsitatē,vt opinio:q̄ est cōclusio silli dialectici,& rō:q̄ est syll's ipse dialecticus.Veri aūt habitus semꝑ,sunt sciētia & intellectus principiorū.Hæc est prima suppō.Deinde secūdo sumit:nullū esse genus notitiæ ipsa sciētia certius:nisi sit ipse intellectus , & hoc dico si esse pōt aliquod genus notitiæ certius esse ipsa scientia. Non.n.esse pōt opinio:vel rō:nec ipsamet scientia.Ergo siquidē certius ipsa scientia:erit intellectus.Hæc est secūda. Deinde sumit tertio principia demrōnū esse certiora ipsis demrōnibus,scientijsq; demonstratiuis.Nec hoc probat: sed ex primo libro sumit,qa ꝓpter quod vnūquodq; tale:& illud magis.Hæc est tertia.Sumit q̄rto scientiā oēm esse cū rōne:hoc est per demrōnē,quā nec ꝓbat:sed ex libro primo vult esse ꝓbatā.¶ Ex his q̄tuor supponibus, soluit q̄ones:Prima erat:An cognitio primorū principiorū sit sciētia:vel alterius gn̄is a scientia.soluit,Principiorū itaq; cognitio sciētia quidē non erit,sed alterius gn̄is,ꝓbatur:ex supponibus tertia,& q̄rta.Nā principia demrōnū sunt certiora ipsa demr̄atiua sciētia: vt dicit tertia suppō. Ergo sciētia principiorū nō est sciētia demr̄atiua.Preterea ꝓbatur ex q̄rta sciētia demr̄atiua est ꝑ rōne . Principiorū vero cognitio nō per rōne est ergo notitia primorū principiorū nō est sciētia.Hæc ad primā q̄onē.¶ Rn̄det ad secūdā,quæ erat.Si notitia primorū principiorū nō est sciētia,quid est,vtrū sit quid nobilius.Rn̄det,&sumit secundā suppōnē ꝓ antecedēte:& inquit. Qm̄ aūt nihil verius cōtingit esse sciētia q̄ intellectū. Hæc.n. erat secūda suppositio.Nō.n.pōt opinio vel rō verior esse sciētia:Iō infert.Intellectus vtiq; erit cognitio primorū principiorum: erit dico notitia pricipiorū intellectus ex his cōsiderātibus quæ

Cō.145. P Q Tex.5.

A quæ diximus,qm̃ ex secūda suppōne. Et nō solū erit ex his cōsiderātibus:sed ēt qm̃ demr̄onis principiū nō est demōstratio,q̄re neq; sciæ principiū erit sciētia:igit̄ cū nō sit opinio,neq; rō:erit intellꝰ:& sic patet ad secundā qōnē.

1. corol. ¶Ex solutionibus harū qōnū infert duo corollaria.Primū cū inquit.Si igit̄ nullū aliud p̄ter sciētiā habemus genus verū.nisi intellectū.Intellꝰ vtiq; erit sciētię principiū. Nō.n.pōt esse opinio vel rō, ergo intellꝰ est principiū sciētiæ:& est primū. Secundū. Secundo infert:& principiū quidem principij vtiq; eit:siquidē omnis.s. sciētia silr̄ se habeat ad oēm conclusionē,cuius ipsa est principiū:vt intellꝰ se habet ad ipsam scientiā.Est.n. intellectus principiū sciētię demōstratiuæ,& scientia demr̄atiua principiū cōclōnis. Ergo patet duo:& q̄ intellꝰ principiorū sit principiū scien
B tiæ demr̄atiuę,& q̄d principiū aliquod sit alicuius principij principiū:vt intellꝰ qui est principiū scientiæ demr̄atiuæ:q̄ est principiū cōclusionis.Verba aūt illa: Si aūt omnis,legātur siquidē omnis:& ita patet ad oēs qōnes.

qō de medio demr̄onis. ¶Sed circa finē quærit̄ q̄d sit mediū demr̄onis ꝓpter quid , & dixi ꝓpter quid:qm̃ syllogismus ab effectu ad cām non est demr̄o:sed(vt Philoponus inq̄t)cōiectura. Com. 5. ¶Vbi animaduerte q̄ in demr̄one pp quid tria sunt : vt Philoponus dixit primo huius,cōcessum & est minor extremitas: quod ab aliquibus subm̄ cōclusionis dr̄:quæsitū: quod ē extremitas maior:& cōclōnis:prędicatū:est autē quæsitū aliqñ passio cōcessi:vt si demōstrareť de homine risibile. Aliqñ quæsitū:& genus,vt si de homine corpus demraretur.Hinc quærit̄: vtrū in demr̄one ꝓpter quid mediū
C sit maioris extremitatis definitio:siuē maior illa extremitas sit passio:siue quæsitā. Philopo. Philoponus ita in hoc libro secūdo asseruit definitionē maioris extremitatis,siue q̄siti esse mediū in demr̄one ꝓpter quid:quā (vt inquit:Aristo. declarare promisit.Declarauit ēt definitionē minoris extremitatis per accñs.Principaliter.n.(vt dicit) definitionē maioris intēdit. Themi. cap. 31. ¶Huius pōnis vr̄ Themistius in hoc secūdo:Ar[illegible] etiā maxime cap.8.Moueť aūt Themistius: qm̃ Aristo.asserit definitionē quæ mediū est: variari in vnitate pro maioris extremi variatione:qm̃ si maior extremitas est vniuoca:& definitio,quæ mediū est,erit vniuoca. Et si maior extremitas est analoga:ēt definitio , quæ mediū est:erit talis.Mouit etiā Philoponus vt puto, qm̃ Aristo.asserit mediū cām & definitionē idē esse.Quod de de
D finitione minoris extremi intelligi nō pōt. Tho. & Egi. alex. & Simplicij. ¶Hanc pōnem Thomas vir doctissimus:& Egidius secuti sunt.Alexander vero & Simplicius asseruerūt definitionē cōcessi esse mediū:quā definitionē Aristo.principaliter in hoc secūdo intēdere aiūt.Moueť autē auctoritate Theophrasti: qui asseruit principalē huius libri intētionē esse de definitione subiecti:quæ mediū est.Secundariā vero esse de definitione passionis.Pro hac parte vr̄ Arist.primo huius cap.de vtilitate significatorū p se:vbi asserit duo significata per se esse demr̄oni necessaria:primū:& scdm. Cap. 25. ¶Alia aūt , vt dixit Themi. Ibi,amplificādi exornandique cā esse: vt etiā Philop.exponit.Per quæ dant intelligere mediū demr̄onis esse definitionē subti:quia sic propō prima erit in secūdo mō:& secūda propō in primo mō. Rōnes ꝓ parte. ¶Pro hac parte sunt nullæ Aristo.auctoritas in philosophia : quę cū sint vltra hunc librū:p̄termittanť. Pro hac quoque parte sunt ēt rōnes. Prima. Prima quidē,qm̃ passio effluit a principijs subti: ergo p illa debet demr̄ari. Secunda. Secūdo , qm̃ propriū nō habet esse:nisi per subti essentiā: ergo per illā debet demōstrari,

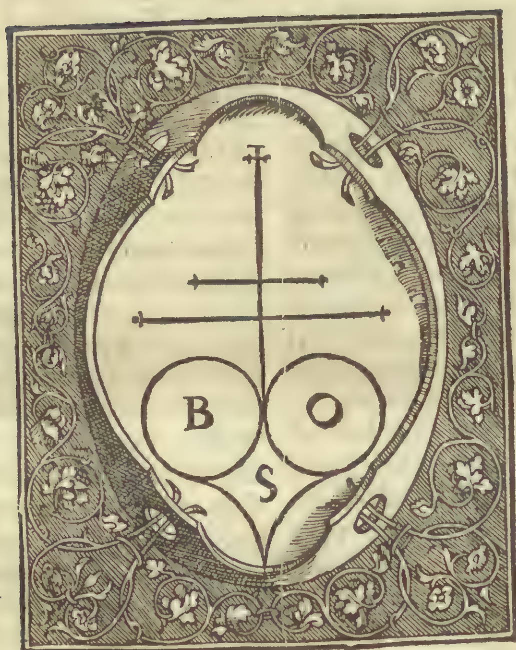
E Præterea quicq̄d esse demr̄at:demr̄at inesse,vt Arist. hic inq̄t.Sed cōcessi definitio oñdit rei subām & esse.Ergo demōstrat inesse eorū oīum:q̄ cōcesso insunt. Tertia. Præterea id: quo omnia quæsita soluunť de subō : est mediū in eorū demr̄atione.Sed subti bona definitio est,qua omnia de illo q̄sita soluunť:vt asserit Aristo. Quarta. cōciliatio pōnum. ¶Pro cōsilio horū dicēdū quæsitū q̄d de cōcesso demr̄ať,posse accipi ꝓut actu subō vel cōcesso inest,vt sumereť ridere : & sic subō cōpetit soli:nō tñ omni & semp. Quęsitum q̄ de concesso demōstratur pōt accipi duplr̄. Alio mō accipi ꝓut aptitudine subō cōpetit,& sic nihil aliud est nisi subm̄ aptū natū:vt risibilitas est hō aptus ridere . Vñ defectus luminis pōt accipi actu,& sic est accñs ꝓpriū lunæ: quod soli cōpetit:nō semp.Et pōt accipi aptitudine:& sic est ipsa luna apta eclipsari.Tunc dicerē q̄ sumēdo q̄situ actu:sic cū nō
F fluat ex principijs cōcessi,demōstrabiť de illo per definitionē q̄siti:& non per definitionē subiecti qm̃ cū definitione sua cōuertiť,nō aūt cū definitione subti. At cū aptitudinaliter accipiť:sic cū nihil sit nisi subm̄ aptū,de subō demr̄abitur definitione subiecti,qm̃ definitio illius cū passione cōuertiť.Nihil tñ prohibet ēt definitione passionis demr̄ari.Sic igiť dicendū quæsitū in actu sumptū demr̄ari solū definitione sui:& nō subiecti: & sic intellexit prima pō.In aptitudine vero demr̄ari pōt & definitione subiecti & definitione q̄siti,qm̃ cū vtraq; cōuertiť. Et sic intellexit scda pō,hactenus medio demr̄onis. dubitatio alia. text. 6. ¶Cōsequēter dubitať.Nā primo huius Arist.asserit prima principia demonstrationū scibilia esse per se:qa ex ipsorū terminorū sciētia:termini vero sciunť intellꝰ,& sic vult nos cogno
G sceť principia intellꝰ:quo & eorū terminos cognoscimus. Hic autē asserit principia sciri ex memorijs:sensibus,& ex experiētijs:& sic nō solo lumine intellꝰ,& ita vr̄ nō parua in dictis Arist.cōtradictio.Præterea Aristo.primo huius cōclusiōes resoluit ad principia,principia mediata ad immediata,immediata vero ad terminos:terminos aūt ad lumē intellꝰ.Asserit.n.cōclōnes cognosci ex principijs.Mediata vero principia ex immediatis,immediata vero cognosci ex terminis,terminos vero cognosci intellꝰ.Et sic nunq;,resoluit ad sensus memorias & experiētias . Solutio. ¶Ad hāc dubōnē respōderē saluo meliori iudicio:q̄ immediata principia bifariā cōsiderari possunt:simplr̄:& neganti. Si cōsidereñť simpliciter:sic illa scimus ex memorijs, sensibus,& experiētijs,vtputa inductione ex singularibus sen
H sibus,& memorijs deductis.Scimns.n.oē elementū ex cōtrario fieri:qm̃ oē q̄d gñať,generať ex cōtrario.Vlterius scimus oē:quod generať:gñari ex cōtrarijs inductiōe singulariū omniū:quæ sensibus:& memorijs, & experiētijs colligiť.Et hoc pacto immediata principia ex memorijs: sensibus:& esperiētijs habeť:vtputa cū absolute cōsiderātur:At si consideranť respectu illa negātis, sic resoluūť ad primas cōes dignitates:& illæ in terminos: qui intellectu accipiūtur:& sic tollitur cōtradictio.Hic.n.Aristo. loquitur de principijs absolute consideratis.In primo vero huius loquitur de principijs consideratis respectu negantis. Hæc de secundo libro Posteriorum.

FINIS.

REGISTRVM.

a b c d e f g h i k l m n o

Omnes sunt terni, præter,h, qui duernus,& ,o,quaternus.

B
O
S

colorchecker CLASSIC

calibrite